Економско – трговинска школа Кула

Адреса: Маршала Тита 113, Кула
Телефон: 025-729-150
Website: www.etskula.com
Email: kulaekonomska@gmail.com

Кула, мај 2022. године

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

За период од 01.09.2022. до 31.08.2026.год.

Садржај

1.Увод
1.1.Полазне основе за израду школског програма …….. 5
1.2. Циљеви шолског програма …… 5
1.3.Назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм …… 7
2. Обавезни предмети, изборни програми и модули по образовним профилима и разредима
2.1. План наставе и учења ……..….. 7
2.1.1. Комерцијалиста ……...…... 7
2.1.2. Економски техничар ……..... 9
2.1.3. Кувар ……. 11
2.1.4. Посластичар …….. 13
2.1.5. Трговац ……... 15
2.2. Програм наставе и учења
2.2.1. Комерцијалиста ……..…… 17
2.2.1.1. Стандард квалификација, циљеви и исходи стручног образовања ……..…. 17
2.2.1.2. Обавезни општеобразовни предмети ……...… 20
2.2.1.3. Изборни општеобразовни предмети……..… 156
2.2.1.4. Обавезни стручни предмети ……..… 176
2.2.1.5. Изборни стручни предмети ……..…. 337
2.2.1.6. Матурски испит ……. 365
2.2.2. Економски техничар
2.2.2.1. Стандард квалификација, циљеви и исходи стручног образовања …….. 366
2.2.2.2. Обавезни општеобразовни предмети …….. 374
2.2.2.3. Изборни општеобразовни предмети …… 459
2.2.2.4. Обавезни стручни предмети …… 471
2.2.2.5. Изборни стручни предмети …….. 541
2.2.3. Кувар
2.2.3.1. Стандард квалификација, циљеви и исходи стручног образовања …….. 550
2.2.3.2. Обавезни општеобразовни предмети …….. 553
2.2.3.3. Изборни општеобразовни предмети ……600
2.2.3.4. Обавезни стручни предмети ……634
2.2.3.5. Изборни стручни предмети ……716
2.2.3.6. Завршни испит……760

2.2.4. Посластичар
2.2.4.1. Стандард квалификација, циљеви и исходи стручног образовања ……762
2.2.4.2. Обавезни општеобразовни предмети……..……765
2.2.4.3. Изборни општеобразовни предмети……765
2.2.4.4. Обавезни стручни предмети ……766
2.2.4.5. Изборни стручни предмети ……..737
2.2.4.6. Завршни испит ……877
2.2.5. Трговa
2.2.5.1. Стандард квалификација, циљеви и исходи стручног образовања ……879
2.2.5.2. Обавезни општеобразовни предмети ……..885
2.2.5.3. Изборни општеобразовни предмети ……..966
2.2.5.4. Обавезни стручни предмети ……971
2.2.5.5. Изборни стручни предмети ……1069
2.2.5.6. Завршни испит ……1093
2.2.6. Програм наставе и учења обавезних итборних предмета
2.2.6.1. Грађанско васпитање ……1095
2.2.6.2. Верска настава ……1104
3**. Начин остваривања** принципа, циљева и исхода образовања и стандарда образовних постигнућа, начин и поступак остваривања Прописаних планова и програма наставе и учења, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду ……1122
4. **Програми које реализује школа**
4.1. Програм допунске. Додатне и припремне наставе ……1124
4.2. Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникацију, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа ……1127
4.3. Програм културних активности ……1129
4.4. Програм слободних активности ……1130
4.5 Програм каријерног вођења и саветовања ……1132
4.6 Програм заштите животне средине ……1135
4.7. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програм превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације……1136
4.8. Програм школског спорта ……1146
4.9. Програм сарадње са локалном самоуправом ……1147
4.10. Програм сарадње са породицом ……1148
4.11. Програм излета и екскурзија ……1152
4.12. Програм безбедности и здравље на раду ……1153
4.13. Програм смерница за прилагођавање и пружање додатне подршке ……1154
4.14. Други програми од значаја за школу:

4.14.1. Програм увођења приправника у посао ……...1155
4.14.2 Програм рада школске библиотеке ……1159
4.14.3 Програм здравствене заштите ……1161
4.14.4 Програм социјалне заштите ……1162
4.15. Индивидуални образовни планови ……1164
5. Праћење и евалуација школског програма ……1164

1. УВОД

На основу члана 119. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017. *27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020 і 129/2021*), Школски одбор Економско- трговинске школе на својој седници дана 5.06.2022. године доноси ШКОЛСКИ ПРОГРАМ за период од 01.09.2022. до 31.08.2026. године.

Школски програм Економско-трговинске школе доноси орган управљања у складу са плановима и програмима наставе и учења. Школским програмом обезбеђује се остваривање програма наставе и учења, потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе.

1.1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Основе за израду Школског програма за период 2022. – 2026. чине:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017. *27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020 і 129/2021*)
- Закон о средњем образовању и васпитању („Сл.гласник РС“, бр. 55/2013, 101/2017, *27/2018 - др. закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021 і 129/2021 - др. закон*)
- Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета („Сл.гласник РС“, бр. 117/2013)
- Правилници о плану и програму наставе и учења
- Развојни план школе
- Статут Економско-трговинске школе
- Услови рада у школи
- Образовне потребе ученика, родитеља и наставника
- Потребе локалне заједнице

1.2. ЦИЉЕВИ ШОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и задатака образовања, према потребама ученика и родитеља, односно старатеља и локалне заједнице. Овај програм укључује и подстиче све актере васпитно-образовног процеса у циљу унапређења школе. Подршка у остваривању циљева и задатака овог Школског програма наставницима , ученицима и њиховим родитељима је рад стручног сарадника - педагога школе.

Сврха овог програма огледа се у квалитетном образовању и васпитању у оквиру ког се развијају индивидуалне способности и склоности ученика. Применом индивидуализованих васпитних поступака и педагошких мера остварује се стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне,

здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременим условима. Такође, овај програм подстиче ученике на укључивање у процес развијања знања, вештина, ставова и вредности које их оспособљавају да успешно задовољавају сопствене потребе и интересе, развијају своју личност и потенцијале, поштују друге особе и њихов идентитет, као и да развијају свест о толеранцији и прихватању различитости. Овај програм подразумева и развој друштвене свести као и активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу свих његових чинилаца. На тај начин ученици постају активни чланови друштва, његовог економског и културног развоја.

Циљеви Школског програма су:

- остваривање пуног интелектуалног, емоционалног, социјалног и физичког развоја сваког ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- стицање квалитетних знања, вештина и ставова који су свима неопходни за лично остварење и развој, инклузију, наставак школовања и запослење;
- разијање језичких, математичких и научних компетенција, као и међупредемтних компетенција – дигиталних, учења како се учи, међуљудских и грађанских компетенција и културног изражавања;
- развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- развој спсобности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу ради унапређења личног живота и економског, социјалног и демократског развоја друштва;
- развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности соспственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика, традиције и културе срспког народа, националних мањина, и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развој и поштовање расне, националне, културне, језиче, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- повећање образовног нивоа становништва и развој републике Србије као државе засноване на знању.

1.3. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ

У Школи се образовно-васпитни рад одвија на српском наставном језику, а профили се отварају према потреби привреде, социјалне заједнице и према одлуци Министарства просвете.

Подручје рада: ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И АДМИНИСТРАЦИЈА	***Трајање***
1. Комерцијалиста	4 год.
2. Економски техничар	4 год.

Подручје рада:ТРГОВИНА, УГОСТИТЕЉСТВО И ТУРИЗАМ	***Трајање***
1. Кувар	3 год.
2. Посластичар	3 год.
3. Трговац	3 год.

2. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

2.1. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА

2.1.1. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОМЕРЦИЈАЛИСТА „Сл. гласник РС Просветни гласник“ бр. 15/2015

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД				укупно				
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње		годишње				
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	∑
А1:ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		16	2	592	74		13		468			9		315			11		352			1727	74		1801
1.	Српски језик и књижевност	3		111			3		108			3		105			3		96			420			420
1.1	_____ језик и књижевност*	3		111			3		108			3		105			3		96			420			420
2.	Српски као нематерњи језик*	2		74			2		72			2		70			2		64			280			280
3.	Страни језик	2		74			2		72			2		70			2		64			280			280
4.	Физичко васпитање	2		74			2		72			2		70			2		64			280			280
5.	Математика	2		74			2		72			2		70			2		64			280			280

6.	Ликовна култура	1		37																		37			37
7.	Рачунарство и информатика		2		74																		74		74
8.	Историја	2		74																		74			74
9.	Физика	2		74																		74			74
10.	Географија	2		74																		74			74
11.	Хемија						2		72													72			72
12.	Биологија						2		72													72			72
13.	Социологија са правима грађана																2		64			64			64
А2:ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		8	5	296	185		8	10	288	360	30	7	13	245	455	60	10	8	320	256	60	1149	1256	150	2555
14.	Други страни језик	2		74			2		72			2		70			2		64			280			280
15.	Принципи економије	3		111			2		72													183			183
16.	Право	2		74			3		108													182			182
17.	Канцеларијско пословање		3		111			2		72													183		183
18.	Рачуноводство у трговини	1	2	37	74		1	2	36	72												73	146		219
19.	Организација набавке и продаје							3		108			3		105								213		213
20.	Пословна информатика												2		70								70		70
21.	Обука у виртуелном предузећу							3		108	30		5		175	60		6		192	60		475	150	625
22.	Трговинско пословање											3		105			3		96			201			201
23.	Међународна шпедиција											2		70								70			70
24.	Статистика												3		105								105		105
25.	Маркетинг у трговини																3		96			96			96
26.	Финансије																2		64			64			64
27.	Предузетништво																	2		64			64		64
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1		37			3		36			3		105			3		96			274			274
1.	Грађанско васпитање/верска настава	1		37			1		36			1		35			1		32			140			140
2.	Изборни предмет према програму образовног профила											2		70			2		64			134			134
Укупно : А1+А2+Б		25	7	925	259		22	10	792	360		19	13	665	435	60	24	8	768	256	60	3150	1330	150	4630
Укупно:		32		1184			32		1152			32		1160			32		1084			4630			

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Б.Листа изборних предмета према програму образовног профила КОМЕРЦИЈАЛИСТА

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура*			1	1
2.	Екологија и заштита животне средине*			1	1
3.	Историја одабране теме*			2	2
4.	Изабрана поглавља из математике			2	2

5.	Логика са етиком*			2	2
Стручни предмети					
1.	Комерцијално познавање робе			2	
2.	Вештине комуникације**			2	
3.	Пословна економија			2	
4.	Пословни енглески				2
5.	Менаџмент				2
6.	Електронско пословање**				2

Напомена:
*-Ученик предмет бира једном током школовања у трећем или четвртом разреду.
**- Одељење се дели у групе уколико предмет изабере више од 15 ученика

2.1.2. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР „Сл. гласник РС Просветни гласник“ бр. 9/2019

Општеобразовни наставни предмети

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					укупно			
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	∑
А1:ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		16	2	592	74		13		468			12		420			10		310			1790	74		1864
1.	Српски језик и књижевност	3		111			3		108			3		105			3		93			417			417
1.1	_____ језик и књижевност*	3		111			3		108			3		105			3		93			417			417
2.	Српски као нематерњи језик*	2		74			2		72			2		70			2		62			278			278
3.	Страни језик	2		74			2		72			2		70			2		62			278			278
4.	Физичко васпитање	2		74			2		72			2		70			2		62			278			278
5.	Математика	3		111			3		108			3		108			3		93			417			417
6.	Рачунарство и информатика		2		74																		74		74
7.	Историја	2		74			2		72													146			146
8.	Хемија	2		74																		74			74
9.	Биологија	2		74																		74			74
10.	Ликовна култура						1		36													36			36
11.	Социологија са правима грађана											2		70								70			70
Б. Изборни програм		1		37			1		36			3		105			3		93			271			271

1..	Грађанско васпитање/верска настава	1		37			1		36			1		35			1		31			139			139
2.	Изборни програми**											2		70			2		62			132			132
Укупно: А1 + Б		17	2	629	74		14		504			13 (15**)		455 (525**)			11 (13**)		341 (403**)			1929 (2061**)	74		2003 (2135**)

Б: Листа изборних предмета

Р.б.	Листа изборних предмета	Разред			
		I	II	III	IV
Општеобразовни изборни програм					
1.	Музичка култура*			2	2
2.	Изабрана поглавља математике*			2	2
3.	Историја (одабране теме)*			2	2
4.	Физика*			2	2
5.	Логика са етиком*			2	2

Напомена: * Ученик изборни програм бира једном у току школовања.

Стручни предмети

Рб	Наставни предмети	Први разред					Други разред						Трећи разред					Четврти разред					Укупно			
		Разредно часовна настава				Настава у блоку	Разредно часовна настава					Настава у блоку	Разредно часовна настава				Настава у блоку	Разредно часовна настава				Настава у блоку	Разредно часовна настава			укупно
		недељно		годишње			недељно		годишње				недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	Б		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	НБ	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		9	4	333	148		10	8	360	288	30		9	8	315	60							1287	1026	180	2493
1.	Принципи економије	3		111			3		108														219			219
2.	Пословна економија	2		74			2		72				2		70			2		62			278			278
3.	Рачуноводство	2	2	74	74		2	2	72	72		30	2	2	70	70			4		124		216	340		556
4.	Савремена пословна кореспонденција и комуникација		2		74			2		72														146		146
5.	Економска географија	2		74																			74			74
6.	Пословни енглески језик							1		36			1		35			1		31			102			102
7.	Пословна информатика							2		72				2		70								142		142
8.	Јавне финансије						2		72														72			72
9.	Банкарство												2		70			2		62			132			132
10.	Статистика													2		70			2		62			132		132
11.	Право												2		70			2		62			132			132
12..	Маркетинг																	2		62			62			62

13.	Економско пословање							2		72		30		2		70	60		2		62	90		204	180	384
14.	Предузетништво																		2		62			62		62
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ													2		70			2		62			132			132
1.	Изборни програм образовног профила												2		70			2		62			132			132
Укупно:А2+Б		9	4	333	148		10	8	360	288		30	9 (11*)	8	315 (385*)	280	60	9 (11*)	10	279 (341*)	310	90	1287	1026	180	2493 (2695*)
Укупно:Б		13		481			38		678				17 (19*)		655 (725*)			19 (21*)		629 (741*)			2493 (2695*)			

Б: Листа изборних предмета

Р.Б.	Листа изборних програма				
Стручни изборни програми		I	II	III	IV
1.	Национална економија			2	
2.	Комерцијално познавање робе			2	
3.	Електронско пословање				2
4.	Основе банкарског пословања са евиденцијом				2

Напомена: * Ученик бира изборни програм једном у току школовања

2.1.3. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КУВАР

-Општеобразовни предмети „Сл. гласник РС Просветни гласник“ бр. 10/2012

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	∑
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**11**	**2**		**374**	**68**			**9**			**288**				**8**			**240**				**902**	**68**			**970**
1.	Српски језик и књижевност	3			102				2			64				2			60				226				226
1.1	_____ језик и књижевност*	3			102				2			64				2			60				226				226
2.	Српски као нематерњи језик*	2			68				2			64				2			60				192				192
3.	Страни језик	2			68				2			64											132				132
4.	Физичко васпитање	2			68				2			64				2			60				192				192
5.	Математика	2			68				2			64				1			30				162				162
6.	Рачунарство и информатика		2			68																		68			68
7.	Историја															2			60				60				60
8.	Хемија	1			34																		34				34
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32											32				32
10.	Географија	1			34																		34				34
11.	Социологија са правима грађана															1			30				30				30

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Б1: Листа изборних предмета

Листа изборних предмета према програму образовног профила КУВАР

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни предмети				
1.	Страни језик I			1
2.	Изабрани спорт		1	1
3.	Историја (одабране теме)			1
4.	Ликовна култура		1	
5.	Музичка култура		1	

-Стручни предмети „Сл. гласник РС Просветни гласник „ бр. 10/2020

ПН Рб	Наставни предмети	Први разред							Други разред							Трећи разред							Укупно				
		недељно			годишње			Блок настава	недељно			годишње			Блок настава	недељно			годишње			Блок настава	годишње				укупно
		Т	В	ПН	Т	В	ПН		Т	В	ПН	Т	В	ПН		Т	В	ПН	Т	В	ПН		Т	В	ПН	БН	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	12	0	204	408	0	90	2	12	6	64	384	192	150	1	14	6	30	420	180	120	298	1212	372	360	2242
1.	Здравствена култура	2			68																		68				68
2.	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
3.	Куварство		12			408		60		12	6		384	192	90		12	6		360	180	120		1152	372	270	1794
4.	Исхрана	2			68																		68				68
5.	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
6.	Туристичка географија								1			32											32				32
7.	Основе услуживања															1			30				30				30
8.	Предузетништво																2			60				60			60
9.	Професионална пракса							30							60											90	90
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1.	Изборни програм образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно:А2+Б2		6	12	0	204	408	0	90	2 (**4)	12	6	64 (**128)	384	192	150	1 (**3)	14	6	30 (**90)	420	180	120	298 (422**)	1212	372	360	2242 (**2366)
Укупно:А2+Б2		18			702			20 (**22)				790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Б 2 **Листа изборних предмета**

Стручни изборни предмети		I	II	III
1.	Пословни страни језик		2	2
2.	Познавање животних намирница		2	
3.	Пословна информатика у туризму и угоститељству*		2	
4.	Психологија у туризму и угоститељству			2
5.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2

Напомена: * Програм изборног предмета реализује се кроз вежбе

2.1.4. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ПОСЛАСТИЧАР

-Општеобразовни предмети „Сл. гласник РС Просветни гласник“ бр. 10/2012

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	П Н	Т	В	П Н	Б	Т	В	П Н	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	П Н	Б	∑
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**11**	**2**		**374**	**68**			**9**			**288**				**8**			**240**				**902**	**68**			**970**
1.	Српски језик и књижевност	3			102				2			64				2			60				226				226
1.1	_____ језик и књижевност*	3			102				2			64				2			60				226				226
2.	Српски као нематерњи језик*	2			68				2			64				2			60				192				192
3.	Страни језик	2			68				2			64											132				132
4.	Физичко васпитање	2			68				2			64				2			60				192				192
5.	Математика	2			68				2			64				1			30				162				162
6.	Рачунарство и информатика		2			68																		68			68
7.	Историја															2			60				60				60
8.	Хемија	1			34																		34				34
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32											32				32
10.	Географија	1			34																		34				34
11.	Социологија са правима грађана															1			30				30				30

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Листа изборних предмета према програму образовног профила ПОСЛАСТИЧАР

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III

Општеобразовни предмети				
1.	Страни језик I			1
2.	Изабрани спорт		1	1
3.	Историја (одабране теме)			1
4.	Ликовна култура		1	
5.	Музичка култура		1	

-Стручни предмети „Сл. гласник РС Просветни гласник“ бр. 10/2020

ПН Рб	Наставни предмети	Први разред							Други разред							Трећи разред							Укупно				
		недељно			годишње			Блок настава	недељно			годишње			Блок настава	недељно			годишње			Блок настава	годишње				укупно
		Т	В	ПН	Т	В	ПН		Т	В	ПН	Т	В	ПН		Т	В	ПН	Т	В	ПН		Т	В	ПН	БН	
А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	12	0	204	408	0	90	2	12	6	64	384	192	150	1	14	6	30	420	180	120	298	1212	372	360	2242
1.	Здравствена култура	2			68																		68				68
2.	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
3.	Посластичарство		12			408		60		12	6		384	192	90		12	6		360	180	120		1152	372	270	1794
4.	Исхрана	2			68																		68				68
5.	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
6.	Туристичка географија								1			32											32				32
7.	Основе услуживања															1			30				30				30
8.	Предузетништво																2			60				60			60
9.	Професионална пракса							30							60										90		90
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1.								2			64				2			6				124				124	
Укупно:А2+Б2		6	12	0	204	408	0	90	2 (**4)	12	6	64 (**128)	384	192	150	1 (**3)	14	6	30 (**90)	420	180	120	298 (422**)	1212	372	360	2242 (**2366)
Укупно:А2+Б2		18			702				20 (**22)			790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Листа изборних предмета према програму образовног профила ПОСЛАСТИЧАР

Р.Б.	Листа изборних предмета			
	Стручни изборни предмети	I	II	III
1.	Пословни страни језик		2	2
2.	Пословна информатика у туризму и угоститељству*		2	

3.	Чоколатерство		2	
4.	Психологија у туризму и угоститељству			2
5.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2

2.1.5. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТРГОВАЦ Опште образовни предмети „Сл. гласник РС Просветни гласник“ бр. 16/2013

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	∑
А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		**12**	**2**		**420**	**70**			**8**			**250**				**9**			**288**				**988**	**70**			**1058**
1.	Српски језик и књижевност	3			105				2			70				2			64				239				239
1.1	_____ језик и књижевност*	3			105				2			70				2			64				239				239
2.	Српски као нематерњи језик*	2			70				2			70				2			64				204				204
3.	Страни језик	2			70				2			70				1			32				172				172
4.	Физичко васпитање	2			70				2			70				2			64				204				204
5.	Математика	2			70				2			70				1			32				172				172
6.	Рачунарство и информатика		2			70																		70			70
7.	Историја	2			70																		70				70
8.	Хемија	1			35																		35				35
9.	Екологија и заштита животне средине															1			32				32				32
10.	Географија															1			32				32				32
11.	Социологија са правима грађана															1			32				32				32
А2:ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			35				1			35				2			64				134				134
1.	Грађанско васпитање/верска настава	1			35				1			35				1			32				102				102
2.	Изборни предмет према програму образовног профила															1			32				32				32
УКУПНО А1+А2		15			525				9			315				10 (11**)			320 (352**)				1160 (1192**)				1160 (1192**)

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

2.1.5. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТРГОВАЦ Стручни предмети „Сл. гласник РС Просветни гласник“ бр. 13/2021

I ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА

за образовни профил Трговац

	I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње					годишње				
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б		Т	В	ПН	Б	Σ
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	7	4	6	245	140	210	60	9	2	12	315	70	420	60	5	4	12	160	128	384	60		720	338	1014	180	2252
1. Основе трговине	3			105																			105				105
2. Техника продаје и услуге купцима	2	2		70	70			2	2		70	70											140	140			280
3. Пословна комуникација		2			70																			70			70
4. Познавање робе	2			70				2			70												140				140
5. Основе пословања у трговини								2			70												70				70
6. Маркетинг у трговини								3			105												105				105
7. Комерцијално познавање робе															2			64					64				64
8. Набавка и физичка дистрибуција															1	2		32	64				32	64			96
9. Психологија потрошача															2			64					64				64
10. Предузетништво																2			64					64			64
11. Практична настава			6			210	60			12			420	60			12			384	60				1014	180	1194
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ															1			32					32				32
1. *Изборни програми према програму образовног профила															1			32					32				
Укупно Б1+Б2	7	4	6	245	140	210	60	9	2	12	315	70	420	60	5 (6**)	4	12	160 (192**)	128	384	60		720 (752**)	338	1014	180	2252 (2284**)
Укупно	17			655				23			865				21 (22**)			732 (764**)					2252 (2284**)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних предмета према програму образовног профила ТРГОВАЦ

Рб	А2-Општеобразовни предмети*	РАЗРЕД		
		I	II	III
1.	Музичка култура			1
2.	Страни језик I			1
3.	Ликовна култура			1
4.	Историја (одабране теме)			1
Рб	Б2 -Стручни предмети*	РАЗРЕД		
		I	II	III
1.	Пословна информатика			1
2.	Пословни страни језик			1

Напомена:-*Ученик бира један предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета.

2.2. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

2.2.1. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОМЕРЦИЈАЛИСТА

2.2.1.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Назив квалификације: Комерцијалиста
Сектор - подручје рада: Економија, право и администрација;
Трговина, угоститељство и туризам

Ниво квалификације: IV

Сврха квалификације: набавка и увоз робе, организовање пријема, отпреме и складиштења робе, продаја робе на велико и извоз робе.

Начин стицања квалификације:

Квалификација се стиче након успешно завршеног процеса средњег стручног образовања.

Трајање:

Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје четири године.

Начин провере:

Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на матурском испиту који спроводи средња школа.

Заснованост квалификације:

Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.

Опис рада

Дужности - стручне компетенције:

Набавка и увоз робе

Организовање пријема, отпреме и складиштења робе

Продаја робе на велико и извоз робе

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
Набавка и увоз робе	Усклађивање захтева са дефинисаним планом набавке Контактирање добављача и прибављање понуде Поручивање робе од произвођача, велетрговаца или иноиспоручиоца Припрема докумената потребних за набавку робе Сарадња са финансијском службом у вези плаћања Реализовање посла набавке робе односно увоза Вођење евиденције набавке
Организовање пријема, отпреме и складиштења робе	Вршење пријема робе квантитативно и квалитативно Израда докумената о пријему робе Организовање непосредног складиштења робе Вођење евиденције робе на складишту Израда докумената отпреме Праћење отпреме робе Вођење евиденције о количини робе на складишту
Продаја робе на велико и извоз робе	Упознавање са предметом и условима продаје Контактирање потенцијалних купаца Израда понуде и профактуре Формирање докумената продаје односно извоза Праћење продаје односно извоза Прикупљање података за истраживање тржишта Вођење евиденције продаје

Екстремни услови под којима се обављају дужности: нема.

Изложеност ризицима при обављању дужности:

- ризик од излагања узроцима стреса.

Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за квалификацију КОМЕРЦИЈАЛИСТА је оспособљавање лица за набавку и увоз робе, организовање пријема, отпреме и складиштењаробе, продају робе на велико и извоз робе.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања могућности запошљавања, усмерава да лица буду оспособљавана за:

примену теоријских знања у практичном контексту;
примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
примену мера заштите животне средине у процесу рада;
употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу;
преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			

врши набавку робе и увоз робе	објасни послове набавке у земљи и иностранству; разликује организационе облике трговине; разликује организационе облике тржишта; познаје правила неопходна за пословну кореспонденцију на матерњем и страном језику разликује евиденције о извршеним набавкамаи добављачима; разликује начине плаћања у земљи и иностранству (безготовински: дознака, меница, чек); објасни улогу и функције новца у трговини; разликује валуте и девизе; објасни утицај промене вредности домаће валуте на увоз; утврди износ увозних дажбина зависно од паритета испоруке; разликује облике спољнотрговинских послова; објасни режиме спољне трговине; утврди критеријуме за избор понуде; разликује различите врсте извештаја везанихза набавку робе.	самостално и у тиму обавља послове набавке; користи законске и друге регулативе из области трговине и спољнотрговинског пословања и прати њихове промене; обавља пословну кореспонденцију на српском језику/језику националне мањине и страном језику; попуњава типске образаце и формуларе у пословима набавке, на српском језику/језику националне мањине и страном језику; комуницира писмено и усмено са пословним партнерима у земљи и иностранству на српском језику/језику националне мањине и страном језику; попуњава и израђује пратећу документацију при набавци; евидентира пословне промене набавке робе; користи савремена средства комуникације и евиденције; води базе података о извршеним набавкама; попуњава инструменте платног промета за плаћање набавки у земљи и иностранству; одабере најповољнију понуду; саставља извештаје о извршеним набавкама.	савесно, одговорно, уредно и прецизнообавља поверене послове; ефикасно планира и организује време; испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и важећих стандардау економској делатности; испољи позитиван однос према функционалности и техничкој исправностиуређаја које користи при обављању посла; испољи толерантност, љубазност, комуникативност и флексибилност у односу према сарадницима и клијентима; ради у тиму; буде оријентисан према клијенту; буде прилагодљив на промене у раду и дарешава проблеме у раду; испољи иницијативност, предузимљивости аналитичност при обављању посла; испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама ивредностима.

организује пријем, отпрему и складиштење робе	објасни послове складиштења; познаје правила за попуњавање докумената приликом пријема робе у складиште; разликује правила за попуњавање докумената приликом отпреме робе из складишта; разликује начине евиденције о количини робе на залихама; разликује различите врсте извештаја везаних за складиштење робе.	самостално и у тиму обавља послове складиштења; попуњава и израђује пратећу документацију при пријему робе у складишту; попуњава и израђује пратећу документацију при отпреми робе из складишта; води евиденцију о стању робе на залихама.	

врши продају робе на велико и извоз робе	објасни послове продаје у земљи и иностранству; познаје правила за попуњавање типских образаца и формулара у пословима продаје, на српском језику/језику националне мањине и страном језику; разликује начине евиденције о реализацији продаје робе купцима; разликује начине наплате у земљи и иностранству (безготовински: дознака, меница, чек); објасни утицај промене вредности домаће валуте на извоз; разликује различите врсте извештаја везанихза продају робе.	самостално и у тиму обавља послове продаје; обавља пословну кореспонденцију на српском језику/језику националне мањине и страном језику; комуницира писмено и усмено са пословним партнерима у земљи и иностранству на матерњем и страном језику; попуњава и израђује пратећу документацију при продаји робе; евидентира пословне промене продаје робе; користи савремена средства комуникације и евиденције; води базе података о извршеној продаји; прати наплату потраживања; саставља извештаје о извршеној продаји.	

2.2.1.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: **111**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику;
Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању;
Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога;
Оспособљавање за ефикасно комуницирање;
Оспособљавање ученика да користе стручну литературу и језичке приручнике;
Продубљивање и проширивање знања о српској и светској књижевности;
Оспособљавање за интерпретацију књижевних текстова;
Унапређивање књижевних знања и читалачких вештина;
Упознавање и проучавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова; књижевноисторијских појава и процеса у књижевности;
Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа;
Развијање хуманистичког и књижевног образовања и васпитања на најбољим делима српске и светске културне баштине;
Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности;
Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности;
Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод у проучавање књижевног дела	Увођење ученикау свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	разликује врсте уметности и њихова изражајна средства објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике разликује књижевне родове и врсте одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	Врсте уметности, подела уметности Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (111 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се

			цветале тикве“) Драма као књижевни род: драма по избору Процена остварености исхода - тест	реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања
Књижевност старог века	Упознавање ученика са митологијом, репрезента-тивним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима објасни универзалне поруке књижевности старог века	Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) Софокле: Антигона Стари и Нови завет (текстовипо избору) Процена остварености исхода	
Средњовековна књижевност	Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали именује ауторе и дела разуме поетику жанрова средњовековне књижевности лоцира обрађене текстове у историјски контекст објасни значај средњовековне књижевности за српску културу анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ Рад Ћирила и Методија Словенска писма и развој књижевног језика Најстарији споменици јужнословенске културе Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ Процена остварености исхода – тест	

Народна књижевност	Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, кодекс етичких норми	разликује лирске, епске и лирско-епске песме уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	Врсте народне књижевности Лирска народна песма „Овчари девојка“, „Зао господар“ (предлог) Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ Лирско-епске песме(по избору) Народне проза (бајка по избору) Кратке народне прозне врсте (избор) Процена остварености исхода	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод у проучавање књижевног дела (**15 часова)** Књижевност старог века **(12 часова)** Средњовековна књижевност **(12 часова)** Народна књижевност **(14 часова)** Хуманизам и ренесанса **(11 часова)** Општи појмови о језику **(5 часова)** Фонетика **(10 часова)** Правопис **(11 часова)** Култура изражавања **(21 час)**
Хуманизам и ренесанса	Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	наведе најзначајније представнике и њихова дела објасни значење појмова хуманизами ренесанса наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе објасни значај уметности хуманизмаи ренесансе за развој европске културе и цивилизације	Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери: „Пакао“ (приказ дела, одломак) Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) Процена остварености исхода	
Општи појмови о језику	Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом,	објасни функцију језика и појам језичког знака разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века наведе дисциплине које се баве	Место језика у људском друштву, битна својства језика,језик и комуникација Књижевни језик, језичка нормаи стандардизација Језички систем и науке које се њиме баве	

	друштвеном условљеношћу и историјским развојем	проучавањем језичког система	Књижевни језици код Срба до 19. века	
Фонетика	Стицање знања из области фонетике (фонологије) и морфофонологије књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању.	уме да се служи правописом разликује гласовне алтернације влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	Фонетика и фонологија Гласови књижевног језика и њихов изговор Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), гласовне алтернације самогласника (промена о у е, непостојано а, промена сонанта л у вокал о), и губљење сугласника са правописним решењима Акценатски систем књижевног језика, диференцијација у односу на дијалекатско окружење Основна правила акцентуације српског књижевног језика Процена остварености исхода - тест	
Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом подели речи на крају реда у складуса језичком нормом	Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на *–ов* и *–ин*, куртоазна употреба великог	

			слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању разликује функционалне стилове препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	Језичке вежбе Стилске вежбе Врсте функционалних стилова - основне одлике Разговорни функционални стил Књижевноуметнички функционални стил Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. Школски писмени задаци 4x2+2 Домаћи задаци	

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: **108**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Барок, класицизам, просветитељство	Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и	наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба	Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности Гаврил Стефановић Венцловић: „Песме, беседе, легенде“	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће

	њиховим утицајима на српску књижевност	препозна одлике просветитељствана обрађеним делима објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	Значај Венцловића и Орфелина за развој књижевног језика код Срба Молијер: „Тврдица“ Просветитељство у Европи и код нас Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића Доситеј Обрадовић: „Писмо Харалампију“ Доситеј Обрадовић: „Живот и прикључења“ (одломци) Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ Процена остварености исхода	облике наставе: **теоријска настава (108 часова)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања
Романтизам	Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике романтизма и њихова дела уочава и образлаже одлике романтизма изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) А. С. Пушкин: „Цигани“ (одломак) А. С. Пушкин: „Евгеније Оњегин“ (анализа Татјаниног писма Оњегину и Оњегиновог одговора и анализа Оњегиновог писма Татјани и Татјаниног одговора) Х. Хајне: „Лорелај“ Ш. Петефи: „Слобода	**<u>Оквирни број часова по темама</u>** Барок , класицизам, просветитељство **(13 часова)** Романтизам **(25 часова)** Реализам **(28 часова)** Морфологија **(11 часова)** Правопис **(6 часова)** Култура изражавања **(25 часова)**

			света“ Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад, Вук као књижевни критичар и полемичар, Вук као писац, историчар и биограф Значај 1847. године Петар Петровић Његош: „Горски вијенац“ Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ Ђура Јакшић: „На Липару“, „Отаџбина“ Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор), Змајева сатирична поезија (избор) Лаза Костић: „Међу јавом и мед сном“, „Santa Maria della Salute“ Процена остварености исхода	

Реализам	Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике правца и њихова дела дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело развије критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима	Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) Балзак: „Чича Горио“ или Толстој „Ана Карењина“ Гоголь : „Ревизор“ Милован Глишић: „Глава шећера“ Лаза Лазаревић: „Ветар“ Радоје Домановић: „Данга“ или „Вођа“ Симо Матавуљ: „Поварета“ Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ Војислав Илић: (избор поезије) Процена остварености исхода	
Морфологија	Систематизо-вање знања о врстама речи и њиховим облицима	одреди врсту речи и граматичке категорије употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	Морфологија у ужем смислу Променљиве и непроменљиве врсте речи Именице, придеви, заменице (њихове граматичке категорије), бројеви (укључујући бројне именице и бројне придеве) Глаголи. Граматичке категорије глагола Прилози, предлози, везници, речце, узвици Процена остварености исхода	
Правопис	Оспособљавање	примени правила одвојеног и	Спојено и одвојено	

	ученика да пишу у складу са правописном нормом	састављеног писања речи у складу са језичком нормом	писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације)	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, користе различите облике казивања и функционалне стилове	изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу препозна одлике стручно-научног стила примени одлике новинарског стила	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Школски писмени задаци 4x2+2 Упознавање са одликама новинарског стила Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања Упознавање са одликама стручно-научног стила Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова: **105**
Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Модерна	Упознавање са	наведе одлике правца,	Модерна у европској и српској	На почетку теме ученике

	основним одликама правца, представницима и њиховим делима	представнике и њихова дела препозна модерне елементе у изразу и форми књижевног дела анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	књижевности. Одлике симболизма и импресионизма Шарл Бодлер: „Албатрос“ А. П. Чехов: „Ујка Вања“ Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ Алекса Шантић: „Претпразничко вече“, „Вече на школју“ Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор), „Јабланови“ Милан Ракић: „Долап“, „Искрена песма“ В. П. Дис: „Тамница“, „Можда спава“ Сима Пандуровић: „Светковина“ Бора Станковић: „Нечиста крв“, „Коштана“ или „Божји људи“ (приповетка по избору) Јован Скерлић: „О Коштани“ или „Божји људи“ Петар Кочић: „Мрачајски прото“ или приповетка по избору Процена остварености исхода	упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (108 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Модерна **(29)** Међуратна књижевност **(33)** Лексикологија **(11)** Правопис 3 **(8)** Култура изражавања **(24)**
Књижевност између два рата	Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	наведе одлике праваца, представнике и њихова дела наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Европска књижевност између два рата Одлике експресионизма, футуризма, надреализма В. Мајаковски: „Облак у панталонама“ Ф. Кафка: „Преображај“ или Х. Хесе: роман по изборуили Е. Хемингвеј: „Старац и море“ Р. Тагора: „Градинар“ (избор) Српска међуратна књижевност М. Бојић: „Плава гробница“ Д. Васиљев: „Човек пева после	

			рата“ М. Црњански: „Суматра“ М. Црњански: „Сеобе I“ И. Андрић: „Ex Ponto“ И. Андрић: „Мост на Жепи“ И. Андрић: „На Дрини ћуприја“ М. Настасијевић: „Туга у камену“ или Т. Ујевић: „Свакидашња јадиковка“ Р. Петровић: „Људи говоре“ (избор) И. Секулић: „Госпа Нола“ Процена остварености исхода	
Творба речи	Систематизовање знања о основним правилима грађења речи	препозна просте, изведене и сложене речи примени основне принципе творбе речи	Просте, изведене и сложене речи Основни појмови о извођењу речи Важнији модели за извођење именица, придева и глагола Основни појмови о творби сложеница и полусложеница Процена остварености исхода	
Лексикологија	Упознавање ученика са основама лексикологије	препозна и одреди вредност лексеме уме да се служи речницима наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	Основни појмови из лексикологије (лексема, њено значење) Полисемија и хомонимија Синонимија и антонимија Састав лексике српског књижевног (стандардног) језика Дијалектизми,архаизми и историзми,неологизми, жаргонизми, вулгаризми Фразеологизми Термини Речници и служење њима Процена остварености исхода- тест	

Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	примени правописна правила у писању сложеница, полусложеница и синтагми скраћује речи у складу са прописаним правилима	Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања Скраћенице	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању	износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Говорне вежбе Школски писмени задаци 4x2+2	

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Годишњи фонд часова: **96**

Разред: **четврти**

ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Савремена поезија	Упознавање са одликама савремене поезије, њеним представницима и делима	наведе обележја савремене поезије тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама	Одлике савремене поезије Избор из светске лирике 20. века (Превер, Ахматова, Цветајева, Бродски) Васко Попа: „Каленић“, „Манасија“, „Кора“ (избор из циклуса	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (96часова)**

			Списак) Миодраг Павловић: „Научите пјесан“, „Реквијем“ (или две песме по избору) Десанка Максимовић: „Тражим помиловање“ (избор) Бранко Миљковић: „Поезију ће сви писати“ Стеван Раичковић: „Камена успаванка“ (избор) Процена остварености исхода	**Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Могућност обраде савремене драме кроз повезивање са другим медијима -драмски текст као позоришна представа, радио драма или ТВ драма **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Савремена поезија **(13 часова)** Савремена проза **(28 часова)** Савремена драма **(9 часова)** Класици светске књижевности **(10 часова)** Синтакса **(8 часова)** Правопис **(6 часова)** Култура изражавања **(22 часа)**
Савремена проза	Упознавање са књижевнотеоријским појмовима, специфичностима савремене прозе, њеним представници-ма и делима	именује различите прозне врстеи приповедне поступке тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима интегрише лично искуство током читања и тумачења дела вреднује дело износећи аргументе	Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела и типологија романа Есеј. Исидора Секулић: „О култури“, Иво Андрић: „Разговор с Гојом“ или „О причи и причању“ Приповетка. Бранко Ћопић: „Башта сљезове боје“ (избор) Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ Борхес: „Чекање“ Роман. Албер Ками: „Странац“ Иво Андрић: „Проклета авлија“ Владан Десница: „Пројећа Ивана Галеба“	

			(одломак по избору као пример за роман-есеј) Меша Селимовић: „Дервиш и смрт“ Добрица Ћосић: „Корени“ Добрица Ћосић: „Време смрти“ (избор одломака) Књижевна критика. Петар Џацић: „О Проклетој авлији“ Процена остварености исхода	
Савремена драма	Упознавање са основним одликама савремене драме, представницима и делима	увиди разлику између традиционалне и савремене драме упореди драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације формулише личне утиске и запажања о драмском делу	Одлике савремене драме С. Бекет: „Чекајући Годоа“ Душан Ковачевић: „Балкански шпијун“ Драмска књижевност и други медији - Б. Пекић: „Чај у пет“ или А. Поповић: „Развојни пут Боре шнајдера“ или Љ. Симовић: „Путујуће позориште Шопаловић“ Процена остварености исхода	
Класици светске књижевности	Упознавање са писцима и делима светске књижевне баштине	препозна свевременост обрађених тема тумачи дела износећи своја запажања и утиске и образложења о њима	В: Шекспир: „Хамлет“ Е. А. По: „Гавран“ Ф. М: Достојевски: „Злочин и казна“ Процена остварености исхода	
Синтакса	Систематизовање знања из синтаксе	одреди синтаксичке јединице и њихову функцију одреди типове независних и	Синтаксичке јединице (комуникативна реченица, предикатска	

		зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција разуме појам конгруенције познаје систем глаголских облика	реченица, синтагма, реч) Основне реченичне и синтагматске конструкције Падежни систем и његова употреба. Предлошко-падежне конструкције Конгруенција. Синтакса глаголских облика. Систем зависних реченица, Систем независних реченица (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне и жељне) Напоредне конструкције. Појам напоредног односа. Главни типови напоредних конструкција (саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе) Процена остварености исхода	
Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	примени правописне знаке у складу са језичком нормом употреби знаке интерпункције у складу са језичком нормом	Правописни знаци Општа правила интерпункције у реченици	
Култура изражавања	Усавршавање културе изражавањаи неговање интересовања за	напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте састави биографију, молбу, жалбу, приговор…	Лексичке вежбе Стилске вежбе Писање есеја Говорне вежбе	

	праћење културних садржаја и критички однос према њима, као и оспособљавање за операционализацију функционалних стилова	процењује вредност понуђених културних садржаја	Школски писмени задаци 4x2+2 Административни функционални стил (писање молбе, жалбе, биографије)	

СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ предмета:
Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаномоблику.
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме реченице, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, ознакама, етикетама) разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова,слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе) Медији (штампа, телевизија)	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања
ЧИТАЊЕ Оспособљавање	у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр.		

ученика за разумевање прочитаних текстова	у огласима, на плакатима) разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења, формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компјутеру, декларације о производима, упутства за употребу и коришћење)	Иинтересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност и примена) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја Примена информационих технологија у домену струке Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета.	Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодневне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	саставља кратак текст о одговарајућој теми пише кратке поруке релевантне за посао (место, термини састанка) пише краћи текст о себи и свом окружењу попуњава формулар где се траже лични подаци		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и	на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно поставља једноставна питања у вези		

размену краћих писаних порука	са познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама, време, датум) напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	На овом нивоу није предвиђена		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација, прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи) користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи, компакт диск, интернет итд.)		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РЕЧЕНИЦА

Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу.

Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.
Tag questions
Индиректни говор
а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
б) молбе, захтеви, наредбе
в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
- *Yes/No*питања
"WH" питања
Директна и индиректна питања
ИМЕНИЧКА ГРУПА
Члан
Обновити употребуодређеног и неодређеног члана
Нулти члан уз градивне и апстрактне именице
Именице
Множина именица – обновити
Изражавање припадања и својине – саксонски генитив
Бројиве и небројиве именице
Заменички облициа)
Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
Показне заменице
Односне заменице
б) детерминатори
Показни детерминатори
Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Кванитификатори
III ГЛАГОЛСКА ГРУПА
Глаголи
Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу
Модални глаголи: *may can, must*
Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simplepresent/past (прошло време рецептивно)
*goingto*и трајни презентза планове и намере*, goingtoiwill (за будућа предвиђања)*
- used to
Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, mightuwill*

Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.
Кондиционал први

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Морфосинтаксички и фонетски садржаји Члан

Одређени и неодређени члан. Основна употреба.
Члан спојен с предлозима:*di, a, da, in, su**con*.
Одређени члан уз основне и редне бројеве.

Именица

Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga.*
Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант(*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал*(la città, le città),*скраћене именице (*la foto, le foto*), једносложне именице (*il re,i re*), именице које се завршавају на *i* (*la tesi, le tesi*).

Заменице

Личне заменице у служби субјекта (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro).*
Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*)
Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).
Показне заменице (*questo, quello*).
Упитне заменице (*chi*? i *che*?/ *che cosa*?)
Неодрђене заменице (*ognuno*i *qualcuno)*.

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* i *bello*;неодређени придев *tutto*.
Придеви на– *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo*)
Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве.
Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello* i *buono*.
Неодређени придеви *ogni**qualche*.
Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.
Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.**Глагол**
Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.
Садашње време модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*.
Употреба глагола *piacere*.
Партицип прошли и прошло свршено време *Passato prossimo*: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола.
Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама.
Предбудуће време (*Futuro anteriore*).

Прилози

Врсте прилога: за начин, место и време
Прилошке речце *ci**vu*.

Предлози

Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra*и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*.

Синтакса

Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano?*
Сложена реченица:
Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu.
Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*.

Лексикографија

Структура и коришћење двојезичних речника.
Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт са писаном литературом, електронским садржајима и сл.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив.

Детерминаитви

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)

Заменице

Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts.*Релативне заменице.

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (рецептивно и продуктивно). Поређење придева, описна компарација са *ebenso .... wie, nicht so.....wie*

Бројеви

Основни и редни бројеви

Предлози

Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном

Глаголи

Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола

Реченице

Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem)*
Зависно сложене – узрочне (*weil*), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.

Именице

Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя.

Именице плуралиа тантум (рецептивно).

Обнављање и систематизација основних именичких промена.

Заменице

Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие).

Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко обрађивати као лексику.

Придеви

Промена придева

Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худишй.

Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл).

Бројеви

Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу.

Глаголи

Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе.

Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить).

Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл).

Прилози

Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога.

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**для** с генитивом**, из-за** с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, **из-под** с генитивом у одредби одвајања од места, **к** с дативом у временској одредби, **по** с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл).

Везници

Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл).

Реченични модели

Субјекатско – предикатски односи

Реченицве са именским предикатом

копуле: **быть, стать, являться**

Его отец был врачом, а он станет инженером.
Это утверждение является спорным.
отсутство копуле
Его брат токарь по металлу.
Она сегодня весёлая.
Он сильнее всех.

Објекатски односи

директним објектом
Мы купили новый учбеник.
Я не получил ответа.
индиректним објектом
Он их побдагодарил за помощь.
Эта фотография напоминает о прошлом.
Зависном реченицом
Брат в письмьме сообщает, **что он летом приедет к нам.**

Временски односи

Реченице с одредбом
изражене прилогом
Я пришёл раншьше тебя.
изражене зависним падежом
Они вернулись к вечеру (к трём часам).
Я сегдона работал с пяти до семи часов.

Начински односи

Реченице са одредбом израженом прилогомОн хорошо говорит по-русски.
Он пишет более красиво, чем ты.
Она поёт красивее всех.

Узрочни односи

Реленице са одредбом израженом зависним падежом.
Он не приехал в срок по болезни.

Атрибутивни односи

Реченице с атрибутом
у суперлативу
А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом.
у зависном падежу
Я забыл тетрадь по русскому языку.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције

est + партицип перфекта

Финалне реченице са употребом pour + inf.

Питања:

Qui est-ce qui/que

Qu'est-ce qui/que

Que;

Индиректна питања

Негација

pas du tout, non plus, personne

Казивање претпоставке

si + имперфект/кондиционал

Казивање времена

avant de, quand

Казивање жеље, воље, намере

субјунктивом б) инфинитивом

Одредбе за време

дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis;

Поређењепридева

Одредбе за начин

Изрази за меру и количину

une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл.

Слагање времена - само са индикативом, и то:

présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после)

Именичка група

Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту.

les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis **Наставци именица и придева**

teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x

Глаголска група

Субјунктив презента - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима.

Слагање партиципа перфекта са субјектом

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno*, *ninguno*, *todo*, *cualquiera*) у различитим значењима
Tráeme algún libro de García Márquez.
Todas las mañanas, todo el mundo…
Un muchacho cualquiera…
Морфеме типичне за мушки и женски род именица и придева
muchacho/*muchacha*
actor/*actriz*
trabajador/*trabajadora*
generoso/*generosa*
као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода
violinista, *cantante*, *interesante*, *verde…*

Глаголска група

Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту.
Облици субјунктива: презент
(изражавање жеља, осећања, мишљења, вероватноће)
Слагање партиципа са субјектом и пасивним конструкцијама.

Питања саупитним речима
Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Индиректна питања

¿ Sabes si ha llegado ?
Pregúntale si ha cogido la tarjeta.
Yo te pregundo que has comprado.

Негација

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.
¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.
No me gusta esta película. – A mí tambien.

Хипотетичне реченице (први тип)
Simevisitaselveranoqueviene, tellevaré a la playa.

Казивање жеље, воље, намере
инфинитивом
субјунктивом
Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermana mayor. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos… ¿ Qué quieren Ustedes que haga ? El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida major

Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу

Un hombre grande / Un gran hombre.

Казивање времена и одредбе за време

Дани у недељи, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…
Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.
¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje.
El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos… regresa dentro de una hora…

Поређење

Más que, menos que, el/la más, tan…como,
Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Одредбе за начин

Прилози на –mente и прилочке конструкције
Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Изрази за меру и количину

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos…
¿ Cuántos estudiantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.

Сложене реченице:

а) Зависна реченица у индикативу
Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen.
б) **зависна реченица у субјунктиву**
Употреба субјунктива презента
(временске и финалне реченице).

Пасивне конструкције

а) *ser + participio pasado*
La casa fue construida en 1984.
pasiva refleja
Se venden libros aquí.

Ортографија

Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику).
Писање великог слова.

Лексикографија

Служење двојезичним речницима.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме караће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) Образовање (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак, формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава икоманди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација ипотреба Исказивање просторних и временскиходноса Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагањаи неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље открива значење непознатих		

	речи на основу контекста и /или помоћу речника уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)	медији) Интересантне животнеприче и догађаји Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја Примена информационих технологија у домену струке Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	описује ситуације, прича о дога ђајима и аргументује ставове користећи једноставнеизразе и реченице води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	попуњава рачуне, признаницеи хартије од вредности напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу опише и појасни садржај		

	схема и графикона везаних за струку		

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	аргументује свој став о медијском тексту		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РЕЧЕНИЦА
Систематизација свих типова упитних реченица
Директна и индиректна питања
Индиректни говор: рецептивно и продуктивно

а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
б) молбе, захтеви, наредбе
Индиректни говор: само рецептивно
а) изјаве са променом глаголских времена
Одређене релативне клаузе
Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе
ИМЕНИЧКА ГРУПА
Члан
Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
Именице
Бројиве и небројиве именице
Заменички облициа)
Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
Показне заменице
Односне заменице
б) детерминатори
Показни детерминаотри
Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Кванитификатори
1. Глаголи
Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; PastSimple, PastContinuous
Обновити све употребе Present Perfect
Used to
Начини изражавања будућности, планова у будућности (*going to, will*)
Модални глаголи: *should, must, will, may, might*
Пасивне конструкције – садашње и прошло време – thePresentSimple, PastSimple (продуктивно и рецептивно),
Presentperfectpassive (рецептивно)
Предлози и најчешћи прилози за оријентацију у времену и простору.
Први кондиционал (рецептивно и продуктивно) , други кондиционал (рецептивно)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице

Властитеименицеизаједничке, одговарајућиродиброј са детерминативом:*Anna, Pietro, Belgrado, Roma,Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, laSerbia, ilTirreno, l'Adriatico, leAlpi, gliAppennini; imieigenitori, miamadre, llloropadre, ilnostropaese, ivostrifigli, questostudente, questaragazza, quell'amico, quellacasa*, итд.
Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.
Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.
Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* и *con*.
Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*
Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.
Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*).
Употребачланаузприсвојнипридевиименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).
Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.
Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.
Наглашене личне заменице у служби објекта.
Наглашене личне заменице у служби директног iindirektnog објекта.
Ненаглашене личне заменице у пару: Compro il libro a Luigi. Glielocompro.
Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).
Упитнезаменице*chi*? i*che*?/ *che cosa*?
Неодређене заменице придеви (niente*/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)
Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*
Компарација придева: *Maria è più altadiMarta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
Апсолутнисуперлатив*Maria è bellisima.*
Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативногиапсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.
Разликаузначењуизмеђуаналитичкихисинтетичкихобликакомпаративаисупетлатива(più grande : maggiore; più buono : migliore).
Присвојнипридеви. Употреба члана уз присвојне придеве.
Показнипридеви: *questo, quello*.
Називбоја, морфолошкеособеностипридева*viola, rosa, blu, arancione.*
Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.
Предлози*dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.
Употребапредлога***di*** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), ***a*** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici*.), ***da****Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* ***in*** *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашњевреме (*Presente Indicativo*)
Императив (*Imperativo*), заповедниначин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore
Повратниглаголи.
Употребаглаола*piacere*.
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.*Перфектмодалнихглагола*volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*
Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*
Футурправилнихинеправилнихглагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque*
Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*Само рецептивно
Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*Правилниинеправилниглаголи.
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.* Само рецептивно**.**
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

Прилози

Потврдни, одрећни (*sì, no*). Основниприлози*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*иприлошкиизразизаодређивањевремена (*prima, durante, dopo*) ипростора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*
Упитниприлози: *quando?, come?, perché? dove?*
Грађење прилога од придева помоћу суфикса*mente*
Речца*ci* (с прилошком вредношћу), *ne*.

Везници.

Реченица:
Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.
Упитна реченица:
С конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом.
С конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом.
Ред речи у реченици.
Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)
Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине имножине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. n -Деклинација

Детерминативи

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)

Заменице и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (рецептивно и продуктивно). Поређење придева,описна компарација *ca ebenso .....wie, nichtso.....wie*

Бројеви

Основни и редни бројеви

Предлози

Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном

Глаголски облици

Презент,перфект, претерит и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Плусквамперфект најфреквентнијих глагола
Конјуктив претерита и плусквамперфекта, потенцијал
Пасив радње (сва времена)

Реченице

Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)
Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis,bevor, nachdem*), концесивне (*obwohl*), релативне,финалне (*damit*), кондиционалне реченице

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Реченице са глаголским прилозима. Употреба **нет** и **не** у реченици.

Именице

Генитив једнине на –у.
Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними.

Заменице

Неодређене заменице **кто-то**, **кто-нибудь**, **некоторый**, **несколько**
Одричне заменице **никто**, **ничто**, **никакой**
Опште заменице **сам**, **самый**, **любой**, **каждый**

Придеви

Дужи и краћи облик придева.Употреба кратког облика.

Бројеви

Редни бројеви

Глаголи

Императив
Прошло време глагола од инфинитива на сугласник
Глаголи кретања са префиксима в-, вы-, у-, при-

Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)
Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)
Глаголски прилози

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**у, около, вокруг,в, на**)

СИНТАКСА

Реченице са кратким придевским обликом у предикату (Он болен гриппом, Я способен к математике)
Реченице са објектом у инфинитиву(Я уговорил товарища молчать)
Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)
Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)
Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)
Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

употреба детерминаната: редослед у реченици; употреба речи *même*, *autre*, *seul*;
детерминанти у функцији заменице, посебно: показне заменице испред предлога *de* + именичка група; испред релативне реченице; испред партикула *ci* и *là*; неодређене заменице;
бројеви: основни, редни, разломачки, апроксимативни;
род и број именица и придева специфичних за дату струку; поређење придева, посебно суперлатив.

Глаголска група

глаголски начини и времена: презент, сложени перфект, имперфект, плусквамперфект (рецептивно), футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције: блиски футур, блиска прошлост; *ilfautque, jeveuxque, j'aimeraisque*праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Ilfautqueturacontes ça à tonfrère)*, као и рецептивно: *Ilfautquetufasses/ quetuailles/ quetusois/ quetulises/ quetusaches/ quetu écrives*; презент кондиционала:*Simesparentsmelaissaientpartir, jeviendraisavectoi !* императив (рецептивно): *aieunpeudepatience, n'ayezpaspeur*; *soissage!*
партицип презента и герундив; партициpи презента и перфекта као придеви;
фреквентни униперсонални глаголи и конструкције.

Предлози

најчешћи предлози; предложни изрази *à côté de*,*à l'occasion de*, *à l'aide de*;
контраховање члана и предлога.

Прилози

за место, за време, за начин, за количину;

alors – за исказивање последице;
место прилога;
прилошке заменице *en* и *y*(рецептивно).

Модалитети и форме реченице

декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет;
афирмација и негација; актив и пасив;
реченице са презентативима;
наглашавање реченичних делова помоћу формуле *c'est... qui* и *c'est ... que*.

Основни типови сложених реченица

координиране реченице са везницима *et, ou, mais, car, ni* и прилозима/прилошким изразима *c'estpourquoi, donc, puis, pourtant, par contre, par conséquent, au contraire*;
зависне реченице: релативне са заменицама *qui*, *que,où* и *dont*; компаративне са везницима/везничким изразима *comme, autant .... que, lemême ... que, plus ... que, moins ... que*; временске са везницима/везничким изразима *quand, avantque/avantde*+инфинитив, *chaquefoisque, pendantque, aprèsque, depuis que*; узрочне са везницима *parcequeипuisque*; (рецептивно) концесивне и опозитивне са везницима *bienque* и *alorsque*; финалне са везницима*pourque/pour*+инфинитив и afinque/afinde+инфинитив; хипотетичне са везником *si* (вероватни и могући потенцијал); реченице са *que* у функцији објекта (нпр. *Nousespéronsqueturéussirastonexamen*); слагање времена у објекатским реченицама.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Глаголска група
Облици субјунктива: презент

Сложена реченица

а) Зависна реченица у индикативу
Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen?
Са инфинитивом (са модалним глаголима)
Quiero viajar. Pienso viajar mañana.
Указати на изражавање узрока (porque, por), последеце (si, para) и на смисао реченице са другим чешћим везницима кад се појаве у тексту.
Б) Зависне реченице у субјунктиву
Употреба субјунктва презента (изражавање футура)
С pluscuamperfecto), облици и упиотреба (рецептивно)

Казивање жеље, воље, намере

а) субјунктивом
б) инфинитивом
Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conoszas a mi hermamo. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos…¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a susu hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.
Управни и неуправни говор (потрвдне, одричне и упитне реченице, императив).
Dime si/donde/cuando/quién/que…
Sabes si/ donde/cuando/quién/que…

Me puedes decir donde/cuando/quién/que…
Хипотетичне реченице (други тип)
Simevisitaras, tellevaríaalaplaya.

Пасивне конструкције

убјунктив прошлих времена (preteritoimperfecto, preteritoperfectosimple, pretéritoperfectocompuesto, pretéritoa)
ser + participio pasado
La casa fue construida en 1984.
b) *pasiva refleja*
Se venden libros aquí
Лексикографија Служење двојезичним рецницима.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **70**
Разред: **трећи**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (кола, посао, хоби) разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) Образовање (образовање за све, праксаи припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија,	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак;формално, неформално, специфичнопо регионима) Идентификација и именовање особа,објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава икоманди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација ипотреба Исказивање просторних и временскиходноса Давање и тражење информација и

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке разуме опис догађаја и осећања разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним	електронски медији) Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја Примена информационих технологија у	обавештења Описивање и упоређивање лица ипредмета Изрицање забране и реаговање назабрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавањеслагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности

	за струку	домену струке Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-администратицних послова Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	21. Исказивање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике образложи краће своје намере, одлуке, поступке		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу опише и појасни садржај схема играфикона везаних за струку		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником буде схваћен у размени идеја иинформација о блиским темамау предвидљивим, свакодневним ситуацијама		

МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	сажима садржај текста, филма, разговара и сл.		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	идентификује различита гледишта о истој теми		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)		

ГРАМАТИЧКИ

САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РЕЧЕНИЦА
Сви типови упитних реченица
Директна и индиректна питања
Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
б) молбе, захтеви, наредбе
Индиректни говор: само рецептивно
а) изјаве са променом глаголских времена
Одређене релативне клаузе
Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе
ИМЕНИЧКА ГРУПА
Члан
Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
Именице
Бројиве и небројиве именице
Заменички облициа)
Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
Показне заменице
Односне заменице
б) детерминатори
Показни детерминаотри
Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Кванитификатори
III ГЛАГОЛСКА ГРУПА
1. Глаголи
Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; PastSimple, PastContinuous
Обновити све употребе Present Perfect
Past perfect
Used to
Обновити и утврдити начине за изражавање будућности, планова у будућности (*going to, will*)
Модални глаголи: *should, must, will, may, might*
Пасивне конструкције – садашње и прошло време – thePresentSimple, PastSimple (продуктивно и рецептивно),
Presentperfectpassive (рецептивно)

Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.
Кондиционал први и други (и рецептивно и продуктвно)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице
Властитеименицеизаједничке, одговарајућиродиброј са детерминативом:*Anna, Pietro, Belgrado, Roma,Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, laSerbia, ilTirreno, l'Adriatico, leAlpi, gliAppennini; imieigenitori, miamadre, llloropadre, ilnostropaese, ivostrifigli, questostudente, questaragazza, quell'amico, quellacasa*, итд.
Системски приказ морфолошких карактеристика.
Члан. Употреба члана. Систематизација.
Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.
Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.
Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* и *con*.
Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*
Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.
Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Hounamicoitaliano: Hodegliamiciitaliani.*).
Употребачланаузприсвојнипридевииименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).
Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.
Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*
Системски приказ морфолошких карактеристика.
Члан. Употреба члана. Систематизација.
Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.
Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.
Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* и *con*.
Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*
Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.
Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Hounamicoitaliano: Hodegliamiciitaliani.*).
Употребачланаузприсвојнипридевииименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).
Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.
Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*
Заменице

Личне заменице у служби субјекта.
Наглашене личне заменице у служби објекта.
Наглашене личне заменице у служби директног iindirektnog објекта.
Ненаглашене личне заменице у пару: Compro il libro a Luigi. Glielocompro.
Измештање индиректног објекта испред прредиката (*ChiedidiMaria? Non l'ho vista da tanto)*.
Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).
Упитнезаменице*chi*? i*che*?/ *che cosa*?
Неодређене заменице, придеви (niente*/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)
Неодређене заменице, придеви : alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.
Неодређене заменице: nulla, niente, qualcosa.
Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*
Компарација придева: *Maria è più altadiMarta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
Апсолутнисуперлатив*Maria è bellisima.*
Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативногиапсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.
Разликаузначењуизмеђуаналитичкихисинтетичкихобликакомпаративаисупетлатива(più grande : maggiore; più buono : migliore).
Присвојнипридеви. Употреба члана уз присвојне придеве.
Показни придеви: *questo, quello*.
Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.
Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.
Алтернативни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto.
Суфикси -enne и -ina забројева*quarantenne*, *sulla quarantina*

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.
Предлози*dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.
Употребапредлога***di*** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), ***a*** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici*.), ***da****Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* ***in*** *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашњевреме (*Presente Indicativo*)
Императив (*Imperativo*), заповедниначин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore
Повратниглаголи.
Употребаглагола*piacere*.
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.*Перфектмодалнихглагола*volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*
Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*
Футурправилнихинеправилнихглагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque.*

Предбудућевреме (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*
Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*
Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*
Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*
Правилниинеправилниглаголи.
Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

Прилози

Потврдни, одрећни (*sì, no*). Основниприлози*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*иприлошкиизразизаодређивањевремена (*prima, durante, dopo*) ипростора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*
Упитниприлози: *quando?, come?, perché? dove?*
Грађење прилога од придева помоћу суфикса*mente*
Положајприлога*mai, sempre, ancora*, già уз*passato prossimo(Non ho mai viato una cosa tanto bella)*.
Речца *ci* (с прилошком вредношћу)и *ne* (*Ne torno adesso*) изаменичкомвредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца сі сазаменичкомвредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri).*

Везници. Реченица*:*

Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.
Упитна реченица:
- с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом
- с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом

Ред речи у реченици.
Ред речи у реченици.
Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)
Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине имножине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив.

Детерминативи

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни,квалификативни, неодређени)

Заменице

Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији. Поређење придева,описна компарација *ca ebenso....wie, nichtso ..... wie*

Бројеви

Основни и редни бројеви

Предлози

Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном

Глаголски облици

Пасив са модалним глаголом
Конјуктив презента, перфекта, фугура
Пасив стања, дистинкција употребе пасива стања и радње
Инфинитивске конструкције *(zu+Infinitiv, um/ohne/statt.... zu+Infinitiv*)

Реченице

Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)
Зависно сложене реченице
Модалне *(indem, anstatt, ohne dass*)
Индиректан говор

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице

Скраћенице (**вуз, МГУ**). Род абревијатура. Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и промени.

Заменице

Систематизација неодређених заменица са –то, нибудь

Придеви

Утврђивање и систематизација придевских облика

Бројеви

Читање децимала и разломака (**0,1-ноль целых одна десятая, 2,4-две целых четыре десятых ,½-одна вторая** (**половина**)).

Глаголи

Радни глаголски придев садашњег времена
Радни глаголски придев прошлог времена
Пасивни глаголски придеви-употреба

СИНТАКСА

Реценице са субјектом типа **мы с вами**
Реченице с куполама **являются, называются**
Реченице са куполом **есть**
Реченице са трпним глаголским придевом у предикату (**Лес посажен недавно**)
Реченице са одредбом за приближну количину (**В классе было учеников тридцать**)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

систематизација употребе детерминаната: одређених, неодређених и партитивних чланова; присвојних и показних придева; основних, редних и апроксимативних бројева; неодређених речи; одсуство детерминаната (на пример: код етикетирања производа – *fromagedebrebis*, натписа на продавницама и установама – *boulangerie*, *banque*, назива рубрика у штампаним медијима – *faitsdivers*, на знаковима упозорења – *entréeinterdite*; испред именице у позицији атрибута: *ilestboulanger* и слично);

род и број именица и придева; место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* промена значења неких придева у зависности од места:*ungrandhomme / unhommegrand ; unbravehomme / unhommebrave*; поређење придева;

заменице: личне ненаглашене (укључујући и заменицу *on*) и наглашене; заменице за директни и за индиректни објекат; показне и присвојне; упитне и неодређене.

Глаголска група

систематизација глаголских начина и времена: времена индикатива, перифрастичне конструкције, посебно за исказивање радње у току *êtreentrainde* ...;

презент субјунктива глагола прве и друге групе и фреквентних неправилних глагола: *Ilestimportantquetuviennes... / quenousallions... / quevoussoyez...*;

перфект кондиционала:*Sij'avaissu, jeseraisvenueplustôt;* императив: *sachonsattendre, ayonsconfiance*; *soyezlesbienvenus!*

темпорална, каузална, концесивна и погодбена вредност герундива;

униперсонални глагол *s'agir* и униперсоналне конструкције са глаголима *suffirede + inf.*, *défendre/interdirede + inf.*, *recommanderde + inf.*, *rester à + inf*.

Предлози

предложна група са придевском вредношћу;

предложна група иза прилога за количину.

Прилози, систематизација

Модалитети и форме реченице

систематизација: декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет;

негација, изостављање форклузива *pas*, употреба осталих форклузива;

пасив: везивање агенса предлозима *de* и *par*;

позиционо наглашавање реченичних делова.

Основни типови сложених реченица

систематизацијакоординираних реченица;

зависне реченице, систематизација: релативне, компаративне, временске; концесивне и опозитивне са везницима *bienque* и *alorsque*; каузалне са везницима *comme* и *surtoutque*; финалне конструкције и обрти са инфинитивом; хипотетичне са везником *si* (вероватни, могући и ирреални потенцијал); реченице са *que* у функцији субјекта (нпр. *Ilestpossiblequ'ilsoitparti*); систематизација слагања времена.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције са и без агенса

Miguel fue invitado po María

Miguel fue nombrado secretario de la Asociacín

Употреба инфинитива у функцији субјекта, објекта и атрибута.

Piensan viajar mañana.
Es necesario estudiar lenguas extranjeras.
Hacer ejercicio es muy importante para la salud.

Estar + gerundio

Estaban discutiendo cuando entró Juan.

Хипотетичке реченице (све три могућности)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa
Si me visitaras, te llevaré a la playa.
Si me hubieras visitado el año pasado, te habría llevado a la playa

Сложена реченица

зависна реченица у субјунктиву(изражавање футура)
Основе употреба глаголских начина индикатива и субјунктива у најчешћим типовима сложених реченица (релативна, временска, узрочна, последична.

Безличне конструкције

Са глаголима *llover, nevar…*
Ser + adjetivo: es necesario, es obligatorio, es importante…
(указати на употребу субјунктива у неким од ових реченица)

Изражавање

бојазни: *temoquehayallegadoatimpo.*
жеље: *Esperoquevenga*
заповести, воље: *Quiero que me digas la verdad. Es necesario que aprendan estos verbos.*

Бројеви

Разломци, математички знакови и радње.

Лексикографија

Структура стручних речника и њихово коришћење.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **64**
Разред: **четврти**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме суштину битнихинформација са радија или телевизије, презентација или дискусија о актуелним збивањима или о стварима које се њега тичу на приватном и професионалном плану, уколико се говори разговетно стандарднимјезиком	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (планови за будућност, посао и каријера) Образовање (могућност образовања у иностранству, размена ученика, усавршавање у струци) Друштвено уређење и политички систем у земљама чији се језик учи Културни живот (манифестације, сајмови и изложбе општег карактера и везане за струку) Медији (утицај медија) Историјске везе Србије и земаља чији се језик учи Свет компјутера (оглашавње на различитим глобалним мрежама, виртуелни свет комуникације) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** Основна терминологија из домена платног промета, вођења књиговодства и састављања финансијских и пореских извештаја Примена информационих технологија у домену струке Осигурање и контрола квалитета у обављању финансијско-административних послова Праћење новина у области међународних финансијско-административних послова и примене међународних стандарда и законске регулативе	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	разуме смисао сложенијих текстова шематских приказа, упутстава, уговора разуме и користи обавештења из стручних текстова везаних за струку разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште		

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	представи припремљену презентацију која се односи на теме везане за области личног интересовања, школско градиво или струку говори о утисцима, употребљавајући и комплексније изразе	Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	
	даје дужи опис свакодневних радњи из свог окружења, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења напише извештај или протокол о догађају или са састанка писмено конкурише занеки посао		

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	оствари комуникацију о основним темама, под условом да је у стању да тражи помоћ од саговорника образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме		
МЕДИЈАЦИЈА	препричава садржај текста,		
Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	разговора, договора		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава сложеније структуре и процесе (номинализације, градације, трнасформације)		
	контролише граматичка знања и исправља своје грешке		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РЕЧЕНИЦА
Сви типови упитних реченица
Директна и индиректна питања
Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
б) молбе, захтеви, наредбе
в) изјаве и птиња са променом глаголских времена
Релативне клаузе
Све врсте сложених реченица (временске, клаузе , клаузе, итд).
ИМЕНИЧКА ГРУПА
Члан
Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
Именице
Бројиве и небројиве именице
Заменички облициа)
Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
Показне заменице
Односне заменице
б) детерминатори
Показни детерминаотри
Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Кванитификатори
III ГЛАГОЛСКА ГРУПА
Глаголи
Обновити и утврдити сва садашња времена
Обновити и утврдиити сва прошла времена
Разлика између *Used to* Past Continuous
Обновити и утврдити све начине зе изражавање будућности

Глаголи стања
Модални глаголи: *should, must, will, may, might,*
Пасивне конструкције – thePresentSimple, PastSimple , Present Perfect (продуктивно и рецептивно), плстала времена само рецептивно
wish + Past simple /w*ould- Have something done* (само рецептивно)
Први и други кондиционал (рецептивно и продуктивно); трећи кондиционал (рецептивно)
Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице
Властитеименицеизајединчке, одговарајућиродиброј са детерминативом:*Anna, Pietro, Belgrado, Roma,Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, laSerbia, ilTirreno, l'Adriatico, leAlpi, gliAppennini; imieigenitori, miamadre, llloropadre, ilnostropaese, ivostrifigli, questostudente, questaragazza, quell'amico, quellacasa*, итд.
Системски приказ морфолошких карактеристика.
Члан. Употреба члана. Систематизација.
Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.
Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.
Чланспојенспредлозима*di, a, da, in, su* i *con*.
Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre.* Испред имена дана у недељи *Abbiamolezionidilinguaitalianailmercoledì eilgiovedì.*
Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.
Партитивничланкаосуплетивниобликмножиненеодређеногчлана (*Hounamicoitaliano: Hodegliamiciitaliani.*).
Употребачланауспрсвојнипридевиименицекојеисказујублискосродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).
Положајчланаипредлогаузнеодређенипридев*tutto*.
Партитивничлан. *Mangio delle mele.*Изостављањеунегацији. *Non mangio pane.*Употребапредлога*di*узизразекојиизражавајуодређенуколичину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Заменице
Личне заменице у служби субјекта.
Наглашене личне заменице у служби објекта.
Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.
Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielocompro*.
Измештање индиректног објекта испред предиката (*ChiedidiMaria? Non l'ho vista da tanto)*.
Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).
Упитнезаменице*chi*? i*che*?/ *che cosa*?
Неодређене заменице, придеви (niente*/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)
Неодређене заменице, придеви : alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.
Неодређене заменице: nulla, niente, qualcosa.

Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*

Компарација придева: *Maria è più altadiMarta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*

Апсолутнисуперлатив*Maria è bellisima.*

Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативногиапсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.

Разликаузначењуизмеђуаналитичкихисинтетичкихобликакомпаративаисупетлатива(più grande : maggiore; più buono : migliore).

Присвојнипридеви. Употреба члана уз присвојне придеве.

Показни придеви: *questo, quello*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.

Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.

Алтернативни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto.

Суфикси -enne и -ina забројева*quarantenne*, *sulla quarantina*.

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.

Предлози*dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.

Употребапредлога***di*** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), ***a*** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici*.), ***da****Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* ***in*** *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашњевреме (*Presente Indicativo*)

Императив (*Imperativo*), заповедниначин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore

Повратниглаголи.

Употребаглагола*piacere*.

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.*Перфектмодалнихглагола*volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*

Прошловремепогодбеногначина(Condizionale Passato). *Avrei preso volentieri una pizza ieri sera.*

Футур правилних и неправилних глагола.*Noi tormeremo a casa alle cinque.*

Предбудућевреме (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*

Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*

Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*

Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*Правилниинеправилниглаголи.

Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.
Герунд, глаголскиприлогсадашњи. Gerundio. Облицитријуконјугацијаинеправилнихглагола.
Структура stare + gerundio.

Прилози

Потврдни, одрећни (*sì, no*). Основниприлози*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*иприлошкиизразизаодређивањевремена (*prima, durante, dopo*) ипростора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*
Упитниприлози: *quando?, come?, perché? dove?*
Грађење прилога од придева помоћу суфикса*mente*
Поређењеприлога. Компаративисуперлативприлога*bene*и*male*.
Грађењесуперлативаапсолутногприлогапомоћунаставка -issimo.
Положајприлога*mai, sempre, ancora*, già уз*passato prossimo(Non ho mai viato una cosa tanto bella)*.
Речца *ci* (с прилошком вредношћу)и *ne* (*Ne torno adesso*) изаменичкомвредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца ci сазаменичкомвредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri).*

Везници.

Реченица:Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.
питна реченица:
с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом
с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом
Ред речи у реченици.
Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)
Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Ирелална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*
Правилаослагањувремена. Исказивањепретпрошлостиибудућностиупрошлости.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Деклинација именица страног порекла, суфиксација именица страног порекла, скраћенице

Негација

Keineswegs, nirgendwohin, niemand, niemals, weder... noch, unbequem, desinteressiert, arbeitslos

Глаголи

Партицип презента и перфекта - атрибутивна и предикативна употреба (рецептивно)
Конкурентне форме (*Das lässt sich reparieren./ Das kann repariert werden./Das ist zu reparieren*)

Везници и везнички изрази

Поредбени – реална (индикатив) и ирелална (конјуктив) поредба (wie, als, als ob, als wenn, je...desto)

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице

Обнављање и систематизација типова именица, обрађених у претходним разредима

Заменице

Присвојне заменице 1.,2. и 3. лица и заменица свой
Показне заменице этот, тот
Неодређене заменице са речцом –либо, кое

Придеви

Продуктивни суфикси описних придева –ист, -аст, -ат, -ив, -лив, -чив
Поређење придева и прилога

Глаголи

Обнављање и систематизација:
Времена
Прошло време глагола са основом на сугласник

Бројеви

Слагање бројева са именицама и придевима

Речце

Разве, неужели,ли, хоть, даже

Синтакса

Инфинитивне реченице (**Что мне сказать тебе**)
Именски предикат (**Ломоносов- знаменитый учёный**)
Исказивање отсуства, присуства (**В природе имеются разные минералы**)

Основне мерне јединице и њихове скраћенице

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

У четвртом разреду средње школе граматички садржаји обрађени у претходним разедима систематизују се како би ученици спонтано, прецизно и што тачније користили француски језик у приватној и у пословној комуникацији.

Посебна пажња посвећује се:

оним елементима граматике који се теже усвајају, нпр, када су у питању изворни говорници српског језика, употреба члана, систем прошлих времена, глаголске конструкције, негација и друго;

оним елементима граматике који се чешће срећу у оквиру језика дате струке.

Имајући у виду наведено, ауторима уџбеника и наставницима француског језика препоручује се да избор граматичких садржаја које ће обрађивати у четвртом разреду заснују пре свега на потребама ученика (на основу анализе њихових честих грешака), као и на референтним материјалима за нивое А2 и Б1 за француски језик

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Именичке групе
Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. *Pluraliatantum.*
Одређени члан. Одсуство одређеног члана.
Неодређени члан (значење у једнини и множини)
Бројеви. Редни бројеви.
Придеви. Положај придева у односу на именицу.
Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених заменица.

Сложена реченица

Препознавање односа глевне и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности; кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно).

Изражавање компаративности

Tan(to)…como…Esta pelicula es tan interesante como la que vimos la semana pasada.
Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.
Más / menos….que
Menor / mayor…que
Major / peor…que
Суперлатив (Релативни и апцолутни: указати на разлике у значењу.)
El libro más interesante que he leído…
Es un libro interesantísimo

Именице

Системски преглед рода и броја.

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи.

Творба речи

Сложенице (најчешће комбинације):
Sacacorchos, paraguas, parabrisas, limpiaparabrisas…
деривација
а) помоћу префикса
a-, in-, anti-, super-…
б) помоћу суфикса
-mente, - able, -so/a,…..

Номинализација најчешћих граматичких категорија инфинитива

losdeberes,
Придева
Ellindo, labonita
Прилога

Elbien, elmal….

Лексикологија

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.

Лексикографија

Стручни и енциклопедијски речници

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика.

Такозвана комуникативно- интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете:

усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину

1. поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности

наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја

ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину

уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама

учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан

Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке.

Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.

Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл.

Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно.

Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији закоју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективнегимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на

Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике,пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; Трчање на 60 м и 100 м; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик Обука техника пливања	здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4часа)** **мерење и тестирање (8 часова)** **практична настава (62 часа)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Атлетика	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; Примена	Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; Демонстрира технику дисциплинаиз атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. ***Скокови:***	

Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу)	стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор;	самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичкеи спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју	Скок удаљ корачном техником. Скок увис лећном техником ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колут напред; став на шакама, издржај, колут напред; два повезана премета странце удесно и улево; за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0 и доскоком на обе ноге („рондат“) ***2.Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм:	која се реализује.Уколико је потребно, нарочито за вежбе из коративне гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један

	напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); Ужива у извођењу покрета и кретања; Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. Се правилно односи према окружењу у коме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот Учествује на школском такмичењуи у систему школских спортских такмичења	згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка ***3.Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **еници /**паралелни разбој/: из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек **За ученице /**двовисински разбој или једна притка вратила/: наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег,прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0(одношка), завршити боком према притци. ***5.Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; коврtљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (зањихом).	за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **<u>Начин остваривања програма</u>** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са**

			6. Греда **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела (**напреднији ниво**: замахом у заножење) до упора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7.Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из	**два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** **Атлетика :** трчање на 100 мза ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и500 м за ученице, скок удаљ,увис, бацање кугле – на резултат.

Спортска игра (по избору) физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе.			програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси из програма четвртог разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање. Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче)	**Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). Атлетика (12 часова) Гимнастика: вежбе на справама и тлу (14) часова. Спортска игра: по избору школе(14 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). Пливање (10 часова).

				Провера знања и вештина(4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем: I разред до 12км (укупно у оба правца); II разред до 14 км (укупно у оба правца); III разред до 16 км (укупноу оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **72**

Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективнегимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика,
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике,пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине,	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); Трчање на 60 м и 100 м; Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; Вежбе растезања (број понављањаи издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретностии спортске игре;	

		издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Аеробик; Обука техника пливања	компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама.
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Атлетика;	Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивних психосоц. образаца понашања Примена стечених умења,знања и навика које се користе у свакодневним условима живота и рада Естетско истраживање покретом и доживљавање естетских вредности; Усвајање етичких вредности и	Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче. Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа имауслове. Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. Ученици ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4часа)** **мерење и тестирање (8 часова)** **практична настава (60часова)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективе гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом;

Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	подстицање вољних особина ученика Стицање и усавршавање моторичких знања, умећа, вештина, техника и навика предвиђених програмом за базичне спортске гране. Повезивање моторичких задатака у целине, али без стварања крутих моторичких аутоматизама; Увођење ученика у организовани систем припрема за игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских	позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговимаи уживати у дружењу и контактима. Довести у везу свакодневни животи способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном. Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). Ученик ужива у извођењу покретаи кретања. Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењујеих на школским спортским такмичењима и у слободном времену. Препознаје нетолерантно	атлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну за **напредни ниво** премет напред упором ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка и прескоци са заножењем ***3.Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој***	Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања**

	елемената у целине: рад-одмор;напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортова, односно спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање. .	понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	**За ученике** /паралелни разбој/: из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/ из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду).	**програма** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.**Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се

Спортска игра (по избору)			***7.Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма четвртог разреда	реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма **Минимални образовни захтеви** **Атлетика :** трчање на 100 мза ученике и ученице, трчање на 800 м за ученикеи 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и

Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе			(програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова) Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). Атлетика (12 часова) Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12) часова. Спортска игра: по избору школе(12 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). Пливање (10 часова). Провера знања и вештина(4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ**

Назив предмета: Годишњи фонд часова: Разред:		**ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ** **70** **трећи**		- Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Iразред до 12км (укупно у оба правца); - IIразреддо 14 км (укупно у оба правца); - IIIразреддо 16 км (укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи
ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
				е ф с оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја.

Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препознати везе између физичке активности и здравља. Објаснити карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочити оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабрати и извести вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицајеуслед рада у одабраној професији.	Вежбе обликовања(јачања, лабављење и растезање). Вежбе из корективне гимнастике Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именовати моторичке способности које треба развијати и која су средства и методе за њихов развој; Применити (изводити) адекватна средства за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, гипкости, спретности и окретности..	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; Трчање на 60 м и 100 м; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретностии спортске игре; Аеробик Обука техника пливања	
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовањепоста вљених циљева и исхода	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање;	Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче. Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину)	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. ***Трчање*** Трчање на 100 м – ученици и ученице, на 1000 м – ученици, на 800 м – ученице, Штафета 4x100 м ученици и ученице.	

Атлетика; Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивних психосоц. образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака у	Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитањаважно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичкеи спортске активности. Ученици ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном.	***Скокови*** Скок удаљ –одабраном техником; Скок увис- одабраном техником. ***Бацање*** Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 кг и ученице 4 кг. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** из упора за рукама, зибом, премах одбочно до упора пред рукама (опружено). комбинација вежби која садржи (вежбе се бирају, одузимају или додају у складу са могућностима ученика): плесне кораке; скок са окретом за 180^0; окрет на две или једној нози; премет странце; колут напред суножним одразом и малим летом;вагу претклоном и заножењем; став на шакама колут напред и сп. скок са окретом (произвољан број степени); **за напреднији ниво:** колут летећи и прекопит напред, уз помоћ. ***2.Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм:	бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4часа)** **мерење и тестирање (8 часова)** **практична настава (58часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективе гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште).

	целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја). Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену. Препознаје нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка; прескоци са заножењем и „прекопит“ ***3.Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - вучењем вис узнето; вис стрмоглаво; вис узнето; спуст у вис стражњи – издржај; вучењем вис узнето; спуст у вис предњи (полако); саскок **4. Разбој** **еници /**паралелни разбој/: из замаха у упору предњихом спуст у склек, зањих у склеку и спојено упор (у зањиху); предњих и спојено склек, зањихом упор (поновити 2 до 3 пута) **За ученице /**двовисински разбој, једна притка, вратило/: лицем према н/п, залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) у упора јашући; прехват на в/п; премах одножно заножном до виса седећег, подметним опружањем или одривом од н/п предњих и спојено саскок у предњиху (уз помоћ) до става на тлу, леђима према в/п; *једна притка*: залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) до упора јашућег, премах одножно заножном до упора стражњег; сасед са окретом за 90^0. ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно и дохватно или	**Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко

			дочелно вратило/: /доскочно/: подметно успостављање ниха; њихање са повећавањем амплидуде и саскок у предњиху или зањиху уз помоћ; /дохватно или дочелно/:коврtљај назад у упору. ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи одножно; окрет за 90^0 доупора чучећег; усправ, одручити; кораци у успону докорацима; вага претклоном и заножењем, усклон; суножним одскоком скок са померањем; окрет за 90^0 у успону; саскок пруженим телом или, за **напреднији ниво** – са предножним разножењем **7.Коњ са хватаљкама** **За ученике:** из упора предњег коло предожно десном, коло предножно левом; из упорастражњегколо одножнодесном, коло одножнолевом **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења.	образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа.

Спортска игра (по избору) Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе			**Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	**Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма Оквирни број часова потемама Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова) Теоријских часова (2 упрвом и 2 у другом полугодишту). Атлетика (12 часова) Гимнастика: вежбе насправама и тлу (12) часова. Спортска игра: по избору школе(12 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова).Пливање (10 часова).Провера знања и вештина(4 часа).

				ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем Iразред до 12км (укупно у оба правца); Iразреддо 14 км (укупно у оба правца); IIIразреддо 16 км (укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **64**

Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективнегимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају

Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања,атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); Трчање на 800 м ученице и 1000м ученици ; Трчање на 60 м и 100 м; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњемположају), Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик Обука техника пливања	четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4часа)** **мерење и тестирање (6 часова)** **практична настава (54часа)** **Подела одељења на групе** Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Програм по избору ученика: Ритмичка гимнастика и народни плесови	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивних психосоц. образаца понашања; Примена стечених умења, знања и	Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране-дисциплина које се уче; Демонстрира технику дисциплинаиз атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности;	**ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИПЛЕСОВИ** Савладавање основних вежби: „докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; Систематска обрада естетског покрета тела у месту и укретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томеразличиту динамику, ритам и темпо, Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање	

Спортска игра(по избору) Рукомет Фудбал	навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање	Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичкеи спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи. Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); Ужива у извођењу покрета и	пет народних плесова. Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу. Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играча у одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре. Учествовање на разредним, школским и међушколским такмичењима.	корективе гимнастике, приступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализујесе на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један

Кошарка Одбојка Пливање	елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	кретања; Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот Учествује на школском такмичењуи у систему школских спортских такмичења	**ФУДБАЛ** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу. Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијантенапада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. Правила малог фудбала. Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. Правила игре и суђење.	за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава

Борилачке вештине Клизање, скијање			Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре и суђења. Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** Избор борилачке вештине која	физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма **Оквирни број часова по темама** Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова) Теоријских часова (2 у првоми 2 у другом полугодишту). Атлетика (12 часова) Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10) часова. Спортска игра: по избору

			се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	школе(12 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). Пливање (10 часова). Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем Iразред до 12км (укупно у оба правца); Iразреддо 14 км (укупно у оба правца); IIразреддо 16 km(укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења,

				као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министрство просвете науке и технолошког развоја

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Биологија
Физика
Хемија
Ликовна култура
Музичка култура

МАТЕМАТИКА

Циљеви предмета:

Развијање логичког и апстрактног мишљења;
Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;
Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду;
Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
Формирање основа за наставак образовања;
Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења.

Годишњи фонд часова: **74 часа**

Разред: **први**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Вектори	Стицање основних знањао векторима	дефинише појам вектора објасни појмове правац, смер и интензитет вектора изврши операције са векторима (сабирање и одузимање вектора, производ броја и вектора)	Појам вектора, супротан вектор, основне операције са векторима Примери разлагања сила у физици	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (74 часа). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност
Реални бројеви	Проширивање знања о скупу реалних бројева Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	разликује различите записе бројеваиз скупова N, Z, Q, и те бројеве приказује на бројној правој и пореди их. разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације $N \subset Z \subset Q \subset R$, $I \subset R$ израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда користи калкулатор при израчунавању вредности бројевног израза заокругли број на одређени број децимала одреди апсолутну и релативну грешку	Преглед бројева, операцијеса реалним бројевима Апсолутна вредност реалног броја Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања Апсолутна и релативна грешка	
Пропорционалност	Проширивање знања о пропорцијама и процентном	израчуна одређени део неке величине одреди непознате чланове просте пропорције	Размера и пропорција Директна и обрнута пропорционалност Прост сразмерни рачун	

	рачуну Оспособљавањеза примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе препозна директну или обрнуту пропорционалност две величне , примени је при решавању једноставних проблема и. прикаже графички реши проблем који се односи на мешање две компоненте одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	Рачун поделе и рачун мешања Процентни и промилни рачун	ученика; инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. **Вектори –** Нагласити разлику између скаларних и векторских величина. Истаћи повезаност са физиком – силе, брзина, убрзање су векторске величине, итд. **Реални бројеви –** Нагласити затвореност операција у одређеним скуповима и потребу да се постојећи скуп прошири новим. Садржаје о грешкама повезати сastручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. **Пропорционалност –** Користити што више конкретних примера из живота. **Рационални алгебарски изрази –** Тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и
Рационални алгебарски изрази	Проширивање знања о полиномима	сабира, одузима и множи полиноме примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома растави полином на чиниоце одреди НЗД и НЗС полинома трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	Полиноми Растављање полинома на чиниоце НЗД и НЗС полинома Трансформације рационалних алгебарских израза	
Геометрија	Проширивање знања о геометрији	разликује основне и изведене геометријске појмове дефинише суседне, упоредне, унакрсне, комплементне, суплементне углове наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла	Геометријски појмови и везе између њих Троугао Значајне тачке троугла Четвороугао Талесова теорема	

		дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла конструише значајне тачке трогла наведе својство тежишта наведе и примени основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу разликује врсте четвороуглова, наведе и примени њихове особине на одређивање непознатих елемената четвороугла формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова		алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима. **Геометрија –** Инсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. **Линеарне једначине и неједначине –** Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције.Садржаје повезати са одговарајућим садржајима хемије, физике и примерима из свакодневног живота. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Вектори **4 часа** Реални бројеви **7 часова** Пропорционалност **10 часова** Рационални алгебарски изрази**15 часова** Геометрија **15 часова** Линеарне једначине и неједначине **15 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.
Линеарне једначине и неједначине	Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији Оспособљавањеза анализу графика функције и његову примену Примена знањао линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	дефинише појам линеарне једначине реши линеарну једначину примени линеарну једначину на решавање проблема реши једначину које се своди на линеарну једначину дефинише појам линеарне функције прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења реши систем линеарних једначинаса две непознате	Линеарна једначина и њене примене Линеарна функција и њен график Линеарна неједначина Систем линеарних једначина	

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**
Годишњи фонд часова: **72часа**
Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Тригонометрија правоуглог троугла	Упознавање са основним елементима тригонометрије	дефинише основне тригонометријске функције оштрогугла израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција наведе тригонометријске идентитете и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако јепозната вредност једне од њих наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30° , 45° , 60°) и са калкулатора прочитавредности за остале оштре углове иобрнуто (одређује оштар угао ако јепозната вредност тригонометријске функције) примени елементе тригонометрије правоуглог троугла на решавање практичних проблема	Дефиниције тригонометријских функција управоуглом троуглу Вредности тригонометријских функција углова од 0°, 30°, 45° , 60°, 90° Основни тригонометријски идентитети Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (72 часа). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, како би
Степеновање и кореновање	Проширивање знања о	наведе својства операција са степенима и примени их у	Појам степена. Операције са степенима	

	степеновању и кореновању Стицање основних знањао комплексним бројевима	трансформацијама једноставнијих израза наведе својства операција са коренима и примени их у трансформацијама једноставнијих израза рационалише именилац разломка у једноставним случајевима дефинише појмове имагинарна јединица и комплексан број сабере, одузме, помножи и подели два комплексна броја одреди конјугован број датог комплексног броја израчуна модуо комплексног броја	Степен са целим изложиоцем Запис броја у E (scientific) формату Појам корена. Операције са коренима Степен са рационалним изложиоцем Рационалисање имениоца разломка Појам комплексног броја и операције са њима Конјугован број комплексног броја Модуо комплексног броја	се подстакла активност ученика; инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. **Тригонометрија правоуглогтроугла –** Садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота, нпр. величина сенке. Поновити правила заокругљивања бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. **Степеновање и кореновање** –При проширивању скупа из когаје изложилац нагласити перманентност особина степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степенадатог броја. Комплексни бројеви: обрадити само
Функција и график функције	Упознавање основних својстава функција Оспособљавањеза представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	наведе примере функција одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимумна датом графику прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине податке представљене у једном графичком облику представи у другом	Појам функције. Функције са коначним доменом Графичко представљање функције Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела,график, дијаграм, круг) Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	
Квадратна једначина и	Стицање основних знања	реши непотпуну квадратну једначину у скупу R	Квадратна једначина Образац за решавање	

квадратна функција	о квадратној једначини и квадратној функцији	наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R реши једноставнију квадратну једначину одреди природу решења квадратне једначине растави квадратни трином скицира и анализира график квадратне функције (да прочита нуле функције, максимум или минимум, интервале монотоности) реши једноставну квадратну неједначину	квадратне једначине Природа решења квадратне једначине Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце Квадратна функција и њен график Квадратне неједначине	основне појмове и чињенице које ће бити неопходне при изучавању садржаја о квадратној једначини. **Функција и график функције –** Приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. **Квадратна једначина и квадратна функција –** Показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције. Истаћи повезаност аналитичког и графичког приказа квадратне функције. **Полиедри и обртна тела –** Користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на
Полиедри и обртна тела	Проширивање знања о полиедрима и обртним телима	израчуна обим и површину фигурау равни (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) разликује правилне полиедре примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине правилне призме, пирамиде и зарубљене пирамиде (једноставнији задаци) примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине правог ваљка, купе, зарубљене купе и лопте одреди површину једноставних равних пресека тела	Обим и површина фигура у равни (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) Призма, пирамида, зарубљена пирамида и њихови равни пресеци Површина и запремина призме Површина и запремина пирамиде и зарубљене пирамиде Ваљак, купа, зарубљена купа, лопта и њихови равни пресеци Површина и запремина ваљка Површина и запремина купе и зарубљене купе Површина и запремина лопте	

				часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **Оквирни број часова по темама** Тригонометрија правоуглог троугла **9 часова** Степеновање и кореновање **14 часова** Функција и график функције **7часова** Квадратна једначина и квадратна функција **17 часова** Полиедри и обртна тела **17 часова** За реализацију 4писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**
Разред: **трећи**
Годишњи фонд: **70 часова**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Експоненцијална и логаритамска функција	Упознавање основних особина експоненцијалне и логаритамске функције Примена стечених знања на решавање једноставнијих експоненцијалних и логаритамских једначина	прикаже аналитички, табеларно и графички експоненцијалну функцију реши једноставније експоненцијалне једначине прикаже аналитички, табеларно и графички	Експоненцијална функција и њен график Експоненцијалне једначине Појам инверзне функције Дефиниција логаритма и особине Логаритамска функција	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

		логаритамску функцију објасни шта је логаритам, наведе и примени правила логаритмовања при трансформацији једноставних израза реши једноставније логаритамске једначине користи калкулатор за одређивање вредности логаритама	Појам инверзне функције Једноставније логаритамске једначине	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (70 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија **Експоненцијална и логаритамска функција –**
Аналитичка геометрија у равни	Стицање основних знања о аналитичкој геометрији	примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) израчуна растојање између две тачке и обим троугла акосу дате координате његових темена разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената ки n одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца одреди једначину праве одређену датим двема тачкама примени услов нормалности и услов паралелности две праве одреди угао који заклапају	Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између дветачке Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и експлицитни облик једначине праве Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца Једначина праве одређена двема тачкама Узајамни положај две праве Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве Једначина кружнице Узајамни положај праве и кружнице	

		две праве израчуна растојање тачке од праве преведе општи облик једначине кружнице у канонски одреди центар и полупречник кружнице одреди једначину кружницеиз задатих услова– једноставнији примери испита међусобни положај праве и кружнице одреди једначину тангенте кружнице из задатих услова		Важно је истаћи да су екпоненцијална и логаритамска функција инверзне. При решавању једначина указати на важност постављања одговарајућих услова. **Аналитичка геометрија у равни –**Истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве.Једначинукружнице обрадити у општем и каноснком облику. **Низови –** Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. неки изабрани проблем сложеног интересног рачуна, као увод у следећу наставну тему). **Елементи привредне и финансијске математике**
Низови	Упознавање са појмом низа Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	препозна општи члан низа када су дати почетни члановиниза (једноставнији примери) препозна аритметички низ и одреди везу између општег члана, првог члана и диференције низа израчуна збир првих n чланова аритметичког низа препозна геометријски низ и одреди везу између општег члана и првог члана и количника низа израчуна збир првих n чланова геометријског низа	Појам низа Аритметички низ Збир првих n чланова аритметичког низа Геометријски низ Збир првих n чланова геометријског низа	
Елементи привредне и финансијске математике	Стицање основних знања и примена простог каматног рачуна Стицање основних знања	примени основну пропорцију простог каматног рачуна за време дато у годинама, месецима, данима израчуна интерес на основу	Прост каматни рачун, каматни број и каматни кључ Примене простог каматног рачуна:	

	из сложеног каматног рачуна Примена сложеног каматног рачуна у рачунуулога Примена сложеног каматног рачуна у рачунуренте	каматног броја и каматног кључа израчуна камату на више сума примени каматни рачун више сто и ниже сто примени терминski рачун, есконтовање меница, рачун штедног улога израчуна месечну отплату код потрошачких кредита примени верижни рачун у проблемима продаје и куповине валута покаже разлику између простог и сложеног каматнограчуна на датом примеру израчуна увећану, односно почетну вредност главнице израчуна време и каматну стопу израчуна сложену камату одреди конформну каматну стопу одреди увећану вредност више периодичних улога при улагању почетком и крајем периода израчуна број улагања израчуна каматну стопу објасни појам садашње (почетне) вредности више периодичних сума које се исплаћују почетком или крајем периода	средњи рок плаћања и рок салда дуговања есконтовање меница штедни улог потрошачки кредити Продаја и куповина валута и девиза Сложени каматни рачун појам, антиципативни и декурзивни обрачун камате израчунавање почетне и увећане вредност главнице, времена и каматне стопе Конформна каматна стопа Рачун улога Улагање почетком периода Улагање крајем периода Број улагања Каматна стопа Рачун ренте Садашња вредност више појединачних сума Број исплата Каматна стопа Комбиновани примери	– Нагласити разлику између рачуна улога и рачуна ренте.Елементе кредита подробно обрадити кроз израду примера амортизационих планова са малим бројем периода.Нагласити разлику између кредита са релативном и конформном каматном стопом.Користити разноврсне примере из праксе и одговарајући софтвер. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остваренostиисхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Експоненцијална и логаритамска функција **13 часова** Аналитичка геометрија у равни **15 часова** Низови **7 часова** Елементи привредне и финансијске математике **25 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама

		израчуна збир дисконтованих вредности одреди вредност исплате крајем и почетком периода израчуна број исплата израчуна вредност каматне стопе		планирано је **8 часова**

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**
Разред: **четврти**
Годишњи фонд: **64 часа**

ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Функције	Проширивање знања о особинама функцијама Упознавање са појмовима инверзна и сложена функција Упознавање са појмом гранична вредност функције	дефинише појам функције и врсте функција (1-1, НА и бијекција) користи експлицитни и имплицитни облик функције објасни и испита монотоност функције, ограниченост, парност, периодичност и одреди нуле функције нацрта и анализира елементарне функције одреди граничну вредност функције наброји важне лимесе одреди асимптоте дате функције	Функције. Основне особине реалних функција реалне променљиве Сложена функција Инверзна функција Преглед елементарних функција (линеарна, степена, експоненцијална, логаритамска, тригонометријска) Гранична вредност функције.Особине Број *е*. Важни лимеси Непрекидност функције Асимптоте функција. Хоризонтална асимптота Вертикална асимптота Коса асимптота	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (64 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начини критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање
Извод функције	Разумевање појма извода функције	објасни проблем тангенте у датој тачки и проблем брзине	Проблем тангенте и брзине Дефиниција извода функције	

	Оспособљавање за примену извода на испитивање својстава функције	дефинише извод функције примени правила диференцирања примени таблицу елементарнихизвода одреди екстремне вредности помоћу извода функције испита монотоност функције помоћу извода испита и нацрта графике једноставних функција чита и анализира, односно нацрта дијаграм из подручја рада примени извод функције и примитивну функцију при израчунавању економских функција	Правила диференцирања (извод збира, производа и количника функција) Извод сложене функције Таблица извода елементарних функција Испитивање екстремних вредности и монотоности функција помоћу извода Испитивање и цртање графика функција Примитивна функција ипојам интеграла Економске функције (тражња, понуда, приходи,трошкови)	примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија **Функције –** Значајније особине истаћи у приказу елементарних функција.За приказивање графика елементарнихфункција користити рачунар.Појам граничне вредности усмерити на ближе одређење појма непрекидности и за испитавање функције на крајевима домена тј. налажење асимптота**.** <u>Све садржаје обрадити на примерима једноставнијих функција</u>. **Извод функције –** Примењујућизнање из аналитичке геометрије оправој, увести ученике у област диференцијалног рачуна. Појам прираштаја представити и графички. <u>Све садржаје обрадити на примерима једноставнијих функција</u> **Зајам –**Акценат у овој теми требада буде на оспособљавању ученика да направе амортизациони план зајма (са потребним израчунавањима), да врше конверзију зајма и сл. У оквиру ове теме ученицима се могу дати и семинарски радови, нпр. прикупљање понуда кредитирања у различитим банкама и анализа повољности понуда уз употребу софтвера,
Зајам	Стицање основних знања о елементимазајма Овладавање поступком амортизације зајма Стицање основних знања о конверзији зајма	разликује врсте зајмова и објаснипојам амортизација зајма израчуна зајам, ануитет, каматнустопу и број ануитета израчуна износ дуга на почетку обрачунског периода израчуна интерес и отплату забило који период амортизацијезајма израчуна отплаћени део зајма и остатак зајма направи амортизациони план и и изврши контролу ваљаности амортизационог плана направи план амортизације зајма подељеног на обвезнице одреди нови ануитет након промене времена амортизације или каматне стопе	Појам и врсте зајмова Појам амортизације зајма, израчунавање зајма, ануитета, каматне стопе и броја ануитета Амортизациони план Однос озмеђу отплата, односно ануитета и отплата Израчунавање отплаћеногдела зајма и остатка зајма Амортизација зајмова подељених на обвезнице Конверзија зајма	

				израда амортизационог плана зајма на рачунару за случајеве да су познати различити елементи зајма, израда плана амортизације зајма после конверзије уз промену различитих услова кредитирања итд. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **Оквирни број часова по темама** Функције: **16 часова** Извод функције: **20 часова** Зајам **20 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

Рачунарство и информатика Физика Хемија Статистика

Назив предмета: **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: 37
Разред: први

Циљеви предмета:

Стицање функционалних знања из светског и националног уметничког наслеђа, теорије ликовне уметности и технологије ликовних материјала;

Оспособљавање за самостално ликовно изражавање и стварање традиционалним и савременим визуелним медијима, материјалима и техникама, за самостално проналажење и систематизовање информација из различитих извора, за примену стечених знања и умења у настави других предмета, свакодневном животу и будућем раду;

Развијање визуелног опажања и памћења, естетских критеријума, стваралачког и критичког мишљења;

Мотивисање ученика да доприноси естетском и културном начину живљења у свом природном и друштвеном окружењу.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Теорија обликовања	Формирање свести о значају и повезаности уметности са природом, друштвом и науком; Разумевање значења ликовног дела; Оспособљавање за изражавање ставова, доживљаја и емоција креативним коришћењем визуелних средстава;	објасни повезаност уметностии друштва, уметности и природе и уметности и науке; разликује врсте ликовних уметности; препозна мотиве у уметничким делима; дешифрује визуелни знак; разликује ликовне елементе; користи ликовне елементе у самосталном ликовном изражавању и стварању; изражава своје ставове, доживљаје и емоције креативно користећи ликовни језик;	Појам уметности; Уметност и природа. Уметност и друштво. Повезаност ликовног стваралаштва са осталим уметностима, наукама и процесима рада; Врсте ликовних уметности; Мотиви уметности; Откривање смисла и значења ликовног дела; Визуелне комуникације; Линија; Величина и облик; Простор; Светлост; Површина и текстура; Боја;	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима, садржајима, активностима и исходима наставе / учења, као и са претходном ситуацијом, планом рада и начинима вредновања остварених резултата. **Облици наставе** Тема се реализује кроз следеће облике наставе: индивидуални; фронтални; рад у паровима; групни. **Место реализације наставе**
			Композиција (Компоновање различитихликовних елемената и принципи компоновања);	Кабинет за наставу ликовне културе или ликовни атеље. **Препоруке за реализацију наставе** Користити у настави сва доступна аудио-визуелна средства, према могућностима приказати презентацију или документарни филм; Омогућити ученицима да неспутано износе идеје уз уважавање њихових предлога и да самостално формирају и
	Стицање функционалних знања из уметничког наслеђа;	разликује елементарне појмовеи термине у ликовној уметности; изражава став о одабраним	Уметност праисторије; Уметност старих цивилизација; Сусрет истока и запада;	

Уметничко наслеђе	Формирање свести о значају очувања светског и националног уметничког наслеђа; Формирање естетских критеријума;	ликовним делима; предлаже начине упознавања и комуницирања са делима ликовне уметности (посета изложбама, галеријама, музејима, локалитетима, сусрети са уметницима...); изради презентацију одабране теме;	Уметност Грчке и Рима; Ранохришћанска уметност; Романичка и готичка уметност; Уметност Византије; Ренесанса и барок; Неокласицизам, романтизами реализам; Импресионизам; Модерна и савремена уметност; Ученички пројекат: израда презентације (Могуће теме: уметнички правац, монографија уметника, поређење два или више уметника, археолошки локалитет у Србији, утицај византијске уметности на српску средњовековну уметност...);	образлажу ставове; Омогућити развој способности према индивидуалним могућностима; Мотивисати ученике да самосталнодолазе до решења проблема кроз ликовно изражавање и стварање; Подстицати ученике на процену свог ликовног рада и радова других; Кроз задатке који се односе на уметничко наслеђе ученике уводити у тимски рад и коришћење различитих извора информација; Садржаје уметничког наслеђа обрадити сажето, на карактеристичним примерима са нагласком на национално културно и уметничко наслеђе; Организовати изложбе и презентације радова ученика кроз јавни наступ у школи или институцијама културе У складу са могућностима школе, организовати посете музејима, галеријама или историјским локалитетима, посете локалним атељеима уметника или уметничким колонијама, сарадњу са уметницима и институцијама културе. **Оцењивање** Оцењивање вршити кроз: Праћење остварености исхода; Активност на часу. **Оквирни број часова по теми** Теорија обликовања – 11 часова; Уметничко наслеђе - 13часова; Практичан рад – 15 часова.
Практичан рад	Стицање знања о врстама, својствима и могућностима коришћења различитих ликовних техника и материјала; Оспособљавање за коришћење различитих ликовних материјала и техника и правилно и безбедно руковање прибором; Развијање креативности	разликује врсте, својства и могућности коришћења различитих ликовних техника иматеријала; користи различите ликовне материјале и технике у раду; обликује различите дводимензионалне и тродимензионалне ликовне форме; демонстрира правилну и безбедну употребу прибора и алата; осмисли оригинални ликовнирад.	Средства за ликовно обликовање; Цртање; Сликање; Графика; Вајање и обликовање различитих материјала; Савремени медији уликовној уметности.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

Музичка уметност;
Српски језик;
Историја;
БиологијаМатематика;Рачунарство и информатика.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљеви предмета: ***Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова информатичке писмености неопходних за живот и рад усавременом друштву.***

Разред **први**

Назив и трајање модула предмета

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
	В
Основе рачунарске технике	16
Обрада текста	16
Табеларни прорачуни	16
Слајд - презентације	12
Интернет и електронска комуникација	14
УКУПНО:	**74**

НАПОМЕНА: Годишњи фонд часова зависи од броја наставних недеља у првом разреду који је дефинисан наставним планом за сваки образовни профил.

Назив модула: **Основе рачунарске технике**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за коришће	класификује фазе историјскогразвоја рачунара наведепримере употребе РС у свакодневном животу дефинише појмове хардвера исофтвера	историјски развој технологија за складиштење, обраду ипренос података примена РС у разнимобластима људске делатности	На почетку модула ученике упознати са циљевима иисходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом

ње основних могућности рачунарског система	објасни Фон Нојманов моделрачунара разликује јединице за меруколичине података разликује основне компонентерачунара разликује факторе који утичу на перформансе рачунара разликује врсте софтвера дефинише оперативни систем (ОС)и наводи његове главне функције подешава радно окружење ОС хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и датотекама	блок-схема Фон Нојмановог модела рачунарског система јединице за мерење количине податка (бит,бајт, редови величине) основне компоненте рачунара и њихов утицајна перформансе рачунара врсте и подела софтвера,главне функције ОС-а подешавање радног окружења (позадина	изграђивати и вредноватикод ученика током свих облика наставе. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **лабораторијске вежбе** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: Лабораторијских вежби **Место реализације наставе** рачунарски кабинет **Препоруке за реализацију наставе**
	разликује типове датотека користи текст едитор оперативногсистема црта помоћу програма за цртање уоквиру ОС инсталира нови софтвер компресује и декомпресује датотекеи фасцикле обезбеђује заштиту рачунара одштетног софтвера инсталира периферне уређаје наводи примере и предностиумрежавања рачунара манипулише дељивим ресурсима улокалној мрежи управља штампањем докумената примењује здравствене и сигурносне мере заштите прикоришћењу рачунара објасни утицај коришћења рачунарана животну средину примењује и поштује законскарешења у вези са ауторским правима и заштитом података	радне површине, сат, календар, језик тастатуре,резолуција монитора...) концепти организациједатотека и фасцикли типови датотека текст едитор цртање којипостоји у саставу ОС-а програм за цртање којипостоји у саставу ОС-а инсталација корисничкогсофтвера програми за архивирањеподатака програми за заштиту рачунара од штетногсофтвера инсталација периферникхуређаја дељење ресурса у оквирулокалне мреже подешавање параметараштампе фактори који штетно утичу на здравље корисника рачунара, животну средину и мереза њихову минимизацију врсте лиценци, ауторска права и заштита података	Конкретне примере за вежбање прилагодитиобразовном профилу. При реализацији модула инсистирати на вештинама. Принцип рада рачунарског система објаснити правећи паралелу са системима који су ученицима већ познатиис ранијег искуства. Основне компоненте рачунара: објаснити ученицима начин повезивања рачунара, улазно – излазне портовеи уређаје спољашње меморије, а централну јединицусамо на нивоу основне блок – шеме (матична плоча, напајање, РАМ, процесор, графичка, звучна и мрежнакарта). Објаснити значај и направити хијерархију утицаја појединих компоненти РС на перформансе рачунара. Поделу софтвера урадити на нивоу: ОС, апликативнисофтвер и драјвери и објаснити њихову намену. При подешавању радног окружења посебну пажњуобратити на

			регионална подешавања При реализацији хијерархијске организације фасциклиобјаснити ученицима њен значај. Инсталацију софтвера реализовати на програмима зазаштиту рачунара и архивирање података. Инсталацију периферних уређаја урадити на примеруштампача. Објаснити ученицима значај правилног држања тела,осветљења, дужине рада без паузе... Инсистирати на поштовању и доследном спровођењуауторских права и софтверских лиценци. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: Праћење остварености исхода Тестове знања Тестове практичних вештина

Назив модула: **Обрада текста**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмима за обраду теста	подешава радно окружење програма за обраду текста управља текстуалним документима и чува их у различитим верзијама креира и уређује текстуалне документе креира и уређује табеле уметне објекте у текст и модификује их направи циркуларна писма подешава параметре изгледа странице текстуалног документа проналази и исправља правописне и словне грешкепомоћу алата уграђених у програм за обраду текста. прегледа и штампа текстуални документ.	подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) уношење текста (унос текста, симбола и специјалних карактера) форматирање текста (слова, обликовање, индексирање, експонирање, боја, промена величине слова) форматирање пасуса стилови креирање и форматирање табеле уношење података и модификовање табеле рад са објектима (уметање, копирање, премештање, промена величине...) израда циркуларног писма, избор листе прималаца, уметање података, снимање и штампање подешавање параметара изгледа странице документа (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) исправљање правописних грешака, контролор правописа прегледање документа пре	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **лабораторијске вежбе** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: Лабораторијских вежби **Место реализације наставе** рачунарски кабинет **Препоруке за реализацију наставе** Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима (форме, текстови, обрасци, извештаји и сл. са каквима ће ученик радити при обављању стручних послова) При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. Инсистирати на правилном форматирању параграфа (максимално користити могућности које пружа програм, избегавати поновљену употребу тастера „ентер“ и „размак“) При обради табела као пример урадити табелу

		штампања, штампање целог документа, појединачних страница и одређивање броја копија	која ће се касније користити при изради циркуларног писма. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове практичних вештина

Назив модула: **Табеларни прорачуни**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмом за табеларне прорачуне	подешава радно окружење програма за табеларне прорачуне управља табеларним документима и чува их у различитим верзијама уноси податке различитих типова – појединачно и аутоматски измени садржаје ћелија сортира и поставља филтере манипулише врстама и колонама организује радне листове уноси формуле у ћелије форматира ћелије бира, обликује и модификује графиконе подешава изглед странице за штампање табеларног документа	подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) уношење података (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуне) мењање типа и садржаја ћелије сортирање и филтрирање подешавање димензија, преметање, фиксирање и сакривање редова и колона додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова уношење формула са основним аритметичким операцијама, користећи референце на ћелије функције за: сумирање, средњу вредност, минимум, максимум, пребројавање, заокруживање логичке функције копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија форматирање ћелија (број децималних места,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **лабораторијске вежбе** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: Лабораторијских вежби **Место реализације наставе** рачунарски кабинет **Препоруке за реализацију наставе** Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима.

	исправља грешке у формулама и тексту прегледа и штампа табеларни документ.	датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије) намена различитих типова графикона, приказивање података из табеле помоћу графикона подешавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) исправљање грешака у формулама и тексту прегледање документа пре штампања, аутоматско штампање насловног реда, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, графикона и одређивање броја копија.	При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. Логичке функције: избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила. Форматирање ћелија обрађивати током два часа При обради графикона, показати различите врсте графикона (хистограме, линијске, и „пите“; објаснити њихову намену; показати подешавање појединих елемената графикона). **<u>цењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове практичних вештина

Назив модула: Трајање модула: Слајд – презентације12 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за израду слајд – презентација и њихово презентовање	подешава радно окружење програма за израду слајд – презентације управља слајд – презентацијама и чува их у различитим форматима и верзијама додаје и премешта слајдове припреми презентацију у складу са правилима и смерницама за израду презентације користи различите организације слајда	подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) додавање и манипулација слајдовима основна правила и смернице за израду презентације (количина текста и објеката по слајду, величина и врста слова, дизајн...) организација слајда: слајдови са текстом, табелама, дијаграмима и графиконима форматирање текста додавање објеката на слајд (звук, филм ...)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **<u>Облици наставе</u>** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **лабораторијске вежбе** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: Лабораторијских вежби **<u>Место реализације наставе</u>** рачунарски кабинет

	уноси и форматира текстна слајду додаје објекте на слајд уноси белешке уз слајд подешава позадину слајда користи и модификује готове дизајн – теме додаје и подешава анимационе ефекте објектима бира и подешава прелазе између слајдова израђује интерактивне слајд презентације разликује врсте погледана презентацију	позадина слајда (боје, преливи, шрафуре, текстуре и слике) дизајн – теме анимациони ефекти (врсте, подешавање параметара, анимационе шеме) прелаз између слајдова интерактивна презентација (хиперлинкови и акциона дугмад) врсте погледа на презентацију штампање презентације подешавање презентације за јавно приказивање (ручно, аутоматски, у петљи..) наступ презентера (положај презентера,вербална и невербална комуникација, савладавање треме).	**Препоруке за реализацију наставе** Практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду слајд презентације. Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. Кроз цео модул ученик треба да ради на једној презентацији чија је тематика везана за конкретан образовни профил и да на њој примени сва усвојена знања и вештине. При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. Извођење наставе започети објашњењима наставника а затим усмерити ученике да самостално вежбају.
	припрема за штампу и штампа презентацију подешава презентацију за јавно приказивање; припрема презентације за приказивање са другог рачунара излаже слајд-презентацију		Инсистирати на значају слајд презентација и важности квалитетног презентовања. Подстицати код ученика креативност. Последња два часа ученици презентују своје радовеи дискутују о њима. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове практичних вештина

Назив модула: **Интернет и електронска комуникација**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење Интернета и електронску комуникацију	објасни појам и структуру Интернета разликује начине повезивања рачунара са Интернетом разликује Интернет – сервисе објасни појмове хипертекста и WWW користи садржаје са веба (WWW – сервиса) проналази садржаје на вебу помоћу претраживача процењује садржаје са веба на критички начин преузима садржаје са веба комуницира путем електронске поште разликује предности и недостатке електронске комуникације користи разноврсне Интернет – сервисе попуњава и шаље веб – базиране обрасце објашњава појам електронског пословања примени сервис „у облаку“ објашњава могуће злоупотребе Интернета примењује безбедносне	историјски развој Интернета и структура адресе и протоколи начини повезивања рачунара са Интернетом (предности и недостаци сваког од њих) сервиси Интернета (WWW, електронска пошта, FTP...) WWW, веб – прегледач (врсте, отварањеи подешавање) коришћење претраживача (основно и напредно) поузданост извора информација. медијска писменост. преузимање садржаја са веба (снимањем веб странице, копирањем садржаја са веб странице, преузимањем датотеке) програми за електронску пошту („веб – мејл“ и програми за преузимање поште на локални рачунар) радно окружење програма за електронску пошту постављање адресе примаоца („за“, „копија“, „невидљива копија“) пријем и слање електронске поште, без иса прилогом напредне могућности програма за преузимање ел. поште (уређивање адресара, уређивање фасцикли, аутоматско сортирање поште...) веб – обрасци разноврсне намене електронско пословање у трговини и јавној управи предности и недостаци електронске комуникације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **лабораторијске вежбе** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: лабораторијских вежби **Место реализације наставе** рачунарски кабинет **Препоруке за реализацију наставе** При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. Током реализације свих садржаја модула инсистирати на могућностима злоупотребе Интернета а поготово на безбедности корисника, поузданости информација и спречавању злоупотребе деце. При претраживању Интернета ученике усмерити ка тражењу образовних веб сајтова и коришћењу система за електронско учење. При обради електронског пословања демонстрирати различите врсте веб образаца који се користе за поручивање и плаћање робе путем Интернета, поручивање докумената... Показати рад са текстом, рад са табелама и складиштење података у неком од сервиса „у облаку“ (*cloud computing*), доступних путем веба.

	мере приликом коришћења Интернета примењује правила лепог понашања на мрежи поштује ауторска праваза садржаје преузете самреже	социјалне мреже, форуми, системи за брзе поруке, системи за електронско учење... рачунарски сервиси „у облаку“, рад са текстом, табелама и датотекама. безбедност деце на Интернету безбедносни ризици коришћења електронске комуникације правила лепог понашања у електронској комуникацији	Преузимање садржаја са веба вежбати на примерима преузимања текста, слика, клипова и датотека. Код преузимања садржаја са веба водити рачуна о веродостојности извора информација и развијати код ученика критичко мишљењеи медијску писменост у избору и тумачењу садржаја. При електронској комуникацији поштовати правила лепог понашања(*netiquette*). При реализацији садржаја везаних за електронску пошту објаснити ученицима „пут“ електронског писма. Доследно спроводити поштовање ауторских праваи софтверских лиценци. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Сви предмети

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
Развијање индивидуалног и националног идентитета;
Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света

Циљеви предмета:

(у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);

Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);

Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;

Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Српска држава и државност	Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. Разумевање најзначајнијих	препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом; разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; наведе и упореди одлике српске државности у средњем и новом веку; уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје;	Српска државност у средњем веку. Српски народ и његови суседи у средњем веку. Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (XVI–XVIII век). Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. Развој државних институција. Развој уставности. Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава. **Место реализације наставе:** Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода

	идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава.	објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних институција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, Балканским ратовима и Првом светском рату; изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	напредњачке). Положај Срба под османскоми хабзбуршком влашћу у XIX и почетком XX века. Србија и Црна Гора у Балканским ратовима и Првом светском рату. Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар IПетровић, владика Петар IIПетровић, књаз Данило Петровић, књаз НиколаПетровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ ПетарI Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Српска држава и државност – 32часа; Српски народ у југословенској држави – 20часова; Достигнућа српске културе – 12часова; Српски народ и Србија у савременом свету – 10часова. **Препоруке за реализацију наставе:** структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и
Српски народ у југословенској држави	Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања	образложи најважније мотиве и узроке стварања југословенске државе; уочи значај настанка југословенске државе за	Југословенска идеја и конституисање државе. Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и	

	југословенске државе. Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. Проширивање знања о одликама југословенске државе. Проширивање знања о положају српског народа у југословенској држави. Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	српски народ; идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; уочи и разуме међународни положај југословенске државе; образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	Октроисани устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. Отпор, устанак и грађански рат. Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. Југославија између истока и запада. Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб	културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), у школама на наставном језику неке од националних мањина могусе обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у

			Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	самој обради наставних садржаја, у зависности од циља који наставник жели да оствари, питањамогу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле,у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски
Достигнућа српске културе	Разумевање појма српског културног простора. Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. Сагледавање српске културе каодела европске културног наслеђа. Проширивање знања о највишим дометима и представницима српске културе. Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак.	разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српскекултуре; упореди одлике српске културе различитих периода; објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; опише одлике свакодневног живота кодСрба у различитим епохама и областима; именује најважније личности које су заслужнеза развој српске културе.	Средњовековна култура Срба (језики писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). Успон грађанске класе. Свакодневни живот сеоског и градског становништва. Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. Европски културни утицаји. Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар IIПетровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...).	

	Уочавање променау свакодневном животу код Срба кроз векове.		Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић…).	
Српски народ и Србија у савременом свету	Разумевање политичких и економских односа у савременом свету. Сагледавање међународног положаја Србије. Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима.	идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; разуме место и улогу Србије у савременом свету; утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивањељуди у свету.	Најутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. Геополитички положај Србије. Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН…). Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република	

	Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.		Српска, Срби у дијаспори). Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, Интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност
Географија
Ликовна култура
Музичка култура
Социологија са правима грађана
Грађанско васпитање
Верска настава

Назив предмета: **ФИЗИКА**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**

Циљеви предмета:

Развијање функционалне писмености природно-научне и техничке;
Стицање знања о основним физичким појавама значајним за струку и разумевање основних физичких закона;
Развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу;
Развијање свести о значају експеримента при упознавању, разумевању и проверавању физичких законитости;
Стицање способности за уочавање, формулисање и решавање једноставнијих проблема;
Схватање значаја физике за технику и природне науке;
Развијање способности и вештина за примену знања из физике у струци;
Стицање знања о природним ресурсима, њиховој ограничености и одрживом коришћењу;
Развијање правилног односа ученика према заштити, обнови и унапређењу животне средине;
Стицање основних сазнања о процесима и производима различитих технологија;
Развијање радних навика и одговорности.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у физику	Схватање значаја физике као науке и њене повезаности са другим наукама. Проширивање знања офизичким величина	разуме значај физике као фундаменталне науке и њену везу са природним и техничким наукама наведе основне физичке величине и њихове мерне јединице и објасни како се добијају јединице изведених физичких величина разликује скаларне и векторске величине	Физика – фундаментална природна наука Физичке величине и њихове јединице Скаларне и векторске величине	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава са демонстрационим огледима (68 часова) лабораторијске вежбе (6 часова) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или у кабинету за физику **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** користити сва доступна наставна средства користити мултимедијалне презентације упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу подстицати ученике да раде рачунске задатке примењивати рад у паровима и рад у мањим групама мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи
Кинематика	Разумевање основних кинематичких величина и закона	дефинише појмове референтни систем, путања,пређени пут, материјална тачка разуме и користи појмове брзине и убрзања разликује равномерно и равномерно убрзано праволинијско кретање и примењује законе кретања у једноставнијим примерима изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	Референтни систем. Подела кретања. Средња и тренутна брзина Равномерно праволинијско кретање Убрзање. Равномерно промењиво праволинијско кретање *Демонстрациони оглед*: Провера кинематичких закона праволинијског кретања помоћу колица, динамометра и тегова **Лабораторијска вежба:** Провера закона равномерног и равномерно убрзаног кретања помоћу Атвудове машине	
Динамика	Разумевање основних	разуме појмове масе, силе и импулса	Основне динамичке величине: маса, сила и импулс	

	динамичких величина и Њутнових закона Стицање основних знања о гравитацији	формулише и примењује Њутнове законе разликује масу од тежинетела разуме појмове рада, енергије и снаге и њихову међусобну везу схвати закон одржања механичке енергије и знаће да га примени при решавању једноставних проблема примењује законе динамикеу техници наведе особине гравитационе силе изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	Први Њутнов закон – закон инерције Други Њутнов закон – основни закон динамике Трећи Њутнов закон – закон акције и реакције Њутнов закон гравитације. Гравитационо поље . Јачина гравитационог поља. Гравитационопоље Земље. Тежина тела и бестежинско стање Механички рад. Снага. Енергија (кинетичка и потенцијална) Закон одржања енергије у механици *Демонстрациони огледи*: Мерење силе помоћу динамометра Провера другог Њутновог закона помоћу колица, динамометра и тегова **Лабораторијска вежба:** Провера другог Њутновог закона помоћу колица са тегом	истраживачки приступ научном образовању континуирано упућивати ученике на примену физике у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод у физику (2 часа) Кинематика (10 часова) Динамика (17 часова) Кружно и ротационо кретање (11 часова) Термодинамика (10 часова) Електрично и магнетно поље (18 часова)
Кружно и ротационо кретање	Упознавање величина везаних за кинематику и динамику кружног и ротационог кретања	дефинише центрипетално убрзање разуме појмове период и фреквенција, угаона брзина и угаоно убрзање схвати центрипеталну и центрифугалну силу, момент силе, момент инерције и	Равномерно кружно кретање материјалне тачке, центрипетално убрзање, период и фреквенција. Круто тело, транслаторно и ротационо кретање. Угаони померај, описани угао, угаона брзина, угаоно убрзање	

		момент импулса и наведе неке једноставне примере њихове примене	Центрипетална и центрифугална сила Момент силе, момент импулсаи момент инерције *Демонстрациони огледи*: – Демонстрацијаротационог кретања помоћу Обербековог точка	
Термодинамика	Упознавање основних појмова и процеса у термодинамици	разуме појмове унутрашња енергија и количина топлоте дефинише термодинамичке принципе разуме појам коефицијента корисног дејства	Унутрашња енергија. Топлотна размена и количина топлоте. Први принцип термодинамике. Повратни и неповратни процеси. Други принцип термодинамике. Статистички смисао II принципа. Принцип рада топлотних мотора и уређаја за хлађење. Коефицијент корисног дејства. *Демонстрациони оглед:* – Демонстрација различитих механизама преноса топлоте	
Електрично и магнетно поље	Проширивање знања из електростатике Проширивање знања о једносмерној струји и упознавање карактеристика наизменичне струје Упознавање карактеристика	схвати појам наелектрисањаи знаће начине наелектрисавања тела разуме Кулонов закон разуме како настаје једносмерна струја опише особине магнетног поља сталних магнета и магнетног поља електричне струје разуме појам магнетног флукса и појаву електромагнетне индукције	Количина наелектрисања и Кулонов закон Јачина и потенцијал електричног поља.Електричнинапон Извори струје и електромоторна сила. Јачина игустина струје Омов законза део кола и електрична отпорност проводника. Везивање отпорника Енергија и снага електричне	

	магнетног поља електричне струје	опише својства наизменичне струје изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	струје. Џул – Ленцов закон Магнетно поље.Магнетна индукција и магнетни флукс Електромагнетна индукција. Фарадејев закон и Ленцово правило Генератор наизменичне струје. Струја, напон и отпорности у колу наизменичне струје.Ефективне вредности Омов закон за коло наизменичне струје. Снага наизменичне струје. Трансформатор. Пренос електричне енергије на даљину. *Демонстрациони огледи:* Демонстрација поступака за наелектрисавање тела Ерстедов оглед Демонстрација електромагнетне индукције Својства активне и реактивне отпорности. Демонстрациони трансформатор. **Лабораторијска вежба** Провера Омовог закона	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Сви стручни предмети у којима се примењује физика
Математика
Рачунарство и информатика

Назив предмета: **ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**
Циљеви предмета:

1. Уочавае и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука;

Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи;
Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектимаи процесима на територији Републике Србије;
Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва;
Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света;
Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету;
Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју;
Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењуи за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод	Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука разликује природне и друштвене елементе географског простора и схватањихове узајамне узрочно-последичне везе и односе одреди место географије у систему наука препозна значај и практичну примену географских сазнања	Предмет проучавања, подела и значај Место географије у систему наука	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(74 часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици
Савременекомпоненте географског положаја Србије	Проширивање знања о положају, месту и улози	дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја:	Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије	

	Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи Сагледавање сложених друштвено-економских процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави, уочавањем општих географских карактеристика	грб, заставу, химну лоцира на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанаки распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње дефинише појам географски положај и наведе његову поделу одреди укупан географски положај Србије (повољан, неповољан), анализом својстава чинилаца који га формирају: апсолутни и релативни положај дискутује о предностима и недостацима географског положаја Србије	Регионалне географске компоненте у светлу савремених процеса на Балканском полуострву и југоисточној Европи Компоненте географског положаја Србије	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** коришћење савремених електронских помагала,аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја коришћење информација са Интернета коришћење интерактивних метода рада коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање користити географскеи историјске карте опште и тематске коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода
Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и	одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла, значајних за појаву руда и минерала лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) идентификује основне макро-целине	Геолошки састав и постанак основних геотектонских целина Панонска Србија и јужни обод Панонског басена Планинско- котлинска Србија. Родопске, Динарске и Карпатско-балканске планине. Клима. Одлике и економско-географски значај	

	разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област кратко опише постанак Панонског басена, одвоји панонску Србију: Панонску низију и јужни обод Панонског басена са прегледом главнихелемената рељефа одреди планинску област и направи картографски преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развоја сливова, лоцира транзитне и домицилнереке, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање тла, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам дискутује о загађивачима, последицамаи мерама заштите дефинише појам земљиште (тло), одреди типове тла на простору Србије,њихов састав и карактер познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије дефинише: појам природна средина, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе	Воде и водни ресурси. Реке, језера и термоминералне воде - одлике и економско-географски значај Састав и карактер тла у Србији - економско-географски значај. Биљни и животињски свет. Одлике и економско-географски значај Заштита, очување и унапређивање природе Заштићена природна добра у Србији	тестови знања **<u>Оквирни број часова по темама</u>** увод - **4 часа** савремене компоненте географског положаја Србије - **6часова** природни ресурси Србије и њихов економско географски значај - **14 часова** становништво Србије **8 -часова** насеља Србије - **8 часова** привреда Србије - **12 часова** регионалне целине Србије - **14 часова** Србија и савремени процеси у Европи и свету - **8 часова**

		наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању дефинише : парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости Разликује заштићена природна добра у Србији: Голија, Фрушка гора, Ђердап, Тара и др.		
Становништво Србије	Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији Уочавање демографскихпроблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље Формирање свести онеговању националног и	опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије објасни кретањестановништва и територијални размештај становништва у Србији укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) разликује појмове националног, етничког и културног идентитета	Антропогеографска обележја. Историјско-географски континуитет насељавања Србије Кретање и територијални размештајстановништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) Миграције. Појам, значај, типови и видови Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) Демографски проблеми и популациона политикау Србији Срби у непосредном и ширем окружењу Срби и наше становништво у	

	културног идентитета	изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији дефинише појам дијаспоре лоцира подручја на којима живи српско становништво у непосредном и ширем окружењу (Мађарска, Румунија, Македонија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија) разликује компактну и појединачну насељеност српског становништва у подручјима непосредног и ширег окружења објасни основне карктеристике становништва Републике Српске лоцира аутохтоне српске територије (северни делови Далмације, Лика, Кордун, Банија, Славонија и Барања) објасни радне миграције у европске земње и именује државе и градове у којима има нашег становништва објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље именује државе и градове у којима живи наше становништво објасни однос и везе дијаспоре и Србије	Европи и ваневропским континентима. Однос дијаспоре и Србије	
Насеља Србије	Проширивање знања о насељимаи факторима	дефинише појам насеља објасни постанак, развој и размештај насеља Србије	Постанак, развој и размештај насеља Србије Подела насеља.Сеоска,	

	њиховог развоја Разумевање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама Развијање свести о вредности и значају антропогених културних добара Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система	наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система лоцира градске центре Србије образложи улогу градских центара у регионалној организацији Србије лоцира осовине (појасеве) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска разликује врсте, функције и типове насеља. опише карактеристике урбаних целина. разликује значење појмова урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација. именује антропогена културна добра и објасни њихову заштиту	градска, приградска и привремена Економско-географски фактори развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система (урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација) Градски центри и њихова улога у регионалној организацији Србије Осовине (појасеви) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска Антропогена културна добра и њихова заштита.	
Привреда Србије	Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама Сагледавање потенцијала и могућности Србије за њену конкурентност у светској привреди	анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите	Развој, размештај и основне карактеристике привреде Србије Пољопривреда - развој, значај и подела Шумарство, лов и риболов Рударство и енергетика Индустрија - појам, подела, структура и значај Саобраћај и трговина Туризам	

		утврди значај лова и риболова дефинише значај Енергетике и Рударства; наведе енергетске ресурсе иминералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије објасни појмове: индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте саобраћаја и њихов значај направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефинише и наведе поделу туризма		
Регионалне целине Србије	Стицање и проширивање географских знања орегионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике препозна на карти Србије границе западне Србије и опише њене природне	Војводина Шумадија и Поморавље (западно и велико) Западна Србија Старовлашко-рашка висија Источна Србија Јужно Поморавље Косово и Метохија	

		и друштвене одлике идентификује на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика лоцира на карти Србије границе источне Србије и наведе њене природнеи друштвене одлике препозна на карти Србије границе јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама		
Србија и савремени процеси у Европи и Свету	Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету као услова напретка свих земаља и народа Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану лоцира на карти Европе земље чланицеЕУ, опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице. разликује улогу, значај и видове деловања међународних организација: (CEFTA, EFTA, NAFTA, OECD, OPEK,APEK, G8, BRIK...) објасни улогу, значај и видове деловања Светске банке и Међународног монетарног фонда и улогу Србије у овим организацијама	Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама Европска унија - оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност Однос Србије према осталим европским и ваневропским економским и политичким интеграцијама Светско тржиште капитала, структура и међународни значај Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН	

		опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН дефинише појам глобализације и разликује одлике политичке, територијалане, економске, културне и друге видове глобализације.Објасни приоритете Србије у погледу процеса глобализације	Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност
Историја
Грађанско васпитање
Верска настава
Социологија са правима грађана
Предузетништво

Назив предмета: **ХЕМИЈА**
Годишњи фонд часова:**72** Разред:**други**

Циљеви предмета:

Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета;
Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене;
Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању;
Развој хемијске функционалне писмености;
Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду;
Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку;
Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мера заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду;
Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду;
Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад;
Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу;
Развој свести о сопственим знањима и потреби за даљим професионалним напредовањем

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура супстанци	Разумевање концепта о корпускуларној грађи супстанци Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	објасни електронеутралност атома објасни појам изотопа и примену изотопа разликује атом од јона објашњава квантитативно значење симбола и формула одреди број валентних електрона разуме појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом објасни узрок хемијског везивања атома и типове хемијских веза разликује јонску везу од ковалентне везе разликује неполарну од поларне ковалентне везе разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе описује основне карактеристике металне везе објасни значај и примену силицијума и германијума у електроници разликује дијамагнетичне, парамагнетичне и феромагнетичне супстанце	Грађа атома, атомски и масени број Хемијски симболи и формуле Структура електронског омотача Релативна атомска и молекулска маса Количина супстанце и моларна маса Јонска веза Ковалентна веза Метална веза Кристали:атомски, јонски и молекулски Проводници, изолатори (диелектрици), полупроводници, магнетни материјали **Демонстрациони огледи** реактивност елемената 1. групе ПСЕ бојење пламена упоређивање реактивности елемената 17. групе ПСЕ сублимација јода	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава демонстрациони огледи **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у одговарајућем кабинету специјализованој учионици учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика ново градиво обрадити
Дисперзни системи	Развој концепта о корпускуларној грађи	објасни да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци	Дисперзни системи Растворљивост	

	супстанци на основу разумевањаодноса компоненти у дисперзном систему Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава Разумевање односа између квантитативног састава дисперзног система и његових својстава Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	разликује дисперзну фазу и дисперзно средство објасни појам хомогене смеше објасни појам и наводи примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида разуме утицај температуре на растворљивост супстанци израчуна масени процентни садржај раствора разуме појам количинске концентрације раствора	Масени процентни садржај раствора Количинска концентрација раствора **Демонстрациони огледи:** припремање раствора познате количинске концентрације припремање раствора познатог масеног процентног садржаја размена енергије између система и околине: растварање амонијум-хлорида и растварање натријум-хидроксида у води	увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама **<u>Оцењивање</u>**
Хемијске реакције	Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије Развој концепта о корпускуларној грађи супстанци на основу разумевања хемијских реакција Развој хемијског мишљења путем логичкоги критичког мишљења, развој осетљивости за проблеме и способности за решавање проблема Развој способности комуникација у хемији	објашњава да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза разликује реакције синтезе и анализе напише једначине за хемијске реакције врши стехиометријска израчунавања описује да су неке реакције егзотермнеа неке ендотермне наводи факторе који утичу на брзину хемијске реакције објасни појам хемијске равнотеже разликује коначне и равнотежне хемијске реакције илуструје примерима значај хемијске равнотежеза процесе из свакодневног живота прикаже електролитичку социјацију киселина, база и соли хемијским једначинама	Хемијске реакције Хемијске једначине Реакције синтезе и анализе Стехиометријска израчунавања Топлотни ефекат при хемијским реакцијама Брзина хемијске реакције Фактори који утичу на брзину хемијске реакције Хемијска равнотежа Електролити Електролитичка дисоцијација киселина, база и соли pH вредност Оксидо-редукциони процеси Електролиза Корозија **Демострациони огледи:**	

		разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора објасни појам електролита разуме појам јаких и слабих електролита објасни напонски низ елемената објасни процес оксидо-редукције као процесе отпуштања и примања електрона објасни да је у оксидо-редукционим реакцијама број отпуштених електрона једнак броју примљених електрона објасни шта је оксидациони број и какосе одређује оксидациони број атома у молекулима и јонима објасни да се при оксидацији оксидациони број повећава, а при редукцији смањује одреди оксидационо и редукционо средство на основу хемијске једначине објасни појам електролизе и илуструје примерима значај електролизе у струци објасни појам корозије објасни поступке заштите од корозије	кретање честица као услов за хемијску реакцију: реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника	Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања писану проверу знања **<u>Број часова по темама</u>** Структура супстанци (14) Диспрезни системи (6) Хемијске реакције (18) Хемија елемената и једињења (30) Хемијски аспекти загађивања животне средине (4)
Хемија елемената и једињења	Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у	објасни периодичну промену својстава елемената у ПСЕ објасни стабилност атома племенитих гасова разликује метале, неметале и металоиде описује карактеристична својстванеметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, силицијума, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај	Стабилност племенитих гасова Упоредни преглед и општа својства елемената 17, 16, 15, 14. и 13. групе ПСЕ Упоредни преглед и општа својства елемената 1. и 2. групе ПСЕ Општа својства прелазних метала(3-11. група) и елемената12. групе и њихова примена у струци	

	техничко-технолошким процесима	описује карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења,њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај описује општа својства прелазних метала и важнијих једињења и њихову примену у струци описује својства атома угљеника у органским молекулима наводи класификације органских једињења (према елементарном саставу, типу хемијских веза и функционалним групама) објасни зависност хемијских својстава органских једињења од структуре њихових молекула илуструје примерима биолошки значај органских једињења и њихову примену у свакодневном животу	Својства атома угљеника Класификације органских једињења Типови органских реакција Основне класе органских једињења Биолошки важна органска једињења (угљени хидрати, масти, протеини) **Демонстрациони огледи:** реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином дејство сирћетне киселине на предмете од бакра доказивање скроба раствором јода растварање скроба у топлој и хладној води згрушавање протеина лимунском киселином	
Хемијски аспекти загађивања животне средине	Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи наводи најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла објасни значај пречишћавања воде и ваздуха објасни значај правилног одлагања секундарних сировина објасни како се правилно одлаже електронски отпад објасни значај рециклаже електронског отпада	Загађивање атмосфере, воде и тла Извори загађивања Пречишћавање воде и ваздуха Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:Биологија

Назив предмета: **БИОЛОГИЈА**
Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **други**

Циљеви предмета:
Проширивање знања о нивоима организације биолошких система, грађи и функцији ћелије, току и значају ћелијских деоба;
Разумевање физиолошких процеса у људском организму;
Упознавање са основним фазама развића човека;
Разумевање основних принципа наслеђивања особина;
Разумевање проблема везаних за период одрастања и облике ризичног понашања и схватање улоге и значаја породице.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Биологија ћелије	Упознавање са предметом и значајем цитологије као научне дисциплине Проширивање знања оособинама живих бића и нивоима организације биолошких система Упознавање са хемијским саставом ћелије, грађом и функцијом Схаватање значаја фотосинтезе и ћелијског дисања Разумевање процеса који се одигравају током ћелијског циклуса Разумевање тока и значаја ћелијских деоба	дефинише предмет проучавање цитологије наведе главне особине живих бићаи нивое организације биолошких система објасни хемијску структуру ћелије објасни функцију ћелијских органела објасни разлике између биљне и животињске ћелије објасни ток и значај кључних метаболичких процеса: фотосинтезе и ћелијског дисања објасни фазе ћелијског циклуса објасни ток и значај митозе и мејозе	Цитологија као научна дисциплина биологије која проучава организацију ћелије Основне карактеристике живих бића Нивои организације биолошких система Грађа ћелије и ћелијских органела Биљна и животињска ћелија Ћелијски циклус и ћелијске деобе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **Место реализације наставе** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса. **Оцењивање**
Основи	Разумевање	објасни настанак и пренос нервног	Нервни систем	

физиологије човека	физиолошких процеса у људском организму	импулса илуструје прост рефлексни лук објасни улогу нервног система објасни мишићну контракцију објасни улогу чулних органа дефинише позицију и улогу жлезда са унутрашњим лучењем објасни састав и улогу крви и лимфе објасни грађу и улогу срца и крвних судова и неурохуморалну регулацију срчаног рада објасни размену гасова у плућимаи ткивима и нервну регулацију дисања објасни варење, ресорпцију хране и неурохуморалну регулацију варења објасни улогу екскреторних органа објасни улогу органа за размножавање	Чула Мишићно – скелетни систем органа Ендокрине жлезде - хуморална регулација Систем органа за варење Систем органа за дисање Систем за циркулацију телесних течности Систем органа за излучивање и размножавање	Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовања и учествовања у дебатама). **<u>Оквирни број часова по темама</u>** биологија ћелије (**10часова**) основи физиологије човека (**24часова**) биологија развића човека (**14часова**) наслеђивање биолошких особина (**14часова**) полно и репродуктивно здравље (**10часова**)
Биологија развића човека	Упознавање са основним фазама развића човека Разумевање процеса полног сазревања	објасни процесе сперматогенезе и оогенезе опише процес оплођења наведе фазе интраутериног развића објасни настанак ткива и зачетака органа опише промене које се догађају у организму од рођења до пубертета објасни полно сазревање	Стварање и сазревање полних ћелија Оплођење Интраутерино развиће Рађање и детињство Полно сазревање	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** поштовање свих дидактичких принципа примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија комбиновање различитих дидактичких модела
Наслеђивње биолошких особина	Разумевање основних принципа наслеђивања особина	упореди ДНК, хроматин, хромозом дефинише ген, геном, генотип, фенотип објасни основна правила наслеђивања особина (Менделова	Генетика човека Појам и функције гена Наслеђивање и варирање особина код човека Наследне болести	

		правила) објасни типове наслеђивања особина објасни врсте и узроке мутација наведе наследне болести човека и њихове узроке	Праћење особина на основу родословног стабла Генетичка условљеност човековог понашања Генетичко саветовање и тестирање	(проблемска, тимска настава биологије) реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Полно и репродуктивно здравље	Разумевање проблема везаних за период одрастања Схватања улоге и значаја породице Разумевање проблема повезаних са ризичним понашањем	препозна проблеме везане за период одрастања објасни значај породице опише биолошку функцију породице дефинише појам „планирање породице“ наведе облике заштите од нежељене трудноће објасни штетност абортуса по здравље жене наведе облике ризичног понашања, најчешће полно преносиве болести и болести зависности	Појам и дефиниција здравља Проблеми везани за период адолесценције Планирање породице Заштита од полних болести Болести зависности	

Назив предмета: **СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА**

Годишњи фонд часова: **64**

Разред: **четврти**

Циљеви предмета:

Оспособљавање ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва;
Развијајање способности, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;
Унапређивање ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва;	схвати структуру и организацију друштва; објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу; схвати друштвену поделу рада; објасни узроке друштвеног раслојавања; наведе друштвене установе и друштвене организације, и да направи разлику између њих; разликује особености сеоског и градског становништва;	Појам и елементи друштва; Друштвене групе; Брак и породица; Друштвена подела рада; Друштвено раслојавање; Друштвене установе и организације; Насеља и становништво;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следећи облик наставе: **теоријска настава (64 часа).** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици. **Препоруке за реализацију наставе** Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет; Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода; тестове знања. **Оквирни број часова по темама**
Држава и политика	Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом; Оспособљавање за демократско мишљење; Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти с посебним освртом на локалну самоуправу;	опише улогу политике у друштву; објасни појам, развој и облике суверености и демократије; зна државне симболе и елементе државности; разликује законодавну, извршну и судску власт; разликује удружења грађана и политичке партије; препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и	Суверености; Појам и развој демократије; Политика - вештина управљања друштвом; Конститутивни елементи државе; Државни симболи; Подела власти; Организације грађана; Политичке партије; Избори; Скупштина; Државни органи власти; Аутономија; Локална самоуправа;	

		центар; схвати изборни поступаки конституисање скупшине и владе; разликује државне органе власти; разликује аутономију и локалну самоуправу; разуме функционисање локалне самоуправе;		Структура и организација друштва **(12часова);** Дражава и политика **(18 часова)**; Устав и правна држава (**11 часова**); Људска права и слободе (**6 часова**); Култура и друштво (**11 часова**); Друштвене промене и развој друштва (**6 часова**).
Људска права и слободе	Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије;	схвати значај устава као највишег правног акта; разликује устав од закона; направи преглед развоја уставности у Србији; разликује уставност и законитост; уочи значај владавине права и правне државе; зна основне одредбе Устава Републике Србије; схвати функционисање правосудног система Републике Србије; разликује врсте судских поступака;	Значење појма устав; Историјски развој уставности; Врсте устава; Уставност и законитост; Владавина права – правна држава; Устав Републике Србије; Правосудни систем Републике Србије (судова и тужилаштава); Мрежа судова у Републици Србији: Врховни касациони суд; Виши суд; Апелациони суд; Основни суд. Судски поступци;	
Устав и правна држава	Богаћење знања о људским правима и слободама, и о улози појединца у друштвеном и политичком животу;	схвати људска права и слободе, и свој положај у друштву; зна на који начин се штите права и слободе грађана;	Појам грађанина и његове обавезе и права; Лична права и слободе грађана; Политичка права и слободе грађана; Економска права и слободе грађана; Породично право; Остала права и слободе грађана; Заштита права и слобода грађана;	

Култура и друштво	Развијање знања о културним тековинама;	уочи разлику и сличности између културе и цивилизације; схвати настанак религијеи религијског мишљења; идентификује монотеистичке религије и да објасни специфичности хришћанства; разликује обичај и морал ; схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича;	Појам културе и цивилизације; Религија; Настанак религијског мишљења; Монотеистичке религије; Хришћанство; Обичај и морал; Уметност; Масовна култура;	
Друштвене промене и развој друштва	Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва; Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва.	идентификује друштвене промене; зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости; препозна друштвени развој; формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва.	Појам и врсте друштвених промена; Друштвена покретљивост; Друштвени развој.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА

1. Историја

2.2.1.3. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **35 или 32**

Разред: **Трећиили четврти**

Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
Унапређивање естетских критеријума код ученика;
Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронскихмедија (концерти,телевизија, филм, интернет);
Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

Циљеви предмета

ТЕМА	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ**	**САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**	**теоријска настава**
Класична музика (општа музичка анализа и теоријакроз слушање музике)	Оспособљавање ученика заразликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. Развијање навика за слушањеуметничке музике. Оспособљавање уочавањаразлика карактера	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: - Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. Користи стечено знање о музичкимстилским одликама приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)

		песме,игре,плесови)	тако и других народа Развијање естетских критеријума код ученика Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	С.:*Ромео и Јулија*,Шенберг,Стравински,Вебер рн	народа других земаља Сагледава карактеристичних обележја музике светске народне баштине. Сагледава и вреднује утицајнародног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	у Србији и суседних земаља. Мокрањац Ст.Ст.: *Руковети*, Тајчевић М.: *Одри ученика* Народна музика интегрисана у забавну,електронску,џез и алтернативне музичке праксе.
		Џез и блуз музикаФилм и филмскамузика	Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(џез,блуз) Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихсвихсастава.	Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-ансамбл,састав оркестар)	**Џез и блуз:** Луис Армстронг,Мајлс Дејвис;БилиХолидеј,Џон Колтрејн,Чарли Паркер,Јован Маљоковић,Шабан Бајрамовић... ***Филм и филмска музика***: Е.Мориконе: музика из филмова:*Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир*...	
Опера и балет Оперета и мјузикл	Значај корелације између текста, музичког и сценскогизвођења Оспособљавање ученика за препознавање и разликовањеразних видова опере и историју	Разуме међусобну повезаностгекста, музике и покрета. Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. Препознаје историјско културно амбијентално	***опере***:Бизе Ж.:*Кармен*,Верди Ђ.:*Трубадур*,Росини Ђ.:*Севиљски берберин*,Пучини *Тоска,Богема*, ***балети*** Чајковски П.И.:*Лабудово језеро*,*Успавана лепотица*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија* ***оперете*** Штраус Ј.:*Слепи миш* ***Мјузикли***:Цигани лете у небо,Коса,Мама Миа,Чикаго		
		Хорско певање	Оспособљавање ученика за заједничко извођење Развија музичку културу	Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања		слободан избор композиција према могућностима извођача

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: Ликовна култура настала поједина дела
Српски језик и књижевност
Географија
Историја

Назив предмета: **ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Традиционална музика(народне	Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог	Препознаје естетске вредности у култури свог и	Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседнихподручја.Кола и народне игре	

Годишњи фонд часова: **35 или 32**
Разред: **трећи или четврти**
Циљеви предмета:

Оквирни број часова по темама

класична музика(8 часова)
опера и балет;оперетаи мјузикл (5 часова)
традиционална музика(6 часова)
џез и блуз музика(6 - 5 часова)
филм и филмска музика (5 - 4 часова)
хор, камерно и оркестарско извођење композиција (5 - 4 часова)

Оцењивање
Вредновање остварености исхода кроз тестове знања, праћење остварености исхода

хватање односа човека и животне средине;
Разумевање структуре екосистема и биосфере;
Схватање концепта одрживог развоја;
Проширивање знања о различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Основни појмови екологије	Проширивање знања о предмету истраживања и значају екологије Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	дефинише предмет истраживања и значај екологије објасни структуру екосистема објасни процесе који се одигравају у екосистему анализира међусобне односе организама у ланцима исхране објасни структуру биосфере анализира биогеохемијске циклусе у биосфери утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије Структура екосистема Процеси који се одигравају у екосистему Биодиверзитет Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела) **Место реализације наставе** Кабинет за биологију, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа **Препоруке за реализацију наставе** поштовање свих дидактичких принципа примена наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких/еколошких наставних екскурзија комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава биологије) реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти) **Оцењивање** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката) Оквирни број часова по темама основни појмови екологије (10/9 часова)
Животна средина и одрживи развој	Проширивање знања о изворимаи врстама загађивања животне средине Разумевање концепта одрживог развоја Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине Развијање свестио последицама глобалних	наведе изворе загађивања животне средине анализира врсте загађивања свог непосредног окружења процени последице загађивања животне средине објасни значај одрживог развоја наведе облике енергетске ефикасности наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама процени последице глобалних климатских промена	Извори загађивања животне средине Последице загађивања животне средине Заштита животне средине и одрживи развој Глобалне промене у животној средини и њихове последице	

	климатских промена			животна средина и одрживи развој (14/13 часова) еколошка култура (10/10 часова) Број часова по теми потребно је прилагодити годишњем фонду часова.
Еколошка култура	Проширивање знања о начинимаи значају одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора Схватање значаја правилне употребе производа Разумевање различитих утицаја на здравље човека	објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора разликује адитиве опасне по здравље објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине процени значај употребе биоразградиве амбалаже објасни начине и значај одлагања отпада протумачи утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке активности на здравље човека	Уређење животног и радног простора Потрошачка култура ГМ храна Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Биологија
Физика
Хемија
Географија

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**
Годишњи фонд часова:	**70 или 64**
Разред:	**трећиили четврти**
Циљеви предмета:	Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; Развијање индивидуалног и националног идентитета; Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; 7.Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Село и град некад и сад	Проширивање знањао променама у начину живота градског и сеоског становништва кроз историју. Уочавање сличностии разлика у животу градског и сеоског становништва кроз историју. Разумевање односа села и града у прошлости и садашњости. Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. Проширивање знањао животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	уочи основна обележја различитих типова насеља од праисторије до савременог доба; изведе закључак о значају настанка градова; лоцира на историјској карти најзначајније античке, средњовековне имодерне градове у свету, Европи и Србији; опише начин живота у граду у различитим историјским периодима (например у Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга…); опише начин живот у српским градовима у XIX и XX веку (на примеру Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...); опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; разуме значај и последице развоја модерних градова; образложи најважније узроке и последице миграција село–град; уочи разлике у начину	Насеља у праисторији (примери Винче и Лепенског Вира). Живот у античким градовима (примери Вавилона, грчких полиса, Александрије, Рима...). Живот у средњовековним градовима и селима (примери Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Београда...; средњовековни замак – у миру и за време опсаде; положај зависног сељака –обавезе становништва, порез, присилни рад – изградња путева, насипа, утврђења...; становање – грађевински материјали, начин градње, разлика у начину становања између села и града и између богатих и сиромашних; хигијенски услови, опасност од епидемија...). Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемињивање стамбеног простора). Живот у српским градовима и селима у	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава. **Место реализације наставе:** Теоријска настава реализујесе у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. **Препоруке за реализацију наставе:** задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђенихнаставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му

		становања између села и града кроз историју; уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља" насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснијапредстава о историјској и културнојбаштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), у школама на наставном језику некеод националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, наставни садржаји треба да буду представљени као „прича" богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања, како она која
Култураодевања и исхране некад и сад	Проширивање знањао променама у начину одевања и исхрани кроз историју. Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба	Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, џинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). Одевање код Срба кроз историју(материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као икод припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узори уоблачењу српског грађанског сталежа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија уобновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања).	

		кроз историју; наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране").	постављa наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не самоу фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење
Војска, оружје и рат некад и сад	Проширивање знањао развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. Проширивање знањао развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. Развијање критичког става према рату.	уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појававатреногоружја – од примитивних пушака аркебузаи мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	
Новац и банке кроз историју	Проширивање знањао улози новца и банака у економским системима кроз	уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба;	Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и	

	историју. Усвајање знања о улози новца и банакау свакодневном животу некад и сад. Проширивање знањао историји новца и развоју банкарства код Срба.	изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву…). Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења" новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	културно-историјских споменика и посете установама културе, треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, пожељно је избегавати фрагментарнои изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашавасхватање континуитета у развоју друштва и богатство садржаја из прошлости, задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их
Верски живот и обичаји кроз историју	Проширивање знањао веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. Сагледавање сличности и разликау веровањима и обичајима некад и сад. Проширивање знањао веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; идентификуке сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба	Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). Религије Далеког истока. Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам).	

		кроз историју; препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.		усмерава на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школскоги ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и сугрђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма, наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...), у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет, у припреми и реализацији часова наставницимаможе користити следећа литература: Д. М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Београд 2008. Д. Бабац, *Специјалне јединице југословенске*
Образовање и васпитање кроз историју	Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. Уочавање сличностии разлика у образовању и васпитању некад и сад. Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. Продубљивање знања о развоју образовања код Србакроз историју.	уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; опише развој система образовања и васпитања кроз историју; опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	
Комуникације, путовања и туризам некад и сад	Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; разуме последице развоја	Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација,гостионице и хотели, бање).	

		модерних комуникација; изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.		
Друштвени и породични живот кроз историју	Продубљивањезнањао развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. Уочавање сличностии разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. Проширивање знања о друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	идентификујеосновна обележја друштвеног живота од антике до данас; идентификујеосновна обележја породичног живота од антике до данас; наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; наведеосновна обележја породичног живота код Срба кроз историју; упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; уочи сличности и разликеу начину обележавања празника кроз историју; истакне одлике друштвеног и породичногживота данас у односу раније епохе.	Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања,радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). Породични односи код Срба кроз историју(положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	
Фотографија,	Проширивање знања	уочи основна обележја	Значај фотографије, филма, радија и	

војске у Априлском рату, Београд 2006.
Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, *Црногорска војска 1896–1916*, Београд 2007.
Д. Бандић, *Народна религија Срба у 100 појмова*,Београд 2004.
В. Бикић, *Средњовековно село*, Београд 2007.
М. Благојевић, *Србија у доба Немањића*, Београд 1989.
С. Бојанин, *Забаве и светковине у средњовековној Србији* (*од краја XII до крајаXV века*), Београд 2005.
Е. Бухари, *Наполеонова гардијска коњица*, Београд 2006.
А. Веселиновић, Р. Љушић, *Српске династије*, Нови Сад 2001.
П. Вилар, *Злато и новац у повијести 1450–1920*, Београд 1990.
А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, *Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку*, Београд 2005.
Р. Вучетић, *Престоница независне Србије* (*1878–1918*), Београд 2008.
К. Гравет, *Витезови*, Београд 2006.
С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац*, Београд 1997.
Љ. Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*, I–III, Београд 1996.
А. Ђуровић, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914*, Београд 2004.
Историја приватног живота,I-V,приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004.
М. Јовановић-Стојимировић, *Силуете старог Београда*, Београд

филм, радио и телевизија кроз историју	о развоју фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју. Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. Проширивање знањао развоју фотографије, филма,радија и телевизије уСрбији. Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.	развоја фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју; изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	телевизије (као техничких достигнућа,начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи;прва филмска пројекција,филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	2008. Д. Косановић, *Почеци кинематографије на тлу Југославије 1896–1918*, Београд 1985. *Лексикон српског средњег века*, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, *Београд 1918–1941*, Београд 1992. П. Ј. Марковић, *Београд између Истока и Запада 1948–1965*, Београд 1996. П. Ј. Марковић, *Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији*, Београд 2007. М. Милићевић, *Грб Србије: развој кроз историју*, Београд 1995. Ј. Миодраговић, *Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој*, Београд 1914. Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, *Родословне таблице и грбови српских* *династија и властеле*, Београд 1987. *Образовање код Срба кроз векове*, Београд 2001. Е. Пирсон, *Стара Грчка*, Београд 2006. Р. Плат, *Свет филма*, Београд 2006. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. *Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба*, приредио А. Фотић, Београд 2005. *Приватни живот код Срба у*
Брига о телу и здрављу кроз историју	Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. Уочавање утицаја економског и	уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; уочи основна обележја развоја здравствене	Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари,	

	културног развитка на степен здравствене културе. Проширивање знањао развоју здравствене културекод Срба.	културе код Срба кроз историју; наведе и упореди различите методе лечењакроз историју; разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	*деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата*, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006. *Приватни живот код Срба у двадесетом веку*, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, *Страх у позној Византији*I-II, Београд 2000. Р. Радић, *Византија – пурпур и пергамент*, Београд 2006. Р. Радић, *Цариград – приче са Босфора*, Београд 2007. *Службено одело у Србији у 19. и 20. веку*, Београд 2001. Д. Стојановић, *Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд 2008. Ж. Стојановић, *Папирни новац Србије и Југославије*, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, *Армије на Балкану 1914–1918*, Београд 2006. Ц. Харт, *Стари Египат*, Београд 2006. Ф. Џајс, *Витезови кроз историју*, Београд 2003. Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном граду*, Београд 2004.Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном замку*,Београд 2005. Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном селу*,Београд 2006. С. Џејмс, *Стари Рим*, Београд 2006.
Грбови и заставе некад и сад	Продубљивање знања о развоју грбова и застава ињиховом значају уисторији. Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; наведе најчешће хералдичкесимболе; опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – *вексилум* – застава римских царева, *лабарум* – застава Константина Великог; основни елементи застава). Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	
Спорт некад и сад	Проширивање знањао развоју спортског	уочи основна обележја спорта од антике до	Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о	

	живота кроз историју. Уочавање сличностии разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. Проширивање знањао развоју спортског живота код Срба.	савременог доба; разуме улогу и значај спорта у људском друштву; именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; опише развој спортског живота код Срба.	здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност
Географија
Социологија са правима грађана
Грађанско васпитање
Верска настава

ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ

Циљеви предмета:

Развијање логичког и апстрактног мишљења;
Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
Формирање основа за наставак образовања;
Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења;
Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности.

Годишњи фонд: **70 часова**
Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Системи линеарних једначина	Упознавање сапојмом	израчуна детерминанту реда 2и 3	Детерминанте реда два и три Особине детерминанти	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно
	детерминанти и њиховим особинама Примена Гаусовог алгоритма и Крамерове теоремена решавање система линаерних једначина	примени особине детерминантина израчунавање детерминанте реши систем линеарних једначина применом Гаусовогалгоритма примени Крамерову теорему на решавање система линеарних једначина реши једноставније системе линеарних једначина са параметром и дискутује решењасистема	Системи линеарних једначина, Гаусов алгоритам Крамерова теорема за решавање система линеарних једначина Решавање система линеарних једначина са реалним параметром	учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (70 часова) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљпредмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовањеученика подстицати ученике наразмишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике напретраживање различитих извора и примену савремених технологија **Системи линеарних једначина –** У делу теме који се односи на системелинеарних једначина са параметрима, разматрати системе са једним, највише два параметра. **Ирационалне једначине и**
Ирационалне једначине и неједначине	Стицање основнихзнања о ирационалним једначинама и неједначинама	реши једноставније ирационалне једначине реши једноставније ирационалне неједначине	Ирационалне једначине (квадратни корен) Ирационалне једначине (кубни корен) Ирационалне неједначине	
Тригонометријске функције	Проширивање знања о тригонометријскимфункцијама	претвори угао изражен у степенима у радијане и обрнуто користи тригонометријски круг(нпр. зна да прочита вредности тригонометријских функција произвољних углова типа $3\pi/4+7\pi$) израчуна остале тригонометријске функције акоје позната вредност једне тригонометријске функције примењујући основне тригонометријске идентичности нацрта графике тригонометријских функцијаианализираих примени адиционе формуле у решавању једноставнијих задатака примени тригонометријске	Тригонометријске функције у правоуглом троуглу Пројекција вектора на осу. Мерење угла. Радијан Тригонометријске функције произвољног угла. Тригонометријски круг Формуле свођења Особине тригонометријских функција Графици тригонометријских функција Адиционе формуле Тригонометријске функције двоструког аргумента Тригонометријске функције	

		функције двоструког угла и половине угла при решавању једноставнијих задатака објасни појам инверзне тригонометријске функције реши једноставну тригонометријску једначину примени синусну икосинусну теорему на решавањетроугла	половине аргумента Инверзне тригонометријске функције. Дефиниције Једноставније тригонометријске једначине Синусна и косинусна теорема	**неједначине –** Наглашавати неопходност постављања услова за дефинисаност. Неједначине обрадити на једноставнијим примерима. **Тригонометријске функције –** Пажњу посветити адиционим формулама из којих непосредно следи већина тригонометријских формула. Обрадити инверзне тригонометријске функције у обиму који је потребан за решавање једноставнијих тригонометријских једначина.
Конусни пресеци	Проширивање знањао аналитичкој геометрији	наброји конусне пресеке инацрта одговарајуће слике дефинише елипсу и наведењену једначину одреди жиже, ексцентрицитети директрисе елипсе одреди једначину елипсе иззадатих услова испита међусобни положајправе и елипсе одреди једначину тангентеелипсе из задатих услова дефинише хиперболу и наведењену једначину одреди жиже, ексцентрицитети директрисе хиперболе одреди једначину хиперболеиз задатих услова испита међусобни положајправе и хиперболе одреди једначину тангентехиперболе из задатих услова дефинише параболу и наведејединачину параболе одреди жиже, ексцентрицитети директрису параболе одреди једначину параболе иззадатих услова испита међусобни положајправе и параболе одреди једначину тангенте параболе из задатих услова	Конусна површ. Конусни пресеци Једначина елипсе Особине елипсе (жиже, ексцентрицитет и директрисе) Узајамни положај праве и елипсе Једначина хиперболе Особине хиперболе (жиже, ексцентрицитет, полуосе и асимптоте, директрисе) Узајамни положај праве и хиперболе Једначина параболе Особине параболе (жижа, параметар и директриса) Узајамни положај праве и параболе	**Конусни пресеци –** На почетку теме обновити праву и кружницу. Обрадити и примере у којима се одређују једначине заједничких тангенти кривих, угао између кривих и геометријско место тачака које испуњавају одређене услове. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **Оквирни број часова по темама** Системи линеарних једначина **8 часова** Ирационалне једначине и неједначине **10 часова** Тригонометријске функције **23 часа** Конусни пресеци **21 час** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ

Годишњи фонд часова: **64 часа**
Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Комбинаторика	Стиање основних знања из комбинаторике	примени правило збира и правило производа одреди број пермутација датог скупа одреди број варијација датог скупа одреди број комбинација датог скупа напише пермутације (варијације, комбинације) датог скупа од највише четири члана одреди k-ти биномни коефицијент у развоју бинома на n-ти степен одреди непознати члан у развоју бинома на n-ти степен који задовољава дате услове	Комбинаторика. Правило збира и правило производа Пермутације Варијације Комбинације Биномни образац	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (64 часа) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учиницииле кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљпредмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнањапоновити уз максимално ангажовање ученика подстицати ученикена размишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати напрецизности, тачности,
Вероватноћа и статистика	Стицање основних знања из вероватноће и статистике	уочи случајне догађаје препозна који су догађаји могући, повољни, сигурни, немогући израчуна вероватноћу догађаја (статистичка и класична дефиниција вероватноће) одреди условну вероватноћу догађаја А у односу на догађај В наведе пример случајне	Случајни догађаји. Простор елементарних догађаја Статистичка и класична дефиниција вероватноће Условна вероватноћа Случајне променљиве. Дискретне случајне променљиве и биномна расподела Нумеричке карактеристике случајних променљивих	

		променљиве примени биномну расподелу израчуна нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзију, медијану и мод) препозна основне појмове статистике формира статистичке табеле и на основу њих да графички прикаже податке израчуна одређене карактеристике случајног узорка(аритмеричку средину узорка, медијану узорка, мод узорка и дисперзију узорка)	(математичко очекивање, дисперзија, медијана, мод) Статистика. Основни појмови Формирање статистичких табела и графичко приказивање података Карактеристике емпиријске расподеле (аритмеричка средина узорка, медијана узорка, мод узорка, дисперзија узорка)	систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извораи примену савремених технологија **Комбинаторика –** При решавању задатака пребројавања разматрати варијације, пермутације и комбинације са и без понављања. Користити што више конкретних примера из живота. **Вероватноћа и статистика –** При обради новог градива користити што више конкретних примера изживота. **Интеграли –** Потребно је јасно истаћи да је код диференцирања дата функција и треба одредити њен извод, а у случају интеграције дат је извод и треба одредити функцију. Тежиште треба да буде на разумевању различитих метода интеграције, а не на решавању компликованих интеграла. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Комбинаторика **11 часова** Вероватноћа и статистика **17 часова** Интеграли **28 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**
Интеграли	Стицање основних знања о интегралима	одреди примитивну функцију дате функције примени особине неодређеног интеграла примени метод замене примени метод парцијалне интеграције дефинише одређени интеграл примени Њутн-Лајбницову формулу примени метод замене и метод парцијалне интеграције код одређеног интеграла реши једноставније диференцијалне једначине израчуна површину равног лика израчуна запремину обртног тела израчуна дужину лука криве	Примитивна функција. Неодређени интеграл Основне особине неодређеног интеграла Методи интеграције. Метод замене Метод парцијалне интеграције Дефиниција одређеног интеграла Особине одређеног интеграла Њутн-Лајбницова формула Метод замене променљиве код одређеног интеграла Парцијална интеграција код одређеног интеграла Израчунавање површине равног лика Запремина обртних тела Дужина лука криве	

Назив предмета: **ЛОГИКА СА ЕТИКОМ**

Годишњи фонд часова: **70 или 64**

Разред: **трећи или четврти**

Циљеви предмета:
Стицање основних знања о логици и етици и схватање значаја тих знања за јасно размишљање и развој личности;
Упознавање са елементима и законима логике и разумевање улоге коју логика има у науци и свакодневном животу;
Разумевање појмова који се јављају у етичким расправама и развијање сензибилитета за етичка питања савременог друштва;
Оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и формирање ставова о друштвеним проблемима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у логику	Увођење ученика у предмет логике	препозна да и сам већ користи логику као и граматику разликује мишљење од маште, надања, опажања и наводи примере из свакодневног живота искаже дефиницију логике, разуме и опише у чему се састоји формални карактер логике разликује принципе мишљења, наведе примереза основне логичке принципе и симболички их приказује	Појам и подела логике. Логика као наука о форми мишљења Основни логички принципи (идентитет, непротивуречност и и искључење трећег)	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (50 или47 часова)** **обрада и провера знања(20 или 17 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава и радионице се реализују у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Дијалог са ученицима, самостални рад, организовање дебате
Формална логика: појам суд закључак	Развој сазнања о појму и односима међу појмовима Упознавање ученика са структуром суда, врстама судова и односима између судова Оспособљавање учениказа логичко закључивање	увиди разлику између појма, термина, опажаја, предмета, представе разликује обим и садржај појма, увиђа однос између обима и садржаја, наводи пример за обим и садржај и дефинише обим и садржај појма препознаје и именује појмове, набраја их, уочава разлику између појединачних и општих појмова препознаје односе међу појмовиима и именује их (субординација, координација, контрарност)и графички приказује односе међу појмовима наведе делове дефиниције даје примере дефиниције из своје струке разликује прешироку и преуску дефиницију разликује чланове деобе од принципа деобе увиђа значај принципа деобе самостално изводи једну деобу	Разлика између појма, ствари и представе, Врсте појмова Обим и садржај појма Односи међу појмовима Дефиниција и деоба Суд и врсте судова Истиносна вредност сложених судова (негација, конјукција, дисјункција, импликација и еквиваленција) Комбинована подела судова, расподељеност појма Односи међу судовима (логички квадрат) Врсте закључивања Непосредно закључивање – конверзија, обверзија, логички квадрат	

		разликује субјекат и предикат суда и увиђа значај копуле за квалитет суда препознаје форму сложеног суда, разликује и именује логичке везнике (негација, конјукција, дисјункција, импликација и еквиваленција) и наводи примере разликује квантитет и квалитет суда, препознаје форму а,е,і,о суда и наводи примере именује односе међу судовима препознаје индуктивно, дедуктивно и закључивање по аналогији на примерима из свакодневног живота увиђа да и сам користи наведене форме закључивања, именује их и разликује демонстрира конверзију и обверзију на примерима наведе и објасни четири фигуре силогизма изводи задате модусе силогизма излаже примере за хипотетички и дисјунктивни силогизам повезује форме закључивања у облику доказа	Посредно закључивање – индукција, аналогија и дедукција Фигуре категоричког силогизма, модуси категоричког силогизма Хипотетички и дисјунктивни силогизам Доказ Примери индуктивног и дедуктивног закључивања у наукама.	Користити актуелне примере из штампе и других медија Користити актуелне примере везане за струку ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: Опажања наставника - праћење рада на часу Питања - одговори **<u>Оквирни број часова по темама</u>** 1 (3 часа) 2 (8+ 8+11 часова) 3 (6 часова) 4 (4 часова) 5 (14 часова) 6 (16 часова)
Логичке грешке	Оспособљавање ученика за уочавање грешака у аргументацији, закључивању и доказивању	разликује случајне од намерних логичких грешака примењује форме закључка и доказа препознаје и именује логичке грешке: увођење четвртог појма у силогизам, нерасподељен појам, замена теза, argumentum ad hominem, post hoc ergo propter hoc.	Паралогизми и софизми Грешке у закључку Грешке у доказу Грешке у аргументацији	
Појам и значај етике	Развој сазнања о појму и предмету етике, значају моралних норми за живот појединца у друштву	набраја правила (норме) из различитих сфера живота издваја правила која слободно прихватамо и разликује их од оних која имају спољашње порекло дефинише предмет етике	Настанак и предмет етике Појам норме и појам морала Разлика између обичајних, правних и етичких норми	

Лични идентитет, слобода и одговорност	Развој сазнања о идентитету, формирању идентитета и о флуидности идентитета преко социјалних улога Развој способности идентификовања разликовања појмова пол и род и утицај културе на формирање појмова пола и рода (разлике у културама) Формирање става о улози медија у креирању идентитета	набраја како се све манифестује лични идентитет разликује утицаје који формирају лични идентитет (разликује род и пол) увиђа колика је моћ визуелног идентитета препознаје утицај медија на креирање визуелног идентитета уочава разлику између модних и етичких императива супротставља медијски наметнуте животне идеале и етичке вредности	Улога визуелног идентитета у формирању личног идентитета - међусобни утицаји Појмови пола и рода Утицај медија на релативизацију етичких вредности Естетски и етички идеал Тело и интервенције на телу Сајбер идентитет, морал и слобода избора	
Основне етичке норме и вредности	Упознавање ученика са основним етичким нормама и вредностима и развијање личног вредносног система	препознаје важније људске вредности разликује слободне од самовољних и наметнутих поступака схвата постојање слободе избора као услова моралног поступања разуме везу између избора и одговорности упоређује одговорне и неодговорне поступке може да расправља о томе да ли је извор морала у нама или изван нас (аутономна и хетерономна етика) увиђа разлику имеђу основних етичких праваца	Пријатељство Верност Породица Љубав Морално добро Донација органа Сурогат мајка Клонирање	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Грађанско васпитање
Српски језик и књижевност
Историја

2.2.1.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	72					72
III	70					70
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Развијање сазнајних и интелектуалних способности
Стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости
Усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА
ПРЕДМЕТА Разред: први

ЦИЉ	**ИСХОДИ** НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове сатемама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова* **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.)	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching;
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање	напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења		

краћих текстова различитог садржаја	напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији напише једноставне повезане реченице о породици, свом окружењу и интересовањима напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак закуповину, поруке, списак обавеза,записник) пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму	Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...) Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.*	enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним		
	програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и	4. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.*	трајањем, док су дискусије спонтаније и

	морфосинтаксичке структуре) у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).	Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne*. Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematicache mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo dicui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio*...). Компарација придева, компаратив изједначавања M*arco è alto come Paolo*, компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.* Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosaaspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro!	неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	разуме краће текстове (до 120 речи),који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих		

	области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.* Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.* Глаголска времена: Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* *Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ирреална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare*. Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*. Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* Везнике *e, o, ma, se.* **Немачки језик**	Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

		Ученици треба да разумеју и користе: Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* Члан: одређени, неодређени и нултиа) Одређени члан: разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb.* контраховани (сажети) члан: уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* уз годишња доба: *im Sommer* уз стране света: *im Norden* уз доба дана: *am Vormittag* уз датуме: *am 6. März* уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које сумушког или женског рода или у множини) *Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* в)Нулти члан: уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* - уз географске појмове *nach Italien, in Berlin* - уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.* Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche*	

		Kind, hübsche Kinder) Придеве у компаративу и суперлативу: правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste* неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*. а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *-ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde* д) за порекло: *aus der Schweiz* ђ) за средство: *mit dem Taxi* е) за намену: *für Kinder* ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse* Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље без граматичких објашњења): *Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.* најфреквентнији глаголи са предложном допуном повратни глаголи: *sich waschen* , *sich die Hände waschen* 8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*.	

		Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als* Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **Руски језик** Ученици треба да разумеју и користе: Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.* Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!* Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, онане придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в*	

		сентябре, в 2008 году. Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; зачем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снегидет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[1]: **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que*: *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ; г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи). **Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **Квалификацију:** а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;*	

[1] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **8. Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са	

		променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico*.) в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.* д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом основе *Este verano viajaré a España.* *Te lo diré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay* *mucha gente aquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно):	

		Me dijo que vendría. *Me dijo que lo había hecho.* к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.* Бројеви: основни до10000 Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) Негација - рецептивно и продуктивно *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Разред: други

ЦИЉ	**ИСХОДИ** НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме краће дијалоге (до10 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 1-2 слушања; разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности,	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) Образовање(образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припремаза студије или свет рада, образовање за све) Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Интересантне животнеприче и догађаји Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>**
	жеље и избори, итд.).	Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по	Настава се реализује у учионици

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.). пише кратка пословна писма према датом моделу поштујући правила пословне кореспонденције	региониома) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.)
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). једноставним речима опише лица, предмете из окружења и упореди их са	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе: Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la quinta.* Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa*	дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа добија свој

	другима. ***Интеракција*** у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	*aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* Заповедни начин: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Кондиционал глагола potere и volere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?* Глаголска времена: Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*alzarsi, lavarsi*) и безличних глагола (*piovere, nevicare*); Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, arriva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Везнике *e, o, ma.*	смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	разуме краће текстове (до 120-150 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) Може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота.	**НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , -er, -s, -ø*: *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивна множина: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.* б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* Члан: одређени, неодређени и нултиа) Одређени члан: разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређенои непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* контраховани (сажети) члан: уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* уз годишња доба: *im Sommer*	

СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	уз стране света: *im Norden* уз доба дана: *am Vormittag* уз датуме: *am 6. März* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, dashübsche Kind, hübsche Kinder*) Поређење придева правилно поређење: *billig, billiger, der (die, das) billigste* неправилно поређење придева (*gut/besser; viel/mehr).* а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *–ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 3. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.* Присвојне заменице: *meiner, deiner* Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) време: *um 10.00 Uhr, am 3. Oktober, im März,* г) доба дана, годишње доба: *am Abend, im Frühjahr*, д) порекло: *aus der Schweiz* ђ) средство: *mit dem Taxi* е) намена: *fur Kinder* Глаголе (потврдни, упитни и одрични облици) у следећим временима:а) презент слабих и јаких глагола б) претерит помоћних и модалних глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола г) футур д) конјунктив претерита модалних глагола за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heute mit mir ins Kino gehen?* глаголи са предложном допуном: *warten auf, hoffen auf, sich freuenüber/auf.* повратни глаголи: sich waschen 7. Прилози и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.*	

		б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 30. Године. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w*-: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице (рецептивно); релативне заменице и прилоге (рецептивно): *weil, ob*. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin. Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **РУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: Релацију слово-глас и разликовање гласова и слова у руском језику; основна обележја сугласничког и самогласничког система руског језика: изговор гласова који се бележе словима *ж, ш, ч, щ, л*; изговор и бележење парних тврдих и меких, звучних и безвучних сугласника; изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника; изговор гласова у групама *чт, сч, зч, сш, зш, стн, здн.* Основне типове изјавне и упитне интонационе конструкције. Слагање субјекта (именица) и простог глаголског предиката (лични глаголски облик): *Вова читает. Миша читал. Маша читала.* Глагол у функцији простог глаголског предиката – презент глагола прве и друге конјугације, перфекат : *я читаю, ты читаешь, я люблю, ты любишь, он говорил, она писала, они рассказывали...* Именице у функцији именског дела предиката: *Я ученица. Мама - врач.* Облике личних заменица у функцији субјекта: *Меня зовут Аня. Мне одиннадцать лет.* Слагање броја и именице: *один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет.* Слагање именица и придевских речи: *красный свет, Новый год, зеленая доска, большая елка, вкусное яблоко, синее пальто.* Исказивање питања: *Кто он? Что тут? А дом? И двор ваш?* Исказивање посесивности: *У меня есть...У меня нет...* Исказивање временских односа: *Который час? Ровно час; пять минут второго; половина второго; без пяти два.* *Какое сегодня число? Первое февраля.*	

		Исказивање просторних односа (правац и место): *куда, где, когда; к врачу,на улицу, в автобус; у парты, на кухне, в городе; налево, направо, прямо.* Исказивање императивности (2. лице једнине и множине): *читай,читайте; скажи, скажите; познакомьтесь!* Конструкције с основним глаголима кретања: *Я иду в школу. Куда идет этот автобус? Ты едешь на автобусе. Куда едут Миша и Саша?* **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** Ученици треба да разумеју и користе: Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Madame/Monsieur Mercier, Sylvie, Dominique, Jean-Pierre, Paris, Belgrade, la France, la Serbie, l'océan Atlantique, les Alpes ; mes parents, leur mère, notre pays, vos enfants, cet élève, quelle maison ?* Одређени члан испред датума: *Aujourd'hui c'est le 31 janvier*; испред имена дана*: Le mardi je fais du tennis.* Партитивни члан: *J'ai acheté de la crème solaire.* Заменицу *on: On va au cinéma? En Suisse, on parle allemand, français et italien.* Заменице за директни и индиректни објекат: *Tes amis? Je ne les connais pas! Mon livre ? Et à ta soeur, tu lui as écrit ?* Само рецептивно: *Je te le prête avec plaisir !* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un grand garçon, une grande fille, des personnes sympathiques, une fleur rouge, Sylvie est plus grande que sa soeur; nous sommes plus rapides que vous.* Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *C'est un livre de cent pages! J'habite au sixième étage.* Питања: *Est-ce que tu peux venir tout de suite ? Tu connais ma cousine? Qu'est- ce que vous attendez ?! Il vient quand ? Tu habites où ? C'est quoi ton nom / ton adresse…? Pourquoi… ?* Негацију: *Elle ne vient pas avec nous? Je n'ai pas de frère.* Заповедни начин: *Viens avec Pierre! Ne partez pas sans moi!* Кондиционал глагола *pouvoir* и *vouloir*: *Je voudrais un kilo de pommes, s'il vous plait. Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable?* Глаголска времена: презент индикатива фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*se lever, se coucher*) и униперсоналне (*pleuvoir, neiger*) ; сложени перфект и имперфект – грађење и контрастирање употребе: *Nous nous sommes rencontrés sur une plage quand nous avions quatre ans! Je dormais quand le téléphone a sonné.* футур први: *Nous déménagerons cet été. Nous irons chez ma grand-mère.* Конструкцију *il faut* са инфинитивом: *Il faut acheter des jus, préparer des sandwiches, décorer la salle…* Предлоге и сажете чланове: *J'habite à Kragujevac, en Serbie; nous allons passer nos vacances en Belgique; nous sommes allés au zoo ; il rentre du stade/de l'école à quelle heure ? il y a un petit chat dans la rue, il est sous la voiture, je vais le mettre sur la fenêtre, c'est pour toi.*	

		Прилоге за време, место, начин, количину: *avant, après, aujourd'hui, hier, demain, toujours, ici, là, devant, derrière, bien, mal, vite, doucement, gentiment, beaucoup, moins, plus*, итд. Везнике *et, ou, mais.* **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, посебно имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*) Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* Предлози (и рецептивно и продуктивно) *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно в. Прошла времена (само у индикативу): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.*	

		¿Has terminado la tarea? г. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом *Es importante que estudies lenguas extranjeras.* *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива (само рецептивно) *Te recomiendo que viajes a España.* ђ. Футур (и рецептивно и продуктивно) *Este verano viajaré a España.* ж. Основни глаголски изрази (и рецептивно и продуктивно) *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay mucha gente aquí*) Прилози (и рецептивно и продуктивно) а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, en iglesia, a casa, a clase, etc.* Бројеви: основне преко 1000, редне до 5 (primer(o(s))/primera(s), etc.) Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно): а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) Негација (и рецептивно и продуктивно) *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Разред: трећи

ЦИЉ	**ИСХОДИ** НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме краће дијалоге (до 15 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и

	разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих аутентичних текстова из свакодневног живота после 1-2 слушања (обавештења са разгласа на станици, аеродрому, у супермаркету или у школи) разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.) разуме краће рекламе, радио и ТВ емисије о темама предвиђеним наставним програмом из домена свакодневног језика као и пословног.	Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) *Вођење евиденције и документације у администрацији* **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1.Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике -*ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...) 19. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La*	паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту,
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.) у кратким формалним и неформалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају.		
ГОВОР	усклађује интонацију, ритам и висину		

Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставнимпредмета. ***Интеракција*** у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из	*domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.* Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne.* Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.* Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...*). Компарација придева, компаратив изједначавања M*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.* Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue* scarpe*? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.* Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.* Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са	нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа предвиђена добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

	домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику) учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд) да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.* Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.* Глаголска времена: Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.* Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!* Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.* Gerundio *presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.* Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*). Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ирреална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare*. Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.* Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre,qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*. Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.* Везнике *e, o, ma, se.* **Немачки језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*). Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.*	
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози) може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота разуме краће текстове у вези са		

	градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.	б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind* в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao* Члан: одређени, неодређени и нултиа) Одређени члан: разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту(неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.* контраховани (сажети) члан: уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren* уз годишња доба: *im Sommer* уз стране света: *im Norden* уз доба дана: *am Vormittag* уз датуме: *am 6. März* уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које сумушког или женског рода или у множини) *Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...* б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen* г) Нулти члан: уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben* уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen* у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen* - уз географске појмове *nach Italien, in Berlin* - уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.* Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*) Придеве у компаративу и суперлативу: правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste* неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*. а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *-ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)* в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*). 5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.*	
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама		

		Присвојне заменице: *meiner, deiner* Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.* б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt* в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde* д) за порекло: *aus der Schweiz* ђ) за средство: *mit dem Taxi* е) за намену: *für Kinder* ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse* Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): *Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.* најфреквентнији глаголи са предложном допуном повратни глаголи: *sich waschen* , *sich die Hände waschen* Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно)а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.* б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.* в) за начин: *zufällig*. г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*; б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.* Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.* Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als* Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.* **Руски језик** Ученици треба да разумеју и користе: Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по	

		звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.* Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена: *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.* Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,* Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!* Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, онане придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.* Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.* Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду,в сентябре, в 2008 году.* Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).* Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!* **Француски језик** Ученици треба да разумеју и користе[2]: **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que***:** *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.* **Средства која указују на лице**: а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;* б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !* **Актуализаторе именице:** а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ; б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ; в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ;	

[2] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

		г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*; д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* . **Модалитете реченице:** а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*; б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?* **Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи). **Средства за исказивање просторних односа**: а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;* б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.* **Квалификацију:** а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.* **Средства за исказивање временских односа:** а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;* б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.* **9. Глаголске начине и времена:** индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;* рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). **10. Средства за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.* **Шпански језик** 1. Именице– рецептивно и продуктивно а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.* б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro,*	

		este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros) Придеви – рецептивно и продуктивно а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo* Личне заменице – рецептивно и продуктивно а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes* б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los* в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes* г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...* Предлози - рецептивно и продуктивно *de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.* Глаголи: а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима (- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico*.) в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно *El fin de semana pasado visité a mis abuelos.* *Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.* *Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.* *¿Has terminado la tarea?* *Me dijo que lo había hecho.* д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar* *Me gusta este libro.* *¿Puedo salir?* *Quiero viajar a México.* *Tengo que estudiar mucho.* ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно	

		Es importante que estudies lenguas extranjeras. *Es necesario que duermas bien.* е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно *Te recomiendo que viajes a España.* ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом основе *Este verano viajaré a España.* *Te lo diré mañana.* з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay* *mucha gente aquí*) и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...* *Pienso que le gusta esta película.* *Dice que te va a prestar el libro.* ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно): *Me dijo que vendría.* *Me dijo que lo había hecho*. к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно): *Si tengo mucho dinero, viajaré a España.* *Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.* *Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.* Прилози - рецептивно и продуктивно а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.* Бројеви: основни до10000 Упитне реченице - рецептивно и продуктивно а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) Негација - рецептивно и продуктивно *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*	

Разред четврти

ЦИЉ	**ИСХОДИ** НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

	Ученик ће бити у стању да:		
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације) разуме различите усмене текстове (дијалоге, монологе, песме и друго) о темама предвиђеним наставним програмом у трајању од 3 до 5 минута (у зависности од степена познавања теме и контекста), које чује уживо или са аудио визуелних записа. а) Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима на часу (говор наставника и другова, аудио и визуелни материјали у настави); б) Разуме рекламе, радио и ТВ емисије блиске интересовањима ученика или од значаја за младе и о темама образовног карактера из *популарне науке*; в) Разуме усмене текстове које исказују говорници различитих стандардних варијетета о темама из свакодневног живота ближег и даљег ученикове окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања.	ОПШТЕ ТЕМЕ Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језикучи Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) Праћење новина у области међународних правно-административних послова Конкурисање на посао, праксу, даље студирање КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфичнопо регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ Италијански језик Ученици треба да разумеју и користе: Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	пише сруктурисане и кохерентне текстове дужине од 140 до 160 речи у којима користећи познату лексику и морфосинтаксичке стуктуре описује догађаје и лична искуства. да пише поруке и писма (у електронској и традиционалној форми) различитог садржаја (захваљивање, позивање, извињење, тражење и давање информација) .		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута, на структурисан начин: а) говори о себи и свом окружењу, о догађајима и активностима у школи и ван ње; б) изрази своје утиске, осећања и		

	аргументовано мишљење и ставове у вези са темама које су програмом предвиђене. ***Интеракција*** Ученик треба да: поштујући социокултурне норме комуникације са саговорницима размењује информације, мишљења и ставове о темама које су из свакодневног живота, блиске његовом интересовању или из популарне науке и културе започиње и води разговор о познатим темама., одржава континуитет и завршава га.	детерминативом: Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa. Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градиваиз претходних година учења. Алтерација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике -ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto). Лажна алтерација (focaccia, fioretto, montone...) Системски приказ морфолошких карактеристика . 2. Употреба члана систематизација Партитивни члан: Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane. 3. Заменице за директни и индиректни објекат: Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo. Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и ecco: Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце ci, ne. Ненаглашене личне заменице, систематизација. Релативне заменице che, cui, il quale/la quale и dove: Ho incontrato ilprofessore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso. Неодређене заменице - придеви (niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni) 4. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti. Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...). Компарација придева, компаратив и суперлатив Maria e' la piu' alta della classe. Апсолутни суперлатив Maria è bellisima. Присвојне придеве и заменице: Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie! Употреба члана уз присвојне придеве: Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta. 5. Бројеве: основне, редне : E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta. 6. Питања: Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa	и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа предвиђена Програмом добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	разуме глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације и личних потреба) различите писане текстове (писма, новинске чланке, јасна илустрована упутства, огласе, прилагођене књижевне текстове, текстове у вези са градивом других наставних предмета и слично) о темама из свакодневног живота и популарне науке, ближег и даљег ученикових окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања и чија дужина зависи од чињенице у којој мери ученик познаје дату тему и контекст. Увиђајући намеру аутора текста и контекста у којем је текст настао (емоционални и друго), ученик чита: а) да би се информисао; б) да би пратио упутства; в) ради задовољства.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје		

компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indiriззo? Perché? Chi torna domani? 7. Негацију: Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani. 8. Заповедни начин за сва лица: Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro! 9. Модалне глаголе: dovere, potere, violere и sapere, са модалном вредношћу, у свим временима. Devi partire subito. Sai nuotare? Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi. Слагање ненаглашених заменица са партиципом: Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica. 10. Глаголска времена: Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне; Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei. Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni! Futuro: Ragaззi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi. Имперфекат (Imperfetto): C'era una volta un re e viveva in un castello. Плусквамперфекат (Trapassato prossimo): Sono arrivato alla stayionequando il treno era già partito. Презент коњунктива (Congiuntivo presente) : Penso che Maria debbastudiare di più. Прости перфект (Passato Remoto) творба и основна употреба, само рецептивно: Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno. Кондиционал презента (Condizionale Presente): Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ? Gerundio presente. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato. Фразеолошки изрази са глаголима (fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...). Хипотетички период: Реална погодбена реченица Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita Иреална хипотетичка реченица са имперфектом: Se faceva bel tempo andavo al mare. Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: Se faceva bel tempo, andavo in gita. 11. Предлоге и сажете чланове: Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio	

		andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi. 12. Прилоге за време, место, начин, количину: prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno. Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога mai, sempre, ancora, già uз passato prossimo. Грађење прилога од придева помоћу суфикса менте 13. Речце: Прилошке вредности речца ci и ne: Ци vado subито. Lui ci crede.Ci scherзiamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieri. 14. Везнике e, o, ma, se. Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период) НЕМАЧКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице, заменице, члан, придеве Употреба именица са свим категоријама рода, броја, падежа. Употреба основних суфикса за извођење именица и њихово генусно одређење: die Freundschaft, die Meinung, die Müdigkeit; der Schlaf, der Lehrer; das Gerede, das Gebirge. Употреба фреквентнијих изведених и сложених именица (рецептивно и продуктивно). Употреба неодређеног, одређеног, нултог, негационог, упитног, присвојног и показног члана: Ich habe ein Buch. Schau mal, das Buch da! Er trinkt gern Tee. Er trinkt keinen Tee. Welches Buch liest du? Gib mir dein Buch. Gibt mir dieses Buch. Употреба неодређених детерминатива (manch-, viel-, einig-, all-). Употреба контрахованог члана: im Buch, am Strand, ans Meer. Употреба личних заменица у номинативу, акузативу и дативу. Употреба неодређених заменица man, jemand, etwas. Употреба придева у атрибутској функцији (рецептивно и продуктивно). Употреба компаратива и суперлатива (укључујући и компаративске фразе: Dein Haus ist billiger als meine Wohnung.) 2. Глаголи и глаголска времена, стања и начина Употреба глагола у презенту, претериту, перфекту и футуру. Употреба глагола у конјунктиву II за изражавање жеље и љубазне молбе. Употреба императива. Употреба глагола у пасиву (рецептивно). Употреба модалних и основних модалитетних глагола: Ich habe zu packen. Ich hoffe, dich wiederzusehen. Употреба рефлексивних и реципрочних глагола: Ich lege mich ins Bett. Wir küssen uns. 3. Предлози, прилози, партикуле	

		Употреба предлога који регирају генитив, датив и акузатив. Употреба предлога који регирају по два падежа – датив и акузатив (Wechselpräpositionen). Употреба темпоралних, локалних и модалних прилога. Употреба основних партикула (рецептивно): Was machst du denn da? Kommst du einfach mal vorbei? Das kann ich aber nicht. 4. Фраза и реченица Употреба генитивске посесивне фразе: das Haus meiner Eltern. Употреба основних глагола, именица, придева са предложном допуном: Interesse für Sport, interessiert daran, sich interessieren für. Глаголски комплекс: употреба реченичног оквира и разоквирење у комуникативне сврхе (рецептивно). Употреба основних безличних глагола (Es regnet. Es blitzt.), једновалентних (Ich schlafe. Ich laufe.), двовалентних (Ich lese ein Buch. Ich schreibe einen Brief.) и најфреквентнијих тровалентних глагола – глагола саопштавања и давања (Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk.). Употреба глагола са већим бројем допуна различитог облика (именичке изаменичке фразе) и њихов редослед у реченици: Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk. Ich gebe ihr ein Geschenk. Ich gebe es meiner Mutter. Ich gebees ihr. РУСКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе: Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника о и а. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице. Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто. Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь. Употреба садашњег и прошлог времена глагола хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать., Исказивање заповести: Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить! Исказивање негације: Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, онане придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю. Исказивање начина вршења радње: хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок. Исказивање временских односа: сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду,в сентябре, в 2008 году. Исказивање места и правца: сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за	

		чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице). Употреба глагола кретања идти, ходить у пренесеним значењима: снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет! ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе3]: 1. Средства за наглашавање реченичних делова c'est ... qui и c'est... que: C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime. 2. Средства која указују на лице: а) наглашене личне заменице после предлога : On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ; б) наглашене личне заменице после позитивног императива : Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur ! 3. Актуализаторе именице: а) вредности одређеног члан – генерализација: Les enfants aiment les jeux de société; спецификација: Le frère de Mia aime jouer au Scrabble ; б) изостављање члана: натписи (Pâtisserie), врсте производа (Chocolat, Savon de Marseille), спискови (lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc); испред именици у позицији атрибута: Elle est médecin ; Il est boulanger ; в) демонстративе (заменице): celui-ci/là ; celle-ci/là (као одговор на питање Lequel? / Laquelle ?); Cette moto? C'est celle de mon grand frère ; г) посесиве (заменице): le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne; д) квантификаторе un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de . 4. Модалитете реченице: а) негацију (инфинитива): Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher; б) интерогацију : упитну морфему n'est-ce pas? инверзију (рецептивно): Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ? 5. Парцијално директно и индиректно питање: Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires. (Симултаност радњи). 6. Средства за исказивање просторних односа: а) прилошки и други изрази: par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ; б) прилошке заменице en и y: Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été. 7. Квалификацију: а) место придева petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais; б) промена значења неких придева у зависности од места: Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.	

		8. Средства за исказивање временских односа: а) предлози dans, depuis и израз il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ; б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait. 9. Глаголске начине и времена: - индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост; - il faut que, je veux que, j'aimerais que праћени презентом субјунктива глагола прве групе (Il faut que tu racontes ça à ton frère), као и рецептивно: Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives; - презент кондиционала : Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi ! - императив (рецептивно): aie un peu de patience, n'ayez pas peur ; - рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине). 10. Средства за исказивање погодбе: Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs. ШПАНСКИ ЈЕЗИК 1. Именска група Род и број именица – систематски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Детерминативи – системски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Описни придеви – системски приказ морфолошких и морфо-синтаксичких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до разреда. Заменице – системски приказ морфолошких карактеристика. Бројеви – систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Предлози у именској групи – систематизација градива пређеног од 1. до разреда 2. Глаголска група Глаголи системски приказ морфо- синтаксичких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Глаголска времена, индикатив: (футур, презент, перфекат (pretérito perfecto simple, imperfecto, pretérito perfecto compuesto), pluskvamperfekat) правилних и до тада усвојених неправилних глагола. Презент субјунктива правилних глагола и до тада усвојених	

		неправилних глагола. Презент 3. лица субјунктива у функцији императива. Основне глаголске перифразе: ir a + infintivo, tener que + infinitivo, deber + infinitivo, deber de + infinitivo, dejar de + infinitivo, estar + gerundio у до тада обрађеним глаголским временима. Глаголска времена: субјунктив (презент, перфекат (pretérito perfecto simple, imperfecto, pretérito perfecto compuesto), плусквамперфекат):творба и основна употреба , само рецептивно. Прилози и прилошке конструкције - системски приказ морфолошких карактеристика; систематизација градива пређеног од 1. до 7. разреда. Предлози у глеголској групи - систематизација градива пређеног од 1.до 7. разреда. 3. Сложена реченица Сложена реченица – систематизација типова сложених реченица и њихових употреба. : Јукстапониране сложене реченице (Estaba durmiendo, no escuché nada) и Координиране сложене реченице (Pedro lee y Jorge escucha la música). Директан и индиректан говор са que; Безличне и личне конструкције са инфинитивом и субјунктивом (es necesario que trabajes/es necesario trabajar/te recomiendo que trabajes) Субординиране реченице са que, cuando, como, уз употребу субјунктива (само рецептивно) Кондиционалне реченице: si tengo dinero, viajaré a España; si tuviera dinero, viajaría a España; si hubiera tenido dinero, habría viajado a España (друга два типа само рецептивно)	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Матерњи језик
Историја
Социологија са правом грађана
Рачунарство и информатика

ПРИНЦИПИ ЕКОНОМИЈЕ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	111					111
II	72					72

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Стицање основних знања о развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци;
Стицање знања о функционисању тржишта;
Стицање основних знања о трошковима предузећа;
Стицање основних знања о понашању предузећа у различитим тржишним структурама;
Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка;
Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине;
Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње;
Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција;
Стицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисања количине новца у оптицају;
Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена;
Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Економска наука: развој, принципи и методи анализе	21
Понуда, тражња и функционисање тржишта	33
Трошкови производње	18
Тржишне структуре и понашање предузећа	24
Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака	15

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Макроекономија: теорија, анализа и политика	8
Систем националних рачуна	16
Финансијски систем	18
Новац у макроекономији	16
Инфлација	8
Незапосленост	6

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Економска наука: развој, принципи и методи анализе

Трајање модула: **21 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци	дефинише предмет изучавања економије као науке разликује најрепрезентативније школе економске мисли наведе основне идеје репрезентативних школа економске мисли идентификује значај одређених школа економске мисли за развој економске науке дефинише потребе наводи различите врсте потреба доведе у везу неопходност размене добара ради задовољења потреба дефинише реткост и избор наведе принципе индивидуалног одлучивања дефинише опортунитетни трошак дефинише граничне (маргиналне) промене препозна утицај подстицаја на понашање људи и друштва наведе принципе међусобног деловања људи препозна користи од учешћа у трговини дефинише тржишну привреду дефинише тржиште препозна значај тржишта за организовање економских активности дефинише појам „тржишни неуспех“ дефинише појам „екстерналије“ дефинише појам „тржишна моћ“ наведе принципе функционисања привреде дефинише појам „продуктивност“	Дефинисање економије као науке Настанак и развој економске науке (Меркантилизам, Физиократизам, Класична политичка економија, карактеристике Марксове теорије) Маргиналистичка револуцијаи неокласична економија Развој економије у двадесетом веку Кејнизијанизам и монетаризам Економија понуде, Теорија рационалних очекивања, Нови кејнизијанци Потребе – појам и врсте (биолошке, културно-историјске, личне, заједничке, минималне, просечне, луксузне) Основни принципи економског резоновања Принципи индивидуалног одлучивања Интеракције људи у економским активностима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (21 час) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

	опише утицај продуктивности на ниво животног стандарда дефинише инфлацију препозна негативне последице инфлације дефинише научни метод идентификује значај посматрања у примени економског метода доведе у везу посматрање и претпоставке у примени економског метода препознаје значај графичких приказа у економији прикаже шематски дијаграм кружног тока објасни дијаграм кружног тока прикаже графички границу производних могућности идентификује принципе економског резоновања на примеру границе производних могућности дефинише микроекономију дефинише макроекономију	Начин организовања економских активности Принципи функционисања привреде Научни метод у економији Моделирање економских појава Графички прикази у економији Економски модели: дијаграм кружног тока и граница производних могућности Микроекономија и макроекономија	

Назив модула: **Понуда, тражња и функционисање тржишта**
Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање знања о функционисању тржишта	дефинише понуду и тражњу дефинише тражену количину добара прикаже графички криву тражње прикаже графички криву тржишне тражње (збир тражње појединаца) разликује промењљиве које утичу на тражњу дефинише понуђену количину добара прикаже графички криву понуде	Тржишта и конкуренција Тражња – појам Крива тражње Промењљиве које утичу на тражњу: доходак, цена, укус, очекивања, број купаца Понуда – појам Крива понуде Промењљиве које утичу на	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (33 часа) **Место реализације наставе**

	прикаже графички криву тржишне понуде (збир понуда свих продаваца) разликује променљиве које утичу на понуду дефинише тржишну равнотежу дефинише равнотежну цену дефинише равнотежну количину прикаже графички тржишну равнотежу објасни закон понуде и тражње анализира промену тржишне равнотеже дефинише ценовну еластичност тражње наведе факторе који утичу на ценовну еластичност тражње израчуна ценовну еластичност тражње разликује криве тражње на основу њихових еластичности прикаже графички криве тражње са различитим коефицијентима еластичности дефинише укупан приход објасни промену укупног прихода услед промене цена у зависности од еластичности тражње дефинише доходну еластичност тражње дефинише унакрсну еластичност тражње дефинише ценовну еластичност понуде наведе факторе који утичу на ценовну еластичност понуде израчуна ценовну еластичност понуде	понуду: цена добра, цена инпута, технологија, очекивања, број продаваца Равнотежна цена и промена равнотеже Тржишна равнотежа, вишак добара, мањак добара Закон понуде и тражње Анализа промене тржишне равнотеже Еластичност тражње – појам Ценовна еластичност тражњеи њене детерминанте Израчунавање ценовне еластичности тражње Разноврсност кривих тражње Укупни приход и ценовна еластичност тражње Доходна еластичност тражње Унакрсна еластичност тражње Еластичност понуде – појам Ценовна еластичност понуде и њене детерминанате Израчунавање ценовне еластичности понуде Разноврсност кривих понуде	Теоријска настава се реализује у учионици **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина
	прикаже графички криве понуде са различитим коефицијентима еластичности		

Назив модула: **Трошкови производње**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о трошковима предузећа	дефинише појам трошкова разликује експлицитне и имплицитне трошкове разликује економски профит и рачуноводствени профит дефинише производну функцију дефинише маргинални производ дефинише опадајући маргинални производ разликује фиксне и варијабилне трошкове разликује укупне и просечне трошкове дефинише маргинални трошак прикаже графички криве просечних трошкова и маргиналног трошка разликује трошкове на кратки и дуги рок	Трошкови производње - појам Експлицитни и имплицитни трошкови Профит – појам Економски и рачуноводствени профит Производња и трошкови Производна функција Крива укупног трошка Врсте трошкова Фиксни и варијабилни трошкови Укупни, просечни и маргинални трошак Трошковне криве Трошкови на кратки и дуги рок	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Тржишне структуре и понашање предузећа**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

Стицање основних знања о понашању предузећа у различитим тржишним структурама	дефинише различита тржишна стања наведе карактеристике конкурентног тржишта идентификује приход конкурентног предузећа објасни максимирање профита конкурентног предузећа представи графички криву понуде конкурентног предузећа објасни када предузеће одлучује да обустави производњу објасни када предузеће одлучује да излази са тржишта објасни када ће предузеће ући на тржиште прикаже графички профит конкурентног предузећа представи графички криву тржишне понуде препозна како тржиште реагује на промену тражње опише дугорочну равнотежу на конкурентном тржишту наведе карактеристике монополског тржишта препозна основне узроке баријера уласку на тржиште препозна како монополиста доноси одлуке о производњи и ценама (како максимира профит) наведе особености олигополске тржишне структуре препозна како олигополиста доноси одлуке о производњи и ценама наведе карактеристике монополистичке конкуренције препозна како монополистички конкурентно предузеће максимизира профит	Тржишна структура – појам и врсте Конкурентно тржиште Приход Просечни и маргинални приход Максимизација профита и крива понуде конкурентног предузећа Краткорочна одлука о обустављању производње Дугорочна одлука предузећа о уласку на тржиште или изласку са њега Крива тржишне понуде на конкурентном тржишту Промена тражње на конкурентном тржишту Дугорочна равнотежа на конкурентном тржишту Монополско тржиште Баријере уласку Приход и профит монополског предузећа Олигопол – појам и врсте Равнотежа олигопола Монополистичка конкуренција Равнотежа на тржишту монополистичке конкуренције	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (24 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка	дефинише факторе производње препозна карактер тражње за факторима производње препозна специфичности тражње и понуде рада дефинише маргинални производ рада израчуна вредност маргиналног производа рада опише како се успоставља равнотежа на тржишту рада дефинише појам капитал препозна како се успоставља равнотежа на осталим тржиштима објасни функционалну расподелу дохотка	Фактори производње (рад, земља, капитал) Тражња за радом и понуда рада Производна функција и маргинални производ рада Вредност маргиналног производа рада и тражња за радом Равнотежа на тржишту рада Остали фактори производње – земља и капитал Равнотежа на осталим тржиштима Функционална расподела дохотка (наднице, профити, ренте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Макроекономија: теорија, анализа и политика**
Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине	доводи у везу микроекономију и макроекономију дефинише макроекономију препозна макроекономске варијабле и значај њиховог проучавања разликује активности учесника у економским трансакцијама објасни ток добара и новца на примеру кружног тока економских активности дефинише економску политику наведе циљеве и инструменте економске политике препозна утицај економске политике на производњу и цене	Микроекономија и макроекономија – сличности и разлике Макроекономија као економска дисциплина Кључна макроекономска питања Реална и монетарна макроекономија: кружни ток економских активности Макроекономија и економска политика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (8 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Систем националних рачуна**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње	дефинише БДП идентификује улогу БДП у мерењу укупног дохотка и укупних издатака наведе компоненте БДП објасни компоненте БДП доводи у везу потрошњу и инвестиције у рачунима националног дохотка дефинише реални БДП разликује појмове штедња и инвестиције разликује појмове „национална штедња“, „лична штедња“ и „јавна штедња“ дефинише „буџетски дефицит“ дефинише „буџетски суфицит“ доводи у везу штедњу и инвестиције у рачунима националног дохотка дефинише номинални БДП дефинише реални БДП дефинише БДП дефлатор објасни употребу БДП дефлатора наведе недостатке БДП као мерила друштвеног благостања дефинише национални доходак	Бруто домаћи производ (БДП) – појам Компоненте БДП-а Потрошња, штедња и инвестицијеу рачунима националног дохотка Номинални и реални бруто домаћи производ БДП дефлатор Национални доходак	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (16 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Финансијски систем**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција	дефинише финансијски систем дефинише финансијске институције дефинише финансијска тржишта наведе особине обвезница опише у кратким цртама функционисање тржишта обвезница наведе особине акција опише функционисање тржишта акција дефинише појам „финансијски посредник“ разликује банке као финансијске институције разликује инвестиционе фондове као финансијске институције дефинише тржиште зајмовних средстава разликује изворе зајмовних средстава дефинише каматну стопу доводи у везу утицај нивоа каматне стопе на понуду и тражњу зајмовних средстава дефинише номиналну каматну стопу дефинише реалну каматну стопу препозна утицај суфицита и дефицита државног буџета на понуду и тражњу зајмовних средстава	Финансијски систем – појам Финансијске институције Финансијска тржишта Финансијски посредници Тржиште зајмовних средстава Понуда и тражња зајмовних средстава Каматна стопа Номинална и реална камата	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула:

Новац у макроекономији

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По заршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН СТВАРИВАЊА МОДУЛА**
ицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисања количине новца у оптицају	дефинише новац наводи функције новца објасни функцију новца као средства размене објасни функцију новца као обрачунске јединице објасни функцију новца као чувара вредности разликује појмове „готов новац“ и „депозит по виђењу“ дефинише новчану масу разликује монетарне агрегате М1 и М2 као мере за количину новца у оптицају дефинише централну банку наведе функције централне банке опише улогу централне банке у регулисању понуде новца дефинише пословну банку опише укратко утицај пословних банака на понуду новца дефинише појам „обавезне резерве“ дефинише новчани мултипликатор израчуна величину новчаног мултипликатора наводи инструменте монетарне политике препозна значај операција на отвореном тржишту као инструмента монетарне политике препозна значај обавезне резерве као инструмента монетарне политике препозна важност есконтне стопе као инструмента монетарне политике	Новац – појам Функције новца Новац као средство размене Новац као обрачунска јединица Новац као чувар вредности Монетарни агрегати Понуда новца и монетарна политика Централна банка – појам и функције Пословне банке Пословне банке и понуда новца Новчани мултипликатор Инструменти монетарне политике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (16 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Инфлација**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена	дефинише инфлацију увиђа везу између промене цена и промене вредности новца наведе различите типове инфлације објасни различите типове инфлације наведе факторе који утичу на тражњу за новцем објасни факторе који утичу на тражњу за новцем доведе у везу понуду и тражњу новца прикаже графички равнотежни ниво цена прикаже графички утицај промене понуде новца на ниво цена и вредност новца анализира утицај промене понуде новца на ниво цена и вредност новца дефинише брзину оптицаја новца наведе једначину „квантитативне теорије новца“ објасни једначину „квантитативне теорије новца“	Инфлација– појам Врсте инфлације Понуда и тражња за новцем Монетарна равнотежа Брзина оптицаја новца Квантитативна теорија новца	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (8 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Незапосленост**
Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли	дефинише незапосленост разликује појмове „запослено лице“ и „незапослено лице“ дефинише радну снагу дефинише стопу незапослености израчуна стопу незапослености дефинише природну стопу незапослености објасни природну стопу незапослености дефинише цикличну стопу незапослености објасни цикличну стопу незапослености дефинише фрикциону незапосленост објасни постојање фрикционе незапослености дефинише структурну незапосленост објасни структурну незапосленост као разлог дугорочне незапослености препозна како политика државе утиче на незапосленост (пример: Закон о минималној надници) дефинише синдикат дефинише колективно преговарање објасни утицај синдиката и колективног преговарања на ниво надница и незапосленост	Незапосленост – појам Мерење незапослености (стопа незапослености) Природна стопа незапослености Циклична незапосленост Фрикциона незапосленост Структурна незапосленост Незапосленост и економска политика државе Синдикати и колективно преговарање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (6 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе (препоручене методе: грудва снега, галеријска шетња, плакат) Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Организација набавке и продаје
Обука у виртуелном предузећу
Пословна економија – изборни

ПРАВО

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	108					108

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Стицање основних знања о држави и праву;
Оспособљавање за праћење стручне литературе и прописа;
Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката;
Стицање знања о правима и обавезама из радног односа;
Стицање знања о посебним врстама уговора неопходним за велетрговину;
Стицање знања о посебним врстама уговора неопходним за спољну трговину;
Стицање знања о правном аспекту комуникације са државним органима у пословима веле и спољне трговине.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Основни правни појмови	30
Привредни субјекти	20
Права и обавезе из радног односа	24

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Уговори	59
Правни аспект спољнотрговинског пословања	29
Комуникација са државним органима	20

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:

Основни правни појмови

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање основних знања о држави и праву Оспособљавање за праћење стручне литературе и прописа	објасни елементе државе разликује функције државе објасни државну организацију класификује државне органе објасни поделу власти на законодавну, извршну и судску објасни надлежност државних органа објасни значење појма право објасни везу између државе и права дефинише правну норму објасни елементе правне норме разликује врсте правних норми дефинише појам правних аката наведе изворе права утврди правну снагу правног акта дефинише правни однос одреди елементе правног односа разликује субјекте права дефинише правну и пословну способност субјеката права објасни пуномоћје разликује објекте права разликује настајење, мењање и престајање правног односа класификује правне чињенице дефинише позитивно право разликује добровољно и принудно	Појам и елементи државе Појам и садржина унутрашње и спољашње функције државе Појам и обележја државне организације Врсте државних органа Појам поделе власти (законодавна, извршна и судска власт) Скупштина, Влада и органа правосуђа - надлежност Појам права Правни поредак Појам правне норме Елементи правне норме Врсте правних норми Појам и врсте правних аката Извори права Правна снага правног акта (критеријумиза одређивање) Појам и елементи правног односа Појам физичких и правних лица као субјеката права Појам правне и пословне способности Заступници Појам и врсте објеката права Настанак , престанак и мењање правног односа Правне чињенице	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе на крају модула ученик ради тест **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

	понашање по правној норми објасни значење појмова уставност и законитост разликује својства појединачних правних аката разликује врсте правних средстава	Позитивно право Примена права Појам принципа уставности и законитости Својства појединачног правног акта (правноснажност и извршност Појам и врсте правних средстава Појам, својства и дејства жалбе	

Назив модула:

Привредни субјекти

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката Стицање знања о неопходности праћења позитивно важећих прописа и стручне литературе и прописа	наведе врсте привредних субјеката које предвиђа позитивно важећи закон; објасни значај индивидуалних обележја привредног друштва; објасни предузетника; објасни појединачне облике привредних друштава; разликује финансијске институције; објасни значај јавних предузећа; објасни надлежности органа за вођење регистра привредних субјеката разликује органе управљања и руковођења у различитим врстама привредних друштава објасни улогу пуномоћја за заступање привредног друштва разликује опште правне акте привредних субјеката разликује стечај и ликвидацију као начин престанка рада привредног друштва	Појам и врсте привредних субјеката Атрибути привредног субјекта Предузетник Обележја и врсте привредних друштава (ортачко, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво) Банке, берзе и осигуравајуће организације Јавна предузећа Агенција за привредне регистре Обрасци за упис у регистар привредог субјекта Решење о упису у привредни регистар Органи управљања и руковођења (скупштина, директор или управни орган ...) Заступање привредног друштва Оснивачка акта Правилници друштава (о раду, о рачуновдству, о ...), одлуке у привредном друштву	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула:

Право и обавезе из радног односа

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за заснивање радног односа и остваривање права из радног односа	наведе битне елементе радног односа наведе опште и посебне услове за заснивање радног односа наведе радње у поступку заснивања радног односа састави пријаву на оглас ради заснивања радног односа објасни садржај обавештења о пријему радника разликује претходну проверу радних способности од пробног рада разликује радни однос на одређено и неодређено време разликује врсте радног времена објасни појам приправника објасни елементе уговора о раду објасни анекс уговора о раду разликује право на зараду, накнаду зараде и друга примања објасни одморе и одсуства састави захтев за добијање годишњег одмора састави захтев за добијање одсуства објасни материјалну одговорност запосленог наведе начине престанка радног односа	Појам и елементи радног односа Услови за заснивање радног односа Поступак заснивања радног односа Пријава на оглас; Позитивиан и негативан одговор о пријему радника Претходна провера радних способностии пробни рад Радни однос на одређено и неодређено време Појам и врсте радног времена: пуно, непуно, скраћено, прековремени рад Приправници Садржина уговора о раду Анекс уговора о раду Зарада (накнада зараде, трошкови, друга примања...) Појам и врсте одмора Појам и врсте одсуства Појам материјалне одговорности Врсте престанка радног односа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (24 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици • **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Циљ је да се сви појмови и процедуре науче на најједноставнијим примерима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула:

Уговори

Трајање модула: **59 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊ МОДУЛА
Стицње знања о посебним врстама уговора неопходним за велетрговину	разликује изворе права у велетрговини објасни елементе облигационог односа разликује врсте облигација разликује стварна права објасни елементе уговора разликује врсте уговора по одређеним критеријумима објасни дејство уговора разликује врсте одговорности за мане ствари објасни модификације у уговору објасни начине престанка уговора објасни елементе уговора о продаји објасни својства уговора о продаји објасни посебне услове за настанак уговора о продаји објасни обавезе продавца и купца састави уговор о продаји на основу задатих елемената објасни карактеристике уговора о заступању објасни права и обавезе заступника и налогодавца објасни уговоре безготовинског плаћања објасни карактеристике уговора о комисиону објасни права и обавезе комисионара и комитента	Извори права: Закон о облигационим односима, Закон о трговини, Закон о јавним набавкама, општа акта која доносе надлежна Министарства, добри пословни обичаји појам облигација субјекти предмет извори врсте Појам стварних права Појам и елементи уговора Врсте уговора Дејство уговора Одговорност за материјалне и правне недостатке ствари Услов и рок Доцња Престанак уговора (раскид, ништави и рушљиви уговори) Уговор о продаји Својства уговора о продаји Дозвола и одобрења Права и обавезе продавца и купца Гаранције продавца Рекламације купца Уговор о заступању Права и обавезе заступника и	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (59 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Модул се реализује тако да се фокус стави на уговор о продаји **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

	објасни карактеристике и елементе уговора о превозу објасни права и обавезе пошиљаоца и превозиоца објасни права и обавезе превозиоца и примаоца објасни правни значај документације која прати робу у превозу објасни карактеристике и елементе уговора о шпедицији објасни права и обавезе шпедитера и налогодавца објасни карактеристике уговора о ускладиштењу објасни правни значај складишнице објасни права и обавезе складиштара и налогодавца објасни консигнацију објасни елементе уговор о осигурању робе у превозу објасни обавезе уговорних страна код уговора о осигурању робе у превозу разликује каско и карго осигурање разликује врсте ризика у зависности од транспортног средства објасни правни значај хартија од вредности објасни чек и меницу као инструмент обезбеђења објасни преносивост хартија од вредности	налогодавца Цесија, асигнација и компензазија Уговор о комисиону Права и обавезе комисионара и комитента Уговор о превозу Права и обавезе пошиљаоца и превозиоца Права и обавезе превозноца и примаоца Уговор о шпедицији Права и обавезе шпедитера и налогодавца Уговор о ускладиштењу Складишница Права и обавезе складиштара и налогодавца Консигнација Уговор о осигурању робе у превозу Обавезе уговорних страна код уговора о осигурању робе у превозу Каско, карго осигурање Појам и врсте основних ризика код осигурања робе у транспорту Појам, и врсте хартије од вредности (меница, чек) Преносивост хартија од вредности	

Назив модула:

Правни аспекти спољнотрговинског пословања

Трајање модула: **29 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање правног знања о посебним врстама уговора неопходним за спољну трговину	наброји изворе права значајне за спољнотрговинско пословање привредног друштва објасни уговор о продаји са елементом иностраности објасни прелазак ризика осигурања при превозу према правилима INCOTERMS-а објасни правни значај и последице међународних транспортних докумената наведе правни значај шпедитерских докумената објасни правни аспект документа при увозу и извозу робе објасни надлежност међународних институција при решавању спорова код уговора о продаји са елементом иностраности	Закон о спољнотрговинском пословању, Царински закон, Закон о царинским тарифама, Закон о девизном пословању, Међународне конвенције и споразуми, добри пословни обичаји, узансе, PAYTERMS правила Уговор о продаји са елементом иностраности Правила INCOTERMS-а Међународни товарни лист (друмски, железнички и ваздухопловни) Поморски коносман или теретница Речни товарни лист Шпедитерска документација (потврда и теретница) Капетанска потврда Налог за испоруку Међународна трговинска арбитража Трговинска арбитража Привредне коморе Србије	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (29 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Модул се у настави може реализовати коришћењем и формирањем практичне документације у вези са спољном трговином **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула:

Комуникација са државним органима

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛАПо завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о правном аспекту комуникације са државним органима у пословима веле и спољнетрговине	објасни управни поступак одреди надлежне државне органе за поједине видове трговинског пословања објасни функцију службеног лица у управном поступку објасни странке у управном поступку наведе елементе и карактеристике писмена у комуникацији са државним органима објасни поступање по записнику државних органа разуме значај достављања разуме значај рокове у управном поступку наведе саставне делове решење и закључка у управном поступку састави одговарајуће правно средство на основу задатих елемената	Појам и врсте управног поступка Привредна комора Србије, Министарства, републички заводи, републичке агенције... Службено лице Учесници у управном поступку Поднесци, молбе, захтеви – правни аспект Елементи и садржина записника Достављање – појам и врсте достављања Појам рока и његово рачунање Појам и елементи решења и закључка у управном поступку Појам, својства и дејства жалбе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као акривно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе На студијама случаја и ситуацијамаиз праксе спровести поступак у комуникацији са државним органима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Организација набавке и продаје
Финансије
Обука у виртуелном предузећу
Принципи економије

КАНЦЕЛАРИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		111				111
II		72				72

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Упознавање ученика са основним канцеларијским условима за рад и канцеларијским потрошним материјалом;
Оспособљавање ученика за коришћење технике слепог куцања;
Оспособљавање ученика за обликовање текстова и коришћење елемената и форми пословних писама;
Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање докумената у робном промету у земљи;
Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом;
Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације;
Усвајање пословног понашања као предуслова за успешну пословну комуникацију.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Организација савремене канцеларије	12
Техника куцања са обликовањем текстова	60
Пословна кореспонденција у земљи	39

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Рад са поштом	8
Евиденција и класификација	10
Пословна кореспонденција у спољној трговини	24
Комуникација и правила пословног бонтона у различитим врстама комуникације	20
Продајни разговор	10

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:

Организација саврмн канцеларије Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање ученика са основним канцеларијским условима за рад и канцеларијским потрошним материјалом	објасни значај услова за рад у канцеларији опише изглед канцеларијског простора разликује канцеларијску опрему, алатеи прибор разликује врсте потрошног материјала користи обрасце оверава акте и документацију	Савремена канцеларија Услови за рад: просторни услови физички услови климатски услови технички услови хигијенски услови Канцеларијска опрема, алат и прибор Појам и врсте хартије Обрасци (појам, врсте и значај) Печати, жигови и штамбиљи Овера рукописа, преписа и потписа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Демонстрација употребе канцеларијског материјала, алата и прибора **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање
			тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула:

Техника куцања са обликовањем тектова

Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење технике куцања	користи технику куцања у алфанумеричком делу тастатуре користи технику куцања у нумеричком делу тастатуре	Правила при куцању Алфанумеричка и нумеричка тастатура Блок форма за обликовање текстова Зупчаста форма за обликовање текстова Вишестубачна опција за обликовање текстова Појам и елементи пословног писма Форме обликовања пословних писама (зупчаста, блок и модификована) Пословна биографија (CV)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) Вежбе (60 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Користити специјализоване програме (softwar-e) за технику слепог куцања Не користити прогам MS Word – за учење технике слепог куцања Користити Notepad или одговарајуће софтвере за слепо куцање: SpeedKing , Typing

			MasterPro и сл **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: Пословна кореспонденција у земљи

Трајање модула: **39 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање докумената у робном промету у земљи	објасни садржину упита креира упит на основу датих елемената објасни садржину и врсте понуда креира понуде од датих елемената објасни појам и значај ценовника креира ценовник на основу датих елемената објасни садржину поруџбине креира поруџбину на основу датих елемената објасни садржину закључнице креира закључницу на основу датих елемената објасни садржину, значај и намену предрачуна креира предрачун на основу датих елемената наведе обавезне елементе отпремнице објасни садржину, значај и намену	Упит купца продавца Понуда циркуларна општа посебна Ценовник Поруџбина Закључница Предрачун / Профактура Отпремница Рачун / Фактура Извештај о књижењу – задужењу, одобрењу Комисијски записник Рекламација на количину на квалитет	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) Вежбе (39 часова) **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунарима и излазом за интернет **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе Користи рачунар за планирање и евиденцију података Давати примере и ситуације из праксе **Препоручене методе:** - игра улога

	отпремнице креира отпремницу на основу датих елемената наведе обавезне елементе рачуна објасни садржину, значај и намену рачуна креира рачун на основу датих елемената објасни намену извештаја о књижењу састави извештај о књижењу на основу датих елемената објасни намену комисијског записника састави комисијски записник на основу датих елемената разликује врсте рекламација састави рекламације на основу датих елемената објасни решење о рекламацији састави решење о рекламацији на основу датих елемената објасни ургенцију састави ургенцију на основу датих елемената	Решење рекламације Ургенција	студија случаја пројекат симулација Решавањем ситуацијских задатака ученици планирају дневне активности при чему воде рачуна о приоритету реализације активности и кроз чек листе прате спровођење планираних активности. Систематизују примљену и послату пошту у одговарајуће фолдере у које смештају и документа (фајлове) настале у спровођењу канцеларијских послова. Повремено врше електронску заштиту података (back-up). За послове који се често понављају користе или креирају одговарајуће обрасце. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: Рад са поштом

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**

Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом	наведе фазе у раду са текућом поштом објасни рад у појединим фазама рада са текућом поштом спроведе процедуру рада по појединим фазама на конкретном примеру	Фазе: пријем, завођење, разврставање, отварање и прегледање, достављање у рад, отпремање поште (електронска пошта)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) Вежбе (8 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Користити примере из праксе и игру улога (кроз симулацију процеса рада са текућом поштом и актима) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знањаактивност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: Евиденција и класификација

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације	дефинише појам, врсте и значај евиденција евидентира дневне и недељне обавезе дефинише појам, врсте и значај класификација класификује документацију према задатим параметрима	Појам, врсте и значај евиденција Евиденциона средства Појам, врсте и значај класификација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Користити примере из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: Пословна кореспонденција у спољној трговини

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавањеза састављање пословних писама и попуњавање докумената у спољној трговини	Састави упит ино-купцу на основу датих елемената Састави понуду ино-купцу на основу датих елемената Састави чврсту понуду (PROFORMA QUOTATION) на основу датих елемената Састави рачун (INVOICE) на основу датих елемената Састави поруџбину (CONFIRM OF PURCHASE) на основу датих елемената Објасни садржину, значај и намену контролника Попуни контролник увозно-извозног посла на основу датих елемената Наведе и објасни транспортна документа (отпремница, товарни лист, пакинг листа) Састави обавештење инодобављачу о шпедитеру на основу датих елемената Састави AVIZO – обавештење о испоруци робе на основу датих елемената Састави овлашћење за рад шпедитеру на основу датих елемената Састави налог за рад шпедитеруна основу датих елемената Састави диспозицију за шпедитера	Пословна писма и документа у вези са набавком и продајому иностранству Упит (**Requirement**) Понуда (Offer) Чврста понуда (PROFORMA QUOTATION) Чврста поруџбина (CONFIRM OF PURCHASE) Рачун (INVOICE) Контролник увозно-извозног посла Улога шпедитера у поступку царињења Транспортна документа (отпремница, товарни лист, пакинг листа) Обавештење инодобављачу о шпедитеру AVIZO – обавештење о испоруци робе Потписано и оверено овлашћење за рад одабраном шпедитеру Налог за рад шпедитеру Диспозиција	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) Вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунаримаи излазом за интернет **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користи рачунар за планирање и евиденцију података Примери и ситуације из праксе Штампати сву документацију на енглеском језику **Препоручене методе:** игра улога пројекат симулација Решавањем ситуацијских задатака ученици планирају активности Користе чек листе за праћење спроведених активности. Користе интернет за пословну комуникацију са ино-партнерима, одговарајућу заштиту пословне преписке. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: Комуникација и правила пословног бонтона у различитим врстама комуникације

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за комуникацију у складу са правилима пословног бонтона	разликује врсте комуникације и њихове предности и недостатке разликује намену средстава комуникације (телефон, факс, компјутер) и користи их понаша се у складу са правилима пословног бон-тона и интерној и екстерној комуникацији разликује елементе разговора вођеног у личном контакту и преко телефона припреми се и успешно реализује телефонске разговоре у различитим ситуацијама („стари“ пословни партнери, нови пословни пратнери, решавање неспоразума, заказивање састанака) састави e-mail поруке различитих намена	Комуникација – појам и врсте комуникације Средства комуникације – врсте и начин коришћења Правила пословног понашања (пословни бон-тон) Формална и неформална интерна комуникација Функционалне фразе и изрази којисе употребљавају у екстерној комуникацији „Златна“ правила вођења телефонског разговора Функционалне фразе и изрази који се користе приликом телефонирања Симулација телефонског разговора Електронска комуникација – правила за писање e- mail порука	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) Вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунарима и излазом за интернет, телефоном и телефаксом **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула:

Продајни разговор

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора	представи себе и своје предузеће и опише његову делатност планира и припрема продајни разговор разликује фазе продајног разговора разликује и примени општа правила понашања продавца разликује и примени најважније продајне вештине примени правила аргументацијеза купца одговори на приговоре купца прилагоди приступ купцу у зависности од типа потрошача разликује фразе и изразе које треба избегавати у продајном разговору	Фазе продајног разговора (поздрав, представљање, успостављање односа, откривање потребе, демонстрација робе, аргументација, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај од купца) Општа правила понашања продавца (не красти време – искористити га, бити тачан, веровати у производ, показати интерес за проблеме купца, добро слушати купца, купцу давати циљане информације, избегавати незгоде при демонстрацији производа, остати миран у свакој ситуацији итд.) Продајне вештине (језик продавца, шта треба избегавати, негативни и позитивни аргументи, правила аргументације за купца, правила и методе аргументације цене робе, правила и методе за третман и одговоре на приговоре купца, правила и технике комуникације код закључивања продајног разговора, општа правила понашања продавца, технике комуникације са различитим типовима потрошача) Типови потрошача и реаговање на различите типове потрошача	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) Вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Кабинет за канцеларијско пословање са умреженим рачунарима и излазом за интернет, телефоном и телефаксом **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** Игра улога Пројекат Студија случаја За овај модул препоручује се метода игре улога **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Српски језик и књижевност
Рачунарство и информатика
Обука у виртуелном предузећу

Организација набавке и продаје
Предузетништво
Пословна економија – изборни
Вештине комуникације – изборни

РАЧУНОВОДСТВО У ТРГОВИНИ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	37	74				111
II	36	72				108

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Упознавање ученика са значајем рачуноводствених информација у пословном одлучивању;
Стицање знања о рачуноводственом приказивању имовине и порекла имовине;
Стицање знања о утицају пословних догађаја на имовину и њено порекло;
Упознавање ученика са значајем принципа двојности и једнообразности за систем двојног књиговодства;
Стицање знања и вештина за обављање послова платног промета и праћење ликвидности;
Стицање знања и вештина о настанку и ликвидацији потраживања и обавеза;
Стицање знања о залихама као делу имовине;
Стицање знања о основним средствима као делу имовине;
Оспособљавање ученика за евиденцију процеса набавке и продаје;
Праћење и евиденција процедруре увоза и извоза;
Стицање знања и вештина у вези са обрачуном, праћењем и евиденцијом резултата пословања предузећа;
Развијање личних и професионалних ставова.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Рачуноводство (појам, делови, задаци), имовина и порекло имовине	18
Пословне промене и њихово праћење	15
Двојно књиговодство	12
Платни промет	18

Потраживања и обавезе	24
Залихе	18
Основна средства	6

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Књигиводствена евиденција купопродаје робе у трговинском предузећу	48
Књиговодствено праћење токова плаћања	9
Књиговодствена евиденција увоза и извоза	24
Књиговодствена евиденција прихода и расхода и резултата пословања трговинског предузећа	27

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:

Рачуноводство (појам, делови, задаци), имовина и порекло имовине

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Упознавање ученикаса значајем рачуноводства у пословном одлучивању Стицање знања о рачуноводственом приказивању имовине и порекла имовине	објасни значај рачуноводства у пословном одлучивању објасни улогу књиговодства у оквиру рачуноводства наведе кориснике рачуноводствених информација класификује средства и изворе средстава објасни значај инвентарисања објасни значај биланса стања	Рачуноводство - појам, делови, задаци и корисници Књиговодство - појам, циљ, задаци, правни основ, начела и МРС (међународни рачуноводствени стандарди) Корисници рачуноводствених информација Средства и извори средстава - појам, врсте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (6 часова) вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе**

	састави инвентар на основу датих података састави биланс стања на основу инвентара	Инвентар - појам, врсте, организација инвентарисања Биланс стања	Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе на крају модула ученик ради тест **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: Пословне промене и њихово праћење

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о утицају пословних догађаја на имовину и њено порекло Упознавање ученика са значајем рачуноводствене функције у евидентирању пословних догађаја	објасни утицај пословних догађаја на промене стања имовине објасни појам књиговодственог документа попуни књиговодствена документа класификује књиговодствена документа провери исправност књиговодствених докумената објасни потребу чувања књиговодствених докумената рашчлани биланс на конта разликује врсте конта објасни правила евидентирања на активним и пасивним контима саставе биланс на основу стања на контима	Пословне промене (четири групе билансних промена) Књиговодствена документа: појам, значај, елементи, врсте, употреба и контрола Књиговодствени рачуни: појам, врсте, функције, правила евидентирања Аналитичка и синтетичка конта Правила књижења на контима стања и резултата	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (5 часова) вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула:
Двојно књиговодство

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање ученика са значајем принципа двојности и једнообразности за систем двојног књиговодства	објасни појам једнообразног књиговодства објасни принципе организације контног оквира разликује законом одређене пословне књиге двојног књиговодства евидентира пословне промене кроз дневник и на контима стања отвори и закључи пословне књиге	Једнообразно књиговодство и контни оквир Пословне књиге двојног књиговодства појам отварање пословних књига књижење кроз дневник, главну и помоћне књиге усклађивање аналитичке и синтетичке евиденције усклађивање хронолошке и систематске евиденције закључивање пословних књига	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (4 часа) вежбе (8 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Модул се у настави може реализовати користећи књижења, а приликом провере остварености исхода оцењивати само објашњења књижења пословних промена Циљ је да се сви појмови, правила, процедуре, обрачуни и ставови науче на најједноставнијим примерима евиденције **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: **Платни промет**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за обављање послова платног промета	објасни потребу отварања текућег рачуна предузећа припрема документацију за обављање платног промета попуни инструменте платног промета на основу задатих података објасни улогу благајне у предузећу попуни документацију везану за благајну исплати аконтацију за службени пут ликвидира путни рачун препозна готовинске рачуне и изврши њихово плаћање састави благајнички извештај и закључи благајну прати доспелост обавеза евидентира измирење обавеза и трговачке попусте евидентира наплату потраживања	Благајна – појам и улога Правдајућа и налогодавна документа у благајни Благајнички извештај Текући рачун Инструменти платног промета Евиденција новчаних средстава Евиденције попуста (каса сконто) Прелазни рачун Извод банке	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (6 часова) вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Модул се реализује тако да се фокус стави на готовинска и безготовинска плаћања као и извод банке и праћење наплате потраживања и доспелости обавеза **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: **Потраживања и обавезе**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о настанку и значају потраживања и обавеза	попуни и заведе продајну фактуру спроведе књигодствену евиденцију настанка потраживања (аналитички и синтетички) прати наплату потраживања спроведе контролу и завођење примљених фактура објасни настанак обавезе на основу примљених рачуна од добављача спроводе књиговодствену евиденцију настанка обавеза (аналитички и синтетички прати измирење обавеза	Потраживања од купаца ПДВ – појам, стопе, обрачун Књиговодствена евиденција излазних фактура са ПДВ-ом Обавезе према добављачима Књиговодствена евиденција примљених рачуна са претходним ПДВ-ом Извод банке	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (8 часова) вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Модул се у настави може реализовати коришћењеми формирањем практичне документације у вези са формирањем потраживања и обавеза као и са њиховом финансијском реализацијом **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: Залихе
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о залихама као делу имовине	идентификује врсту, количину и вредност залиха разликује стање залиха повеже документа са пословном променом а у вези са набавком и продајом робе евидентира набавку робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству по стварно набавним ценама са улазним порезом на додату вредност (ПДВ-ом) заведе фактуре у књигу улазних фактура и у књигу примљених рачуна на основу датих елемената евидентира продају робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству са излазним ПДВ – ом уз коришћење метода за обрачун вредности излаза (FIFO метод и метод просечне набавне цене) заведе фактуре у књигу излазних фактура и у књигу издатих рачуна на основу датих елемената	Залихе – појам, врста, количина, цена, вредност и евиденције Набавке робе: калкулација стварне набавне цене евиденција набавке робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству са књижењем претходног ПДВ-а и на контима добављача (аналитички и синтетички) књига улазних фактура и КПР Евиденција продаје робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству са књижењем излазног ПДВ-а и на контима купаца (аналитички и синтетички) књига излазних фактура и КИР	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (6 часова) вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Код залиха користити попуњене аналитичке картице залиха На студијама случаја и ситуацијама из праксе спровести евиденцију набавке и продаје робе, са евиденцијом обавеза према добављачима користећи оригиналну документацију Залихе се процењују по набавним ценама. За обрачун вредности излаза користе се FIFO метода и метода просечне набавне цене Сви исходи се реализују кроз двочас Препоручене методе: Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење практичног рада и усмено излагање

			тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: Основна средства

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о основним средствима као делу имовине	идентификује врсте основних средстава објасни вредности основних средстава разликује пословне књиге основних средстава разликује документацију код основних средстава	Основна средства - појам, врсте и евиденција Вредности основних средстава (набавна, отписана и садашња) Пословне књиге основних средстава Документација код основних средстава	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (2 часа) вежбе (4 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализацијекабинетских вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Вежбе се реализују у кабинету за рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе Користити податке из књиге основних средстава и са аналитичких картица основних средстава Модул се у настави може реализовати користећи књижења, а приликом провере остварености исхода оцењивати само објашњења књижења пословних промена Циљ је да се сви појмови, правила, процедуре, обрачуни и ставови науче на најједноставнијим примерима евиденције **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања

Назив модула: Књигиводствена евиденција купопродаје робе у трговинском предузећу

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у тању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију набавке и продаје робе	објасни биланс стања трговинских предузећа састави биланс стања трговинског предузећа објасни финансијску ситуацију предузећа на основу биланса стања повеже документа са пословном променом у вези са набавком и продајом робе контролише документа која прате настанак дужничко - поверилачких односа контролише документа везана за евиденцију залиха спроводи књиговодствену евиденцију настанка обавеза и потраживања (аналитички и синтетички) тумачи пословне књиге трговинског предузећа разликује врсту коминтената (купац - добављач) спроводи књиговодствену евиденцију настанка потраживања и обавеза, евидентира залихе робе у магацинском, робном и финансијскомкњиговодству по продајним ценама води КЕПУ књигу на основу датих података заводи фактуре у књигу улазних и	Биланс стања трговинског предузећа Набавка робе: евиденција по продајним ценама Калкулација продајне цене (нето фактурна вредност, трговачки попусти, зависни трошкови набавке...) евиденција набавке робе кроз дневник и главну књигу (магацинско, робно и финансијско књиговодство) са књижењем претходног ПДВ-а, укалкулисане разлике у цени и на контима добављача (аналитички и синтетички) књига улазних фактура и књига примљених рачуна Продаја робе: евиденција продаје робе кроз дневник и главну књигу (магацинско, робно и финансијско књиговодство), са књижењем излазног ПДВ-а и на контима купаца (аналитички и синтетички) књига излазних фактура и књига излазних рачуна	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (16 часова) вежбе (32 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** Кабинет рачуноводства **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Препоручене методе: Ситуација На основу датих података о имовини предузећа, ученици састављају биланс стања трговинског предузећа. На основу књиговодствене документације ученици књиже набавку робе на аналитичким и синтетичким контима робе, добављача и на конту улазног ПДВ-а. Залихе робе процењују по продајним ценама. На

	излазних фактура, књигу примљених рачуна КПР и књигу издатих рачуна КИР обрачуна и књижи порез на додату вредност (ПДВ) на основу датих података попуни пореску пријаву пореза на додату вредност (ПП ПДВ) на основу обрачуна пореза на додату вредност (ПДВ) обрачуна и књижи остварену разлику у цени на основу датих података применом просечне процентне стопе РУЦ утврди набавну вредност продате робе тумачи податке са конта главне књиге трговинског предузећа	бонификација, количински рабат и трговачки попусти Пореска пријава пореза на додату вредност (ПП ПДВ) КЕПУ књига Обрачун остварене РУЦ применом просечне процентне стопе РУЦ	основу излазних рачуна књиже продају робе на одговарајућим контима са излазним ПДВ-ом. На крају обрачунског периода ученици врше обрачун и књиже остварену разлику у цени. На основу стања на контима ученици обрачунају ПДВ, врше потребна књижења и попуњавају одговарајућу пореску пријаву **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: Књиговодствено праћење токова плаћања

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за самостално обављање послова платног промета	објасни улогу, значај и врсте платног промета прати ликвидност предузећа евидентира измирење обавеза евидентира наплату потраживања објасни врсте обрачунских плаћања попуни обрасце везане за обрачунска плаћања изврши плаћања по основу компензације, цесије и асигнације	Појам, значај и врсте платног промета безготовинска плаћања Евиденција плаћања уз попуст Обрачунска плаћања: компензација, цесија, асигнација Евиденција компензације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (3 часа) вежбе (6 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** Кабинет рачуноводства

	прокњижи компензацију		**Препоруке за реализацију наставе** На студијама случаја и ситуацијама из праксе спровести евиденцију безготовинских плаћања користећи оригиналну документацију Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: Књиговодствена евиденција увоза и извоза

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за самостално обављање послова увоза и извоза	састави увозну калкулацију евидентира увоз робе евидентира извоз робе разликује инструменте међународног платног промета објасни употребу инструмената међународног платног промета објасни процедуру и учеснике у плаћању међународним документарним акредитивом попуни обрасце инструмената међународног платног промета евидентира плаћања и наплатуса иностранством	Увозна калкулација Закључак увозног посла Закључак извозног посла Девизни рачун Инструменти платног промета са иностранством (банкарска дознака, међународни документарни акредитив, извештај о приливу девиза) Евиденција увоза са плаћањем и извоза са наплатом	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (8 часова) вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** Кабинет рачуноводства **Препоруке за реализацију наставе** На студијама случаја и ситуацијам из праксе спровести евиденцију набавке и продаје робе користећи оригиналну документацију

			Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује путем метода активно оријентисаненаставе Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

Назив модула: Књиговодствена евиденција прихода и расхода трговинског предузећа

Трајање модула:

2

7 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за праћење и анализирање резултата пословања предузећа	објасни утицај расхода и прихода на биланс стања доведе у везу расходе, приходе и капитал објасни правила евидентирања на успешним контима евидентира приходе од продаје, финансијске и остале приходе евидентира пословне, финансијске и остале расходе објасни процедуру утврђивања резултата пословања утврди финансијски резултат састави закључни лист на основу задатих елемената састави биланс стања и биланс успехана основу датих података прокњижи финансијски резултат	Расходи и приходи – појам и врсте Утицај расхода и прихода на биланс стања и капитал Правила књижења на контима успеха Приходи од продаје, финансијски приходи и остали приходи Трошкови пословања, набавна вредност робе, финансијски расходи и остали расходи Закључни лист Биланс успеха Процедура утврђивање резултата пословања предузећа Финансијски извештаји (биланс	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (9 часова) вежбе (18часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације кабинетских вежби **Место реализације наставе** Кабинет рачуноводства **Препоруке за реализацију наставе** На студијама случаја и ситуацијам из праксе спровести евиденцију прихода и расхода као и обрачуна финансијског

	закључи пословне књиге објасни успех пословања предузећа на основу биланса успеха	стања и биланс успеха) Евиденција резултата пословања Закључивање пословних књига	резултата користећи оригиналну документацију Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја, пројекат. На основу одговарајуће документације ученици књиже расходе и приходе. На крају обрачунског периода врше обрачун и књижење остварене разлике у цени, састављају закључни лист, финансијски извештај, евидентирају финансиј. резултат и закључују пословне књиге **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања и тестове практичних вештина писмене задатке домаће задатке

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Принципи економије
Организација набавке и продаје
Пословна економија
Финансије

ОРГАНИЗАЦИЈА НАБАВЕ И ПРОДАЈЕ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		108				108
III		105				105

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Оспособљавање ученика за послове купопродаје;
Оспособљавање ученика за складишно пословање;
Разумевање послова увоза и извоза као и оспособљавање ученика за израду пословних писама и попуњавање докумената који прате ове послове;
Оспособљавање ученика за вођење евиденција послова увоза и извоза;
Оспособљавање ученика за обављање послова плаћања;
Оспособљавање ученика за прибављање дозвола, сагласности, потврда и контактирање са компетентним установама и институцијама;
Разумевање послова шпедиције и царинске процедуре и оспособљавање ученика за попуњавање документације која прати ове послове;
Оспособљавање ученика за закључивање увозног и извозног посла.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Купопродајни процеси	66
Складишно пословање	42

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Увоз и извоз, пословна писма и документи који их прате	36
Евиденције послова увоза и извоза	9
Послови плаћања	15
Улога надлежних институција и установа у пословима увоза и извоза	9
Послови царине и шпедиције и документација у вези са пословима царине и шпедиције	36

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Купопродајни послови Трајање модула: **66 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВОЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за послове купопродаје	објасни место и улогу набавне и продајне службе у организационојшеми предузећа и повезаност са осталим службама објасни процедуре набавке и продаје објасни значај плана набавке и продаје разликује и изради сва пословна писмау вези са набавком и продајом на основу задатих елемената објасни неопходне евиденције унабавци робе и продаји робе разликује врсте трговачких попуста разликује модалитете плаћања у земљи објасни избор транспортног средства узависности од врсте робе објасни значај уговарања места ивремена испоруке робе објасни улогу возара разликује критеријуме за избор возара одабере најповољнију понуду објасни значај комплетирања докумената у вези са обављенимпослом набавке и продаје објасни значај утврђивања успешностипродаје у одређеном временском периоду попуњава и израђује пратећу документацију при набавци и продаји води базе података о извршеним набавкама и реализацији саставља извештаје о извршеним купопродајним пословима води базе података о извршенимнабавкама и реализацији саставља извештаје о извршенимкупопродајним пословима	Организациона шема предузећа Процедуре набавке и продаје робе и услуга у земљи План набавке и продаје Пословна писма и документа у вези са набавком и продајом (упит, понуда, поруџбеница, профактура, фактура, ургенција, рекламација, решење рекламације, интерна документа: интерни налог за покретање плаћања, налог складишту за примање робе, налог складишту за издавање робе, налог складишту да припреми робу за издавање, интерни налог за књижењеи сл.) Транспортна документа Евиденције у набавци и продаји: комерцијална евиденција (копије свих докумената везаних за конкретну набавку и продају), КЕПУ књига, књига улазних и излазних фактура, база података о партнерима (назив добављача/купца, седиште, обим, динамика, уредност у извршавању рокова испоруке и сл.) Трговачки попусти Модалитети плаћања (авансно, по испоруци, одложено) Критеријуми за избор возара Место и време испоруке робе Обрачун обављеног посла (копије профактуре, фактуре, фактура зависних трошкова)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења,планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следећеоблике наставе: Вежбе (66 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинетопремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** На почетку модула пожељно је нацртати шему процеса набавке и продаје у земљи (са свим учесницимау том процесу) и наставу реализовати кроз праћење ових процеса. Модул се реализује кроз методеактивно оријентисане наставе Користити ситуацијске задатке истудије случаја За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне токомчасова пожељно је да формирајусопствену евиденцију (штампају и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулимаи предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тест практичних вештина тест активност на часу праћење практичног рада

Назив модула: Складишно пословање

Трајање модула: **42 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВОЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за складишно пословање	објасни место и улогу складишта у организационој шеми предузећа разликује врсте складишта разликује услове предвиђене за чување одређених врста роба разликује функције и врсте амбалаже објасни узроке настајања губитака нароби у складишту објасни процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе разликује врсте докумената везаних запријем и издавање робе у складиште изради отпремницу-пријемницу, комисијски записник и пријемни лист на	Организациона шема предузећа Складишна функција (појам, значај, задаци) Врсте складишта Процедура складиштења робе Принципи и услови складиштењаробе Губици на роби (кало, растур, квар илом) Амбалажа – функција, врсте и ознакеробе на паковању Документација пријема и издавања робе у складишту (налог за пријем, налог за издавање, пакинг листа, обавештење о специјалним условима чувања, отпремница-пријемница робе,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (42 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у специјализованој учионици
	основу задатих елемената објасни процедуру пријема робе у складиште унесе потребне податке о примљеној и издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију на основу задатих параметара објасни потребу спровођења ванредног пописа у складишту објасни процедуру издавања робе из складишта води евиденцију о количини робе назалихама	пријемни лист, комисијски записник) Поступак пријема робе у складиште (припрема складишног простора према врсти робе, преузимање докумената од возара, пријем робе: квантитативан и квалитативан) Комплетирање документације Евиденције: електронска и штампана Поступак издавања робе Различите ситуације у којима се јавља потреба да се изврши ванредан попис у складишту Извештај о стању робе у складишту	(кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити ситуацијске задатке и студије случаја За сва пословна писма и документакоје ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тест практичних вештина тест. активност на часу праћење практичног рада

Трајање модула: **36 часова**

Назив модула: Увоз и извоз и пословна писма и документа која их прате

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВОЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Разумевање послова увоза и извоза као и оспособљавање ученика за израду пословних писама и попуњавање	објасни процедуру набавке робе у иностранству објасни процедуру продаје робе у иностранству разликује и изради пословна писма и	Процедура набавке и продаје робе и услуга у иностранству (шематски приказ) Пословна писма и документа у вези са	На почетку модула ученике упознати сациљевима и исходима наставе / учења,планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:
документа који пратеове послове	документа у вези са набавком и продајомробе у иностранству на основу задатих елемената на одговарајућем језику разликује врсте и облике извозних послова објасни елементе плана продаје уиностранству разликује правила INCOTERMS-а објасни елементе плана набавке у иностранству састави план набавке у иностранству тумачи уобичајене скраћенице међународне трговине у пословној кореспонденцији осигурања и саобраћаја	набавком и продајом у иностранству упит понуда чврста понуда (QUOTATION / проформа INVOICE) чврста поруџбина фактура рекламација решење рекламације интерна документа План набавке и продаје Врсте увозних послова Врсте извозних послова INCOTERMS Тарифирање, тарифни број Уобичајене скраћенице међународне трговине	Вежбе (36 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликомреализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у специјализованојучионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** На почетку модула пожељно је нацртати шему процеса набавке и продаје у иностранству (са свим учесницма у том процесу) и наставу реализовати кроз праћење ових процеса. Код реализације свих осталих модула у предмету враћати сена ову шему Модул се реализује путем метода активноорјентисане наставе За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у својуфасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима Пословну кореспонденцију са партнеримау иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и страном језику **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршитикроз: праћење остварености исхода тест практичних вештина тест, праћење практичног рада

Назив модула: Евиденције послова увоза и извоза

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Оспособљавање учениказа вођење евиденција послова увоза и извоза	објасни врсте и значај евиденција увозног и извозног посла попуни контролник на основу задатих елемената	Евиденције увозног и извозног посла: база података о инопартнерима (назив добављача/купца, седиште, квалитет, поштовање рокова испоруке, динамика - стални и повремени инопартнери...) Контролник увозног посла (општи и посебан део) Контролник извозног посла	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (9 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** Пратити шему процеса набавке и продаје у иностранству Модул се реализује путем метода активно орјентисане наставе За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тест практичних вештина тест активност на часу праћење практичног рада

Назив модула:

Послови плаћања

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање учениказа послове плаћања	разликује правила PAYTERMS-а разликује уобичајене модалитете плаћања у пословима са иностранством попуни налог за плаћање попуни налог за наплату из иностранства састави захтев за откуп девиза попуни образац налога за отварање документарног акредитива објасни значај праћења тока плаћања и наплате и прикупљања доказа о извршеном плаћању SWIFT	Послови плаћања: PAYTERMS - услови плаћања модалитети плаћања налог за плаћање према иностранству – обр. бр. 70 налог за наплату из иностранства обр. бр.60 захтев за куповину девизаод банке захтев за отварање документарног акредитива електронски запис о обављеном трансферу новца – SWIFT	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (15 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе**. Пратити шему процеса набавке и продаје у иностранству Модул се реализује путем метода активно орјентисане наставе За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тест практичних вештина тест активност на часу праћење практичног рада

Назив модула:

Улога надлежних институција и установа у пословима увоза и извоза

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање учениказа прибављање дозвола, сагласности, потврда и контактирање са компетентним установама и институцијама	објасни разлоге контактирања административних служби надлежних министарстава и одређених стручних служби, ради обезбеђења захтеваних формулари за увоз и извоз робе објасни процедуру прибављање дозвола, сагласности, потврда, решења и мишљења од одговарајућих установа и институција објасни и попуни формуларе за увоз и извоз робе на основу задатих елемената и прати промене њихове форме објасни значај регистровања увозног посла код Народне банке Србије у случају склапања кредитног посла са иностранством (кредитна пријава)	Захтеви за добијање сагласности, дозвола, решења, мишљења и потврда неопходних за увоз: дозвола за увоз и извоз робе на посебном режиму; потврде о испуњењу санитарних, тржишних и техничких услова неопходних за увоз и извоз робе; сагласност и мишљење за увоз и извоз робе (Министарство здравља, Агенција за лекове, Министарство заштите животне средине, итд.); потврде од Привредне коморе Србије за остваривање царинске повластице (ако има основа) и сл.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) Вежбе (9 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинетопремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** Пратити шему процеса набавке и продаје у иностранству Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе За сва пословна писма и документа које ученици израде и попуне токомчасова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима За попуњавање захтева за добијање дозвола и сагласности од надлежних институција користити оригиналне обрасце са web страница одговарајућих институција **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тест практичних вештина тест, праћење практичног рада

Назив модула: **Послови царине и шпедиције и документација у вези са пословима царине и шпедиције**

Трајање модула: **36 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Разумевање послова шпедиције и царинске процедуре и оспособљавање ученика за попуњавање документације која прати ове послове	попуни и комплетира документацију за увозно цариљење попуни и комплетира документацију за извозно цариљење комплетира документацију о извршеном извозном цариљењу робе (оверена царинска фактура и јединствена царинска исправа-ЈЦИ коју доставља шпедитер) израчуна увозне дажбине у зависности од уговореног паритета објасни ситуације када се обавља претходни царински преглед код увоза робе и изради захтев за покретање поступка на основу задатих елемената објасни поступак преузимања и коришћења оверених царинских докумената (ЈЦИ и оверена царинска фактура) састави увозну калкулацију објасни процедуру правдања обављеног увозног посла Министарству финансија	Улога шпедитера у поступкуцариљења увоза избор возара транспортна документа (отпремница, товарни лист,пакинг листа) Обавештење инодобављачу ошпедитеру AVIZO - обавештење о испоруциробе Послови и документација заувозно цариљење Налог за рад шпедитеру – диспозиција оригинална фактура испоручиоцаса преводом изјава увозника о крајњој наменирobe декларације о царинској вредности (ДЦВ) за пошиљкепреко 5000 € потребне сагласности Захтев за претходни царинскипреглед Обрачун царинских дажбиназависно од паритета Јединствена царинска исправа(ЈЦИ) Увозна калкулација Документација за извозно цариљење: оригинал фактуре, превод фактуре на српском језику,оверен и потписан контролник извоза, сертификат о пореклу робе, документа о исправности и квалитету робе, упутства за употребу робе Извештај Министарству финансија (копија фактуре, копијаналога банке о плаћању, копија ЈЦИ)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следећеоблике наставе: Вежбе (36 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби (3+0) **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима) **Препоруке за реализацију наставе** Пратити шему процеса набавкеи продаје у иностранству Модул се реализује путем метода активно орјентисаненаставе За сва пословна писма и документа које ученици израдеи попуне током часова пожељно је да формирају сопствену евиденцију (штампају је и одлажу у своју фасциклу) зато што ће им користити у другим модулима и предметима Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству каои попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и страном језику **Оцењивање** Вредновање остварености исходавршити кроз: праћење остварености исхода тест практичних вештина тест, активност на часу праћење практичног рада

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Трговинско пословање
Канцеларијско пословање
Обука у виртуелном предузећу
Рачунарство и информатика
Право
Менаџмент - изборни

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		70				70

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Оспособљавање ученика за напредно коришћење програма за рад са табелама;
Оспособљавање ученика за коришћење програма за рад са базама података;
Развијање смисла за тачност, ажурност, уредност, одговорност и систематичност;
Развијање способности тимског рада.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Напредни рад са табелама	30
Рад са базама података	40

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Напредни рад са табелама

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање ученика са различитим начинима анализирања података из електронских табела	уочи значај анализе података из електронских табела обједини податке са више радних листова анализира обједињене податке примени ШТА-АКО анализу тумачи резултате ШТА-АКО анализе примени анализу „ТРАЖЕЊЕ ЦИЉА“ тумачи резултате анализе „ТРАЖЕЊЕ ЦИЉА“ креира међурезултате у табелама	Консолидација података WHAT-IF анализа GOAL SEEK анализа SUBTOTALS ПИВОТ табеле Сценарија Припрема за штампу извештаја Подешавање опција штампања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби
	креира ПИВОТ табеле тумачи резултате добијене у ПИВОТ табелама креира сценарија анализира резултате разних сценарија подеси опције штампања извештаја		**Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Демонстрација рада у програму **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

Назив модула: Рад са базама података

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са базама података	разликује основне појмове о базама података користи програм за управљање базама података креира табеле, упите, обрасце и извештаје врши промене над табелама, упитима, обрасцима и извештајима повезује табеле креира мању базу података подеси опције штампања извештаја	База података – појам Организација базе података - табеле, слогови, поља,типови и својства поља, примарни кључ Покретање и прилагођавање апликације Креирање нове и отварање постојеће базе Креирање табеле - именовање поља, типови података, попуњавање табеле Измена поља и типова података у постојећој табели Промена димензија колона и редова, премештање колона Измена података, брисање података, копирањетабеле у истој бази, брисање табеле Дефинисање зависности, употреба прозора Relationships Брисање веза Креирање један-према-један зависности Креирање један-према-више зависности Обрасци, појам и начини израде и чувања Контроле за израду образаца Промена изгледа обрасца Кретање, преглед постојећих и унос нових податакау табелу преко обрасца Сортирање и филтрирање података Упити - појам и изглед прозора. Убацивање критеријума за избор записа Рад са једним или више критеријума Покретање упита Оператори поређења и логички оператори у критеријумима Додавање поља са вредностима које се израчунавају Подешавање особина упита Уређивање упита: додавање, уклањање, скривањеили приказивање поља Сортирање података у упитима Креирање и чување извештаја базираног на табелама, упитима Груписање података у извештајима Припрема за штампу извештаја Подешавање опција штампања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (40 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремоми прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Уколико предмет изабере већи део одељења извршити поделу ученика у групе Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Демонстрација рада у програму **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Организација набавке и продаје
Статистика
Обука у виртуелном предузећу
Рачунарство и информатика

ОБУКА У ВИРТУЕЛНОМ ПРЕДУЗЕЋУ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		108		30		138
III		175		60		235
IV		192		60		252

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

Облици наставе:

2 разред

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:
вежбе (108 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (3 часа)
практична настава у блоку- 30 часова у реалном привредном друштву

3.разред

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:
вежбе (175 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (5 часова)
практична настава у блоку – 60 часова у реалном привредном друштву

4. разред

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:
вежбе (192 часа) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (6 часова)
практична настава у блоку - 60 часова у реалном привредном друштву

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Стицање основних радних навика;
Оспособљавање за послове оснивања привредног друштва и заснивање радног односа;
Стицање вештина за обављање послова набавке;
Стицање вештина за обављање послова складишта;
Стицање вештина за обављање послова продаје;

Стицање вештина за обављање послова набавке у иностранству;
Стицање вештина за обављање послова продаје у иностранству;
Стицање вештина за обављање послова финансијско-рачуноводствене службе

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: други

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	Специфичности програма
Оснивање и почетак пословања привредног друштва	108	Фаза јединственог рада
Пословање у реалном привредном друштву	30	Практична настава у блоку

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	Специфичности програма
Успостављање организационе структуре предузећа	5	Фаза подељеног рада - Послови по службама се реализују током целе школске године истовремено
Послови набавне службе велетрговинског предузећа	45	
Послови продајне службе велетрговинског предузећа	45	
Послови финансијско рачуноводствене службе велетрговинског предузећа	40	
Послови складишне службе велетрговинског предузећа	40	
Блок настава у предузећу	60	Практична настава у блоку

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	Специфичности програма
Набавна служба спољнотрговинског предузећа	48	Послови по службама се реализују током целе школске године истовремено
Складишна служба спољнотрговинског предузећа	48	
Продајна служба спољнотрговинског предузећа	48	
Финансијско рачуноводствена служба спољнотрговинског предузећа	48	
Рад у спољнотрговинском предузећу	60	Практична настава у блоку

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Оснивање и почетак пословања привредног друштва**
Трајање модула: 108 часова

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Познавање поступка оснивања привредног друштва Стицање вештина за отварање пословних књига и обављање послова набавке и продаје са књиговодственом евиденцијом	изради кодекс пословног понашања спроведе поступак оснивања привредног друштва састави пријаву за посао састави почетни биланс стања отвори пословне књиге одабере робну групу и дефинише асортиман истражи тржиште добављача састави план набавке изради и пошаље упит креира обрасце и документацију евидентира излазну- улазну пошту и интерна документа у деловодник изабере и предложи најповољнију понуду изради поруџбину на основу налога послодавца и пошаље добављачу евидентира приспеле рачуне у књигу примљених рачуна и улазних фактура састави калкулацију продајне цене спроведе евиденцију набавке у финансијском књиговодству спроведе евиденцију набавке у аналитици изврши плаћања по приспећу фактура креира лагер листу истражи тржиште купаца изради понуду и пошаље је купцима састави и пошаље рачун- отпремницу спроведе евиденцију продаје у финансијском књиговодству спроведе евиденцију продаје у аналитици евидентира послате рачуне у књигу издатих рачуна и књигу излазних фактура ажурира лагер листу	Оснивање привредног друштва Отварање текућег рачуна Отварање пословних књига Послови набавке елемената процеса рада Послови продаје Послови платног промета Књиговодствена евиденција набавке, продаје, плаћања, расходаи друге евиденције	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) вежбе (108 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуално привредно друштво) **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика. Наставник покреће послове привредног друштва тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи Наставник креира једноставне импулсе како би се симулирали основни процеси При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова

	спроведе евиденцију уобичајених расхода спроведе евиденцију платног промета изврши контролу докумената функционално организује своје радно место планира редослед обављања активности прати реализацију планираних активности систематизује податке у рачунару одложи и чува документацију у одговарајућим фасциклама састави извештаје о раду поштује кодекс пословног понашања користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова поштује принципе економичности и ефикасности		У фази јединственог рада ученици оснивају привредно друштво. Обављају све активности неопходне за отпочињање посла, спроводе процедуру набавке и продаје са књиговодственом евиденцијом. Путем интернета прикупљају потребне податке. Састављају план активности и организују пословање. На систематичан начин одлажу и чувају документацију и распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију. Задатке обављају одговорно и у складу са принципима економичног и ефикасног пословања **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула:

Пословање у реалном привредном субјекту (настава у блоку**)**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Повезивање знања и вештина стечених у виртуелном привредном друштву са пословима у привредном субјекту	представи организациону структуру привредног субјекта у коме обавља блок наставу објасни начин организације рада у службама спроведе послове набавке и продаје спроведе послове платног промета спроведе књиговодствену евиденцију објасни токове кретања документације у привредном субјекту кратко опише пословне активности и сарадњу привредног субјекта са окружењем упореди начин пословања виртуелног привредног друштва и привредног субјекта	Упознавање са реалним привредним субјектом Платни промет Послови са комитентима Послови набавке и продаје Приходи и расходи Контрола и архивирање документације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима блок наставе, планом рада и начинима оцењивања **Облик наставе** Практична настава у блоку (30 часова) **Препоруке за реализацију наставе** Блок наставу реализовати у другом полугодишту у недељи пре или након пролећнограспуста, пет дана у континуитету Блок настава се реализује у привредним субјектима у којима је могуће реализовати наведене исходе Наставник ученицима даје задатке који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем Дневника практичне наставе наставник проверава и оцењује оствареност дефинисаних исхода Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, предају наставнику Дневник практичне наставе о извршеним активностима. Које ће активности ученици реализовати зависи од послова који постоје у конкретном привредном субјекту. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици могу да презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз прегледање дневника практичне наставе

Назив модула: **Успостављање организационе структуре предузећа**

Трајање модула: **5 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање са организационом структуром предузећа Повезивање знања и вештина стечених у оквиру стручних предмета са пословима предузећа	сагледа токове кретања документације у предузећу стекне увид у обим пословних активности и обим сарадње служби у предузећу упореди начин пословања предузећа у коме обавља праксу са пословањем виртуелног предузећа координира рад свих служби у предузећу	организациона шема предузећа дефинисање послова свих службе у оквиру предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (5 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** На бази раније стеченог зања у фази јединственог рада наставник са ученицима анализира активности предузећа у претходној години. Ученици самостално дефинишу хронолошки редослед активности у свим службама. Врши се груписање ученика по службама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула: Послови набавне службе велетрговинског предузећа

Трајање модула: **45 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

Стицање вештина и рутине за обављање послова набавке	проширити асортиман на основу захтева продајне службе истражи тржиште добављача састави листу нових добављача састави план набавке изради и пошаље упите обради приспеле понуде и предложи најповољнију изради поруџбину на основу усаглашених елемената и пошаље добављачу ажурира базу података о добављачима евидентира улазне рачуне у књигу примљених рачуна и књигу улазних фактура састави калкулацију продајне цене евидентира набавку кроз књигу евиденције (КЕПУ) прати ток плаћања прикупи доказе о извршеном плаћању, по потреби, и шаље их на увид добављачу изради рекламацију комплетира документа у вези са обављеним послом набавке и достави их књиговодству са пратећом документацијом	План набавке Избор добављача Прикупљање и процена понуда Поручивање робе База података о добављачима: назив добављача, седиште, динамика и услови набавке Калкулација продајне цене Праћење токова плаћања Рекламација Контрола послова набавке Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (45 часова) - (5) недељно **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** На бази раније стеченог зања у фази јединственог рада наставник са ученицима анализира активности предузећа у претходној години. Ученици самостално дефинишу хронолошки редослед активности у свим службама. Врши се груписање ученика по службама Симулација пословања се одвија као фаза подељеног рада – рад по службама Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи Наставник креира импулсе којима ће се симулирати послови набавке сложенији у односу на фазу јединственог рада При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по

	ажурира лагер листу функционално организује своје радно место сарађује са другим службама се понаша одговорно у раду на радном месту користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова набавке прати и примењује важеће правне прописе из области набавке одложи и чува документацију набавне службе у одговарајућим фасциклама систематизује документацију набавне службе у одговарајуће фолдере у рачунару састави дневне и периодичне извештаје о раду у набавној служби креира обрасце за послове набавке који се често понављају изврши контролу докумената процеса набавке изврши периодичну електронску заштиту података набавне службе се понаша у складу са принципима економичности и ефикасности		службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једном полугодишту - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (4 ротације у школској години) Наставник подстиче сарадњу набавне службе са осталим службама, нарочито са продајном У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегамау оквиру школских тимова Ученици планирају и управљају целокупним процесом набавке оријентисано на купца. Они утврђују потребу за набавком, одређују добављаче у земљи, прикупљају понуде, процењују их на основу утврђених критеријума и спроводе планирану набавку. Ученици калкулушу продајну цену и воде потребне евиденције. Прате токове плаћања рачуна и воде рачуна о терминима у оквиру процеса набавке. Реагују приликом евентуалних недостатка робе и предузимају мере за њихово отклањање. За организацију процеса набавке ученици користе информационо-комуникационе системе, помоћу којих планирају активности процеса набавке, прате њихово остварење и спроводе сталну контролу активности и документације. Пореде остварену набавку са планираном и предузимају корективне мере у случају неслагања. Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула: **Послови продајне службе велетрговинског предузећа**

Трајање модула: **45 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање вештина и креативности уобављању послова продаје	састави план продаје евидентира продају кроз књигу евиденције (КЕПУ) изради понуду и пошаље је потенцијалним купцима ажурира базу података о купцима примени трговачке попусте обради приспеле упите обради приспеле поруџбине комплетира послате понуде са примљеним поруџбинама организује транспорт робе састави и пошаље предрачун састави и пошаље рачун и отпремницу евидентира послате рачуне у књигу излазних и издатих рачуна попуни и изда налог складишту да изда робу комплетира документа у вези са обављеном продајом и достави књиговодству утврди успешност остварене продаје у односу на план продаје прати наплату по предрачунима састави ургенцију реши приспеле рекламације креира упитник за истраживање тржишта купаца креира промотивну поруку и изабере одговарајући медиј за пласирање поруке	План продаје База података о купцима: назив купца, седиште, обим, динамика, редовност плаћања итд. Прикупљање података о тржишту и купцима Продајна документа и евиденције Контрола наплате потраживања Конрола послова продаје Мере за побољшање продаје Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (45 часова) - (5 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија као фаза подељеног рада – рад по службама Наставник покреће послове предузећа тако што припрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи Наставник креира импулсе којима ће се симулирати послови продаје, сложенији у односу на фазу јединствограда При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика Наставник врши правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једном полугодишту - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби (4 ротације у школској години) Наставник подстиче сарадњу продајне службе са осталим

	креира и ажурира каталог креира рекламни оглас за промоцију у новинама и часописима креира промотивне флајере презентује своје предузеће и робу коју продаје функционално организује своје радно место сарађује са другим службама користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова продаје одложи и чува документацију продајне службе у одговарајућим фасциклама систематизује документацију продајне службе у одговарајуће фолдере у рачунару састави дневне и периодичне извештаје о раду у продајној служби креира обрасце за послове продаје који се често понављају се понаша одговорно у раду на радном месту изврши контролу продајних докумената изврши периодичну електронску заштиту података продајне службе се понаша у складу са принципима економичности и ефикасности		службама, нарочито са набавном У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова Ученици израђују план продаје и управљају процесом продаје. Користе интернет за прикупљање и коришћење података о тржишту и купцима. Ученици обављају разговоре са купцима и владају пословном кореспонденцијом. Преузимају поруџбине, састављају продајна документа и воде потребне евиденције. За организацију процеса продаје ученици користе информационо-комуникационе системе, помоћу којих планирају продајне активности, прате њихово остварење и спроводе сталну контролу извршених задатака и документације. Контролишу плаћање и шаљу опомене у случају неблаговременог плаћања. У случају евентуалних сметњи при испоруци робе ученици се понашају у складу са правилима добрих пословних обичаја и негују добре пословне односе са купцима. Ученици пореде остварени обим продаје са планираним, испитују разлоге евентуалних одступања и предузимају корективне мере. Осмишљавају промотивне огласе и поруке и учествују у осмишљавању других мера за побољшање продаје. Ученици утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са осталим службама у предузећу. Документују и презентују резултате свог рада путем структурисаних извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула:

Послови финансијско рачуноводствене службе велетрговинског предузећа

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање вештина и одговорности у обављању послова планирања, анализе и контроле на основу података из књиговодствених евиденција Стицање основних радних навика	води књиговодствену евиденцију на налозима за књижење и кроз главну књигу евидентира обавезе према добављачима аналитички и синтетички евидентира потраживања од купаца аналитички и синтетички евидентира набавку и продају робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству евидентира продају робе кроз екстерни и интерни став евидентира улазни и излазни ПДВ у финансијском књиговодству обрачунава ПДВ попуњава пореску пријаву ППППДВ заводи фактуре у књигу улазних и излазних фактура и књигу примљених и издатих рачуна обрачунава остварену разлику у цени помоћу просечне процентне стопе разлике у цени попуни инструменте платног промета прокњижи промене на текућем рачуну по изводу саставља биланс успеха анализира резултате пословања функционално организује своје радно место сарађује са другим службама одговорно се понаша у раду на радном месту спроведе контролу докумената користи информатичку технологију за	Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рубрици исхода. При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици савладали из других предмета Послови финансијско-рачуноводствене службе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) вежбе (40 часова) - (5 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби Сваки радни дан у виртуелном предузећу задужити по једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове Користити знања која су ученици стекли у оквиру других предмета и сарађивати са колегама у оквиру школских тимова ради усаглашавања наставе. **Оцењивање**

	обављање послова финансијско рачуноводствене службе		Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула: Послови складишне службе велетрговинског предузећа

Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Стицање вештинаи одговорности у обављању послова складишта Стицање основних радних навика	комплетира документацију везану за пријем робе у складиште ажурира лагер листу проследи набавној служби документа везана за пријем робе унесе потребне податке о примљеној роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију састави извештај о стању робе у складишту, по захтеву или у случају уочених недостатака и достави га службама набавке и продаје упореди интерна и екстерна документа приликом пријема робе и утврди евентуалне недостатке приспеле робе састави комисијски записник о квантитативним и квалитативним недостацимаприспеле робе састави пријемницу изради отпремницу и обезбеди потпис возачаса бројем личне карте и регистарским бројем возила	Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици савладали из других предмета Послови складиштења	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) вежбе (40 часова) - (5 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Додатне препоруке за реализацију наставе** Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној

	унесе потребне податке о издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију достави документа о издатој роби продајној служби функционално организује своје радно место сарађује са другим службама одговорно се понаша у раду на радном месту спроведе контролу магацинских докумената користи информатичку технологију у обављању складишног пословања		школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби Сваки радни дан у виртуелном предузећу задужити по једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове Користити знања која су ученици стекли у оквиру других предмета и сарађивати са колегама у оквиру школских тимова ради усаглашавања наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула: **Рад у велетрговинском предузећу – блок настава**

Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање са предузећем и рад у реалним условима пословања Повезивање знања и вештина стечених у	спроведе послове набавке спроведе послове продаје спроведе књиговодствене послове спроведе складишне послове представи организациону структуру предузећа у коме обавља праксу	При обављању послова у предузећу ученици користе знања и вештине које су усвојили у претходним разредима у оквиру	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима блок наставе, планом рада и начинима оцењивања **Облик наставе** Практична настава у блоку (60 часова)

оквиру стручних предмета са административним пословима предузећа	сагледа начин организације рада у службама сагледа ергономске услове радног места канцеларијског радника сагледа токове кретања документације у предузећу стекне увид у обим пословних активности и обим сарадње предузећа са другим предузећима и државним органима упореди начин пословања предузећа у коме обавља праксу са пословањем виртуелног предузећа	различитих стручних предмета Основни подаци о привредном друштву у коме се изводи блок настава (пун назив, оснивање, делатност, број запослених, капитал) Пословни односи са пословним партнерима Послови складиштења Послови набавке Послови продаје Послови финансијско-рачуноводствене службе	**Препоруке за реализацију наставе** Блок наставу реализовати на у другом полугодишту Блок настава се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе По повратку са блок наставе, ученици предају Дневник практичне наставе у писаној форми наставнику који реализује обуку. Сазнања и искуства стечена на пракси у предузећу ученици презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз прегледање дневника практичне наставе

Назив модула: Набавна служба спољнотрговинског предузећа

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање вештинаи рутине у обављању послова набавке у иностранству	примењује правила INCOTERMS-а везана за набавку користи приручнике међународних правила трговине (PAYTERMS, Приручник међународних привредних термина) при попуњавању формулара у пословној кореспонденцији) тумачи и користи уобичајене скраћенице међународне трговине у пословној кореспонденцијиосигурања и саобраћаја формира и ажурира базу података о инопартнерима	Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици усвојили из осталихпредмета Вођење пословне коресподенције Састављање плана набавке Израда пословних писама на одговарајућем језику Потребна документа за увозну калкулацију и њена израда Прибављање потребних дозволаи формулара за увоз и извоз робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) вежбе (48 часова) - (6 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** Приликом симулирања радних процеса паралелно радити послове унутрашње и спољне трговине Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални игрупни рад ученика Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика за рад са текућом поштом, такода у току школске године сваки ученик савлада ове послове Користити знања која су ученици стекли у оквиру осталих предмета и сарађивати са колегама у оквиру стручних

	свих потребних дозвола поступајућој служби врши избор шпедитера и возара изда налог за рад одабраном шпедитеру (диспозиција) припреми и проследи потписано и оверено овлашћење за рад одабраном шпедитеру изради и пошаље обавештење инодобављачу о одабраном шпедитеру прибављања фактуре, пре приспећа робе, ради обезбеђења превода од стране овлашћеног лица, да би се спречили непотребни застоји у поступку царињења попуни ДЦВ образац потпише и овери контролник по обављеном увозном послу комплетира документацију за увозно царињење ради достављања шпедитеру контактира возара изда интерни налог за плаћање поступајућој служби,на основу примљеног царинског рачуна изда интерни налог за плаћање финансијско-рачуноводственој служби, на основу примљеног рачуна шпедитера састави обрачун обављеног посла и достави га књиговодству са пратећом документацијом састави увозну калкулацију састави и шаље рекламацију добављачу правда обављени посао Министарству финансија комплетира предмет о обављеном послу за комерцијалну евиденцију статистички прати, приказује и анализира послове набавке сарађује са другим службама користи информатичку технологију и савремена средства комуникације у обављању послова набавке		тимова ради усаглашавања Због израде пословних писамаи попуњавања документа на енглеском језику потребна је уска сарадња са наставником енглеског језика Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и енглеском језику. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула: **Складишна служба спољнотрговинског предузећа**

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање вештина и рутине у обављању послова складишења	комплетира документацију везану за пријем робе у складиште ажурира лагер листу проследи набавној служби документа везаназа пријем робе унесе потребне податке о примљеној роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију састави извештај о стању робе у складишту, по захтеву или у случају уочених недостатакаи достави га службама набавке и продаје упореди интерна и екстерна документа приликом пријема робе и утврди евентуалне недостатке приспеле робе састави комисијски записник о квантитативним и квалитативним недостацима приспеле робе састави пријемницу изради отпремницу и обезбеди потпис возачаса бројем личне карте и регистарским бројем возила унесе потребне податке о издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију достави документа о издатој роби продајној служби сарађује са другим службама користи информатичку технологију и савремена средства комуникације у обављању послова складиштења робе	Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода При креирању импулса наставник користи садржаје које су ученици усвојили из других предмета Магацинска евиденција Издавање робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења,планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) вежбе (48 часова) - (6 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** Приликом симулирања радних процеса паралелно радити послове унутрашње и спољне трговине Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика Правилне периодичне ротације ученикапо службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика зарад са текућом поштом, тако да у токушколске године сваки ученик савладаове послове Користити знања која су ученицистекли у оквиру осталих предмета исарађивати са колегама у оквиру стручних тимова ради усаглашавања **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимскограда тест практичних вештина

Назив модула:
Продајна служба спољнотрговинског предузећа

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање вештина и рутине у обављању послова продаје у иностранству	израђује пословна писма и документа у везиса продајом робе у иностранству примењује правила INCOTERMS везана запродају саставља план продаје формира и ажурира базу података о инопартнерима (назив купца, седиште, обим,динамика, редовност плаћања, поштовање рокова о враћању амбалаже...) припрема и шаље пословна писма и документе на одговарајућем језику контактира административне службе надлежних министарстава и одређених стручних служби, ради обезбеђења захтеваних формулара за извоз робе. попуни формуларе за извоз робе и прати промене њихове форме прибавља дозволе за извоз робе на посебном режиму од Министарства или овлашћене установе прибавља потврде о испуњењу санитарних, тржишних и техничких услова неопходних за извоз робе прибавља сагласности за извоз робе примењује правила плаћања - PAYTERMS прати ток наплате потраживања (на основу извештаја о приливу девиза -743 i SWIFT-a) изради понуду на основу обрађених приспелих упита евидентира понуде изради налог за рад и овлашћење одабраном шпедитеру за цариљење робе контактира возара о отпреми робе изради и пошаље чврсту понуду (профактуру)	Спроводити послове привредног друштва на начин да наставник спрема импулсе помоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублици исхода При креирању импулса наставник користи садржаје којесу ученици усвојили из других предмета Вођење пословне коресподенције Израда пословних писама на одговарајућем језику Састављање плана продаје Прибављање потребних дозволаи формулара за увоз и извоз робе Царинска документација ипоступак извоза робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) вежбе (48 часова) - (6 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: Практичне обуке путем симулације рада спољнотрговинског предузећа **Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** Приликом симулирања радних процеса паралелно радити послове унутрашње и спољне трговине Процесе симулирати на начинда се обезбеди индивидуалнии групни рад ученика Правилне периодичне ротације ученика по службамакако би сваки ученик савладао послове сваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе

	према уговореним елементимаинокупцу изради фактуру на одговарајућем страном језику комплетира документацију за извозно царињење (оригинал фактуре, превод фактуре на српском језику, оверен и потписан контролник извоза, сертификат о пореклу робе, документа о исправности и квалитету робе, упутства за употребу робе) доставља извозна документа ангажованом шпедитеру изда налог складишту за припрему робе за издавање комплетира документацију о извршеном извозном царињењу робе (оверена царинска фактура и јединствена царинска исправа-ЈЦИ коју доставља шпедитер)		приближно једнак број часова у свакој служби Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године сваки ученик савлада ове послове Користити знања која су ученици стекли у оквиру осталих предмета и сарађивати са колегама у оквиру стручних тимова ради усаглашавања Због израде пословних писмаи попуњавања документа на страном језику потребна је

	састави обрачун обављеног посла и достави га књиговодству са пратећом документацијом проверава испоруку робе у зависности од уговореног паритета реши рекламацију статистички прати, приказује и анализира динамику продаје Састави статистички извештај на основу података из продајне службе. презентује робу презентује своје предузеће сарађује са другим службама користи информатичку технологију и савремена средства комуникације у обављању послова продаје		уска сарадња са наставником енглеског језика. Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и енглеском језику. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације активност на часу писани извештај самостални практичан рад посматрање индивидуалног и тимског рада тест практичних вештина

Назив модула: Финансијско рачуноводствена служба спољнотрговинског предузећа

Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање вештина и рутине у обављању послова финансијско- рачуноводствене службе	води књиговодствену евиденцију на налозима за књижење и кроз главнукњигу формира закључак за увозни,односно извозни посао евидентира обавезе према добављачима аналитички и синтетички евидентира потраживања од купацааналитички и синтетички евидентира увоз робе	Спроводити послове привредног друштва на начинда наставник спрема импулсепомоћу којих симулира окружење предузећа, а који резултирају активностима ученика наведеним у рублициисхода При креирању импулса наставник користи садржајекоје су ученици усвојили из других предмета	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће обликенаставе:) вежбе (48 часова) - (6 часова недељно) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликомреализације: Практичне обуке путем симулације рада спољнотрговинског предузећа
	евидентира извоз робе евидентира плаћања и наплату са иностранством евидентира набавку и продају робе у магацинском, робном и финансијском књиговодству евидентира продају робе крозекстерни и интерни став евидентира улазни и излазни ПДВ у финансијском књиговодству обрачунава ПДВ попуњава пореску пријаву ППППДВ заводи фактуре у књигу улазних иизлазних фактура обрачунава остварену разлику у ценипомоћу просечне процентне стопе разлике у цени попуни инструменте платног прометаса иностранством прокњижи промене на текућем рачуну по изводу и девизном рачунупо SWIFT-у саставља биланс стања и билансуспеха анализира резултате пословања сарађује са другим службама користи информатичку технологију исавремена средства комуникације у обављању финансијско рачуноводствених послова	Вођење пословне коресподенције Послови финансијско-рачуноводствене службе Књиговодствена евиденција	**Место реализације наставе** Биро за обуку (виртуелно предузеће) **Препоруке за реализацију наставе** Приликом симулирања радних процеса паралелнорадити послове унутрашње и спољне трговине Процесе симулирати на начин да се обезбеди индивидуални и групни рад ученика Правилне периодичне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао пословесваке службе у једној школској години - сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби Сваког радног дана у виртуелном предузећу задужити једног ученика за рад са текућом поштом, тако да у току школске године свакиученик савлада ове послове Користити знања која су ученици стекли у оквируосталих предмета и сарађивати са колегама у оквиру стручних тимова ради усаглашавања Због израде пословних писма и попуњавања документа на страном језику потребна је уска сарадња са наставником енглеског језика Пословну кореспонденцију са партнерима у иностранству као и попуњавање докумената и формулара реализовати на српском и енглеском језику. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: прегледање документације, активност на часу писани извештај, самостални практичан рад, посматрање индивидуалног и тимског рада, тест практичних вештина

Назив модула: **Рад у спољнотрговинском предузећу – блок настава**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за обављање комерцијалних послова спољнотрговинског предузећа Повезивање знања и вештина стечених кроз стручне предмете са конкретним пословима комерцијалне службе спољнотрговинског предузећа	спроводи послове набавке у спољнотрговинском предузећу изради пословна писма у вези са набавком робе у иностранству попуни документа, формуларе и типске обрасцеу пословима набавке робе у иностранству спроводи послове продаје робе у спољнотрговинском предузећу изради пословна писма у вези са продајом робе у иностранству попуни документа, формуларе и типске обрасцеу пословима продаје робе у иностранству	При обављању послова у комерцијалној служби ученици користе знања и вештине које су усвојили у предходним разредима из различитих стручних предмета Статус и организација привредног друштвау којем се обавља практична настава Број пословних партнера и обим сарадње Вођење пословне коресподенције Састављање плана набавке Израда пословних писама на одговарајућем језику Потребна документа за увозну калкулацијуи њена израда Магацинска евиденција Састављање плана продаје Прибављање потребних дозвола и формулара за увоз и извоз робе Обезбеђење шпедитера за извоз робе Царинска документација и поступак извоза робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима блок наставе, планом рада и начинима оцењивања **Облик наставе** практична настава у блоку (60 часова) **Препоруке за реализацију наставе** Блок наставу реализовати у последњем месецу школске године Блок настава се реализује у спољнотрговинском предузећу Ученици по повратку са блок наставе предају дневник практичне наставе, у писаној форми, наставнику који реализује обуку у виртуелном предузећу. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз прегледање дневника практичне наставе

Трајање модула: **60 часова**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Трговинско пословање
Канцеларијско пословање
Организација набавке и продаје
Комерцијално познавање робе
Обука у виртуелном предузећу
Рачунарство и информатика
Рачуноводство у трговини
Менаџмент - изборни
Статистика
Право
Менаџмент – изборни
Енглески језик Пословна информатика

ТРГОВИНСКО ПОСЛОВАЊЕ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	105					105
IV	96					96

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Схвати значај и улогу трговине као привредне делатности;
Стицање знања о организационим облицима трговине;
Стицање знања о тржишту и вези тржишта, трговине и транспорта;
Стицање знања о пословању трговинских предузећа;
Стицање знања о улози државе у трговинском пословању;
Упознавање ученика са основним појмовима у спољној трговини;
Оспособљавање ученика за девизно пословање;

Упознавање ученика са платним билансом;
Упознавање ученика са међународним кретањем капитала;
Упознавање ученика са улогом међународних финансијских организација;
Упознавање ученика са основним појмовима везаним за царине;
Упознавање ученика са улогом државе у регулисању спољне трговине и мерама које доноси.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Трговина као привредна делатност	9
Организациони облици трговине	9
Трговина, тржиште и транспорт	18
Трговинско предузеће	33
Средства предузећа	20
Организационо понашање и организациона култура предузећа	10
Улога државе у трговинском пословању	6

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Спољнотрговинско пословање	22
Девизно пословање	15
Платни биланс и међународна размена	12
Међународно кретање капитала	12
Међународне финансијске организације	12
Царинско пословање	12
Улога државе у регулисању спољнотрговинског пословања	11

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Трговина као привредна делатност

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Схвати значај и улогу трговине као привредне делатности	објасни настанак, место, улогу и значај трговине као делатности објасни функције трговине објасни економске везе трговине са појединим привредним делатностима	Трговина као делатност (појам, значај, место) Учешће трговине у структури привреде Економске везе трговине са појединим привредним делатностима Економске предности трговине са становишта произвођача и потрошача Функције трговине у привреди (опште привредне, робне и пословне)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (9 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: Организациони облици трговине

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

Стицање знања о организационим облицима трговине	разликује облике трговине објасни организационе облике трговинена велико разликује врсте малопродаје према начину продаје објасни место услуга у промету робе и њихов значај за кориснике објасни привредне организације које се баве пружањем трговинских услуга	Организациони облици трговине: унутрашња, спољна, на велико и мало – појам и функције Трговина на велико – појам и функције Подела малопродаје према начину продаје Привредне организаације које се баве пружањем трговинских услуга	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (9 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: Трговина, тржиште и транспорт

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

Стицање знања о тржишту и вези тржишта, трговине и транспорта	разликује организационе облике тржишта објасни тржишне институције гросистичког типа објасни тржишне институције за послове малопродаје објасни улогу конкуренције на тржишту и њене добре и лоше стране разликује облике нарушавања конкуренције објасни везу трговине и транспорта објасни улогу и значај транспорта разликује задатке у транспорту разликује врсте и карактеристике превоза објасни важност и поступак планирања транспорта разликује коришћење сопствених од туђих средстава у транспорту и предности и недостатке	Међузависност тржишта и трговине Тржишне институције гросистичког типа (тржнице на велико, сајмови узорака, робне берзе и аукције, привредне изложбе) Тржишне институције за послове малопродаје (пијаце, трговински шопинг центри, хипермаркети итд.) Конкуренција на тржишту Облици нарушавања конкуренције: монопол, нелојалнаконкуренција, шпекулације, ограничавање тржишта Појам значај и задаци транспорта Планирање транспорта Коришћење сопственог возног парка Коришћење туђих услуга у транспорту Избор транспортног средства у зависности од врсте робе Избор возара	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Трговинско предузеће**

Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање основних знањао значењу и значају предузећа у тржишној привреди Стицање знања о циљевима и врстама предузећа Стицање знања о пословању трговинских предузећа	дефинише појам и услове за настанак предузећа наведе карактеристике предузећа дефинише предузеће као систем наведе разлоге постојања предузећа дефинише поделу рада и специјализацију класификује предузећа на основу различитих критеријума наведе карактеристике ортачког друштва наведе карактеристике командитног друштва наведе карактеристике друштва са ограниченом одговорношћу наведе карактеристике акционарског друштва дефинише јавна предузећа наведе врсте јавних предузећа препознаје делатности јавних предузећа дефинише ефикасност и ефективност предузећа идентификује значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа дефинише окружење предузећа наведе врсте окружења предузећа дефинише функције предузећа разликује функције предузећа објасни циљи задатак пословања трговинских предузећа разликује елементе пословања трговинских	Предузеће – појам, настанак и карактеристике Предузеће – самосталан економски субјекат Предузеће – организована целина Предузеће као систем Разлози постојања предузећа Подела рада и специјализација Подела предузећа Подела предузећа према делатностима – производна и услужна предузећа Подела предузећа према величини – мала, средња и велика Привредна друштва – подела према Закону о привредним друштвима Ортачко друштво Командитно друштво Друштво са ограниченом одговорношћу Акционарско друштво Јавно предузеће – појам, врсте и делатности Ефикасност и ефективност предузећа Значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (33 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

	предузећа објасни пословне функције у трговинском предузећу	Окружење предузећа – појам и врсте Трговинско предузеће – циљ, задаци и врсте Елементи пословања Пословне функције (службе) у трговинском предузећу	домаћи задатак

Назив модула: **Средства предузећа**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о средствима и изворима средстава предузећа	дефинише средства предузећа препознаје критеријуме за поделу средстава предузећа наведе врсте средстава предузећа дефинише обртна средства наведе врсте обртних средстава израчуна коефицијент обрта обртних средстава дефинише основна средства наведе врсте основних средстава разликује вредности основних средстава обрачуна амортизацију по одговарајућој методи разликује изворе средстава предузећа опише контролу коришћења средстава разликује врсте трошкова у трговини	Појам средстава предузећа Критеријуми за поделу средстава предузећа Врсте средстава предузећа Обртна средства – појам и врсте Коефицијент обрта обртних средстава Основна средства – појам и врсте Вредности основних средстава Амортизација- врсте обрачуна Извори средстава предузећа – појам и врсте Контрола коришћења средстава Трошкови трговинског предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за средства и изворесредстава предузећа Ученицима представити преглед средстава и извора средстава кроз билансна стања предузећа **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу, домаћи задатак

Назив модула: **Организационо понашање и организациона култура предузећа**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о организационом понашању и организационој култури	опише појам организационог понашања дефинише појам организационе културе дефинише појам организационе климе објасни врсте конфликата у организацији наведе начине решавања конфликата у организацији разликује позитиван и негативан утицај конфликата на функционисање организације	Појам организационог понашања Појам организационе културе и организационе климе Конфликти у организацији и њихово решавање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (10 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за организационо понашање и организациону културу предузећа. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање есеј активност на часу домаћи задатак

Назив модула: Улога државе у трговинском пословању

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Стицање знања о улози државе у трговинском пословању	објасни улогу државе у трговини и наброји прописе и мере које доноси објасни које су законске обавезе трговца у погледу заштите потрошача	Политика потрошачког кредитирања Робне интервенције Стандардизација производа Атест, произвођачке спецификације, сертификати Инспекцијске службе Ограничење у промету робе Мере против шпекулације Мере против нелојалне конкуренције Заштита потрошача	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (6 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање есеј активност на часу, домаћи задатак

Назив модула: Спољнотрговинско пословање

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање ученика са основним појмовима у спољној трговини	дефинише спољну трговину и наброји њене карактеристике објасни улогу и значај спољне трговине објасни значај спољне трговине за Републику Србију објасни аргументе за ограничење трговине објасни принципе спољнотрговинског пословања разликује субјекте спољнотрговинског пословања у земљи и иностранству објасни карактеристике предузећа и друштва за увоз и извоз разликује врсте спољнотрговинских послова разликује облике спољнотрговинских послова објасни режиме спољне трговине разликује организације за пружање трговинских услуга у спољном промету и објасни их објасни везу између спољне и унутрашње трговине изабере одговарајућу лизинг понуду израчуна трошкове лизинга утврди предности односно недостатке различитих врста спољнотрговинскогпосла	Спољна трговина – појам и карактеристике Укупан привредни значај спољнетрговине Трговински биланс – поређење уодносу на претходне периоде Извозни потенцијал наше земље –географски положај, снабдевеност сировинама, структура привреде Аргументи у корист ограничења спољне трговине (о радним местима,националној безбедности, младој индустрији, нелојалној конкуренцији…) Принципи спољнотрговинског пословања (пословни и производни стандарди, економски интерес, сигурност посла, чување угледа и поверења, заштита пословне тајне, спречавање нелојалне конкуренције) Субјекти спољнотрговинског пословања у земљи и иностранству (предузећа, банке, организације итд) Спољнотрговински послови – облици (трговина у своје име и својрачун, трговина у туђе име и за туђрачун – комисион) Врсте (извоз и увоз робе, редован увоз и извоз робе, везани послови,лизинг, франшизинг и др.) Режими спољне трговине (општи – слободан увоз и извоз LB , посебни контигенти по количини Kk,дозволе D) Трговинске услуге у спољном промету и организације које их врше међународни транспорт и међународна шпедиција Веза између спољне и унутрашње трговине	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (22 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: **Девизно пословање**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о девизном пословању	разликује системе међународних плаћања разликује средства међународних плаћања валуте и девизе дефинише девизни курс и разликује врсте дефинише девизно тржиште разликује врсте девизног тржишта и субјекте који послују на њему разликује инструменте платног промета са иностранством и објасни их објасни облике плаћања према иностранству објасни посебне ризике код спољнотрговинског пословања и предузимање превентивних мера израчуна динарску противвредност за плаћање увоза израчуна динарску противвредност за наплату извоза упореди различите инструменте платног промета са иностранством утврди ризике спољнотрговинскогпословања	Међународна плаћања (мултилатеризам, билатеризам) Средства међународних плаћања – појам валута и девиза, валутни паритет, Девизни курс – врсте (фиксни и флексибилни) Девизно тржиште (појам, врсте и субјекти) Платни промет са иностранством Облици плаћања (роба, новац, кредит) Инструменти платног промета са иностранством (банкарска гаранција, банкарска дознака, налог за плаћање, међународни документарни акредитив, међународна меница, међународни чек, међународно кредитно писмо, Кредитна картица, међународни инкасо) Ризици спољнотрговинског пословања (ризик цена, монетарниризик, фактурисање у EUR, девизни термински послови, клаузула клизне цене, хечинг)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Платни биланс и међународна размена

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
	да:		
Стицање знања о платном билансу	дефинише платни биланс објасни садржај платног биланса и разликује врсте објасни трговински биланс разликује трансакције у платном билансу објасни промене у структури међународне размене објасни улогу и развој мултинационалних компанија објасни значај и последице глобализације светске привреде	Платни биланс (појам, врсте, трансакције) Динамика и структура међународне размене Трговински биланс Мултинационалне компаније Глобализација светске привреде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Међународно кретање капитала

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
	По завршетку модула ученик ће бити у стању да:		
Стицање знања о међународном кретању капитала	дефинише међународно кретање капиталаи његов значај разликује облике међународног кретања капитала објасни позитивне и негативне ефекте увоза капитала објасни значај извоза капитала објасни улогу кредита као облик међународног кретања капитала објасни акције (појам, врсте и права која доносе) објасни обвезнице (појам, садржај и врсте) објасни директне стране инвестиције и њихов значај објасни заједничка улагања као облик директних инвестиција и његове добре и лоше стране Објасни значај и улогу SIEPA Агенције Републике Србије	Међународно кретање капитала – појам и облици (кредити, портфолио пласмани и директне стране инвестиције) Ефекти увоза и извоза капитала Заједничка улагања SIEPA – Агенција за страна улагања и промоцију извоза Републике Србије	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. Пратити актуелне сајтове међународних финансијских организација и институција **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Међународне финансијске организације

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
	По завршетку модула ученик ће бити у стању да:		
Упознавање ученика са улогом међународних финансијских организација	разликује међународне финансијске организације и објасни њихову улогу разликује трговинске споразуме објасни улогу WTO објасни аргументе приступа интеграцијамау светској привреди	Међународне финансијске организације (MMF, MBOR, IDA, MIGA, IFC, EIB, EBRD) Међународни споразуми и WTO Европска унија – оснивање, развој, циљ Остале интеграције у светској привреди (NAFTA, CEFTA, OECD, EFTA,)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Царинско пословање

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
	да:		
Упознавање ученика са основним појмовима везаним за царине	објасни улогу и значај царине разликује врсте царина и аргументе за њихово увођење разликује основне појмове везане за царињење робе израчуна царинске дажбине при увозу робе објасни примену царинских олакшица	Царине појам врсте аргументи за увођење царина царинска тарифа царинска основица царинска стопа Царина као јавни приход државе Царина као инструмент заштите домаће производње Царинске олакшице	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Улога државе у регулисању спољнотрговинског пословања

Трајање модула: **11 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање ученика са улогом државе у регулисању спољне трговине и мерама које доноси	објасни улогу државе у спољној трговини наведе државне институције које учествују у регулисању увоза / извоза објасни улогу институција у регулисању увоза/извоза објасни значај девизно - документарне контроле објасни улогу НБС у спољнотрговинском пословању	Улога државе у спољној трговини – регулативна и оперативна Државне институције у спољној трговини НБС Девизно документарна контрола Економски односи са иностранством	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (11 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања активност на часу

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Међународна шпедиција
Организација набавке и продаје
Принципи економије
Обука у виртуелном предузећу
Пословна информатика
Предузетништво
Маркетинг у трговини

МЕЂУНАРОДНА ШПЕДИЦИЈА

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Упознавање ученика са основним појмовима међународног транспорта;
Упознавање ученика са пословима међународне шпедиције;
Оспособљавање ученика за коришћење одговарајуће документације у транспорту и шпедицији;
Упознавање ученика са основним појмовима транспортног осигурања.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Међународни транспорт	16
Послови међународне шпедиције	30
Документација у транспорту и шпедицији	14
Транспортно осигурање	10

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Међународни транспорт

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**

Упознавање ученикаса основним појмовима међународног транспорта	објасни појам, улогу и значај међународне шпедиције у спољној трговини разликује послове међународне шпедиције и међународног транспорта објасни права и обавезе пошиљаоца и возара и посебне одговорности возара из уговора о превозу у различитим видовима транспорта идентификује специфичности царињења код различитих видова транспорта наведе поступке манипулисања робом објасни палетизацију и контејнере објасни транспортне системе и комбиновани транспорт објасни посебну процедуру код транспорта опасних материја	Појам, улога и значај међународне шпедиције Однос међународне шпедиције, међународне трговине и међународног транспорта Превоз робе у међународном копненом (железничком и друмском), водном (поморском и речном), ваздушном и поштанском транспорту: међусобна права и обавезе страна из уговора о превозу посебне одговорности возара поступак царињења специфичности уговора о поморском транспорту Поступци манипулисања робом (утовар, претовар, истовар, смештај, складиштење, пуњење и пражњење контејнера) Палетизација Контејнери – врсте и технички услови Транспортни системи „РО – РО“ и „ЛО – ЛО“ Комбиновани транспорт – карактеристике и предности Процедура поступања са опасним материјама (обележавање и посебно паковање процена услова за пријем или искључење од превоза опасне робе, отклањање опасности које настају њеним превозом)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (16 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога Пожељно је да ученици попуњавају документацију уз примену законских и уговорних одредби. Кроз игру улога, сагледавају потребе клијената за транспортом, саветују их код избора врсте транспорта, узимајући у обзир саобраћајно -политичке, еколошке, географске, привредне специфичности, информишу своје клијенте о могућностима обезбеђења од ризика. При томе воде рачуна о правилима INCOTERMS-а **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Послови међународне шпедиције

Назив модула:

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање ученика са пословима међународне шпедиције	наведе правну регулативу међународног транспорта и међународне шпедиције класификује шпедитерске послове објасни основне шпедитерске послове објасни предрадње шпедитерског посла одреди наименовање робе по царинској тарифи - тарифирање објасни извршење шпедитерског посла извоза објасни извршење шпедитерског посла увоза објасни специјалне шпедитерске послове	Правна регулативу међународног транспорта и међународне шпедиције Конвенције (Међународна конвенција о превозу робе на железницама, Бриселска конвенција ...) Закони (Закон о спољнотрговинском пословању, Закон о облигационим односима …) Трговачке узансе (Општи услови пословања међународних шпедитера) Обичаји Судска пракса Врсте шпедитерских послова према различитим критеријумима Основни шпедитерски послови (консултативни, пројектни, контролни, информативни) Предрадње шпедитерског посла (одређивање наименовања по царинској тарифи, претkалкулација транспортних трошкова, анализа елемената купопродајног уговора који су значајни за транспорт робе, шпедитерска понуда и закључење уговора о шпедицији)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроздвочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога. У настави користити сву правну регулативу везану за послове међународне шпедиције Пожељно је да ученици попуњавају документацију уз примену законских и уговорних одредби. Кроз игру улога,

		Извршење извозног шпедитерског посла (пријем, диспозиција, отварање предмета, закључење уговора о превозу, пријем робе ради отпреме, организација инспекцијског прегледа робе, закључење уговора о осигурању робе, организација извозног царињења, авизирање пошиљке, праћење извршења транспорта, полагање рачуна комитенту, наплата послова и закључење предмета) Извршење увозног шпедитерског посла (пријем, диспозиција, отварање предмета, опозив робе, закључење уговора о превозу, организација успутног претоварања и складиштења, организација инспекцијског прегледа робе, организација извозног царињења, предаја робе примаоцу, праћење извршења транспорта, полагање рачуна комитенту, наплата трошкова послова и закључење предмета) Специјални шпедитерски послови (оргацизација збирног транспорта, паковање и маркирање, вагање и сортирање, узорковање, долеђивање, храњење и појење живих животиња, контрола квалитета и квантитета робе, издавање FIATA докумената , издавање гарантних писама , заступање и кредитирање докумената, сајамски послови, саобраћајно-агенцијски послови итд.)	сагледавају потребе клијената за транспортом, саветују их код избора врсте транспорта, узимајући у обзир саобраћајно-политичке, еколошке, географске, привредне специфичности, информишу своје клијенте о могућностима обезбеђења од ризика. При томе воде рачуна о правилима INCOTERMS-а **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: Документација и транспорт у шпедицији

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење одговарајуће документације у транспорту и шпедицији	објасни транспортна документа објасни шпедитерска документа	Појам, елементи, делови и улога докумената (товарни лист у железничком превозу – CIM, товарни лист у друмском превоозу робе - CMR, карнет - TIR, складишница, теретница – коносман - B/L, речни товарни лист , ваздухопловни товарни лист) Шпедитерска FIATA документа (FCR, RCT, FBL, FWR)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога Ученици попуњавају документацијууз примену законских и уговорних одредби **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: Транспортно осигурање

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање ученика са основним појмовима транспортног осигурања	објасни значај осигурања робе наброји врсте осигурања робе објасни танспортно осигурање наведе ризике у међународном транспорту робе објасни уговарање осигурања и накнаду штете објасни реосигурање	Осигурање – појам, значај и субјекти Врсте осигурања према предмету осигурања, покрићу ризика, подручју делатности Транспортна осигурања (карго и каско) Ризици у међународном транспорту робе (основни, допунски, ратни, политички ...) Уговарање осигурања (упит, квотација, пријава за осигурање) Уговарање накнаде штете (наступање осигураног случаја и накнада штете) Реосигурање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (10 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја, пројекти, игра улога. Пожељно је да ученици попуњавају документацију уз примену законских и уговорних одредби. Кроз игру улога, сагледавају потребе клијената за транспортом, саветују их код избора врсте транспорта, узимајући у обзир саобраћајно –политичке, еколошке, географске, привредне специфичности, информишу своје клијенте о могућностима обезбеђења од ризика. При томе воде рачуна о правилима INCOTERMS-a **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Трговинско пословање –
Канцеларијско пословање
Организација набавке и продаје
Обука у виртуелном предузећу
Статистика
Право
Менаџмент – изборни
Вештина комуникације - изборни

СТАТИСТИКА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		105				105

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима;
Стицање основних знања о прикупљању, сређивању, обради и приказивању података;
Стицање основних знања о мерама централне тенденције и мерама дисперзије, као и могућностима њихове примене;
Стицање основних знања о простој линераној регресији и корелацији;
Стицање основних знања о индексним бројевима и анализи временских серија;
Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројева и анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима;
Повезивање добијених знања и вештина са осталим стручним предметима.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Увод у статистику	12
Дескриптивна статистика	39
Проста линеарна регресија и корелација	24
Индексни бројеви и анализа временских серија	30

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: *Увод у статистику*

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима	дефинише појам „статистика“ наведе предмет статистичког истраживања наведе области статистике дефинише основни скуп дефинише узорак објасни значење јединице посматрања објасни значење појма „променљива“ објасни значење појма „податак“ разликује структурне и временске серије наведе изворе података	Статистика – појам Предмет статистичког истраживања Области статистике: дескриптивна статистика и статистичко закључивање Основни скуп и узорак Основни појмови у статистици: јединица посматрања, променљива и податак Структурне и временске серије Извори података	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења,планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз трочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације, Користити шеме Ученике упознати са основним појмовима*основни скуп, узорак, попис, анкета* наводећи адекватне емпиријске примере. Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданих резултата Наводити примере података из интерних и екстерних извора Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Дескриптивна статистика**

Трајање модула: **39 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о прикупљању, сређивању, обради и приказивању података Стицање основних знања о мерама централне тенденције имерама дисперзије, као и могућностима њихове примене	доведе у везу прикупљање, сређивањеи обраду података дефинише циљ истраживања наведе врсте мерних скала наведе методе прикупљања података објасни различите методе прикупљања података разликује серије структуре и временске серије направи одговарајуће статистичке табеле у функцији статистичког истраживања илуструје графички посматрану појаву у правоугаоном координатном систему коришћењем софтвера илуструје графички посматрану појавуу поларном координатном систему коришћењем софтвера илуструје графички посматрану појаву	Прикупљање, сређивање и обрада података Циљ истраживања Мерне скале Методи прикупљања података (попис, извештај, узорак, сређивање и обрада) Приказивање података (серије структуре и временске серије) Табеларно приказивање података Графичко приказивање података(у правоугаоном координатном систему, у поларном координатном систему, у ван координатном систему) Дескриптивне мере Мере централне тенденције негруписаних података Аритметичка средина	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (39 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз трочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе

	у ван координатном систему коришћењем софтвера одредити адекватну врсту графичког приказа за презентацију различитих резултата статистичког истраживања наведе мере централне тенденције негруписних података дефинише аритметичку средину негруписаних података дефинише медијану као меру централне тенденције дефинише модус као меру централне тенденције доведе у везу однос између аритметичке средине, медијане и модуса наведе мере дисперзије негруписаних података дефинише интервал варијације дефинише варијансу дефинише стандардну девијацију објасни аритметичку средину, варијансу и стандардну девијацију груписаних података дефинише геометријску средину дефинише хармонијску средину израчуна мере централне тенденције коришћењем софтвера израчуна мере дисперзије коришћењем софтвера анализира на конкретним примерима израчунате мере централне тенденције и мере дисперзије	Медијана Модус Односи између аритметичке средине, медијане и модуса Мере дисперзије негруписаних података Интервал варијације Варијанса Стандардна девијација Аритметичке средина, варијансаи стандардна девијација груписаних података Геометријска средина Хармонијска средина	Користити презентације Користити шеме Ученике упознати са основним појмовима *основни скуп, узорак, попис, анкета* наводећи адекватне емпиријске примере. Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданих резултата Наводити примере података из интерних и екстерних извора Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). Модул структурисати на начин да се одређени број часова подели на више појединачних тема које су везане за фазе статистичког истраживања. Други део модула реализовати као пројекат да би се знање ученика систематизовало. Ученици у групама решавају задати пројекат тако што спроводе статистичко истраживање на задату тему. На крају пројекта ученици презентују и анализирају своје резултате. **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Проста линеарна регресија и корелација**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о простој линераној регресији и корелацији	наведе циљеве регресионе и корелационе анализе дефинише појам регресије, односно линеарног регресионог модела дефинише дијаграм распршености (растурања) објасни метод најмањих квадрата наведе могућности примене просте линеране регресије дефинише стандардну грешку регресије дефинише коефицијент детерминације дефинише линеарну корелацију дефинише коефицијент просте линеарне корелације анализира на конкретном примеру употребу простог линераног регресионог модела коришћењем софтвера	Циљеви регресионе и корелационе анализе Проста линеарна регресија Дијаграм распршености (растурања) Оцењивање: Метод најмањих квадрата Примена просте линеарне регресије Стандардна грешка регресије Коефицијент детерминације Проста линеарна корелација Коефицијент просте линеарне корелације Употреба простог линераног регресионог модела	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз трочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Користити шеме Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Индексни бројеви и анализа временских серија**

Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о индексним бројевима и анализи временских серија Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројева и анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима	дефинише појам „индексни бројеви“ разликује врсте индексних бројева дефинише индивидуалне индексе израчуна индивидуалне индексе коришћењем софтвера анализира на конкретним примерима израчунате индивидуалне индексе дефинише групне индексе разликује методе конструкције групних индекса израчуна групне индексе методом агрегата коришћењем софтвера израчуна групне индексе методом просечних цена коришћењем софтвера израчуна индексе зарада на конкретним примерима коришћењем софтвера израчуна индексе продуктивности рада на конкретним примерима коришћењем софтвера анализира израчунате резултате индекса зарада и индекса продуктивности објасни анализу временских серија дефинише појам „тренд компонета“ дефинише појам „линеарни тренд“ дефинише појам „експоненцијални тренд“ дефинише појам „сезонска компонента“ разликује методе мерења сезонских варијација	Индексни бројеви – појам и врсте Индивидуални индекси Израчунавање индивидуалних индекса Групни индекси Метод агрегата и метод просечних односа **Примена индексних бројева** Индекс зарада Индекс продуктивности рада **Анализа временских серија** Тренд компонента Линеарни тренд Експоненцијални тренд Сезонска компонента Мерење сезонских варијација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз трочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације и шеме Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера којису на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Рачуноводство у трговини
Рачунарство и информатика
Математика
Обука у виртуелном предузећу
Послвна информатика
Предузетништво
Маркетинг у трговини

МАРКЕТИНГ У ТРГОВИНИ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	96					96

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Стицање знања о маркетингу и његовој улози у трговини;
Стицање знања о истраживању тржишта;
Стицање знања о производу и асортиману као инструменту маркетинга у трговини;
Стицање знања о цени као инструменту маркетинга у трговини;
Стицање знања о дистрибуцији као инструменту маркетинга у трговини;
Стицање знања о промоцији као инструменту маркетинга у трговини;
Стицање основних знања о међународном маркетингу.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: **четврти**

	(часови)
Увод у маркетинг и истраживање тржишта	15
Инструменти маркетинга (производ и асортиман) у трговини	18
Цена као инструмент маркетинга у трговини	14
Дистрибуција као инструмент маркетинга у трговини	14

Промоција као инструмент маркетинга у трговини	20
Међународни маркетинг	15

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Увод у маркетинг и истраживање тржишта**

Трајање модула: *15 часова*

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о маркетингу и његовој улози у трговини Стицање знања о истраживању тржишта	објасни значај и улогу маркетинга у трговини објасни настанак и развој маркетинга у трговини објасни повезаност маркетинга са осталим функцијама предузећа разуме значај и сврху истраживања тржишта објасни сегментацију тржишта и основне факторе сегментације и различите стратегије наступа разликује изворе прикупљања података објасни методе прикупљања података објасни начине обраде прикупљених података	Маркетинг - појам, значај и улога Место маркетинга у организационојструктури предузећа Истраживање тржишта - циљ, предмети значај Истраживање тржишта у функцији разумевања потрошача Развој дугорочних односа са потрошачима Стратегија предузећа у ситуацији незадовољних потрошача Управљање људима у трговинском предузећу Сегментација тржишта - појам, сврха, тржишни сегменти, стратегије наступа на тржишту Извори прикупљања података Методе прикупљања података Поступак обраде повратних информација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планомрада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: Студије случаја Пројекти Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Инструменти маркетинга (производ и асортиман)**

Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знањао производу и асортиману као инструменту маркетинга у трговини	разликује инструменте маркетинга и њихову узајамну повезаност објасни специфичности примене инструмената маркетинга у трговини објасни производ као инструмент маркетинга класификује производе према различитим критеријумима објасни важност квалитета производа, дизајна, марке, стила, моде, паковања и услуге објасни појам, значај и врсте асортимана објасни политику асортимана и селекцију асортимана у трговини објасни фазе животног циклуса производа и асортимана разликује потрошаче у процесу прихватања новог производа	Инструменти маркетинга (производ, цена, дистрибуција, промоција) Специфичности инструмената маркетинга у трговини Производ као инструмент маркетинга Врсте Квалитет марка и бренд стил и мода дизајн услуге нови производ Класификације производа Брендирање и позиционирање у сектору трговине Асортиман производа - дубина, ширина, густина Политика асортимана Селекција асортимана Животни циклус производа (асортимана) Политика залиха Процес прихватања новог производа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: Студије случаја Пројекти Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Цена као инструмент маркетинга**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знањао цени као инструменту маркетинга у трговини	објасни цену као инструмент маркетингау трговини објасни политику цена и факторе који утичу на одлуке о ценама објасни начине диференцирања (прилагођавања) цена робе познаје психолошко и ексклузивно одређивање цена	Цена као инструмент маркетинга Политика цена и маржи у трговини Диференцирање цена (количинско, просторно, временско, на бази услова плаћања)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: Студије случаја Пројекти Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Дистрибуција као инструмент маркетинга**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знањао дистрибуцији као инструменту маркетинга у трговини	објасни дистрибуцију као инструмент маркетинга објасни канале продаје (задатак, врсте, избор) објасни физичку дистрибуцију објасни значај локације продајних и складишних објеката објасни факторе који утичу на избор локације	Врсте канала продаје (трговина на велико, трговина на мало, агенти и брокери) Физичка дистрибуција Локација продајних и складишних објеката Управљање капацитетима и тражњом у трговинском сектору	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: Студије случаја Пројекти Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Промоција као инструмент маркетинга**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знањао промоцији као инструменту маркетинга у трговини	објасни промоцију као инструмент маркетинга повеже облике промоције са врстама робе разликује облике промоције објасни облике директног маркетинга (наручивање поштом, путем каталога, телемаркетинг, трговина путем интернета, продаја путем мобилног телефона) објасни личну продају објасни публицитет објасни мере унапређења продаје објасни економску пропаганду разликује пропагандна средства и пропагандне медије објасни пропагандни микс примењује правила презентације припреми различите видове презентација демонстрира карактеристике робе потенцијалним купцима објасни улогу и значај донација и спонзорства објасни трошкове економске пропаганде објасни методе утврђивања трошкова економске пропаганде објасни мерење успеха економске пропаганде	Облици промоције Облици директног маркетинга Развој електронске трговине Лична продаја Публицитет Мере унапређења продаје Економска пропаганда Пропагандна средства и пропагандни медији Презентација као део пропагандне активности (припреме, уређаји, принципи израде, приказивање...) Трошкови економске пропаганде Планирање трошкова економске пропаганде Методе утврђивања трошкова економске пропаганде Мерење успеха економске пропаганде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: Студије случаја Пројекти Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Међународни маркетинг**

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање основних знања о међународном маркетингу	објасни значај међународног маркетинга објасни детерминанте међународног пословног окружења објасни стратегије за освајање иностраних тржишта (међународно тржишно позиционирање) објасни значај прилагођавања инструмената међународног маркетинг програма локалним условима страних тржишта изради маркетиншки план наступа на страном тржишту	Изгледи на тржишту, тржишни потенцијал, конкурентска ситуација Детерминанте међународног пословног окружења: политичке, правне, социо-културне (култура, проблеми језика и споразумевања у различитим културама, религија, естетске вредности појединих култура, социјалне и вредносне димензије појединих култура) Какоући на страно тржиште? (циљеви, методе, избор оптималне стратегије за улазак на међународно тржиште) План наступа: избор одређеног производа и конкретне земље	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Препоручене методе: Студије случаја Пројекти Ситуацијски задаци **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Предузетништво
Обука у виртуелном предузећу
Менаџмент – изборни
Вештина комуникације -изборни

ФИНАНСИЈЕ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Стицање основних знања пореском систему;
Стицање основних знања из монетарне сфере и кредита;
Стицање основних знања о хартијама од вредности;
Стицање основних знања о банкарском систему;
Упознавање са основним знањима у области финансија.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Увод у финансије	12
Појам и врсте кредита	13
Хартије од вредности	17
Банкарски систем	15
Порески систем	7

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Увод у финансије
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Упознавање са основним знањима у области финансија	објасни појам и значај финансија идентификује сегменте финансијског система објасни функције новца разликује вредности новца објасни однос куповне снаге новца и цене објасни инфлацију и дефлацију објасни мере уравнотежавања спољне трговине и платног биланса	Финансије - појам и значај Финансијски систем (банкарски систем, монетарно кредитни, девизни, фискални) Појам и функција новца Функционална и материјална вредност новца Промена вредности новца Девалвација и ревалвација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Појам и врсте кредита

Назив модула:

Трајање модула: **13 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање основних знањаиз монетарне сфере и кредита	објасни појам и намену кредита класификује кредите по врстама објасни улогу монетарно кредитне политике	Кредити (појам и врсте) Краткорочно, средњорочно и дугорочно финансирање, банкарски кредит, банкарски зајам, факторинг, форфичеринг, кредити за извоз...) Циљеви и задаци монетарне политике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (13 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Хартије од вредности

Трајање модула: **17 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Стицање основних знањао хартијама од вредности	објасни улогу и сегменте финансијског тржишта објасни појам и врсте хартија од вредности објасни меницу као инструмент плаћања разликује врсте меница попуни меницу разликује чек и меницу	Финансијско тржиште (новчано тржиште, девизно, тржиште капитала) Хартије од вредности (појам и врсте) Елементи менице битни претпостављено битни други Меничне радње (индосирање, авал, издавање, акцепт, исплата) Чек (специфичности као инструмента плаћања)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (17 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Банкарски систем

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Стицање основних знањао банкарском систему	дефинише банку као финансијску институцију класификује банке по врстама објасни функције, надлежности и одговорности Народне Банке Србије (НБС) објасни предмет пословања пословне банке објасни и класификује банкарске послове	Банке - појам и врсте Централна банка (функције, надлежности и одговорности) Пословне банке (појам, предмет пословања) Банкарски послови депозитни, кредитни, мењачки, емисиони, депо, гаранцијски, послови с ефективама, специфични послови ПП У своје име и за свој рачун, у своје име за туђ рачун	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: **Порески систем**

Трајање модула: **7 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање основних знања пореском систему	објасни фискални систем и фискалну политику разликује јавне приходе класификује порезе по врстама	Фискални систем и фискална политика Врсте јавних прихода (порези, царине, таксе ...) Врсте пореза (по решењу, по одбитку...)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (7 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује методама активне наставе: пројекти, студије случаја, ситуацијски задаци и сл. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Организација набавке и продаје
Обука у виртуелном предузећу
Право
Рачуноводство у трговини

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV		64				64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Препознавање особина предузетника;
Развијање предузетничких вештина, стратегија и идеја;
Оспособљавање ученика за реализацију пословне идеје;
Развијање свести о значају тржишне оријентације у пословању, критичког става у односу на пословне могућности, способности самооцењивања изначају тимског рада;
Развијање менаџерских способности и особина;
Оспособљавање за управљање трошковима и временску организацију активности;
Развијање свести о потреби иновација у пословању и рационалног размишљања и деловања;
Упознавање са реалним проблемима са којима се суочава предузетник на тржишту (конкуренција);
Упознавање са ефектима економије обима;
Оспособљавање за истраживачки рад и успешну презентацију;
Развијање преговарачких способности и толеранције;
Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану;
Препознавање профита/добити као основног мотива пословања;
Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа;
Схватање значаја финансијске анализе у пословању предузећа и добијања повратне информације.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Од бизнис идеје до маркетинг плана	20
Управљање пословањем	22
Финансијски извештаји као део бизнис плана	22

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Од бизнис идеје до маркетинг плана

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Препознавање особина предузетника Развијање предузетничких вештина, стратегија и идеја Оспособљавање ученика за реализацију пословне идеје Развијање свести о значају тржишне оријентације у пословању, критичког става у односу на пословне могућности, Способности самооцењивања и значају тимског рада	процени сопствене мотивационе снаге и особине предузетника формулише сопствене циљеве, идентификује препреке и пронађе решења да се препреке превазиђу примени предузетничке особине: (упорност, посвећеност раду, трагање за квалитетом и ефикасношћу, преузимање ризика, тражење информација, постављање циљева, систематско планирање и посматрање, способност убеђивања и повезивања, самопоуздање) препозна утицај друштва/културе на рад предузетника примени креативне технике избора, селекције и вредновања пословних идеја; препозна садржај и значај бизнис плана истражи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште: цена, производ, место, промоција и личност процени важност маркетинг плана у припреми бизнис плана прикупи и анализира информације о тржишту и развија индивидуалну маркетинг стратегију развије самопоуздање у спровођењу теренских испитивања презентује маркетинг план као део сопственог бизнис плана	Предузетничке способности и стратегије Трагање за пословним идејама Маркетинг и продаја	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **Препоруке за реализацију наставе:** Методе рада: мини предавања, дискусија, групни рад, играње улога, студије случаја, симулација, рад на терену, Brainstorming; swot анализа, анкета/интервју, презентација Циклус емпиријског учења Дневник рада – објаснити вођење дневника рада Место одржавања: довољно велики простор који омогућује рад у групама Користити позитивне примереиз праксе; организовати долазак успешног предузетника на час Вежбе означене са ** се могу користити као замена или допуна

			За предвиђене садржаје користити материјале из приручника за обуку ***Предузетничке способности и стратегије*** Бити или не бити Мини циљ-циљеви предузетника Производња огрлица Пикадо** Градња куле ***Трагање за пословним идејама*** Заједничко трагање за идејама и селекција – модел левка Фабрика лопти ** Структура и садржај бизнис плана ***Маркетинг и продаја*** Мини тржиште Освајање тржишта шибица ** Увод у маркетинг план Истраживање тржишта Собна симулација тржишта** Презентација маркетинг плана **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: домаћи задатак дневник рада активност на часу самостални практични рад праћење практичног рада

Назив модула: **Управљање пословањем**

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Развијање менаџерских способности и особина Оспособљавање за управљање трошковима и временску организацију активности Развијање свести о потреби иновација у пословању и рационалног размишљања и деловања Упознавање са реалним проблемима са којима се суочава предузетник на тржишту (конкуренција) Упознавање са ефектима економије обима Оспособљавање за истраживачки рад и успешну презентацију Развијање преговарачких способности и толеранције	управља процесом рада (производња, промет робе, промет услуга) разликује фазе у процесу рада уради организацију процеса рада планира процесе пословања у зависностиод циља води пословне разговоре планира и редукује трошкове идентификује могућности за побољшање процеса управљања развија стратегије за побољшање процеса рада процени различит утицај појединих категорија трошкова планира обим пословања који обезбеђује профит организује време препознаје уско грло и празан ход у пословању предузећа користи гантограм изврши иновацију у пословању уз смањење цене коштања препозна понашања која помажу или ометају процес комуникације самостално или у групи развија и примењује стратегије сарадње и конкуренције процени како ограничено тржиште утичена план реализације утврди продајну цену	Организација набавке и продаје Трошкови у трговини Управљање временом Инжењеринг вредности Информисање, комуникација, конкуренција и упрађање продајом Правни аспект покретања бизниса Припрема за теренски рад и презентација пословног плана	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (22 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **Препоруке за реализацију наставе:** За предвиђене исходе и користити материјале из приручника за обуку ***Организација производње*** Производња коверти Појам и значај организације Типови организације Производња ранаца**

	препозна улогу и значај менаџера изабере најповољнију организациону и правну форму привредне активности планира трошкове и организацију пословања за сопствени бизнис план презентује план пословања као део сопственог бизнис плана		***Трошкови производње*** Картинг центар Праг рентабилности ***Управљање временом*** Пикник Гантограм ***Инжењеринг вредности*** Инжињеринг вредности ***Информисање, комуникација, конкуренција и управљање производњом*** Шупљи квадрат** Најбољи посао** Вежба са крунама ***Припрема за теренски рад и презентација производног плана*** Лична карта предузећа План инвестиција и трошкова План производње Обезбедити долазак предузетника. Упутити ученике на комуникацију са релевантним службама: Агенција за привредне регистре, општина, банка, управа прихода и консалтинг предузећа **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: домаћи задатак дневник рада активност на часу самостални практични рад праћење практичног рада

Назив модула: Финансијски извештаји као део бизнис плана

Трјање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовинекао најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану Препознавање профита/добити као основног мотива пословања Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа Схватање значаја финансијске анализе у пословању предузећа и добијања повратне информације	састави биланс стања састави биланс успеха и утврди пословни резултат направи разлику између прихода и расхода с једне стране и прилива и одлива новца са друге стране идентификује начине за одржавање ликвидности у пословању предузећа схвати важност повезаности сва три финансијска извештаја састави бизнис план за сопствену бизнис идеују провери квалитет своје бизнис идеје и урађеног бизнис плана	Биланс стања Биланс успеха Биланс токова готовине (cash flow) Упоредна анализа финансијских извештаја Припрема и презентација бизнис плана пред инвеститорима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (22 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **Препоруке за реализацију наставе:** За предвиђене исходе и садржаје користити обрасце ивежбе из приручника за обуку ***Биланс стања*** Т конто ***Биланс успеха*** Фризерски салон „Зоран” Алинин бизнис је у опасности

			Биланс токова готовине (cash flow) Тржиште корпи Продавци коња Господин Тодор Талични Том**
			Припрема и презентација бизнис плана пред инвеститорима Јавна провера бизнис планова пред осталим учесницима, наставницима и банкарима Омогућити ученицима сва расположива средства за визуализацију Систематизација - квиз знања **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: домаћи задатак дневник рада активност на часу самостални практични рад праћење практичног рада

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Трговинско пословање
Канцеларијско пословање
Организација набавке и продаје
Рачуноводство у трговини
Обука у виртуелном предузећу
Вештина комуникације
Статистика
Маркетинг у трговини
Менаџмент – изборни
Принципи економије

2.2.1.5. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ЕЛЕКТРОНСКО ПОСЛОВАЊЕ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV		64				64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Оспособљавање ученика за креирање публикација
Оспособљавање ученика за израду интернет презентација
Упознавање ученика са основним појмовима електронског пословања
Оспособљавање ученика за коришћење електронског банкарства
Оспособљавање ученика за коришћење електронске трговине

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Израда публикација	10
Интернет презентације	12
Увод у електронско пословање	10
Електронско банкарство	16
Електронска трговина	16

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Израда публикација**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање учениказа креирање публикација	објасни значај публикације направи једноставну публикацију припреми публикацију за штампу и штампа публикацију разликује штампане и електронске публикације користи направљену публикацију	Креирање просте публикације (позивница, резиме, визит карта, флајер, каталог...) рад са текстом у публикацијама убацивање слика и облика форматирање садржаја публикације Креирање разних публикација за штампање Креирање публикација за e-mail (newsletter...) Припрема за штампу и штампање публикације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: ситуација web quest игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

Назив модула: **Интернет презентације**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање учениказа израду интернет презентација	објасни специфичности презентације на интернету примени основна знања из маркетинга дизајнира интернет презентацију изради интернет презентацију постави презентацију на интернет	Презентација на интернету и њене специфичности Web страна Web site, blog, rss URL Хипер текст (HTML, XML, CSS...) Алати за израду Web презентације WYSIWYG и HTML едитори Поступак прављења презентације Израда Web страна Рад са текстом Рад са сликама Повезивање (линковање) Web страна Приказивање Web презентације Постављање Web презентације на сервер (FTP протокол и алати)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: ситуација, web quest игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

Назив модула: Увод у електронско пословање

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Упознавање ученика са основним појмовима електронског пословања	објасни елементе и основне функције електронског пословања користи интернет у јавној управи и разуме концепт e-government-a објасни телекомуникациони концепт у ЕП користи заштиту и мере безбедности у ЕП	Облици електронског пословања EDI B2B модел електронског пословања B2C модел електронског пословања M-пословање Телекомуникациони канали Медијуми комуникације Протоколи и интерфејси GIS и GPS Интернет у јавној управи ие-government Заштита информационох система Сигурност у електронском пословању	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика. **Место реализације наставе** Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: ситуација web quest игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

Назив модула: Електронско банкарство

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Оспособљавање учениказа коришћење електронског банкарства	објасни елементе и функције електронског банкарства користи електронски новац и електронски чек користи дигитални потпис користи јавни и приватни кључ користи дигитални потпис и сертификат	Електронски платни промет и системи плаћања Системи електронског плаћања Електронски новац Електронски чек Мобилни телефон у ЕП Дистрибуираност електронског банкарства АТМ системи/банкомати POS системи и фискалне касе Телефонско банкарство SMS банкарство Мобилно банкарство WAP банкарство WEB TV On-line PC банкарство Интернет банкарство Home Banking Електронске мреже међубанкарских плаћања	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: ситуација web quest игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

Назив модула: **Електронска трговина**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање учениказа коришћење електронске трговине	објасни елементе и функције електронске трговине наручи робу и услуге електронским путем купује у електронској продавници изврши електронске трансакције	Електронска продавница Електронска корпа Портали Трговина на Web-u IT за обраду трансакција	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Место реализације наставе** Кабинет за рачунарство и информатику **Методе за реализацију наставе** Наставу реализовати методама активно оријентисане наставе. Препоручене методе: ситуација web quest игра по станицама **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Рачунарство и информатика
Обука у виртуелном предузећу
Маркетинг у трговини

МЕНАЏМЕНТ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Стицање знања о улози менаџмента у организацијама;
Стицање знања о потреби планирања активности управљања;
Стицање знања о стратешком менаџменту;
Стицање знања о потреби и начинима организовања;
Стицање знања о лидерству/вођењу као активности управљања;
Стицање знања о важности тимског рада у организацијама;
Стицање знања о конфликтима и управљању конфликтима у организацијама;
Стицање знања о организационој култури;
Стицање знања о контроли као активности управљања.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: четврти

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Улога менаџмента у организацијама	10
Планирање и стратешки менаџмент	12
Организовање као активност управљања	15
Вођење као активност управљања	12

Организациона култура	6
Контрола као активност управљања	9

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Улога менаџмента у организацијама

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о улози менаџмента у организацијама	објасни улогу менаџмента у организацији објасни развој менаџмента објасни окружење предузећа и његове карактеристике анализира утицај окружења на пословање предузећа разликује активности управљања објасни врсте одлука и методе доношења одлука анализира процес доношења одлука донесе одлуку на рационалан начин објасни нивое менаџмента и вештине менаџера објасни важност друштвено одговорног понашања предузећа наведе примере етике у пословању	Увод у менаџмент (појам и значај) Еволуција мисли о менаџменту Окружење менаџмента и борба са утицајума окружења (опште карактеристике окружења, утицај окружења) Активности (фазе) управљања (планирање, организовање, вођење и контрола) Доношење одлука (врсте одлука, методе доношења одлука, процес рационалног доношења одлука) Нивои менаџмента и вештине менаџера Друштвена одговорност и етика у пословању предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (10 часова) **Место реализације** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модули се реализују кроз методе активног учења

Назив модула: **Планирање и стратешки менаџмент**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању а:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА

Стицање знања о потреби планирања активности управљања Стицање знања о стратешком менаџменту	објасни важност дефинисања циљева организације објасни важност планирања разликује врсте планова објасни хијерархију планова дефинише стратегију објасни концепт развоја стратегије објасни процес стратешког менаџмента разликује нивое стратегије у организацијама објасни начине за институционализацију и операционализацију стартегије анализира различите пословне стратегије	Важност циљева, Хијерархија планова, Разлика између стратешких и оперативних планова, Развој концепта стратегије Процес стратешког менаџмента, Нивои стратегије Примена стратегије (институционализација, операционализација)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модули се реализују кроз методе активног учења Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Организовање као активност управљања

Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стањуда:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Стицање знања о потреби и начинима организовања	објасни основне активности процеса организовања разликује високу и равну хијерархију објасни процес стварања организационеструктуре – организациони дизајн одабере концепт организационог дизајна узависности од услова у окружењу дефинише организациону структуру разликује формалну и неформалну организациону структуру објасни функционални модел организационе структуре објасни дивизиони модел организационеструктуре објасни матрични модел организационеструктуре донесе закључак о избору модела организационе структуре на основу анализеуслова пословања разликује изворе моћи и ауторитета уорганизацији објасни потребу делегирања ауторитета ипредности и недостатке делегирања ауторитета разликује централизацију и децентрализацију планира људске ресурсе врши регрутовање и селекцију кандидата запосао препозна потребу за обуком иусавршавањем запослених објасни критеријуме за оцену учинака ипоступак утврђивања надокнаде запосленима разликује облике померања запослених уоквиру организације наведе примере ситуација у којима можедоћи до унапређења, премештаја, деградирања и разрешења	Организовање – појам и активности подела рада подела на секторе хијерархија – висока, равна координација Дизајн организације Организациона структура (функционални модел, дивизионимодел, матрични модел) Извори моћи и ауторитет уорганизацији Делегирање ауторитета(предности, недостаци, отпори делегирању ауторитета, смернице за делегирање ауторитета, децентрализација – централизација) Управљање људским ресурсима (планирање УЉР; регрутовање; селекција; увођење у радну средину; развој запослених кроз обуку и усавршавање; оцена учинкаи утврђивање надокнаде;унапређења, премештаји,деградирања, разрешења)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (15 часова) **Место реализације** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модули се реализују кроз методе активног учења Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула Вођење као активност управљања Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о лидерству/вођењу као активности управљања Стицање знања о важности тимског рада у организацијама Стицање знања о конфликтима и управљању конфликтимау организацијама	објасни значај вођења у организацијама разликује факторе и стилове лидерсва објасни значај мотивисања запослених објасни основне теорије мотивације доведе у везу доминантне факторе мотиваације са обликом/начином лидерства објасни потребу тимског рада у организацијама разликује врсте тимова и њихове карактеристике објасни фазе развоја тима објасни вештине које мора да поседује тимда би ефикасно деловао објасни значај различитих улога чланова тима и значај тимских норми дизајнира тим у складу са дефинисаним циљем, водећи рачуна о различитим улогама и вештинама чланова тима објасни врсте конфликата у тимовима објасни основне карактеристике конфликата у организацијама разликује персоналне и организационе узроке конфликата у организацијама објасни стратегије за управљање конфликтима примени одговарајућу стратегију управљања конфликтима у зависности одврсте конфликта	Вођење као активност управљања, носиоци лидерства Фактори вођства личне карактеристике лидера особине подређених карактеристике средине Приступи изучавању вођства – бихејвиористички приступ.... Стилови вођства (класични и савремени) Мотивација Тимови и тимски рад (врсте тимова, фазе развоја тимова, улоге у тиму, предности и недостаци тимског рада..) Конфликти у организацијама и њихово решавање карактеристике узроци стратегије управљањаконфликтима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модули се реализују кроз методе активног учења Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула:

Организациона култура

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
	По завршетку модула ученик ће бити у стању да:		
Стицање знања о организационој култури	објасни утицај организационе културе на пословање и пословне резултате организације разликује когнитивне и симболичке елементе организационе културе разликује основне типове организационе културе објасни различите субкултуре у организацијама	Организациона култура - појам, значај Утицај организационе културе на функционисање организације Садржај орг. културе (когнитивни и симболички елементи) Класификација орг. култура (култура моћи, култура улога, култура задатка, култура подршке) Организациона култура и субкултуре Мултикултурализам корпорација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (6 часова) **Место реализације** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модули се реализују кроз методе активног учења препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

Назив модула: Контрола као активност управљања

Трајање модула: **9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
	да:		
Стицање знања о контроли као активности управљања	објасни циљ контроле као активности управљања објасни значај и фазе у поступку контроле објасни дизајнирање контролних система објасни значај финансијске контроле анализира резултате пословања на основу финансијских извештаја (биланс стања, биланс успеха, извештај о кретању готовине) објасни буџетску контролу објасни ревизију као начин контроле	Контрола као активност управљања - појам, функција и циљ контроле; Фазе у поступку контроле: утврђивање стандарда мерење резултата поређење остварених резултатаса стандардима предузимање корективних мера Важност контроле Дизајнирање контролних система: кључне резултатске области стратешке контролне тачке Финансијска контрола (биланс стања, биланс успеха, извештај о кретању готовине) Буџетска контрола, Ревизија (интерна, екстерна)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (9 часова) **Место реализације** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модули се реализују кроз методе активног учења. Препоручене методе: студија случаја, пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Предузетништво
Рачуноводство у трговини
Обука у виртуелном предузећу
Организација набавке и продаје

ПОСЛОВНА ЕКОНОМИЈА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Стицање основних знања о трошковима и врстама трошкова предузећа;
Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа;
Стицање основних знања о резултатима пословања предузећа;
Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: трећи

Ред.бр.	*НАЗИВ МОДУЛА*	Трајање модула (часови)
1.	Трошкови	30
2.	Резултати пословања предузећа	20
3.	Економски принципи пословања предузећа	20

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Трошкови**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

Стицање основних знања о трошковима и врстама трошкова предузећа Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа	објасни процес трансформације уложених ресурса у резултате дефинише трошење фактора производње разликује појмове – трошкови и утрошци наведе врсте трошења наведе трошкове према местима настанка наведе трошкове према везаности за носиоце наведе трошкове према начину преношења на носиоце разликује трошкове у кратком року дефинише фиксне трошкове дефинише варијабилне трошкове дефинише граничне трошкове опише динамику укупних трошкова илуструје графички укупне и просечне, фиксне и варијабилне трошкове илуструје графички укупне трошкове израчуна поједине категорије трошкова анализира добијене резултате анализира динамику трошкова разликује трошкове у дугом року дефинише калкулације трошкова разликује калкулације трошкова израчуна цену коштања бирајући адекватну калкулацију анализира добијене резултате	Трансформација уложених ресурса у резултате Трошење фактора производње Трошкови и утрошци Врсте трошкова Подела трошкова према факторима производње Подела трошкова према местима настанка Подела трошкова према везаностиза носиоце Подела трошкова према начину преношења на носиоце Подела трошкова у зависности од динамике обима производње Трошкови у кратком року Фиксни трошкови Варијабилни трошкови Гранични трошкови Динамика укупних трошкова Трошкови у дугом року Калкулације трошкова Калкулације трошкова према времену израде Калкулације трошкова према начину израде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за трошкове предузећа и начине обрачуна. Употреба графичких приказа за поједине категорије трошкова. Утврдити цену коштања на конкретним примерима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Резултати пословања предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о резултатима пословања предузећа	дефинише приход предузећа разликује врсте прихода предузећа дефинише просечан и маргиналан приход идентификује факторе који утичу на приход предузећа анализира везу укупног прихода и тражње за производима предузећа дефинише профит предузећа објасни изворе профита предузећа наведе врсте прихода предузећа израчуна укупан приход и профит предузећа	Приход предузећа - појам и врсте Укупан приход Просечан приход Маргиналан приход Фактори који утичу на приход предузећа Укупан приход и тражња за производима предузећа Профит предузећа – појам и извори Врсте профита предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за приход и профит предузећа. Утврдити резултат пословања предузећа на конкретним примерима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Економски принципи пословања предузећа**

Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа	разликује парцијалне економске принципе пословања дефинише продуктивност доводи у везу производњу и продуктивност доводи у везу технологију и продуктивност наводи циљеве мерења продуктивности предузећа описује значај пораста продуктивности доводи у везу људске ресурсе и продуктивност дефинише економичност идентификује изворе економичности успоставља односе између трошкова и унапређења економичности дефинише рентабилност наведе значење и значај рентабилности предузећа наведе циљеве мерења рентабилности предузећа идентификује факторе унапређења рентабилности израчунава економске принципе пословања предузећа упореди израчунате показатеље анализира израчунате показатеље	Парцијални економски принципи пословања предузећа Појам продуктивности Производња и продуктивност Технологија и продуктивност Мерење продуктивности Показатељи продуктивности Циљеви мерења продуктивности предузећа Значај пораста продуктивности Људски ресурси и продуктивност Појам економичности Анализа економичности Извори економичности Поређење трошкова и унапређење економичности Значење и значај рентабилности предузећа Анализа рентабилности предузећа Мерење рентабилности предузећа Унапређење рентабилности предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за економске принципе пословања. Утврдити економске принципе пословања предузећа на конкретним примерима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Принципи економије
Рачуноводство у трговини
Обука у виртуелном предузећу
Право
Организација набавке и продаје

ПОСЛОВНИ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	64					64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Усвајање знања из страног језика и јачање самопоуздања код ученика да у усменој и писаној комуникацији користи језик и да се компетентно и самосвесно споразумева са људима из других земаља;

Оспособљавање ученика да упозна језик струке у оноликој мери која му омогућава да користи страни језик ради вођења пословне комуникације, праћења новина у струци и ширењу пословних веза.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљава	разуме основне порукеи захтеве исказане	ТЕМЕ (Ове теме произилазе из описа	1. Представљање себе и других	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика

ње ученика за разумевање усменог говора	јасним стандардним језиком када је реч о блиским стручним темама разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика) Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје Примена информационих технологија у домену струке Вођење евиденције и документације у администрацији Праћење новина у области међународних правно-административних послова Примене међународних стандарда и законске реуглативе Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА Начини преговарања Истраживање тржишта Иновације у послу Конкуренција Продаја на велико и на мало **<u>Напомена</u>**: Језички садржаји су идентични као и за опште-	Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадањаи недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временскиходноса Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и	подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и

		образовни предмет СТРАНИ ЈЕЗИК	изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитностии обавезности Исказивање сумње и несигурности	ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	разуме текстове блиске струци (стандардна писма, информације о процесурада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке разуме основни садржај као и важниједетаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко	једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење опише делатност, фирму, процес рада			

излагање на страном језику	или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике образложи краће своје намере, одлуке, поступке			продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности напише пословно писмо према одређеном моделу различите садржине опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лицеу лице са саговорником буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама на послу			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава	сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			

садржај краћихусмених и писанихтекстова				која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	идентификује различита гледишта оистој теми			
ЗНАЊЕ ОЈЕЗИКУ	коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице			

ВЕШТИНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		70				70

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Упознавање ученика са начинима и средствима интерне и екстерне комуникације;
Упознавање ученика са правилима пословног бон-тона;
Оспособљавање ученика за комуницирање са представницима разних народа;
Оспособљавање ученика за успешно обављање телефонског разговора и правилно састављање е-маилпорука;
Оспособљавање ученика за активно слушање и превазилажење конфликтних ситуација;
Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
Врсте комуникације	6
Пословни бонтон	12
Културолошке различитости народа	12
Телефонирање и електронска комуникација	12
Баријере у комуникацији	14
Продајни разговор	14

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Врсте комуникације

Трајање модула: **6 часова**

ЦИЉ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Упознавање ученика са начинима и средствима интерне и екстерне комуникације	разликује врсте комуникације објасни предности и недостатке усмене и писмене комуникације објасни разлику између вербалне и невербалне комуникације разликује намену средстава комуникације (телефон, факс,компјутер) и користи их	Врсте комуникације Предности и недостаци усмене и писмене комуникације Вербална и невербална комуникација Средства комуникације – врсте и начин коришћења	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (6 часова) **Место реализације наставе** Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење практичног рада усмено излагање тестове знања активност на часу тест практичних вештина

Назив модула: Пословни бонтон

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Упознавање ученика са правилима пословног бон-тона	понаша се у складу са правилима пословног бон-тона примени правила хоризонталне и вертикалне комуникације у предузећу и конкретној служби примени правила екстернекомуникације	Правила пословног понашања (пословни бон-тон) Формална и неформална интерна комуникација Функционалне фразе и изрази који се употребљавају у екстерној комуникацији	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (12 часова) **Место реализације наставе** Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење практичног рада усмено излагање тестове знања активност на часу тест практичних вештина

Назив модула: Културолошке различитости народа

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за комуницирање са представницима разних народа	одабере прикладне теме за разговор при првом сусрету са пословним партнером сарађује са пословним партнерима из разних средина, поштујући њихове културолошке специфичности негује и одржава односе са већ стеченим пословним партнерима	Културолошке карактеристике различитих народа и облици понашања у одређеним пословним ситуацијама Међународни пословни календар	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (12 часова) **Место реализације наставе** Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење практичног рада усмено излагање, тестове знања активност на часу, тест практичних вештина

Назив модула: **Телефонирање и електронска комуникација**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за успешно обављање телефонског разговора и правилно састављање е-маил порука	разликује елементе разговора вођеногу личном контакту и преко телефона припреми се за успешно обављање телефонског разговора прими и остави поруку преко телефона успостави односе са новим пословним партнером разјасни евентуалне неспоразуме са пословним партнером преко телефона уговори пословни састанак преко телефона даје упутства за проналажење седишта предузећа састави e-mail поруке различитих намена	„Златна" правила вођења телефонског разговора Функционалне фразе и изрази који се користе приликом телефонирања Симулација телефонског разговора Електронска комуникација- правилаза писање е-маил порука	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (12 часова) **Место реализације наставе** Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење практичног рада, усмено излагање, тестове знања активност на часу тест практичних вештина

Назив модула: Баријере у комуникацији

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Оспособљавање ученика за активно слушање и превазилажење конфликтнх ситуација	препозна могуће баријере у комуникацији примени правила за активно слушање примени различите методе решавања конфликтних ситуација	Могуће баријере у комуникацији Методе решавања конфликтних ситуација Уобичајене фразе и изрази који су прикладни за разјашњавање неспоразума	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (14 часова) **Место реализације наставе** Часови се реализују у специјализованој учионици (кабинет опремљен рачунарима и пројектором, модерацијском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење практичног рада усмено излагање тестове знања активност на часу тест практичних вештина

Назив модула Продајни разговор Трајање модула 14 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити устању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВОЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
	представи себе и своје предузеће иопише његову делатност планира и припрема продајниразговор разликује фазе продајног разговора разликује и примени општа правилапонашања продавца разликује и примени најважнијепродајне вештине примени правила аргументације закупца одговори на приговоре купца прилагоди приступ купцу у зависностиод типа потрошача разликује фразе и изразе које требаизбегавати у продајном разговору	Фазе продајног разговора (поздрав, представљање, успостављање односа, откривање потребе, демонстација робе, аргументација, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај одкупца) Општа правила понашања продавца(не красти време – искористити га, бити тачан, веровати у производ, показати интерес за проблеме купца, добро слушати купца, давати добре информације, избегавати негативне аргументације, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај одкупца) Продајне вештине (језик продавца, шта треба избегавати, негативни и позитивни аргументи, правила аргументације за купца, правила и методе аргументације цене робе, правила и методе за третман и одговоре на приговоре купца, правилан технике комуникације код закључивања продајног разговора, општа правила понашања продавца, технике комуникације са различитим типовима потрошача) Типови потрошача и реаговање наразличите типове потрошача	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења,планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (14 часова) **Место реализације наставе** часови се реализују у специјализованој учионици (кабинету опремљен рачунаримаи пројектором, мобилеријском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење практичног рада усмено излагање тестове знања активност на часу тест практичних вештина
Оспособљавање ученика за обављање продајног разговора	представи себе и своје предузеће иопише његову делатност планира и припрема продајниразговор разликује фазе продајног разговора разликује и примени општа правилапонашања продавца разликује и примени најважнијепродајне вештине примени правила аргументације закупца одговори на приговоре купца прилагоди приступ купцу у зависностиод типа потрошача разликује фразе и изразе које требаизбегавати у продајном разговору	Фазе продајног разговора (поздрав, представљање, успостављање односа, откривање потребе, демонстација робе, аргументација, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај одкупца) Општа правила понашања продавца(не красти време – искористити га, бити тачан, веровати у производ, показати интерес за проблеме купца, добро слушати купца, давати добре информације, избегавати негативне аргументације, третман, одговори на приговоре купца, закључак продајног разговора, појачавање одлуке купца, опроштај одкупца) Продајне вештине (језик продавца, шта треба избегавати, негативни и позитивни аргументи, правила аргументације за купца, правила и методе аргументације цене робе, правила и методе за третман и одговоре на приговоре купца, правилан технике комуникације код закључивања продајног разговора, општа правила понашања продавца, технике комуникације са различитим типовима потрошача) Типови потрошача и реаговање наразличите типове потрошача	На почетку модула ученике упознати сациљевима и исходима наставе / учења,планом рада и начинима оцењивања **Подела одељења на групе** Одељење се дели на групе уколико предмет изабере више од 15 ученика **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: Вежбе (14 часова) **Место реализације наставе** часови се реализују у специјализованој учионици (кабинету опремљен рачунаримаи пројектором, мобилеријском таблом, флип чартом, телефоном са факс машином) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе. *Препоручене методе:* Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршитикроз: праћење практичног рада усмено излагање тестове знања активност на часу тест практичних вештина

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

Организација набавке и продаје
Менаџмент- изборни
Обука у виртуелном предузећу, Предузетништво
Српски језик и књижевност, Канцеларијско пословање

КОМЕРЦИЈАЛНО ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

Наставни програм Комерцијалног познавања робе идентичан је наставном програму образовног профила економски техничар.

2.2.1.6. МАТУРСКИ ИСПИТ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КОМЕРЦИЈАЛИСТА

Матурски испит је један од елемената система обезбеђивања квалитета стручног образовања. Полагањем матурског испита у средњем стручном образовању, појединац стиче квалификацију неопходну за учешће на тржишту рада. Матурским испитом се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном четворогодишњем образовању, стекао стандардом квалификације прописана знања, вештине, ставове и способности, тј. стручне компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила. Матурски испит састоји се од три независна испита:

- испит из српског језика и књижевности,
- испит за проверу стручно–теоријских знања;
- матурски практични рад.

Организација матурског испита спроводи се у складу са Правилником о програму матурског испита за образовни профил комерцијалиста. Матурски испит се организује у школама у три испитна рока који се реализују у јуну, августу и јануару.

Испит из матерњег језика и књижевности: Циљ испита је провера језичке писмености, познавања књижевности као и опште културе. Испит из матерњег језика полаже се писмено. На испиту ученик обрађује једну од четири понуђене теме. Ове теме утврђује Испитни одбор школе, на предлог стручног већа наставника матерњег језика. Од четири теме које се нуде ученицима, две теме су из књижевности, а две теме су слободне. Писмени испит из матерњег језика траје три сата.

Испит за проверу стручно–теоријских знања: Циљ овог дела матурског испита је провера остварености очекиваних исхода знања за образовни профил комерцијалиста, односно стручно–теоријских знања неопходних за обављање послова и задатака за чије се извршење ученик оспособљава током школовања. У наставном плану и програму за образовни профил комерцијалиста, стручна знања неопходна за обављање послова и задатака стичу се у оквиру предмета трговинско пословање и финансије. Провера остварености очекиваних исхода знања, односно стручно–теоријских знања врши се завршним тестирањем. Тест садржи највише 50 задатака, а конципиран је тако да обухвата све нивое знања и све садржаје који су процењени као темељни и од суштинског значаја за обављање послова и задатака у оквиру датог занимања, као и за наставак школовања у матичној области. Тест и кључ за оцењивање теста припрема Центар, на основу Збирке теоријских задатака за матурски

Укупан број бодова на тесту који ученик може да постигне је 100 и једнак је збиру бодова које је ученик постигао тачним одговорима на постављене задатке.

На тесту нема негативних бодова. Успех на тесту

изражава се нумерички, при чему се број бодова преводи у успех, на основу скале за превођење бодова у успех. Израда теста траје три сата.

Матурски практичан рад: Циљ матурског практичног рада је провера стручних компетенција прописаних Стандардом квалификације комерцијалиста.

На матурском практичном раду ученик

извршава два комплексна радна задатка којима се проверава стеченост свих прописаних стручних компетенција. Радни задаци се реализују кроз практичан рад.

За проверу прописаних компетенција,

на основу Оквира за процену компетенција за квалификацију комерцијалиста утврђује се листа комбинација радних задатака.

Стручно веће наставника стручних предмета школе бира радне задатке

на основу листе задатака из Приручника и формира школску листу која ће се користити у том испитном року. Број комбинација мора бити најмање за 10% већи о матурски испит у једном одељењу. Сваки радни задатак може се оценити са највише 100

2.2.2. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР

2.2.2.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈА, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Прилог 1

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Назив квалификације	**ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР**

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
КЛАСНОКС[1]/ ISCED-F 2013	0419 Пословање и администрација неразврстани на другом месту
Ниво НОКС -а[2]	4
Ниво ЕОК-а[3]	4
Врста квалификације	Стручна
Обим квалификације	4 године
Предуслови за стицање квалификације	НОКС 1
Облици учења	- Формално образовање
Врста јавне исправе	- Диплома - Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил

РЕЛЕВАНТНОСТ КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И НАСТАВАК ОБРАЗОВАЊА	
Проходност у систему квалификација	Ниво 5 НОКС-а Ниво 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2) Ниво 7 НОКС-а (подниво 7.1)
Занимање	3311.06. Финансијски референт 3312.02 Референт штедње и кредитирања 3313.01 Књиговодствени референт 3313.09 Обрачунски референт 3322.03 Референт продаје 3323.03 Референт набавке 3343.01 Административни секретар 3343.03 Записничар 4211.01 Банкарски службеник 4311 Рачуноводствени и књиговодствени службеници 4312.04 Службеник за статистичку обраду података 4312.06 Службеник осигурања 4312.08 Финансијски службеник
Стандард занимања[4]	-

ИСХОДИ УЧЕЊА	
Општи опис квалификације	Економски техничар поседује базична знања из економске политике и теорије, практично примењује економска знања из области финансија, банкарства и осигурања, укључујући рачуноводствене и књиговодствене евиденције, те пружа оперативну подршку у обављању административних, комерцијалних и послова маркетинга у различитим врстама пословних субјеката. Обучен је да: сагледава и повезује основне показатеље пословања пословног субјекта, дајући допринос анализама релевантним за доношење различитих економских одлука и њихових последица на развој привреде и друштва у целини; припрема општу пословну документацију унутар пословног субјекта, врши пословну кореспонденцију и комуникацију, прикупљање података и припрему документације у поступку набавке добара и услуга, као и спровођење активности маркетинга производа и услуга; књижи пословне промене у пословним књигама; обавља послове платног промета правних и физичких лица, послове прикупљања и коришћења новчаних средстава и послове са хартијама од вредности (укључујући дигиталне канале); пружа оперативну подршку при коришћењу производа и услуга банкарства и осигурања, обавља продају једноставнијих услуга и производа банкарства и осигурања, припрема и обрађује документацију за различите врсте услуга и захтева клијената у банкама, обрађује захтеве и израђује документа осигурања клијентима, те их информише о целокупној понуди производа и услуга банке, друштва за осигурање и друштва за реосигурање. Примењује апликативне софтвере у оквиру свог делокруга рада, а у вези са канцеларијским пословањем, пословном комуникацијом, банкарским пословима и пословима осигурања, као и при обављању финансијско-рачуноводствених и комерцијалних послова, укључујући оне релевантне за примену е-пословања пословног субјекта. Вешто комуницира у различитим контекстима и делотворно на једном страном језику, активно доприносећи неговању културе изражавања; продуктивно примењује математичке моделе, техничка и технолошка знања и информационо-комуникационе технологије (ИКТ) у решавању проблема; ефикасно учи, усавршава се и развија своју каријеру; активно учествује у иницирању и реализацији пројеката који доприносе добробити заједнице и одрживом развоју. Активно доприноси неговању толеранције, људских права и културне традиције и баштине у оквиру организације и у различитим социјалним контекстима; одговоран је према сопственом здрављу и спреман да се укључи у активности усмерене ка очувању окружења у којем живи и ради. Ниво општих и стручних знања, вештина, способности и ставова у оквиру стечених компетенција, економском техничару омогућава запошљавање и наставак школовања.

Компетенције	- Примена основних економских принципа и законитости у професионалном раду и даљем учењу; - Вођење евиденција и обрада рачуноводствене и финансијске документације на прописан начин; - Пружање оперативне подршке у обављању банкарских послова и послова осигурања; - Пружање оперативне подршке у обављању административних, комерцијалних и послова маркетинга у различитим пословним субјектима; - Кључне компетенције[5].

По стеченој квалификацији лице ће бити у стању да:	
Знања	- објасни основне концепте функционисања привреде, тржишта и пословне економије, као и значај и примену метода и модела који се користе у анализама кретања у економији и пословања пословних субјеката; - опише врсте пословних субјеката, као и организациону структуру, врсте послова и надлежности организационих јединица; - опише врсте, услове и начин припреме пословне документације и вођења пословних књига; - објасни садржај и процедуру израде редовног годишњег финансијског извештаја у зависности од величине, организационе структуре и врсте пословног субјекта; - објасни процес евидентирања пословних промена и догађаја у пословним књигама, припремне радње, правила и поступке израде финансијских извештаја, као и врсту и начине контроле и чувања књиговодствене документације; - објасни општу процедуру вођења динарских и девизних рачуна физичких и правних лица, послове благајне, процедуре и инструменте готовинског и безготовинског плаћања у земљи и иностранству; - опише различите врсте кредита, кредитне услове и поступак уговарања, одобравања и отплате кредита, начин обрачуна камате и инструменте обезбеђења кредита; - објасни појам и врсте хартија од вредности, начине трговања хартијама од вредности, процедуру отварања и вођења рачуна и новчане трансакције у купопродаји хартија од вредности; - објасни значај осигурања, врсте осигурања, појам и врсте осигураних ризика; - опише тарифе, врсте накнаде штете и процедуру подношења захтева за накнаду штете;

[5] На основу Правилника о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета („Службени гласник РС”, бр. 117/13).

Знања	- објасни појам премије осигурања и осигураног случаја, као и елементе докумената у осигурању (полисе осигурања, листа покрића, цертификата осигурања, потврде и уговор о склопљеном осигурању, *slip* и *cover note* и остало); - опише елементе плана набавке и продаје добара и услуга, процедуру уговарања и поступак набавке и продаје; - објасни послове пријема, отпреме и складиштења, као и сврху основне документације за потребе продаје и набавке и евиденција о извршеној купопродаји добара; - наведе поступке примене ИКТ-а, информационих система, као и основне пословне апликације и веб-алате за управљање пословним подацима и процесима (за прикупљање и обраду статистичких података, за вођење интерне и екстерне пословне комуникације и документације и сл.); - наведе врсте маркетиншких активности, основне принципе и поступке маркетиншког истраживања и примену дигиталног маркетинга у истраживању тржишта и промоцији пословања; - објасни правила и организацију канцеларије, процедуре планирања, организовања и реализације пословних активности; - наведе принципе и правила пословне комуникације и етике.

Вештине	- интерпретира законску регулативу и релевантне професионалне стандарде у области рачуноводства, банкарства, осигурања и администрације, као и прописе којима се уређује рад пословних субјеката; - прикупља, врши прорачуне и статистички обрађује пословне податке, те учествује у анализама и праћењу пословања пословних субјеката; - даје препоруке за унапређивање пословања у оквиру делокруга свог рада на основу политике пословања пословног субјекта, узимајући у обзир принципе одрживог развоја економије; - систематизује и класификује рачуноводствене исправе и другу документацију по периодима и активностима, контролише њихову веродостојност и спроводи поступак књижења пословних промена у пословним књигама; - спроводи поступак усаглашавања промета и стања аналитичке и синтетичке евиденције; - припрема податке у изради плана новчаних токова и финансијских извештаја; - припрема пословну документацију, односно саставља документе и једноставна акта на прописан начин; - информише клијенте о целокупној понуди производа и услуга банке;

Вештине	- обавља послове вођења текућих и наменских динарских и девизних рачуна физичких и правних лица и реализује готовинске и безготовинске налоге за плаћања у земљи и иностранству укључујући и дигиталне канале; - припрема и обрађује документацију за различите врсте кредитних захтева, прати отплату и ликвидацију кредита; - припрема и обрађује документацију за отварање и вођење наменских рачуна и обавља новчане трансакције у купопродаји хартија од вредности; - пружа информације клијенту о целокупној понуди производа и услуга друштва за осигурање и друштва за реосигурање; - израђује калкулације и понуде осигурања, као и документа у осигурању (полису осигурања, лист покрића, цертификат осигурања, потврду и типски уговор о склопљеном осигурању, *slip* и *cover note* и остало); - обрађује пријаве и наплате штете и спроводи опште комерцијалне послове друштва за осигурање и друштва за реосигурање; - прикупља информације са тржишта и саставља предлог плана набавке и продаје добара и услуга; - обавља пословну комуникацију са клијентима, те оперативно учествује у процесу уговарања и спровођењу поступка набавке и продаје добара и услуга; - припрема документацију и врши евиденцију пријема, отпреме и складиштења робе; - прикупља и обрађује податке са тржишта, те пружа оперативну подршку у развоју, извршавању и контроли остваривања задатих планова, спровођењу маркетиншких активности и прилагођавању промотивног материјала циљаном тржишту; - води интерну комуникацију и пословну коресподенцију, те припрема и организује пословне састанке; - спроводи оперативне административне поступке у процесима управљања документацијом (пријема, разврставања, архивирања и одлагања докумената); - користи канцеларијску опрему, алате, прибор, канцеларијски материјал, као и пословне информационе системе, апликације и веб-алате; - делотворно комуницира на матерњем и једном страном језику у професионалном и ванпрофесионалном контексту, укључујући коришћење терминологије из области економије и делатности финансија и осигурања; - ефикасно примењује мере безбедности и здравља на раду и заштите животне средине.

Способности и ставови	- самостално, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове у складу са важећом регулативом у области рачуноводства, банкарства, осигурања и администрације, као и прописима којима се уређује рад пословних субјеката, те процедурама и професионалним стандардима пословног субјекта; - демонстрира систематичност, аналитичност иницијативност и предузимљивост у раду и учењу, те ефикасно планира и организује време и активности поштујући рокове; - испољава љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима, надређенима и клијентима; - испољава позитиван однос према функционалности и техничкој исправности уређаја које користи при обављању посла; - континуирано унапређује нумеричке и дигиталне вештине при спровођењу оперативних послова рачуноводства, банкарства и статистичке обраде података, те вештину за примену технике слепог куцања; - ефикасно примењује ИКТ приликом обављања оперативних послова и у процесу учења, те прати техничке новине у области е-пословања, развоја е-услуга и сл.; - прилагођава се на промене у радном процесу, уочава проблеме и учествује у њиховом решавању и у оквиру нестандардних послова; - унапређује своју каријеру и компетенције на основу сопственог искуства, сарадње са колегама и праћења иновација у области економије; - иницира учење, активно и одговорно учествује у целоживотном учењу, те негује истраживачки приступ раду и учењу; - промовише вредности сарадње у професионалном и животном окружењу и доприноси култури уважавања и сарадње; - промовише принцип ефикасног коришћења енергије и одрживог развоја, те примењује исто при разматрању економских фактора одрживог развоја и привредних одрживих ресурса на националном нивоу; - испољава одговоран однос према здрављу и заштити околине и спреман је да се на том пољу ангажује.

Начин провере остварености исхода учења	Праћење развоја и напредовања ученика у достизању исхода и стандарда постигнућа, као и напредовање у развијању компетенција обавља се формативним и сумативним оцењивањем. Оцењивање је описно и бројчано. Бројчане оцене ученика су: - одличан (5), - врло добар (4), - добар (3), - довољан (2) и - недовољан (1). Оцена недовољан (1) није прелазна оцена. Оцењивање се остварује применом различитих метода и техника (пројектни, радни задаци и сл.). Сумативно се оцењује на полугодишту, крају школске године и на стручној матури.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА КВАЛИФИКАЦИЈЕ	
Квалификације реализатора програма	Одговарајуће образовање: - нивоа 7 НОКС-а (подниво 7.1, подниво 7.2), а изузетно одговарајуће образовање - нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2), односно - средње образовање, уколико се за одговарајуће предмете не образују наставници са одговарајућим образовањем нивоа 7 НОКС-а, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања; За наставника практичне наставе одговарајуће образовање - нивоа 6 НОКС-а (подниво 6.1, подниво 6.2) или - нивоа 5 НОКС-а (одговарајуће специјалистичко, односно мајсторско образовање са петогодишњим радним искуством у струци), уколико се за одговарајуће предмете не образују наставници са одговарајућим образовањем нивоа 7 НОКС-а, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања.
Организација надлежна за издавање јавне исправе	Средње стручне школе

2.2.2.2. А1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: **111**

Разред: **Први**

Циљеви учења предмета:

Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику;
Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању;
Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога;
Оспособљавање за ефикасно комуницирање;
Оспособљавање ученика да користе стручну литературу и језичке приручнике;
Продубљивање и проширивање знања о српској и светској књижевности;
Оспособљавање за интерпретацију књижевних текстова;
Унапређивање књижевних знања и читалачких вештина;
Упознавање и проучавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности;
Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа;
Развијање хуманистичког и књижевног образовања и васпитања на најбољим делима српске и светске културне баштине;
Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности;
Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности;
Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Увод у проучавање књижевног дела	Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	разликује врсте уметности и њихова изражајна средства објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности познаје књижевне родове и врстеи разликује њихове основне одлике одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	Врсте уметности, подела уметности Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера”), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве”) Драма као књижевни род: драма по избору	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе и учења** Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије”, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Увод у проучавање књижевног дела (**14 часова**) Књижевност старог века **(12 часова)** Средњовековна књижевност **(12 часова)** Народна књижевност **(13 часова)** Хуманизам и ренесанса **(12 часова)** Општи појмови о језику **(5 часова)** Фонетика **(11 часова)** Правопис **(12 часова)** Култура изражавања **(20 часова)**
Књижевност старог века	Упознавање ученика са митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима објасни универзалне поруке књижевности старог века	Сумерско-вавилонска књижевност: Епо Гилгамешу (анализа одломка) Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) Софокле: Антигона Стари и Нови завет (текстови по избору)	
Средњовековна књижевност	Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали именује ауторе и дела разуме поетику жанрова средњовековне књижевности лоцира обрађене текстове у историјски контекст објасни значај средњовековне књижевности за српску културу анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима” Рад Ћирила и Методија Словенска писма и развој књижевног језика Најстарији споменици јужнословенске културе Свети Сава : „Житије светог Симеона” (одломак) Јефимија: „Похвала кнезу Лазару” Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве”	
Народна књижевност	Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, кодекс етичких норми	разликује лирске, епске и лирско-епске песме уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	Врсте народне књижевности Лирска народна песма „Овчар и девојка”, „Зао господар” (предлог) Епска народна песма „Бановић Страхиња”, Марко пије уз Рамазан вино”, „Бој на Мишару” Лирско-епске песме (по избору) Народне проза (бајка по избору) Кратке народне прозне врсте (избор)	

Хуманизам и ренесанса	Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	наведе најзначајније представнике и њихова дела објасни значење појмова хуманизам и ренесанса наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе упореди вредности средњег векаса вредностима хуманизма и ренесансе објасни значај уметности хуманизма и ренесансе за развој европске културе и цивилизације	Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници Франческо Петрарка: „Канцонијер" (избор сонета) Ђовани Бокачо: „Декамерон" (приповетка по избору) или Данте Алигијери: „Пакао" (приказ дела, одломак) Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија" Сервантес: „Дон Кихот" (одломак)	
Општи појмови о језику	Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	објасни функцију језика и појам језичког знака разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација Књижевни језик, језичка норма и стандардизација Језички систем и науке које се њиме баве Књижевни језици код Срба до 19. века	
Фонетика	Стицање знања из области фонетике (фонологије) и морфофонологије књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању.	уме да се служи правописом разликује гласовне алтернације влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	Фонетика и фонологија Гласови књижевног језика и њихов изговор Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с: ш, з: ж, н: м; к,г,х: ч,ж,ш и к,г,х: ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), гласовне алтернације самогласника (промена о у е, непостојано а, промена сонанта л у вокал о), и губљење сугласника са правописним решењима Акценатски систем књижевног језика, диференцијација у односу на дијалекатско окружење Основна правила акцентуације српског књижевног језика	
Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописномнормом	примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на *–ов* и *–ин*, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању разликује функционалне стилове препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	Језичке вежбе Стилске вежбе Врсте функционалних стилова – основне одлике Разговорни функционални стил Књижевноуметнички функционални стил Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. Школски писмени задаци 4х2+2 Домаћи задаци	

Кључни појмови садржаја: античка књижевност; средњовековна књижевност; народна књижевност; књижевност хуманизма иренесансе; фонетика; фонологија.

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Годишњи фонд часова: **108**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Барок, класицизам, просветитељство	Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба препозна одлике просветитељства на обрађеним делима објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности Гаврил Стефановић Венцловић: „Песме, беседе, легенде” Значај Венцловића и Орфелина за развој књижевног језика код Срба Молијер: „Тврдица” Просветитељство у Европи и код нас Књижевно-просветитељски рад Доситеја Обрадовића Доситеј Обрадовић: „Писмо Харалампију” Доситеј Обрадовић: „Живот и приключенија” (одломци) Јован Стерија Поповић: „Тврдица”	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе и учења** Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Барок, класицизам, просветитељство **(14 часова)** Романтизам **(25 часа)** Реализам **(27 часова)** Морфологија **(11 часова)** Правопис **(7 часова)** Култура изражавања **(24 часа)**
Романтизам	Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике романтизмаи њихова дела уочава и образлаже одлике романтизма изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/ поштује културне вредности других народа тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) А. С. Пушкин: „Цигани” (одломак) А. С. Пушкин: „Евгеније Оњегин” (анализа Татјаниног писма Оњегину и Оњегиновог одговора и анализа Оњегиновог писма Татјани и Татјаниног одговора) Х. Хајне: „Лорелај” Ш. Петефи: „Слобода света” Вук Караџић – рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад, Вук као књижевни критичар и полемичар, Вук као писац, историчар и биограф Значај 1847. године Петар Петровић Његош: „Горски вијенац” Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети” Ђура Јакшић: „На Липару”, „Отаџбина” Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” и „Ђулићи увеоци” (избор), Змајева сатирична поезија (избор) Лаза Костић: „Међу јавом и мед сном”, „Santa Maria della Salute”	
Реализам	Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике правца и њихова дела дефинише одлике реализмаи објасни их на обрађеним књижевним делима тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело развије критички став и мишљење при процени поступакаи понашања јунака у обрађеним делима	Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) Балзак: „Чича Горио” или Толстој „Ана Карењина” Гоголь : „Ревизор” Милован Глишић: „Глава шећера” Лаза Лазаревић: „Ветар” Радоје Домановић: „Данга” или „Вођа” Симо Матавуљ: „Поварета” Бранислав Нушић: „Госпођа министарка” Војислав Илић: (избор поезије)	
Морфологија	Систематизовање знања о врстама речи и њиховим облицима	одреди врсту речи и граматичке категорије употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	Морфологија у ужем смислу Променљиве и непроменљиве врсте речи Именице, придеви, заменице (њихове граматичке категорије), бројеви (укључујући бројне именице и бројне придеве) Глаголи. Граматичке категорије глагола Прилози, предлози, везници, речце, узвици	

Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописномнормом	примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације)	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, користе различите облике казивања и функционалне стилове	изражава размишљања и критички став према проблемимаи појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу препозна одлике стручно-научног стила примени одлике новинарског стила	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Школски писмени задаци 4x2+2 Упознавање са одликама новинарског стила Писање вести, извештаја, интервјуаи других облика новинарског изражавања Упознавање са одликама стручно-научног стила Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове”	

Кључни појмови садржаја: барок; класицизам; просветитељство; романтизам; реализам; морфологија.

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова: **105**
Разред: **Трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Модерна	Упознавање са основним одликама правца, представницимаи њиховим делима	наведе одлике правца, представнике и њихова дела уочи и тумачи модерне елементеу изразу и форми књижевног дела анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Модерна у европској и српској књижевности. Одлике симболизма и импресионизма Шарл Бодлер: „Албатрос” А. П. Чехов: „Ујка Вања” Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике” Алекса Шантић: „Претпразничко вече”, „Вече на школу” Јован Дучић: „Благо цара Радована” (избор), „Јабланови” Милан Ракић: „Долап”, „Искрена песма” В. П. Дис: „Тамница”, „Можда спава” Сима Пандуровић: „Светковина” Бора Станковић: „Нечиста крв”, „Коштана” или „Божји људи” (приповетка по избору) Јован Скерлић: „О Коштани” или „Божји људи” Петар Кочић: „Мрачајски прото” или приповетка по избору	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе и учења** **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Модерна **(29)** Међуратна књижевност **(33)** Лексикологија **(11)** Правопис **(8)** Култура изражавања **(24)**
Књижевност између два рата	Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	наведе одлике праваца, представнике и њихова дела наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Европска књижевност између два рата Одлике експресионизма, футуризма, надреализма В. Мајаковски: „Облак у панталонама” Ф. Кафка: „Преображај” или Х. Хесе: роман по избору или Е. Хемингвеј: „Старац и море” Р. Тагора: „Градинар” (избор) Српска међуратна књижевност М. Бојић: „Плава гробница” Д. Васиљев: „Човек пева после рата” М. Црњански: „Суматра” М. Црњански: „Сеобе I” И. Андрић: „Ex Ponto” И. Андрић: „Мост на Жепи” И. Андрић: „На Дрини ћуприја” М. Настасијевић: „Туга у камену” илиТ. Ујевић: „Свакидашња јадиковка” Р. Петровић: „Људи говоре” (избор) И. Секулић: „Госпа Нола”	
Творба речи	Систематизовање знањао основним правилима грађења речи	препозна просте, изведене и сложене речи примени основне принципе творбе речи	Просте, изведене и сложене речи Основни појмови о извођењу речи Важнији модели за извођење именица, придева и глагола Основни појмови о творби сложеница и полусложеница	
Лексикологија	Упознавање ученика са основама лексикологије	препозна и одреди вредност лексеме уме да се служи речницима наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	Основни појмови из лексикологије (лексема, њено значење) Полисемија и хомонимија Синонимија и антонимија Састав лексике српског књижевног (стандардног) језика Дијалектизми, архаизми и историзми, неологизми, жаргонизми, вулгаризми Фразеологизми Термини Речници и служење њима	

Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	примени правописна правилау писању сложеница, полусложеница и синтагми скраћује речи у складу са прописаним правилима	Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања Скраћенице	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању	износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Говорне вежбе Школски писмени задаци 4x2+2	

Кључни појмови садржаја: модерна; међуратна књижевност; лексикологија.

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова: **93**
Разред: **Четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Савремена поезија	Упознавање са одликама савремене поезије, њеним представницима и делима	наведе обележја савремене поезије тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама	Одлике савремене поезије Избор из светске лирике 20. века (Превер, Ахматова, Цветајева, Бродски) Васко Попа: „Каленић", „Манасија", „Кора" (избор из циклуса Списак) Миодраг Павловић: „Научите пјесан", „Реквијем" (или две песме по избору) Десанка Максимовић: „Тражим помиловање" (избор) Бранко Миљковић: „Поезију ће сви писати" Стеван Раичковић: „Камена успаванка" (избор)	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе и учења** Могућност обраде савремене драме кроз повезивање са другим медијима – драмски текст као позоришна представа, радио драма или ТВ драма **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Савремена поезија **(12 часова)** Савремена проза **(27 часова)** Савремена драма **(9 часова)** Класици светске књижевности **(10 часова)** Синтакса **(8 часова)** Правопис **(6 часова)** Култура изражавања **(21 час)**
Савремена проза	Упознавање са књижевнотеоријским појмовима, специфичностима савремене прозе, њеним представници-ма и делима	именује различите прозне врсте и приповедне поступке тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима интегрише лично искуство током читања и тумачења дела вреднује дело износећи аргументе	Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела и типологија романа Есеј. Исидора Секулић: „О култури", Иво Андрић: „Разговор с Гојом" или „О причи и причању" Приповетка. Бранко Ћопић: „Башта сљезове боје" (избор) Данило Киш: „Енциклопедија мртвих" Борхес: „Чекање" Роман. Албер Ками: „Странац" Иво Андрић: „Проклета авлија" Владан Десница: „Пролећа Ивана Галеба" (одломак по избору као пример за роман – есеј) Меша Селимовић: „Дервиш и смрт" Добрица Ћосић: „Корени" Добрица Ћосић: „Време смрти" (избор одломака) Књижевна критика. Петар Џаџић: „О Проклетој авлији"	
Савремена драма	Упознавање са основним одликама савремене драме, представницима и делима	увиди разлику између традиционалне и савремене драме упореди драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације формулише личне утиске и запажања о драмском делу	Одлике савремене драме С. Бекет: „Чекајући Годоа" Душан Ковачевић: „Балкански шпијун" Драмска књижевност и други медији –Б. Пекић: „Чај у пет" или А. Поповић: „Развојни пут Боре шнајдера" или Љ. Симовић: „Путујуће позориште Шопаловић"	
Класици светске књижевности	Упознавање са писцимаи делима светске књижевне баштине	препозна свевременост обрађених тема тумачи дела износећи своја запажања и утиске и образложења о њима	В: Шекспир: „Хамлет" Е. А. По: „Гавран" Ф. М: Достојевски: „Злочин и казна" Процена остварености исхода	

Синтакса	Систематизовање знања из синтаксе	одреди синтаксичке јединице и њихову функцију одреди типове независних и зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција разуме појам конгруенције познаје систем глаголских облика	Синтаксичке јединице (комуникативна реченица, предикатска реченица, синтагма, реч) Основне реченичне и синтагматске конструкције Падежни систем и његова употреба. Предлошко-падежне конструкције Конгруенција. Синтакса глаголских облика. Систем зависних реченица, Систем независних реченица (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне и жељне) Напоредне конструкције. Појам напоредног односа. Главни типови напоредних конструкција (саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе)	
Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	примени правописне знаке у складу са језичком нормом употреби знаке интерпункције у складу са језичком нормом	Правописни знаци Општа правила интерпункције у реченици	
Култура изражавања	Усавршавање културе изражавања и неговање интересовања за праћење културних садржаја и критички однос према њима, као и оспособљавање за операционализацију функционалних стилова	напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте састави биографију, молбу, жалбу, приговор… процењује вредност понуђених културних садржаја	Лексичке вежбе Стилске вежбе Писање есеја Говорне вежбе Школски писмени задаци 4x2+2 Административни функционални стил (писање молбе, жалбе, биографије)	

Кључни појмови садржаја: проучавање књижевног дела; савремена књижевност; великани светске књижевности; синтакса.

СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

Програм наставе и учења предмета Српски као нематерњи језик остварује се у складу са Правилником о наставном плану и програ-му образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Просветни гласник”, бр. 6/90, 4/91, 7/93 – др. правилник, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10 – исправка, 11/13, 14/13, 5/14, 5/14, 3/15, 11/16 и 13/18**).**

СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ учења предмета: Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику.

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **Први**

ЦИЈ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
Ученик ће бити у стању да:		**(80% + 20%)**	
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика заразумевање усменог говора	Разуме реченице, питања и упутстваиз свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) Разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушањаили уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, ознакама, етикетама) Разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљамасвета) Познати градови и њихове знаменитости Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе) Медији (штампа, телевизија) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност и примена) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** Основна стручна терминологија Примена информационих технологија у домену струке Основе пословне комуникације и кореспонденције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Мере заштите и очувања радне и животне средине	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временскиходнос Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагањаи неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	Препознаје познате речи, изразе и реченице у непознатом тексту (нпр. у огласима, на плакатима) Разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења, формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компјутеру, декларације опроизводима, упутства за употребу и коришћење)		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	Употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодневне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје		

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	Саставља кратак текст о одговарајућој теми Пише кратке поруке релевантне за посао (место, термини састанка) Пише краћи текст о себи и свом окружењу Попуњава формулар где се траже лични подаци	Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета.	
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	На једноставан начин се споразумеваса саговорником који говори споро и разговетно Поставља једноставна питања у везиса познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама, време, датум) Напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	На овом нивоу није предвиђена		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	Препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација, прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи) Користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи, компакт диск, интернет итд.)		

Кључни појмови садржаја: читање, слушање, писање, говор, знање о језику, медијација, интеркултурност.

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РЕЧЕНИЦА
Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу.

Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.
Tag questions
Индиректни говор
а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)б) молбе, захтеви, наредбе

в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)

– *Yes/No* питања *"WH"* питања Директна и индиректна питања
ИМЕНИЧКА
ГРУПА 1. Члан
Обновити употребу одређеног и неодређеног члана
Нулти члан уз градивне и апстрактне именице
Именице Множина именица – обновити
Изражавање припадања и својине – саксонски генитив
Бројиве и небројиве именице, Заменички облици а) Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
Показне заменице Односне заменицеб) детерминатори
Показни детерминатори, Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Кванитификатори

ГЛАГОЛСКА
ГРУПА 1. Глаголи
Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу
Модални глаголи: *may can, must*
Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно)
going to и трајни презент за планове и намере*, going to* и *will (за будућа предвиђања)*
used to
Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will*
Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.
Кондиционал први.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Морфосинтаксички и фонетски садржајиЧлан

Одређени и неодређени члан. Основна употреба.Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве.

Именица

Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga.*
Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал *(la città, le città),* скраћене именице (*la foto, le foto*), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на *i* (*latesi, le tesi*).

Заменице

Личне заменице у служби субјекта (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro).* Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi,loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).
Показне заменице (*questo, quello*).
Упитне заменице (*chi*? i *che*?/ *che cosa*?) Неодрђене заменице (*ognuno* i *qualcuno)*.

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* i *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на *– co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo*)
Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве.
Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello* i *buono*.
Неодређени придеви *ogni* и *qualche*.
Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.
Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.

Глагол

Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare,fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.
Садашње време модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*.Употреба глагола *piacere*.
Партицип прошли и прошло свршено време *Passato prossimo*: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола.Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама.

Предбудуће време (*Futuro anteriore*).

Прилози

Врсте прилога: за начин, место и времеПрилошке речце *ci* и *vu*.

Предлози

Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*.

Синтаксa

Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano?*
Сложена реченица:

Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu.
Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*.

Лексикографија

Структура и коришћење двојезичних речника.

Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт са писаном литерату- ром, електронским садржајима и сл.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Имени-це-

Властите и заједничке (у облицима једнине и множине: *Bild – Bilder,- Kopf – Köpfe, Frau – Frauen*-), са одговарајућим родом.Изведене суфиксацијом: Faul-he-it,- Bildung-.
Изведене префиксацијом: Ausbil-dung-.

Сложенице: Sommer-fe-rien,- Jugen-dli-e-be,- Toma-ten-sup-pe-

Заменице

Личне- заме--ни-це у номинативу, дативу и акузативу

Приде--ви

Изведени суфиксацијом од глагола и именица*: fehlerfrei, liebevoll, sprachlos, trinkbar*. Сложени: *steinreich* Придевска промена – јака, слаба, мешовита (рецептивно и продуктивно) Компаратив и суперлатив (правилна творба и главни изузеци: *groß – größer, teu-er- –teu-rer*-) Придеви са предлозима: *zufri-e-den- mit, reich- an* **Члан**

Одређени (*der, die, das*), неодређени (*ein, eine*), нулти, присвојни (*mein, dein*), показни (*dieser, jener*), негациони (*kein, keine*),неодре-ђени (*mancher, solcher, einige*).

Употреба члана у номинативу (субјект), акузативу и дативу (директни и индиректни објекат), партитивном генитиву (*die Hälfte desLebens*), посесивном генитиву (*die Mutter meiner Mutter)*

Броје--ви

Основни и редни (*der siebte erste; am siebten ersten*)

Предло--зи

Предлози са генитивом (*Er liest- während der Pau-se*-), акузативом (*Ich bin gegen- dich*), дативом (*Sie arbe-i-tet- bei einem Zahnarzt*-).
Пре-длози са дативом или акузативом (*Er ist in der Schule-. Sie kommt in die Schule*-)

Парти--ку-ле

Употреба основних партикула (рецептивно и продуктивно) *Was machstu- denn da? Das kann ich aber nicht. Sag mal! Wenn ich einenHund hätte.)*

Глаго--ли

Глаголска времена: презент, претерит, перфект и футур слабих и јаких глагола.
Глаголи са предлозима (*warten auf, sich interessieren für*).
Пасив радње презента и претерита (рацептивно и продуктивно).

Конјуктив у функцији изражавања жеље, учтиве молбе и условљености (*Ich hätte gern... Ich möchte...Ich würde gern ...Könnte ich..... Wenn ich……wäre*)

Модални и основни модалитети глагола, инфинитивске конструкције (*Ich hoffe,- dich wie-der-zu-se-hen-./Er hat Gele-gen-he-it,- vie-le- Sportler- kennen- zu lernen-.*)

Везни-ци- и везнич-ки- изра-зи-: *und, oder, aber; denn, deshalb,- trotzdem;- weil,- wenn, als, während, bis, obwohl;*- двојни везници: *weder … noch, sowohl- … als auch, zwar…. aber, nicht nur …..sondern- auch*

Прилози

Прило-зи- за време (*gestern*), место (*nebenan*), начин (*allein)*, количину *(viel, wenig*)

Рече--ни-це

Изјавне реченице, упитне реченице; независне и зависно-сложене реченице.

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.

Именице

Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о бepere/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а,

-я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя.
Именице плуралиа тантум (рецептивно и
продуктивно). Обнављање и систематизација основних
именичких промена.**Заменице**

Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие).

Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколкообрађива-ти као лексику.

Придеви
Промена придева

Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худиший.

Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл).

Бројеви

Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу.

Глаголи

Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе.

Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обра- ђених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить).

Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминатьо ком и сл.).

Прилози

Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога.

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**для** с генитивом**, из-за** с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, **из-под** с генитивом у одредби одвајања од места, **к** с дативом у временској одредби, **по** с дативом у атрибут-ској, просторној и узрочној одредби и сл.).

Везници

Најфреквентнији прости везници у независно сложеним и зависно сложеним реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, таккак, перед тем как и сл.).

Реченични модели

Субјекатско-предикатски односи
Реченице са именским предикатом

копуле: **быть, стать, являться**
Его отец был врачом, а он станет инженером.Это утверждение является спорным.

отсутство копуле
Его брат токарь по металлу.Она сегодня весёлая.

Он сильнее всех.

Објекатски односи

директним објектом
Мыкупили новый учбеник. Я не получил ответа.
индиректним објектом
Он их побдагодарил за помощь.

Эта фотография напоминает о прошлом.

Зависном реченицом
Брат в писмьме сообщает, **что он летом приедет к нам.Временски односи**
Реченице с одредбом

изражене прилогом Я пришёл раншьше тебя.
изражене зависним падежом
Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов.**Начински односи**

Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чемты. Она поёт красивее всех. **Узрочни односи**

Реленице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи**

Реченице с атрибутом
у суперлативу
А.С. Пушкин является величайшим русскимпоэтом. 2) у зависном падежу

Я забыл тетрадь по русскому языку.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције
est + партицип перфекта

Финалне реченице са употребом pour + inf.

Питања:
Qui est-ce qui/queQu’est-ce qui/que Que;

Индиректна питања
Негација
pas du tout, non plus, personne

Казивање претпоставке
si + имперфект/кондиционал

Казивање времена
avant de, quand

Казивање жеље, воље, намере
субјунктивом (рецептивно,
најфреквентнијиг лаголи) б)
инфинитивом
Одредбе за време
дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis;
Поређење придева Одредбе за начин Изразиза меру и количину
une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл.

Слагање времена – само са индикативом, и то:
présent – présent (истовремена радња); présent – passé composé (пре); présent – futur (после)

Именичка група
Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака утексту. les déterminants interrogatifs – exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis

Наставци именица и придева
teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x

Глаголска група
Субјунктив презента – објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима.
Слагање партиципа перфекта са субјектом.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Именичка група
Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређенидетерминативи (*alguno*, *ninguno*, *todo*, *cualquiera*) у различитим значењима

Tráeme algún libro de García
Márquez.Todas las mañanas, todo
el mundo… Un muchacho
cualquiera…
Морфеме типичне за мушки и женски род именица и придева

muchacho/*muchacha*
actor/*actriz*
trabajador/*trabajado*
rageneroso/*generosa*
као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода

violinista, *cantante*, *interesante*, *verde*…

Глаголска група
Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту.

Облици субјунктива: презент

(изражавање жеља, осећања, мишљења, вероватноће) Слагање партиципа са субјектом и пасивним конструкцијама.**Питања са упитним речима**

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Индиректна питања

¿ Sabes si ha llegado ?
Pregúntalesi ha cogido la
tarjeta. Yo te pregundo que
has comprado.

Негација

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.

¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./
Nadie havenido. No me gusta esta película. – A mí
tambien.

Хипотетичне реченице (први тип)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa.

Казивање жеље, воље, намере

инфинитивом
субјунктивом
Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermana mayor. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es
necesario que luchemos… ¿ Qué quieren Ustedes que haga ? El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida major

Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу

Un hombre grande / Un gran hombre.

Казивање времена и одредбе за време

Дани у недељи, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace…,
dentro de…Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.

¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje.

El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos… regresa dentro de una hora…

Поређење

Más que, menos que, el/la más, tan…como,

Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Одредбе за начин

Прилози на –mente и прилочке конструкције

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Изрази за меру и количину

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos…

¿ Cuántos estudiantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.

Сложене реченице:

а) Зависна реченица у индикативу
Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen.

б) **зависна реченица у субјунктиву** Употреба субјунктива презента (временске и финалне реченице).

Пасивне конструкције

а) *ser + participio pasado*
La casa fue construida en 1984.

pasiva refleja
Se venden libros aquí.

Ортографија

Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику).Писање великог слова.

Лексикографија

Служење двојезичним реченицама.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **72**

Разред: **Други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	Разуме краће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) Разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици, на шалтеру) и правилно их користи	**ОПШТЕ ТЕМЕ** ● Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) ● Образовање (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја ● Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** ● Основна стручна терминологија ● Примена информационих технологија у домену струке Основе пословне комуникације и кореспонденције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) ● Мере заштите и очувања радне и животне средине Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак, формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	Чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље Открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника Уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	● Описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице ● Води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине Реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	● Попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности ● Напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу Опише и појасни садржај симболичких модалитета везаних за струку		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	● Комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације		
МЕДИЈСКА уПИСМЕНОСТ	аргументује свој став о медијском текст		
Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима			
Кључни појмови садржаја: читање, слушање, писање, говор, знање о језику, медијација, интеркултурност.			

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ

РЕЧЕНИЦА

ЈЕЗИК

Систематизација свих типова упитних реченица
Директна и индиректна питања
Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)б) молбе, захтеви, наредбе

Индиректни говор: само рецептивно
а) изјаве са променом глаголских времена

Одређене релативне клаузе
Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе
ИМЕНИЧКА
ГРУПА 1. Члан
Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
Именице
Бројиве и небројиве именице
Заменички облици а)
Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
Показне заменице
Односне заменице
б) детерминатори
Показни детерминатори
Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
4. Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Кванитификатори
1. Глаголи

Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; Past Simple, Past Continuous
Обновити све употребе Present Perfect
Used to
Начини изражавања будућности, планова у будућности (*going to, will*)
Модални глаголи: *should, must, will, may, might*
Пасивне конструкције – садашње и прошло време – the Present Simple, Past Simple (продуктивно и рецептивно), Present perfect passive (рецептивно)
Предлози и најчешћи прилози за оријентацију у времену и простору.
Први кондиционал (рецептивно и продуктивно), други кондиционал (рецептивно).

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице

Властите именице и заједничке, одговарајући род и број са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su* i *con*.

Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*).

Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele.* Изостављање у негацији. *Non mangio pane.* Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.

Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног i indirektnog објекта.

Ненаглашене личне заменице у пару: Compro il libro a Luigi. Glielo compro.Присвојне заменице. Показне заменице (*questo, quello*).

Упитне заменице *chi*? i *che*?/ *che cosa*?

Неодређене заменице придеви (niente/*nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)

Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне ка-рактеристике придева *santo* и *grande*

Компарација придева: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*

Апсолутни суперлатив *Maria è bellisima.*

Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo. Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и супетлатива (più grande : maggiore; più buono : migliore).Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве.

Показни придеви: *questo, quello*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.Главни бројеви (преко 1.000) и редни (до 20). Редни бројеви.

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.

Употреба предлога di (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), a (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare.Usciamo a giocare con gli amici*.), da *Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* in *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашње време (*Presente Indicativo*)

Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favoreПовратни глаголи.

Употреба глагола *piacere.*

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?* Футур правилних и неправилних глагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque*

Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.* Само рецептивно

Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*

Правилни и неправилни глаголи.

Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.* Само рецептивно**.**
Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

Прилози

Потврдни, одређни (*sì, no*). Основни прилози *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* и прилошки изрази за одређивање времена(*prima, durante, dopo*) и простора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*
Упитни прилози: *quando?, come?, perché? dove?*
Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente*

Речца *ci* (с прилошком вредношћу), *ne*.
Везници.
Реченица:
Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.Упитна реченица:

С конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом.С конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом. Ред речи у реченици.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)
Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Ирелална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Нега-ци-ја- *nirgends,- nirgend-wo,- nie-mals,- gar nicht, nirgend-wo-hin,- kei-nesfalls,- kei-ne-swegs- Das war kei-nes-falls- die richti-ge-Antwort-. Er wird keineswegs heute ankommen*.

Глаго-ли-

Казивање радње и стања у садашњости, прошлости и будућности

Пасив радње (презент, претерит, перфект), инфинитив пасива са модалним глаголом *Der Patient musste operiert werden. Amerika wurde1492 entdeckt*.

Одред-б-е кванти-те-та- – Основни, редни, децимални бројеви. Основне мере. Рачунске радње. Монете. *Tausend, Million, eine Hälfte, ein Vier-tel,- eine halbe- Stunde,- zwei Liter- Milch, 2,40 – zwei Meter- vier-zig,- 2,40 E – zwei Euro vier-zig-*.
Систе-ма-ти-за-ци-ја- кате-го-ри-ја- којих- у матер-њем- језик-у нема или се битно- разли-ку-ју-.

Инфи-ни-тив-не- конструк-ци-је- са *zu, um... zu, ohne-... zu, statt... zu Er beschloß gleich- nach Haus- zu gehen-. Ich kam früher, um mit dir zu reden-. Sie verli-e-hen- das Zimmer,- ohne uns zu begrüssen-. Statt zu regnen,- began- es zu schneien-.*

Кази-ва-ње- претпо-став-ки-, начи-на-, жеље-, поре-ђе-ња-

Конјунктив у простој (не сложеној) реченици за изражавање жеље, могућности, сумње, претпоставки, нестварности *Ewig lebe unse-re Frei-he-it!- Bei-na-he- wärest du zu spät gekom-men-. Hätte er das gewußt!-*

Рече-ни-ца-

Кондиционалне реченице. Потенцијалне реченице. *Er wäre zufri-e-den,- wenn du kämest.* Ich würde dich besuc-hen,- wenn ich Zeit-hätte. Ирелалне (рецептивно) Везник: wenn, falls
Er wäre gekom-men,- wenn er die Einla-dung- bekom-men- hätte.
Намерне реченице Везници: *damit, dass Wir gehen- so früh in die Schule,- damit- wir alles- vor-bere-i-ten-. Gib acht, dass du nicht zu spät kommst.*
Начинске реченице Везници: *indem, ohne dass, statt dass Er betrat- den Saal, indem- er alle- herzlichst- begrüßte-. Sie ging an mir vorbei,- oh- ne dass sie mich bemerk-te-. Statt dass du mich abholst,- gehe- ich zu Fuß nach Hau-se-.*
Поредбене/компаративне реченице (рецептивно) Везни--ци: *wie, als, als ob Sie ist so schön, wie man mir erzählte. Alles- ende-te- viel besser,- als ich erwar-ten- konnte-. Er sieht- aus, als ob er krank sei*.
Творба- речи- Заме-нич-ки- прило-зи- – грађе-ње- и употре-ба- (*Wozu,- womit,- woran-...; dazu,- damit,- daran-...) Woran- denkst du? Ich denke- immer- daran.*
Грађе--ње сложе--ни-ца имени--ца + имени--ца; придев- + имени--ца, префик--са-ци-ја *Atomphysik, Wandta-fel,- Hochac-hu-le,- Schnellzug,- beant-wor-- ten, begrüßen,- ummöglich* Изве--де-не имени--це *Wohnung, Besichtigung, Heizung usw*.

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Реченице са глаголским прилозима. Употреба **нет** и **не** у реченици.

Именице

Генитив једнине на –у.

Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними.

Заменице

Неодређене заменице **кто-то**, **кто-нибудь**, **некоторый**, **несколько**
Одричне заменице **никто**, **ничто**, **никакой**
Опште заменице **сам**, **самый**, **любой**, **каждый**

Придеви

Дужи и краћи облик придева. Употреба кратког облика.

Бројеви

Редни бројеви

Глаголи

Императив

Прошло време глагола од инфинитива на сугласникГлаголи кретања са префиксима в-, вы-, у-, при-

Реченице са одредбом израженом зависним падежом (Я тебя буду ждать у памятника. Они собираются по вечерам.) Реченице са глаголским прилогом (Кончив работу, он поехал домой. Возвращаясь домой, я встретилтоварища.) Глаголски прилози

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**у, около, вокруг, в, на, при, среди)**

СИНТАКСА

Реченице са кратким придевским обликом у предикату (Он болен гриппом. Я способен к математике.)Реченице са објектом у инфинитиву (Я уговорил товарища молчать.)

Реченице са одредбом израженом зависним падежом (Я тебя буду ждать у памятника. Они собираются по вечерам.)Реченице са глаголским прилогом (Кончив работу, он поехал домой. Возвращаясь домой, я встретил товарища.) Реченице са одредбом израженом зависним падежом (Я тебя буду ждать у памятника. Они собираются по вечерам.)Реченице са глаголским прилогом (Кончив работу, он поехал домой. Возвращаясь домой, я встретил товарища.)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

употреба детерминаната: редослед у реченици; употреба речи *même*, *autre*, *seul*;
детерминанти у функцији заменице, посебно: показне заменице испред предлога *de* + именичка група; испред релативне реченице; испред партикула *ci* и *là*; неодређене заменице;
бројеви: основни, редни, разломачки, апроксимативни;
род и број именица и придева специфичних за дату струку; поређење придева, посебно суперлатив.

Глаголска група

глаголски начини и времена: презент, сложени перфект, имперфект, плусквамперфект (рецептивно), футур први индикатива, као

и перифрастичне конструкције: блиски футур, блиска прошлост; *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; презент кондиционала: *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur*; *sois sage!*
партицип презента и герундив; партиципи презента и перфекта као придеви;
фреквентни униперсонални глаголи и конструкције.

Предлози

најчешћи предлози; предложни изрази *à côté de*, *à l'occasion de*, *à l'aide de*;
контраховање члана и предлога.

Прилози

за место, за време, за начин, за количину;
alors – за исказивање последице;

место прилога;
прилошке заменице *en* и *y* (рецептивно).

Модалитети и форме реченице

декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет;
афирмација и негација; актив и пасив;
реченице са презентативима;
наглашавање реченичних делова помоћу формуле *c'est... qui* и *c'est ... que*.
Основни типови сложених реченица
координиране реченице са везницима *et, ou, mais, car, ni* и прилозима/прилошким изразима *c'est pourquoi, donc, puis, pourtant, par contre, par conséquent, au contraire*;
зависне реченице: релативне са заменицама *qui*, *que, où* и *dont*; компаративне са везницима/везничким изразима *comme, autant .... que, le même ... que, plus ... que, moins.....que*; временске са везницима/везничким изразима *quand, avant que/avant de*+инфинитив*, chaque fois que, pendant que, après que, depuis que*; узрочне са везницима *parce que* и *puisque*; (рецептивно) концесивне и опозитивне са везницима *bien que* и *alors que*; финалне са везницима*pour que/pour*+инфинитив и afin que/afin de+инфинитив; хипотетичне са везником *si* (вероватни и могући потенцијал); реченице са *que* у функцији објекта (нпр. *Nous espérons que tu réussiras ton examen*); слагање времена у објекатским реченицама.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Глаголска група
Облици субјунктива: презент

Сложена реченица

а) Зависна реченица у индикативу
Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen?

Са инфинитивом (са модалним
глаголима)Quiero viajar. Pienso viajar
mañana.

Указати на изражавање узрока (porque, por), последеце (si, para) и на смисао реченице са другим чешћим везницима кад се појаве утексту.

Б) Зависне реченице у субјунктиву

Употреба субјунктва презента (изражавање
футура) С pluscuamperfecto), облици и употреба
(рецептивно)**Казивање жеље, воље,**

намере а) субјунктивом
б)инфинитивом

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conoszas a mi hermamo. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Esnecesario que luchemos…¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a susu hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.
Управни и неуправни говор (потврдне, одричне и упитне реченице, императив).
Dime
si/donde/cuando/quién/que…
Sabes si/
donde/cuando/quién/que…
*Me puedes decir donde/cuando/quién/que…*Хипотетичне реченице (Други тип)
Si me visitaras, te llevaría a la playa.

Пасивне конструкције

убјунктив прошлих времена (preterito imperfecto, preterito perfecto simple, pretérito perfecto
compuesto, pretéritoa) *ser + participio pasado*
La casa fue construida en 1984.

b) *pasiva refleja*
Se venden libros aquí

Лексикографија

Служење двојезичним реченицама.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **70**
Разред: **Трећи**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА **Ученик ће бити у стању да:**	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	Разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (кола, посао, хоби) Разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком; поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (генерацијски конфликтии начини превазилажења) Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** Основна стручна терминологија Примена информационих технологија у домену струке Основе пословне комуникације и кореспонденције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Мере заштите и очувања радне и животне средине Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	Разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке Разуме опис догађаја и осећања Разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	Једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење Опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике Образложи краће своје намере, одлуке, поступке		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	Попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности Напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу Опише и појасни садржај симболичких модалитета везаних за струку		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	Поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником Размени идеје и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	Идентификује различита гледишта о истој теми		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	Коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)		

Кључни појмови садржаја: читање, слушање, писање, говор, знање о језику, медијација, интеркултурност.

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РЕЧЕНИЦА
Сви типови упитних реченица
Директна и индиректна питања
Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
а) изјаве и питања – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)б) молбе, захтеви, наредбе

Индиректни говор: само рецептивно
а) изјаве са променом глаголских времена

Одређене релативне клаузе
Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе
ИМЕНИЧКА
ГРУПА 1. Члан
- Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширемконтексту 2. Именице

Бројиве и небројиве именице
Заменички облици
а) Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта
Показне заменице
Односне заменице
б) детерминатори
Показни детерминатори
Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Кванитификатори
ГЛАГОЛСКА
ГРУПА 1. Глаголи
Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; Past Simple, Past Continuous
Обновити све употребе Present Perfect
Past perfect

Обновити и утврдити начине за изражавање будућности, планова у будућности (*going to, will*)
Модални глаголи: *should, must, will, may, might*
Пасивне конструкције – садашње и прошло време – the Present Simple, Past Simple (продуктивно ирецептивно), Present perfect passive (рецептивно)

Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.
Кондиционал први и други (и рецептивно и продуктивно).

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице
Властите именице и заједничке, одговарајући род и број са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*, итд.
Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.
Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su* i *con*.

Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*).

Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele.* Изостављање у негацији. *Non mangio pane.* Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su* i *con*.

Одређени члан испред датума: Oggi è il 25 novembre. Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*).

Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele.* Изостављање у негацији. *Non mangio pane.* Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.
Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.
Ненаглашене личне заменице у пару: Compro il libro a Luigi. Glielo compro.

Измештање индиректног објекта испред предиката (*Chiedi di Maria? Non l'ho vista da tanto)*.Присвојне заменице. Показне заменице (*questo, quello*).
Упитне заменице *chi*? i *che*?/ *che cosa*?
Неодређене заменице, придеви (niente*/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*) Неодређене заменице, придеви : alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.Неодређене заменице: nulla, niente, qualcosa. Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне ка-рактеристике придева *santo* и *grande*

Компарација придева: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
Апсолутни суперлатив *Maria è bellisima.*

Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и суперлатива (più grande : maggiore; più buono : migliore).

Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве.Показни придеви: *questo, quello*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.
Главни бројеви (преко 1.000) и редни (до 20). Редни бројеви.
Алтернативни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto.

Суфикси -enne и -ina за бројеве *quarantenne*, *sulla quarantina*

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.

Употреба предлога di (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), a (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare.Usciamo a giocare con gli amici*.), da *Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* in *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашње време (*Presente Indicativo*)

Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favoreПовратни глаголи.

Употреба глагола *piacere*.

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?* Футур правилних и неправилних глагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque.*

Предбудуће време (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*

Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*

Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*

Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.* Правилни и неправилни глаголи.

Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

Прилози

Потврдни, одређни (*sì, no*). Основни прилози *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* и прилошки изрази за одређивање времена(*prima, durante, dopo*) и простора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Упитни прилози: *quando?, come?, perché? dove?*

Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente*

Положај прилога *mai, sempre, ancora*, già уз *passato prossimo(Non ho mai viato una cosa tanto bella)*.

Речца ci (с прилошком вредношћу) и *ne* (*Ne torno adesso*) и заменичком вредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца ci са заме-ничком вредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri).*

Везници.

Реченица:

Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.Упитна реченица:

с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијомс конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом Ред речи у реченици.

Ред речи у реченици.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)

Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*

Ирреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoin gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Одред-б-е квали-те-т-а и кван-тите-т-а

Описна компарација помоћу партикула*: ganz, beson-ders,- höchst, sehr,- übera-us-* (апсо--лут-ни супер--ла-тив*). Sie ist eine sehr-fleißige Studen-- tin Das war eine beson-ders- /höchst/ ange-neh-me- Rei-se-.* Потенцирање суперлатива *Sei-ne- Arbe-it- war bei wei-tem- die beste-. Sie ist das allerchönste Mädchen in der Schule-.*

Неу-прав-ни- гов-ор

За истовременост конјунктив презента или претерита *Sie sagt: "Ich schre-ibe- einen Brief- an mei-nen- Freund-." Sie sagt, sie schre-ibe- /*

schrie-be/- einen Brief- an ihren Freund-. Sie sagt, dass sie...

За радњу- која- се деси-ла- пре момен-т-а гово-ра-; перфек-т или плусквам-пер--фект кон-јункти--ва. *Sie sagt: „Ich habe- einen Roman- von T.*

Mann gele-sen"-. Sie sagt, sie habe- /hätte/ einen Roman- von T. Mann gele-sen-. Sie sagt, dass sie...

За радњу која се дешава после момента говора: футур конјунктива или облик „*würde" Sie sagt: „Ich werde- einen Roman- von T. Mann*

lesen-." Sie sagt, sie werde- /würde/ einen Roman- von T. Mann lesen-. Sie sagt, dass sie...

Инфи--ни-тив-не конструк--ци-је

Изражавање модалитета а) sein + zu + инфинитив *Die-ses- Problem- ist zu lösen. Da ist die-ser- Vorgang- am besten- zu beo-bac-hten-.* б) *lassen + sich* + инфинитив *Das lässt sich leicht- erklären. Die-se- Bruchspal-te- lässt sich bis nach Novi- Sad verfol-gen-.*

Пасив- радње- и пасив- стања- (презент-, перфект-, прете--рит и футур-) *Die Unterlagen werden vor der Sitzung verteilt*. *Die Unterlagen sind noch nicht verteilt.* Модал--ни глаго--ли + инфи--ни-тив презен--та паси--ва (рецеп--тив-но) *Dabei- muss die Tempe-ra-tur-der Luft beac-htet- werden-*. Лек- сико--ло-ги-ја – сложенице, префиксација и суфиксација – стране речи и интернационализми, термини и терминологизиране речи из општег језика.

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице

Скраћенице (**ВУЗ, МГУ**). Род абревијатура. Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и про-мени.

Заменице

Систематизација неодређених заменица са –то, – нибудь

Придеви

Утврђивање и систематизација придевских облика

Бројеви

Читање децимала и разломака (**0,1-ноль целых одна десятая, 2,4-две целых четыре десятых, ½-одна вторая** (**половина**).

Глаголи

Радни глаголски придев садашњег времена Радни глаголски придев прошлог времена Пасивни глаголски придеви-употреба **СИНТАКСА**

Реценице са субјектом типа **мы с вами**
Реченице с куполама **являются, называются**
Реченице са куполом **есть**
Реченице са трпним глаголским придевом у предикату (**Лес посажен недавно.**)
Реченице са одредбом за приближну количину (**В классе было учеников тридцать.**)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

– систематизација употребе детерминаната: одређених, неодређених и партитивних чланова; присвојних и показних придева; основних, редних и апроксимативних бројева; неодређених речи; одсуство детерминаната (на пример: код етикетирања производа – *fromage de brebis*, натписа на продавницама и установама – *boulangerie*, *banque*, назива рубрика у штампаним медијима – *faits divers*, на знаковима упозорења – *entrée interdite*; испред именице у позицији атрибута: *il est boulanger* и слично);

род и број именица и придева; место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;* промена значења неких придева у зависности од места: *un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave*; поређење придева;

заменице: личне неналашене (укључујући и заменицу *on*) и наглашене; заменице за директни и за индиректни објекат; показнеи присвојне; упитне и неодређене.

Глаголска група

систематизација глаголских начина и времена: времена индикатива, перифрастичне конструкције, посебно за исказивање радње у току *être en train de* ...; презент субјунктива глагола прве и друге групе и фреквентних неправилних глагола: *Il est important quetu viennes... / que nous allions... / que vous soyez...*; перфект кондиционала: *Si j'avais su, je serais venue plus tôt;* императив: *sachons attendre, ayons confiance*; *soyez les bienvenus!*

темпорална, каузална, концесивна и погодбена вредност герундива;

униперсонални глагол *s'agir* и униперсоналне конструкције са глаголима *suffire de + inf.*, *défendre/interdire de + inf.*, *recommanderde + inf.*, *rester à + inf.*

Предлози

предложна група са придевском вредношћу;
предложна група иза прилога за количину.

Прилози, систематизација

Модалитети и форме реченице

систематизација: декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет;
негација, изостављање форклузива *pas*, употреба осталих форклузива;
пасив: везивање агенса предлозима *de* и *par*;
позиционо наглашавање реченичних делова.

Основни типови сложених реченица

систематизација координираних реченица;
зависне реченице, систематизација: релативне, компаративне, временске; концесивне и опозитивне са везницима *bien que* и *alors que*; каузалне са везницима *comme* и *surtout que*; финалне конструкције и обрти са инфинитивом; хипотетичне са везником *si* (вероватни, могући и иреални потенцијал); реченице са *que* у функцији субјекта (нпр. *Il est possible qu'il soit parti*); систематизација слагања времена.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције са и без агенса

Miguel fue invitado po María
Miguel fue nombrado secretario de la Asociacín

Употреба инфинитива у функцији субјекта, објекта и атрибута.

Piensan viajar mañana.
Es necesario estudiar lenguas extranjeras.
Hacer ejercicio es muy importante para la salud.

Estar + gerundio

Estaban discutiendo cuando entró Juan.

Хипотетичке реченице (све три могућности)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playaSi me visitaras, te llevaré a la playa.
Si me hubieras visitado el año pasado, te habría llevado a la playa

Сложена реченица

зависна реченица у субјунктиву (изражавање футура)

Основе употреба глаголских начина индикатива и субјунктива у најчешћим типовима сложених реченица (релативна, временска,узрочна, последична.

Безличне конструкције

Са глаголима *llover, nevar…*
Ser + adjetivo: es necesario, es obligatorio, es importante…
(указати на употребу субјунктива у неким од ових реченица)

Изражавање

бојазни: *temo que haya llegado a timpo.*
жеље: *Espero que venga*
заповести, воље: *Quiero que me digas la verdad. Es necesario que aprendan estos verbos.*

Бројеви

Разломци, математички знакови и радње.

Лексикографија

Структура стручних речника и њихово коришћење.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: **62**
Разред: **Четврти**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	Разуме суштину битних информација са радија или телевизије, презентација или дискусија о актуелним збивањима или о стварима које се њега тичу на приватном и професионалном плану, уколико се говори разговетно стандардним језиком	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (планови за будућност, посао и каријера) Образовање (могућност образовања у иностранству, размена ученика, усавршавање у струци) Друштвено уређење и политички систем у земљама чији се језик учи Културни живот (манифестације, сајмовии изложбе општег карактера и везане за струку) Медији (утицај медија) Историјске везе Србије и земаља чији се језик учи Свет компјутера (оглашавање на различитим глобалним мрежама, виртуелни свет комуникације) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** Основна стручна терминологија Примена информационих технологија у домену струке Основе пословне комуникације и коресподенције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Мере заштите и очувања радне и животне средине	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	Разуме смисао сложенијих текстова шематских приказа, упутстава, уговора Разуме и користи обавештења из стручних текстова везаних за струку Разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште		
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	Представи припремљену презентацију која се односи на теме везане за области личног интересовања, школско градиво или струку Говори о утисцима, употребљавају и сложеније изразе Даје дужи опис свакодневних радњи из свог окружења, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања Даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку		

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	Напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења Напише извештај или протокол о догађају или са састанка Писмено конкурише за неки посао	Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета	
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	Оствари комуникацију о основним темама, под условом да је у стању да тражи помоћ од саговорника Образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	Препричава садржај текста, разговора, договора		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	Пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	Коректно употребљава сложеније структуре и процесе (номинализације, градације, трансформације) Контролише граматичка знања и исправља своје грешке		

Кључни појмови садржаја: читање, слушање, писање, говор, знање о језику, медијација, интеркултурност.

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РЕЧЕНИЦА
Сви типови упитних реченица
Директна и индиректна питања
Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
а) изјаве и питања – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)б) молбе, захтеви, наредбе

в) изјаве и питања са променом глаголских времена

Релативне клаузе
Све врсте сложених реченица (временске, клаузе , клаузе, итд.).
ИМЕНИЧКА
ГРУПА 1. Члан
Разлике између одређеног и неодређеног
члана у ширемконтексту 2. Именице

Бројиве и небројиве именице
Заменички облици
а) Заменице
Личне заменице у функцији субјекта и објекта

Показне заменице
Односне заменице
б) детерминатори
Показни детерминаотри
Неодређени детерминатори
Присвојни детерминатори
Придеви
Обновити компарацију придева
too/not…enough/not as…(as)/…than
Бројеви
Обновити просте и редне бројеве
Квантификатори
ГЛАГОЛСКА
ГРУПА 1. Глаголи

Обновити и утврдити сва садашња времена
Обновити и утврдити сва прошла времена
Разлика између *Used to* Past Continuous
Обновити и утврдити све начине за изражавање будућности
Глаголи стања
Модални глаголи: *should, must, will, may, might,*

Пасивне конструкције – the Present Simple, Past Simple , Present Perfect (продуктивно и рецептивно), постала времена само рецептивно
– *wish* + Past simple /w*ould- Have something done* (само рецептивно)
Први и други кондиционал (рецептивно и продуктивно); трећи кондиционал (рецептивно)
Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице

Властите именице и заједничке, одговарајући род и број са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*, итд.
Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre.* Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e ilgiovedì.*
Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*).
Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Romacon i nostri nonni*).
Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele.* Изостављање у негацији. *Non mangio pane.* Употреба предлога *di* уз изразе који изражавајуодређену количину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.
Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.
Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielo compro*.
Измештање индиректног објекта испред предиката (*Chiedi di Maria? Non l'ho vista da tanto)*.
Присвојне заменице. Показне заменице (*questo, quello*).
Упитне заменице *chi*? і *che*?/ *che cosa*?
Неодређене заменице, придеви (niente*/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*) Неодређене заменице, придеви : alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.Неодређене заменице: nulla, niente, qualcosa. Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне ка-рактеристике придева *santo* и *grande*

Компарација придева: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
Апсолутни суперлатив *Maria è bellisima.*
Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева piccolo, grande, buono, cattivo.
Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и супетлатива (più grande : maggiore; più buono : migliore).
Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве.
Показни придеви: *questo, quello*.
Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.
Главни бројеви (преко 1.000) и редни (до 20). Редни бројеви.
Алтеративни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto.

Суфикси -enne и -ina за бројеве *quarantenne*, *sulla quarantina*.

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.

Употреба предлога di (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), a (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare.Usciamo a giocare con gli amici*.), da *Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni,* in *(vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашње време (*Presente Indicativo*)

Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favoreПовратни глаголи.

Употреба глагола *piacere*.

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*. *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?* Прошло време погодбеног начина (Condizionale Passato). *Avrei preso volentieri una pizza ieri sera.*

Футур правилних и неправилних глагола. *Noi tormeremo a casa alle cinque.*

Предбудуће време (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*

Имперфекат (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*

Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*

Прости перфект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.* Правилни и неправилни глаголи.

Плусквамперфекат (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

Герунд, глаголски прилог садашњи. Gerundio. Облици трију конјугација и неправилних глагола.Структура stare + gerundio.

Прилози

Потврдни, одређни (*sì, no*). Основни прилози *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* и прилошки изрази за одређивање времена (*prima, durante, dopo*) и простора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Упитни прилози: *quando?, come?, perché? dove?*

Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente*

Поређење прилога. Компаратив и суперлатив прилога *bene* и *male*.Грађење суперлатива апсолутног прилога помоћу наставка -issimo.

Положај прилога *mai, sempre, ancora*, già уз *passato prossimo(Non ho mai viato una cosa tanto bella)*.

Речца *ci* (с прилошком вредношћу) и *ne* (*Ne torno adesso*) и заменичком вредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца ci са заменичком вредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri).*

Везници.

Реченица: Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.питна реченица:

с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијомс конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом Ред речи у реченици.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)

Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.*

Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: *Se avevi tempo, andavamoingita.* Правила о слагању времена. Исказивање претпрошлости и будућности у прошлости.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Обнављати и утврђивати градиво обрађено у претходним разредима, са циљем да рецептивна употреба језика све више постаје ре- продуктивна.

Парти--ципI и II у: а) атрибутивној употреби *das spielende Kind*; **der ausgefüllte- Antrag**; б) адвербијалној употреби *Sie saß lesend- am Tisch. Sie kam gut infor-mi-ert- an.* в) предикативној употреби *Die Rei-se- war anstren-gend-. Die Fragen- sind vorbe-re-i-tet-*. г) партиципи као део номиналне групе речи са редоследом елемената (рецептивно) *die gestern bestellten Bücher.* – препознавање еквивалентних атрибутивних реченица *Ein wei-nen-des- Mädchen. Ein Mädchen das weint-. Die gestem- gedruc-kte- Zei-tung-. Die Zei-tung- die gestern- gedruckt- ist.*

Инфи-ни-тив- са zu, ohne- zu, um zu, anstatt- zu у функцији еквивалентних зависних реченица *Es ist wichtig- pünktlich zu sein. /Es ist wic- htig, dass man pünktlich ist./ Er braucht- nur einge- Minu-ten- um die Aufga-be- zu lösen. /Er braucht- nur einige- Minu-ten,- damit- er die Aufga-be- löst*.

Ред речи- у рече-ни-ци- са тежи-штем- на поло-жа-ју- глаго-ла- – систе-ма-ти-за-ци-ја-.

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице

Обнављање и систематизација типова именица, обрађених у претходним разредима

Заменице

Присвојне заменице 1, 2. и 3. лица и заменица свойПоказне заменице этот, тот

Неодређене заменице са речцом –либо, кое

Придеви

Продуктивни суфикси описних придева –ист, -аст, -ат, -ив, -лив, -чивПоређење придева и прилога

Глаголи

Обнављање и систематизацијаВремена

Прошло време глагола са основом на сугласник

Бројеви

Слагање бројева са именицама и придевима

Речце

Разве, неужели, ли, хоть, даже

Синтакса

Инфинитивне реченице (Что мне сказать тебе) Именски предикат (Ломоносов – знаменитый учёный)

Исказивање одсуства, присуства (В природе имеются разные минералы.)Основне мерне јединице и њихове скраћенице.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

У четвртом разреду средње школе граматички садржаји обрађени у претходним разредима систематизују се како би ученици спон-тано, прецизно и што тачније користили француски језик у приватној и у пословној комуникацији.

Посебна пажња посвећује се:

- оним елементима граматике који се теже усвајају, нпр., када су у питању изворни говорници српског језика, употреба члана, систем прошлих времена, глаголске конструкције, негација и друго;
- оним елементима граматике који се чешће срећу у оквиру језика дате струке.

Имајући у виду наведено, ауторима уџбеника и наставницима француског језика препоручује се да избор граматичких садржаја које ће обрађивати у четвртом разреду заснују пре свега на потребама ученика (на основу анализе њихових честих грешака), као и на рефе-рентним материјалима за нивое А2 и Б1 за француски језик.

Именичке групе
Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. *Pluralia tantum.*
Одређени члан. Одсуство одређеног члана. Неодређени члан (значење у једнини и множини)Бројеви. Редни бројеви.

Придеви. Положај придева у односу на именицу.

Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених заменица.

Сложена реченица

Препознавање односа главне и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности; кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пресвега рецептивно).

Изражавање компаративности

Tan(to)…como…Esta pelicula es tan interesante como la que vimos la semana pasada.Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.
Más /
menos….que
Menor /
mayor…que
Major /
peor…que
Суперлатив (Релативни и апсолутни: указати на разлике узначењу.) *El libro más interesante que he leído…*
Es un libro interesantísimo

Именице

Системски преглед рода и броја.

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи.

Творба речи

Сложенице (најчешће комбинације):

Sacacorchos, paraguas, parabrisas, limpiaparabrisas…деривација

а) помоћу префикса*a-, in-, anti-, super-…* б) помоћу суфикса *-mente, – able, -so/a,…..*
Номинализација најчешћих граматичких категоријаинфинитива *los deberes,*

Придева

El lindo, la bonita
Прилога

El bien, el mal….

Лексикологија

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.

Лексикографија

Стручни и енциклопедијски речници.

Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, односно прилаго-ђавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефиниса-ним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

Основни циљ наставе страних језика је формирање комуникативне компетенције код ученика у свим видовима говорне делатности, односно оспособљавање ученика да овладају комуникативним умењима како у типичним свакодневним ситуацијама, тако и у сфери сво-је будуће професионалне делатности. Комуникативност у настави језика треба структурирати тако да она одражава модел природности комуницирања, уз коришћење адекватних метода, поступка и облика рада.

Један од кључних елемената комуникативне наставе страних језика је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задаци-ма увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан условза било које учење језика.

Комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте:

усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину
поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности

наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја
ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину
уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан

Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неоп- ходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на стра- ном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања и треба да буде јасно дефинисан усклађен са исходима везаним за квалификације струке.

Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелаци-ји са њима.

Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, пра-ћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.

Спектар текстова који се препоручују је велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, изве- штаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети. У планирању наставе и учења наставник користи уџбеник као *функционално* и *флексибилно* наставно средство које не одређује садржаје предмета. Садржајима у уџбенику се приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. Наставник упућује ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина. глобално, селективно или пак детаљно.

Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање крат- ких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневними специфич-ним условима живота и рада.

Посебни циљеви учења:

Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;
Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
Проширивање и продубљивање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно--образовног подручја);

Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **Први**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држањетела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављењеи растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Физичко васпитање, у овим школама је значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију, с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за бављење физичким вежбањем.

Развој моторичкихи функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности; Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране – дисциплина које се уче;	се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот;	Вежбе снаге без и са малим теговима(до 4 kg); Трчање на 800 m ученице и 1.000 мученици; Трчање на 60 m и 100 m; Вежбе растезања (број понављања ииздржај у крајњем положају); Полигони спретности и окретности испортске игре; Аеробик; Обука техника пливања;
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Атлетика	Стицање моторичких умења, вештина и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес – за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности – њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; Самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); Ужива у извођењу покрета и кретања; Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан у својим активностима; Правилно се односи према окружењу у коме вежба, рекреира	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основнихмоторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања накратке и средње стазе:** 100 m ученици и ученице; 800 m ученици и ученице штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњимстазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до10 min. Крос: јесењи и пролећни 800 m ученице, 1.000 m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном техником.Скок увис леђном техником Бацања: Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg, ученици 5 kg).Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованиматлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: Наставник формира групе на основууумења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво Наставник олакшава, односно отежавапрограм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колутнапред; став на шакама, издржај, колут напред; два повезана премета странце удеснои улево; за **напредни ниво** премет странце саокретом за 180₀ и доскоком на обе ноге(„рондат”)
Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу)				***Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120cm; **за ученице** 110 cm: згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка ***Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: из мирног виса вучењем вис узнето,спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: уз помоћ суножним одскоком наскок узгиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

теоријска настава (4 часа);
мерење и тестирање (8 часова);
практична настава (62 часа).

Подела одељења на групе

Одељење се дели приликом реализације:
Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан.

Место реализације наставе

Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом;
Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терен, базен, клизалиште, скијалиште).

Планирање наставе и учења

Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10–12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависноод потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја.

Садржај циклуса:

за проверу нивоа знања на крају школске године – један;
за атлетику – један;
за гимнастику: вежбе на справамаи тлу – један;
за спорт по избору ученика – два;
за повезивање физичког васпитањаса животом и радом – један.

Садржаји програма усмерени су на:
развијање физичких способности;
спортско-техничко образовање;
повезивање физичког васпитања са животом и радом.
Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, напредлог стручног већа наставника физичког васпитања.
Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса.
Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.**
Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења,** ни на спортском терену, ниу фискултурној сали.
У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само ушколама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа.

Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења ивредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма.

		Учествује на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења.	***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: – из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180₀ (окрет према притци); њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек; **За ученице** /двовисински разбој или једна притка вратила/: наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег, прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90₀ (одношка), завршити боком према притци. ***5. Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: – суножним одривом узмак; коврtљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (зањихом). ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: – залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90₀, упором рукама испред тела преднос разножно, ослонцем ногу иза тела (**напредњи ниво**: замахом у заножење), до упора чучећег; усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7. Коњ са хватаљкама** **За ученике:** – премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90₀ улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** Савладавање основних вежби: „докорак,", мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице"; Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо; Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање пет народних плесова; Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре.	**Минимални образовни захтеви** **Атлетика:** трчање на 100 m за ученике и ученице, трчање на 800 m за ученике и 500 m за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова); Теоријских часова (2 у првом и 2у другом полугодишту); Атлетика (14 часова) Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); Спортска игра: по избору школе (14 часова); Физичка активност, односно спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова); Пливање (10 часова); Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем: I разред до 12 km (укупно у оба правца); Један крос. Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја. На предлог стручног већа школа организује зимовање и летовање ученика: Зимовање се организује у току зимског периода у трајању од 7 дана Летовање ученика организује се у току летњег распуста у рајању од 7–10 дана у виду логоровања, камповања и других активности
Спортска игра (по избору)				

Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе.			– Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање **РУКОМЕТ** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играча у одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека". Уигравање кроз тренажни процес; Правила игре; Учествовање на разредним, школскими међушколским такмичењима. **ФУДБАЛ** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес; Правила малог фудбала; Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном" и „човек на човека". Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока; Правила игре и суђење; Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; Техника одбојке. Игра са повученими истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес; Правила игре и суђења; Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** – Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању;	

			Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети; Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета Скијање на матичним факултетима **ДРУГЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** Оријентиринг Бадминтон и друге активности у складу са могућностима школе и интересовањима ученика.	

Кључни појмови садржаја: вежбање, рекреација, плес и здравље.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **72**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичкаактивност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држањетела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положајатела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ћепревентивно утицати на могућенегативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављењеи растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика; Физичко васпитање, у овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја бављење физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4 часа);** **мерење и тестирање (8 часова);** **практична настава (60 часова).** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способностикоје треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортскихигара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Вежбе снаге без и са малим теговима(до 4 kg); Трчање на 60 m и 100 m; Трчање на 800 m ученице и 1.000 m ученици; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик; Обука техника пливања	
Усвајање знања, умења и вештина из спортских гранаи дисциплина као основа за реализовање	Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања;	Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране – дисциплина које се уче;	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину;	

постављених циљева и исхода; Атлетика;	Примена стечених умења, вештина, знања и навика које се користе у свакодневним условима живота и рада; Естетско истраживање	Демонстрира – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину); Детаљније опише правила спортске гране за коју показујепосебан интерес, за коју школа има услове; Објасни због којих је	***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** 100 m ученици и ученице; 800 m ученици и ученице ; штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим	реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбеиз корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе**

Спортска гимнасти (Вежбе на справама и	тлу);	покретом и доживљавање естетских вредности; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика; Стицање и усавршавање моторичких знања, умећа, вештина, техника и навика предвиђених програмом за базичне спортске гране; Повезивање моторичких задатака у целине, али без стварања крутих моторичких аутоматизама; Увођење ученикау организовани систем припрема за игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у целине: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успо-равање; Избор спортова, односно спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Свакодневно упражњава физичке, односно спортске активности пошто сагледа (детектује) њихове позитивне кратктеристике и утицај које оне имају на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Путем физичких односно спортских активности комуницира са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Повеже свакодневни живот, способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном; Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту (лепоту извођења, лепоту доживљаја); Ужива у извођењу покрета и кретања; Наведе основне олимпијске принципе и примени их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави спортом.	стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни - 800 m ученице, 1. m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg, ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: – Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај; премет странце упором у „бољу” страну и спојено, премет странце у „слабију” страну за **напредни ниво** премет напред упором ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 cm; **за ученице** 110 cm: згрчка; разношка; за **напредни ниво**: склонка и прескоци са заножењем. ***3. Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: – њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назаду упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; једна притка: наскок у упор предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5. Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/ – из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: – залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90₀ усправ у успон, окрет за 180₀, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). ***7. Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном.	Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Планирање наставе и учења** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10–12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справамаи тлу – један; за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења,** ни на спортском терену, ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма. **Минимални образовни захтеви** **Атлетика:** трчање на 100 m за ученике и ученице, трчање на 800 m за ученике и 500 m за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова); Теоријских часова (2 у првом и 2у другом полугодишту);

				Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** Савладавање основних вежби: „докорак,", мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице"; Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо; Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање пет народних плесова; Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање **РУКОМЕТ** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играча у одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека". Уигравање кроз тренажни процес; Правила игре; Учествовање на разредним, школским међушколским такмичењима. **ФУДБАЛ** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес; Правила малог фудбала; Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима.	Атлетика (12 часова); Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); Спортска игра: по избору школе (14 часова); Физичка активност, односно спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова); Пливање (10 часова); Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем: II разред до 14 km (укупно у оба правца); Један крос. Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете науке и технолошког развоја. На предлог стручног већа школа организује зимовање и летовање ученика: Зимовање се организује у току зимског периода у трајању од 7 дана; Летовање ученика организује се у току летњег распуста у трајању од 7–10 дана у виду логоровања, камповања и других активности.
Спортска игра (по избору) Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе					

			КОШАРКА Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном" и „човек на човека". Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока; Правила игре и суђење; Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; Техника одбојке. Игра са повученими истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес; Правила игре и суђења; Учествовање на одељенским, разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети; Учествовање на одељенским, разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета Скијање на матичним факултетима **ДРУГЕ АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** Оријентиринг Бадминтон и друге активности у складу са могућностима школе и интересовањима ученика.	

Кључни појмови садржаја: вежбање, рекреација, плес и здравље.

Назив предмета: **ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **70**

Разред: **Трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држањетела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља. Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочити оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одбрани и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији.	Вежбе обликовања (јачања, лабављењеи растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за бављење физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4 часа);** **мерење и тестирање (8 часова);** практична настава (58 часова). **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати, средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изведе вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, гипкости, спретности и окретности.	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 kg); Трчање на 800 m ученице и 1.000 m ученици; Трчање на 60 m и 100 m; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик; Обука техника пливања;	
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Атлетика; Спортска гимнастика: (Вежбе на	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављење физичким активностима; Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања;	Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране – дисциплина које се уче; Демонстрира – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежбе на справама и тлу које се уче (поседовати вештину); Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Се бави физичким, односно	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. ***Трчање*** Трчање на 100 m – ученици и ученице, на 1.000 m – ученици, на 800 m – ученице, Штафета 4 x 100 m ученици и ученице. ***Скокови*** Скок удаљ – одабраном техником; Скок увис – одабраном техником. ***Бацање*** Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 kg и ученице 4 kg). **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА:** **ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена:	

справама и тлу);	Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика; Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	спортским активностима пошто ће сагледа (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима може предупредити њихове негативне утицаје; Путем физичких односно спортских активности комуницира са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Повеже свакодневни живот, способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном;	– Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** из упора за рукама, зибом, премах одбочно до упора пред рукама (опружено). комбинација вежби која садржи (вежбе се бирају, одузимају или додају у складу са могућностима ученика): плесне кораке; скок са окретом за 180₀; окрет на две или једној нози; премет странце; колут напред суножним одразом и малим летом; вагу претклоном и заножењем; став на шакама колут напред и сп. скок са окретом (произвољан број степени); – **за напреднији ниво:** колут летећи и прекопит напред, уз помоћ. ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 cm; **за ученице** 110 cm: згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка; прескоци са заножењем и „прекопит”	на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Планирање наставе и учења** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10–12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом.

		Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту (лепоту извођења, лепоту доживљаја); Ужива у извођењу покретаи кретања; Наводе основне олимпијске принципе и примеи их на школским спортским такмичењима и у слободно време. Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	***3. Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: – вучењем вис узнето; вис стрмоглаво; вис узнето; спуст у вис стражњи – издржај; вучењем вис узнето; спуст у вис предњи (полако); саскок **4. Разбој** **За ученике** /паралелни разбој/: – из замаха у упору предњихом спуст у склек, зањих у склеку и спојено упор (у зањиху); предњих и спојено склек, зањихом упор (поновити 2 до 3 пута) **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: – лицем према н/п, залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) у упора јашући; прехват на в/п; премах одножно заножном до виса седећег, подметним опружањем или одривом од н/п предњих и спојено саскок у предњиху (уз помоћ) до става на тлу, леђима према в/п; – *једна притка*: залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) до упора јашућег, премах одножно заножном до упора стражњег; сасед са окретом за 90₀. ***5. Вратило*** **За ученике** /доскочно и дохватно или дочелно вратило/: /доскочно/: подметно успостављање ниха; њихање са повећавањем амплидуде и саскок у предњиху или зањиху уз помоћ; /дохватно или дочелно/: ковртљај назад у упору. 6. Греда **За ученице** /висока греда/: **-** залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи одножно; окрет за 90₀ до упора чучећег; усправ, одручити; кораци у успону докорацима; вага претклоном и заножењем, усклон; суножним одскоком скок са померањем; окрет за 90₀ у успону; саскок пруженим телом или, за **напреднији ниво** – са предножним разножењем. **7. Коњ са хватаљкама** **За ученике:** из упора предњег коло предожно десном, коло предножно левом; из упора стражњег коло одножно десном, коло одножно левом **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** Савладавање основних вежби: „докорак,", мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо; Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање пет народних плесова	Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења,** ни на спортском терену, ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма.**Минимални образовни захтеви гимнастика:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова); Теоријских часова (2 у првом и 2у другом полугодишту); Атлетика (12 часова); Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); Спортска игра: по избору школе (12 часова); Физичка активност, односно спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова); Пливање (10 часова); Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем III разред до 16 km (укупно у оба правца); Један крос. Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Минстарство просвете науке и технолошког развоја.

Кључни појмови садржаја: вежбање, рекреација, плес и здравље.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: **62**

Разред: **Четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држањетела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој;	Вежбе обликовања (јачања, лабављењеи растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији; Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 kg); Трчање на 800 m ученице и 1.000 m ученици; Трчање на 60 m и 100 m; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик; Обука техника пливања;	које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Програм по избору ученика: Ритмичка гимнастика и	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика; Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор;	(изведе вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности; Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране – дисциплина које се уче; Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес – за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика физичко васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледа (детектује) њихове позитивне карактеристике, утицај на здравље, дружење и добро	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. ***Трчање*** Трчање на 100 m – ученици и ученице, на 1.000 m – ученици, на 800 m – ученице, Штафета 4 x 100 m ученици и ученице. ***Скокови*** Скок удаљ – одабраном техником; Скок увис – одабраном техником. ***Бацање*** Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 kg и ученице 4 kg). **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: – Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. Поновити елементе и вежбе на справама и тлу из претходних разреда. **ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА** **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** – Савладавање основних вежби: „докорак”, мењајући корак галопом у	великог значаја за бављење физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4 часа);** **мерење и тестирање (6 часова);** **практична настава (52 часа).** **Подела одељења на групе** Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Планирање наставе и учења** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10–12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког

народни плесови.	напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити њихове негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Доводи у везу свакодневни живот, способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи;	свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице"; Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо; Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање пет народних плесова; Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима.	циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један; за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања.

Спортска игра (по избору):			Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепоту извођења, лепоту доживљаја); Ужива у извођењу покрета и кретања; Наводе основне олимпијске принципе и примени их на школским спортским такмичењима и у слободно време; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је усвојим активностима. Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави спортом, што преноси у свакодневни живот Учествује на школском такмичењу и у систему школскихспортских такмичења	**СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретнесадржаје из спортске игре. Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складуса могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебноинтересовање. **РУКОМЕТ** Усавршавање технике и тактикекроз игру; Правила игре и суђења; Учествовање на одељенским,разредним и међушколским такмичењима. **ФУТСАЛ** Усавршавање технике и тактикекроз игру; Правила игре и суђења; Учествовање на одељенским,разредним и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** Усавршавање технике и тактикекроз игру; Правила игре и суђења; Учествовање на одељенским,разредним и међушколским такмичењима. **ОДБОЈКА** Усавршавање технике и тактикекроз игру; Правила игре и суђења; Учествовање на одељенским,разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** Упознавање и примена основнихсигурносних мера у пливању; Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети; Учествовање на одељенским,разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетимаспорта и физичког васпитања. Наставник у складу са могућностимашколе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета Скијање наматичним факултетима **ДРУГЕ АКТИВНОСТИ ПОИЗБОРУ УЧЕНИКА** Оријентиринг Бадминтон и друге активности у складу са могућностима школе иинтересовањима ученика.
Рукомет;		Борилачке вештине;		
Фудбал;		Клизање, скијање;		
Кошарка;				
Одбојка;				
Пливање;				

Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**,не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења,** ни на спортском терену, ниу фискултурној сали.

У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа.

Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма.

Оквирни број часова по темама

Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова);

Теоријских часова (2 у првом и 2у другом полугодишту);

Атлетика (10 часова);

Гимнастика: вежбе на справама итлу (10 часова);

Спортска игра: по избору школе (10 часова);

Физичка активност, односно спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (8 часова);

Пливање (10 часова);

Провера знања и вештина (4 часа).

ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ

Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује:

Два целодневна излета са пешачењем

IV разред до 16 km (укупно уоба правца);

Један крос.

Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика.

Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете науке и технолошког развоја

На предлог стручног већа школа организује зимовање и летовање ученика:

Зимовање се организује у току зимског периода у трајању од 7 дана;

Летовање ученика организује се у току летњег распуста у трајању од 7–10 дана у виду логоровања, камповања и других активности.

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене по- ложаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне по-ремећаје, на основу чега се програмирају посебни садржаји, којима се обезбеђује превенција.

Кључни појмови садржаја: вежбање, рекреација, плес и здравље.

МАТЕМАТИКА

Развијање логичког и апстрактног мишљења;
Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;

Циљеви учења предмета:

5. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду;
Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
Формирање основа за наставак образовања;
Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења.

Годишњи фонд часова: **111**
Разред: **Први**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ЛОГИКА, СКУПОВИ И ФУНКЦИЈЕ	Упознавање са основним појмовима математичке логике Проширивање знања о скуповима Упознавање са појмовима домен, кодомен, инверзна функција и различитим начинима представљањафункција Оспособљавање за примену правила збира и производа на решавање комбинаторних проблема	разликује појмове исказ и израз препозна исказ и утврди његову истинитост испита тачност једноставније исказне формуле одреди елементе скупа задатог на различите начине одреди пресек, унију, разлику и Декартов производ скупова препознаје примере функција и уочава аналитички израз линеарне функције одреди композицију две функције – наводи услове да нека функција буде бијекција одреди инверзну функцију реши једноставне комбинаторне проблеме применом правила збира и производа	Математичко-логички језик Искази Основне логичке и скуповне операције Декартов производ скупова Појам функције, пример линеарне функције Бијекција Композиција функција Инверзна функција Правило збира и правило производа у комбинаторици	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (111 часова). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. **Логика, скупови и функције:** посебну пажњу обратити на разумевање и правилно коришћење математичких симбола, јасно и прецизно изражавање, а садржаје повезивати са примерима из говорног језика. Наглашавати везе одговарајућих логичких и скуповних операција. Повезивати ове садржаје са садржајима блиским искуству ученика од раније, посебно на примерима из скупа реалних бројева (нпр. обрадити скуповне операције и над интервалима реалне праве). **Реални бројеви и рационални алгебарски изрази:** истаћи принцип перманенције својстава рачунских операција. Приликом обраде садржаја о грешкама израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. Код рационалних алгебарских израза тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима.
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ И РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	Проширивање знања о скупу реалних бројева Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка Проширивање знања о полиномима Разумевање поступка растављања полинома на чиниоце и одређивања НЗС и НЗД полинома	разликује различите записе бројева из скупова N, Z, Q, и те бројеве приказује на бројној правој и пореди их. разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације NÌZÌQÌR, IÌR израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда, зна да делилац мора бити различит од нуле одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси заокругли број на одређени број децимала сабира, одузима и множи полиноме примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома растави полином на чиниоце одреди НЗД и НЗС полинома трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	Преглед бројева, операције са реалним бројевима НЗС и НЗД природних бројева Апсолутна вредност реалног броја Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања, грешка Полиноми: сабирање, одузимање и множење полинома НЗД и НЗС полинома Формуле за скраћено множење полинома Растављање полинома на чиниоце Трансформације рационалних алгебарских израза	

	Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	израчуна одређени део неке величине одреди непознате чланове просте пропорције објасни појам размере прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе, препозна директну или обрнуту пропорционалност две величине и примени је у решавању једноставних проблема и то прикаже графички реши проблем који се односи на смешу две или више компоненти реши проблеме процентног и промилног рачуна	Размера и пропорција Директна и обрнута пропорционалност Прост сразмерни рачун Рачун поделе Рачун мешања Процентни и промилни рачун	**Пропорције и процентни рачун**: приликом обраде теме бирати задатке у којима се види примена знања из ове области на реалне примере: нпр. планови и географске карте, повећање или смањење цене производа, итд. **Геометрија:** инсистирати на извођењу прецизне и уредне конструкције једноставних фигура. Бирати једноставније конструктивне задатке у којима се примењују изометријске трансформације. **Линеарне једначине и неједначине:** истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања; активност на часу. **Оквирни број часова по темама** Логика, скупови и функције **12** часова; Реални бројеви и изрази **30** часова; Пропорције и процентни рачун **18** часова; Геометрија **24** часа; Линеарне једначине и неједначине **15** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.
ГЕОМЕТРИЈА	Обнављање основних појмова у геометрији Проширивање знањао троугловима и четвороугловима Усвајање и примена ставова сличности и Талесове теореме Проширивање знањао изометријским трансформацијама	разликује основне и изведене геометријске појмове разликује међусобни однос углова (суседни, упоредни, унакрсни, комплементни, суплементни) наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) наведе и примени релације везанеза унутрашње и спољашње углове троугла дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла конструише значајне тачке троугла наведе својство тежишта наведе основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу разликује врсте четвороуглова и њихове особине наведе ставове о паралелограму и уме да их примени наведе особине специјалних паралелограма формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова наведе ставове о сличности троуглова примени ставове о сличности троуглова на одређивање непознатих елемената у једноставнијим задацима наведе својства осне и централне симетрије и примени их на основне конструкције преслика геометријски објекат транслацијом, ротацијом и осном и централном симетријом примени изометријске трансформације на основне конструкције	Геометријски појмови и везе између њих Троугао Значајне тачке троугла Појам подударности и примене Четвороугао Талесова теорема Сличност фигура Сличност троуглова, ставови сличности Осна и централна симетрија Транслација и ротација	
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ	Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	дефинише појам линеарне једначине реши линеарну једначину примени линеарну једначину на решавање проблема решава једначине које се своде на линеарне једначине дефинише појам линеарне функције прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења реши систем линеарних једначина са две непознате	Линеарна једначина и њене примене Линеарна функција и њен график Линеарна неједначина Систем линеарних једначина	

Кључни појмови садржаја: математичка логика, скупови, функције, комбинаторика, реални бројеви, пропорција, рационални ал-гебарски изрази, угао, троугао, четвороугао, сличност, изометрије, линеарне једначине, неједначине и функције.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **108 часова**
Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
	Проширивање знањао степеновању и кореновању	наведе особине операција степеновања са целим експонентом и примењује	Појам степена. Операције са степенима Степен са целим изложиоцем.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања.
СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ	Уочавање везе између степеновања и кореновања Овладавање поступком рационалисања имениоца Разумевање појмова комплексан број, конјуговано комплексни бројеви и модуо комплексног броја	их у трансформацијама једноставнијих израза наведе особине операција кореновања и примењује их у трансформацијама једноставних израза наведе особине операција степеновања са рационалним изложиоцем и примењује их у трансформацијама једноставнијих израза рационалише именилац разломкау једноставним случајевима дефинише појам имагинарна јединица и комплексни број сабира, одузима, множи и дели два комплексна броја одреди конјугован број датог комплексног броја	Функција y= x^n и њен график Појам корена. Операције са коренима Функција y= $\sqrt[n]{x}$ и њен график Степен са рационалним изложиоцем Рационалисање имениоца разломка Појам комплексног броја Основне рачунске операције са комплексним бројевима	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (108 часова). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.. **Степеновање и кореновање:** при проширивању скупа из кога ће изложилац нагласити да и даље важе основне особине степеновања и кореновања. Посветити потребну пажњу децималном запису броја у стандардном облику. Оспособити ученика да помоћу калкулатора одреди вредност корена и степена датог броја. **Функција и график функције:** приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. **Квадратна једначина, неједначина и функција:** показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције и детаљно их анализирати. Знак квадратне функције читати са графика и примењивати на решавање неједначина. Истаћи
ФУНКЦИЈА И ГРАФИК ФУНКЦИЈЕ	Упознавање основних својстава функција Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	наведе примере функција одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине; податке представљене у једном графичком облику представи у другом;	Појам функције. Функције са коначним доменом Графичко представљање функције Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) – без формалне дефиниције тих појмова Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела, график, дијаграм, круг) Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	
КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА, НЕЈЕДНАЧИНА И ФУНКЦИЈА	Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције Овладавање поступком решавања квадратних једначина и неједначина	реши непотпуне квадратне једначине у скупу R примени формулу за решавање квадратне једначине одреди природу решења квадратне једначине растави квадратни трином приказује аналитички, табеларнои графички квадратну функцију анализира график квадратне функције примени знање о графику квадратне функције на решавање квадратне неједначине реши систем линеарне и квадратне једначине	Непотпуна и потпуна квадратна једначина Природа решења квадратне једначине Вијетова правила Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце Квадратна функција и њен график Квадратна неједначина Систем линеарне и квадратне једначине	

ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ЈЕДНАЧИНА, НЕЈЕДНАЧИНА И ФУНКЦИЈА	Упознавање основних особина експоненцијалне и логаритамске функције Уочавање везе између експоненцијалне и логаритамске функције Разумевање појма логаритма Примена стечених знања на решавање једноставнијих експоненцијалних и логаритамских једначина	прикаже аналитички, табеларнои графички експоненцијалну функцију реши једноставну експоненцијалну једначину примени знање о графику експоненцијалне функције на решавање једноставне експоненцијалне неједначине дефинише појам логаритма прикаже аналитички, табеларно и графички логаритамску функцију реши једноставну логаритамску једначину примени знање о графику логаритамске функције на решавање једноставне логаритамске неједначине примени правила логаритмовања при трансформацији једноставних израза	Експоненцијална функција и њен график Експоненцијане једначине и неједначине Дефиниција логаритма и особине Логаритамска функција и њен график Правила логаритмовања и примена Логаритамске једначине и неједначине	повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције **Експоненцијална и логаритамска једначина, неједначина и функција:** важно је истаћи да су екпоненцијална и логаритамска функција инверзне. При решавању једначина инсистирати на постављању одговарајућих услова. **Тригонометрија:** поновити правила заокругљивања бројева на одређени број децимала. Тригонометрија има велику примену па је важно поред општих бирати и практичне примере. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема из тригонометрије.

ТРИГОНОМЕ-ТРИЈА	Разумевање основних тригонометријских функција и идентичности Оспособљавањеза примену тригонометријских функција у практичним проблемима Оспособљавање ученика за коришћење тригонометријског круга Оспособљавање ученика за цртање графика произвољне тригонометријске функције Разумевање и примена адиционих формула и њихових последица Разумевање и примена синусне и косинусне теореме	дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција примењује основне тригонометријске идентичности на израчунавање вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне тригонометријске функције одреди вредности тригонометријских функција произвољних углова коришћењем тригонометријског круга (нпр. угла 3π/4+7π) нацрта графике основних тригонометријских функција и наведе њихова својства нацрта графике функција *f(x)=asin(x)+b* и *f(x)=acos(x)+b* и наведе њихова својства примени адиционе формуле реши једноставну тригонометријску једначину и неједначину примени синусну и косинусну и теорему на решавање троугла	Тригонометријске функције у правоуглом троуглу Основне тригонометријске идентичности Пројекција вектора на осу. Мерење угла. Радијан Тригонометријске функције произвољног угла. Тригонометријски круг Формуле свођења Особине тригонометријских функција Графици основних тригонометријских функција Графици функција *f(x)=asin(x)+b* и *f(x)=acos(x)+b* Адиционе формуле и примене Једначине *sin(x)=m, cos(x)=m, tg(x) = m* и *ctg(x)=m* Једноставне тригонометријске неједначине Синусна и косинусна теорема	**Тела: к**ористити моделе и симулације на рачунару. Површина полиедара је наставак површине многоугла, па је потребно уз примереобновити градиво. Објаснити појам запремине. Навести Кавањеријев принцип. Обрадити и задатке у којима се примењује сличност и тригонометрија. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања; активност на часу. **Оквирни број часова по темама** Степеновање и кореновање **15** часова; Функција и график функције **6** часова; Квадратна једначина, неједначина и функција: **20** часова; Експоненцијална и логаритамска једначина, неједначина и функција: **17** часова; Тригонометрија **22** часа; Полиедри и обртна тела **16** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.
ПОЛИЕДРИ И ОБРТНА ТЕЛА	Проширивање знања о полиедрима и обртним телима Уочавање односа у простору Разумевање површине и запремине полиедара и обртних тела и примена на конкретне примере	израчуна обим и површину фигура у равни (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) објасни како настају призма и пирамида примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине полиедара објасни како настају ваљак, купа, сфера и лопта примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине обртних тела реши једноставније проблемске задатке у којима су описана и/или уписана тела	Обим и површина фигура (квадрат, правоугаоник, правилан шестоугао, круг) у равни Призма Пирамида Ваљак Купа Лопта	

Кључни појмови садржаја: степеновање и кореновање, својства функција, квадратна једначина и квадратна функција, експонен-цијалне и логаритамске једначине, неједначине и функција, тригонометријске функције, једначине и неједначине, полиедри, обртна тела.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **105 часова**
Разред: **Трећи**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
КОМБИНАТОРИКА	Разликовање врста распоређивања елемената скупа Разумевање и примена биномног обрасца	примени правило збира и производа одреди број пермутација датога скупа одреди број варијација датога скупа одреди број комбинација датога скупа напише пермутације (варијације, комбинације) датог скупа од највише четири члана примени биномни образац одреди k-ти биномни коефицијент у развоју бинома нап-ти степен примени знање из комбинаторике при израчунавању вероватноће догађаја	Правило производа и правило збира Пермутације Варијације Комбинације Биномни образац Класична дефиниција вероватноће	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (105 часова). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика;

	Упознавање са појмом	објасни принцип математичке	Математичка индукција	подстицати ученике на размишљање
НИЗОВИ	низ ио математичком индукцијом Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме Упознавање са појмовима гранична вредност низа и конвергентни низ	индукције примени математичку индукцијуу једноставним доказима препозна низ и уме да га настави (једноставнији примери) препозна аритметички низ, објасни шта су n и d и израчуна тражени члан низа израчуна збир првих n чланова аритметичког низа објасни шта су n и q и израчуна тражени члан низа израчуна збир првих n чланова геометријског низа примени образац за суму првихn чланова низа на конкретним примерима из струке	Неке важније једнакости Бројни низови. Особине Аритметички низ. Збир првих n чланова аритметичког низа Геометријски низ. Збир првих n чланова геометријског низа Гранична вредност низа Особине конвергентних низова	и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. **Комбинаторика:** при решавању задатака пребројавања разматрати варијације, пермутације и комбинације комбинаторним проблемима у којима нема понављања. Задатке повезивати са свакодневним животом. **Низови:** збир првих n природних бројева и Бернулијеву неједнакост доказати математичком индукцијом. Обрадити појам реалног низа при чему посебну пажњу треба усмерити на аритметички и геометријски низ. Низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно. Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. неки изабрани проблем сложеног интересног рачуна, као увод у следећу наставну тему).
АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ	Упознавање са координатном методом Разумевање зависности положаја праве и међусобног положаја две праве од коефицијената k и n Разумевање зависности положаја кружнице (елипсе) и међусобног положаја праве и кружнице (елипсе) од коефицијената у њиховим једначинама Упознавање са једначинама хиперболе и параболе	примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина (3*3) израчуна растојање између две тачке и координате средишта дужи израчуна обим и површину троугла ако су дате координате његових темена разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преводи из једног облика у други одреди положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и n одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца одреди једначину праве одређену датим двема тачкама примени услов нормалности и услов паралелности две праве одреди угао који заклапају две праве израчуна растојање тачке од праве преведе општи облик једначине кружнице у канонски одреди положај кружнице у Декартовом координатном систему и полупречник кружнице испита међусобни положај правеи кружнице одреди тангенту кружнице из задатих услова одреди међусобни положај две кружнице дефинише појам елипсе и наведе канонски облик једначине елипсе препозна остале криве другог реда (хиперболу и параболу)	Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам Декартов координатни систем у равни. Координате тачке, растојање између две тачке, подела дужи у датој размери Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Канонски облик Општи и експлицитни облик једначине праве Сегментни облик једначине праве Две праве. Паралелност и нормалност Угаони коефицијент. Угао између две праве Разни облици једначине праве Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве Једначина кружнице Узајамни положај праве и кружнице Узајамни положај две кружнице Особине елипсе (ексцентрицитет и директрисе) Хипербола и парабола (као криве другог реда)	**Аналитичка геометрија у равни:** истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве. Једначину кружнице обрадити у општем и канонском облику. **Функције:** област обухвата општи појам извода као граничне вредности (брзина покретног тела, коефицијент правца тангенте) и практично рачунање уз коришћење формула. Појам прираштаја представити и графички. Потребно је јасно истаћи да је код диференцирања дата функција и треба наћи њен извод, а у случају интеграције дат је извод и треба наћи функцију. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања; активност на часу. **Оквирни број часова по темама** Комбинаторика **12** часова; Низови **10** часова; Аналитичка геометрија у равни: **26** часова; Функције **45** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.

ФУНКЦИЈЕ	Проширивање знања о особинама функцијама Разумевање појмова инверзна и сложена функција Упознавање са појмом гранична вредност функције Разумевање појма извода функције Оспособљавање за примену извода на испитивање својстава функције Примена знања о функцијама на решавање проблема из области економских функција	дефинише функцију и врсте функција (*1-1*, *НА* и бијекција) користи експлицитни и имплицитни облик функције објасни монотоност функције, ограниченост, парност, периодичност и нулу функције и уме сваку да одреди (ако је дата функција има) одреди инверзну функцију дате, једноставне функције одреди сложену функцију од две задате функције нацрта и анализира елементарне функције одреди граничну вредност функције наброји важне лимесе одреди асимптоте дате функције објасни проблем тангенте у датој тачки и проблем брзине дефинише појам извода примењује правила диференцирања одреди извод сложене и извод инверзне функције примени таблицу елементарних извода одреди екстремне вредности применом извода испита монотоност функције применом извода испита и нацрта графике једноставних функција чита и анализира, односно нацрта дијаграм из подручја рада примени извод функције и примитивну функцију код економских функција	Функције. Основне особине реалних функција реалне промењиве Сложена функција Инверзна функција Преглед елементарних функција (линеарна, степена, експоненцијална, логаритамска, тригонометријска) Гранична вредност функције. Особине Број *е*. Важни лимеси Непрекидност функције Асимптоте функција. Проблем тангенте и брзине Дефиниција извода функције Правила диференцирања (извод збира, производа и количника функција) Извод сложене функције Таблица извода неких елементарних функција Испитивање екстремних вредности и монотоности функција помоћу извода Испитивање и цртање графика функција Примитивна функција и појам интеграла Економске функције (тражња, понуда, приходи, трошкови)	

Кључни појмови садржаја: комбинаторика, биномни образац, низ, права, кружница, елипса, својства функција, граничнавредност функције, извод функције.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **93**
Разред: **Четврти**

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ЕЛЕМЕНТИ ПРИВРЕДНЕ МАТЕМАТИКЕ	Стицање основних знања и примена простог каматног рачуна Стицање основних знања из сложеног каматног рачуна Примена сложеног каматног рачуна у рачуну улога Примена сложеног каматног рачуна у рачуну ренте	примени основну пропорцију простог каматног рачуна за време дато у годинама, месецима, данима израчуна интерес на основу каматног броја и каматног кључа израчуна камату на више сума примени каматни рачун више стои ниже сто примени терминski рачун, есконтовање меница, рачун штедног улога израчуна месечну отплату код потрошачких кредита примени верижни рачун у проблемима продаје и куповине валута препозна разлику између простоги сложеног каматног рачуна објасни појам декурзивног обрачунавања интереса израчуна увећану вредност главнице израчуна време и каматну стопу	Главница, проста камата, каматна стопа и време Каматни рачун од сто Каматни број и каматни кључ Средњи рок и рок салда дуговања Есконтовање меница Штедни улог Потрошачки кредити Валуте и девизе Сложена камата Увећана вредност главнице Декурзивни каматни чинилац Време и каматна стопа Почетна вредност главнице Конформна каматна стопа Улагање почетком периода Улагање крајем периода Број улагања Каматна стопа Садашња вредност више појединачних сума Број исплата Каматна стопа Комбиновани примери	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (93 часа). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију теме** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика;

		израчуна почетну вредност главнице израчуна сложену камату објасни појам конформне каматне стопе одреди увећану вредност више периодичних улога при улагању почетком и крајем периода израчуна број улагања израчуна каматну стопу објасни појам садашње (почетне) вредности више периодичних сума које се исплаћују почетком или крајем периода израчуна збир дисконтованих вредности одреди вредност исплате крајем и почетком периода израчуна број исплата израчуна вредност каматне стопе		инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора ипримену савремених технологија. **Елементи привредне математике:** нагласити разлику између рачуна улога и рачуна ренте. Елементе кредита подробно обрадити кроз израду примера амортизационих планова са малим бројем периода. Нагласити разлику између кредита са релативном и конформном каматном стопом. Користити рачунаре и софтвер у настави. Наводити разноврсне примере из праксе. **Зајам:** предлози за израду семинарских радова на теме: - прикупљање понуда кредитирања у различитим банкама и анализа повољности понуда уз употребу софтвера - израда амортизационог плана зајма на рачунару за случајеве да су познати различити елементи зајма - израда плана амортизације зајма после конверзије уз промену различитих услова кредитирања. **Примери практичне примене привредне и финансијске математике:** користити софтверске пакете у бироу за учење. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања; активност на часу. **Оквирни број часова по темама** Елементи привредне математике **40** часова; Зајам **26** часова; Примери практичне примене привредне и финансијске математике **15** часова. За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **12** часова.
ЗАЈАМ	Стицање основних знања о елементима зајма Овладавање поступком амортизације поступком зајма Стицање основних знања о конверзији зајма	разликује врсте зајмова објасни смисао амортизације зајма објасни појам ануитета, отплате, интереса, отплаћеног дела дуга и остатка дуга повезује елементе зајма и да их израчуна израчуна ануитет израчуна каматну стопу израчуна број периода отплаћивања израчуна износ дуга на почетку обрачунског периода израчуна интерес и отплату за било који период амортизације зајма сачини амортизациони план изврши контролу ваљаности амортизационог плана сачини план амортизације зајма подељеног на обвезнице објасни појам конверзије зајма препозна промену услова отплаћивања зајма одреди нови ануитет након промене времена амортизације или промене каматне стопе	Зајам и ануитет Појам амортизације зајма Отплата Интерес Зајам подељен на обвезнице Каматна стопа Број периода отплаћивања Дуг на почетку периода Однос између ануитета отплате и остатка дуга Амортизација зајма Промена времена амортизације Промена каматне стопе	
ПРИМЕРИ ПРАКТИЧНЕ ПРИМЕНЕ ПРИВРЕДНЕ И ФИНАНСИЈСКЕ МАТЕМАТИКЕ	Примена елемената привредне и финансијске математике у практичним задацима из области пословне администрације	обрачуна плате за све раднике у предузећу на основу познатих података обрачуна порезе и доприносе припреми потребну пратећу документацију обрачуна штедне улоге и изради табелу књижи све уплате и исплате и обрачунавати салдо камате направи комплетан план амортизације зајма направи план амортизације зајма подељеног на обвезнице	Обрачун плата Обрачун пореза и доприноса Рачун штедног улога Амортизација зајма	

Кључни појмови садржаја: камата, меница, улог, кредит, зајам, амортизација.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљ учења предмета: Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова информатичке писмености неопходних за живот и рад у савременом друштву.

Разред Први
Годишњи фонд часова 74

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Основе рачунарске технике	Стицање основних знања о математичко-техничким основама информатике, значају и примени рачунара у информационом друштву, структури и принципу рада рачунара, функцији његових компоненти и утицају компоненти на перформансе рачунара	објасни значење појмова податак, информација и информатика разликује појмове бит и бајт наведе јединице за мерење количине података претвара меру количине података из једне мерне јединице у другу објасни основне карактеристике информационог друштва наведе опасности и мере заштите здравља од претеране и неправилне употребе рачунара препозна компоненте из којих се састоји рачунар и објасни њихову функционалност објасни намену оперативнеи спољашње меморије у рачунарском систему наброји врсте спољашњих меморија и објасни њихове карактеристике објасни сврху софтвера у рачунарском систему наброји врсте софтвера	Информација и информатика Кодирање информација коришћењем бинарног бројевног система Представљање разних типова информација (текстуалне, графичке и звучне) Кодирање карактера, кодне схеме Јединице за мерење количине информација Значај и примена рачунара Карактеристике информационог друштва Утицај рачунара на здравље Структура и принцип рада рачунара Врсте меморије рачунара Процесор Матична плоча Магистрала Улазно-излазни уређаји Утицај компоненти на перформансе рачунара Софтвер, појам и улога у РС Врсте софтвера Намена сваке врсте софтвера	На почетку теме ученике упознати са циљем и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставове предвиђене темом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **лабораторијске вежбе** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: Лабораторијских вежби **Место реализације наставе** рачунарски кабинет **Препоруке за реализацију наставе** Потребно је објаснити градацију „податак-информација-знање" и утврдити значај информатике у прикупљању и чувању података, трансформацији у корисну информацију и интеграцији у знање Кодирање карактера и кодне схеме (ASCII, Unicode) могуће је обрадити и уз тему Текст процесор
Основе рада у рачунарском систему	објасни сврху (намену) оперативног система наброји оперативне системе који се данас користе на различитим дигиталним уређајима изврши основна подешавања радног окружења ОС разликује типове датотека хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и документима (копира, премешта и брише документе и фасцикле) врши претрагу садржаја по различитим критеријумима разуме потребу за инсталирањем новог софтвера врши компресију и декомпресију фасцикли и докумената	објасни сврху (намену) оперативног система наброји оперативне системе којисе данас користе на различитим дигиталним уређајима изврши основна подешавања радног окружења ОС разликује типове датотека хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и документима (копира, премешта и брише документе и фасцикле) врши претрагу садржаја по различитим критеријумима разуме потребу за инсталирањем новог софтвера врши компресију и декомпресију фасцикли и докумената	подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) концепти организације типови датотека претрага садржаја по различитим критеријумима манипулација инсталација	За вежбање: превођења количине информација из једне мерне јединице у другу, или превођења из декадног бројевног система у бинарни и обратно, може се користити калкулатор (који се налази у саставу оперативног система) Важно је да се на примерима (звука, температуре, слике) ученицима приближи процес дискретизације информација, која је неопходна ради обраде на рачунару Указати на основне профилактичке мере при коришћењу рачунара Ученици треба да упознају функционалне могућности компоненти и принцип рада рачунара без упуштања у детаље техничке реализације (електронске схеме, конструктивни детаљи итд.) развој компоненти рачунара треба приказати занимљивим видео исечцима и другим материјалима са интернета пожељно је да се ученицима покаже редослед расклапања и склапања рачунара, и омогући да то сами понове

Примена ИКТ-а	Стицање знања, вештина и навика неопходних за успешно коришћење програма за обраду текста Оспособљавање ученика за израду презентација и њихово презентовање Оспособљавање ученика за рад са програмима за табеларне калкулације Оспособљавање ученика за тумачење и разликовање података и информација кроз табеларно, графичко, текстуално приказивање, проналажење примене, повезивање са претходним знањем из других предмета Оспособљавање ученика да одабере и примењују одговарајућу технологију (алате и сервисе) за реализацију конкретног задатка •	одабере и примењује одговарајућу технологију (алате и сервисе) за реализацију конкретног задатка креира дигиталне продукте, поново их користи, ревидира и проналази нову намену користи технологију за прикупљање, анализу, вредновање и представљање података и информација припреми и изведе аутоматизовану аналитичку обраду података коришћењем табеларних и графичких приказа	Интерфејс текст процесора Једноставнија подешавања интерфејса Правила слепог куцања Операције са документима (креирање, отварање, премештање од једног до другог отвореног документа, чување, затварање) Едитовање текста Премештање садржаја између више отворених докумената Уметање у текст: специјалних симбола, датума и времена, слика, текстуалних ефеката Проналажење и замена задатог текста Уметање и позиционирање нетекстуалних објеката Уметање табеле у текст Логичко структуирање текста (наслови, параграфи, слике, табеле) Форматирање текста (страница, ред, маргине, проред) Форматирање текста Исправљање грешака Нумерација страница Израда стилова Коришћење готових шаблона и израда сопствених шаблона Писање математичких формула Генерисање садржаја и индекса појмова Штампа докумената Индивидуални и сарадднички рад над документима уз коришћење текст процесора у облацима Подешавање радног окружења програма за израду мултимедијалне презентације Рад са документима Додавање и манипулација страницама, слајдовима или фрејмовима Основна правила и смернице за израду презентације (количина текста и објеката, величина и врста слова, дизајн,...) Форматирање текста Додавање објеката (слика, звука, филма,...) Избор позадине или дизајна-тема Ефекти анимације (врсте, подешавање параметара, анимационе шеме) Прелаз између слајдова или фрејмова Интерактивна презентација (хиперлинкови и дугмад) Штампање презентације Подешавање презентације за јавно приказивање Сарадднички рад при изради презентације Наступ презентера (држање тела, вербална и невербална комуникација, савладавање треме) Подешавање радног окружења програмаза табеларна прорачунавања Рад са документима Уношење података (појединачнои аутоматско попуњавање) Измена типа и садржаја ћелија Сортирање и филтрирање Подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона Додавање и манипулација радним листовима Уношење формула са основним аритметичким операцијама Референце ћелија Функције за сабирање, средњу вредност, најмању, највећу, пребројавање, заокруживање Логичке функције Копирање формула Форматирање ћелија Типови графикона, приказивање	података из табеле

корисно је да се ученицима укаже на једноставне кварове које могу сами препознати и отклонити
уводећи опште појмове, на пример: капацитет меморије, брзина процесора, наставник треба да упозна ученике са вредностима овихпараметара на школским рачунарима (користећи „контролну таблу" оперативног система)
за домаћи, ученици могу да, за кућне рачунаре, направе листу компоненти и њихових карактеристика
ради постизања важног педагошког циља: развоја код ученика навике за самостално коришћење помоћне литературе, у овој наставној области ученици за домаћи задатак могу да, коришћењем рачунарских часописа илиинтернета, опишу конфигурацију рачунарског система која у том моменту има најбоље перформансе

Основе рада у рачунарском систему

Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу
При реализацији овог модула инсистирати на вештинама
При подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања
Објаснити ученицима значај хијерархијске организације фасцикли и докумената
Код копирања, премештања, брисања, претраживања датотека ифасцикли користити већу добро организовану фасциклу са више подфасцикли и датотека

Примена ИКТ-а
инсистирати да се ученици навикавају да поштују правила слепог куцања
ученике треба упознати са постојањем два типа текст процесора – оних заснованих на језицима за обележавање текста (нпр. LaTeX, HTML) и WYSIWYG система какавће се обрађивати у оквиру предмета
ученике треба упознати са постојањем текст процесора који омогућавају дељење докумената и заједнички рад на њима преко интернета (рад у облацима)ученике треба упознати са логичком структуром типичних докумената (молби, обавештења, итд.), школских реферата, семинарских и матурских радова
за вежбу од ученика се може тражити да неформатирани текст уреде по угледу на уређену верзију дату у формату који се не може конвертовати у документ текст процесора (на пример, pdf-формат или на папиру), користити текстове прилагођене образовном профилу
указати на проблеме који могу да искрсну при покушају да се штампадокумент када су инсталирани управљачки програми за више штампача
пожељно је да израду једноставнијих докумената ученици провежбају кроз домаће задатке
Практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду презентација (слајд, WEB или презентације у „облацима"
Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима

			Подешавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, маргине, прелом стране, уређивање заглавља и подножја, аутоматска нумерација страна) Преглед пре штампе, аутоматско штампање заглавља колона, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, графикона, одређивање броја копија	При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре Извођење наставе започети објашњењима наставника, а затим усмерити ученике да самостално раде Резултат рада треба да буде једна комплетна презентација (са текстом, сликама, филмом, линковима) везана за образовни профил Подстицати креативност код ученика Ученицима треба дати критеријум оцењивања презентација – које ће самостално радити – заснован на бодовању свих битних елемената презентације Инсистирати на важности квалитетног презентовања Последња два часа резервисати за презентацију ученичких радова и дискусију о њима Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре Избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила Извођење наставе започети објашњењима наставника, а затим усмерити ученике да самостално раде При вршењу калкулација сам процес приказати кроз алгоритамске шеме (улаз – процес – излаз, код линијских проблема, а код коришћења условних наредби приказати и разгранату структуру) **Интернет и електронска комуникација** вежбе крстарења (енгл. surf) и претраживања требало би да су у функцији овог, али и других предмета, како би се код ученика развијала навика коришћења интернета за прикупљање информација за потребе наставе преузимање датотека са веба вежбати на датотекама разних типова (текст, слика, клип) ученицима треба објаснити како раде претраживачки системи и о чему треба водити рачуна да би се остварила ефикаснија претрага израда презентације се може илустровати на примеру неке од обрађених тема ради утврђивања и систематизовања изабране теме одељење се може поделити на групе које ће креирати презентације свих наставних тема које су обрађене ученике упутити да коришћењем интернета дођу до садржаја битних за израду презентације на задату тему ученицима треба дати критеријум оцењивања презентација – које ће самостално радити – заснован на бодовању свих битних елемената презентације **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: Праћење остварености исхода Тестове знања Тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама** Основе рачунарске технике **10 часова** Основе рада у рачунарском систему **12 часова** Примена ИКТ-а **38 часова** Рачунарске мреже, интернет и електронска комуникација **14 часова**
Интернет и електронска комуникација Кључни појмови садржаја: податак, информација, хардвер, софтвер, рачунарски систем, документ, датотека, фолдер, рачунарска мрежа, интернет	Оспособљавање ученика за коришћење Интернет-сервиса, коришћење ресурса локалне мреже и упознавање са принципом функционисања глобалних мрежа	приступа садржајима на интернету, претражује интернет ипреузима жељене садржаје користи електронску пошту користи интернет мапе, виртуелни телефон и сличне веб-сервисе објасни појмове електронска трговина и електронско банкарство објасни како функционише учење на даљину освести важност поштовања правних и етичких норми при коришћењу интернета објасни предности умрежавања наведе могуће структуре локалне мреже и уређаје који се користе за умрежавање користи ресурсе локалне мреже објасни у чему је разлика између рачунара-сервера и рачунара-клијената објасни чему служи рутер и штаје рутирање објасни који посао обављају интернет-провајдери	Сервиси интернета: World Wide Web, FTP, електронска пошта, веб-форуми Веб-читачи Претраживачи Интернет мапе Виртуелни телефон Социјални програми (мреже) и њихово коришћење Електронска трговина, електронско банкарство, учење на даљину Право и етика на интернету Локалне мреже Повезивање чворова мреже Рачунари-сервери и рачунари-клијенти Интернет-провајдери и њихове мреже Технологије приступа интернету Глобална мрежа (интернет) Интернет протокол IP шема адресирања Рутер и рутирање Организација домена и доменских имена Систем доменских имена DNS (Domain Name System) Формирање локалне мреже Дељење ресурса локалне мреже Навигација кроз локалну мрежу Повезивање локалне мреже са глобалном мрежом (интернетом)	

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **Први**

Циљеви предмета:

Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
Развијање индивидуалног и националног идентитета;
Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Увод	Унапређивање знања о основним методама рада историјске науке. Унапређивање знања о основним елементима хронологије и њене употребе у историјском контексту. Познавање периодизације историје. Познавање обележја праисторије и њених најважнијих локалитетау Европи и Србији.	дефинише појам историје; разликује историју као науку и као наставни предмет; именује и разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); лоцира одређени хронолошки податак у одговарајући миленијум, век и деценију; препозна различите начине рачунања времена у прошлости и садашњости; наведе основне историјске периоде у развоју човечанства и одреди граничне датуме који их деле; дефинише појам историјских извора и познаје њихову основну поделу; објасни значај историјских извора у изучавању и разумевању прошлости; разликује историјске изворе од историјске литературе; именује институције и установе које изучавају и чувају историјске изворе и литературу (архив, музеј, библиотека); опише начин живота у праисторији; идентификује главне проналаскеи њихове последице на начин живота људи у праисторији; наведе и лоцира најважније праисторијске локалитете у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Винча, ЛепенскиВир...).	Историја као наука и као наставни предмет. Помоћне историјске науке. Хронологија и историјски извори. Главне одлике праисторије и њениостаци у Европи и Србији.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Место реализације наставе:** Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода; тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Увод – 5 часова; Цивилизације старог века – 12 часова; Европа и Средоземље у средњем веку – 14 часова; Срби и њихово окружење у средњем веку – 18 часова; Европа и свет од краја XV до краја XVIII века – 13 часова; Српски народ под страном влашћу од краја XV до краја XVIII века – 12 часова. **Препоруке за реализацију наставе:** структура програма конципирана је с циљем да помогне наставникуу планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања,

	Упознавање са глобалним прегледом цивилизација старог века. Разумевање основних одлика цивилизација старог века. Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у цивилизацијама старог века. Разумевање одлика религија и верских схватања у старом веку. Проширивање знања о култури цивилизација старог века и њеним главним тековинама. Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у цивилизацијама старог века. Уочавање утицаја историјског наслеђа цивилизација старог века на савремени свет.	утврди основне претпоставке за настанак цивилизација старог века; именује најважније цивилизације епохе старог века; наведе и лоцира најважније цивилизације из најранијег периода историје човечанства (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија, Крит, Индија, Кина); одреди основне одликеи најважније тековине цивилизација Далеког истока (Индија, Кина); опише друштвене структуре у најважнијим државама старог века; објасни државно уређење цивилизација Старог истока, античке Грчке и Рима; наведе религијске системеи њихове главне одлике у најважнијим државама старог века; наведе врсте писама цивилизација старог века и препозна њихове особености; идентификује основне одлике привреда најзначајнијих држава старог века; опише начин живота припадника различитих друштвених слојева у државама старог века; именује најзначајнија привредна, научна и културна достигнућа цивилизација старог века; наведе главне тековине цивилизација старог века у савременом добу и препозна њихов значај; уочи, наведе и упореди сличностии разлике између појава и процеса из историје старог века са појавама и процесима у савременом друштву.	**Цивилизације старог века** Глобални преглед цивилизација старог века. Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (Стари исток – најзначајније државе Месопотамије, Египат, Персија; античка Грчка – критско-микенски период, Дорска сеоба, Хомерско доба, колонизација, настанак полиса, државни и друштвени поредак Спарте и Атине, грчко-персијски ратови и атинска хегемонија, Пелопонески рат и његове последице; хеленизам – успон Македоније, царство Александра Великог и хеленистичке монархије; антички Рим – оснивање Рима и доба краљева, државни и друштвени поредак у републици, освајање Италије и Средоземља, грађански ратови и криза републике, главне одлике принципата и домината, Велика сеоба народа и њен утицај на пропаст Римског царства, настанак варварских држава). Религија и култура (основне одлике религије Старог истока, античке Грчке, епохе хеленизма и античког Рима, хришћанство; писменост, књижевност, уметност, наука). Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреда Старог истока, античке Грчке, епохе хеленизма и античког Рима; појава новца; свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине цивилизација старог века – архитектура, календар, иригациони систем, наука, медицина, саобраћајна средства, закони, римско право, филозофија, позориште, демократија, беседништво, олимпијске игре, спортови, терме, водовод, канализација, путеви, римски бројеви, арена...; јудаизам, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).	наставни садржаји треба да буду представљени као „прича" богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе,

Европа и Средоземље у средњем веку	Разумевање основних одлика епохе средњег века. Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у средњем веку. Разумевање одлика религије и верских схватања у средњем веку. Проширивање знања о средњовековној култури и њеним главним тековинама. Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у средњем веку. Уочавање утицаја историјског наслеђа средњег века на савремени свет.	истакне одлике периода средњег века и уочи основне разлике у односу на античку епоху; лоцира одређени историјски догађај или појаву на временској ленти средњег века; објасни формирање феудалне друштвене структуре и вазалне односе; опише, на примеру Византије, Франачке, Француске, Енглеске и Немачке, друштвену структуру и државно уређење у средњем веку; наведе и образложи организациону структуру православне и католичке цркве; сагледа значај Великог раскола и његове последице; опише настанак и ширење ислама; разуме узроке и последице крсташких ратова; уочи значај религије у средњем веку и њен утицај на културно стваралаштво; наведе и опише највећа културна и техничка достигнућа у средњем веку; идентификује основне одлике привреде у средњем веку; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у средњем веку; наведе главне тековине епохе средњег века у савременом добу; препозна значај тековина епохе средњег века за савремени свет.	Основне одлике средњег века (хронолошки и просторни оквири, светске цивилизације у периоду средњег века). Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (Франачка држава, значај Карла Великог; Византијско царство – грчко и римско наслеђе, Константин Велики, оснивање Цариграда, Јустинијан I и покушаји обнове Римског царства, успон царства и утицај на суседне народе – Бугаре, Србе, Русе; исламски свет у средњем веку – Мухамед и појава ислама, арапска освајања, особеност државног и друштвеног уређења; настанак феудалног друштва – формирање феудалне друштвене структуре, вазални односи, развој и структура феудалних држава – примери Француске, Енглеске и Немачке; Велика повеља слобода; крсташки ратови – најзначајнији походи и најпознатији учесници; развој средњовековних градова). Религија и култура (хришћанска црква – црквена организација, монаштво, манастири као средишта средњовековне културе и писмености, процеси покрштавања, Велики раскол и његове последице; појава јеретичких учења, културне области, школе и универзитети, проналасци, опште одлике уметности и књижевности, арапско-исламска култура и њен утицај на културу народа Европе). Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у средњем веку; развој банкарства; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот,живот на селу и у граду, положај жену средњем веку, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века – легенде и митови, хералдика, институције).	коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, у раду са ученицима неопходно је иматиу виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, пожељно је избегавати фрагментарноИ изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

Срби и њихово окружење у средњем веку	Проширивање знањао историји српских држава у средњем веку. Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у српским земљама у средњем веку. Стицање знања о личностима које су обележиле средњи век у националној историји. Разумевање одлика религије и верских схватања код Срба у средњем веку. Унапређивање знања о културном наслеђу Срба у средњем веку. Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у српским земљама у средњем веку. Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе.	лоцира одређени догађај или појаву из српске средњовековне историје на временској ленти; опише друштвену структуру и државно уређење српских земаља у средњем веку; наведе одлике српске државностиу средњем веку; уочи и објасни на историјској карти промене граница српских држава у средњем веку; уочи значај религије код Срба у средњем веку и њен утицај на културно стваралаштво; именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе у средњем веку; наведе и опише највећа културна достигнућа код Срба у средњем веку; идентификује основне одлике привреде у српским земљама у средњем веку; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у српским земљама у средњем веку; наведе главне тековине српске средњовековне културе и уочи њихову присутност у савременом добу; препозна значај средњовековне државности за настанак модерне српске државе.	Политичко-историјски оквир, државнии друштвени поредак (узроци и правци сеобе Словена, Јужни Словенипрема староседеоцима и суседима на Балканском полуострву, насељавање Бугара и Мађара и настанак њихових држава; Срби од VII до XII века – досељавање Срба и Хрвата, српске земље, Србија између Византије и Бугарске, успон Дукље; Србија у XII и почетком XIII века – Рашка између Византије и Угарске, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, аутокефалност српске цркве – свети Сава; успон српске државе у XIII и почетком XIV века и Византија Палеолога – Урош I, Милутин, Стефан Дечански и битка код Велбужда; освајања Стефана Душана, успостављање патријаршије и проглашење царства, уређење државе, друштвени слојеви и односи, слабљење царства у време цара Уроша; постанак и развој средњовековне босанске државе; Турци Османлије и њихова освајања на Балкану, битка на Марици; Моравска Србија и њена улога у борби против Османлија – кнез Лазар, бој на Косову; држава српских деспота и околне земље – Стефан Лазаревић и Ђурађ Бранковић, пад Цариграда и пропаст Византије, пад Смедерева, сеобе Срба у Угарску, слабљење и пад Босне, Зета за време Балшића и Црнојевића). Религија и култура (покрштавање Срба и других Јужних Словена, мисија Ћирила и Методија и њихових ученика, језик и писмо, Мирослављево јеванђеље, књижевност – свети Сава, Теодосије, монахиња Јефимија; најзначајније задужбине, хералдика, правни споменици – Светосавски номоканон, Душанов законик, Рударски закон деспота Стефана Лазаревића). Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у српским земљама у средњем веку, развој рударства, значај Дубровника у привредном животу српских земаља; свакодневни живот – владар, двор и дворски живот, живот на селу и граду, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века: ћирилица, институције српске цркве, светосавље, уметничка баштина, косовска легенда – утицај историјских и легендарних ликова Вука Бранковића, Милоша Обилића и Марка Краљевића на формирање националне свести и идентитета).	

Европа и свет од краја XV до краја XVIII века	Стицање знања о историји најзначајнијих европских држава од краја XV до краја XVIII века. Унапређивање знања о друштвеним структурама и државним институцијама у Европи од краја XV до краја XVIII века. Разумевање значаја појаве протестантизма. Проширивање знања о културним достигнућима у периоду од краја XV до краја XVIII века. Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду од краја XV до краја XVIII века. Уочавање утицаја историјског наслеђа периода од краја XV до краја XVIII века на савремени свет.	идентификује основне одлике периода од краја XV до краја XVIII века у историји Европе; сагледа значај и последице великих географских открића; опише, на примеру Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије и Шпаније, друштвену структуру и државно уређење у апсолутистичким монархијама; сагледа значај реформацијеи именује најзначајнија протестанска учења; именује најважније стваоце епохе хуманизма и ренесансе и наведе њихова дела; наведе најзначајнија културна и техничка достигнућа у периоду од краја XV до краја XVIII века; идентификује основне одлике привреде у периоду од краја XV до краја XVIII века; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у периоду од краја XV до краја XVIII века; наведе главне тековине периода од краја XV до краја XVIII века и препозна њихов значај у савременом добу.	Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (велика географска открића – путовања Бартоломеа Дијаза, Васка да Гаме, Кристифора Колумба и Фернанда Магелана, унапређивање бродоградње, усавршавање компаса, астролаба, дурбина и часовника; улога и значај великих европских градова – Фиренце, Венеције, Ђенове, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; почеци грађанске класе, сталешко друштво, апсолутистичке монархије примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније). Религија и култура (хуманизам и ренесанса: књижевност, уметност и политичка мисао – Данте Алигијери, Франческо Петрарка, Ђовани Бокачо, Еразмо Ротердамски, Николо Макијавели, Микеланђело Буонароти, Леонардо да Винчи, Рафаело Санти, Тицијан Вечели, Албрехт Дирер...; реформација и противреформација, улога Мартина Лутера, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови, инквизиција). Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у периоду од краја XV до краја XVIII века; мануфактура као нови начин производње, револуција цена; преношење економских центара са Средоземља на атлантску обалу; велике банкарске породице и њихов утицај – примери Медичија, Фугера...; оснивање берзи; свакодневни живот владар, двор и дворски живот, живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине периода од краја XV до краја XVIII века – научна и техничка открића и културно-уметничко наслеђе).	
Српски народ под страном влашћу од краја XV до краја XVIII века	Унапређивање знањао положају српског народа под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу од краја XV до краја XVIII века. Стицање знања о личностима које су обележиле период од краја XV до краја XVIII века у националној историји. Уочавање улоге српске цркве у очувању националног идентитета. Унапређивање знања о културном стваралаштву Срба од краја XV до краја XVIII века. Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у српским земљама од краја XV до краја XVIII века.	идентификује основне одлике периода од краја XV до краја XVIII века у националној историји; опише друштвену структуру и државно уређење Османског царства и положај српског народа у њему; лоцира на историјској карти најважније правце и области сеоба српског народа; уочи последице сеоба српског народа; објасни положај Срба у Хабзбуршкој монархији; уочи последице процеса исламизације, покатоличавања и унијаћења Срба; изведе закључак о улози српске цркве у очувању националног идентитета; наведе најзначајнија културна достигнућа српског народа у периоду од краја XV до краја XVIII века; идентификује основне одлике привреде у српским земљама од краја XV до краја XVIII века; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева у српским земљама у периоду од краја XV до краја XVIII века.	Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (османска освајања, држава и друштво Сулејман Величанствени и врхунац османске моћи, друштво – муслимани и хришћани, тимарски систем; положај Срба у Османском царству раја и власи; Срби у ратовима Аустрије и Млетачке републике против Османског царства – Дуги, Кандијски, Велики бечки, ратови 1716–1718. и 1737–1739. године, Кочина крајина; хајдуци и ускоци, сеобе Срба – Лика, Кордун, Хрватска, Славонија, Далмација, Банат, Бачка, Срем; Срби под хабзбуршком и млетачком влашћу – статус и привилегије, Војна крајина, настанак грађанства код Срба). Религија и култура (исламизација, Пећка – српска патријаршија: верска, културна, национална и политичка установа; покатоличавање и унијаћење, Карловачка митрополија, школске реформе Марије Терезије и Јосифа II, настанак елита – трговци, официри, свештеници, чиновници, учитељи, правници; Доситеј Обрадовић, Карловачка гимназија). Привреда и свакодневни живот (основне одлике привреде у српским земљама у периоду од краја XV до краја XVIII века, значај Дубровачке републике у привредном животу; свакодневни живот – живот на селу и граду, обичаји, занимања, култура исхране и становања).	

Кључни појмови садржаја: историјски извори, хронологија, друштво, држава, феудализам, монархија, градска комуна, Црква, ре-лигија, хуманизам и ренесанса, географска открића, научна открића и технички проналасци, сеобе.

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова: **72**
Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Европа и свет од краја XVIII века до Првог светског рата	Стицање знања о историји најзначајнијих држава у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. Унапређивање знања о друштвеним структурама, политичким системима и идеологијама у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. Разумевање и вредновање утицаја историјског наслеђа периода од краја XVIIIвека до Првог светскограта на савремени свет.	идентификује основне одлике историјског периода од краја XVIII века до Првог светског рата; сагледа значај и последице привредног напретка и Индустријске револуције на развој друштва; опише, на примеру Француске, Велике Британије, Хабзбуршке монархије, Немачке, Русије и САД, друштвену структуру и државно уређење у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата; сагледа значај и последице појаве политичких идеја национализма, либерализма, радикализма и социјализма; наведе најважнија научно-техничка достигнућа у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата и образложи њихов значај; истакне одлике свакодневног живота у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата у различитим друштвеним слојевима; издвоји најзначајније правцеу књижевности и ликовним уметностима у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата и именује истакнуте стваралоце; наведе главне тековине периодаод краја XVIII века до Првог светског рата и препозна њиховзначај у савременом добу.	Политичко-историјски оквир (Индустријска револуција; социјална, верска и национална обележја политичких револуција – примери низоземске, енглеске и америчке револуције; појмови уставности и поделе власти; Француска револуција – укидање феудализма, Декларација о правима човека и грађанина; Наполеоново доба, Бечки конгрес, револуције 1848/49. године – јачање идеја национализма, либерализма, демократије, радикализма, социјализма; уједињење Италије и Немачке; Грађански рат у САД; међународни односи у другој половини XIX и почетком XX века – настанак Тројног савеза и Антанте, борба за колоније, успон САД и Јапана, подела Кине, међународне политичке кризе, Источно питање и балкански народи – опадање Османског царства, продор Хабзбуршке монархије на Балкан; утицај великих сила – Русије, Велике Британије, Француске, Немачке, Италије; уобличавање националних држава на Балкану – Грчка, Румунија, Бугарска, Албанија). Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; последице Индустријске револуције – јачање грађанске и појава радничке класе; оснивање националних банака; Друга индустријска револуција – употреба електричне енергије и мотора са унутрашњим сагоревањем; култура, наука, образовање, најзначајнији правци у књижевности и ликовним уметностима; свакодневни живот – живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; тековине периода – научна и техничка открића (телефон, телеграф, фотографија, филм, нове врсте оружја и саобраћајних средстава...) и културно-уметничко наслеђе.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава. **Место реализације наставе:** Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода; тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Европа и свет од краја XVIII века до Првог светског рата – 12 часова; Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од краја XVIII века до Првог светског рата – 14 часова; Први светски рат и револуције у Русији и Европи – 6 часова; Свет између Првог и Другог светског рата – 8 часова; Југословенска краљевина – 9 часова; Други светски рат – 6 часова; Свет после Другог светског рата – 8 часова; Југославија после Другог светског рата – 9 часова. **Препоруке за реализацију наставе:** структура програма конципирана је с циљем да помогне наставникуу планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања,

Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од краја XVIII века до Првог светског рата	Унапређивање знања● идентификује основне одлике о српској националној историји у периоду од краја XVIII века до Првог светског рата. Проширивање знањао настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. Уочавање основних одлика културе, привреде и свакодневног живота код Срба током XIX и почетком XX века. Разумевање утицаја● изведе историјског наслеђа периода од краја XVIII века до Првог светског рата на савремено српско друштво.	периода од краја XVIII века до Првог светског рата у историји српског народа; објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878. и Балканских ратова; уочи утицај европских збивања и идејних покрета на развој српске националне и државне идеје током XIX и почетком XX века; уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе током XIX и почетком XX века; лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878. и Балканских ратова; опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних институција и формирању модерног политичког система; закључак о значају уставности за развој модерног политичког система; сагледа значај и последице привредног напретка на развој српског друштва; наведе и опише највећа културна достигнућа код Срба током XIX и почетком XX века; именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе током XIX и почетком XX века; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева код Срба током XIX и почетком XX века.	Политичко-историјски оквир (Српска револуција 1804–1835 – националноослободилачка и социјална обележја, организација устаничке државе, вожд Карађорђе Петровић и кнез Милош Обреновић, борба за аутономију, Сретењски устав, укидање феудализма; Турски устав, Уставобранитељски режим 1842–1858 развој државних установа; друга владавина Милоша и Михаила Обреновића; владавина Милана и Александра Обреновића – Устав из 1869. године, ослободилачки ратови 1876–1878, територијално проширење и независност, оснивање политичких странака, проглашење краљевине, српско-бугарски рат, устави из 1888. и 1901, Мајски преврат; владавина краља Петра I Карађорђевића – Устав из 1903, напредак парламентаризма; спољнополитичко окружење; Црна Гора територија и становништво, унутрашња и спољна политика владика Петра I и Петра II и кнежева Данила и Николе Петровића; Срби под хабзбуршком влашћу – Јужна Угарска, Хрватска и Славонија, Далмација и Бока Которска; Срби у Револуцији 1848/1849. године, национални покрет, последице Аустро-угарске нагодбе и Хрватско-угарске нагодбе, политички живот; Босна и Херцеговина под османском и аустроугарском влашћу – простор, становништво, политички живот; Срби у Османском царству – Косово, Метохија, Рашка област и Македонија; Балкански ратови – сарадња и супротности између балканских националних политика, ратна хроника, последице ратова). Привреда, култура и свакодневни живот (аграрни карактер привреде, развој занатства и трговине, зачеци индустрије, оснивање банака; значај делатности Доситеја Обрадовића и Вука Караџића, Матица српска, развој школства – од првих школа до Београдског универзитета, напредак науке и оснивање научних друштава, успон националне књижевности и уметности; настанак већих градских центара, успон грађанства; свакодневни живот на селу и у граду). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (присутност и утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција – Народни музеј, Народно позориште, Народна библиотека, академија наука, Народна банка...; културно-уметничко наслеђе као основ савремене српске културе).	наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, у раду са ученицима неопходно је иматиу виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, пожељно је избегавати фрагментарнои изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

Први светски рат и револуције у Русији и Европи	Разумевање међународног контекстаи узрока Првог светскограта. Продубљивање знањао току рата и његовим главним преломницама. Сагледавање рата као узрочника поништавања вредности и тековина цивилизације. Унапређивање знања о учешћу Србије и Црне Горе у Првом светском рату. Сагледавање Првог светског рата и његових последица у историји српског народа.	разуме узроке и међународни контекст избијања Првог светског рата; опише ток Првог светског рата; наведе и анализира преломне догађаје Првог светског рата; сагледа утицај ратних искушењана појаву револуционарних идеја и покрета; разуме разлоге због који је Србија ушла у ратни сукоб са Аустроугарском и Немачком; лоцира места најважнијих битака које је српска војска водила током Првог светског рата; анализира последице Првог светског рата за српски народ; уочи утицај ратних збивањаи искушења на уметничко стваралаштво.	Политичко-историјски оквир (сукобљени интереси великих сила, савезништва и фронтови, преломнице рата; губици и жртве, вођење личности држава у сукобу; човек у рату – живот у позадини и на фронту; револуције у Русији и Европи – Фебруарска револуција, Октобарска револуција и грађански рат, утицај Октобарске револуције на прилике у Европи, револуционарно врење, револуције у Мађарској и Немачкој, анархија и распад великих царстава; Србија и Црна Гора у Великом рату – одбрана отаџбине 1914. године, војни слом 1915. године, Албанска голгота, окупациони системи, репресија, покушаји мењања националног и културног идентитета српског становништва, глад и епидемије; влада, војска и народ у избеглиштву, Солунски фронт, ослобођење Краљевине Србије и југословенских покрајина Аустроугарске, допринос победи Антанте; најзначајније војне и политичке личности; југословенска идеја, чиниоци југословенског уједињења – српска влада, Југословенски одбор, Народно вијеће СХС, утицај међународних прилика на настанак југословенске државе. Рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата.	
Свет између Првог и Другог светског рата	Уочавање последица Првог светског рата на међународне односе и друштвене, политичке, привредне и културне прилике. Унапређивање знањао друштвеним, политичким и привредним процесима између два светска рата. Разумевање супротности које су светводиле ка новом рату. Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима у периоду између два светска рата. Уочавање основних одлика привреде и свакодневног живота у периоду између два светска рата. Разумевање и вредновање утицаја историјског наслеђа периода између два светска рата на савремени свет.	сагледа промењену слику света после Првог светског рата; идентификује основне одлике историјског периода између два светска рата; опише, на примеру Француске, Велике Британије, Немачке, Италије, СССР-а, различита друштвена и државна уређења у периоду између два светска рата; сагледа значај и последице појаве тоталитарних политичких идеја и идеологија; сагледа значај и последице привредног и научног напретка у периоду између два светска рата; истакне одлике свакодневног живота у периоду између два светска рата у различитим друштвеним слојевима; издвоји најзначајније правцеу књижевности и ликовним уметностима у периоду између два светска рата и именује истакнуте стваоце; наведе главне тековине периода између два светска рата и препозна њихов значај у савременом добу.	Политичко-историјски оквир, државнии друштвени поредак (друштвене прилике и превирања, криза демократије и појава тоталитарних идеја – комунизам, фашизам и нацизам; раднички покрет; прилике у СССР-у; међународни односи – победничке и поражене земље, настанак нових држава, Друштво народа, радикално заоштравање међународних односа – грађански рат у Шпанији, аншлус Аустрије, Минхенски споразум, Немачко-совјетски пакт). Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; велика економска криза и модели њеног решавања; уметнички покрети, масовна забава, научна открића, употреба вештачких материјала у индустрији). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; тековине периода – научна и техничка открића (напредак медицине, појава радија, телевизије, звучног филма...) и културно-уметничко наслеђе.	

Југословенска краљевина	Проширивање знања о југословенској идеји и чиниоцима стварања југословенске државе. Разумевање међународног контекстау коме настаје југословенска држава. Проширивање знања о одликама југословенске државе између два светска рата. Проширивање знањао положају српског народа у југословенској краљевини. Уочавање улоге знаменитих личности у политичком и друштвеном животу југословенске краљевине. Сагледавање међународног положаја југословенске краљевине.	образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; идентификује одлике југословенске државе као монархије; уочи и разуме међународни положај југословенске краљевине; именује и сагледа улогу најважнијих личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у југословенској краљевини; уочи и објасни на историјској карти границе југословенске краљевине и њено административно уређење; сагледа дубину и трајност националних, верских и политичких супротности у југословенској држави; наведе најважније одлике привредног развитка у југословенској краљевини; опише културно-просветне прилике и наведе културно-уметничка достигнућа у југословенској краљевини; истакне одлике свакодневног живота друштвених слојева југословенској краљевини.	Политичко-историјски оквир, државнии друштвени поредак (југословенска идеја и конституисање државе, политичке борбе, национално и верско питање и питање демократије; Видовдански и Октроисани устав, лични режим краља Александра, атентат у Марсеју; влада Милана Стојадиновића – унутрашња политика и промене у спољнополитичкој оријентацији; преуређење државе у сенци новог светског рата и међународних притисака – стварање Бановине Хрватске, влада Цветковић-Мачек, отварање српског питања). Привреда, култура и свакодневни живот (социјално-економске прилике, неуједначеност економског и културног развоја, индустријализација; присуство и утицај страног капитала; универзитет и наука; уметнички покрети, хуманитарна друштва и спортске организације; свакодневни живот – живот на селу и у граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (присутност и утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција; културно-уметничко наслеђе).	
Други светски рат	Разумевање међународног контекстаи узрока Другог светског рата. Продубљивање знањао току рата и његовим главним преломницама. Сагледавање рата као узрочника поништавања вредности и тековина цивилизације. Разумевање значаја изучавања холокауста и геноцида као феномена Другог светског рата. Унапређивање знањао посебностима Другог светског рата на југословенском простору. Сагледавање Другог светског рата и његових последица у историји српског народа.	разуме узроке и међународни контекст избијања Другог светског рата; опише ток Другог светског рата; наведе и анализира преломне догађаје Другог светског рата; уочи посебности Другог светског рата у Југославији и препозна његову антиокупаторску, националну, верску и идеолошку садржину; анализира последице Другог светског рата за српски народ; образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; разуме важност изучавања холокауста и геноцида као феномена Другог светског рата; уочи утицај ратних збивањаи искушења на уметничко стваралаштво.	Политичко-историјски оквир (карактер рата и главни фронтови; победе Сила осовине у првој фази рата; образовање Антифашистичке коалиције; прекретнице у рату – Москва, Стаљинград и Ел Аламејн; геноцид, холокауст и концентрационилогори; покрети отпора у Европи; ратна свакодневица; савезничке конференције – Техеран, Јалта, Потсдам; људски и материјални губици, модерна војна технологија – употреба атомског оружја; Југославија у Другом светском рату – приступање Тројном пакту и војни пуч 27. марта 1941, Априлски рат и војни слом, окупација, деоба територија и квислиншки режими, Независна Држава Хрватска и политика геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима; устанци и организовани покрети отпора, револуционарно освајање власти, грађански рат, најзначајније војне операције, савезничка политика према Југославији, основи новог државног уређења, завршне операције за ослобођење југословенског простора, жртве рата и допринос савезничкој победи). Рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; уништавање и пљачка културних добара; лични доживљај рата.	

Свет после Другог светског рата	Уочавање последица Другог светског рата на друштвене, политичке, привредне и културне прилике. Унапређивање знањао друштвеним, политичким и привредним процесима у другој половини XX века. Разумевање главних одлика хладног рата. Уочавање значаја деколонизације и других покрета еманципације. Сагледавање последица пада Берлинског зида и распада Совјетског Савеза. Проширивање знања о научно-техничком напретку и културним достигнућима савременог света. Уочавање изазова савременог света – глобализација, тероризам, глад, болести, еколошки проблеми.	сагледа промењену слику света после Другог светског рата; идентификује основне одлике политичког, друштвеног, привредног, научног и културног развоја послератног света; препозна и упореди основне одлике различитих привредних система у комунистичким и капиталистичким државама у другој половини XX века; уочи узроке и последице хладноратовских сукоба; разуме распрострањеност покрета за ослобођење нација и угрожених мањинских група; сагледа значај и последице пораза идеје комунизма на крају XX века; уочи значај привредног напретка и научно-технолошке револуције; наведе и образложи проблеме савременог света; истакне одлике свакодневног живота на различитим просторима и у друштвеним срединама у савременом свету.	Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (промена односа међу великим силама, стварање блокова; хладни рат и трка у наоружању; улога ОУН у очувању мира, антиколонијални покрети и деколонизација; покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; свет у савременом добу – распад СССР-а, нестанак Источног блока, европске интеграције – Европска унија, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...). Привреда, култура и свакодневни живот (напредак привреде; економске институције у савременом свету – Међународни монетарни фонд, Светска банка..; стварање јединственог европског тржишта, заједничка монета; научно-технолошка револуција, освајање свемира, медији, популарна култура...).	
Југославија после Другог светског рата	Проширивање знања о државном и друштвеном поретку социјалистичке Југославије. Сагледавање међународног положаја југословенске државе у другој половини XX века. Продубљивање знањао положају српског народа у југословенској федерацији. Уочавање улоге знаменитих личности у политичком, научном и културном животу социјалистичке Југославије. Разумевање последица распада југословенске државе. Сагледавање међународног положаја савремене српске државе. Идентификовање проблема савремене српске државе.	идентификује одлике југословенске државе као социјалистичке републике; уочи и разуме међународни положај и спољнополитичке односе социјалистичке Југославије; именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка и културна збивања у социјалистичкој Југославији; образложи политичке, друштвене, привредне и културне последице нестанка југословенске државе; разуме место и улогу Србије у савременом свету; утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; идентификује проблеме савремене српске државе.	Политичко-историјски оквир, државнии друштвени поредак (конституисање југословенске федерације и њено међународно признање; хегемонија комуниста и политичка репресија, сукоб са Информбироом, сарадња са Западом, улога у Покрету несврстаних; самоуправни концепт социјалистичког развоја, устав из 1974. године, разбијање и распад југословенске државе; велике силе и југословенска криза; настанак нових држава, Косовско питање, НАТО интервенција 1999. године, раздвајање Србије и Црне Горе; српска држава у савременом свету). Привреда, култура и свакодневни живот (индустријализација, државна привреда и њене противречности; култура, наука и образовање; свакодневица, животни стандард, популарна култура; економске и културне последице нестанка Југославије).	

Кључни појмови садржаја: револуција, индустријско доба, Источно питање, људска права, уставност, Сретењски устав, уставна и парламентарна монархија, република, Кнежевина Србија, Краљевина Србија, југословенска држава, либерализам, национализам, соција-лизам, империјализам, колонијализам, расизам. тоталитаризам, комунизам, фашизам, нацизам, социјализам, антифашизам, антисемити-зам, Холокауст, геноцид, Аушвиц, Јасеновац, Организација Уједињених нација, феминизам, пацифизам, антиколонијализам, тероризам, хладни рат, глобализација, транзиција, дигитална револуција, популарна култура.

Назив предмета: **ХЕМИЈА**

Годишњи фонд часова: **74** Разред: **Први**

Циљеви учења предмета:

Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета;
Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене;
Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању;
Развој хемијске функционалне писмености;
Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду;
– Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку;
– Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мера заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду;
Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду;
Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад;
Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу;
Развој свести о сопственим знањима и потреби за даљим професионалним напредовањем.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Структура супстанци **Дисперзни системи**	Разумевање концепта о корпускуларној грађи супстанци Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци Развој концепта о корпускуларној грађи супстанци на основу разумевања односа компоненти у дисперзном систему Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава Разумевање односа између квантитативног састава дисперзног система и његових својстава Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу ипрофесионалном раду	објасни електронеутралност атома објасни појам изотопа и примену изотопа разликује атом од јона објашњава квантитативно значење симбола и формула одреди број валентних електрона дефинише појам релативне атомске масе и појам релативне молекулске масе разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом објасни узрок хемијског везивања атома и типове хемијских веза разликује јонску везу од ковалентне везе разликује неполарну од поларне ковалентне везе разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе описује основне карактеристике металне везе објасни значај и примену силицијума и германијума у електроници разликује дијамагнетичне, парамагнетичне и феромагнетичне супстанце објасни да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци разликује дисперзну фазу и дисперзно средство објасни појам хомогене смеше објасни појам и наводи примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида разуме утицај температуре на растворљивост супстанци израчуна масени процентни садржај раствора разуме појам количинске концентрације раствора	Грађа атома, атомски и масени број Хемијски симболи и формуле Структура електронског омотача Релативна атомска и молекулска маса Количина супстанце и моларна маса Јонска веза Ковалентна веза Метална веза Кристали: атомски, јонски имолекулски Проводници, изолатори (диелектрици), полупроводници, магнетни материјали **Демонстрациони огледи** реактивност елемената 1. групе ПСЕ бојење пламена упоређивање реактивности елемената 17. групе ПСЕ сублимација јода Дисперзни системи Растворљивост Масени процентни садржај раствора Количинска концентрација раствора **Демонстрациони огледи:** припремање раствора познате количинске концентрације припремање раствора познатог масеног процентног садржаја размена енергије између система и околине: растварање амонијум-хлорида и растварање натријум-хидроксида у води	На почетку теме ученике упознатиса циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следећеоблике наставе: теоријска настава демонстрациони огледи **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у одговарајућем кабинету специјализованој учионици учионици **Препоруке за реализацију наставе** неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика ново градиво обрадити увођењем штовише примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање у настави се изводе сви предвиђенидемонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања ухемији наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу сапотребама струке прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исходавршити кроз: усмену проверу знања писану проверу знања **Број часова по темама** Структура супстанци (14) Диспрезни системи (8) Хемијске реакције (18) Хемија елемената и једињења (30) Хемијски аспекти загађивања животне средине (4)

Хемијске реакције	Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије Развој концепта о корпускуларној грађи супстанци на основу разумевања хемијских реакција Развој хемијског мишљења путем логичког и критичког мишљења, развој осетљивости за проблеме и способности за решавање проблема Развој способности комуникација у хемији	објашњава да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза разликује реакције синтезе и анализе напише једначине за хемијске реакције врши стехиометријска израчунавања описује да су неке реакције егзотермне а неке ендотермне наводи факторе који утичу на брзину хемијске реакције објасни појам хемијске равнотеже разликује коначне и равнотежне хемијске реакције илуструје примерима значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота прикаже електролитичку социјацију киселина, база и соли хемијским једначинама разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора објасни појам електролита разуме појам јаких и слабих електролита објасни напонски низ елемената објасни процес оксидо-редукције као процесе отпуштања и примања електрона објасни да је у оксидо-редукционим реакцијама број отпуштених електрона једнак броју примљених електрона објасни шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулима и јонима објасни да се при оксидацији оксидациони број повећава, а при редукцији смањује одреди оксидационо и редукционо средство на основу хемијске једначине објасни појам електролизе и илуструје примерима значај електролизе у струци објасни појам корозије објасни поступке заштите од корозије	Хемијске реакције Хемијске једначине Реакције синтезе и анализе Стехиометријска израчунавања Топлотни ефекат при хемијскимреакцијама Брзина хемијске реакције Фактори који утичу на брзинухемијске реакције Хемијска равнотежа Електролити Електролитичка дисоцијација киселина, база и соли pH вредност Оксидо-редукциони процеси Електролиза Корозија **Демонстрациони огледи:** кретање честица као услов за хемијскуреакцију: реакција између гасовитог амонијака игасовитог хлороводоника	

Хемија елемената и једињења	Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у техничко-технолошким процесима	објасни периодичну промену својстава елемената у ПСЕ објасни стабилност атома племенитих гасова разликује метале, неметале и металоиде описује карактеристична својства неметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, силицијума, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај описује карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај описује општа својства прелазних метала и важнијих једињења и њихову примену у струци описује својства атома угљеникау органским молекулима наводи класификације органских једињења (према елементарном саставу, типу хемијских веза и функционалним групама) објасни зависност хемијских својстава органских једињења од структуре њихових молекула илуструје примерима биолошки значај органских једињења и њихову примену у свакодневном животу	Стабилност племенитих гасова Упоредни преглед и општа својства елемената 17, 16, 15, 14. и 13. групе ПСЕ Упоредни преглед и општа својства елемената 1. и 2. групе ПСЕ Општа својства прелазних метала(3-11. група) и елемената12.групе и њихова примена у струци Својства атома угљеника Класификације органских једињења Типови органских реакција Основне класе органских једињења Биолошки важна органска једињења (угљени хидрати, масти, протеини) **Демонстрациони огледи:** реакција магнезијума и алуминијумаса сирћетном киселином дејство сирћетне киселине на предмете од бакра доказивање скроба раствором јода растварање скроба у топлој и хладној води згрушавање протеина лимунском киселином	
Хемијски аспекти загађивања животне средине	Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавањахемијских загађивача животне средине	објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи наводи најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла објасни значај пречишћавања воде и ваздуха објасни значај правилног одлагања секундарних сировина објасни како се правилно одлаже електронски отпад објасни значај рециклаже електронског отпада	Загађивање атмосфере, воде и тла Извори загађивања Пречишћавање воде и ваздуха Заштита и одлагање секундарних сировина	

Кључни појмови садржаја: структура супстанце, раствори, хемијске реакције, својства неорганских и органских једињења и хе-мијски аспекти загађивања животне средине.

Назив предмета: **БИОЛОГИЈА**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **Први**

Циљеви учења предмета:
Проширивање знања о нивоима организације биолошких система, грађи и функцији ћелије, току и значају ћелијских деоба;
Разумевање физиолошких процеса у људском организму;
Упознавање са основним фазама развића човека;
Разумевање основних принципа наслеђивања особина;
Разумевање проблема везаних за период одрастања и облике ризичног понашања и схватање улоге и значаја породице.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО- МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Биологија ћелије	Упознавање са предметом и значајем цитологије као научне дисциплине Проширивање знања о особинама живих бића и нивоима организације биолошких система Упознавање са хемијским саставом ћелије, грађом и функцијом Схватање значаја фотосинтезе и ћелијског дисања Разумевање процеса који се одигравају током ћелијског циклуса Разумевање тока и значаја ћелијских деоба	дефинише предмет проучавање цитологије наведе главне особине живих бића и нивое организације биолошких система објасни хемијску структуру ћелије објасни функцију ћелијских органела објасни разлике између биљне и животињске ћелије објасни ток и значај кључних метаболичких процеса: фотосинтезе и ћелијског дисања објасни фазе ћелијског циклуса објасни ток и значај митозе и мејозе	Цитологија као научна дисциплина биологије која проучава организацију ћелије Основне карактеристике живих бића Нивои организације биолошких система Грађа ћелије и ћелијских органела Биљна и животињска ћелија Ћелијски циклус и ћелијске деобе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **Место реализације наставе** Кабинет за биологију, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса. **Праћење и вредновање** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовања и учествовања у дебатама). **Оквирни број часова по темама** биологија ћелије (**11 часова**) основи физиологије човека (**24 часова**) биологија развића човека (**14 часова**) наслеђивање биолошких особина (**14 часова**) полно и репродуктивно здравље (**11 часова**) **Препоруке за реализацију наставе** поштовање свих дидактичких принципа примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава биологије) реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Основи физиологије човека	Разумевање физиолошких процеса у људском организму	објасни настанак и пренос нервног импулса илуструје прост рефлексни лук објасни улогу нервног система објасни мишићну контракцију објасни улогу чулних органа дефинише позицију и улогу жлезда са унутрашњим лучењем објасни састав и улогу крви и лимфе објасни грађу и улогу срца и крвних судова и неурохуморалну регулацију срчаног рада објасни размену гасова у плућимаи ткивима и нервну регулацију дисања објасни варење, ресорпцију хранеи неурохуморалну регулацију варења објасни улогу екскреторних органа објасни улогу органа за размножавање	Нервни систем Чула Мишићно-скелетни систем органа Ендокрине жлезде – хуморална регулација Систем органа за варење Систем органа за дисање Систем за циркулацију телесних течности Систем органа за излучивање и размножавање	
Биологија развића човека	Упознавање са основним фазама развића човека Разумевање процеса полног сазревања	објасни процесе сперматогенезеи огенезе опише процес оплођења наведе фазе интраутериног развића објасни настанак ткива и зачетака органа опише промене које се догађајуу организму од рођења до пубертета објасни полно сазревање упореди ДНК, хроматин, хромозом дефинише ген, геном, генотип, фенотип	Стварање и сазревање полних ћелија Оплођење Интраутерино развиће Рађање и детињство Полно сазревање Генетика човека Појам и функције гена Наслеђивање и варирање особина код човека Наследне болести	

Наслеђивње биолошких особина	Разумевање основних принципа наслеђивања особина	објасни основна правила наслеђивања особина (Менделова правила) објасни типове наслеђивања особина објасни врсте и узроке мутација наведе наследне болести човека и њихове узроке	Праћење особина на основу родословног стабла Генетичка условљеност човековог понашања Генетичко саветовање и тестирање	
Полно и репродуктивно здравље	Разумевање проблема везаних за период одрастања Схватања улоге и значаја породице Разумевање проблема повезаних са ризичним понашањем	препозна проблеме везане за период одрастања објасни значај породице опише биолошку функцију породице дефинише појам „планирање породице" наведе облике заштите од нежељене трудноће објасни штетност абортуса по здравље жене наведе облике ризичног понашања, најчешће полно преносиве болести и болести зависности	Појам и дефиниција здравља Проблеми везани за период адолесценције Планирање породице Заштита од полних болести Болести зависности	

Кључни појмови садржаја: особине живих бића, неурохуморална регулација виталних функција, развиће, мутације, наслеђивањеособина, породица, ризично понашање.

Назив предмета: **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Други**

Циљеви учења предмета:
развијање визуелног опажања, стваралачког и критичког мишљења, естетских критеријума, индивидуалности, самопоуздања, радозналости, предузимљивости, емпатије и толеранције;
оспособљавање за изражавање идеја, ставова и емоција традиционалним и/или савременим средствима, за коришћење различитих информација као подстицај за стваралачки рад, за сарадњу и тимски рад;
– упознавање са значајем и улогом визуелне уметности у друштву, свакодневном животу и раду и са најзначајнијим националним и светским уметничким делима, уметницима и споменицима културе;
формирање позитивног става према очувању визуелног националног идентитета, националне и светске културне баштине;
мотивисање ученика да доприносе естетском, културном и одговорном начину живљења и да прате дешавања у уметности и култури.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Композиција	Упознавање са улогом визуелне уметности у друштву; Унапређивање визуелног опажања, естетских критеријума ивизуелне комуникације; Формирање толерантног става према разликама у индивидуалном опажању, тумачењу и доживљају опаженог.	разматра повезаност визуелне уметности и друштва опише однос елемената композиције који уочава разматра теме и идеје у делима визуелне уметности и визуелне поруке са којима се среће изрази своју замисао у одабраној традиционалној техници укаже на естетичке вредности које уочава у радовима уметника	Улога визуелне уметности кроз периоде и епохе. Визуелна уметност у савременом друштву; Медији визуелних уметности, материјал, технике и средства. Утицај савремене технологије на визуелну уметност; Врсте композиција, елементи и принципи компоновања, тематика, мотиви, поруке и идеје; Уметничка дела и неуметнички радови (шунд, кич, дечји радови...). Разлике у индивидуалном доживљају уметничког дела.	**Препоруке за остваривање наставе** Наставник планира број часова за сваку тему. Треба предвидети и могућност да се ученици дуже задржена теми која их нарочито интересује; На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима учења, планом рада и начинима оцењивања. По завршетку теме изложити радове свихученика ради процене и самопроцене и разговарати о начину на који су учили, као и о могућој примени наученог; Предложени садржаји су полазна тачка за разговор, који наставник може да допуни другим садржајима, при чему треба имати у виду следеће:а) интересовања ученика; б) знања која су примењива у свакодневном животу и будућем занимању и в) садржаји и начин учења садржаја су
Дизајн	Стицање основних знања о развоју дизајна, уметничким занимањима и занимањима која су непосредно повезана са дизајном; Оспособљавање за коришћење различитих информација као подстицај за стваралачки рад; Развијање креативности.	пореди врсте дизајна и радове дизајнера на основу одабраног или договореног критеријума реши задати проблем комбинујући свесно или случајноодабране елементе/мотиве изрази своју идеју у одабраном, задатом или доступном материјалу користи различите информације као подстицај за стваралачки рад	Производи уметничких заната од првих цивилизација до појаве индустријског дизајна. Развој дизајна, врсте дизајна. Уметничка занимања и занимања која су непосредно повезана са дизајном; Дизајн у XXI веку; Извори (окружење, природа, уметничка дела, музика, филмови, литература...) и начини долажења до креативних идеја и решења.	везани за активности ученика којеводе ка развијању креативности; Наставник припрема визуелне примере и презентације. Ученици могу да праве презентације у апликативном програму или на другиначин, самостално, у пару или тиму. Наставник поставља критеријуме за израду презентације (садржај, однос слике и текста...);

Простор	Упознавање са врстама простора, елементима амбијента и значајем обликовања простора; Развијање опажања, креативности, радозналости и естетских критеријума; Формирање позитивног става према естетичким вредностима у ужем и ширем окружењу.	пореди амбијент простора различитих намена разматра значај обликовања простора за будуће занимање реши проблем комбинујући задате и одабране елементе, материјале и/или информације изрази своју замисао у одабраном материјалу и техници	Реалан простор (дизајн екстеријера и ентеријера). Амбијент (елементи који чине амбијент простора). Кретање облика у простору; Простор приказан на дводимензионалној подлози и илузија простора (на пример, илузија дубине или величине простора на сцени постигнута помоћу кулиса, слике, огледала, светла...). Перспектива; Виртуелни простор (екран, 3Д филмови, холограми...).	Исходи су дефинисани тако да сви ученици могу да их остваре у мањој или већој мери. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода процену и самопроцену радова разговор презентацију
Култура и уметничко наслеђе	Упознавање са значајем визуелне уметности за савремено друштво и најзначајнијим националним и светским уметничким делима и споменицима културе; Развијање опажања, естетских критеријума, критичког мишљења и радозналости; Мотивисање ученика да прате дешавања у култури и уметности.	разматра значај визуелне уметности и културе у савременом друштву прави, самостално или у сарадњиса другима, презентације о одабраним уметничким делима, уметницима или споменицима културе користи уметничка дела као подстицај за стваралачки рад предложи посету актуелном догађају културе или виртуелном музеју/галерији/локалитету	Значај културе и уметности за лични развој, комуникацију, будуће занимање, национални идентитет, развој туризма, привреду и одрживи развој (нарочито за смањење сиромаштва); Најзначајнија дела светске и националне уметничке баштине; Начин информисања о дешавањима у култури и уметности.	

Кључни појмови садржаја: композиција, дизајн, простор, култура, наслеђе.

Назив предмета: **СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА**

Годишњи фонд часова: **70**

Разред: **Трећи**

Циљеви учења предмета:
– Оспособљавање ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва
Развијање способности код ученика за улогу одговорног грађанина за живот у демократски уређеном и хуманом друштву
– Унапређивање ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	схвати структуру и организацију друштва објасни улогу друштвених групас посебним освртом на брак и породицу схвати друштвену поделу рада објасни узроке друштвеног раслојавања наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих разликује особености сеоског и градског становништва	Појам и елементи друштва Друштвене групе Брак и породица Друштвена подела рада Друштвено раслојавање Друштвене установе и организације Насеља и становништво	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (70 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици
Држава и политика	Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом Оспособљавање за демократско мишљење Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти	опише улогу политике у друштву објасни појам, развој и облике суверености и демократије разликује законодавну, извршну и судску власт разликује удружења грађана и политичке партије препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар схвати изборни поступак и конституисање скупштине и владе разликује државне органе власти разликује аутономију и локалну самоуправу разуме функционисање локалне самоуправе	Политика – вештина управљања друштвом Појам и развој демократије Конститутивни елементи државе Подела власти Организације грађана Политичке партије Избори Скупштина Државни органи власти Аутономија Локална самоуправа	**Препоруке за реализацију наставе** Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет Користити Устав и релевантне законеу зависности од садржаја који се обрађује **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама** Структура и организација друштва **(15 часова)** Држава и политика **(16 часова)** Устав и правна држава **(8 часова)** Људска права и слободе **(8 часова)** Култура и друштво **(16 часова)** Друштвене промене и развој друштва **(7 часова)**

Устав и правна држава	Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	схвати значај устава као највишег правног акта разликује устав од закона направи преглед развоја уставности у Србији уочи значај владавине права и правне државе зна основне одредбе Устава Републике Србије схвати функционисање правосудног система Републике Србије	Значење појма устав Историјски развој уставности Уставност и законитост Владавина права – правна држава Устав Републике Србије Правосудни систем Републике Србије (судова и тужилаштава)	
Људска права и слободе	Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	схвати људска права и слободе и свој положај у друштву зна на који начин се штите праваи слободе грађана	Појам грађанина и његове обавезе и права Лична права и слободе грађана Политичка права и слободе грађана Економска права и слободе грађана Породично право Остала права и слободе грађана Заштита права и слобода грађана	
Култура и друштво	Развијање знања о културним тековинама	уочи разлику и сличности између културе и цивилизације схвати настанак религије и религијског мишљења идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства разликује обичај и морал схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	Појам културе и цивилизације Религија Настанак религијског мишљења Монотеистичке религије Хришћанство Обичај и морал Уметност Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовимакоје доноси развој савременог друштва Стицање знања о хоризонталној вертикалној покретљивости друштва	идентификује друштвене промене зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости препозна друштвени развој формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	Појам и врсте друштвених промена Друштвена покретљивост Друштвени развој	

Кључни појмови садржаја: друштвени односи, друштвене групе, религија, породица, морал, друштво, политика.

Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **37**

Разред: **Први**

Циљеви учења:
Стицање знања, развијање вештина, усвајање вредности и формирање ставова који су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву;
Оснаживање ученика за поштовање, одбрану и афирмацију вредности демократског друштва;
Јачање друштвене кохезије, уважавање различитости и подршка сузбијању сваког облика дискриминације и насиља.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ЈА, МИ И ДРУГИ	Подстицање ученика на међусобно упознавање Подстицање ученика да сагледају међусобне сличности и разлике и уваже их Развој негативног става према било ком облику дискриминације	Анализира своје особине и да их представи другима Препозна, анализира сличности и разлике унутар групе Прихвати друге ученике и уважи њихову различитост Препозна предрасуде, стереотипе, дискриминацију, нетолеранцију по различитим основама Сагледа могуће последице нетолеранције, дискриминације, стереотипа, предрасуда и начине	Лични идентитет Откривање и уважавање разлика Групна припадност Стереотипи и предрасуде Толеранција и дискриминација	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици

КОМУНИКАЦИЈА	Оспособљавање	Искаже, образложи и брани мишљење аргументима	Самопоуздано реаговање	**Препоруке за реализацију наставе** Активности на првим часовима
У ГРУПИ	ученика за комуникацију у групи	Активно слуша Дебатује и дискутује на неугрожавајући начин, уважавајући мишљење других Објасни разлику између дијалогаи дебате Објасни разлоге и начине настанка гласина у свакодневној комуникацији и објасни последице које изазивају гласине	Гласине Неслушање, активно слушање Неоптужујуће поруке Изражавање мишљења Вођење дебате и дијалога	треба тако организовати да се обезбеди међусобно упознавање ученика, упознавање ученика са циљевима и наставним садржајима предмета, али и тако да наставник добије почетни увид у то са каквим знањима, ставовима и вештинама из области грађанског васпитања група располаже с обзиром да нису сви ученици у основној школи похађали наставу грађанског васпитања у истој мери. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно сагрупом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставникје извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа ураду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика **Праћење и вредновање** Вредновање се вршити кроз праћење остварености исхода **Оквирни број часова по темама** Ја, ми и други **(10 часова)** Комуникација у групи **(11 часова)** Односи у групи/заједници **(16 часова)**
ОДНОСИ У ГРУПИ/ ЗАЈЕДНИЦИ	Оспособљавање ученика за рад у групи/тиму и међусобну сарадњу	Ради у групи/тиму Препозна предности групног/ тимског рада Учествује у доношењу групних одлука Разликује могуће облике учешћа младих у друштвеном животу Објасни потребу и важност партиципације младих у друштвеном животу	Сарадња Групни рад Групно одлучивање Учешће младих: „Лествица партиципације” Радити заједно	
	Подстицање ученика да сукобе решавају на конструктиван начин и избегавају сукобе	Објасни степене и облике учешћа младих у друштвеном животу Објасни разлоге, ток и последице сукоба Објасни ефекте конфликта на ток комуникације Уочи факторе који одређују понашање у ситуацијама конфликта Анализира сукоб из различитих улова, (препознаје потребе и страхове актера сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за обе стране у сукобу. Образложи предности конструктивног начине решавања сукоба Објасни значај посредовања у сукобу	Динамика и исходи сукоба Стилови поступања у конфликтима Сагледавање проблема из различитих углова Налажење решења Постизање договора Извини	
	Оспособљавање ученика да препознају примере насиље у својој средини и преузму одговорност за сопствено понашање у таквој ситуацији	Препозна и објасни врсте насиља Идентификује и анализира узроке насиља у својој средини, међу вршњацима, школи Идентификује и анализира могуће начине реаговања појединца у ситуацијама вршњачког насиља, из позиције жртве и посматрача Прихвати одговорност за сопствено понашање	Посредовање Насиље у околини Вршњачко насиље Насиље у школи. Постизање мира	

Кључни појмови садржаја: идентитет, стереотипи и предрасуде, толеранција и дискриминација, комуникација, насиље, жртва, одговорност.

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	Упознавање ученика са врстамаправа и природом (универзалност, целовитост, недељивост) Упознавање ученика са начинима и механизмима заштите права Сагледавање значаја личног ангажовања у заштити сопствених права и права других људи	Објасни значење и смисао људских права Разликује врсте људских права (лична, политичка, социјалноекономска, културна, здравствена права) Анализира и објашњава однос права и одговорности Објасни целовитост и узајамну повезаност људских права Објасни универзалност и развојност људских права Објашњава потребу посебне заштите права детета Проналази примере и показатеље остваривања и кршења људских права Процени положај појединца и друштвених група са аспекта људских права Објасни механизме и начине за заштиту људских права Анализира и тумачи основна међународна и домаћа документа из области људских права Објасни улогу најзначајнијих институција и процедуре заштите људских права Објасни улогу појединца и групау заштити људских права	Потребе и права Права и правила Права и закони Међународна документа о заштити права Права и вредности Врсте права Односи међу правима *Сукоб права* Дечја и људска права Конвенције и заступљеност права у штампи Одговорност одраслих Одговорност деце Кршење права детета Заштита права детета	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатори водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика **Праћење и вредновање** Вредновање се вршити кроз праћење остварености исхода **Оквирни број часова по темама** Права и одговорности **(18 часова)** Планирање и извођење акције **(18 часова)**
ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ	Подстицање ученика на активну партиципацију у животу школе Развијање вештина планирања акција	Идентификује проблеме у својој локалној заједници/ школи Анализира изабране проблеме, изучава их Предлаже активности и дискутујео њима са осталим члановима тима Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука Формулише циљеве и кораке акције Иницира активности ,прати их и оцењује их Представи путем јавне презентацију нацрт акције и резултате акције	Избор проблема Идентификација могућих решења Припрема нацрта акције Реализација акције (ван редовних часова и учионице) Анализа реализоване акције Представљање резултата акције	

Кључни појмови садржаја: права, одговорност, грађанска акција.

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **35**

Разред: **Трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА	Разумевање појмова демократија, политика, власт, грађански живот Упознавање са механизмима функционисања демократије и институцијама демократије Сагледавање значаја и начина контроле и ограничења власти у демократији	Објасни појмове демократија, политика, власт, грађански живот Наведе разлике између демократског и недемократског начина одлучивања Објасни разлике између непосредне и посредне демократије Анализира различите начине ограничавања власти Разликује надлежности законодавне, извршне и судске власти	Демократија, политика и власт Функционисања институције демократије Механизми и начини контроле и ограничења власти у демократском поретку	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учио

ГРАЂАНИН И ДРУШТВО	● Сагледавање улоге грађанина/грађанке у демократском друштву Упознање се са радом локалне самоуправе Сагледавање улоге и карактеристика цивилног друштва у демократији Сагледавање значаја и начина учествовања грађанина/грађанке у политици	● Разуме политичко одређење појма грађанин/грађанка ● Разуме значај поштовања закона у демократској држави ● Објасни улогу локалне самоуправе и послове којима се она бави ● Објасни карактеристике и улогу цивилног друштва ● Наведе могућности утицаја грађана на власт, правни и политичи систем (различите форме грађанског удруживања, различите форме грађанских иницијатива и акција) Идентификује и анализира факторе који ометају/ подстичу демократски развој друштва	● Однос државе и грађанског друштва ● Појам грађанина ● Значај и начин учествовања грађанина у политици ● Улога грађана у остваривању права	ници **Препоруке за реализацију наставе** Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно сагрупом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставнике извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика **Праћење и вредновање** Вредновање се вршити кроз праћење остварености исхода **Оквирни број часова по темама** Демократија и политика **(6 часова)** Грађанин и друштво **(9 часова)** Грађанска и политичка права и право на грађанску иницијативу (**10 часова**) Планирање конкретне акције (**10 часова**)
ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ	● Упознавање ученика са суштином грађанских права и правом на грађанску иницијативу ● Сагледавање улоге грађана у остваривању људских права у демократском друштву Сагледавање неопходности и начина активног учешћа грађана у демократском друштву	● Објасни појам људских права ● Наведе врсте људских права и објасни њихов садржај ● Анализира представљање људских права у актуелним медијима ● Објасни улогу појединца у заштити и остваривању људских права ● Објасни појам грађанске иницијативе ● Наведе надлежности општине и послове којима се она бави Разликује формалну од неформалне иницијативе Наведе форму и садржај формалног предлога грађанске иницијативе Наведе структуру, функционисање, правила и процедуре рада Скупштине Изведе симулацију заседања Скупштине поштујући све процедуре у процесу доношења одлука на предлог грађана Објасни појам, карактеристике, улогу и врсте удруживања грађана Идентификује и анализира активности и акције удружења грађана у својој локалној заједници.	● Право на грађанску иницијативу ● Партиципација грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана ● Улога невладиних организација	
ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ	● Подстицање и оспособљавање ученика за планирање заједничких акција и пројеката у локалној заједници	● Идентификује проблеме у својој локалној заједници ● Анализира изабране проблеме, изучава их ● Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука Формулише циљеве и кораке акције Иницира активности ,прати их и оцењује Представи путем јавне презентацију нацрт акције и резултате акције	● Избор проблема ● Идентификација могућих решења ● Припрема нацрта акције ● Реализација акције (ван редовних часова и учионице) ● Анализа реализоване акције ● Представљање резултата акције	

Кључни појмови садржаја: демократија, политика, власт, грађанин, грађанска иницијатива, невладине организације.

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **31**

Разред: **Четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
СВЕТ ИНФОРМАЦИЈА	Упознавање са могућностима које *Закон о слободном приступу информацијама* пружа у остваривању људских права и слобода Оспособљавање ученика да самосталнотраже и долазе до информација од јавног значаја Разумевање улогеи значаја медија у савременом друштву Развијање критичког односа према медијима и информација добијених преко различитих медија	Објасни значај постојања права на слободан приступ информацијама Објасни појам јавне информацијеи идентификује информације које су од јавног значаја и које грађанин може да добије по Закону Наведе основне одредбе *Закон о слободном приступу информацијама* и објасни улогу повереника Наведе процедуру подношења захтева за приступ информацијама од јавног значаја Попуни образац и тражи информацију од јавног значаја Анализира информације које добија преко различитих медија Тражи, пронађе и даје информацију Открива примере манипулацијеу медијима Објасни значај објективности и веродостојности информација	Извори информација Појам јавне информације Приступ информацијама-основна правила и ограничења Заштита права на информисање- улога повереника Процедура подношења захтева за приступ информацијама Медији као извор информација-питање веродостојности Разумевање и тумачење медијских порука Механизми медијске манипулације Утицај тачке гледишта на објективност информација Селекција информација: објективност као одговорност	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика **Праћење и вредновање** Вредновање се вршити кроз праћење остварености исхода **Оквирни број часова по темама** Свет информација **(15 часова)** Свет професионалног образовања и рада **(16 часова)**
СВЕТ ПРОФЕСИО-НАЛНОГ ОБРАЗО-ВАЊА И РАДА	Разуме важност дефинисања професионалних циљева и планирање каријере Развијање вештине тражења информација значајних за професионално образовање и укључивање у свет рада Оснаживање ученикада постављају циљеве личног развоја и планирају свој професионални развој	Разуме значај поштовања социјално-економских права Поставља циљеве личног развојаи планира свој развој Анализира сопствене способности особине и вештинезначајне за даљи професионалниразвој Активно тражи информације значајне за даљи професионални развој Напише личну радну биографију Представи своје личне карактеристике приликом разговора са послодавцем	Планирање каријере и улазак у свет рада Самопроцена и вештина представљања личних карактеристикаод значаја за даље професионално образовање и рад Разговор са послодавцем Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла	

Кључни појмови садржаја: информације, медији, манипулација, каријера.

2.2.2.3. Б: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **70 или 62**

Разред: **Трећи или четврти**

Циљеви учења:– Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
Унапређивање естетских критеријума код ученика;
Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти, телевизија, филм, интернет);
Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Класична музика (општа музичка анализа и теорија кроз слушање музике)	Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. Развијање навика за слушање уметничке музике. Оспособљавање уочавања разлика карактера композиција Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)	Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште Препознаје одслушане композиција уз познавање њихових аутора као и време настанка. Експресивно, аутономно доживљава карактер одслушане композиције Поседује адекватан музички укус. Самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације у локалној заједници.	Значај музике у животу и друштву: ***првобитна заједница, стари век*** и развој музике у ***средњем веку*** (духовна и световна музика) – Грегоријански корал, Византијско певање, Кир Стефан Србин: Нињa сили. ***Ренесанса и барок:*** Палестрина Л.: *Огни белта,* Вивалди А.: *4 годишња доба,* Хендл Г. Ф.: *Месија (Алелуја*), Бах Ј. С.: *Токата и фуга d-mol, Брандебуршки концерт бр. 3 G-dur* ***Класицизам:*** Хајдн Ј.: *Симфонија изненађења* бр. 94. G-dur, Моцарт В. А.: *Симфонија бр. 40. G-dur, Реквијем, Мала ноћна музика, Турски марш,* Бетовен Л. В.: *5. и 9. симфонија, За Елизу, Месечева соната,* ***Романтизам*** Менделсон Ф.: *Свадбени марш,* Шопен Ф.: *Валцер des-dur,* Брамс Ј.: *Мађарске игре по избору*, Сметана Б.: *Влтава*, Дворжак А.: *Симфонија из новог света* ***Импресионизам*** Дебиси К.: *Прелид за поподне једног пауна*, Равел М.: *Болеро* ***Музика XX века*** Шостакович: *Камерна симфонија*, Прокофјев С.: *Ромео и Јулија*, Шенберг, Стравински, Веберн	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава** **практична настава** **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Користити сва доступна наставна средства Користити мултимедијалне презентације Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу Примењивати индивидуални рад, раду паровима и рад у мањим групама Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** класична музика (18 часова) опера и балет; оперета и мјузикл (12 часова) традиционална музика (12 часова) џез и блуз музика (10 часова) филм и филмска музика (9 часова) хор, камерно и оркестарско извођење композиција (9 часова)
Опера и балет **Оперета и мјузикл**	Значај корелације између текста, музичкоги сценског извођења Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних видова опере кроз историју	Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	***опере:*** Бизе Ж.: *Кармен*, Верди Ђ.: *Трубадур*, Росини Ђ.: *Севиљски берберин*, Пучини: *Тоска, Боеми*, ***балети*** Чајковски П. И.: *Лабудово језеро*, *Успавана лепотица*, Прокофјев С.: *Ромео и Јулија* ***оперете*** Штраус Ј.: *Слепи миш* ***Мјузикли:*** Цигани лете у небо, Коса, Мама Миа, Чикаго…	
Традиционална музика(народне песме, игре, плесови)	Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог тако и других народа Развијање естетских критеријума код ученика Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	Препознаје естетске вредностиу култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја. Кола и народне игре Србије и суседних земаља. Мокрањац Ст. Ст.: *Руковети,* Тајчевић М.: *Охридска легенда* Народна музика интегрисана у забавну, електронску, џез и разне алтернативне правце. извођачи: Биљана Крстић, састав Балканика, Слободан Тркуља, Василиса, Кирил Џајковски...	

Џез и блуз музика Филм и филмска музика	Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике (џез, блуз) Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед Разликује саставе извођача (Соло глас-хор, Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	***Џез и блуз:*** Луис Армстронг, Мајлс Дејвис;Били Холидеј; Џон Колтрејн, Чарли Паркер, Јован Маљоковић, Шабан Бајрамовић... ***Филм:*** Моцарт ***филмска музика:*** Е. Мориконе: музика из филмова: *Амелија Пулен, Титаник, Ватрене улице, Клавир...*	
Хорско певање	Оспособљавање ученика за заједничко извођење	Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	слободан избор композиција према могућностима извођача	

Кључни појмови садржаја: изражајна средства и стилови, опера и балет, традиционална музика, примењена музика.

ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ

Циљеви предмета:
Развијање логичког и апстрактног мишљења;
Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
Формирање основа за наставак образовања;
Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења;
Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности.

Годишњи фонд: **70 или 62**
Разред: **Трећи или четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Ирационалне једначине и неједначине	Стицање основних знања о ирационалним једначинама и неједначинама	реши једноставније ирационалне једначине реши једноставније ирационалне неједначине	Ирационалне једначине (квадратни корен) Ирационалне једначине (кубни корен) Ирационалне неједначине	На почетку теме ученике упознатиса циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:теоријска настава (70 или 62 часа)**Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици иликабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија. **Ирационалне, експоненцијалне и логаритамске једначине и неједначине:** наглашавати неопходност постављања услова за дефинисаност. Неједначине обрадитина једноставнијим примерима. **Вектори:** дефинисати колинеарне и компланарне векторе као и линеарну независност. Изразити векторе у координатном облику и пажњу усмерити на алгебарски приступ. **Конусни пресеци –** На почетку теме обновити праву и кружницу. Обрадити и примере у којима се одређују једначине заједничких тангенти кривих, угао између кривихи геометријско место тачака које испуњавају одређене услове.
Вектори	Проширивање знања о векторима	представи вектор у Декартовом координатном правоуглом систему у простору дефинише скаларни, векторски и мешовити производ вектора израчуна интензитет вектора одреди скаларни, векторски и мешовити производ вектора који су задати координатама утврди да ли су два вектора узајамно ортогонална одреди угао између два вектора задата координатама израчуна површину троугла и запремину паралелопипеда	Вектори, особине вектора Скаларни производ вектора. Колинеарни вектори Векторски производ вектора Мешовити производ три вектора Вектори у координатном систему Скаларни производ вектора задатих координатама Угао између два вектора Векторски производ вектора задатих координатама Површина троугла Мешовити производ вектора задатих координатама. Запремина паралелопипеда	
Вероватноћа и статистика	Стицање основних знања из вероватноће истатистике	уочи случајне догађаје препозна који су догађаји могући, повољни, сигурни, немогући израчуна вероватноћу догађаја (статистичка и класична дефиниција вероватноће) одреди условну вероватноћу догађаја А у односу на догађај В наведе пример случајне променљивепримени биномну расподелу израчуна нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзију, медијану и мод) препозна основне појмове статистике формира статистичке табеле и наоснову њих да графички прикажеподатке израчуна одређене карактеристике случајног узорка(аритметичку средину узорка, медијану узорка, мод узорка и дисперзију узорка)	Случајни догађаји. Простор елементарних догађаја Статистичка и класична дефиниција вероватноће Условна вероватноћа Случајне променљиве. Дискретне случајне променљиве и биномна расподела Нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзија, медијана, мод) Статистика. Основни појмови Формирање статистичких табела и графичко приказивање података Карактеристике емпиријске расподеле (аритметичка средина узорка, медијана узорка, мод узорка,дисперзија узорка)	

Конусни пресеци	Проширивање знања о аналитичкој геометрији	наброји конусне пресеке и нацрта одговарајуће слике дефинише елипсу и наведе њенуједначину одреди жиже, ексцентрицитет идиректрисе елипсе одреди једначину елипсе иззадатих услова испита међусобни положај правеи елипсе одреди једначину тангенте елипсеиз задатих услова дефинише хиперболу и наведењену једначину одреди жиже, ексцентрицитет идиректрисе хиперболе одреди једначину хиперболе иззадатих услова испита међусобни положај правеи хиперболе одреди једначину тангенте хиперболе из задатих услова дефинише параболу и наведејединачину параболе одреди жиже, ексцентрицитет идиректрису параболе одреди једначину параболе иззадатих услова испита међусобни положај правеи параболе одреди једначину тангенте параболе из задатих услова	Конусна површ. Конусни пресеци Једначина елипсе Особине елипсе (жиже, ексцентрицитет и директрисе) Узајамни положај праве и елипсе Једначина хиперболе Особине хиперболе (жиже, ексцентрицитет, полуосе и асимптоте,директрисе) Узајамни положај праве и хиперболе Једначина параболе Особине параболе (жижа, параметар идиректриса) Узајамни положај праве и параболе	**Вероватноћа и статистика –** При обради новог градива користити што више конкретних примера из живота. **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **Оквирни број часова по темама** Ирационалне једначине и неједначине **10–8 часова** Вектори **14–12 часова** Вероватноћа и статистика **17–15 часова** Конусни пресеци **21–19 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.

Кључни појмови садржаја: ирационалне једначине и неједначине, вектори, случајан догађај, вероватноћа, статистика, елипса, хи-пербола, парабола.

Назив предмета: **ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**

Годишњи фонд часова: **70 или 62**

Разред: **Трећи или четврти**

Циљеви учења:
Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
Развијање индивидуалног и националног идентитета;
Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Село и град некади сад	Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. Проширивање знањао животу сеоског и градског становништвау Србији у XIX и XX веку.	опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; разуме значај и последице развоја модерних градова; образложи најважније узроке и последице миграција село–град; уочи разлике у начину становања између села и града кроз историју; уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и градаи између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемењивање стамбеног простора).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава. **Место реализације наставе:** Теоријска настава реализује се у учионици или одговарајућем кабинету. **Праћење и вредновање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. **Препоруке за реализацију наставе:** задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђених наставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири,

			Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља" насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), у школама на наставном језику неке од националних мањина могусе обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, наставни садржаји треба да буду представљени као „прича" богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе,
Култура одевања и исхране некад и сад	Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба кроз историју; наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, џинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). Одевање код Срба кроз историју (материјали и тканине – куделја, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узори у облачењу српског грађанског сталежа; униформе државних чиновника, лекара, чариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране").	
Војска, оружје и рат некад и сад	Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. Развијање критичког става према рату.	уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појава ватреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војсковође). Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	

	Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад и сад. Проширивање знањао историји новца и развоју банкарства код Срба.	уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву…). Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења" новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	**Новац и банке кроз историју**
	Проширивање знањао веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју. Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. Продубљивање знања оразвоју образовања код Срба кроз историју.	уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; идентификује сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба кроз историју; препозна и разуме основне одлике верског живота и обичајакод Срба кроз историју. уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; опише развој система образовањаи васпитања кроз историју; опише развој система образовањаи васпитања код Срба кроз историју; упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). Религије Далеког истока. Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам) Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика)..	**Верски живот и обичаји кроз историју** **Образовање и васпитање крозисторију**

треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика,
у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека крозпростор и време,
пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно иманајкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина,
у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактичкиконцепт мултиперспективности,
одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета,
током рада са ученицима потребно јестално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашава схватање континуитета у развоју друштва и богатство садржајаизпрошлости,
задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их усмеравана различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима,
овај предмет пружа велике могућностиза интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазакиз оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и сугрђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма,
наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...),
у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније,без обзира на изабране методе рада,а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет,
у припреми и реализацији часова наставницима може користити следећа литература:

Д. М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Београд 2008.
Д. Бабац, *Специјалне јединице југословенске војске у Априлскомрату*, Београд 2006.
Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, *Црногорска војска 1896–1916*, Београд 2007.
Д. Бандић, *Народна религија Срба у100 појмова*, Београд 2004.
В. Бикић, *Средњовековно село*, Београд 2007.
М. Благојевић, *Србија у добаНемањића*, Београд 1989.

	Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; разуме последице развоја модерних комуникација; изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација, гостионице и хотели, бање).	С. Бојанин, *Забаве и светковине у средњовековној Србији* (*од краја XII до краја XV века*), Београд 2005. Е. Бухари, *Наполеонова гардијска коњица*, Београд 2006. А. Веселиновић, Р. Љушић, *Српске династије*, Нови Сад 2001. П. Вилар, *Злато и новац у повијести 1450–1920*, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, *Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку*, Београд 2005. Р. Вучетић, *Престоница независне Србије* (*1878–1918*), Београд 2008. К. Гравет, *Витезови*, Београд 2006. С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац*, Београд 1997. Љ. Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914*, Београд 2004. *Историја приватног живота*, I-V, приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић-Стојимировић, *Силуете старог Београда*, Београд 2008. Д. Косановић, *Почеци кинематографије на тлу Југославије 1896–1918*, Београд 1985. *Лексикон српског средњег века*, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, *Београд 1918–1941*, Београд 1992. П. Ј. Марковић, *Београд између Истока и Запада 1948–1965*, Београд 1996. П. Ј. Марковић, *Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији*, Београд 2007. М. Милићевић, *Грб Србије: развој кроз историју*, Београд 1995. Ј. Миодраговић, *Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој*, Београд 1914. Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, *Родословне таблице и грбови*
Комуникације, путовања и туризам некад и сад				
Друштвени и породични живот кроз историју	Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном животу некад и сад. Проширивање знањао друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	идентификује основна обележја друштвеног живота од антике до данас; идентификује основна обележја породичног живота од антике до данас; наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; наведе основна обележја породичног живота код Срба кроз историју; упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања, радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). Породични односи код Срба кроз историју (положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	

Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју **Брига о телу издрављу кроз историју**	Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју. Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији. Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора. Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. Проширивање знањао развоју здравствене културе код Срба.	уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју; изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије. уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа, начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи; прва филмска пројекција, филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда). Брига о телу и здрављу од антике	*српских династија и властеле*, Београд 1987. *Образовање код Срба кроз векове*, Београд 2001. Е. Пирсон, *Стара Грчка*, Београд 2006. Р. Плат, *Свет филма*, Београд 2006. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. *Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба*, приредио А. Фотић, Београд 2005. *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата*, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006. *Приватни живот код Срба у двадесетом веку*, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, *Страх у позној Византији* I-II, Београд 2000. Р. Радић, *Византија – пурпур и пергамент*, Београд 2006. Р. Радић, *Цариград – приче са Босфора*, Београд 2007. *Службено одело у Србији у 19. и 20. веку*, Београд 2001. Д. Стојановић, *Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд 2008. Ж. Стојановић, *Папирни новац Србије и Југославије*, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, *Армије на Балкану 1914–1918*, Београд 2006. Ц. Харт, *Стари Египат*, Београд 2006. Ф. Џајс, *Витезови кроз историју*, Београд 2003. Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном граду*, Београд 2004. Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном замку*, Београд 2005. Ф. Џајс, Ц. Џајс, *Живот у средњовековном селу*, Београд 2006. С. Џејмс, *Стари Рим*, Београд 2006.

Грбови и заставе некад и сад	Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом значају у историји. Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; изведе закључак о значају грбоваи застава кроз историју; наведе најчешће хералдичке симболе; опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – *вексилум* – застава римских царева, *лабарум* – застава Константина Великог; основни елементи застава). Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	
Спорт некад и сад	Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. Проширивање знањао развоју спортског живота код Срба.	уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; разуме улогу и значај спорта у људском друштву; именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; опише развој спортског живота код Срба.	Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	

Кључни појмови садржаја: историјски извори, историјско истраживање.

Назив предмета: **ФИЗИКА**

Годишњи фонд часова: **70 или 62**

Разред: **Трећи или четврти**

Циљеви учења
Развијање функционалне писмености природно-научне и техничке;
Стицање знања о основним физичким појавама значајним за струку и разумевање основних физичких закона;
Развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу;
Развијање свести о значају експеримента при упознавању, разумевању и проверавању физичких законитости;
Стицање способности за уочавање, формулисање и решавање једноставнијих проблема;
Схватање значаја физике за технику и природне науке;
Развијање способности и вештина за примену знања из физике у струци;
Стицање знања о природним ресурсима, њиховој ограничености и одрживом коришћењу;
Развијање правилног односа ученика према заштити, обнови и унапређењу животне средине;
Стицање основних сазнања о процесима и производима различитих технологија;
Развијање радних навика и одговорности.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Увод у физику	Схватање значаја физике као науке и њене повезаности са другим наукама. Проширивање знања о физичким величина	разуме значај физике као фундаменталне науке и њену везу са природним и техничким наукама наведе основне физичке величинеи њихове мерне јединице и објасни како се добијају јединице изведених физичких величина разликује скаларне и векторске величине	Физика – фундаментална природна наука Физичке величине и њихове јединице Скаларне и векторске величине	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава са демонстрационим огледима (64 или 56 часова) лабораторијске вежбе (6 часова) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или у кабинету за физику **Препоруке за реализацију наставе** користити сва доступна наставна средства користити мултимедијалне презентације упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу подстицати ученике да раде рачунске задатке примењивати рад у паровима и рад у мањим групама мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи истраживачки приступ научном образовању континуирано упућивати ученике на примену физике у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Увод у физику (2 часа) Кинематика (10–8 часова) Динамика (18–16 часова) Кружно и ротационо кретање (11–10 часова) Термодинамика (11–10 часова) Електрично и магнетно поље (18–16
Кинематика	Разумевање основних кинематичких величина и закона	дефинише појмове референтни систем, путања, пређени пут, материјална тачка разуме и користи појмове брзинеи убрзања разликује равномернои равномерно убрзано праволинијско кретање и примењује законе кретања у једноставнијим примерима изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	Референтни систем. Подела кретања. Средња и тренутна брзина Равномерно праволинијско кретање Убрзање. Равномерно променљиво праволинијско кретање *Демонстрациони оглед*: Провера кинематичких закона праволинијског кретања помоћу колица, динамометра и тегова **Лабораторијска вежба:** Провера закона равномерног и равномерно убрзаног кретања помоћу Атвудове машине	
Динамика	Разумевање основних динамичких величина и Њутнових закона Стицање основних знања о гравитацији	разуме појмове масе, силе и импулса формулише и примењује Њутнове законе разликује масу од тежине тела разуме појмове рада, енергије и снаге и њихову међусобну везу схвати закон одржања механичке енергије и знаће да га примени при решавању једноставних проблема примењује законе динамике у техници наведе особине гравитационе силе изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	Основне динамичке величине: маса, сила и импулс Први Њутнов закон – закон инерције Други Њутнов закон – основни закон динамике Трећи Њутнов закон – закон акције и реакције Њутнов закон гравитације. Гравитационо поље . Јачина гравитационог поља. Гравитационо поље Земље. Тежина тела и бестежинско стање Механички рад. Снага. Енергија (кинетичка и потенцијална) Закон одржања енергије у механици *Демонстрациони огледи*: Мерење силе помоћу динамометра Провера другог Њутновог закона помоћу колица, динамометра и тегова **Лабораторијска вежба:** – Провера другог Њутновог закона помоћу колица са тегом	

Кружно и ротационо кретање	Упознавање величина везаних за кинематику и динамику кружног и ротационог кретања	дефинише центрипетално убрзање разуме појмове период и фреквенција, угаона брзина и угаоно убрзање схвати центрипеталну и центрифугалну силу, момент силе, момент инерције и момент импулса и наведе неке једноставне примере њихове примене	Равномерно кружно кретање материјалне тачке, центрипетално убрзање, период и фреквенција. Круто тело, транслаторно и ротационо кретање. Угаони померај, описани угао, угаона брзина, угаоно убрзање Центрипетална и центрифугална сила Момент силе, момент импулса и момент инерције *Демонстрациони огледи*: – Демонстрација ротационог кретања помоћу Обербековог точка	часова)
Термодинамика	Упознавање основних појмова и процеса у термодинамици	разуме појмове унутрашња енергија и количина топлоте дефинише термодинамичке принципе разуме појам коефицијента корисног дејства	Унутрашња енергија. Топлотна размена и количина топлоте. Први принцип термодинамике. Повратни и неповратни процеси. Други принцип термодинамике. Статистички смисао II принципа. Принцип рада топлотних мотора и уређаја за хлађење. Коефицијент корисног дејства. *Демонстрациони оглед:* – Демонстрација различитих механизама преноса топлоте	
Електрично и магнетно поље	Проширивање знања из електростатике Проширивање знањао једносмерној струји и упознавање карактеристика наизменичне струје Упознавање карактеристика магнетног поља електричне струје	схвати појам наелектрисања и знаће начине наелектрисавања тела разуме Кулонов закон разуме како настаје једносмерна струја опише особине магнетног поља сталних магнета и магнетног поља електричне струје разуме појам магнетног флуксаи појаву електромагнетне индукције опише својства наизменичне струје изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, извршипотребне прорачуне и израчунагрешке при мерењу	Количина наелектрисања и Кулонов закон Јачина и потенцијал електричног поља. Електрични напон Извори струје и електромоторна сила. Јачина и густина струје Омов закон за део кола и електрична отпорност проводника. Везивање отпорника Енергија и снага електричне струје. Џул – Ленцов закон Магнетно поље. Магнетна индукцијаи магнетни флукс Електромагнетна индукција. Фарадејев закон и Ленцово правило Генератор наизменичне струје. Струја, напон и отпорности у колу наизменичне струје. Ефективне вредности Омов закон за коло наизменичне струје. Снага наизменичне струје. Трансформатор. Пренос електричне енергије на даљину. *Демонстрациони огледи:* Демонстрација поступака за наелектрисавање тела Ерстедов оглед Демонстрација електромагнетне индукције Својства активне и реактивне отпорности. Демонстрациони трансформатор. **Лабораторијска вежба** Провера Омовог закона	

Кључни појмови садржаја: кинематика, динамика, кружно и ротационо кретање, термодинамика, електрично и магнетно поље.

Назив предмета: **ЛОГИКА СА ЕТИКОМ**

Годишњи фонд часова: **70 или 62**

Разред: **Трећи или четврти**

Циљеви учења предмета:
Стицање основних знања о логици и етици и схватање значаја тих знања за јасно размишљање и развој личности
2. Упознавање са елементима и законима логике и разумевање улоге коју логика има у науци и свакодневном животу
3. Разумевање појмова који се јављају у етичким расправама и развијање сензибилитета за етичка питања савременог друштва
4. Оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и формирање ставова о друштвеним проблемима

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Увод у логику Формална логика: појам суд закључак	Увођење ученика у предмет логике Развој сазнања о појмуи односима међу појмовима Упознавање ученикаса структуром суда, врстама судова и односима између судова Оспособљавање ученика за логичко закључивање	препозна да и сам већ користи логику као и граматику разликује мишљење од маште, надања, опажања и наводи примере из свакодневног живота искаже дефиницију логике, разуме и опише у чему се састоји формални карактер логике разликује принципе мишљења, наведе примере за основне логичке принципе и симболички их приказује увиди разлику између појма,термина, опажаја, предмета,представе разликује обим и садржај појма, увиђа однос између обима и садржаја, наводи пример за обими садржај и дефинише обим и садржај појма препознаје и именује појмове, набраја их, уочава разлику између појединачних и општих појмова препознаје односе међу појмовима и именује их (субординација, координација, контрарност) и графички приказује односе међу појмовима наведе делове дефиниције даје примере дефиниције из својеструке разликује прешироку и преуску дефиницију разликује чланове деобе одпринципа деобе увиђа значај принципа деобе самостално изводи једну деобу разликује субјекат и предикат суда и увиђа значај копуле за квалитет суда препознаје форму сложеног суда, разликује и именује логичке везнике (негација, конјукција, дисјункција, импликација и еквиваленција) и наводи примере разликује квантитет и квалитетсуда, препознаје форму а,е,i,о суда и наводи примере именује односе међу судовима препознаје индуктивно, дедуктивно и закључивање поаналогији на примерима из свакодневног живота увиђа да и сам користи наведенеформе закључивања, именује ихи разликује демонстрира конверзију иобверзију на примерима наведе и објасни четири фигуресилогизма изводи задате модусе силогизма излаже примере за хипотетички и дисјунктивни силогизам повезује форме закључивања у облику доказа	Појам и подела логике. Логика као наука о форми мишљења Основни логички принципи (идентитет, непротивуреченост и искључење трећег) Разлика између појма, ствари и представе, Врсте појмова Обим и садржај појма Односи међу појмовима Дефиниција и деоба Суд и врсте судова Истиносна вредност сложених судова (негација, конјукција, дисјункција, импликација и еквиваленција) Комбинована подела судова, расподељеност појма Односи међу судовима (логички квадрат) Врсте закључивања Непосредно закључивање – конверзија, обверзија, логички квадрат Посредно закључивање – индукција, аналогија и дедукција Фигуре категоричког силогизма, модуси категоричког силогизма Хипотетички и дисјунктивни силогизам Доказ Примери индуктивног и дедуктивногзакључивања у наукама.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (70 или 62 часа)** **Место реализације наставе** Теоријска настава и радионице се реализују у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Дијалог са ученицима, самостални рад, организовање дебате Користити актуелне примере из штампе и других медија Користити актуелне примере везане за струку ученика **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: Опажања наставника – праћење рада на часу Питања – одговори **Оквирни број часова по темама** 1 (4 часа) 2 (6 + 7 + 11 часова) 3 (6 часова) 4 (6 часова) 5 (13 часова) 6 (17 часова)

Логичке грешке	Оспособљавање ученика за уочавање грешака у аргументацији, закључивању и доказивању	разликује случајне од намерних логичких грешака примењује форме закључка и доказа препознаје и именује логичке грешке: увођење четвртог појма у силогизам, нерасподељен појам, замена теза, argumentum ad hominem, post hoc ergo propter hoc.	Паралогизми и софизми Грешке у закључку Грешке у доказу Грешке у аргументацији	
Појам и значај етике	Развој сазнања о појму и предмету етике, значају моралних нормиза живот појединца у друштву	набраја правила (норме) из различитих сфера живота издваја правила која слободно прихватамо и разликује их од оних која имају спољашње порекло дефинише предмет етике	Настанак и предмет етике Појам норме и појам морала Разлика између обичајних, правних и етичких норми	
Лични идентитет, слобода и одговорност	Развој сазнања о идентитету, формирању идентитета и о флуидности идентитета преко социјалних улога Развој способности идентификовања разликовања појмова пол и род и утицај културе на формирање појмова пола и рода (разлике у културама) Формирање ставао улози медија у креирању идентитета	набраја како се све манифестује лични идентитет разликује утицаје који формирају лични идентитет (разликује род и пол) увиђа колика је моћ визуелног идентитета препознаје утицај медија на креирање визуелног идентитета уочава разлику између модних и етичких императива супротставља медијски наметнуте животне идеале и етичке вредности	Улога визуелног идентитета у формирању личног идентитета – међусобни утицаји Појмови пола и рода Утицај медија на релативизацију етичких вредности Естетски и етички идеал Тело и интервенције на телу Сајбер идентитет, морал и слобода избора	
Основне етичке норме и вредности	Упознавање ученикаса основним етичким нормама и вредностимаи развијање личног вредносног система	препознаје важније људске вредности разликује слободне од самовољних и наметнутих поступака схвата постојање слободе избора као услова моралног поступања разуме везу између избора и одговорности упоређује одговорне и неодговорне поступке може да расправља о томе да ли је извор морала у нама или изван нас (аутономна и хетерономна етика) увиђа разлику између основних етичких праваца	Пријатељство Верност Породица Љубав Морално добро Донација органа Сурогат мајка Клонирање **Кључни појмови садржаја:** логички принципи, појам, суд, закључак, морал, идентитет, вредности.	

2.2.2.4. А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ПРИНЦИПИ ЕКОНОМИЈЕ

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	111					111
II	108					108

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА

Стицање основних знања о развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци;
Стицање знања о функционисању тржишта;
Стицање основних знања о трошковима предузећа;
Стицање основних знања о понашању предузећа у различитим тржишним структурама;
Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка;
Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине;
Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње;
Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција;
Стицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисању количине новца у оптицају;
Стицање знања о промени вредности новца и промени нивоа цена;
Стицање основних знања о незапослености као макроекономској варијабли;
Стицање основних знања о платном билансу и девизном курсу;
Стицање основних знања о појму и значају међународне трговине;
Развијање личних и професионалних ставова.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Економска наука – развој, принципи и методи анализе	21	
2.	Понуда, тражња и функционисање тржишта	33	
3.	Трошкови производње	18	
4.	Тржишне структуре и понашање предузећа	24	
5.	Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака	15	

Разред: **други**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Макроекономија – теорија, анализа и политика	12	
2.	Систем националних рачуна	18	
3.	Финансијски систем	16	
4.	Новац у макроекономији	12	
5.	Инфлација	12	
6.	Незапосленост	12	
7.	Платни биланс и девизни курс	14	
8.	Међународна трговина	12	

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Економска наука – развој, принципи и методи анализе**
Трајање модула: **21 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знањао развоју економије, принципима, методима и моделима који се користе у економској науци	дефинише предмет изучавања економије као науке наведе основне идеје репрезентативних школа економске мисли идентификује значај одређених школа економске мисли за развој економске науке дефинише потребе наводи различите врсте потреба доведе у везу неопходност размене добара ради задовољења потреба дефинише реткост и избор наведе принципе индивидуалног одлучивања дефинише опортунитетни трошак дефинише граничне (маргиналне) промене препозна утицај подстицаја на понашање људи и друштва наведе принципе међусобног деловања људи препозна користи од учешћа у трговини дефинише тржишну привреду и тржиште препозна значај тржишта за организовање економских активности дефинише појамове, „тржишни неуспех”, „екстерналије”, „тржишна моћ” наведе принципе функционисања привреде опише утицај продуктивности на ниво животног стандарда препозна негативне последице инфлације дефинише научни метод доведе у везу посматрање и претпоставке у примени метода економске науке препознаје значај графичких приказау економији прикаже шематски дијаграм кружног тока објасни дијаграм кружног тока прикаже графички границу производних могућности идентификује принципе економског резоновања на примеру границе производних могућности разликује микроекономију и макроекономију	Дефинисање економије као науке Настанак и развој економске науке (Меркантилизам, Физиократизам, Класична политичка економија, карактеристике Марксове теорије) Маргиналистичка револуција и неокласична економија Развој економије у двадесетом веку Кејнизијанизам и монетаризам Економија понуде, Теорија рационалних очекивања, Нови кејнзијанци Потребе – појам и врсте (биолошке, културно-историјске, личне, заједничке, минималне, просечне, луксузне) Основни принципи економског резоновања Принципи индивидуалног одлучивања Интеракције људи у економским активностима Начин организовања економских активности Принципи функционисања привреде Научни метод у економији Моделирање економских појава Графички прикази у економији Економски модели: дијаграм кружног тока и граница производних могућности Микроекономија и макроекономија	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе:) теоријска настава (21 час) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Понуда, тражња и функционисање тржишта**
Трајање модула: **33 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о функционисању тржишта	дефинише понуду и тражњу дефинише тражену количину добара прикаже графички криву тражњеи тржишне тражње (збир тражње појединаца) разликује промењиве које утичу на тражњу дефинише понуђену количину добара прикаже графички криву понуде и криву тржишне понуде (збир понуда свих продаваца) разликује промењиве које утичу на понуду дефинише појмове: „тржишна равнотежа", „равнотежна цена", „равнотежна количина" прикаже графички тржишну равнотежу објасни закон понуде и тражње анализира промену тржишне равнотеже дефинише ценовну еластичност тражње наведе факторе који утичу на ценовну еластичност тражње израчуна ценовну еластичност тражње разликује криве тражње на основу њихових еластичности прикаже графички криве тражњеса различитим коефицијентима еластичности дефинише укупан приход објасни промену укупног прихода услед промене цена у зависности од еластичности тражње разликује доходну и унакрсну еластичност тражње дефинише ценовну еластичност понуде и факторе који утичу на ценовну еластичност понуде израчуна ценовну еластичност понуде прикаже графички криве понудеса различитим коефицијентима еластичности	Тржишта и конкуренција Тражња – појам Крива тражње Променљиве које утичу на тражњу: доходак, цена, укус, очекивања, број купаца Понуда – појам Крива понуде Променљиве које утичу на понуду: цена добра, цена инпута, технологија, очекивања, број продаваца Равнотежна цена и промена равнотеже Тржишна равнотежа, вишак добара, мањак добара Закон понуде и тражње Анализа промене тржишне равнотеже Еластичност тражње – појам Ценовна еластичност тражње и њене детерминанте Израчунавање ценовне еластичности тражње Разноврсност кривих тражње Укупни приход и ценовна еластичност тражње Доходна еластичност тражње Унакрсна еластичност тражње Еластичност понуде – појам Ценовна еластичност понуде и њене детерминанте Израчунавање ценовне еластичности понуде Разноврсност кривих понуде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (33 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Трошкови производње**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о трошковима предузећа	дефинише појам трошкова разликује експлицитне и имплицитне трошкове разликује економски профит и рачуноводствени профит дефинише производну функцију дефинише маргинални производ дефинише опадајући маргинални производ разликује фиксне и варијабилне трошкове разликује укупне и просечне трошкове дефинише маргинални трошак прикаже графички криве просечних трошкова и маргиналног трошка разликује трошкове на кратки и дуги рок	Трошкови производње – појам Експлицитни и имплицитни трошкови Профит – појам Економски и рачуноводствени профит Производња и трошкови Производна функција Крива укупног трошка Врсте трошкова Фиксни и варијабилни трошкови Укупни, просечни и маргинални трошак Трошковне криве Трошкови на кратки и дуги рок	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Тржишне структуре и понашање предузећа**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знањао понашању предузећа у различитим тржишним структурама	дефинише различита тржишна стања наведе карактеристике конкурентног тржишта идентификује приход конкурентног предузећа објасни максимирање профита конкурентног предузећа представи графички криву понуде конкурентног предузећа објасни када предузеће одлучује да обустави производњу објасни када предузеће одлучује да излази са тржишта објасни када ће предузеће ући на тржиште прикаже графички профит конкурентног предузећа представи графички криву тржишне понуде препозна како тржиште реагује на промену тражње опише дугорочну равнотежу на конкурентном тржишту наведе карактеристике монополског тржишта препозна основне узроке баријера уласку на тржиште препозна како монополиста доноси одлуке о производњи и ценама (како максимира профит) наведе особености олигополске тржишне структуре препозна како олигополиста доноси одлуке о производњи и ценама наведе карактеристике монополистичке конкуренције препозна како предузеће у условима монополистичке конкуренције максимизира профит	Тржишна структура – појам и врсте Конкурентно тржиште Приход Просечни и маргинални приход Максимизација профита и крива понуде конкурентног предузећа Краткорочна одлука о обустављању производње Дугорочна одлука предузећа о уласку на тржиште или изласку са њега Крива тржишне понуде на конкурентном тржишту Промена тражње на конкурентном тржишту Дугорочна равнотежа на конкурентном тржишту Монополско тржиште Баријере уласку Приход и профит монополског предузећа Олигопол – појам и врсте Равнотежа олигопола Монополистичка конкуренција Равнотежа на тржишту монополистичке конкуренције	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (24 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Тржишта фактора производње и функционална расподела доходака**
Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о тржиштима фактора производње и функционалној расподели дохотка	дефинише факторе производње препозна карактер тражње за факторима производње препозна специфичности тражње и понуде рада дефинише маргинални производ рада израчуна вредност маргиналног производа рада опише како се успоставља равнотежа на тржишту рада дефинише појам капитал препозна како се успоставља равнотежа на осталим тржиштима објасни функционалну расподелу дохотка	Фактори производње (рад, земља, капитал) Тражња за радом и понуда рада Производна функција и маргинални производ рада Вредност маргиналног производа рада и тражња за радом Равнотежа на тржишту рада Остали фактори производње – земља и капитал Равнотежа на осталим тржиштима Функционална расподела дохотка (наднице, профити, ренте)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (15 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Макроекономија – теорија, анализа и политика**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о важности проучавања економских активности на нивоу привреде као целине	доводи у везу микроекономију и макроекономију објасни појам „макроекономија" препозна макроекономске варијабле и значај њиховог проучавања разликује активности учесника у економским трансакцијама објасни ток добара и новца на примеру кружног тока економских активности дефинише економску политику наведе циљеве и инструменте економске политике	Микроекономија и макроекономија – сличности и разлике Макроекономија као економска дисциплина Кључна макроекономска питања Реална и монетарна макроекономија: кружни ток економских активности Макроекономија и економска политика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Систем националних рачуна**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о могућностима и начинима мерења резултата друштвене производње	дефинише БДП наведе компоненте БДП објасни компоненте БДП доводи у везу потрошњу и инвестиције у рачунима националногдохотка дефинише реални БДП разликује појмове штедња и инвестиције разликује појмове „национална штедња", „лична штедња" и „јавна штедња" дефинише „буџетски дефицит" дефинише „буџетски суфицит" доводи у везу штедњу и инвестиције у рачунима националног дохотка дефинише номинални БДП дефинише реални БДП дефинише БДП дефлатор објасни употребу БДП дефлатора наведе недостатке БДП као мерила друштвеног благостања дефинише национални доходак	Бруто домаћи производ (БДП) – појам Компоненте БДП-а Потрошња, штедња и инвестиције у рачунима националног дохотка Номинални и реални бруто домаћи производ БДП дефлатор Национални доходак	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Финансијски систем**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о улози финансијског система у усклађивању штедње и инвестиција	дефинише финансијски систем дефинише финансијске институције дефинише финансијска тржишта наведе особине обвезница опише у кратким цртама функционисање тржишта обвезница наведе особине акција опише функционисање тржишта акција дефинише појам „финансијски посредник” разликује банке као финансијске институције разликује инвестиционе фондове као финансијске институције дефинише тржиште зајмовних средстава разликује изворе зајмовних средстава дефинише каматну стопу доводи у везу утицај нивоа каматне стопе на понуду и тражњу зајмовних средстава дефинише номиналну каматну стопу дефинише реалну каматну стопу препозна утицај суфицита и дефицита државног буџета на понуду и тражњу зајмовних средстава	Финансијски систем – појам Финансијске институције Финансијска тржишта Финансијски посредници Тржиште зајмовних средстава Понуда и тражња зајмовних средстава Каматна стопа Номинална и реална камата	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (16 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Новац у макроекономији**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о новцу, креирању новца и регулисања количине новца у оптицају	дефинише новац наводи функције новца објасни функцију новца као средства размене објасни функцију новца као обрачунске јединице објасни функцију новца као чувара вредности разликује појмове „готов новац” и „депозит по виђењу” дефинише новчану масу разликује монетарне агрегате М1 и М2 као мере за количину новца у оптицају дефинише централну банку наведе функције централне банке опише улогу централне банке у регулисању понуде новца дефинише пословну банку опише укратко утицај пословних банака на понуду новца дефинише појам „обавезне резерве” дефинише новчани мултипликатор израчуна величину новчаног мултипликатора наводи инструменте монетарне политике препозна значај операција на отвореном тржишту као инструмента монетарне политике препозна значај обавезне резерве као инструмента монетарне политике препозна важност есконтне стопе као инструмента монетарне политике	Новац– појам Функције новца Новац као средство размене Новац као обрачунска јединица Новац као чувар вредности Монетарни агрегати Понуда новца и монетарна политика Централна банка – појам и функције Пословне банке Пословне банке и понуда новца Новчани мултипликатор Инструменти монетарне политике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Инфлација**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о промени вредности новца и промене нивоа цена	дефинише инфлацију увиђа везу између промене цена и промене вредности новца наведе различите типове инфлације објасни различите типове инфлације наведе факторе који утичу на тражњуза новцем објасни факторе који утичу на тражњуза новцем доведе у везу понуду и тражњу новца прикаже графички равнотежни ниво цена прикаже графички утицај промене понуде новца на ниво цена и вредност новца анализира утицај промене понуде новца на ниво цена и вредност новца дефинише брзину оптицаја новца наведе једначину „квантитативне теорије новца” објасни једначину „квантитативне теорије новца”	Инфлација– појам Врсте инфлације Понуда и тражња за новцем Монетарна равнотежа Брзина оптицаја новца Квантитативна теорија новца	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Незапосленост**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знањао незапослености као макроекономској варијабли	дефинише незапосленост разликује појмове „запослено лице” и „незапослено лице” дефинише радну снагу дефинише стопу незапослености израчуна стопу незапослености дефинише природну стопу незапослености објасни природну стопу незапослености дефинише цикличну стопу незапослености објасни цикличну стопу незапослености дефинише фрикциону незапосленост објасни постојање фрикционе незапослености дефинише структурну незапосленост објасни структурну незапосленост као разлог дугорочне незапослености препозна како политика државе утиче на незапосленост (пример: Закон о минималној надници) дефинише синдикат дефинише колективно преговарање објасни утицај синдиката и колективног преговарања на ниво надница и незапосленост	Незапосленост – појам Мерење незапослености (стопа незапослености) Природна стопа незапослености Циклична незапосленост Фрикциона незапосленост Структурна незапосленост Незапосленост и економска политика државе Синдикати и колективно преговарање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Платни биланс и девизни курс**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о платном билансу и девизном курсу	дефинише платни биланс објасни структуру платног биланса објасни суфицит и дефицит платног биланса кратко опише категорије девизног и обрачунског биланса дефинише платнобилансне трансакције наведе платнобилансне трансакције наведе специфичности платног биланса Републике Србије дефинише девизни курс наведе функције девизног курса наведе врсте девизног курса објасни фиксни и флексибилни девизни курс доводи у везу платни биланс и девизни курс дефинише девизно тржиште наведе функције девизног тржишта наведе врсте девизног тржишта	Појам платног биланса Структура платног биланса – „подбиланси" платног биланса Платнобилансна равнотежа Девизни биланс Обрачунски биланс Платнобилансне трансакције Платни биланс Републике Србије Девизни курс – појам, функције и врсте Девизни курс и платни биланс Девизно тржиште – појам, функције и врсте	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (14 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Међународна трговина**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о појму и значају међународне трговине	дефинише међународну трговину објасни историјски развој међународне трговине разликује моделе/теорије међународне трговине доводи у везу међународну трговину и животни стандард нација (држава) наведе тенденције у међународној трговини наведе структуру међународне трговине доводи у везу међународни трговину и транснационалне компаније идентификује главне изазове у међународној трговини с којима се суочава Република Србија	Међународна трговина – појам и историјски развој Теорије међународне трговине Значај међународне трговине Међународна трговина и животни стандард нација Динамика и структура међународне трговине Међународна трговина и транснационалне компаније Емпиријски аспекти међународне трговине – случај Републике Србије	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

3) КЉУЧНЕ РЕЧИ

микроекономија, макроекономија, понуда, тражња, тржиште, новац, инфлација, незапосленост.

ПОСЛОВНА ЕКОНОМИЈА

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74
II	72					72
III	70					70
IV	62					62

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Стицање основних знања о појму, предмету и циљевима изучавања пословне економије
Стицање основних знања о предузећу, његовим циљевима, врстама и организационим облицима
Стицање знања о врстама и облицима средстава и извора средстава предузећа
Стицање знања о активностима и пословима предузећа
Стицање основних знања о пословним функцијама предузећа
Оспособљавање ученика за анализу показатеља остваривања циљева и задатака пословних функција предузећа
Стицање основних знања о појму и подели трошкова пословања предузећа
Стицање знања о начинима исказивања резултата пословања предузећа
Развијање знања и вештине доношења закључака о оствареним резултатима пословања предузећа
Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа
Оспособљавање ученика за оцену успешности предузећа на основу остваривања принципа пословања
Стицање основних знања о менаџменту предузећа
Развијање вештина планирања, организовања и контроле пословних активности
Оспособљавање ученика за самостално и аргументовано доношење одлука у пословању и свакодневном животу
Стицање основних знања о управљању пословним функцијама предузећа
Развијање свести о мотивацији као покретачкој снази остваривања циљева предузећа
Развијање способности оцењивања туђег и сопственог рада
Стицање основних знања о организационом понашању и организационој култури
Стицање основних знања о мултикултурализму
Развијање способности за рад у групи и тимски рад
Развијање способности за решавање конфликтних ситуација
Стицање основних знања о финансијском менаџменту
Развијање вештине управљања финансијама предузећа
Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, интернета
Подстицање личног и професионалног развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима
Оспособљавање за примену стечених знања у другим предметима и свакодневном животу
Развијање конвергентног и дивергентног мишљења кроз решавање проблемских и пројектних задатака

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛАПРЕДМЕТА

Разред: први

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Предузеће	36
2.	Пословне функције предузећа	38

Разред: други

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Трошкови	32
2.	Резултати пословања предузећа	20
3.	Економски принципи пословања предузећа	20

Разред: трећи

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Основи менаџмента	30
2.	Менаџмент пословних функција предузећа	40

Разред: **четврти**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Финансијски менаџмент	24
2.	Економско финансијска анализа пословања предузећа	38

. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Предузеће**
Трајање модула: **36 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о појму, предмету и циљевима изучавања пословне економије Стицање основних знања о предузећу, његовим циљевима,врстама и организационим облицима	дефинише појам пословне економије разликује предмет изучавања пословне економије и економикепредузећа наведе циљеве изучавања пословне економије дефинише теоријски циљ пословне економије дефинише практични циљ пословне економије разликује дисциплине пословне економије дефинише појам и услове за настанак предузећа наведе карактеристике предузећа препозна теорије предузећа наведе појавне облике улагања у процес стварања вредности (input) наведе начине употребе ресурса у њиховој трансформацији у резултате наведе резултат (output) процеса улагања ресурса дефинише предузеће као систем наведе разлоге постојања предузећа дефинише поделу рада и специјализацију класификује предузећа на основу различитих критеријума наведе карактеристике друштва лица наведе карактеристике друштва капитала објасни јавно предузеће дефинише ефикасност и ефективност предузећа наведе врсте окружења предузећа дефинише средства предузећа наведе врсте средстава предузећа наведе врсте и карактеристике основних и обртних средстава упореди основна и обртна средствапрема њиховим карактеристикама разликује изворе средстава предузећапрема власништву и према рочности објасни контролу коришћења средстава	Појам, предмет и циљеви изучавања пословне економије и економике предузећа Дисциплине пословне економије Предузеће – појам, настанак и карактеристике Теорије предузећа Предузеће – самосталан економски субјекати организована целина Трансформација улагања у резултате – процес стварања вредности Предузеће као систем Разлози постојања предузећа Подела рада и специјализација Подела предузећа Привредна друштва – друштва лица и друштва капитала Јавно предузеће – појам, врсте и делатности Ефикасност и ефективност предузећа Значај циљева предузећа за ефикасност и ефективност предузећа Окружење предузећа – појам и врсте Појам средстава предузећа Врсте средстава предузећа Основна средства – појам и врсте Обртна средства – појам и врсте Извори средстава предузећа – појам и врсте Контрола коришћења средстава	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(36 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за пословну економију. Ученике упознати са основним појмовима везаним за предузеће и врсте предузећа. Теоријску анализу одабраних врста предузећа поткрепити адекватним емпиријским примерима како би ученици успоставили односе између теорије и праксе. Ученике упознати са основним појмовима везаним за средства и изворе средстава предузећа Теоријску анализу поткрепити адекватним емпиријским примерима како би ученици успоставили односе између теорије и праксе. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Пословне функције предузећа**
Трајање модула: **38 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о пословним функцијама предузећа Стицање знања о пословима и активностима предузећа Оспособљавање учениказа анализу показатеља остваривања циљева и задатака пословних функција	дефинише појам функције предузећа објасни поделу функција у предузећу дефинише радно место објасни формирање организационејединице објасни функцију производње утврди вид, систем, ритам и припрему производње на основу задатих услова објасни функцију набавке одреди задатке, политику, залихе, планирање набавке, организацију и сарадњу са другим функцијама на основу задатих условаобјасни функцију продаје одреди задатке, политику, асортиман,план продаје, организацију и сарадњуса другим функцијама на основу задатих услова објасни складишну функцију одреди задатке, организацију, ефикасност и сарадњу складишне функције са другим функцијама наоснову задатих услова објасни транспортну функцију	Функције предузећа – појам Подела функција у предузећу Функција производње Функција набавке Продајна функција Складишна функција Транспортна функција Истраживачко развојна функција Финансијско рачуноводствена функција Општи послови Предузеће у посебним условима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења,планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (38 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Направити са ученицима шему вертикалне и хоризонталне поделе функција предузећа Сагледати значај и допринос сваке функције за укупно пословање предузећа. Користити примере из праксе да ученици створе јасну слику места и значаја сваке пословне функције за предузеће као целину Визуелно приказати сарадњу између функција

	одреди задатке, вид транспорта и осигурања, ефикасност и сарадњу транспортне функције са другим функцијама на основу задатих услова објасни истраживачко развојну функцију објасни финансијско рачуноводствену функцију и њену сарадњу са осталим функцијама предузећа објасни појам и значај општих послова објасни опште послове објасни посебне услове пословања предузећа		**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Трошкови пословања предузећа**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о појму и подели трошкова пословања предузећа Стицање основних знања о калкулацијама трошкова предузећа	објасни процес трансформације уложених ресурса у резултате дефинише трошење фактора производње разликује појмове – трошкови и утрошци наведе поделе трошкова према различитим критеријумима разликује трошкове у кратком року објасни фиксне и варијабилне трошкове дефинише граничне трошкове утврди динамику укупних трошковау зависности од промене обима производње графички илуструје укупне и просечне, фиксне и варијабилне трошкове анализира резултате израчунатих појединих категорије трошкова анализира динамику трошкова разликује трошкове у дугом року разликује калкулације трошкова према времену и начину израде израчуна цену коштања бирајући адекватну калкулацију	Трансформација уложених ресурса у резултате Трошење фактора производње Трошкови и утрошци Поделе трошкова према различитим критеријумима Трошкови у кратком року Фиксни трошкови Варијабилни трошкови Гранични трошкови Динамика укупних трошкова Трошкови у дугом року Калкулације трошкова Калкулације трошкова према времену израде Калкулације трошкова према начину израде	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (32 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Ученике упознати са основним појмовима везаним за трошкове предузећа и начине обрачуна. Употребити графичко приказивање појединих категорија трошкова. На примеру конкретног предузећа, на основу задатих параметара, утврдити промену трошкова у зависности од промене обима производње. Са ученицима анализирати добијене резултате.. Утврдити цену коштања на конкретним примерима**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Резултати пословања предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знањао начинима исказивања резултата пословања предузећа Развијање знања и вештине анализе постигнутих резултата предузећа Развијање знања и вештине доношења закључака о оствареним резултатима пословања предузећа	дефинише приход предузећа разликује врсте прихода предузећа дефинише просечан и маргиналан приход наведе факторе који утичу на приход предузећа анализира везу укупног прихода и тражње за производима предузећа објасни утицај обима производње и тржишних цена на величину укупног прихода предузећа дефинише профит предузећа објасни изворе профита предузећа наведе врсте профита предузећа израчуна укупан приход и профит предузећа успостави везу између укупног прихода и профита предузећа	Приход предузећа – појам и врсте Укупан приход Просечан приход Маргиналан приход Фактори који утичу на приход предузећа Укупан приход и тражња за производима предузећа Профит предузећа – појам и извори Врсте профита предузећа Праћење и упоређивање резултата	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активнооријентисана настава.

	утврди укупан, просечан и маргинални приход предузећа на основу задатих параметара доноси закључке на основу добијених резултата о укупном, просечном и маргиналном приходу		На конкретним примерима ученици утврђују укупан, просечан и маргинални приход и профит(добитак) предузећа. Ученици добијене резултате повезују и утврђују њихову међузависност. На примеру конкретног предузећа, на основу задатих параметара, упоредити остварени добитак(профит) са планираним добитком (профитом) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Економски принципи пословања предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о економским принципима пословања предузећа Оспособљавање ученика за оцену успешности предузећа на основу економских принципа пословања	разликује парцијалне економске принципе пословања дефинише продуктивност објасни утицај производње, технологије и људских ресурса на продуктивност опише значај пораста продуктивности дефинише економичност и изворе економичности успоставља односе између трошкова и унапређења економичности дефинише рентабилност објасни важност (значај) рентабилности за пословање предузећа идентификује факторе унапређења рентабилности наведе циљеве и показатеље мерења продуктивности, економичности и рентабилности предузећа израчуна показатеље продуктивности, економичности и рентабилности на конкретним примерима анализира успешност пословања предузећа на основу израчунатих показатеља	Парцијални економски принципи пословања предузећа Појам продуктивности Производња и продуктивност Технологија и продуктивност Људски ресурси и продуктивност Мерење продуктивности- показатељи и циљеви Значај пораста продуктивности Појам економичности Анализа економичности Извори економичности Поређење трошкова и унапређење економичности Појам и значај рентабилности предузећа Анализа рентабилности предузећа Мерење рентабилности предузећа Унапређење рентабилности предузећа Израчунавање показатеља продуктивности, економичности и рентабилности	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. На основу задатих података, на примеру конкретног предузећа, утврдити продуктивност, економичност и рентабилност и донети одређене закључке о успешности пословања предузећа. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Основи менаџмента**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о менаџменту предузећа Развијање знања и вештина планирања, организовања и контроле пословних активности	дефинише менаџмент наведе фазе менаџмента разликује теорије (школе) о менаџменту дефинише планирање као примарну фазу процеса менаџмента дефинише мисију, визију и циљеве предузећа као примарне планске одлуке објасни секундарне планске одлуке објасни стратегијско, тактичко и оперативно планирање објасни организовање као фазу процеса менаџмента дефинише лидерство или вођење наведе особена својства лидера разликује стилове вођења дефинише контролу као фазу процеса менаџмента	Појам менаџмента Процес менаџмента – фазе процеса менаџмента Развој теорија (школа) о менаџменту Планирање – фаза процеса менаџмента Организовање – фаза процеса менаџмента Лидерство или вођење – фаза процеса менаџмента Контрола – фаза процеса менаџмента Менаџери-носиоци управљања у предузећу Менаџерско одлучивање Стратегијски менаџмент Оперативни менаџмент	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Ученике упознати са основним појмовима везаним за менаџмент. Ученике стављати у улоге менаџера да у задатим ситуацијама доносе одређене одлуке.

	наведе врсте контроле према времену извођења и према врсти стила наведе фазе процеса контроле наведе принципе контроле повеже фазе процеса менаџмента на основу задатих параметара на конкретном примеру наведе улоге, знање и вештине менаџера разликује нивое менаџмента наведе хијерархију менаџера кроз емпиријске примере разликује менаџера од лидера наведе фазе процеса одлучивања дефинише стратегијски менаџмент разликује нивое стратегије објасни суштину оперативног менаџмента повеже стратегијски и оперативни менаџмент одреди стратегију на нивоу предузећа, на нивоу посла и на нивоу пословне функције предузећа на основу задатих услова		**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Менаџмент пословних функција предузећа**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знањао управљању пословним функцијама предузећа Развијање способности оцењивања туђег и сопственог рада Стицање основних знања о организационом понашању, организационој култури и мултикултурализму Развијање способности за раду групи и тимски рад Развијање способности за решавање конфликтних ситуација	објасни појам задатке и садржину производног менаџмента дефинише управљање маркетингом објасни задатке и садржину управљања маркетингом дефинише трговински менаџмент објасни задатке, садржину, инструменте и контролу трговинског менаџмента појмовно разликује пројекат и пројектни менаџмент наведе карактеристике и врсте пројеката наведе фазе пројектног менаџмента дефинише управљачки информациони систем наведе задатке и активности управљања информационим системом дефинише менаџмент људских ресурса објасни значај и активности менаџмента људских ресурса објасни модел мотивације објасни улогу формалног и неформалног вође објасни појам, нивое, типове и изворе организационе културе појмовно разликује организациону климу и организациону културу објасни мултикултурализам дефинише пословну етику објасни појам друштвене одговорности објасни појам и врсте групе дефинише норме понашања објасни појам и врсте тимова објасни појам и изворе (узроке) конфликата у организацији изабере одговарајућу методу решавања конфликта у задатим (конфликтним) ситуацијама	Производни менаџмент Управљање маркетингом Трговински менаџмент Пројектни менаџмент Управљање информационим системима Менаџмент људских ресурса Мотивација Улога вођства у менаџменту људских ресурса Организациона култура Мултикултурализам и менаџмент у условима културних различитости Пословна етика Друштвена одговорност предузећа Групе – појам и врсте Тимови и тимски рад Конфликти у организацији	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (40 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Ученике упознати са основним појмовима везаним за управљање пословним функцијама. На основу задатих података, на примеру конкретног предузећа, ученици да одреде конкретне задатке и фазе менаџмента одређеног пословног подручја. Користити ситуацијске задатке за препознавање и решавање конфликата у организацији **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Финансијски менаџмент**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о финансијском менаџменту Развијање вештине управљања финансијама предузећа	дефинише појам, значај и предмет финансијски менаџмент наведе циљеве финансијског менаџмента разликује задатке финансијског менаџмента наведе активности и послове финансијског менаџмента објасни начине прикупљања потребног капитала(прибављање средстава) наведе изворе финансирања предузећаи њихове карактеристике објасни активности пласирања капитала објасни инструменте финансијског менаџмента дефинише појам, врсте и инструменте финансијске контроле објасни значај финансијских извештаја у процесу финансијске контроле објасни улогу буџета у процесу финансијске контроле одреди циљеве, задатке и одлуке о прикупљању потребног капитала и његовог инвестирања на основу задатих података	Појам, значај и предмет финансијског менаџмента Циљеви финансијског менаџмента Задаци финансијског менаџмента Активности и послови финансијског менаџмента Инструменти финансијског менаџмента Контрола финансијског менаџмента-појам Врсте финансијске контроле Инструменти финансијске контроле	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (24 часа) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Користити ситуацијске задатке Употребити шематске и табеларне приказе На основу задатих података ученици би требало да дефинишу циљеве и задатке финансијског менаџмента на конкретном емпиријском примеру. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Економско финансијска анализа пословања предузећа**
Трајање модула: **38 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знањао циљевима и начинима обављања финансијске анализе у предузећу Развијање способности ученика за процену успешности пословања предузећа на основу анализе финансијских показатеља Развијање конвергентног и дивергентног мишљења кроз решавање проблемских и пројектних задатака **КЉУЧНЕ РЕЧИ:** Пословна економија; Предузеће; Трошкови; Приходи; Профит; Ефективност; Ефикасност; Продуктивност; Економичност; Рентабилност; Пословне функције; Менаџмент; Мисија; Визија; Стратегија; Рацио анализа; Организациона култура; Друштвена одговорност	дефинише финансијску анализу наведе кориснике финансијских извештаја наведе предмет контроле и повеже гаса основом контроле и корисником наведе циљеве финансијске анализе повеже циљеве финансијске анализеса корисницима наведе врсте анализе финансијских извештаја дефинише хоризонталну анализу објасни резултате извршене хоризонталне анализе поређењем билансних позиција биланса стања текуће и претходне године у апсолутном и релативном износу дефинише вертикалну анализу донесе закључке на основу резултата спроведене вертикалне анализе биланса стања и биланса успеха дефинише рацио број наведе основне групе рацио бројева анализира израчунате показатеље ликвидности анализира израчунате показатеље пословне активности анализира израчунате показатеље финансијске структуре анализира израчунате показатеље рентабилности објасни финансијски положај и активност конкретног предузећа хоризонталним и вертикалним сагледавањем добијених показатеља на основу датих финансијских извештаја објасни финансијску ситуацију конкретног предузећа на основу рацио анализе	Појам, предмет и циљеви финансијске анализе Корисници финансијских извештаја Предмет и основ контроле финансијских извештаја од стране власника Предмет и основ контроле финансијских извештаја од стране инвеститора Предмет и основ контроле финансијских извештаја од стране кредитора Предмет и основ контроле финансијских извештаја од стране пореских органа Врсте анализе финансијских извештаја Хоризонтална анализа Вертикална анализа Анализа на основу финансијских показатеља – рацио анализа Класификација показатеља – рацио бројева Показатељи ликвидности Показатељи пословне активности Показатељи солвентности и финансијске структуре Показатељи рентабилности Оцена текућег финансијског стања предузећа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (38 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Користити ситуацијске задатке и студије случаја Употребити шематске и табеларне приказе Поставити ученике у позицију да поређењем израчунатих показатеља са планским и показатељима из низа претходних периода, процене финансијски положај предузећа. Ученици презентују резултате својих анализаи кратко описују израчунате показатеље. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

РАЧУНОВОДСТВО

\endash **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74	74				148
II	72	72				144
III	70	70				140
IV		124				124

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Поштовање законске, професионалне и интерне регулативе у области рачуноводства
Стицање знања о основним рачуноводственим категоријама
Развијање способности за правилно коришћење, чување и одговорност за средства којим се послује
Развијање функционалне рачуноводствене писмености
Стицање знања и вештина за самостално прикупљање података о насталим економским променама, њихово тумачење и рачуноводствено обухватање
Развијање вештина и компетенција евиденције пословања привредних субјеката по систему двојног књиговодства
Оспособљавање ученика за одговорно, ажурно, прецизно и уредно вођење пословних књига
Стицање вештине рачуноводственог приказивања пословних процеса.
Схватање улоге и значаја рачуноводства и рачуноводствених информација у пословном одлучивању и контроли пословања
Стицање знања и вештина обрачуна и евиденције резултата пословања предузећа
Развијање вештина израде рачуноводствених извештаја у складу са Међународним рачуноводственим стандардима (МРС) и Међународним стандардима финансијског извештавања (МСФИ)
Оспособљавање ученика за самостално обављање књиговодствених послова
Развијање способности комуникације са окружењем
Развијање способности тимског рада
Изградња вредносних ставова за доношење аргументованих, исправних и благовремених професионалних и личних одлука
Развијање способности управљања сопственим ресурсима времена и знања
Развијање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања
Развијање интереса за даљи професионални развој у складу са сопственим потребама
Развијање личних и професионалних ставова

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ

МОДУЛА Разред: први

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Рачуноводствено обухватање имовине привредног друштва и извора њеног финансирања	24	24
2.	Систем двојног књиговодства	24	24
3.	Евиденција новчаних средстава	12	12
4.	Евиденција расхода и прихода	14	14

Разред: други

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Евиденција обавеза из пословања	20	20
2.	Евиденција потраживања из пословања	20	20
3.	Евиденција сталних средстава	16	16
4.	Утврђивање резултата пословања услужног предузећа	16	16

Разред: трећи

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Евиденција материјала	20	20
2.	Евиденција дугорочних финансијских пласмана и капитала	10	10
3.	Евиденција производног процеса	20	20
4.	Утврђивање и расподела резултата пословања производног предузећа и рачуноводствено извештавање	20	20

Разред: четврти

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Евиденција робног промета		72
2.	Евиденција увоза и извоза		16
3.	Евиденција услуга у робном промету		16
4.	Утврђивање резултата пословања трговинског предузећа		20

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Рачуноводствено обухватање имовине привредног друштва и извора њеног финансирања**
Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Схватање улоге и значаја рачуноводства и рачуноводствених информација у пословном одлучивању Упознавање са појмом рачуноводства и књиговодства Упознавање са правним основом рачуноводства Стицање знања о утицају пословних догађаја на имовину и њено порекло Упознавање ученика са значајем књиговодствене документације у евидентирању пословних догађаја Оспособљавање за поштовањеи примену основних књиговодствених принципа уредности Развијање способности за рачуноводствено утврђивање и приказивање имовине Развијање рачуноводствене логике	дефинише појам и предмет рачуноводства разликује делове рачуноводства наведе кориснике рачуноводствених информација појмовно разликује рачуноводство и књиговодство наведе циљ, задатке и методе књиговодства наведе системе књиговодства наведе правни основ рачуноводства идентификује (препозна) пословни догађај објасни утицај пословних догађаја на промене стања имовине објасни појам, елементе и врсте књиговодствене документације наведе врсте и циљеве контроле књиговодствених документа наведе начине, разлоге и време чувања књиговодствених докумената објасни принципе уредног књиговодства дефинише средства и изворе средстава прави разлику између средства и извора средстава објасни термине актива и пасива шематски прикаже средства и изворе средстава примени основну рачуноводствену једначину објасни појам и значај инвентарисања наведе циљ и врсте инвентарисања састави почетни инвентар утврди разлику између стварног и књиговодственог стања дефинише биланс стања објасни начело билансне равнотеже састави биланс стања на основу почетног инвентара објасни утицај пословних догађаја на промене стања имовине састави низ сукцесивних биланса рашчлани биланс на конта дефинише конта-књиговодствене рачуне разликује облике и врсте конта објасни правила евидентирања на активним и пасивним контима састави биланс на основу стања на контима примењује правила евидентирања на контима стања	Рачуноводство – појам, предмет обухватања Делови система рачуноводства Рачуноводствене информације – појам и корисници Књиговодство – појам, циљ, задаци и методе, системи Правни основ рачуноводства Појам пословног догађаја Појам, елементи, врсте и карактеристике књиговодствене документације Контрола формалне, суштинске и рачунске исправности књиговодствене документације Чување књиговодствене документације Принципи уредног књиговодства: материјалне исправности, документованости,ажурности, хронолошког реда, потпуности, јасности Средства и извори средстава: појам и врсте Основна рачуноводствена једначина Инвентарисање – појам, циљ, врсте, организација Састављање почетног инвентара Биланс стања – појам и структура Састављање биланса стања на основу инвентара Утицај пословних промена на биланс стања Састављање сукцесивних биланса Књиговодствени рачуни – конта: појам, облици, врсте, функције Активна и пасивна конта – правила евидентирања Аналитичка и синтетичка конта	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (24 часа) вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Објаснити значај рачуноводства са посебним освртом на информације као основни продукт рачуноводства Ученици воде свеску из Рачуноводства примењујући принципе уредности У настави користити оригиналну документацију и на конкретним примерима извршити контролу докумената-формалну, рачунску, суштинску Израдити са ученицима шеме средстава и извора средстава Попунити пописне листе користећи примере процедуре инвентарисања Саставити инвентар на основу пописних листа Обликовати и саставити биланс стања Израдити са ученицима шеме конта и приказати правила евидентирања Применити правила евидентирања на књиговодственим рачунима стања **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина активност на часу домаћи задатак **писмени задатак**

Назив модула: **Систем двојног књиговодства**
Трајање модула: **48 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање за евиденцију пословања по систему двојног књиговодства кроз прописане пословне књиге	објасни појам двојног књиговодства дефинише начело двојности (дуалности, двострукости) наведе пословне књиге двојног књиговодства објасни улогу и значај дневника наведе поступак књижења кроз дневник објасни улогу и значај главне књиге објасни улогу и значај помоћних књига отвара пословне књиге двојног књиговодства на основу биланса евидентира пословне промене кроз дневник и главну књигу састави пробни и крајњи биланс закључи дневник и главну књигу наведе узроке и врсте књиговодствених грешака разликује фазе у отклањању књиговодствених грешака примени одговарајућу методу и отклони насталу књиговодствену грешку објасни значај једнообразности у књиговодству дефинише контни оквир наведе принципе састављања контног оквира користи контни оквир у евиденцији	Двојно књиговодство-појам, облици, методе Начело двојности Пословне књиге двојног књиговодства Дневник – хронолошка евиденција Главна књига – системска евиденција Помоћне књиге Отварање пословних књига Евиденција кроз пословне књиге Закључак пословних књига Пробни биланс Крајњи биланс Грешке и корекција грешака у књиговодству Једнообразно књиговодство Контни оквир – појам, принципи састављања Примена контног оквира	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (24 часа) вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Спровести евиденцију кроз пословне књиге двојног књиговодства примењујући правила контирања на једноставним примерима Извршити корекцију (намерних) грешака у књижењу **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина активност на часу домаћи задатак **писмени задатак**

Назив модула: **Евиденција новчаних средстава**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција за обављање платног промета Оспособљавање за обављање благајничких послова Оспособљавање за плаћањапреко текућег (пословног) рачуна и чување пословне тајне	дефинише благајну и благајничко пословање наведе разлоге организовања помоћних благајни ажурно попуњава благајнички извештај и пратећу документацију упореди стварно и књиговодствено стање новца у благајни попуни инструменте платног промета исплати аконтацију за службени пут ликвидира путни рачун изврши плаћање готовинских рачуна евидентира благајничко пословање у финансијском књиговодству објасни потребу и процедуру отварања Текућег рачуна предузећа евидентира промене на Текућем рачуну на основу извода објасни функцију Прелазног рачуна у евиденцији новчаних средстава упореди стање на Текућем и Прелазном рачуну води упоредну евиденцију у благајнии на Текућем рачуну	Благајна – појам и улога Врсте благајне Правдајућа и налогодавна документа у благајни Готовински инструменти платног промета Благајнички дневник (извештај) Евиденција благајничког пословања кроз благајнички дневник Евиденција благајничког пословања у финансијском књиговодству Текући-пословни рачун Процедура отварања текућег рачуна Правила евидентирања уплата и исплата преко текућег рачуна Извод банке Безготовински инструменти платног промета Прелазни рачун	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. За реализацију наставе препоручује се метода: Игра улога Попунити правдајућу документацију (признанице, путни налози...) Попунити документа за наплату и исплату на основу правдајућих докумената Обрадити све инструменте плаћања кроз примере Саставити благајнички дневник Попунити документа за отварање текућег рачуна

			Попунити прописане инструменте платног промета Анализирати изводе са циљем утврђивања стања новчаних средстава Повезати са инвентарисањем при утврђивању стварног стања новца у благајни **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Евиденција расхода и прихода**
Трајање модула: **28 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање способности за правилно коришћење, чување и одговорност за средства којим се послује Оспособљавање за евиденцију прихода и расхода са циљем утврђивања финансијског резултата	дефинише расходе и приходе класификује расходе и приходе наведе четири групе промена у вези са расходима и приходима које утичу на биланс стања објасни утицај расхода и прихода на биланс стања разликује утицај расхода и прихода на капитал објасни настанак успешних конта објасни значај успешних конта примени правила евидентирања на контима расхода и прихода евидентира пословне промене у вези са расходима и приходима кроз дневник и на контима главне књиге дефинише обрачунски период дефинише биланс успеха објасни структуру биланса успеха и његов значај	Појам и врсте расхода и прихода Дејство расхода и прихода на биланс стања Дејство расхода и прихода на капитал Правила књижења на успешним контима Обрачунски период Биланс успеха – појам и значај Место добитка/губитка у билансу успеха	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (14 часова) вежбе (14 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Израдити са ученицима шеме конта расхода и прихода и приказати правила евидентирања Обликовати и саставити биланс успеха Применити правила евидентирања на успешним контима Приказати у билансу место добитка/губитка Спровести евиденцију кроз пословне књиге двојног књиговодства **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Евиденција обавеза из пословања**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију потраживања и обавеза Оспособљавање учениказа евиденцију пословања услужног предузећа	дефинише појам поверилаца-добављача наведе документацију везану за добављаче аналитички и синтетички евидентира настанак обавеза према добављачима евидентира порез на додату вредност на основу примљених рачуна евидентира трошкове пословања услужног предузећа основу примљених рачуна прати доспелост обавеза разликује врсте попуста одобрених од добављача евидентира одобрене попусте евидентира временска разграничења трошкова обрачуна порез на додату вредност у примљеним рачунима усаглашава аналитичку и синтетичку евиденцију добављача разликује бруто зараде, нето зараде, порезе и доприносе на зараде наведе кораке за обрачун и исплату зарада изврши обрачун и евиденцију обрачуна зарада евидентира исплату зарада, пореза и доприноса на зараде разликује накнаде зарада од зараде евидентира обавезе по кредитима и измирење меничне обавезе	Појам поверилаца – добављача Документација везана за добављаче Евиденција обавеза према добављачима сапорезом на додату вредност Аналитичка и синтетичка евиденција обавезапрема добављачима Извод из аналитичке евиденције добављача Порез на додату вредност у примљенимрачунима Одобрени попусти добављача Евиденција плаћања доспелих обавеза узодобрени каса-сконто, бонификацију Евиденција трошкова пословања услужног предузећа на основу примљених рачуна оддобављача Временска разграничења трошкова Обавезе по основу зарада и накнада зарада Евиденција обавеза по узетим кредитима Друге обавезе Евиденција меничних обавеза	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења,планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Евидентирати аналитички и синтетичкиобавезе према добављачима **услужног привредног друштва** Саставити извод из аналитичке евиденције добављача На основу датих података евидентирати кроз пословне књиге обавезе из пословањапредузећа и расходе настале на основу обавеза, плаћања обавеза услужног предузећа Обрачунати и књижити ПДВ у примљеним рачунима Евидентирати попусте одобрене од добављача Евидентирати временска разграничењарасхода Обрачунати зараде и накнаде зарада, примењујући важеће законске прописе из те области. На основу извода банке књижити исплатузарада и накнада зарада. **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина тестове практичних вештина активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Евиденција потраживања из пословања**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију потраживања и обавеза Оспособљавање учениказа евиденцију пословањауслужног предузећа	разликује законску, професионалну и интерну регулативу дефинише потраживања наведе документацију која прати настанак и престанак потраживања од купаца заведе рачуне у књигу издатих рачуна аналитички и синтетички евидентира настанак потраживања евидентира наплату потраживања обрачуна ПДВ евидентира ПДВ на основу издатих рачуна евидентира приходе услужног предузећа евидентира временска разграничења прихода прати доспелост потраживања евидентира наплату потраживања уз одобрене попусте и меницом евидентира потраживања од запослених и друга потраживања евидентира обезвређење потраживања	Законска, професионална и интерна регулатива (Закон о рачуноводству и ревизији, МРС, рачуноводствене политике) Појам дужника – купца и документација Аналитичка и синтетичка евиденција потраживања од купаца Извод из аналитичке евиденције купаца Евиденција потраживања од купаца са порезом на додату вредност Порез на додату вредност у издатим рачунима Евиденција прихода од услуга Временска разграничења прихода Евиденција наплате доспелих потраживањауз каса-сконто, бонификацију Друга потраживања Обезвређење потраживања Потраживања од запослених Евиденција наплате меницом Остали облици плаћања – компензација, цесија и асигнација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство

	евидентира директно и индиректно отписивање потраживања и наплату отписаних потраживања разликује компензацију, цесију и асигнацију евидентира компензацију обрачуна ПДВ на крају обрачунског периода евидентира плаћање обавезе ПДВ-а на крају обрачунског периода	Обрачун пореза на додату вредност на крају обрачунског периода Евиденција плаћања обавезе за порез на додату вредност на крају обрачунског периода	**Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Евидентирати аналитички и синтетички потраживања од купаца услужног привредног друштва Саставити извод из аналитичке евиденције купаца На основу датих података евидентирати кроз пословне књиге потраживања из пословања и настале приходе, наплату потраживања услужног предузећа Обрачунати и књижити ПДВ у издатим рачунима Евидентирати одобрене попусте Евидентирати временска разграничења прихода Обрачунати порез на додату вредност на крају обрачунског периода **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

Назив модула: **Евиденција сталних средстава**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију прибављања, трошења и отуђивања сталних средстава	разликује врсте сталних средстава опише карактеристике основних средстава разликује вредности и евиденције основних средстава доведе у везу прибављање, отуђивање основних средстава са одговарајућом књиговодственом документацијом објасни функцију конта исправка вредности основних средстава опише начине и процедуру прибављања основних средстава евидентира пријем без накнаде, куповину и изградњу основних средстава у аналитичком и финансијском књиговодству обрачуна амортизацију линеарном методом састави годишњи предрачун амортизације књижи амортизацију у аналитичком и финансијском књиговодству разликује начине отуђивања основних средстава прикаже поступак отуђивања основних средстава евидентира отуђивање основних средстава у аналитичком и финансијском књиговодству процени вредност основних средставау билансу стања евидентира набавку и трошење алата и инвентара са калкулативним отписом	Стална средства, појам и врсте Појам и карактеристике основних средстава Вредности основних средстава Пословне књиге основних средстава Аналитичка евиденција основних средстава Документација у вези са прибављањем основних средстава Евиденција прибављања основних средстава Пријем без накнаде основних средстава Куповина основних средстава Изградња основних средстава Вишак основних средстава Обрачун и књижење амортизације (линеарни метод) Документација у вези отуђивања основних средстава Евиденција отуђивања основних средстава Уступање без накнаде основних средстава Продаја основних средстава Расходовање основних средстава Мањак основних средстава Евиденција набавке и трошења алата и инвентара	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (16 часова) вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Књижити прибављање сталних средстава Саставити годишњи предрачун и књижити амортизацију. Књижити отуђивање сталних средстава. На часовима вежби саставити биланс стања ради разумевања улоге корективних рачуна сталних средстава **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања тест практичних вештина активност на часу домаћи задатак тестове практичних вештина

Назив модула: **Утврђивање резултата пословања услужног предузећа**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања и вештина за самостално прикупљање података, обрачун и евиденцију резултата пословања предузећа Оспособљавање учениказа евиденцију резултата пословања услужног предузећа	евидентира настале расходе и приходе евидентира временска разграничења расхода и прихода објасни поступак утврђивања резултата пословања привредног друштва утврди резултат пословања на основу задатих података о расходима и приходима дефинише позитиван и негативан финансијски резултат књижи финансијски резултат одреди време закључка конта расходаи прихода одреди место добитка и губитка у билансу стања и билансу успеха састави закључни лист састави крајњи биланс и биланс успеха на основу закључног листа анализира утицај временских разграничења на биланс стања и биланс успеха	Појам пословног резултата Поступак утврђивања резултата пословања привредног друштва Евиденција резултата пословања Закључни лист Приказивање резултата пословања у билансу успеха и билансу стања Закључивање пословних књига	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (16 часова) вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Књижити расходе и приходе услужног предузећа Књижити временска разграничења расходаи прихода Саставити закључни лист Утврдити и књижити резултат пословања Саставити крајњи биланс стања и одредити место резултата у билансу стања Саставити биланс успеха и приказати резултат пословања Закључити пословне књиге **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања тест практичних вештина активност на часу домаћи задатак **писмени задатак**

Назив модула: **Евиденција материјала**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију набавке и трошења материјала	повеже набавку и трошење материјаласа одговарајућом документацијом објасни елементе набавне цене разликује стварну и планску набавну цену материјала састави калкулацију набавке материјала евидентира залихе материјала аналитички и синтетички у финансијском књиговодству по стварним набавним ценама обрачуна трошкове материјала применом различитих метода мери ефекте примене различитих метода трошења на висину укупних трошкова евидентира залихе материјала у материјалном и финансијском књиговодству по планским набавним ценама обрачуна сразмерни део одступања од планске набавне цене за утрошени материјал евидентира сразмерни део одступања од планске набавне цене за утрошени материјал објасни функцију конта одступање од планских набавних цена материјала	Појам, врсте и цене материјала Документација везана за набавку и трошење материјала Аналитичка евиденција материјала Синтетичка евиденција материјала Извод из аналитичке евиденције материјала Набавка материјала, залихе по стварним и планским ценама Евиденција трошења материјала, залихе по стварним ценама (све методе трошења) Евиденција трошења материјала по планским ценама Обрачун и књижење одступања од планских цена Набавка и утрошак ситног инвентара, амбалаже, ауто гума и осталог материјала који се складишти Вишкови и мањкови материјала Продаја материјала	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Ученици књиже набавку и трошење материјала на аналитичким и синтетичким контима материјала. За књижење трошења по стварној набавнојцени користе FIFO, LIFO и метод просечнецене.

	објасни вредност залиха материјала у билансу стања евидентира вишкове и мањкове материјала евидентира продају материјала усаглашава аналитичку и синтетичку евиденцију материјала		За књижење по планској набавној цени, обрачунавају и књиже одступање од планске набавне цене за утрошени материјал. На часовима вежби саставити биланс стања да би ученици разумели утицај одступања на вредновање залиха. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тест практичних вештина активност на часу домаћи задатак **писмени задатак**

Назив модула: **Евиденција дугорочних финансијских пласмана и капитала**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију прибављања и смањивања капитала	разликује облике дугорочних финансијских пласмана евидентира учешћа у капиталу евидентира дугорочна потраживања по кредитима евидентира продају емитованих обичних и приорететних акција објасни разлику у правима власника обичних и приоритетних акција објасни ажио и дисажио разликује облике капитала у зависности од правне форме предузећа евидентира прибављање капитала приликом оснивања предузећа евидентира прибављање капитала у току пословања предузећа евидентира смањење капитала одливом, повлачењем основног капитала	Евиденција дугорочних финансијских пласмана-појам и облици Учешћа у капиталу Дугорочна потраживања по кредитима Хартије од вредности (Акције) Облици капитала (удели, акцијски капитал) Евиденција прибављања капитала приликом оснивања и у току пословања (акционарско друштво, друштво са ограниченом одговорношћу) Евиденција смањења капитала одливом, повлачењем основног капитала	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (10 часова) вежбе (10 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Евидентирати учешћа у капиталу Евидентирати емисију и продају обичних и приоритетних акција Кроз примере приказати обрачун ажиа и дисажиа На основу датих података ученици евидентирају оснивачки капитал код различитих правних форми предузећа, као и прибављање и смањивање капитала у току пословања Да би ученици довели у везу повећање или смањење капитала са резултатом пословања урадити са ученицима задатак који садржи почетни биланс са позицијом нераспоређени добитак или губитак **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања тест практичних вештина активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Евиденција производног процеса**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евидентирање процеса производње	разликује финансијско и погонско књиговодство преузме почетне залихе идентификује расходе производног предузећа евидентира трошкове по врстама обрачуна амортизацију (аритметичко дегресивна, геометријско дегресивна, функционална метода) преузме пословне расходе са класе 5 на класу 9 изврши обрачун трошкова по местима трошења састави погонски обрачунски лист распореди трошкове са места настанка на носиоце трошкова изврши обрачун трошкова и њихово повезивање са одговарајућим приходима састави калкулацију цене коштања евидентира залихе готових производа по планским или стварним ценама коштања евидентира продају готових производа кроз финансијско и погонско књиговодство (по планској или стварној цени коштања)	Евиденција расхода производног предузећа у финансијском књиговодству Обрачун амортизације (аритметичко дегресивна, геометријско дегресивна, функционална метода) Погонско књиговодство појам и значај корисници информација класа 9 – обрачун трошкова и учинака места и носиоци трошкова документација погонског књиговодства-радни налог, погонски обрачунски лист Калкулација цене коштања дивизиона калкулација калкулација помоћу еквивалентних бројева калкулација везаних производа додатна калкулација Евиденција производње на класи 9 – обрачун трошкова и учинака Калкулација продајне цене готових производа Евиденција продаје готових производа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације:вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. На основу података главне књиге финансијског књиговодства осварити пословне књиге погонског књиговодства, преузимајући залихе и трошкове. На основу података из финансијског књиговодства књижити и разврставати трошкове према местима њиховог настанка, преносити трошкове на носиоце, састављати калкулацију, књижити пренос производа на залихе, састављати калкулацију продајне цене и књижити продају готових производа у финансијском и погонском књиговодству **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Утврђивање резултата пословања производног предузећа и рачуноводствено извештавање**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију резултата пословања производног предузећа Схватање улоге и значаја рачуноводства и рачуноводствених информација у пословном одлучивању и контроли пословања Оспособљавање ученика за припрему и састављање финансијских извештаја	обавља предзакључна књижења вреднује залихе готових производа на крају обрачунског периода у погонском књиговодству евидентира промену залиха готових производа у финансијском књиговодству на крају обрачунског периода процени ефекте утицаја промене вредности залиха на финансијски резултат утврђује добит, расподелу добити, губитак и покриће губитка на основу насталих расхода и прихода у евидентира добитак, расподелу добитка, губитак и покриће губитка. закључује пословне књиге објасни значај финансијског извештавања објасни начин попуњавања оригиналних образаца биланса стања и успеха производног предузећа у складу са МСФИ састави Биланс стања, Биланс успехаи Извештај о токовима готовине на оригиналним важећим обрасцима на основу датих података	Предзакључна књижења Промена залиха готових производа Утврђивање и расподела добитиу производном предузећу Утврђивање и покриће губитака у производном предузећу Финансијски извештаји према МСФИ Законска и интерна регулатива састављања финансијских извештаја Структура финансијског извештавања Биланс стања Биланс успеха Извештај о токовима готовине Извештај о променама на капиталу Напомене уз финансијске извештаје Статистички извештај	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (20 часова) вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Утврдити вредност залиха готових производаи недовршене производње у погонском књиговодству и књижити промену вредности залиха у финансијском књиговодству.

	објасни садржај Извештаја о променама на капиталу објасни садржај Статистичког извештаја		Утврдити и књижити резултат пословања у погонском и финансијском књиговодству Писменим задатком обухватити кроз финансијско књиговодство утврђивање резултата и акценат ставити на расподелу добити и покриће губитка На основу датог закључног листа и осталих потребних података, које спрема наставник, симулирајући реалне ситуације из праксе, саставити редован финансијски извештај за мала и средња правна лица примењујући МСФИ (МСФИ за МСП) или за микро правна лица која не примењују МСФИ и састављају Биланс стања и Биланс успеха. **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак **писмени задатак** тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција робног промета**
Трајање модула: **72 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију робног промета	објасни појам и фазе робног промета наведе документима у вези набавке робе разликује облике разлике у цени састави калкулације цена робе евидентира набавку робе у робном и финансијском књиговодству на основу одговарајуће документације евидентира интерно кретање у финансијском и робном књиговодству на основу одговарајуће документације евидентира обрачунати рабат као трговински попуст евидентира продају робе у финансијском и робном књиговодству на основу одговарајуће документације евидентира обрачунату остварену разлику у цени објасни разлог корекције конта Набавна вредност продате робе утврди набавну вредност продате робе састави нивелацију цена евидентира промене цена у робном и финансијском књиговодству процени утицај промене цене на укалкулисану разлику у цени евидентира вишкове и мањкове робе у робном и финансијском књиговодству евидентира утврђени кало и квар робе усаглашава аналитичку и синтетичку евиденцију робе	Појам и фазе робног промета Калкулација цена робе – појам и елементи Разлика у цени – појам, облици, врсте Документација у вези са набавком робе Евиденција набавке робе у финансијском и робном књиговодству Интерно кретање робе Документација у вези продаје робе Евиденција продаје робе у финансијском и робном књиговодству Обрачун остварене разлике у цени Промена продајне цене- повећање и снижење цена Трошкови пословања трговинског предузећа Трговачки попуст (рабат) Евиденција вишка робе Евиденција мањка робе Евиденција утврђеног кала, растура, лома и квара робе Усаглашавање аналитичке и синтетичке евиденције робе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (72 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. На основу документације састављати калкулацију цене робе и књижити набавку и продају робе у робном и финансијском књиговодству. На примерима из праксе обрачунавати набавну вредност продате робе када се залихе воде по набавној цени применом ФИФО методе и методе просечне цене. На часовима вежби састављати биланс стањаса залихама робе да би ученици разумели утицај разлике у цени на биланс стања (вредновање залиха) **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак **писмени задатак** тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција увоза и извоза**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика са евиденцију увоза и извоза	дефинише увоз робе састави калкулацију увоза робе састави увозни закључак евидентира увоз у финансијском и књиговодству састави обрачун извозног посла састави извозни закључак доведе у везу закључак са одговарајућом документацијом евидентира извоз у финансијском књиговодству евидентира плаћања и наплате са иностранством на основу девизног извода евидентира плаћања путем девизног акредитива обрачуна и евидентира курсне разлике	Основне карактеристике увоза и извоза Увоз робе – појам Калкулација увоза робе Евиденција увоза робе кроз дневник и главну књигу Извоз робе – појам Евиденција извоза робе кроз дневник и главну књигу Обрачун извршеног извозног посла Девизни рачун Плаћања преко девизног рачуна (девизни извод) Девизни акредитив Обрачун и евиденција курсних разлика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. На основу књиговодствене документације ученици састављају калкулацију и књиже увоз и извоз робе на синтетичким контима, Обрачунати и књижити курсне разлике Књижити плаћања на основу девизног извода. **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Евиденција услуга у робном промету**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за евиденцију услуга у робном промету	Наведе врсте услуга у робном промету објасни специфичности транзитног робног промета објасни ефекте посредовања у транзитном промету евидентира набавку и продају транзитне робе евидентира плаћања у транзитној трговини објасни специфичности комисионих послова идентификује учеснике у комисионим пословима разликује ванбилансну и билансну евиденцију залиха робе евидентира комисиону набавку код комисионара и код комитента евидентира комисиону продајуу књиговодству комитента и књиговодству комисионара евидентира плаћања на основу комисионих уговора	Појам и врсте услуга у робном промету Транзитни послови Комисиони послови – појам, и учесници Комисиона куповина, Комисиона продаја	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Ученици књиже специјалне послове кроз кратке примере везане за поједине врсте специјалних послова **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Утврђивање и расподела резултата пословања трговинских предузећа**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за утврђивање и евиденцију резултата и расподеле резултата пословања трговинских предузећа Схватање улоге и значаја рачуноводства и рачуноводствених информација у пословном одлучивању и контроли пословања	објасни поступак ажурирања књиговодства изврши предзакључна књижења евидентира расходе и приходе трговинског привредног друштва евидентира добит и расподелу добити евидентира губитак и покриће губитка разликује пословни и укупан резултат утврди успешност пословања на конкретном примеру планира будуће резултате пословања на основу утврђеног резултата објасни процедуру израде финансијских извештаја према МСФИ објасни начин попуњавања оригиналних образаца према МСФИ наведе значај финансијских извештајаза стејкхолдере	Ажурирање књиговодствене евиденције за потребе састављања финансијских извештаја Утврђивање и расподела добити у трговинском предузећу Утврђивање и покриће губитака у трговинском предузећу Финансијски извештаји трговинског предузећа у складу са МСФИ	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачуноводство **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. На основу евидентираног пословања трговинског предузећа ученици утврђују и евидентирају финансијски резултат Примењују раније стечена знања припремања и израде финансијских извештаја у складу са МСФИ користећи оригиналне обрасце. **Оцењивање** праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак **писмени задатак** тест практичних вештина

\endash **КЉУЧНЕ РЕЧИ:** Рачуноводство; Књиговодство; Пословни догађај; Књиговодствена документација; Биланс; Конто;Контира-ње; Књижење; Расходи; Приходи; Добитак; Губитак; Финансијски извештаји; МСФИ.

ПОСЛОВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА И КОМУНИКАЦИЈА

ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		74				74
II		72				72

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

Упознавање ученика са условима рада, потрошним материјалом, опремом, алатима и прибором
Оспособљавање ученика за примену технике куцања
Оспособљавање ученика за обликовање текстова на матерњем и страним језицима
Оспособљавање ученика за састављање пословних писама и попуњавање пратећих докумената
Стицање знања и вештина потребних за успешну примену службене пословне кореспонденције на практичним примерима
Оспособљавање ученика за рад са текућом поштом и актима
Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације
Усвајање пословног понашања као предуслова за успешну пословну комуникацију
Оспособљавање за планирање, организовање и систематичност у пословној и службеној кореспонденцији

Подстицање личног и професионалног развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима
Оспособљавање за примену стечених знања у другим предметима и свакодневном животу
Развијање личних и професионалних ставова

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛАПРЕДМЕТА

Разред: први

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Организација канцеларије и техника куцања	34
3.	Пословна кореспонденција	24
4.	Евиденција и класификација докумената и рад са поштом	16

Разред: други

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Службена кореспонденција	12
2.	Планирање, организовање и реализација активности пословне и службене кореспонденције	34
3.	Вештина комуницирања и правила пословног понашања	26

Назив модула: Организација канцеларије и техника куцања

Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Упознавање ученика са основним канцеларијским условима, материјалом, опремом, алатом и прибором Оспособљавање ученика за коришћење технике куцања	Дефинише савремену канцеларију објасни значај услова за рад у канцеларији опише изглед канцеларијског простора користи канцеларијску опрему, алате и прибор у складу са наменом разликује врсте потрошног материјала користи потрошни материјал у складуса наменом користи обрасце оверава акте и документацију користи технику куцања у алфанумеричком и нумеричком делу тастатуре	Савремена канцеларија Услови за рад: просторни , физички, климатски, технички, хигијенски Канцеларијска опрема, алат и прибор Појам и врсте хартије Обрасци (појам, врсте и значај) Печати, жигови и штамбиљи Овера рукописа, преписа и потписа Правила при куцању Алфанумеричка и нумеричка тастатура	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (34 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (до 15 ученика) приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету за пословну кореспонденцију и комуникацију **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Демонстрација употребе канцеларијског материјала, алата и прибора Користити програм MS Word – за учење технике слепог куцања Користити одговарајуће програме за слепо куцање**Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмена провера знања тестове знања активност на часу тест практичних вештина

Назив модула: Пословна кореспонденција

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање за састављање пословних писама и попуњавање пратећих докумената	разликује обавезне и необавезне елементе пословних писама разликује форме обликовања пословних писама обликује пословна писма према задатим елементима напише пословну биографију састави на основу датих елемената: допис, упит, понуду, ценовник, поруџбину, предрачун, отпремницу, рачун, – извештај о књижењу,	Појам и структура пословног писма Форме обликовања пословних писама (зупчаста , блок и модификована) Пословна биографија (CV) Упит Понуда циркуларна општа посебна Ценовник Поруџбина Предрачун/Профактура Отпремница Рачун/Фактура Извештај о књижењу – задужењу, одобрењу Комисијски записник Рекламација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе : вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (до 15 ученика) приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету за пословну кореспонденцију и комуникацију

	комисијски записник, рекламацију, одговор на рекламацију, ургенцију	Одговор на рекламације Ургенција	**Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе Користити рачунар за планирање и евиденцију података Давати примере и ситуације из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: Евиденција и класификација докумената и рад са поштом

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за вођење евиденција и класификацију документације Оспособљавање ученика за рад са поштом	дефинише појам, врсте и значај евиденција евидентира дневне и недељне обавезе дефинише појам, врсте и значај класификација класификује документацију према задатим параметрима објасни рад у појединим фазама рада са текућом поштом спроведе процедуру рада по појединим фазама на конкретном примеру примени правила за писање електронских писама (e-mail)	Појам, врсте и значај евиденција Евиденциона средства Појам, врсте и значај класификација Фазе: пријем, завођење, разврставање, отварање и прегледање, сигнирање, достављање у рад, враћање решених предмета писарници, отпремање поште Електронска пошта	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (до 15 ученика) приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету за пословну кореспонденцију и комуникацију **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује путем метода активно оријентисане наставе Користити примере из праксе и игру улога (кроз симулацију процеса рада са текућом поштом и актима) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмена провера знања тестови знања активност на часу

Назив модула: Службена кореспонденција

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања и вештина потребних за успешну примену службене кореспонденције на практичним примерима	објасни појам службеног акта опише структуру службеног акта изради на основу задатих елемената: допис решење одлуку	Службени акти – појам и структура Допис Решење Одлука	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (до 15 ученика) приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету за пословну кореспонденцију и комуникацију **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе Користити рачунар за састављање службених аката на основу датих елемената Давати примере и ситуације из праксе **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу тест практичних вештина

Назив модула: Планирање, организовање и реализација активности пословне и службене кореспонденције

Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање за планирање, организовање и систематичност у пословној и службеној кореспонденцији	планира активности користећи софтвере и друга средства одреди приоритете у реализацији канцеларијских активности на основу датих упутстава прати реализацију планираних активности на основу датих упутстава користи интернет и друге изворе за прикупљање информација састави извештаје о раду систематизује примљену и послату пошту у рачунару изврши електронску заштиту личнихи пословних података креира и попуни обрасце за послове који се често понављају на основу датих елемената изради различите видове презентација презентује у складу са правилима презентовања дефинише појам и значај састанка изради план активности за организовање састанка спроведе активности за реализацију састанка састави и пошаље позив учесницима састанка води састанак наведе појам, врсте и начине вођења записника састави записник са састанка на основу датих елемената	планирање дневних, недељних и месечних активности софтвери, планери и друга средства за планирање активности праћење остварења планираних активности (контрола спровођења, чек листе, подсетници и сл.) Употреба електронске поште у канцеларијском пословању Екстерни медији за чување података (USB, CD, екстерни хард диск, интернет налози, итд.) Попуњавање штампаних образаца и креирање образаца на рачунару Презентација (израда презентације, припрема простора и опреме, презентовање) Видови презентација (електронске презентације, плакат, постер, графо-фолија) Прикупљање информација за организацију састанка – план активности (одредити датум, место и време одржавања, послати позив учесницима, припремити потребан материјал, обезбедити простор и опрему, освежење и храну, обезбедити смештај за учеснике ако је потребно итд.) Фазе тока састанка и вођење састанка (подела улога, дефинисање циља састанка, договор о раду, планирање времена трајања, истицање дневног реда, дискусија, начин доношења одлука итд.) Појам, врсте и начини вођења записника Делови записника Изводи из записника	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (34 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (до 15 ученика) приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету за пословну кореспонденцију и комуникацију **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе Користити рачунар за планирање и евиденцију података Давати примере и ситуације из праксе **Препоручене методе:** игра улога студија случаја пројекат симулација Решавањем ситуацијских задатака ученици планирају дневне, недељне и месечне активности користећи средства и медије намењене за те сврхе. У планирању воде рачуна о приоритету реализације активности. Користећи чек листе прате спровођење планираних активности. Ученици користе интернет за пријем и слање поште водећи рачуна о правилима писања електронских писама и комуницирања путем електронске поште. Систематизују примљену и послату пошту у одговарајуће фолдере. Документа (фајлове) настала у спровођењу канцеларијских активности систематизују у одговарајуће фолдере ради лакшег проналажења потребних података и повремено врше електронску заштиту података (back-up). За послове који се често понављају користе или креирају одговарајуће обрасце. Користећи одговарајуће медије за израду презентације ученици, подељени у групе, припремају различите видове презентација на задату тему и презентују их. По завршеним презентацијама ученици дају критички осврт на презентацију, најпре аутори, а затим и публика. Ученици спроводе активности потребне за планирање и организовање састанка на задату тему. Подељени на улоге реализују састанак, након чега у пленуму дискутују о добрим и лошим странама састанка и доносе закључке. Ученици састављају извештаје о раду, примењујући правила за састављање извештаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода активност на часу тестове знања тест практичних вештина усмено излагање

Назив модула: Вештине комуницирања и правила пословног понашања

Трајање модула: **26 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за различите врсте пословног комуницирања уз примену правила пословног понашања	објасни појам и елементе комуникације разликује врсте комуникација и њихове предности и недостатке примењује формални и неформални облик комуницирања разликује намену средстава комуникације (телефон, компјутер) понаша се у складу са правилима пословног бон-тона примени правила хоризонталне и вертикалне комуникације у предузећу и конкретној служби примени правила екстерне комуникације негује и одржава односе са већ стеченим пословним партнерима примењује општа правила понашањау телефонској комуникацији користи електронске облике комуницирања примењује правила online бонтона препозна могуће баријере у комуникацији примењује правила активног слушањаи различите методе решавања конфликтних ситуација	Појам комуникација, комуникациони каналии нивои Врсте комуникација Усмена и писана комуникација Вербална и невербална комуникација Формална и неформална комуникација Интерна и екстерна комуникација Средства комуникације – врсте и начин коришћења Правила пословног понашања (пословни бон-тон) Корпоративни имиџ Изграђивање пословног односа – са руководиоцима, колегама и сарадницима Изграђивање и неговање добрих пословних односа са партнерима и странкама Културолошке карактеристике различитих народа и облици понашања у одређеним пословним ситуацијама „Златна" правила вођења телефонског разговора Електронска комуникација- правила за писање *e-mail* порука; форум правила понашања – *online бонтон* Могуће баријере у комуникацији „Подршка комуникацији" Методе решавања конфликтних ситуација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (26 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе (до 15 ученика) приликом реализације вежби **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету за пословну кореспонденцију и комуникацију **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализују кроз методе активно оријентисане наставе **Препоручене методе:** Игра улога Пројекат Студија случаја **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу

КЉУЧНЕ РЕЧИ: савремена канцеларија, кореспонденција, пословна кореспонденција, службена кореспонденција, комуникација, пословни бонтон.

ЕКОНОМСКА ГЕОГРАФИЈА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	74					74

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА

Разумевање корелативних односа између економске географије и других природних и друштвених наука;
Стицање нових знања о савременим економско-географским процесима у свету и у Србији;
Разумевање физичко и друштвено – географских фактора развоја привреде и друштва;
Стицање знања о светској привреди и привреди Србије;
Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балкану, у Европи и у свету;
Оспособљавање ученика да примењују географска знања и вештине у даљем образовном и професионалном развоју;
Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењу и за активно учествовање у заштити, обнови и унапређи-вању животне средине;
Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света;
Изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ
МОДУЛА Разред: **Први**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Земља као животни и економски простор човека	28	/
2.	Географија светске привреде и положај Србије у њој	28	/
3.	Свет, Европска унија и Србија – савремени економско и политичко-географски процеси	18	/

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Земља као животни и економски простор човека**
Трајање модула: **28 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
	дефинише предмет изучавањаекономске географије; објасни значај, место економскегеографије у систему наука; објасни природне и друштвене елементе географског простора ињихову условљеност наведе глобални размештај најзначајнијих природних ресурсакористећи географске карте направи преглед природног богатстваСрбије помоћу картографског метода креира тематске карте Србије различитог садржаја и размера доводи у везу привредни развој иприродне услове анализира значај рељефа и климатских одлика за економскиразвој објасни улогу воде као ресурса усавременом друштву и привреди објасни улогу и значај пољопривредног земљишта и шума запривредни развој објасни појам деградације пољопривредног земљишта и шума објасни појмове: експлоатација природних ресурса (загађивачи),алтернативни извори енергије и рециклажа наведе мере за заштиту и унапређивање природног окружења образложи везу између одрживогразвоја и заштите природног и културног окружења објасни утицај становништва на привредни развој користећи познатедемографске појмове анализира основне демографске одлике и њихову међусобну условљеност користећи различитеграфичке методе објасни демографске проблеме уСрбији анализира факторе који у урбаними руралним просторима утичу на економски развој објасни улогу различитих типованасеља у економском развоју наведе промене на савременојполитичкој карти света разликује појмове националног, етничког и културног идентитета изгради став о једнаким правима људи доводи у везу односе држава и светскуекономију препознаје историјски оквир развоја економских система	Предмет проучавања, развој, значај и место економске географије у систему наука Економско-географске методе и њихова употреба (прикупљање, обрада, анализа и визуелизација података) Географски положај – предност или препрека друштвеном и економском развоју региона Глобални размештај најзначајнијих природних ресурса Природна богатства Србије Значај природних ресурса за економски развој Привреда и природни услови: значај рељефаи климе за развој пољопривреде и туризма Вода као ресурс у савременом друштву и привреди: водоснабдевање, пољопривреда, саобраћај на води и туризам Пољопривредно земљиште и шуме: потенцијали, деградација и заштита Експлоатација природних ресурса (загађивачи), алтернативни извори енергије и рециклажа Нарушавање природне средине: могуће последице Одрживи развој и заштита природног и културног окружења Демографски развој (кретање и структура светског становништва) и друштвено-економске импликације Демографски проблеми и популациона политика у Србији Градови као станишта и економски центри: структура града, глобални градови и проблеми убрзаног раста градова Рурални простор и рурална економија: поређење различитих земаља Различити типови насеља и економски развој Политичко обликовање простора: држава и улога државе у економском развоју Национални, етнички и културни идентитет Односи држава и светска економија: историјски оквир развоја економских система	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (28 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Примена различитих наставних обликаи метода, са акцентом на доминацију интерактивне наставе (проблемска и пројектна настава) коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање коришћење аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја коришћење савремених електронских помагала коришћење разноврсних података и информација из различитих извора коришћење различитих метода у обради, анализи и презентовању резултата **Оцењивање** Вредновање остварености исхода треба вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активности на часу домаћи задатак

Назив модула: **Географија светске привреде и положај Србије у њој**
Трајање модула: **28 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о светској привреди и привреди Србије Сагледавање потенцијала и могућности Србије за њену конкурентност у регионалној и светској привреди	објасни основну класификацију економских делатности разуме узрочно-последични однос развоја привредних сектора и фактора који обликују привреду користи различите методе за мерење економског и друштвеног развоја опише фазе развоја привреде у светуи у Србији објасни утицај економских фактора на привредни развој	Основна класификација привреде, структура привреде и степен привредног и друштвеног развоја Методе за мерење економског и друштвеног развоја Фазе развоја привреде у свету и Србији Индустријализација и развој привреде у свету и у Србији у периоду после Другог светског рата Утицај различитих економских фактора на привредни развој	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (28 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици

	разликује типове пољопривреде у савременим условима наведе најзначајније области биљнеи сточарске производње у свету и у Србији, као и главна светска риболовна подручја објасни утицај доминантних фактора на размештај и развој пољопривреде објасни савремене проблеме исхране човечанства објасни размештај старих и нових индустријских региона у свету разуме процес транзиције старих и нових индустријских региона у свету током времена анализира структуру и размештај индустрије у Србији процени утицај појединих фактора на даљи развој индустрије у Србији идентификује делатности услужног сектора анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја разуме значај појединих саобраћајних грана на привредни развој картографски прикаже главне саобраћајне правце и центре у Србији анализира улогу главних саобраћајних праваца и центара у привредном развоју наше државе разуме значај међународне трговине у привредном развоју препознаје положај Србије у међународним трговинским односима наведе трендове у области туризма, глобалне и трендове у Србији	Типови пољопривреде у свету и савремене промене Главне области биљне и сточарске производње и риболовних подручја у свету Пољопривреда Србије: размештај пољопривредне производње, стање и перспективе Савремени глобални проблеми у људској исхрани: глад и гојазност Географски размештај и локација индустријских капацитета: микро и макролокацијски фактори Индустријски региони у свету: развој, структура, промене Индустрија у Србији на почетку 21. века: главни индустријски центри, стање и перспективе Разноликост сектора услуга: класификација, појам и значај Саобраћајна инфраструктура и привредни развој: врсте саобраћаја кроз призму њиховог утицаја на развој привредних делатности Међународна трговина и положај Србије: глобални и регионални трговински токови роба, услуга и капитала Туризам као највећи светски извозник услуга: глобални трендови и Србија	**Препоруке за реализацију наставе** Примена различитих наставних облика и метода, са акцентом на доминацију интерактивне наставе (проблемска и пројектна настава) коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање коришћење аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја коришћење савремених електронских помагала коришћење разноврсних података и информација из различитих извора коришћење различитих метода у обради, анализи и презентовању резултата **Оцењивање** Вредновање остварености исхода треба вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активности на часу домаћи задатак

Назив модула: **Свет, Европска унија и Србија – савремени економско и политичко-географски процеси**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање нових знања о савременим економско-географским и политичко-географским процесима у свету и у Србији; Стицање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву, у Европи и у свету Стицање знања о регионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности **11. КЉУЧНЕ РЕЧИ:** Економска географија, ресурси, привреда, Србија, Европска Унија, економско-географски процеси,политичко-географски процеси	дефинише појам глобализације разликује одлике политичке, територијалне, економске и културне глобализације наведе промене у светској економији које су настале под утицајем савремених процеса глобализације разликује улогу, значај и видове деловања међународних организација (Уједињене нације, Светска банка, Међународни монетарни фонд, Светска трговинска организација, OECD, CEFTA, EFTA, NAFTA) наведе факторе неравномерног економског и друштвеног развоја у свету наброји могуће последице неравномерног економског и друштвеног развоја опише развој и ширење Европске уније и њене основне институције објасни регионалне разлике унутар Европске уније уочава предности и недостатке географског положаја Србије у савременим економским и политичким променама у свету и у Европи разликује економске интеграције на Балкану и у Југоисточној Европи дефинише појмове регионални развој, девастирана подручја, регионална политика наведе примере регионалних разликау Србији	Глобализација: шансе и претње економским друштвеном развоју Главне међународне политичке и економске организације и њихов утицај на развој Србије Центар и периферија светске економије: фактори, подела земаља према развијености, последице Заједничка Европа – разнолика Европа Различити облици економских интеграција на Балкану и у Југоисточној Европи Неравномеран регионални развој у Србији: узроци, стање и мере регионалне политике	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Примена различитих наставних облика и метода, са акцентом на доминацију интерактивне наставе (проблемска и пројектна настава) коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање коришћење аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја коришћење савремених електронских помагала коришћење разноврсних података и информација из различитих извора коришћење различитих метода у обради, анализи и презентовању резултата **Оцењивање** Вредновање остварености исхода треба вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активности на часу домаћи задатак

.ПОСЛОВНИ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљеви учења:

С Усвајање знања из страног језика и јачање самопоуздања код ученика да у усменој и писаној комуникацији користи језик и да се компетентно и самосвесно споразумева са људима из других земаља.

С Оспособљавање ученика да упозна језик струке ради вођења пословне комуникације, праћења новина у струци и ширењапослов-них веза.

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима и правилно их користи разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусијана састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, постављају питања и траже објашњења у вези са темом дискусије или разговора	ТЕМЕ Напомена: Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова и послова набавке и продаје, трговине, малопродаје и велепродаје Основни појмови из домена банкарских трансакција (уплате, исплате, врсте рачуна) Вођење евиденције и документације у администрацији Праћење новина у области међународних правно-административних послова Основе пословне комуникацијеи кореспонденције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) Опис послова у фирмама (приватним/државним) и организација послова Пословна документација Међуултурално разумевање (разлике у културама других народа и говор тела) Организација и структура компанија (врсте компанија, њихова структура, сналажење у оквиру компаније – где се шта налази) ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ I. РЕЧЕНИЦА а) изјаве – са променом глаголског времена б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи Директна и индиректна питања Defining relative clauses *He was a great player who came from Sabac*. Non-defining relative clauses *John, whose team is number one, is a very good player*. Reported speech – statements Reported speech – Questions Reported speech – Commands II. ИМЕНИЧКА ГРУПА Члан – Нулти члан уз градивне и апстрактне именице	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, односно прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, односно на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	чита и разуме различите врсте прилагођених текстова (једноставнија лична/пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, обрасци, решења, огласи, уговори, записници) препознајући основна значења и релевантне детаље открива значење непознатих речи на основу контекста и/или помоћу речника уочава предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји, решења)			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине, користи основни ниво пословне комуникације реагује учтиво на питања, захтеве, позиве, извињења саговорника			

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	● састављa краћи текст (мејл, писмо) у одређене пословне сврхе (обавештење, уговарање, померање термина, дневни ред, пише краћи текст о фирми, пословању и персоналу, састављa и препознаје основна пословна документа	и Именице \endash Бројиве и небројиве именице \endash Заменички облици а) Заменице С Relative pronouns (who, which, whose, when, that, where) б) детерминатори \endash Показни детерминатори \endash Неодређени детерминатори \endash Присвојни детерминатори 4. Придеви \endash too/not…enough/n ot as…(as)/ less…than 5. Бројеви - J. Кванитификатори	Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација \endash достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и других докумената (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	● комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено) ● пореди различите културолошке аспекте других народа и користи то знање да би боље схватио саговорника	\endash ГЛАГОЛСКА ГРУПА		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима \endash препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	● преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације	\endash Глаголи \endash Past perfect \endash Модални глаголи: *obligation, prohibition and advice* \endash Пасивне конструкције – \endash Have something done Subject + have or get + object + past participle (by + agent)		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	● аргументује свој став о медијском тексту смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку, обављање посла и лично ангажовање на послу	*I get my eyes tested once a year.* Gerunds and infinitives Прилози Предлози Кондиционал други		
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	● препознаје и правилно користи основне фонолошке категорије (интонација, прозодија, ритам) препознаје и правилно користи морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи)			

Годишњи фонд часова: **35**

Разред: **Трећи**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме појединости значајне за разговор укоме се износе лични ставови једног или више саговорника, у приватном, бразовном, јавноми професионалном контексту (информацијео личностима, послу, клијентима, куповини, ближем окружењу)разуме аутентични аудио и видео запис у коме се износе ставовина теме из друштвеногили професионалног живота	ТЕМЕ Напомена: Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања, узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страногјезика. Терминологија која се односи на вештине руковођења предузећима Основни појмови везани за улагања, увоз и извоз добара Овладавање стручним изразима везаним за новац (функције новца, улога новца у монетарномсистему, електронски новац сл.)Вештине неопходне заистраживање тржишта	Представљање себе и других Поздрављ ање (формално , неформал но) Изражавање молби и захвалности, извињења, слагања и неслагања, честитки, сумње и несигурности и сл.	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk,одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа; претпоставља да сезнања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

	разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусијана састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, постављају питања и траже објашњења у вези са темом дискусије или разговора	\endash Овладавање вештином вођења презентација (структура презентације, технике и правила при изради презентација) \endash Пословна преписка (овладавање вештином писања упита и одговора на упите) \endash Вођење банковне и канцеларијске документације \endash Вештине неопходне за успешно предузетништво УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА Статистика Предузетништво Правна документација (изводи, уверења) ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ I. ИМЕНИЧКА ГРУПА с Чланови Одређени, неодређени, нулти члан + Именице Бројиве и небројиве \endash Заменице \endash Relative pronouns (who, which, whose, when, that, where) \endash детерминатори \endash Показни детерминатори \endash Неодређени детерминатори \endash Присвојни детерминатори \endash Придеви \endash too/not…enough/not as…(as)/ less…than \endash Бројеви \endash Квантификатори J. ГЛАГОЛСКА ГРУПА \endash Времена \endash Модални глаголи: *obligation, prohibition and advice* \endash Модални глаголи за изражавање вероватноће \endash Пасивне конструкције \endash Causative Have \endash Verb Patterns \endash Reported speech – Statements Questions Commands \endash Прилози \endash Предлози \endash Трећи кондиционал		Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма \endash настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: ● усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступи прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је речо стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика \endash средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, \endash зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	препознаје темуи схвата садржај разноврсних текстова (лична/пословна писма, проспекти, упутства, обрасци, решења, рекламе, огласи, уговори, записници, формулари, извештаји), примењујући одговарајуће технике/ врсте читања открива значење непознатих речи на основу контекста и/или помоћу речника разуме формалну кореспонденцију у вези са струком или личним интересовањима			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове води разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине, користи виши ниво пословне комуникације реагује учтиво на питања, захтеве, позиве, извињења саговорника држи презентацију на дату тему уз употребу разних техника помоћу којих наглашава или минимализује одређене идеје			
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	напише пословно писмо(упит и одговор на упит) према одређеном моделу различите садржине опише и појасни садржај шема и графикона везаних за струку			
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	спроводи пословну комуникацију у свакодневним ситуацијама са пословним партнерима и клијентима (усмено и писмено)			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	преводи усмено или писмено поруке у складу са потребама комуникације			

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	аргументује свој став о медијском тексту смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку, обављање посла и лично ангажовање на послу			То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних папира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава реченичне конструкције			
Годишњи фонд часова: 31 Разред: Четврти ЦИЉ	**ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА** Ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНЕ СТРУЧНЕ ТЕМЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ**	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме сложеније исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информацијео личностима, послу, клијентима, куповини,, ближем окружењу) разуме најбитније информације у сложенијем контексту и обавештењима (у комуникацији, преко разгласа, у бироу, на шалтеру, на тел. секретарици) и правилно их користи	ТЕМЕ Напомена: Ове теме произилазе из описа стандарда занимања и оне се обрађују током четворогодишњег образовања узимајући у обзир програм стручних предмета ради корелације са тематиком из страног језика Основна терминологија из домена маркетинга (4П) Примена упитника и анкета у истраживању тржишта Примена информационих технологија у домену струке Вођење евиденције и документације у администрацији Праћење новина у области међународних правно-административних послова Примена курсне листе и стране валуте Примена реклама и рекламирањау продаји Пословна кореспонденција (писање поруџбина, жалби и одговора на жалбе и извештаја) Конкурисање за посао (огласи, CV, пропратна писма, заснивање радног односа) УЖЕСТРУЧНА ТЕМАТИКА Људски ресурси Капитал Финансије Преговарачке вештине Вођење састанка ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ I. РЕЧЕНИЦА а) изјаве – са променом глаголског времена б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи Директна и индиректна питања Defining relative clauses *He was a great player who came from Sabac.* Non-defining relative clauses *John, whose team is top of the league, is a very good player.* Reported speech – statements Reported speech – Questions Reported speech – Commands ИМЕНИЧКА ГРУПА Члан - Нулти члан уз градивне и апстрактне именице	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	чита и разуме различите врсте прилагођених текстова (пословна писма, позивнице, проспекти, упутства, обрасци, решења, огласи, уговори, записници) препознајући значења и релевантне детаље открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, проспекти) као и у стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји, решења)			
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове користећи сложеније изразе и реченице води разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине, користи виши ниво пословне комуникације преговара, предлаже, реагује на предлоге и затвара преговоре води састанке, припрема дневни ред, сумира и даје закључке реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника			

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	саставља текст (мејл, писмо) у одређене пословне сврхе (обавештење, уговарање, померање термина, дневни ред, конкурисање за посао) пише текст о фирми, пословању и персоналу, саставља и препознаје основна пословна документа пише извештај на основу белешки	\endash Именице 4. Бројиве и небројиве именице с Заменички облици а) Заменице У Relative pronouns (who, which, whose, when, that, where) б) детерминатори \endash Показни детерминатори \endash Неодређени детерминатори \endash Присвојни детерминатори и Придеви \endash too/not…enough/not as…(as)/ less…than \endash Бројеви \endash Квантификатори 8. ГЛАГОЛСКА ГРУПА Глаголи Past perfect Модални глаголи: *obligation, prohibition and advice* Пасивне конструкције – Future forms Have something done Subject + have or get + object + pastparticiple (by + agent) *I get my eyes tested once a year.* - Gerunds and infinitives Прилози Предлози Кондиционал други Кондиционал трећи Hypothesising		Важан циљ у учењу страног језика \endash средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних папира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	преводи усмено или писмено поруке, уговоре, записнике у складу са потребама комуникације			
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	аргументује свој став о медијском тексту смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку, обављање посла и лично ангажовање на послу			
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација, прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи)			

КЉУЧНЕ РЕЧИ: реченица, реченична група, именична група, глаголска група, стручна тематика, писање.

ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА

У **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		72				72
III		70				70

ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

Оспособљавање ученика за примену нових технологија у струци
Оспособљавање ученика за коришћење готових апликација
Развијање вештина за обраду слика
Развијање вештина за обраду звука
Развијање вештина израду мултимедијалних презентација
Развијање вештина табеларна израчунавања

Развијање вештина сложена табеларна израчунавања
Развијање вештина рад са базом података
Развијање способности за примену електронског приказивања резултата
Развијање способности за примену електронског пословања

Стицање знања за примену ЦМС апликација
Развијање вештина за управљање садржајем на Интернет презентацијама и Интернет апликацијама
Оспособљавање ученика за повезивање добијених знања и вештина
Оспособљавање ученика за самосталан рад

\endash **НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА** Разред:

ДРУГИ

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Обрада слика		14
2.	Израда презентација		14
3.	Рад са табелама		24
4.	Напредни рад са табелама		20

Разред: **ТРЕЋИ**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Креирање база података		16
2.	Упити над базом података		14
3.	Форме, извештаји и макрои у бази података		16
4.	Електронско пословање		12
5.	Израда сајтова		12

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Обрада слика**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика за обраду дигиталних слика	разуме принципе представљања сликау рачунару (растерски, векторски) разликује формате слика и њихове особине изврши конверзију формата слике мења димензије слике мења капацитет фајла слике разликује алате за вршење корекције на слици примењује алате за вршење корекција на слици	Програми за обраду слика*: MS Office Picture Manager, MS Paint* итд. Представљање слика у рачунару Формати за чување слика Слике добијене помоћу скенера, дигиталног фотоапарата или мобилног телефона Атрибути слика Основне обраде слика	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (14 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестови практичних вештина

Назив модула: **Израда презентација**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика за израду мултимедијалних презентација Развијање вештина и компетенција ученика да врше презентацију резултата на задате теме	уноси и форматира текст на слајду уноси слајдове на презентацију изради и форматира табелу на слајду убаци и форматира слику на слајду изради и форматира графиконе и дијаграме на слајду користи предложене теме и израђује нове за дизајн слајда уметне интерне и екстерне везе на слајд користи презентацијске ефекте изврши припрему за штампу и штампа презентацију архивира презентацију у различитим форматима	Појам презентације и слајда Дефинисање дизајна садржаја и позадине слајда Текст на слајду Слике на слајду Графикони и дијаграми у презентацији Презентацијски ефекти (анимација, прелази) *Hyperlink* Приказивање презентације Презентација као интернет сајт Штампање презентације Архивирање презентације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (14 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* пројекат **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестови практичних вештина

Назив модула: **Рад са табелама**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика за коришћење основног статистичког софтверског пакета Развијање вештина и компетенција ученика да решавају задатке, примене и презентују резултате добијених решења	отвори једну и више радних књига убаци нове радне листове преименује и брише постојеће радне листове сачува радну књигу у одговарајућем формату унесе различите врсте података у ћелију одреди референцу и име ћелији форматира садржај ћелије сортира податке у табели филтрира податке у табели унесе формуле користи формуле за решавање задатака користи функције реши задатке помоћу функција изради графиконе и дијаграме на основу података из табеле форматира графиконе и дијаграме унесе слике у радну књигу објасни појам базе података у програму за табеларна израчунавања изврши различите операције везане за базе података у програму за табеларна израчунавања користи *on-line* сервисе за табеларна израчунавања припреми радну књигу за штампу штампа податке из радне књиге	Програми за табеларна израчунавања: *MS Excel, Open Office Calc* итд. Покретање програма за рад са табелама (почетни кораци и мењање основних поставки) Радна свеска и радни листови (поступак са радним листовима) Типови података које користе програми за табеларна израчунавања: текстуални, нумерички и формуле Референце ћелија Наменске листе Копирање и премештање садржаја ћелије Форматирање текстуалних и нумеричких података Рад са формулама у табели Копирање и мењање формула Релативно и апсолутно адресирање ћелија Статистичке функције Сортирање података: једноставно и сложено Филтрирање података Израда и типови графикона Припрема за штампу (поставке радног листаи припреме) Преглед пре штампе и штампање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Учионица опремљена пројектором кабинет за рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз часове активне наставе помоћу следећих метода: „*hot potatoes*" – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* метод станица рачуноводства пројектна настава У реализацији наставе користити садржаје рачуноводства и других стручних предмета **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Напредни рад са табелама**
Трајање модула: **20часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика да овладају напредним знањем и вештином коришћења статистичког софтверског пакета	користи формуле за решавање задатака користи напредне функције реши задатке помоћу функција објасни појам базе података у програму за табеларна израчунавања изврши различите операције везане за базе података у програму за табеларна израчунавања користи on-line сервисе за табеларна израчунавања	Програм за табеларна израчунавања: *MS Excel, Open Office Calc* итд. Напредне функције Извештаји у Excel-у Заштита радног листа Валидација података Математичке и финансијске функције База података Пивот табеле Функције са условом *Lookup и Vlookup* функције Функције за рад са текстом *Google documents*	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (20 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Учионица опремљена пројектором кабинет за рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз часове активне наставе помоћу следећих метода: – *„hot potatoes"* – апликативни програм за израду квизова, тестова, укрштеница итд. припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* метод станица пројектна настава У реализацији наставе користити садржаје рачуноводства и других стручних предмета **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

Назив модула: **Креирање база података**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика за формирање табеле у бази података Развијање вештина и компетенција ученика за уређивање и приказ података	изради и форматира табеле постави релације између табела примењује филтрирање примењује сортирање примењује копирање и креирање веза врши увоз и извоз података из базе података	Програм за рад са базама података Типови података Планирање и оптимизација базе података Креирање табела и постављање примарних кључева Постављање релација између табела Модификовање табела Унос и валидација података Увоз и извоз података у *Excel* и *Word* документе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: припрема наставног материјала у електронском облику пројектна настава **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестови практичних вештина

Назив модула: **Упити над базом података**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика за претраживање и добијање информација из базе података	опише креирање упита изради упите са једноставним и сложеним критеријумима изради упите са различитим функцијама приказује тражене информације из базе података	Креирање упита са једноставним критеријумима Креирање упита са сложеним критеријумима Креирање упита са математичким, датумским и текстуалним функцијама Параметарски упити Унакрсни упити Приказ и штампање добијених података	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (14 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* пројектна настава **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестови практичних вештина

Назив модула: **Форме, извештаји и макрои у бази података**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика за лакши и бржи приступ базама података Развијање вештина и компетенција ученика за сложенији рад са базама података	дизајнира форме дизајнира извештаје дизајнира командну таблу креира макрое у бази података примењује макрое у решавању проблема	Креирање и дизајнирање форми Форма са подформом Командна табла Израда извештаја Дизајнирање извештаја Примена макроа у бази података	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (16 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* пројектна настава **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестови практичних вештина

Назив модула: **Електронско пословање**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина и компетенција ученика за електронско пословање Развијање вештина и компетенција ученика за електронску трговину Развијање интереса код ученика за електронско банкарство, електронски маркетинг и мобилно пословање	познаје специфичности и предности електронског пословања врши и примењује електронску трговину врши и примењује електронски систем плаћања са банкама зна да се заштити у електронском пословању примењује различите системе плаћања сходно одговарајућим условима познаје мобилно пословање (М-пословање) познаје електронски маркетинг познаје М-трговину	Упознавање са облицима електронског пословања Упознавање са електронском трговином и системима плаћања Упознавање са електронском банкарством и системима плаћања Схватање распрострањености електронског пословања Схватање значаја заштите и сигурности у електронском пословању Упознавање са М-пословањем Упознавање са електронским маркетингом Упознавање са М-трговином	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* пројектна настава **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестови практичних вештина

Назив модула: **Израда сајтова**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за израду сајтова Оспособљавање ученика за писање садржаја за интернет сајт Упознавање ученика са позиционирањем сајтова на претраживачима	користи бесплатне платформе за ЦМС (систем за управљање садржајима) примењује различите теме сходно садржају који се објављује напише добар текст са адекватним насловом примени адекватне кључне речи у тексту и обезбеди добру органску претрагу објасни појам „дигитални маркетинг” примени основне принципе дигиталног маркетинга	Упознавање са *Wordpress*-ом или сличним алатима Отварање налога на *Wordpress* платформи Избор теме и подешавање *Wordpress*-а Писање постова Интеракција са посетиоцима сајта – управљање коментарима *SEO* оптимизација Упознавање са дигиталним маркетингом *HTML* основе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у кабинетимаза рачунарство и информатику **Препоруке за реализацију наставе** Модул реализовати кроз методе активне наставе помоћу следећих метода: припрема наставног материјала у електронском облику, најчешће *html* пројектна настава **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања активност на часу домаћи задатак тестови практичних вештина

\endash **КЉУЧНЕ РЕЧИ:** дигитална слика, презентација, табела, база података, електронско пословање, *Wordpress.*

ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ

7. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II	72					72

ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

Стицање знања о значају улоге државе у алокацији дохотка;
Стицање потребних знања о предмету и значају јавних финансија;
Стицање потребних знања о природи и карактеру јавних расхода;
Стицање потребних знања о природи и карактеру јавних прихода;
Стицање потребних знања о буџету;
Формирање ставова и система вредности које допринесе развоју реалног односа према новцу и формирању буџета;
Стицање компетенција значајних за свакодневни живот и даљи професионални развој;
Развијање самосталности у раду стварањем услова за практичну активност ученика.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: Други

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Појам и предмет јавних финансија	12	
2.	Јавни расходи	18	
3.	Јавни приходи	30	
4.	Буџет	12	

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Појам и предмет јавних финансија**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о појму, предмету и значају јавних финансија	дефинише појам јавних финансија објасни настанак јавних финансија као самосталне научне дисциплине направи преглед научних дисциплинаса којима су повезане јавне финансије наведе предмет анализе јавних финансија у савременој држави разликује специфичне институције јавних финансија	Појам јавних финансија као самосталне научне дисциплине Предмет јавних финансија Јавне финансије и друге научне дисциплине Јавне финансије и друге економске дисциплине Савремене јавне финансије и активности државе Институције јавних финансија	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за јавне финансије. Наводити емпиријске примери стања и тенденција у јавним финансијама Републике Србије и других земаља, коришћењем публикација министарстава финансија и националних статистичких завода. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Јавни расходи**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о природи и карактеру јавних расхода	дефинише јавне расходе наведе разлоге државне интервенцијеи присуства јавног сектора дефинише јавна добра наведе карактеристике јавних добра наведе структуру јавних расхода наведе учинке јавних расхода класификује јавне расходе разликује облике државне интервенције преко јавних расхода објасни разлоге и учинке јавних расхода у области: образовања здравства пензијског осигурања социјалне заштите	Појам јавних расхода Јавни расходи, јавни сектор и јавна добра Појам јавних добара Врсте јавних добара Карактеристике јавних добара Ефикасно обезбеђивање јавних добара Структура јавних расхода Ефекти (учинци) јавних расхода Теоријске класификације јавних расхода Класификација јавних расхода – GFS класификација према методологији ММФ-а Функционална и економска класификација јавних расхода Облици државне интервенције преко јавних расхода Јавни расходи за образовање Билансни значај јавних расхода за образовање Разлози за државну интервенцију у образовању Облици државне интервенције у образовању Издаци за образовање у Републици Србији Јавни расходи за здравствену заштиту – билансни значај и специфичности Разлози раста трошкова (расхода) здравствене заштите Основе система јавне здравствене заштите у Републици Србији Јавно пензијско осигурање – билансна релевантност, стање и тенденције Системи финансирања пензија Пензијски систем у Републици Србији Јавни расходи за социјалну заштиту у Републици Србији – билансни значај и специфичности	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава Ученике упознати са основним појмовима везаним за јавне расходе. Наводити емпиријске примере стања и тенденција у области јавних расхода Републике Србије и других земаља, коришћењем публикација министарстава финансија и националних статистичких завода. Симулација радних ситуација где се појављују ефекти јавних расхода у различитим областима. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Јавни приходи**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о природи и карактеру јавних прихода	опише суштину јавних прихода класификује јавне приходе дефинише појам и карактеристике пореза објасни расподелу пореског терета наведе критеријуме за оцењивање пореских система разликује елементе пореза наведе циљеве опорезивања и врсте пореза наведе карактеристике пореза на доходак грађана у Републици Србији наведе предмете опорезивања обрачуна порез на доходак грађана – порез на зараде попуни пореску пријаву о обрачунатим и плаћеним порезима и доприносима на зараде наведе разлоге за опорезивање добити предузећа наведе карактеристике пореза на добит у Републици Србији разликује елементе пореза на добит објасни значај пореског биланса састави порески биланс обрачуна висину пореске обавезе на основу пореског биланса попуни пореску пријаву на основу пореског биланса разликује порез на потрошњу и порез на доходак разликује врсте пореза на додату вредност	Појам и суштина јавних прихода Класификације јавних прихода Појам и карактеристике пореза Законска и економска расподела пореског терета Ефикасно и правично опорезивање Елементи пореза – пореска терминологија Циљеви опорезивања Врсте пореза Опорезивање дохотка Порез на доходак грађана Основни облици пореза на доходак грађана Порез на доходак грађана у Републици Србији Елементи опорезивих прихода Приходи који су предмет опорезивања порезом на доходак грађана Порески обвезници пореза на доходак грађана; Пореске стопе Порез на добит предузећа Разлози за опорезивање добити предузећа Порез на добит предузећа у Републици Србији Елементи пореза на добит Порески обвезници пореза на добит Пореска основица – порески биланс Пореска стопа Пореске олакшице Порези на потрошњу Порези на потрошњу и порези на доходак Основни облици пореза на потрошњу Општи порези на потрошњу	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава. Ученике упознати са основним појмовима везаним за јавне приходе. Наводити емпиријске примере стања и тенденција у области јавних прихода Републике Србије и других земаља, коришћењем публикација министарстава финансија и националних статистичких завода; Практични примери опорезивања правних и физичких лица уз употребу образаца. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак тест практичних вештина

	објасни значај пореза на додату вредност као најиздашнијег пореског прихода у Републици Србији класификује пореске обвезнике према роковима плаћања пореза на додату вредност објасни теоријске аспекте пореза на имовину наведе карактеристике пореза на имовину у Републици Србији разликује различите врсте пореза на имовину и њихове елементе обрачуна порез на имовину за различите пореске обвезнике попуни пријаву за порез на имовину различитих пореских обвезника наведе остале облике јавних прихода	Селективни порез на промет у малопродаји (акцизе) Порез на додату вредност (ПДВ) – појам и врсте ПДВ у Србији Елементи ПДВ Обрачунски период, рокови плаћања и повраћај ПДВ Акцизе у Републици у Србији **Порез на имовину** Порез на имовину – теоријски аспекти Порез на имовину у Републици Србији Елементи пореза на имовину Остали облици јавних прихода Царине, таксе, накнаде и доприноси	

Назив модула: **Буџет**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање потребних знања о буџету и буџетском систему	дефинише буџет као институцију јавних финансија наброји функције и начела буџета наведе законски оквир за буџетски систем у Републици Србији разликује функције трезора опише поступак доношења и извршења буџета у Републици Србији наведе структуру државног буџета Републике Србије дефинише буџетски дефицит дефинише фискални федерализам разликује различите нивое државе повеже буџет централног нивоа власти и буџете нижих нивоа власти	Појам буџета као институције јавних финансија Функција буџета Буџетска начела Буџетски систем у Републици Србији Законски оквир Трезор – појам и функције Поступак доношења и извршења буџета Буџетска контрола Структура државног буџета Буџетски дефицит Фискални федерализам Различити нивои државе (централни, покрајински, локални...) Буџет централног нивоа власти и буџети нижих нивоа власти	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава . Ученике упознати са основним појмовима везаним за буџет. Наводити емпиријске примере стања и тенденција у области јавних расхода и јавних прихода Републике Србије, коришћењем публикација Министарства финансија, Народне банке Србије и Републичког завода за статистику. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

8. КЉУЧНЕ РЕЧИ: јавне финансије, јавни расходи, јавни приходи, порези, буџет.

БАНКАРСТВО

и **ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70
IV	62					62

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

\endash **ЦИЉЕВИ УЧЕЊАПРЕДМЕТА:**
Стицање знања о банкарском систему
Стицање знања о организацији и функционисању централне и пословних банака
Стицање знања о банкарским пословима
Стицање знања о банкарском пословању
Стицање знања о финансијском информационом систему у банкарству
Стицање знања о функционисању финансијског тржишта и коришћењу хартија од вредности

Подстицање личног и професионалног развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима
Оспособљавање за примену стечених знања у другим предметима и свакодневном животу
Развијање личних и професионалних ставова

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА
ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови) Т
1.	Банкарски систем	40
2.	Банкарски послови	30

Разред: четврти

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови) Т
1.	Банкарско пословање	25
2.	Финансијски информациони систем	12
3.	Финансијска тржишта и хартије од вредности	25

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Банкарски систем**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о банкарском систему Стицање знања о организацији и функционисању централне и пословних банака	дефинише банкарство наведе фазе развоја банкарства дефинише банку разликује врсте банака објасни место, улогу и значај банке у привредном систему објасни појам банкарског система наведе елементе банкарског система разликује банкарске системе развијених земаља објасни основне карактеристике банкарства Србије дефинише делатност централне банке – НБС наведе задатке и функције НБС објасни процес конституисања НБС објасни организацију и управљање НБС идентификује инструменте монетарне политике НБС објасни имовину, приходе и расходе НБС дефинише пословну банку објасни процедуру оснивања пословне банке наведе послове које банке могу обављати објасни изворе средстава пословне банке објасни организацију и различите пласмане банке идентификује најчешће ризике код пословања банака разликује овлашћења појединих органа управљања пословном банком објасни престанак рада банке и статусне промене уочи начине успостављања међубанкарских односа	Појам банкарства Настанак и развој банкарства Појам и врсте банака Место, улога и значај банке у привредном систему Банкарски систем – појам и елементи Банкарски системи у развијеним земљама (Немачка, САД и Велика Британија) Банкарски систем Србије Централна банка – Народна банка Србије Задаци и функције НБС Конституисање НБС Организација и управљање НБС Инструменти монетарно кредитне политике НБС Имовина, приходи и расходи НБС Појам и улога пословне банке у банкарству Србије Оснивање пословне банке Предмет пословања банке Извори средстава пословне банке Пласмани банке Ризици у банкарству Организација, управљање и руковођење пословном банком Престанак рада банке и статусне промене Међубанкарски односи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Модул се реализује као теоријска настава (40 часова) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе Користити шематски приказ привредног и банкарског система Користити позитивне законске прописе Користити ситуацијске задатке Користи презентације **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Банкарски послови**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о банкарским пословима	објасни поделу банкарских послова наведе пасивне банкарске послове дефинише депозитне послове објасни штедне улоге опише формирање финансијског потенцијала банке разуме процес мултипликације средстава наведе активне банкарске послове разликује основне врсте кредита наведе кредитне услове разликује врсте камате објасни начине обрачуна камате идентификује неутралне банкарске послове наведе сопствене банкарске послове дефинише платни промет разликује учеснике и носиоце платног промета разликује готовински и безготовински начин плаћања наведе инструменте платног прометау земљи и са иностранством	Банкарски послови – појам и врсте Пасивни банкарски послови – суштина и врсте Депозитни послови Штедни улози Финансијски потенцијал и мултипликација средстава Активни банкарски послови Кредити Врсте кредита Кредитни услови Камата као цена кредита Начини обрачуна камате Сопствени банкарски послови Неутрални банкарски послови Платни промет – појам и врсте Учесници и носиоци платног промета Начини плаћања Инструменти платног промета у земљи Инструменти платног промета са иностранством	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе** Учионица **Облик наставе** Теоријска настава (30 часова) **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе. Препоручене методе: студија случаја и игра улога Коришћење презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Банкарско пословање**
Трајање модула: **25 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о банкарском пословању	разликује кредите физичким и правним лицима наведе услове за одобравање кредита физичким и правним лицима идентификује улогу кредитног бироа код одобравања кредита опише процедуру одобравања кредита физичким и правним лицима разликује инструменте обезбеђења кредита разликује инструменте отплате кредита опише поступак отварања, блокаде и затварања текућих рачуна правних лица објасни штедњу грађана опише поступак отварања, вођења и затварања штедних рачуна физичких лица	Кредити физичким и правним лицима Услови за одобравање кредита физичким и правним лицима Кредитни биро – појам и улога Поступак и техника одобравања кредита физичким и правним лицима Инструменти обезбеђења кредита Отплата кредита Отварање, блокада и затварање текућих рачуна правних лица Послови са становништвом Послови штедње Отварање, вођење и затварање текућих и штедних рачуна физичких лица	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Модул се реализује као теоријска настава (25 часова) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја и игра улога Коришћење презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Финансијски информациони систем**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о финансијском информациономсистему у банкарству	уочи значај примене информационих система у банкарству идентификује ризике којима се банка излаже коришћењем електронских система у пословању представи основне врсте платних и кредитних картица наведе које системе електронског плаћања користи становништво идентификује предности интернет и мобилног банкарства наведе предности повезивања информационих система банака и берзи	Значај информационих система у банкарству Аутоматизација послова са становништвом Развој безготовинског и електронског плаћања Платне и кредитне картице Интернет и мобилно банкарство Значај повезивања банкарских и берзанских информационих система	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Модул се реализује као теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја и игра улога Коришћење презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Финансијска тржишта и хартије од вредности**
Трајање модула: **25 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о функционисању финансијског тржишта и коришћењу хартија од вредности	дефинише финансијско тржиште наведе сегменте финансијског тржишта разликује учеснике и инструменте тржишта новца објасни функције девизног тржишта наведе разлоге трговања валутама разликује учеснике и инструменте тржишта капитала разликује хартије од вредности на новчаном тржишту и тржишту капитала објасни приносе и формирање цена хартија од вредности дефинише берзу опише настанак и развој берзе наведе врсте и функције берзи идентификује берзанске послове разликује берзанске посреднике наведе најважније светске берзе и опише њихову еволуцију од настанка до данас опише у кратким цртама историјат Београдске берзе разликује методе трговања и индексе на Београдској берзи	Појам финансијског тржишта Сегменти финансијског тржишта Тржиште новца Девизно тржиште Тржиште капитала. Хартије од вредности на новчаном тржишту Хартије од вредности на тржишту капитала Приноси и цене хартија од вредности Берзе – појам, настанак и развој Врсте берзи Функције берзе Берзански послови Берзански посредници Историјат и савремена пракса најважнијих светских берзи (Лондонска, Токијска, Њујоршка) Београдска берза – историјат Методе трговања на Београдској берзи Индекси на Београдској берзи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Модул се реализује као теоријска настава (25 часова) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Сви модули се реализују путем метода активно оријентисане наставе Препоручене методе: студија случаја и игра улога Коришћење презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Банкарство, Централна банка, Пословне банке, Банкарски послови, Банкарско пословање, Финансијски информациони систем, Финансијска тржишта, Хартије од вредности

.СТАТИСТИКА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		70				70
IV		62				62

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима;
Оспособљавање ученика за рад са подацима;
Оспособљавање ученика да примењују и анализирају мере централне тенденције и мере дисперзије;
Стицање основних знања о простој линеарној регресији и корелацији;
Развијање вештина за употребу простог линеарног регресионог модела;
Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројева и анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима;
Стицање основних знања о пословној статистици као области примењене статистике;
Оспособљавање ученика за коришћење одговарајућих података за потребе предузећа на конкретним емпиријским примерима;
Повезивање добијених знања и вештина са осталим стручним предметима;
Развијање конвергентног и дивергентног мишљења кроз решавање проблемских и пројектних задатака.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ
МОДУЛА Разред: **Трећи**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Статистика – основни појмови		12
2.	Дескриптивна статистика		34
3.	Проста линеарна регресија и корелација		24

Разред: **Четврти**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Индексни бројеви и анализа временских серија		32
2.	Пословна статистика		30

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Статистика – основни појмови**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о статистици и основним статистичким појмовима	дефинише појам „статистика” разликује фазе статистичког истраживања наведе предмет статистичког истраживања наведе области статистике дефинише основни скуп дефинише узорак објасни значење јединице посматрања објасни значење појма „промењива” објасни значење појма „податак” разликује структурне и временске серије препознаје различите изворе података креира и користи податке из различитих извора	Статистика – појам Фазе статистичког истраживања Предмет статистичког истраживања Области статистике: дескриптивна статистика и статистичко закључивање Основни скуп и узорак Основни појмови у статистици: јединица посматрања, промењива и податак Структурне и временске серије Извори података	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (12 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Користити шеме Ученике упознати са основним појмовима основни скуп, узорак, попис, анкета… наводећи адекватне емпиријске примере.

			Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданих резултата Наводити примере података из интерних и екстерних извора Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Дескриптивна статистика**
Трајање модула: **34 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Оспособљавање ученика за рад са подацима Оспособљавање ученика да примењују и анализирају мере централне тенденције и мере дисперзије	доведе у везу прикупљање, сређивањеи обраду података дефинише циљ истраживања наведе врсте мерних скала објасни различите методе прикупљања података разликује серије структуре и временске серије направи одговарајуће статистичке табеле у функцији статистичког истраживања прикаже податке графички одреди адекватну врсту графичког приказа за презентацију различитих резултата статистичког истраживања наведе мере централне тенденције негруписаних података дефинише аритметичку средину негруписаних података дефинише медијану као меру централне тенденције дефинише модус као меру централне тенденције доведе у везу однос између аритметичке средине, медијане и модуса наведе мере дисперзије негруписаних података дефинише интервал варијације, варијансу и стандардну девијацију објасни аритметичку средину, варијансу и стандардну девијацију груписаних података дефинише геометријску и хармонијску средину средње вредности за опис посматраног скупа података израчуна мере централне тенденције коришћењем софтвера израчуна мере дисперзије коришћењем софтвера анализира на конкретним примерима израчунате мере централне тенденције и мере дисперзије	Прикупљање, сређивање и обрада података Циљ истраживања Мерне скале Методи прикупљања података (попис, извештај, узорак, сређивање и обрада) Приказивање података (серије структуре и временске серије) Табеларно приказивање података Графичко приказивање података (у правоугаоном координатном систему, у поларном координатном систему, у ван координатном систему) Дескриптивне мере Мере централне тенденције негруписаних података Аритметичка средина Медијана Модус Односи између аритметичке средине, медијане и модуса Мере дисперзије негруписаних података Интервал варијације Варијанса Стандардна девијација Аритметичке средина, варијанса и стандардна девијација груписаних података Геометријска средина Хармонијска средина Избор одговарајуће средње вредности за опис посматраног скупа података	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (34 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Користити шеме Ученике упознати са основним појмовима везаним за дескриптивну статистику наводећи адекватне емпиријске примере. Указати на доступност тачних и одговарајућих података за добијање поузданихрезултата Наводити примере података из интерних и екстерних извора Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). Модул структурисати на начин да се одређени број часова подели на више појединачних тема које су везане за фазе статистичког истраживања. Други део модула реализовати као пројекат да би се знање ученика систематизовало. Ученици у групама решавају задати пројекат тако што спроводе статистичко истраживање на задату тему. На крају пројекта ученици презентују и анализирају своје резултате. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Проста линеарна регресија и корелација**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о простој линеарној регресији и корелацији Развијање вештина за употребу простог линеарног регресионог модела	дефинише квантитативне везе наведе циљеве регресионе и корелационе анализе дефинише појам регресије, односно линеарног регресионог модела дефинише дијаграм распршености (растурања) објасни метод најмањих квадрата наведе могућности примене просте линеарне регресије дефинише стандардну грешку регресије дефинише коефицијент детерминације дефинише коефицијент просте линеарне корелације анализира на конкретном примеру употребу простог линеарног регресионог модела коришћењем софтвера	Квантитативне везе – појам и врсте Циљеви регресионе и корелационе анализе Проста линеарна регресија Дијаграм распршености (растурања) Оцењивање: Метод најмањих квадрата Примена просте линеарне регресије Стандардна грешка регресије Коефицијент детерминације Проста линеарна корелација Коефицијент просте линеарне корелације Употреба простог линеарног регресионог модела	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Користити шеме Ученике упознати са основним појмовима везаним за просту линеарну регресију и корелацију наводећи адекватне емпиријске примере. Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Индексни бројеви и анализа временских серија**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење индексних бројеваи анализе временских серија на конкретним емпиријским примерима	дефинише појам „индексни бројеви” разликује врсте индексних бројева дефинише индивидуалне индексе израчуна индивидуалне индексе коришћењем софтвера анализира на конкретним примерима израчунате индивидуалне индексе дефинише групне индексе разликује методе конструкције групних индекса израчуна групне *индексе методом агрегата* и *методом средњих вредности* коришћењем софтвера објасни анализу временских серија дефинише појмове „тренд компонената”, „линеарни тренд” и „експоненцијални тренд” користи одговарајући софтвер на конкретним примерима за одређивање линеарног и експоненцијалног тренда анализира израчунате резултате за различите типове тренда дефинише појам „сезонска компонента” разликује методе мерења сезонских варијација	Индексни бројеви – појам и врсте Индивидуални индекси Израчунавање индивидуалних индекса Групни индекси Метод агрегата и метод просечних односа Примена индексних бројева **Анализа временских серија** Тренд компонента Линеарни тренд Експоненцијални тренд Сезонска компонента Мерење сезонских варијација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (32 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Користити шеме Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Пословна статистика**

Трајање модула: **30 часова**

Циљеви модула	Исходи модула	Обавезни и препоручени садржаји модула	Препоручене активности и начин остваривања
Стицање основних знања о пословној статистици као области примењене статистике Оспособљавање ученика за коришћење одговарајућих података за потребе предузећа на конкретним емпиријским примерима	● дефинише појам и основне функције пословне статистике ● наведе изворе података пословне статистике; ● доводи у везу економску статистику и пословну статистику ● идентификује одговарајуће изворе података из предузећа која се користе за потребе извора података економске статистике; наведе врсте података које предузећа у Србији достављају одговарајућим институцијама а за потребе званичне статистике изабере податке званичне статистике који се могу користити у различитим околностима за потребе предузећа покаже статистичко обухватање производње и промета у предузећу применом одговарајући индекса израчуна одговарајуће индексе статистичко обухватања производње и промета у предузећу коришћењем софтвера анализира израчунате резултате одговарајућих индекса статистичког обухватања производње и промета у предузећу употреби статистику запослености за потребе предузећа анализира израчунате резултате одговарајућих показатеља запослености израчуна индексе зарада на конкретним примерима коришћењем софтвера израчуна индексе продуктивности рада на конкретним примерима коришћењем софтвера анализира израчунате резултате индекса зарада и индекса продуктивности	● Пословна статистика – појам и основне функције; ● Извори података пословне статистике; ● Повезаност пословне статистике са економском статистиком; ● Подаци из предузећа који се користе за потребе извора података економске статистике; ● Врсте података које предузећа у Србији достављају одговарајућим институцијама за потребе званичне статистике; ● Подаци званичне статистике за потребе предузећа; ● Статистичко обухватање производње и промета у предузећу применом одговарајућих индекса; ● Статистика запослености; ● Индекс зарада; ● Индекс продуктивности рада	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: ● вежби **Место реализације наставе** ● Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** ● Сви исходи се реализују кроз двочас ● Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе ● Користити презентације ● Користити шеме ● Ученицима дати упутства за обављање статистичких анализа коришћењем софтвера (Excel-а и/или других одговарајућих софтвера који су на располагању). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● тест ● домаћи задатак ● активност на часу ● праћење практичног рада ● тест практичних вештина

2. КЉУЧНЕ РЕЧИ: дескриптивна статистика, корелација, регресија, индекси, временске серије, пословна статистика.

ПРАВО

\endash **ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70
IV	62					62

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

Стицање основних знања о држави и праву
Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката
Формирање става о важности сталног праћења промена правних прописа
Стицање знања о посебним врстама уговора у привреди
Стицање основних знања о управном поступку као базичном правном поступку
Оспособљавање ученика за комуникацију са државним органима

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Основи права и организација државе	35
2.	Привредни субјекти	35

Разред: четврти

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Права и обавезе у вези са пословањем	31
2.	Комуникација са државним органима	31

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Основи права и организација државе**
Трајање модула: **35 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања одржави и праву Праћење стручне литературеи прописа	објасни појам, елементе и функциједржаве класификује државне органе опише поделу власти на законодавну,извршну и судску објасни надлежност најважнијихдржавних органа објасни право и државу као друштвенепојаве и њихову везу објасни појам и елементе правногпоретка објасни појам и елементе правненорме разликује врсте правних норми дефинише појам правног акта разликује изворе права објасни правну снагу правног акта дефинише појам и елементе правногодноса опише субјекте права, правну ипословну способност састави пуномоћје на основу задатихелемената разликује објекте права објасни настанак, мењање и престанакправног односа разликује правне чињенице разликује добровољно и принуднопонашање по правној норми објасни значење принципа уставностии законитости разликује својства појединачнихправних аката објасни значај жалбе	Појам, елементи и функције државе Улога државе у друштву Појам и обележја државне организације Врсте државних органа Појам поделе власти (законодавна, извршнаи судска власт) Надлежност Скупштине, Владе и органа правосуђа Појам права Правни поредак Појам и елементи правне норме Врсте правних норми Појам и врсте правних акта Извори права: Домаћи и међународни извори Правна снага правног акта Субјекти права, правно овлашћење и правна обавеза Заступници – пуномоћје Појам и врсте објеката права Настанак, престанак и мењање правног односа Правне чињенице Примена права Уставност и законитост Правноснажност и извршност Појам, својства и дејства жалбе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (35 часова) **Место реализације наставе** – Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе Препоручене методе: Студија случаја Игра улога **Оцењивање** усмено излагање тест есеј домаћи задатак активности на часу

Назив модула: **Привредни субјекти**
Трајање модула: **35 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о врстама, положају, настанку и престанку привредних субјеката Оспособљавање ученика за израду оснивачких аката привредних друштава, спровођење поступка оснивања и доношење пратеће документације у том поступку	наведе врсте привредних субјекатакоје предвиђа важећи закон дефинише појам предузетника објасни појам, обележја и врстепривредних друштава упореди друштво с ограниченом одговорношћу и акционарско друштво објасни промену правне формепривредног друштва разликује врсте статусних промена разликује финансијске институције поброји врсте банкарских послова наведе послове који чине делатностосигурања објасни берзанске послове објасни начин функционисања брокерско-дилерских друштава објасни значај јавних предузећа објасни надлежност Агенције запривредне регистре објасни садржину оснивачког актапривредног друштва разликује опште правне актепривредних субјеката разликује стечај и ликвидацију као начине престанка привредног друштва	Појам и врсте привредних субјеката Предузетници Атрибути привредног субјекта Обележја и врсте привредних друштава (ортачко, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво) Промена правне форме привредног друштва Статусне промене привредног друштва Припајање Спајање Подела Издвајање Банке, берзе и осигуравајућа друштва Јавна предузећа Органи, оснивачки акт и заступање привредног друштва Правилници друштава (о раду, о систематизацији послова, о рачуноводству, ...), одлуке у привредном друштву Престанак привредног друштва – Стечај иликвидација	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (35 часова) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе Препоручене методе: Студија случаја Игра улога **Оцењивање** усмено излагање тест есеј домаћи задатак активности на часу

Назив модула: **Права и обавезе у вези са пословањем**
Трајање модула: **31 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о посебним врстама уговора у привреди у складу са позитивним правним прописима	објасни појам и особине облигација објасни појам, дејства и врсте уговора разликује облигационе уговоре и уговоре у привреди објасни значај рокова и начин њиховог рачунања у уговорном односу објасни правне последице доцње објасни значај средстава обезбеђења уговорних обавеза објасни начине престанка уговора објасни појам, својства и елементе уговора о продаји објасни права и обавезе уговорних страна из уговора о продаји разликује посебне врсте уговора о продаји објасни транспортне клаузуле састави уговор о продаји на основу задатих елемената објасни појам, својства и елементе уговора о осигурању дефинише осигурани случај објасни ризик у осигурању разликује полису осигурања од листе покрића објасни права и обавезе осигураника и осигуравача разликује врсте осигурања по различитим основама наведе права и обавезе уговорних страна уговора у привреди	Појам облигација (особине, извори и подела облигација) Уговор (појам, закључивање уговора, правна дејства, врсте уговора) Уговори облигационог и уговори привредног права Услов и рок у уговору Појам и врсте доцње Обезбеђење уговорних облигација Престанак уговора (раскид, ништави и рушљиви уговори) Уговор о продаји Обавезе продавца и купца Посебне врсте уговора о продаји Транспортне клаузуле (Е, Ф, Ц и Д) Уговор о осигурању Уговори у привреди уговор о заступању уговор о комисиону уговор о ускладиштењу уговор о шпедицији уговор о превозу уговор о цесији уговор о асигнацији уговор о компензацији уговор о закупу уговор о лизингу уговор о кредиту уговор о изградњи уговор о лиценци уговор о факторингу уговор о пословно-техничкој сарадњи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (31 час) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно оријентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе Препоручене методе: студија случаја игра улога На примеру готовог уговора о продаји ученици уочавају и издвајају битне елементе уговора. Уочавају уговорне стране, рокове, средства обезбеђења, начине престанка уговора и друге елементе. На основу задате реалне ситуације ученици самостално састављају конкретне уговоре користећи све њихове битне елементе **Оцењивање** усмено излагање тест есеј домаћи задатак активности на часу

Назив модула: **Комуникација са државним органима**
Трајање модула: **31 час**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за комуникацију са државним органима Оспособљавање учениказа предузимање радњи у пореском поступку Формирање става ученикао правним последицама пореских прописа	разликује врсте управног поступка наведе органе надлежне за вођење управног поступка разликује врсте учесника у управном поступку састави поднесак на основу задатих елемената објасни фазе управног поступка објасни елементе решења састави жалбу на основу задатих елемената објасни обавезу плаћања пореза разликује права и обавезе пореских обвезника наведе начела пореског поступка попуни пореску пријаву на основу задатих елемената објасни начине утврђивања пореза разликује врсте и елементе пореских аката повеже неблаговремено и нетачно утврђивање пореза са одговарајућим санкцијама разуме сврху и начине спровођења пореске контроле састави жалбу на решење пореског органа разликује пореска кривична дела и пореске прекршаје објасни појам јавних набавки разликује врсте јавних набавки објасни процедуре јавних набавки објасни значај заштите слободне конкуренције објасни појам и циљ инспекцијског надзора	Управни поступак: појам и врсте основна начела надлежни орган Учесници у управном поступку Општење државног органа и странака (поднесци, позивање и достављање) Фазе управног поступка покретање поступка доношење решења поступак по жалби административно извршење решења Пореска обавеза Права и обавезе пореских обвезника Начела пореског поступка Пореска пријава Утврђивање пореза Порески акти: решење о утврђивању пореске обавезе, решење о наплати пореза, закључак и записник Санкције за неблаговремено и нетачно утврђивање пореза Пореска контрола Пореска кривична дела и порески прекршаји Појам и врсте јавних набавки Процедуре јавних набавки Заштита слободне конкуренције Инспекцијски надзор Инспекцијски поступак Надзирани субјект Овлашћења инспектора Врсте мера инспекцијског надзора	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (31 часа) **Место реализације наставе** – Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе Препоручене методе: студија случаја игра улога Кроз симулацију управног поступка ученици се упознају са надлежним органима и странкама у управном поступку. Кроз симулацију пореског поступка истаћи специфичност у односу на општи управни поступак **Оцењивање** усмено излагање тест есеј домаћи задатак активности на часу

	разликује врсте и облике инспекцијског надзора разликује начине покретања инспекцијског поступака наведе права и дужности надзираног субјекта у инспекцијском надзору разликује овлашћења инспектора у вршењу надзора анализира мере у инспекцијском надзору		

КЉУЧНЕ РЕЧИ: правни однос, правна норма, привредни субјекти, уговори, државна управа

МАРКЕТИНГ

\endash **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	62					62

ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:
Стицање знања о маркетингу и маркетинг активностима
Стицање знања о маркетиншким истраживањима
Развијање способности и овладавање вештинама маркетиншких истраживања
Стицање знања о основним инструментима маркетинга
Развијање способности комуникације са окружењем
Развијање способности тимског рада
Развијање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА
ПРЕДМЕТАРазред: четврти

Редни број	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Основи маркетинга	12
2.	Тржиште и маркетиншка истраживања	18
3.	Инструменти маркетинга	32

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Основи маркетинга**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о маркетингу и маркетинг активностима	дефинише појам и улогу маркетинга опише развој концепта маркетинга објасни интегралност и динамичност маркетинга уочи нужност примене маркетинга наведе врсте маркетинг активности објасни значај планирања и организовања маркетинг активности разуме значај контроле и ревизије маркетинг активности	Настанак и развој концепта маркетинга Маркетинг – појам, значај и улога Интегралност и динамичност маркетинга Нужност примене маркетинга Врсте маркетинг активности Планирање и организовање маркетинг активности Контрола и ревизија маркетинг активности	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује као теоријска настава (12 часова) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе. Препоручене методе: студија случаја и игра улога **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Тржиште и маркетиншка истраживања**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о маркетиншким истраживањима Развијање способности и овладавање вештинама маркетиншких истраживања	објасни функције тржишта разликује врсте тржишта разуме концепт сегментације тржишта разликује основне стратегије маркетинга уочи значај конкуренције на тржишту дефинише појам маркетинг истраживања разликује циљеве маркетинг истраживања објасни изворе за маркетинг истраживања разуме значај и сврху истраживања тржишта у пословном одлучивању разликује методе и технике истраживања тржишта објасни методе прикупљања података примени различите методе и технике истраживања тржишта објасни начине обраде прикупљених података објасни улогу МИС-а уочи нужност примене SWOT анализе	Тржиште – појам и функције Врсте тржишта Сегментација тржишта Стратегије маркетинга Конкуренција на тржишту Истраживање тржишта – појам и циљеви Планирање истраживања тржишта Извори података Методе истраживања тржишта Улога и значај истраживања тржишта Маркетинг информациони систем SWOT анализа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује као теоријска настава (18 часова) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе. Препоручене методе: студија случаја и игра улога Коришћење презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

Назив модула: **Инструменти маркетинга**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ МОДУЛА
Стицање знања о основним инструментима маркетинга	дефинише појам маркетинг микса опише производ као инструмент маркетинга класификује производе према различитим критеријумима уочи важност дизајна и марке производа објасни асортиман и врсте асортимана производа дефинише појам и фазе животног циклуса производа објасни процес прихватања новог производа разликује начине позиционирања производа на тржишту дефинише појам и улогу цене као инструмента маркетинга објасни начине диференцирања цена уочи специфичности канала дистрибуције објасни маркетинг стратегије наступа на тржишту објасни улогу тржишне комуникације презентује облике промоције разуме мотиве тражње и куповине и понашање потрошача објасни врсте, циљеве и планирање економске пропаганде опише креирање пропагандне поруке објасни критеријуме за избор медија идентификује средства економске пропаганде доведе у везу трошкове економске пропаганде и обим продаје објасни како се мере ефекти економске пропаганде	Маркетинг микс – појам Инструменти маркетинга Производ као инструмент маркетинга Класификација производа Марка и дизајн производа Асортиман производа Животни циклус производа Нови производ – појам и фазе развоја Процес прихватања новог производа Позиционирање производа Цена као инструмент маркетинга Диференцирање цена Канали дистрибуције Стратегије дистрибуције Промоција као елемент маркетинг микса Облици тржишне комуникације Мотиви тражње и куповине Понашање потрошача Економска пропагандна – појам и циљеви Врсте економске пропаганде Планирање економске пропаганде Медији Средства економске пропаганде Трошкови економске пропаганде Ефекти економске пропаганде Контрола економске пропаганде	- На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици рада** Модул се реализује као теоријска настава (32 часа) **Место реализације наставе** Учионица **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз активно орјентисану наставу, користећи реалне ситуације из праксе. Препоручене методе: студија случаја и игра улога Коришћење презентација **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активност на часу домаћи задатак

\endash **КЉУЧНЕ РЕЧИ**
У маркетинг, маркетинг активности, маркетиншка истраживања, маркетинг микс, тржишна комуникација.

у **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II		72		30		102
III		70		60		130
IV		62		90		152

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Стицање основних радних навика
Развијање способности обављања стручних пословних задатака
Развијање способности праћења позитивних законских прописа
Оспособљавање ученика за оснивање привредног друштва на основу познавања и поштовања законске регулативе
Оспособљавање ученика за припрему и обављање процеса инвентарисања
Оспособљавање ученика за састављање оснивачког биланса
Оспособљавање ученика за отварање пословних књига и књиговодствене евиденције
Оспособљавање ученика за обављање платног промета
Оспособљавање ученика за обављање благајничког пословања
Развијање вештина за обављање општих административних послова
Оспособљавање ученика за обављање пословне кореспонденције и комуникације
Оспособљавање ученика за обављање комерцијалних послова
Развијање вештина истраживања тржишта
Развијање вештина планирања пословних активности и доношења пословних одлука
Оспособљавање ученика за обављање промотивних активности
Оспособљавање ученика за израду презентација
Стицање вештина у обављању послова припреме и израде финансијских извештаја привредног друштва
Развијање вештина организовања, обрачуна, праћења, контроле и анализе пословања
Развијање вештина припреме и израде рачуноводствених извештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извештавања (МСФИ)
Оспособљавање ученика за коришћење књиговодственог софтвера
Повезивање знања и вештина стечених у виртуелном привредном друштву са пословима у реалном привредном друштву
Неговање вештине комуникације у тиму и са окружењем
Развијање интереса за даљи професионални развој у складу са сопственим потребама

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ
МОДУЛА Разред: други

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)		
		Т	В	Б
1.	Оснивање и почетак пословања привредног друштва		32	
2.	Послови платног промета и благајничко пословање		20	
3.	Општи административни послови		20	
4.	Пословање привредног друштва			30

Разред: трећи

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)		
		Т	В	Б
1.	Опште – комерцијални послови производно-трговинског привредног друштва		28	
2.	Рачуноводствени послови производно-трговинског привредног друштва		28	
3.	Годишњи финансијски извештај производно-трговинског привредног друштва		14	
4.	Пословање производно-трговинског привредног друштва			60

Разред: четврти

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)		
		Т	В	Б
1.	Опште – комерцијални послови трговинског привредног друштва		26	
2.	Рачуноводствени послови трговинског привредног друштва		26	
3.	Коришћење програма за књиговодствене послове		10	
4.	Пословање трговинског привредног друштва			90

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Оснивање и почетак пословања привредног друштва**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање учениказа оснивање привредног друштва на основу познавања и поштовања законске регулативе Развијање способности праћења позитивних законскихприписа Оспособљавање ученика за припрему и обављање процеса инвентарисања Оспособљавање ученика за састављање оснивачког биланса и отварања пословних књига	изради кодекс пословног понашања спроведе поступак оснивања привредног друштва састави пријаву за посао спроведе поступак отварања текућег рачуна на основу припремљене прописане документације спроведе поступак инвентарисања састави инвентар састави оснивачки биланс стања отвори пословне књиге	Оснивање привредног друштва пре регистрације Регистрација привредног друштва Радње након регистрације привредног друштва Пријава запослених радника Отварање текућег пословног рачуна Инвентарисање Оснивачки биланс стања Отварање пословних књига	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуелне компаније. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (32 часа) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у бироима за економско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика, 2 часа у континуитету Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. У поступку оснивања виртуелног предузећаи отварања текућег рачуна наставник може користити услуге Сервисног центра Србије (СЦС) и Централне виртуелне банке (ЦВБ) При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика Ученици оснивају привредно друштво. Обављају све активности неопходне за отпочињање посла. Спроводе процедуру отварања текућег рачуна. Ученици путем интернета прикупљају потребне податке. Састављају план активности и организују пословање. Ученици оснивају привредно друштво. Обављају све активности неопходне за отпочињање посла. Спроводе процедуру отварања текућег рачуна. Спроводе инвентарисање, састављају Инвентар и Оснивачки биланс. На основу Биланса отварају пословне књиге. На систематичан начин одлажу и чувају документацију и распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију. Задатке обављају одговорно и ефикасно. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај самостални практични рад праћење индивидуалног и тимског рада презентације

Назив модула: **Послови платног промета и благајничко пословање**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за обављање платног промета Оспособљавање ученика за обављање благајничког пословања	примени правила, процедуре и технике у пословима са готовином организује рад у служби платног промета спроведе поступак пријема, сортирања, класификовања и контроле књиговодствених докумената попуни инструменте платног промета изврши плаћања (готовинска, безготовинска) књижи изводе банке извештава послодавца о стању новчаних средстава организује рад у благајни обави благајничке послове састави благајничку документацију и благајнички дневник изврши исплату, обрачун и ликвидацију аконтација за службени пут спроведе благајничку евиденцију аконтација за службени пут књижи дневне промене благајне изврши контролу докумената и архивирање документа планира редослед обављања активности прати реализацију планираних активности систематизује податке у рачунару обавља послове у складу са кодексом пословног понашања састави извештаје о раду користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова платног промета	Платни промет Инструменти платног промета Извод банке о промету на текућем рачуну Благајничко пословање Благајнички налози Благајнички дневник Контрола и архивирање документације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуелне компаније. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (20 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у бироима за економско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија 2 часа у континуитету, као фаза јединственог рада . Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи.. У поступку обављања платног промета виртуелног предузећа наставник може користити услуге Сервисног центра Србије (СЦС) и Централне виртуелне банке (ЦВБ) Виртуелно предузеће може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализовати договорене послове При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова. Ученици планирају и управљају целокупним процесом рада. Обављају послове платног промета и благајничког пословања. На систематичан начин одлажу и чувају документацију и распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију. Задатке обављају одговорно и ефикасно. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај самостални практични рад посматрање индивидуалног и тимског рада презентације

Назив модула: **Општи административни послови**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина за обављање општих административних послова Оспособљавање учениказа обављање пословне кореспонденције и комуникације Оспособљавање ученика за обављање промотивних активности	организује рад у служби општих послова организује функционално своје радно место планира редослед обављања активности прати реализацију планираних активности обради примљену пошту, акте, документацију заведе документа у деловодник проследи документа одговарајућој служби води записнике састави извештај са састанка води матичну евиденцију запослених врши усмену и писану комуникацију и коресподенцију са странкама организује различите врсте догађаја према упутствима надређеног организује службена путовања према упутствима надређеног организује састанке према упутствима надређеног врши техничке припреме за промоцијуи презентацију према упутствима надређеног врши службену комуникацију и коресподенцију са државним и другим органима који имају јавна овлашћења по налогу претпостављеног води евиденцију о присутности запослених припреми документацију за пријем нових радника врши пријављивање и одјављивање запослених израђује потврде, уверења и решења по основу радног односа	Правно-пословна администрација Оперативни послови у предузећу Пословна кореспонденција и комуникација Администрација о запосленима	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуелне компаније. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (20 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у бироима за економско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија 2 часа у континуитету, као фаза јединственог рада . Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. У поступку обављања општих административних послова виртуалног предузећа наставник може користити услуге Сервисног центра Србије (СЦС) и Централне виртуелне банке (ЦВБ) Виртуелно предузеће може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализовати договорене послове При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова Ученици планирају и управљају целокупним процесом рада у служби. Обављају послове са поштом. Обављају административне послове. Обављају послове кореспонденције и послове комуникације са запосленима, са пословним партнерима и са другима по налогу претпостављеног. Обављају припремне послове за презентације и промоције. Састављају и презентују извештаје о пословању. Утврђују и распоређују одговорности унутар службе. На систематичан начин контролишу, заводе, одлажу, чувају и архивирају документацију. Распоређују податке у одговарајуће фолдере у рачунару. Ученици документују и презентују резултате свог рада путем извештаја и употребом одговарајућих медија за презентацију. Задатке обављају одговорно и ефикасно. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај самостални практични рад посматрање индивидуалног и тимског рада презентације

Назив модула: **Пословање привредног друштва – Блок настава**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Повезивање знања и вештина стечених у виртуелном привредном друштву са пословима у привредном субјекту	представи основне податке о реалном привредном субјекту објасни начин организације рада у службама спроведе послове платног промета обави благајничке послове обави оперативне послове врши писану кореспонденцију са странкама састави пословно писмо обави административне послове у вези са запосленима објасни токове кретања документацијеу привредном субјекту изврши контролу докумената и архивирање документа кратко опише пословне активностии сарадњу привредног субјекта са окружењем упореди рад виртуелног привредног друштва и привредног субјекта	Упознавање са основним подацима о реалном привредном друштву (пун назив, оснивање, делатност, број запослених) Платни промет Благајничко пословање Административни послови Пословна кореспонденција Контрола и архивирање документације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **Практична настава у блоку** (30 школских часова, односно 5 радних дана по 6 школских часова) **Место реализације наставе** **Блок настава** се организује у привредном субјекту у којем је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за економско пословање (виртуелно предузеће). **Препоруке за реализацију наставе** Блок наставу реализовати у другом полугодишту у недељи пре или након пролећног распуста, пет дана у континуитету Наставник ученицима даје задатке који се односе на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем извештаја (или дневника) наставник проверава и оцењује оствареност дефинисаних исхода Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, предају наставнику извештаје (или дневник) у писаној форми. Које ће активности ученици реализовати зависи од места реализације блок наставе. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици могу да презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода активност на блок настави праћење практичног рада самостални практични рад – пројекат

Назив модула: **Опште-комерцијални послови производно-трговинског привредног друштва**
Трајање модула: **28 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за обављање комерцијалних послова Развијање вештине истраживања тржишта Развијање вештина планирања пословних активности и доношења пословних одлука Оспособљавање учениказа обављање пословне комуникације Оспособљавање ученика за обављање пропагандних активности Оспособљавање ученика за израду презентација	организује рад у опште-комерцијалној служби производно-трговинског предузећа изради месечну евиденцију присутности производних и осталих радника-карнет истражи тржиште набавке и тржиште продаје састави план набавке и план продаје пошаље упит добављачу предложи најповољнију понуду изради поруџбину на основу налога послодавца изврши набавку основних средстава и материјала организује складиштење материјала ажурира залихе евидентира приспеле рачуне у књигу примљених рачуна састави калкулацију набавне цене (основних средстава и материјала) требује материјал и ситан инвентар на основу радног налога састави потребну документацију за производно-трговинске послове састави калкулацију цене коштања и продајне цене производа	Преглед броја радних сати проведених на раду Истраживање тржишта набавке и продаје Планирање набавке и продаје Набавка и продаја основних средстава Набавка материјала Трошење материјала Израда калкулација Пријем, контрола, завођење и слање документације Израда документације у набавци и продаји Израда калкулација Пословна кореспонденција са комитентима Израда рекламног и пропагандног материјала Извештај о раду комерцијалне службе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуелне компаније. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (28 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у бироима за економско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија 2 часа у континуитету, као фаза подељеног рада. Једна ротација траје 14 недеља, што чини 28 часова рада у једној служби.

	пошаље понуду купцима изврши продају производа и услуга пошаље купцу рачун – отпремницу евидентира послате рачуне у књигу излазних рачуна проследи документацију књиговодству на књижење учествује у пословима рекламе и пропаганде производно-трговинског предузећа распореди планиране активности опште-комерцијалне службе према приоритету реализације прати реализацију активности опште-комерцијалнеслужбе примени важеће прописе потребне за послове опште- комерцијалне службе састави дневне и периодичне извештаје о раду опште-комерцијалне службе презентује рад опште-комерцијалне службе		Наставник покреће део пословатако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва.На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса рачуноводствене службе. Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализовати договоренепослове. При креирању импулса наставник користи знања и вештине које суученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика Наставник врши правилне ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби Послови ове службе обухватају ипослове који су обављани у првој години учења. После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користеимпулси који ће повећати сложеност послова Наставник подстиче сарадњуопште – комерцијалне службе са рачуноводственом службом. У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама уоквиру школских тимова Приликом истраживања тржишта потенцијалних добављача и купаца наставник и ученици могу користити базу регистрованих виртуелних предузећа у Србији на сајту Сервисног центра Ученици планирају и управљају целокупним процесом рада у служби. Обављају послове набавке (материјала) и продаје (производа). Учествују у истраживању тржишта, планирању и спровођењу набавке и продаје. Организују пријем и складиштење материјала и отпрему продатих производа. Обављају административне послове у области набавке тако што примају, контролишу, заводе и архивирају документацију од добављача. Обављају и административне послове у области продаје тако што креирају и састављају потребну документацију. Врше пословну кореспонденцију са комитентима. Обављају послове рекламе и пропаганде. Састављају и презентују извештаје о пословању. Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са рачуноводственом службом. Задатке обављају одговорно иефикасно. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај самостални практични рад праћење индивидуалног и тимскограда презентације

Назив модула: **Рачуноводствени послови производно – трговинског привредног друштва**
Трајање модула: **28 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за обављање рачуноводствених послова Развијање вештина организовања, обрачуна, праћења, контроле и анализепословања	планира активности рачуноводствене службе спроводи поступак контроле, сортирања и архивирања књиговодствених докумената везаних за производњу примени важеће законске прописе и контни оквир за привредна друштва, задруге и предузетнике контира пословне промене у налогуза књижење на основу примљене и контролисане документације од опште-комерцијалне службе књижи пословне промене у пословним књигама књижи у аналитичкој и синтетичкој евиденцији усагласи аналитичке и синтетичке евиденције књижи приходе и расходе производно-трговинског привредног друштва књижи пописом утврђене вишкове и мањкове књижи продају готових производа књижи промену вредности залиха провери исправност књижења састави Пробни биланс производно-трговинског привредног друштва обрачуна порез на додату вредност попуни пореску пријаву књижи обрачун пореза на додату вредност обрачуна зараде запослених књижи зараде и исплате зарада обрачуна рачуноводствену амортизацију за претходни период састави дневне и периодичне извештаје о раду рачуноводствене службе презентује рад рачуноводствене службе запосленима у привредном друштву	Контрола, сортирање и архивирање документације производно-трговинског привредног друштва Књиговодствена евиденција основнихсредстава и залиха Књиговодствена евиденција материјала Књиговодствена евиденција обавеза испословања Књиговодствена евиденција потраживања испословања Обрачун, књиговодствена евиденција ипопуњавање пријаве за ПДВ Обрачун амортизације Обрачун и исплата зарада Књиговодствена евиденција прихода ирасхода Пробни биланс производно-трговинскогпривредног друштва Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења,планом рада и начинима оцењивања Приликом реализације модула користитиКонцепт модела виртуелне компаније. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће обликенаставе: вежбе (28 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у бироима заекономско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија 2 часа у континуитету, као фаза подељеног рада. Једна ротација траје 14 недеља, што чини 28часова рада у једној служби. Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којимасе остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса других служби Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализоватидоговорене послове При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладалииз других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални итимски рад ученика Наставник врши правилне ротације ученикапо службама како би сваки ученик савладаопослове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби Послови ове службе обухватају и пословекоји су обављани у првој години учења. После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси којиће повећати сложеност послова У реализацији наставе наставник треба дасарађује са колегама у оквиру школских тимова Наставник подстиче сарадњу рачуноводствене службе са опште-комерцијалном службом. Ученици контролишу, сортирају и правилноодлажу књиговодствену документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. Прате пословне процесе на основу докумената. Контирају на налозима за књижење и књижена основу њих. Воде аналитичку евиденцију набавке и трошења материјала, потраживања од купаца и обавеза према добављачима. Воде синтетичку евиденцију материјала, основних средстава, потраживања, обавеза,расхода, прихода, платног промета, ПДВ-а привредног друштва у финансијском књиговодству. При крају сваке ротације, ученици врше контролу књижења и састављају Пробни биланс. Састављају и презентују извештаје о пословању. Утврђују и распоређују одговорности унутарслужбе и сарађују са опште-комерцијалном службом. Задатке обављају одговорно и ефикасно. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај самостални практични рад праћење индивидуалног и тимског рада презентације

Назив модула: **Годишњи финансијски извештај производно – трговинског привредног друштва**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина припремеи израде рачуноводствених извештаја у складу са МСФИ	припрема податке за израду финансијских извештаја у складу са МСФИ састави извод из аналитичке евиденције (купаца, добављача, готових производа, материјала) пошаље изводе отворених ставки обрачун ПДВ-а на крају обрачунског периода упореди стварно и књиговодствено стање сведе књиговодствено на стварно стање састави коначан обрачун амортизације састави извештај погонског књиговодства о стању залиха прокњижи промену залиха готових производа састави Закључни лист производно-трговинског предузећа састави Биланс стања производно-трговинског предузећа састави Биланс успеха производно-трговинског предузећа наведе друге извештаје обухваћене редовним годишњим извештавањем у складу са МСФИ објасни садржај и значај редовног годишњег финансијског извештаја	Предзакључна књижења Закључни лист Биланс стања Биланс успеха Други извештаји обухваћени редовним годишњим извештавањем у складу са МСФИ	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (14 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика, 2 часа у континуитету Сви импулси потребни ученицима налазе сеу пословним књигама виртуелне компаније Због обимне документације коју треба припремити за сваког ученика препорука је да се послови поделе и одраде по групама. Свака група о извршеним пословима обавештава остале групе путем презентације. Приликом састављања финансијских извештаја користити оригиналне обрасце Обрачунски период је целокупно пословање виртуелне компаније **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај самостални практични рад праћење индивидуалног и тимског рада презентације

Назив модула: **Пословање производно-трговинског привредног друштва – Блок настава**
Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Повезивање знања и вештина стечених у виртуелном привредном друштву са пословима у привредном субјекту	представи организациону структуру реалног привредног друштва објасни начин организације радау службама реалног привредног друштва састави потребну документацију везану за послове са комитентима спроведе послове набавке спроведе послове продаје представи послове рекламе и пропаганде производно – трговинског предузећа спроведе књиговодствену евиденцију набавке и продаје спроведе књиговодствену евиденцију прихода и расхода реалног производно-трговинског привредног друштва прикаже поступак израде завршног рачуна у складу са МСФИ објасни поступак контроле и архивирања документације у реалном привредном субјекту састави извештај о пословању привредног друштва	Упознавање са организационом структуром реалног привредног друштва Послови са комитентима Послови набавке и продаје Послови рачуноводствене службе Годишње извештавање Контрола и архивирање документације	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **Практична настава у блоку** (60 школских часова, односно 10 радних дана по 6 школских часова) **Место реализације наставе** **Блок настава** се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за економско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Препоручена динамика реализације блок наставе у предузећу: при крају првог полугодишта и средином другог полугодишта пре пролећног распуста. (2 пута по 5 дана у континуитету). Блок настава се организује у привредном субјекту у којем је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за економско пословање (виртуелно предузеће). Наставник ученицима даје задатке који се односе на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем извештаја (или дневника) наставник проверава и оцењује оствареност дефинисаних исхода Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По завршетку блок наставе, предају наставнику извештаје (или дневник) у писаној форми. Које ће активности ученици реализовати зависи од места реализације блок наставе. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици могу да презентују користећи одговарајуће медије за презентацију. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода активност на блок настави праћење практичног рада самостални практични рад – пројекат

Назив модула: **Опште – комерцијални послови трговинског привредног друштва**
Трајање модула: **26 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Развијање вештина обављања промета робе у земљи	организује рад опште-комерцијалне службе води коресподенцију са комитентима на домаћем тржишту израђује делове плана маркетинга према упутствима надређеног састави рекламни оглас за промоцију у новинама и часописима састави промотивне флајере дистрибуира промотивни материјал предузећа различитим каналима састави потребну документацију за набавку и продају робе изврши набавку робе на домаћем тржишту организује пријем, отпрему и складиштење робе креира лагер листу састави калкулације цена робе утврди потенцијалну разлику у цени састави ценовник робе	Пословна кореспонденција са комитентима на домаћем тржишту Израда делова плана маркетинга (према упутствима надређеног) Израда рекламног и пропагандног материјала Дистрибуција промотивног материјала Израда калкулација цена робе Набавка робе Складиштење робе Продаја робе Нивелација продајних цена Извештај о раду опште-комерцијалнеслужбе	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуелне компаније. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (26 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују бироима за економско пословање

	састави рекламацију изврши продају робе на домаћем тржишту ажурира лагер листу нивелише продајне цене робе проследи сортирану документацију рачуноводственој служби на књижење распореди планиране активности опште-комерцијалне службе према приоритету реализације прати реализацију активности опште-комерцијалне службе		**Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Симулација пословања се одвија 2 часа у континуитету, као фаза подељеног рада. Једна ротација траје 13 недеља, што чини 26 часова рада у једној служби. Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса друге службе При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализовати договорене послове Приликом истраживања тржишта потенцијалних добављача и купаца наставник и ученици могу користити базу регистрованих виртуелних предузећа у Србији на сајту Сервисног центра Србије. Приликом истраживања тржишта потенцијалних добављача и купаца из иностранства наставник и ученици могу користити међународну базу регистрованих виртуелних предузећа ЕУРОПЕН. Наставник врши ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближноједнак број часова у свакој служби После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користеимпулси који ће повећати сложеност послова Наставник подстиче сарадњуопште-комерцијалне службе са рачуноводственом службом. У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама уоквиру школских тимова Ученици планирају и управљају целокупним процесом рада у служби. Вршенабавку и продају робе у земљи и иностранству. Примају, контролишу заводеи архивирају документацију. Креирају и састављају потребну документацију. Обављају пословну кореспонденцију са комитентима. Ученици контролишу, сортирају исправилно одлажу увозно- извозну документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. Прате пословне процесе на основу докумената. Врше пословну кореспонденцију са иностраним партнерима. Састављају документацију и обрачуне за увозно-извозне послове. Састављају и презентују извештајео раду. Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са рачуноводственом службом. Задатке обављају одговорно иефикасно. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај \endash самостални практични рад \endash праћење индивидуалног и тимског рада \endash презентације

Назив модула: **Рачуноводствени послови трговинског привредног друштва**
Трајање модула: **26 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање вештине рачуноводственог приказивања пословних процеса Оспособљавање ученика за самостално обављање рачуноводствених послова Оспособљавање ученика за примену рачуноводственихначела и књиговодствених начела уредности	планира активности рачуноводствене службе извршиконтролу примљене документације од опште-комерцијалне службе састави налоге за књижење води аналитичку и синтетичку евиденцију купаца и добављача евидентира набавку и продају робе у робном и финансијском књиговодству усагласи аналитичку и синтетичку евиденцију робе, купаца и добављача књижи вишкове и мањкове робе по попису (у велепродаји) књижи нивелације цена изврши плаћања доспелих обавеза састави и пошаље опомене купцима за кашњења у плаћањима заведе рачуне у Књигу примљених рачуна и Књигу издатих рачуна води Књигу евиденције промета за велепродају (КЕПУ) књижи остварену разлику у цени књижи расходе и приходе трговинског привредног друштва изврши предзакључна књижења провери исправност књижења састави Пробни биланс трговинског привредног друштва одложи документацију рачуноводствене службе састави извештај о раду рачуноводствене службе	Контрола, сортирање и архивирање документације Књиговодствено обухватање набавке робе Књиговодствено обухватање продаје робе Усаглашавање аналитичке и синтетичке евиденције Књига евиденције промета Књиговодствена евиденција расхода и прихода трговинског привредног друштва Пробни биланс Извештај о раду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Приликом реализације модула користити Концепт модела виртуелне компаније. **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (26 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинетске вежбе се реализују у бироима за економско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Симулација пословања се одвија 2 часа у континуитету, као фаза подељеног рада. Једна ротација траје 13 недеља, што чини 26 часова рада у једној служби. Наставник покреће део послова тако што креира импулсе помоћу којих симулира окружење привредног друштва. На тај начин иницира активности ученика којима се остварују наведени исходи. Остале активности службе потичу од импулса друге службе При креирању импулса наставник користи знања и вештине које су ученици савладали из других предмета, а процесе симулира на начин да се обезбеди индивидуални и тимски рад ученика Служба виртуелног предузећа може успостављати контакте са другим виртуелним предузећима и реализовати договорене послове Наставник врши ротације ученика по службама како би сваки ученик савладао послове сваке службе. Сваки ученик треба да проведе приближно једнак број часова у свакој служби После извршене ротације послови се понављају, с тим да се користе импулси који ће повећати сложеност послова Наставник подстиче сарадњу рачуноводствене службе са опште-комерцијалном службом У реализацији наставе наставник треба да сарађује са колегама у оквиру школских тимова Послови ове службе обухватају и послове који су обављани у рачуноводственој службиу претходној години учења. Ученици контролишу, сортирају и правилно одлажу књиговодствену документацију у регистраторе и систематизују документа у одговарајуће фолдере у рачунару. Прате пословне процесе на основу докумената. Контирају на налозима за књижење и књиже на основу њих. Воде књиговодствену евиденцију набавке и продаје робе на домаћем тржишту, потраживања и обавезе, расходе и приходе проистекле из купопродаје робе. Обрачунавају и књиже ПДВ. Прате рокове плаћања. При крају сваке ротације, ученици врше контролу књижења и састављају Пробни биланс. Ученици састављају и презентују извештајео пословању Утврђују и распоређују одговорности унутар службе и сарађују са опште-комерцијалном службом предузећа.

			Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода прегледање документације писани извештај самостални практични рад праћење индивидуалног и тимског рада презентације

Назив модула: **Коришћење програма за књиговодствене послове**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење књиговодственог софтвера	користи одговарајући књиговодствени софтвер припреми финансијске извештаје помоћу програма за књиговодство процени предности електронске обраде података	Унос свих података финансијског књиговодства у одговарајући софтвер Штампање Закључног листа из програма Упоређивање програмског и ручно израђеног Закључног листа	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: вежбе (10 часова) кроз симулацију рада у виртуелном привредном друштву (двочас) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Препоруке за реализацију наставе** Симулација пословања се одвија као фаза јединственог рада ученика, 2 часа у континуитету Сви импулси потребни ученицима налазе се у налозима за књижење из претходног периода **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода праћење уноса података у одговарајући софтвер посматрање индивидуалног и тимског рада презентације

Назив модула: **Пословање трговинског привредног друштва – Блок настава**
Трајање модула: **90 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања и вештина на пословима финансијског извештавања	представи привредно друштво кроз његове пословне активности спроведе пословну кореспонденцију са комитентима на домаћем тржишту сагледа обим сарадње привредног друштва са другим предузећима опише план маркетинга и његове делове учествује у изради рекламног и пропагандног материјала сагледа рад набавне и продајне службе објасни токове дистрибуције промотивног материјала састави обавештење – огласо промоцији наведе асортиман робе реалног трговинског привредног друштва састави потребну документацију за набавку и продају робе спроведе набавку и продају робе састави калкулације цена робе заведе рачуне у Књигу примљених рачуна и Књигу издатих рачуна обрачуна остварену разлику у цени спроведе књиговодствену евиденцију пословања реалног трговинског привредног друштва	Упознавање са пословним активностима реалног привредног друштва Пословна кореспонденција реалног трговинског привредног друштва са комитентима на домаћем тржишту План маркетинга Послови рекламе и пропаганде Набавка и продаја робе на домаћем тржишту Књиговодствена евиденција пословањатрговинског привредног друштва	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: **Практична настава у блоку** (90 школских часова, односно 15 радних дана по 6 школских часова) **Место реализације наставе** **Блок настава** се реализује у предузећу у коме је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за економско пословање **Препоруке за реализацију наставе** Препоручена динамика реализације блок наставе у предузећу: при крају првог полугодишта, средином другог полугодишта пре пролећног распуста и у последњем месецу другог полугодишта (3 пута по 5 дана у континуитету). Блок настава се организује у привредном субјекту у којем је могуће реализовати наведене исходе или у бироу за економско пословање (виртуелно предузеће). Наставник ученицима даје задатке који се односи на послове дефинисане исходима учења. Прегледањем урађених

			задатка наставник проверава оствареност дефинисаних исхода Ученици самостално израђују добијене задатке у оквиру реализације блок наставе. По повратку са блок наставе, предају наставнику извештаје (или дневнике) у писаној форми о извршеним активностима. Које ће од активности бити реализоване зависи од места реализације блок наставе. Сазнања и искуства стечена на блок настави ученици презентују користећи одговарајуће медије за презентацију **цењивање** редновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода активност на блок настави праћење практичног рада самостални практични рад – пројекат презентације

5. КЉУЧНЕ РЕЧИ: платни промет, набавка, продаја, складиштење, реклама, пропаганда, промоција, администрација, рачуновод-ство, извештаји.

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

\endash **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV		62				62

2. **ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:**

Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања;
Развијање предузетничких вредности и способности да се препозна предузетничка могућност (шанса) у пословном окружењу;
Развијање пословног и предузетничког начина размишљања;
Оспособљавање за формулисање и процену пословних идеја;
Оспособљавање за самозапошљавање;
Оспособљавање за израду једноставног пословног плана мале фирме;
Развијање способности комуникације са окружењем;
Развијање способности тимског рада;
Развијање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања;
Развијање интереса за даљи професионални развој у складу са сопственим потребама;
Развијање личних и професионалних ставова.

6. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ
МОДУЛА Разред: **Четврти**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
4.	Основи предузетништва		30
5.	Пословни план		32

\endash **ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

Назив модула: **Основи предузетништва**
Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
тицање знања о основним појмовима предузетништва Оспособљавање учениказа развијање пословних и	дефинише појам предузетништва објасни значај предузетништва наведе карактеристике предузетника; објасни значај мотивационих факторау	Појам и значај предузетништва; Мотиви предузетника; Основне одреднице предузетништва Профил и карактеристике успешног	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

предузетничких знања, вештина и понашања Упознавање са облицима нефинансијске и финансијске и институционалне подршке предузетништву Упознавање са менаџментом у предузетничком бизнису	предузетништву; доведе у однос појмове иновативност, предузимљивост и предузетништво; наведе адекватне примере предузетништва из локалног окружења; разликује корпоративно и социјално предузетништво препозна различите начине отпочињања посла у локалној заједници. објасни правне форме за регистрацију пословних субјеката у Србији	предузетника; Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција. Врсте предузетништва Правни аспекти покретања бизниса. Институције и инфраструктура за подршку предузетништва у Србији Нефинансијска подршка развију предузетништва Финансијска подршка развију предузетништва Менаџмент функције (планирање, организовање, вођење и контрола); Информационо-комуникационе технологије (ИКТ) у пословању	**Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (30 часова) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет / учионица
	опише основне кораке у процесу регистрације привредних субјеката у Србији познаје институције за подршку предузетнишву разликује облике нефинансијске и финансијске подршке наведе могуће начине финансирања сопствене делатности; објасни суштину основних функција менаџмента наведе особине успешног менаџера; изабере најприкладнију организациону форму привредне активности; објасни значај ИКТ за савремено пословање; опише важност непрекидног иновирања производа или услуга;		**Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Предузетништво и предузетник: Дати пример успешног предузетника и/или позвати на час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима илипосета успешном предузетнику; **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада

Назив модула: **Пословни план**
Трајање модула: **32 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
звијање способности за формулисање и процену пословних идеја Оспособљавање ученика да разуме и доведе у везу све делове бизнис плана Оспособљавање ученика за израду и презентовање бизнисплана	примени креативне технике избора пословне идеје познаје механизме процене пословних идеја вреднује пословне идеје; разуме садржај и значај бизнис плана; објасни значај планирања и селекције људских ресурса за потребе организације; објасни основне елементе производног плана истражи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште: анализира информације о тржишту састави маркетинг план састави биланс стања и биланс успеха објасни на примеру појам и врсте трошкова, цену коштања и инвестиције; израчуна преломну тачку рентабилности на једноставном примеру; разуме токове готовине; припреми бизнис план уз подршку наставника ментора изради коначан (једноставан) бизнис план за сопствену бизнис идеју; презентује бизнис план оцени сопствени бизнис план наоснову задатих критеријума	Трагање за пословном идејом – како је открити, методе и анализа; Зашто је важно имати квалитетан бизнис план? Структура бизнис плана Менаџмент људских ресурса Менаџмент производње и производних процеса; Тржишне могућности пословног подухвата Елементи маркетинг микса, SWOT анализа; Истраживање тржишта – прикупљање и анализирање информација о купцима и конкуренцији; Финансијски извештаји: биланс стања, биланс успеха, биланс токова готовине (cashflow); Калкулација прихода, трошкова и профита Калкулација обима инвестиције Преломна тачка рентабилности Израда целовитог бизнис плана за сопствену бизнис идеју; Презентација појединачних/групних бизниспланова	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе вежбе (32 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: вежби **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Развијање пословне идеје: Користити „*олују идеја"* и вођене дискусије да се ученицима помогне у креативном осмишљавању бизнис идеја и одабиру најповољније. Препоручити ученицима да бизнис идеје траже у оквиру свог подручја рада али не инсистирати на томе. Ученици се дела на групе окупљене око једне пословне идеје у којима остају до краја. Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставниковим упутствима. Пожељно је организовати посету малим предузећима где ће се ученици информисати о начину деловања и опстанка тог предузећа на тржишту. Оцена пословне идеје: Користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања. Користити најједноставније табеле за израду биланса стања, биланса

			успеха и биланса новчаних токова. Обрадити садржај на примерима из праксе Методе рада: Мини предавања Симулација Студија случаја Дискусија **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу домаће задатке тестове знања израду практичних радова (маркетинг, организационо-производни и финансијски план) израду коначне верзије бизнис плана презентацију бизнис плана

8. КЉУЧНЕ РЕЧИ: пословна идеја, предузетник, предузетништво, бизнис план, мала предузећа, самозапошљавање.

2.2.2.5 Б2: ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРОГРАМИ

НАЦИОНАЛНА ЕКОНОМИЈА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	70					70

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

Стицање основних знања о привредном развоју;
Стицање знања о економским показатељима привредног развоја;
Стицање основних знања о привредном систему и економској политици;
Стицање знања о облицима, разлозима и ефектима интеграција светске привреде;
Стицање знања о одрживом развоју Републике Србије;
Повезивање добијених знања са осталим стручним предметима.

У **НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ**

МОДУЛА Разред: **Трећи**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		В	
у	Привредни развој	22	
у	Привредни систем и економска политика	12	
у	Интеграција светске привреде	12	
у	Одржив развој Републике Србије	24	

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Привредни развој**

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
Стицање основних знања опривредном развоју Стицање основних знања о економским показатељима	дефинише националну економију објасни предмет изучавања националне економије дефинише националну економијукао примењену макроекономску дисциплину објасни однос макро и микро економских дисциплина разликује привредни раст и развој дефинише концепт одрживог развоја објасни концепт одрживог развоја класификује факторе привредногразвоја објашњава факторе привредногразвоја	Појам националне економије Предмет националне економије Национална економија као примењена макроекономска дисциплина Однос макро и микро економских дисциплина Привредни раст и развој Еволуција теорије привредног развоја („од раста ка одрживом развоју") Концепт одрживог развоја Фактори привредног развоја – појам и врсте Индикатори привредног развоја	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (**22 часа**) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе

	наведе индикаторе привредног развоја разликује основне економске показатеље објасни појам „Бруто домаћи производ(БДП)" дефинише бруто национални доходак дефинише бруто национални расположиви доходак наведе остале економске показатеље наведе структуру БДП-а у тросекторском моделу дефинише економски састав становништва као економски показатељ дефинише обим и структуру робнеразмене с иностранством као економски показатељ укаже на значај степена запослености као економског показатеља наведе остале индикаторе привредногразвоја опише остале индикаторе привредногразвоја објасни индекс људског развоја	**Основни економски показатељи** Бруто домаћи производ (БДП) БДП по глави становника Бруто национални доходак Бруто национални расположиви доходак **Остали економски показатељи** Структура извора БДП-а у тросекторском моделу Економски састав становништва Обим и структура робне размене с иностранством Степен запослености **Остали индикатори привредног развоја (социјални индикатори, еколошки индикатори)** Индекс људског развоја (ХДИ)	Користити презентације Користити шеме Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестови знања домаћи задатак активност на часу

Назив модула: **Привредни систем и економска политика**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о привредном систему и економској политици	објасни појам привредног система наведе елементе привредног система објасни институције и организације као елементе привредног система доведе у везу привредни систем и економску политику наведе кључне макроекономске циљеве наведе врсте економске политике доведе у везу привредни систем и промене у привредном систему дефинише појам „транзиција" објасни реформу привредног системау транзиционом периоду	Појам привредног система Елементи привредног система Институције и организације Привредни систем и економска политика Кључни макроекономски циљеви Врсте економске политике Веза економске политике и привредног раста Нормативни и реални привредни систем Реформа привредног система у транзиционом периоду	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења,планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (**12 часова**) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активноорјентисане наставе Користити презентације Користити шеме Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестови знања домаћи задатак активност на часу

Назив модула: **Интеграција светске привреде**
Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о облицима, разлозима и ефектима интеграција светске привреде	дефинише економске интеграције наведе разлоге економских интеграција наведе потенцијалне (могуће) ефекте економских интеграција опише шансе глобализације идентификује ризике глобализације дефинише СТО-у наведе функције СТО наведе међународне финансијске организације објасни улогу међународних финансијских организација наведе регионална партнерства објасни најсложенији облик интеграције – Европску унију	Појам економских интеграција Разлози економских интеграција Потенцијални (могући) ефекти економских интеграција Глобална и регионална партнерства Шансе глобализације Ризици глобализације Међународни споразуми и Светска трговинска организација (СТО) Међународне финансијске организације Регионална партнерства Европска унија као регионални лидер	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (**12 часова**) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе Користити презентације Користити шеме Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестови знања домаћи задатак активност на часу

Назив модула: **Одржив развој Републике Србије**

Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о одрживом развоју Републике Србије	● наведе карактеристике привредног развоја Републике Србије у XXI веку доведе у везу историјско наслеђе и привредни развој анализира индикаторе макроекономских кретања у периоду 2000–2018. наведе структуру извора БДП-а у периоду 2000–2018. анализира спољнотрговинске и финансијске токове у периоду 2000–2018. објасни предности, слабости, шансе и претње за одржив развој Републике Србије идентификује националне приоритете одрживог развоја наведе стубове одрживог развоја објасни одржив развој привреде објасни одржив развој друштва доведе у везу одржив развој и заштиту животне средине (рационално располагање природним ресурсима) доведе у везу избор економских политика и одрживог развоја економије објасни нужност (потребу) реструктурирања привреде Републике Србије објасни нужност (потребу) реиндустрализације наведе потенцијале за развој пољопривреде доведе у везу значај инфраструктурних приоритета (енергетика и саобраћај) и одрживог развоја економије објасни значај образовања за одржив економски развој. доведе у везу информационе технологије, економију знања и одрживи економски развој доведе у везу научно-технолошке политике и одрживи развој економије наведе друштвене услове одрживог развоја анализира популациону политику као услов одрживог развоја доведе у везу социјалну сигурност, смањење сиромаштва са друштвеним условима одрживог развоја објасни спровођење стратегије одрживог развоја	● **Привредни развој Републике Србије у XXI веку** ● Историјско наслеђе ● Индикатори макроекономских кретања у периоду 2000–2018. ● Структура извора БДП-а у периоду 2000–2018. ● Спољнотрговински и финансијски токови у периоду 2000–2018. ● Предности, слабости, шансе и претње за одржив развој Републике Србије ● Национални приоритети одрживог развоја ● **Стубови одрживог развоја** ● Одржив развој привреде ● Одржив развој друштва ● Заштита животне средине – рационално располагање природним ресурсима ● **Одржив развој економије** ● Избор економских политика ● Реструктурирање привреде Републике Србије ● Реиндустрализација ● Потенцијал за развој пољопривреде ● Инфраструктурни приоритети – енергетика и саобраћај ● Образовање ● Информационе технологије и економија знања ● Одрживост научно-технолошке политике ● Регионални развој ● Спољнотрговинска политика ● **Друштвени услови одрживог развоја** ● Популациона политика ● Социјална сигурност ● Смањење сиромаштва ● **Спровођење стратегије одрживог развоја** ● Изабрани индикатори одрживог развоја (Гини коефицијент, БДП по глави становника, унутрашњи и спољни дуг)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: ● теоријска настава (**24 часа**) **Место реализације наставе** ● Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** ● Модул се реализује кроз методе активно орјентисане наставе ● Користити презентације ● Користити шеме ● Користити сајтове Републичког завода за статистику, Народне банке Србије, Владе Републике Србије и Привредне коморе Србије **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● усмено излагање ● тестови знања ● домаћи задатак ● активност на часу

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Национална економија, привредни развој, привредни систем, економске интеграције, одрживиразвој.

КОМЕРЦИЈАЛНО ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

Годишњи фонд часова: **70**

Разред: **Трећи**

Циљеви учења: – Стицање знања о основним карактеристикама производа и робног асортимана;
Оспособљавање ученика да овладају вештинама које доприносе правом и одговорном избору робе;
Стицање компетенција значајних за свакодневни живот и даљи професионални развој;
Развијање самосталности у раду стварањем услова за практичну активност ученика.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појам, систематизација и класификација робе	Стицање основних знања о појму „роба”	дефинише појам робе наведе карактеристике робе класификује различите типове робе	Појам и карактеристике робе; Систематизација и класификација робе;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (70 часова) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** користити сва доступна наставна средства користити мултимедијалне презентације упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу примењивати рад у паровима и рад у мањим групама мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи истраживачки приступ континуирано упућивати ученике на примену комерцијалног познавања робе у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе **Праћење и вредновање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода усмено излагање тестове знања активности на часу домаћи задатак **Оквирни број часова по темама** Појам, систематизација и класификација робе (3) Квалитет робе (7) Амбалажа и паковање робе (7) Складиштење и транспорт робе (3) Минералне сировине (5) Енергија (12) Металуршки производи (8) Неметални производи (7) Хемијски производи (6) Прехрамбени производи (12)
Квалитет робе	Стицање знања о квалитету и факторима који утичу на квалитет робе Стицање знањао својствима и показатељима квалитета робе, дизајну робе и маркама робе	дефинише квалитет наведе факторе који утичу на формирање квалитета робе разликује својства и показатеље квалитета робе наведе методе испитивања квалитета робе дефинише дизајн робе идентификује различите нивое квалитета производа; разликује симболе квалитета робе анализира различите прописе који регулишу квалитет робе у промету дефинише декларисање и обележавање производа објасни значење цифара код бар-кода наведе предности декларисања помоћу бар-кода	Појам квалитета; Фактори који утичу на формирање квалитета робе; **Својства и показатељи квалитета робе** (основна физичка својства, физичко-хемијска својства, експлоатациона и естетска својства робе, методе испитивања органолептичких својстава робе). Дизајн робе (производа). Ниво квалитета робе. Марка и друге ознаке као симболи квалитета робе. Прописи који регулишу квалитет робе у промету (стандарди, норме квалитета, технички нормативи) Атест о квалитету. Декларисање и обележавање производа; EAN систем декларације (бар-код).	
Амбалажа и паковање робе	Стицање основних знања о амбалажи и паковању робе	дефинише амбалажу и паковање наведе функције амбалаже разликује амбалажу наведе примере различите амбалаже разликује системе комерцијалних паковања	Појам амбалаже и паковања;Функције амбалажа; **Подела амбалаже**. Амбалажа од папира и картона, амбалажа од дрвета, стаклена амбалажа, метална амбалажа. Амбалажа од пластичних маса. Текстилна амбалажа. Амбалажа од комплексних материјала. Системи комерцијалних паковања.	
Складиштење и транспорт робе	Стицање основних знања о складиштењу и транспорту робе	разликује врсте заштите производа током складиштења и транспорта наведе узроке кварења робе (производа) разликује пиктограме за транспорт опасних материјала	Заштита производа током складиштења и транспорта Узроци кварења робе (производа) Складиштење и транспорт опасних материјала	
Минералне сировине	Стицање знања о минералним сировинама	дефинише минералне сировине наведе основе рударске технологијеразликује специфичности рударске технологије објасни фазе производног процеса у рударству	Појам и природа минералних сировина **Основи рударске технологије.** Специфичности рударске технологије. Фазе производног процеса у рударству.	
Енергија	Стицање знања о енергији и различитим облицима енергије	дефинише економски и технолошки значај енергије разликује облике енергије наводи изворе енергије дефинише горива дефинише угаљ наводи састав и техничке карактеристике угља опише прераду угља дефинише нафту и природни гас разликује алтернативне изворе енергије дефинише електричну енергију објасни процес производње и преноса електричне енергије дефинише квалитет електричне енергије	Економски и технолошки значај енергије; **Облици енергије;** Механичка. Хемијска. Топлотна. Нуклеарна. Електрична. Извори енергије. Горива **Угаљ.** Састав и техничке карактеристике угља. Прерада угља. Нафта и природни гас. Нафта. Мазива. Природни (земни) гас. Алтернативни извори енергије **Електрична енергија.** Производња. Квалитет. Пренос.	
Металуршки производи	Стицање знања о металуршким производима	дефинише металне материјале дефинише гвожђе разликује легуре гвожђа наводи обојене материјале	Метални материјали; Гвожђе и легуре гвожђа; Обојени материјали	

Неметални производи	Стицање знањао неметалним производима	дефинише неметалне производе разликује неметалне материјале	Керамички материјали; Грађевински материјали; Ватростални материјали; Стакло.	
Хемијски производи	Стицање знања о хемијским производима	дефинише хемијске производе наводи основне карактеристике хемијских производа; разликује основне неорганске хемијске производе разликује основне органске хемијске производе дефинише полимере наводи производе на бази полимера разликује производе од дрвета разликује врсте папира дефинише текстилна влакна класификује текстилна влакна	Појам и основне карактеристике хемијских производа; Основни неорганski хемијски производи; Основни органски хемијски производи; Полимери и производи на бази полимера; Производи прераде дрвета; Индустрија папира; Текстилна влакна.	
Прехрамбени производи	Стицање знања о прехрамбеним производима	дефинише прехрамбене производе класификује прехрамбене производе опише састав и хранљиве вредности прехрамбених производа дефинише квалитет прехрамбених производа разликује технологије прехрамбених производа разликује месо и производе од меса разликује рибе и производе од рибе разликује житарице и производе од житарица разликује воће и поврће и производе од воћа и поврћа дефинише уља и масти разликује биљна уља и масти од животињских и наводи примере разликује шећер и производе од шећера разликује алкохолна пића препознаје састав и особине алкохолних пића	Појам и класификације прехрамбених производа; Састав и хранљива вредност прехрамбених производа; Квалитет прехрамбених производа; Технологија прехрамбених производа; Месо и производи од меса; Млеко и производи од млека; Рибе и производи од рибе; Житарице и производи од житарица; Воће, поврће и производи; Уља и масти (биљна и животињска); Шећер и производи од шећера; Алкохолна пића.	

КЉУЧНЕ РЕЧИ : роба, квалитет робе, амбалажа, складиштење, транспорт, минералне сировине, енергија.

ЕЛЕКТРОНСКО ПОСЛОВАЊЕ

у **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	62					62

2. **ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:**

Стицање знања о основним појмовима електронског пословања;
Стицање знања о примени електронског пословања;
Стицање основних знања о Е-услугама;
Оспособљавање ученика за коришћење Е-услуга;
Стицање компетенција значајних за свакодневни живот и даљи професионални развој;
Развијање самосталности у раду стварањем услова за практичну активност ученика.

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ
МОДУЛА Разред:

Четврти

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Увод у електронско пословање	18	
2.	Примена електронског пословања	20	
3.	Е-услуге	24	

\endash **ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**

Назив модула: **Увод у електронско пословање**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о основним појмовима електронског пословања	дефинише електронско пословање разликује концепте електронског пословања наведе форме електронског пословања објасни моделе електронског пословања наведе предности електронског пословања дефинише инфраструктуру електронског пословања разликује компоненте ИТ инфраструктуре доведе у везу интернет и савремено пословање објасни референтне моделе и стандарде рачунарских мрежа разликује рачунарске мреже разликује интернет сервисе користи интернет сервисе објасни појам рачунарство у облаку објасни процес управљања дигиталним идентитетима идентификује различите контексте окружења за увођење електронског пословања дефинише виртуелне организације (Outsourcing) дефинише виртуелне канцеларије и telework разликује виртуелне организације засноване на масовној сарадњи	Основи електронског пословања; Концепти електронског пословања; Форме електронског пословања Модели електронског пословања Предности електронског пословања Инфраструктура електронског пословања Интернет и савремено пословање Референти модели и стандарди рачунарских мрежа Рачунарске мреже Интернет сервиси Рачунарство у облаку Управљање дигиталним идентитетима Окружење за увођење електронског пословања **Организационе структуре за електронско пословање** Виртуелне организације (*Outsourcing*) Виртуелни тимови Виртуелне канцеларије и *telework* Виртуелне организације засноване на масовној сарадњи (Друштвене организације, *Crowdsourcing*, Модели *Crowdsourcing-a*, Однос *outsourcing-a* и *crowdsourcing-a*)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул је део изборног предмета (18 часова) **Подела одељења на групе** Модул је део изборног предмета **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Примена електронског пословања**
Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање знања о примени електронског пословања	дефинише електронску трговину наводи компоненте електронске трговине објасни процедуру B2C електронске трговине објасни процедуру B2B електронске трговине објасни појам Е-набавке објасни појам Е-тржишта разликује моделе и елементе управљања ланцима снабдевања објасни моделе и механизме плаћања на Интернету разликује групе мобилних плаћања објасни различите сервисе мобилног плаћања дефинише модел система за испостављање и плаћање рачуна дефинише интернет маркетинг објасни коришћење интернет маркетинга у пословању дефинише друштвене медије наведе карактеристике друштвених медија разликује врсте друштвених медија у пословању објасни процедуре примене различитих друштвених медија у пословању дефинише управљање односима с клијентима (Customer relationship management, CRM) разликује области примене *CRM*	Увод у електронску трговину Компоненте електронске трговине B2C електронска трговина B2B електронска трговина Е-набавке Е-тржишта Управљање ланцима снабдевања Системи плаћана на Интернету Модели и механизми плаћања на Интернету (платне картице, електронски кеш, електронски новчаници, P2P плаћања…) Мобилна плаћања Системи за испостављање и плаћања рачуна Интернет маркетинг Коришћење интернет маркетинга у пословању Друштвени медији – појам , карактеристикеи врсте Примена друштвених медија у пословању Управљање односима с клијентима (Customer relationship management, CRM) Области примене *CRM*	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул је део изборног предмета (20 часова) **Подела одељења на групе** Модул је део изборног предмета **Место реализације наставе** Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** Сви исходи се реализују кроз двочас Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе Користити презентације Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: тест домаћи задатак активност на часу праћење практичног рада тест практичних вештина

Назив модула: **Е-услуге**
Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Стицање основних знања о Е-услугама Оспособљавање ученика за коришћење Е-услуга	● објасни појам Е-банкарство ● разликује сервисе Е-банкарства ● наведе компоненте архитектуре система е-банкарства разликује инструменте плаћања у е-банкарству разликује електронске системе платног промета дефинише брзе и берзанско пословање на Интернету анализира сигурност у е-банкарству дефинише форме и сервисе е-управе објасни архитектуру система е-управе анализира улогу портала Е-управе дефинише појам Е-образовање објасни системе електронског образовања који се користе као подршка образовном процесу објасни примену електронског пословања у е-здравству објасни примену мобилних технологија у електронском пословању разликује мобилне оперативне системе и мобилне апликације разликује различите облике мобилних технологија у пословању наведе тенденције у електронском пословању дефинише интернет интелигентних уређаја објасни појам свеприсутно рачунарство дефинише термин Big data наведе трендове у мобилним технологијама	● **Е-банкарство** ● Сервиси Е-банкарства ● Архитектура система е-банкарства ● Инструменти плаћања у е-банкарству ● **Електронски системи платног промета** (Системи за плаћање на велико, SWIFT) ● Берзе и берзанско пословање на Интернету ● Сигурност у е-банкарству ● **Е-управа** ● Форме и сервиси е-управе ● Архитектура система е- управе ● Портал е-управе ● **Е-образовање** ● Системи електронског образовања ● **Е-здравство** ● Електронско пословање у е-здравству ● **Мобилно пословање** ● Мобилне технологије у електронском пословању ● Мобилни оперативни системи и мобилне апликације ● Примена мобилних технологија у пословању (мобилна трговина, мобилни маркетинг, локациони сервиси, примена NFC и QR тагова) ● **Тенденције у електронском пословању** ● Интернет интелигентних уређаја ● Свеприсутно рачунарство ● *Big data* ● Трендови у мобилним технологијама	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул је део изборног предмета вежбе (24 часа) **Подела одељења на групе** Модул је део изборног предмета **Место реализације наставе** ● Кабинет са рачунарском опремом и прикључком на интернет **Препоруке за реализацију наставе** ● Сви исходи се реализују кроз двочас ● Модул се реализује кроз методе активно оријентисане наставе ● Користити презентације ● Користити шеме **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● тест ● домаћи задатак ● активност на часу ● праћење практичног рада ● тест практичних вештина

КЉУЧНЕ РЕЧИ: електронско пословање, примена електронског пословања, Е-услуге .

ОСНОВИ БАНКАРСКОГ ПОСЛОВАЊА СА ЕВИДЕНЦИЈОМ

\endash **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
IV	62					62

2. **ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:**

Оспособљавање за примену правила процедура и правне регулативе у евиденцији пословних промена у банкама
Развијање способности рачуноводственог праћења банкарских послова
Оспособљавање за прецизност и поузданост у евиденцији пословања банка

НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ
МОДУЛА Разред:
четврти

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)	
		Т	В
1.	Структура биланса стања и биланса успеха банке	22	
2.	Специфичности банкарског рачуноводства	40	

ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Структура биланса стања и биланса успеха банке**
Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за билансно приказивање имовине и порекла имовинебанке Оспособљавање ученика за билансно приказивање расхода, прихода и резултатабанке	дефинише биланс стања банке наведе врсте имовине банке дефинише готовинске еквиваленте објасни пласмане банке наведе врсте осталих средстава банке наведе изворе финансирања банке објасни појам и врсте депозита наведе остале изворе позајмљених средстава банке објасни структуру сопственог капитала банке објасни принцип опадајуће ликвидности позиционирања активе иопадајуће доспелости позиционирањапасиве наведе основне групе прихода и расхода банке разликује групе расхода и прихода о којима се извештава по бруто принципу и нето принципу дефинише каматну маржу наведе облике резултата банке	Биланс стања банке Структура биланса стања банке Имовина банке Извори финансирања банке Позајмљени извори финансирања банке Сопствени капитал банке Форма биланса стања банака Редослед позиција активе-принцип опадајућеликвидности Редослед позиција пасиве-принцип опадајуће доспелости Биланс успеха банке Основне групе прихода и расхода банке Структура редовних прихода банке Структура редовних расхода банке Бруто и нето принцип извештавања крозбиланс успеха банке Облици резултата банке	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења,планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Модул се реализује кроз следеће обликенаставе: теоријска настава (22 часа) Место реализације наставе Теоријска настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе Настава се реализује као активно оријентисананастава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Приказати структуру биланса стања ибиланса успеха банке На основу задатих података ученици састављају биланс стања банке примењујућипринцип опадајуће ликвидности за позиционирање активе и принцип опадајуће доспелости за позиционирање пасиве На основу задатих података ученици приказују структуру расхода и прихода банкепоштујући бруто принцип за одређене групе прихода и расхода и нето принцип за курсне разлике и ХОВ. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања тестове практичних вештина активност на часу домаће задатке

Назив модула: **Специфичности банкарског рачуноводства**
Трајање модула: **40 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

способљавање ученика за евиденцију банкарских послова	разликује контни оквир банака од контног оквира за предузећа наведе у чијој је надлежности доношење контног оквира банке наведе принцип обележавања конта и распореда књиговодствених рачуна у контном оквиру наведе структуру контног оквира за банке објасни билансни принцип контног оквира објасни значај једнообразности контног оквира наведе ванбилансне позиције у класи9 наведе врсте готовинских уплатаи исплата које чине благајничко пословање евидентира промене по основу готовинског платног промета евидентира уплате и исплате штедних улога, мењачке послове, предају сувишка у трезор, дотација из трезора у благајне, евидентира трансакције плаћања и наплате у домаћој и страној валути обрачуна и књижи курсне разлике у промету готовине евидентира куповину и продају краткорочних хартија од вредности-благајнички записи, обвезнице наведе помоћне књиге благајничке евиденције банака	Контни оквир банке Надлежност доношења контног оквира банке Принципи на којима се заснива контни оквир банке Садржај контног оквира банке Евиденција готовине и готовинских еквивалената Евиденција благајничког пословања у домаћој и страној валути Благајнички максимум Евиденција сувишка изнад благајничког максимума Евиденција дотација из трезора у благајне Трансакциони рачуни банке- жиро рачун и девизни рачуни Евиденција трансакција плаћања и наплате у домаћој и страној валути Готовински еквиваленти Евиденција пласмана банке у домаћој и страној валути Евиденција датих депозита у домаћој и страној валути Евиденција датих кредита у домаћој и страној валути Евиденција пласмана у хартије од вредностиу домаћој и страној валути Евиденција примљених депозита у домаћој и страној валути Евиденција примљених кредита у домаћој и страној валути Евиденција примљених хартија од вредностиу домаћој и страној валути	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (40 часова) **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује као активно оријентисана настава симулирајући реалне ситуације из праксе или из живота. Обрадити примере, пословне догађаје у везиса прибављањем и снабдевањем привреде и становништва новчаним средствима, извршењем међусобних плаћања између учесника у платном промету тако да ученици схвате расходе и приходе који произилазе по основу пословања банака. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмено излагање тестове знања тестове практичних вештина активност на часу домаће задатке

КЉУЧНЕ РЕЧИ: биланс; капитал; готовина; готовински еквиваленти; жиро-рачун; трансакциони рачуни; кредити; депозити; хартије од вредности; резерве.

2.2.3. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КУВАР

2.2.3.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КУВАР

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

1. **Назив квалификације:** Кувар
2. **Подручје рада:** Трговина, угоститељство и туризам
3. **Ниво квалификације:** III
4. **Трајање образовања:** три године
5. **Сврха квалификације:** Припрема, сервира и декорише оброке.
6. **Стручне компетенције:**
   - Организовање сопственог рада и радног места
   - Пријем, обрада и складиштење намирница
   - Припрема јела за издавање
   - Издавање поруџбине
   - Вођење евиденција
7. **Опис рада**

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Организовање сопственог рада и радног места	- Одржава хигијену и здравствено безбедносне услове - Припрема опрему, уређаје и инвентар - Комуницира са сарадницима - Учествује у изради дневног јеловника - Обавља процедуре затварања (процедуре «предаје смене») - Прати иновације у области куварства
Пријем, обрада, паковање и складиштење намирница	- Одређује врсту, класу и категорију намирница потребну за припрему планираног јеловника - Контролише исправност намирница - Обрађује месо, рибу, ракове, шкољке - Обрађује поврће и воће - Складишти необрађене и обрађене намирнице - Уклања неисправне намирнице

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Припрема јела за издавање	- припрема супе и чорбе - припрема готова јела - припрема печења - припрема варива - припрема хладна предјела - припрема топла предјела - припрема рибу, ракове и шкољке - припрема јела по поруџбини - припрема јела са роштиља - припрема фондова и сосева - припрема салате - припрема једноставне посластице - припрема пецива
Пријем и издавање поруџбине	- Комуницира са конобарима у вези са поруџбинама - Сервира припремљена јела за услуживање - Декорише поруџбину - Сарађује са осталим одељењима угоститељског објекта
Вођење евиденција	- Требује потребну количину намирница - Пописује намирнице - Води евиденцију поруџбина и издатих јела - Води евиденцију о расходованим - неисправним намирницама - Примењује нормативе

8. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за образовни профил кувар је оспособљавање ученика за припрему, сервирање и декорисање оброка**.**

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потреба континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, унапређење могућности запослења, усмерава ученике да се оспособљавају за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- ефикасан рад у тиму;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у складу са концептом одрживог развоја;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

9. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
организује сопствени рад и радно место	- објасни значај и наведе принципе: санитарне заштите, хигијенске заштите, заштите здравља и безбедности на раду, еколошке заштите, HACCP стандарда при руковању намирницама - објасни намену и карактеристике опреме и инвентара за припремање јела - објасни начине и правила одржавања алата уређаја и инвентара - наведе начине и системе организације рада у кухињи и угоститељском предузећу - објасни принципе састављања и писања менија и јеловника - примењује стручну терминологију у куварству	- одражава личну хигијену и радну униформу према стандарду - одржава хигијену радног места, средине опреме и инвентара - сортира алат и одлаже га на одговарајуће место - утврђује стање опреме, уређаја и инвентара - осигурава радне процесе и хигијену при руковању храном и пићем - обезбеђује техничке услове у смислу безбедности и заштите здравља (осветљење, проветравање, заштина средства и сл.) - укаже прву помоћ у случају механчких, хемијских, термичких повреда и струјних удара - ради у тиму - припрема меније и јеловник у сарадњи са шефом кухиње	- савесно, одговорно, уредно и благовремено обавља поверене послове - испољи позитиван однос према примени санитарних и здравствених мера у процесу рада - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад - ефикасно организује време - води рачуна о режијским трошковима - примењује иновације у раду - испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима
врши пријем, обраду, паковање и складиштење намирница	- разликује врсте и категорије поврћа и воћа - разликује врсте меса, риба, ракова и шкољки - наведе категоризације меса - опише састав и органолептичка својства намирница - разликује начине обраде намирница - наведе и објасни узроке кварења појединачних група намирница - објасни принципе складиштења и чувања намирница	- наручује и прима намирнице у сарадњи са шефом кухиње - препознаје квалитет намирница и изврши класирање - чисти намирнице - обрађује намирнице – механички и термички - сортира и уклања отпатке при обради намирница - пакује намирнице и полупроизводе у амбалажу и одлаже их на одговарајући начин	
припрема јела за издавање	- објасни основне принципе нутриционизма - наведе рецептуре и нормативе за припрему различитих врста: супа и чорби, готових јела, печења, варива, хладни и топлих предјела, риба, ракова, шкољки, јела по поруџбини, јела са роштиља, фондова и сосева, салата, једноставних посластица и пецива - објасни карактеристике дијеталне и вегетаријанске исхране - кратко опише норматив за одговарајућу врсту јела	- дозира намирнице према нормативу - врши механичку и термичку обраду намирница - подеси укус, мирис и друга својства јела додавањем зачина - успостави жељену конзистенцију, структуру, хомогеност и друге карактеристике јела - подеси рад, контролише и искључује апарате и уређаје - сортира јела у „топле купке“	
прима и издаје поруџбине	- наведе нормативе формирања порције јела - објасни начин издавања јела по поруџбине или менију - објасни принципе и начине декорисања јела	- прима поруџбине од конобара - формира порције по нормативима - израђује декоративне елементе - обликује поврће и воће - обликује млечне производе - сервира и декорише јела - издаје припремљена јела конобару на основу поруџбине	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови
По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
води евиденције	- наведе врсте евиденција - опише процедуру евидентирања издатих оброка - објасни елементе калкулације за јела и мениje	- формира требовање намирница - попише намирнице - води евиденцију утрошених намирница - евидентира број издатаих оброка - евидентира расходоване намирнице - припреми тражене податке за калкулације и формирање ценовника	

2.2.3.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:	**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова:	**102**
Разред:	први
Циљеви предмета:	Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику; Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању; Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога; Оспособљавање за ефикасно комуницирање; Упознавање књижевне уметности; Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа; Развијање хуманистичког и књижевног образовања на најбољим делима српске и светске културне баштине; Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности; Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности; Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод у проучавање књижевног дела	Увођење ученика у свет књижевног делаи књижевност као науку и уметност	разликује врсте уметности и њихова изражајна средства објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности увиђа разлику између усмене и писане књижевности разликује књижевне родове и врсте одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	Врсте уметности, подела уметности Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору ироман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве“) Драма као књижевни род: драма по избору Процена остварености исхода - тест	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (102 часа)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама** Увод у проучавање дела **(13 часова)**
Књижевност старог века	Упознавање ученикаса митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује ихпо културама којима припадају, књижевним родовима и врстама објасни универзалне поруке књижевности старог века	Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) Софокле: Антигона (одломак) Стари и Нови завет (текстови по избору) Процена остварености исхода	
Средњовековна књижевност	Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали именује ауторе и дела разуме поетику жанрова средњовековне књижевности лоцира обрађене текстове у историјски контекст објасни значај средњовековне књижевности за српску културу	Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ Рад Ћирила и Методија Словенска писма и развој књижевног језика Најстарији споменици јужнословенске културе Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ Процена остварености исхода - тест	

Народна књижевност	Указивање на народну књижевностказо израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, чувара моралног и националног кодекса	разликује лирске, епске и лирско-епске песме уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	Врсте народне књижевности Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ Ллирско-епске песме(по избору) Ннародне проза (бајка по избору) Кратке народне прозне врсте (избор) Процена остварености исхода	Књижевност старог века **(12часова)** Средњовековна књижевност **(12часова)** Народна књижевност **(12часова)** Хуманизам и ренесанса **(10часова)** Општи појмови о језику **(5часова)** Фонетика **(10часова)** Правопис **(10часова)** Култура изражавања **(18 часова)**
Хуманизам иренесанса	Упознавање са поетиком хуманизмаи ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним делима	наведе најзначајније представнике и њихова дела објасни значење појмова хуманизам и ренесанса наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе	Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници Франческо Петрарка: „Канцоније р“ (избор сонета) Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору)или Данте Алигијери „Пакао“ (приказ дела, одломак) Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) Процена остварености исхода	
Општи појмови о језику	Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	објасни функцију језика и појам језичког знака разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација Књижевни језик, језичка норма и стандардизација Језички систем и науке које се њиме баве Књижевни језици код Срба до 19. векаПроцена остварености исхода	
Фонетика	Стицање знања из области фонетике (фонологије) књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању	правилно изговара гласове и акценте књижевног језика разликује гласовне алтернације	Фонетика и фонологија Гласови књижевног језика и њихов изговор Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), самогласника (промена о у е и умекшаност сугласника, непостојано а, промена сонанта л у вокал о) и упрошћавање сугласничких група са правописним решењима Акценти књижевног језика Процена остварености исхода - тест	

Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	уме да се служи правописом примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придевина –ов и –ин, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању разликује функционалне стилове препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	Језичке вежбе Стилске вежбе Врсте функционалних стилова- основне одлике Разговорни функционални стил Књижевноуметнички функционални стил Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. Школски писмени задаци 4x2+2 Домаћи задаци	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
Историја;
Грађанско васпитање/Верска настава.

Назив предмета:	**Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	други

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Барок, класицизам, просветите-љство	Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности препозна на обрађеним делима одлике просветитељства објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности	Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности Молијер: „Тврдица“ Просветитељство у Европи и код нас Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића Доситеј Обрадовић: „Живот и прикључења“ (одломци) Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ (одломци) Процена остварености исхода	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (64 часа)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Барок , класицизам, просветитељство **(10 часова)** Романтизам **(14 часова)** Реализам **(14 часова)** Морфологија са творбом речи **(10 часова)** Правопис **(6 часова)** Култура изражавања **(10 часова)**
Романтизам	Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике романтизма и њихова дела уочава и образлаже одлике романтизма изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа	Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) Пушкин: „Цигани“ (одломак) Хајне: „Лорелај“ или Ш. Петефи: „Слобода света“ Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад Значај 1847. године Петар Петровић Његош: Хуманистичко- филозофске мисли „Горског вијенца“ (тумачењегномских израза по избору) Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ Ђура Јакшић: „На Липару“ Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор) Лаза Костић: „Santa Maria della Salute“ Процена остварености исхода	

Реализам	Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике правца и њихова дела дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима тумачи уметнички свет и стваралачке поступке уструктури обрађених дела	Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) Балзак: „Чича Горио“ (одломци по избору) Гоголь : „Ревизор“ (одломак) Милован Глишић: „Глава шећера“ Лаза Лазаревић: „Ветар“ Радоје Домановић: „Данга“ Симо Матавуљ: „Поварета“ Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ Војислав Илић: „Сиво, суморно небо“ Процена остварености исхода	
Морфологија са творбом речи	Систематизовање знања о врстама речи, њиховим облицима и основним правилима грађења речи	одреди врсту речи и граматичке категорије употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом препозна просте, изведене и сложене речи препозна основне принципе творбе речи	Морфологија у ужем смислу Врсте речи Именске речи и њихове граматичке категорије Глаголи. Граматичке категорије глагола Прилози, предлози, везници, речце, узвици Основни појмови о извођењу речи Основни појмови о творби сложеница и полусложеница. Процена остварености исхода	
Правопис	Оспособљавање ученикада пишу у складу са правописном нормом	примени правила одвојеног и састављеног писања речиу складу са језичком нормом	Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога идругих речци, глаголи и речце, писање негације) Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања	
Култура изражавања	Оспособљавање ученикада теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама које намећу књижевни текстови али су и део свакодневног живота примени одлике новинарског стила	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Школски писмени задаци 2x2+2 Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета:		**Српски језик и књижевност**		
Годишњи фонд часова:		**60**		
Разред:		**трећи**		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Модерна	Упознавање са основним одликама модерне, представницима и њиховим делима	наведе одлике праваца, представнике и њихова дела анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Одлике симболизма и импресионизма Шарл Бодлер: „Албатрос“ Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ Алекса Шантић: „Претпразничко вече“ Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор) или песмапо избору Милан Ракић: „Долап“ или „Јасика“ В. П. Дис: „Можда спава“ или С. Пандуровић: „Светковина“ Б. Станковић: дело по избору Процена остварености исхода	На почетку теме упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (60часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Модерна **(12 часова)** Међуратна књижевност **(12 часова)** Савремена књижевност **(7 часова)** Лексикологија **(6 часова)** Синтакса **(5 часова)** Правопис **(6 часова)** Култура изражавања **(12 часова)**
Међуратна књижевност	Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	наведе одлике праваца, представнике и њихова дела анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Одлике међуратне књижевности и представници у светској и српској књижевности Тагоре: „Градинар“ (избор)“ Душан Васиљев: „Човек пева после рата“ Милутин Бојић: „Плава гробница“ Милош Црњански: „Сеобеl“ (одломак) Иво Андрић: „ Мост на Жепи“ или приповетка по избору Растко Петровић: „Људи говоре“ или И. Андрић: „ExPonto” Процена остварености исхода	
Савремена књижевност	Упознавање ученика са одабраним делима савремене књижевности	изнесе своје утиске о прочитаним делима савремене српске књижевности уочи одлике савремене књижевности на прочитаним делима уочи разлику између књижевног дела и његове интерпретације у филмској и позоришној уметности	Савремена српска књижевност у другој половини 20. века Савремена поезија - (по избору обрадити песму Васка Попе, Миодрага Павловића или Десанке Максимовић) Савремена проза - Иво Андрић: „Проклета авлија“ Савремена драма – Душан Ковачевић: драма по избору Процена остварености исхода	

Лексикологија	Упознавање ученика са основама лексикологије	препозна и одреди вредност лексеме наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	Синонимија Хомонимија Антонимија Полисемија Састав лексике српског књижевној језика Дијалектизми Архаизми и историзми Вулгаризми Неологизми Жаргонизми Термини Фразеологизми Евалуавија- тест	
Синтакса	Системати-зовање знања о синтакси	одреди синтаксичке јединице у реченици препозна типове зависних, независних реченица и напоредних конструкција	Синтаксичке јединице Основне реченичне и синтагматске конструкције Систем зависних реченица Систем независних реченица Напоредне конструкције	
Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања из језикаи правописа у складу са језичком нормом	примени правописне знаке у складу са језичком нормом употреби интерпункцију у складу са језичком нормом примењује правописна правила у писањускраћеница	Правописни знаци Општа правила интерпункције у реченици Скраћенице Процена остварености исхода	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању Оспособљавање ученика да попуњавају администра-тивне обрасце у складу са језичком нормом и користе функционални адмистративни стил	износи став, користи аргументе и процењује општеи сопствене вредности у усменом и писаном изражавању примени одлике административног стила примени вештину комуникације у ситуацијама везаним за струку	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Говорне вежбе Школски писмени задаци 2x2+2 Писање молбе, жалбе, биографије…	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
Грађанско васпитање/Верска настава
Социологија са правима грађана

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова:	**68**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	- Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА **Ученик ће бити у стању да:**	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ(80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавањеученика за разумевање усменог говора	разуме реченице, питања иупутства из свакодневног говора(кратка упутства изговорена споро и разговетно) разуме општи садржај краћих,прилагођених текстова (рачунајући и стручне) послеколико слушања или уз помоћвизуелних ефеката (на упутствима, форму-ларима, ознакама, етикетама) разуме бројеве (цене, рачуне,тачно време)	Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића уземљама света) Познати градови и њихове знаменитости Спортови и позната спортскатакмичења Живот и дела славних људиXX века (из света науке и културе) Медији (штампа, телевизија) Интересантне животнеприче и догађаји Свет компјутера(распрострањеност ипримена)	Представљање себеи других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично порегионима) Идентификација и именовање особа, објеката,боја, бројева итд.) Давање једноставнихупутстава и команди Изражавањемолби и захвалности Изражавањеизвињења Изражавањепотврде и негирање Изражавањедопадања и недопадања Изражавањефизичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација иобавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимањејезика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстимаод интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља дасе знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а нетолико апсолутним

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) разуме општи садржај и смисаокраћих текстова (саопштења,формулара са подацима о некој особи, основне команде намашинама/компју-теру, декларације о производима,упутства за употребу и примену)	СТРУЧНЕ ТЕМЕ Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту Врсте намирница, јела и посластица Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. Начин сервирања хране и посластица Мере одржавања хигијене и квалитета Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке Пословна комуникација у писменом и	Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање назабрану Изражавање припадања и	критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	употребљава једноставне изразеи реченице да би представио свакодевне, себи блискеличности, активности, ситуације и догађаје	усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Tagquestions* Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) *Yes/No* питања "*WH*" питања	поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање Слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање новихидеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	саставља кратак текст (мејл, писмо) оодговарајућој теми пише кратке поруке релевантнеза посао (место итермини састанка) пише краћи текст о себи и свомокружењу попуњава формулар где сетраже опширнији лични и пословни подаци	- Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 2. Члан Обновити употребу одређеног и неодређеног члана Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 3. Именице Множина именица – обновити Изражавање припадања и својине – саксонски генитив Бројиве и небројиве именице 4. Заменички облици		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	на једноставан начин сеспоразумева са саговорникомкоји говори споро и разговетно поставља једноставна питања увези са познатим темама изживота и струке као и да усменоили писмено одговара на иста(бројеви, подаци о количинама,време, датум) напише кратко лично писмо,поруку,разгледницу,честитку	а) Заменице Личне заменице у функцији субјекта и објекта Показне заменице Односне заменице б) детерминатори Показни детерминаотри Неодређени детерминатори Присвојни детерминатори 4. Придеви Обновити компарацију придева too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу		језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање	на једноставан начин сажмеи преприча садржај краћих	Модални глаголи: *maycan, must* Пасивне конструкције – садашње време/прошло – theSimplepresent/past		релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских
ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	текстова	(прошло време рецептивно) *goingto* и трајни презент за планове и намере, *goingto* и *will* (за будућа предвиђања) *usedto* Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. Кондиционал први		активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др. административних паира (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	користи садржаје медијскепродукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи,компакт диск, интернетитд.)	**Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? iche?/ checosa?)* Неодређене заменице (*ognunoiqualcuno*). **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buonoibello*; неодређени придев *tutto*. Придевина – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојнипридеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз		

		присвојне придеве. Морфолошкеодликепридева*questo, quello, bello i buono*. Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума. **Глагол** Садашње време (*IndicativoPresente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere,* *andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*. Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*.Употреба глагола *piacere*.		

		Партицип прошли и прошло свршено време Passatoprossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futurosemplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuroanteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*. **Синтакса** Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложенареченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u tueu nupotu*. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби*. Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл.		

		ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректнапитања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avantde, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - данИунедељи, prochain/dernier; ilya/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** unedouzaine, unecentaine, untasde, pasmalde, environ... исл.		
		Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовременарадња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. lesdéterminantsinterrogatifs - exclamatifs – relatifs; lesdéterminantsindéfinisНаставциименицаипридева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **Шпански језик** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) уразличитимзначењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Unmuchachocualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголскагрупа**		

		Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питањасаупитнимречима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректнапитања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичкереченице (првитип)** *Si me visitas el verano* *que viene, te llevare a*		

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**			
Годишњи фонд часова:	**64**			
Разред:	**други**			
ЦИЉ	**ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА** **Ученик ће бити у стању да:**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ** **ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **(80% + 20%)**	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме краће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) Образовање (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја Културни живот (манифестације које млади радо посећујуу земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Интересантне животнеприче и догађаји Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	. Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

		СТРУЧНЕ ТЕМЕ Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту Врсте намирница, јела и посластица Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. Начин сервирања хране и посластица Мере одржавања хигијене и квалитета Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.)	Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавањеслагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативноинтерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)	I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Tagquestions* Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)		задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	описује ситуације, прича о дога ђајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника	ИМЕНИЧКА ГРУПА Члан Обновити употребу одређеног и неодређеног члана Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 2. Именице Множина именица – обновити Изражавање припадања и својине – саксонски генитив Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице Личне заменице у функцији субјекта и објекта		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима

ПИСАЊЕ	саставља краћи текст (мејл, писмо) у одређене личне и пословне сврхе (обавештење, уговарање, померање термина) пише краћи текст о фирми, пословању и персоналу пише извештај на основу белешки	Показне заменице Односне заменице б) детерминатори Показни детерминаотри Неодређени детерминатори Присвојни детерминатори 4. Придеви Обновити компарацију придева too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори		везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти,
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)	III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу Модални глаголи: *maycan, must* Пасивне конструкције – садашње време/прошло – theSimplepresent/past (прошло време рецептивно) *goingto* и трајни презент за планове и намере, *goingto* и *will* (за будућа предвиђања) *usedto* Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. Кондиционал први		декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације			

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	аргументује свој став о медијском тексту смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку и обављања посла			

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Општи циљ предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном,афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви предмета:

Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;
Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
Проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Годишњи фонд часова:	**68**			
Разред:	**први**			
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, којемогу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицатина могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење ирастезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинимаоцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статусњиховог организма, с обзиром на карактеристике њиховепрофесије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном итеоријском наставом од осталих ученика ; Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајноза

Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати,као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој иусавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4кг.); Трчање на 60 м и 100 м; Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; Вежбе растезања (број понављања ииздржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретности испортске игре; Аеробик;	активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4часа)** **мерење и тестирање (8 часова)** **практична настава (56часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности одкарактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективе гимнастике, пориступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен,клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** - за проверу нивоа знања на крају школске године –
Усвајање знања, умењаи вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Атлетика; Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу); Спортска игра(по избору); Физичка, односно	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и	Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплинакоје се уче; Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбеиз осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програмфизичке и спортске активности; Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивнекарактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке исредње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 мученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом утрајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 мученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљтехником увинућаСкок увис леђном ***Бацања:***	
портска активност: у складу са могућностим ашколе.	кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезиваље моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација;	(пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу иконтактима; Доводи у везу свакодневни живот и способност заучење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; самостално бира физичку, односно спортску активности изводи је у окружењу у коме живи; Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада,има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја);	Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе:основни, средњи и напредни ниво Наставник олакшава, односно отежава програм наоснову моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** - вага претклоном и заножењем и спојено, одразомједне ноге колут напред;	један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом; Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања; Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединихсадржаја програма и циклуса; Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким

	убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативнихили других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	Ужива у извођењу покрета и кретања; Наводи основне олимпијске принципе и примењује ихна школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајање у својим активностима. Се правилно односи према окружењу у којме вежба,рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот; Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења.	став на шакама, издржај, колут напред; два повезана премета странце удесно и улево; за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0и доскомом на обе ноге („рондат“) ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка ***3.Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у виспредњи. **За ученице** /дохватни кругови/: уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њиху згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **ници** /паралелни разбој/: из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за180^0 (окрет према притци); њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор,зањих у упору, у предњиху склек **За ученице** /двовисински разбој или једнапритка вратила/: наскок у упор на н/п, премах једном ногом доупора јашуће,прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0(одношка), завршити боком према притци. ***5.Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; ковртљај назад у упорупредњем; саскок замахом у заножење (зањихом). ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0,упором рукама испред тела предност разножно; ослонцем ногу иза тела (**напреднији ниво**: замахом у заножење) доупора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7.Коњ са хватаљкама За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне,саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: активнаставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишимнивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаванихелемената игре; Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености	интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали; У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, асамо у школама које имају по два паралелна објекта зафизичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа ; **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обављасукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичкихспособности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Минимални образовни захтеви** **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчањена 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **Оквирни број часова по темама** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова); Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту); Атлетика (11 часова) Гимнастика: вежбе на справама и тлу (11часова); Спортска игра: по избору школе(12 часова); Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). Пливање (10 часова); Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току **школске године** организује: Два целодневна излета са пешачењем Iразред до 12км (укупно у оба правца); Iразредо 14 км (укупно у оба правца); Шразредо 16 km(укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве,

			ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре; Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебноинтересовање; Препорука: уколико је могуће, организовати наставупливања (посебно обуку за непливаче).	премаузрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и удруго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије којеје уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:		**Физичко васпитање**		
Годишњи фонд часова:		**64**		
Разред:		**други**		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4часа)** **мерење и тестирање (6 часова)** **практична настава (56 часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја.
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати,као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4кг.); Трчање на 60 м и 100 м; Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик;	
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Атлетика; Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу); Спортска игра(по избору);	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских	Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране-дисциплина које се уче; Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Ученики ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење;	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 мученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 мученице, -1000m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљкорачном техником.	

Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.	вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака уцелине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативнихили других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима; Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја); Ученик ужива у извођењу покрета и кретања; Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	Скок увис леђном техника. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***Вежбенатлу*** **За ученике и ученице:** из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну за **напредни ниво** премет напред упором ***Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка и прескоци са заножењем ***Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој*** **За ученике** /паралелни разбој/: из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице** /двовисински разбој, једна притка, вратило/: вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5.Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/	Садржај циклуса је: за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом ирадом – један. **<u>Начин остваривања програма</u>** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом

			- из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице** /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). ***7.Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** **Да ли треба рећи да се игра разликује од оне у првом разреду?** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. **Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм поизбору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање**	полугодишту). Атлетика (11 часова) Гимнастика: вежбе на справама и тлу (11) часова. Спортска игра: по избору школе(11 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (9 часова). Пливање (9 часова). Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у току **школске године** организује: Два целодневна излета са пешачењем Iразред до 12км (укупно у оба правца); Iразредо 14 км (укупно у оба правца); Шразредdo 16 km(укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**60**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, којемогу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати намогуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4часа)** **мерење и тестирање (4 часа)** **практична настава (52 часа)** **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, пориступ је индивидуалан. **<u>Место реализације наставе</u>** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика – два; за повезивање физичког васпитања са животом ирадом – један.
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати,као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4кг.); Трчање на 60 м и 100 м; Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик;	
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Програм по избору ученика: Ритмичка гимнастика и народни плесови; Спортска игра (по избору); Рукомет;	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких	Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина којесе уче; Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима;	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И** **НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање пет народних плесова. Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ**	

Фудбал; Кошарка; Одбојка; Пливање; Борилачке вештине; Клизање, смучање;	задатака у целине; али без стварања крутих моторичких аутоматизама Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у цјелине: у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; самостално бира физичку, односно спортску активности изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?. Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); Ужива у извођењу покрета и кретања; Наводи основне олимпијске принципе и примењује ихна школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре. Учествовање на разредним, школским и међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ**Увежбавати основне техничке елементе који супредвиђенипрограмским сад.жајима за основнушколу. Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. Правила малог фудбала. Учествовање на разним школским и међушколским такмичељима. **КОШАРКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. Правила игре и суђење. Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре и суђења. Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; Усвајање две технике пливања (по склоностима и	**Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **Праћење, вредновање и оцењивање** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мереља и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **Оквирни број часова по темама** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). Атлетика (10 часова) Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10) часова. Спортска игра: по избору школе(10 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (8 часова). Пливање (9 часова). Провера знања и вештина (4 ч). Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

			избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Екологија и заштита животне средине;
Хемија;
Ликовна култура;
Музичка култура;
Исхрана.

МАТЕМАТИКА	
Циљеви предмета:	-Развијање логичког и апстрактног мишљења; -Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика; -Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа; -Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације; -Разумевање функционалних зависности, њихово представљање и примена; -Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду.
Годишњи фонд часова:	**68 часова**
Разред:	**први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	Проширивање знањао скупу реалних бројева Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	разликује различите записе бројеваиз скупова *N, Z, Q*,и те бројевеприказује на бројној правој и пореди их. разликује основне подскупове скупа реалних бројева(N, Z, Q, I) и уочава релације N⊂Z⊂Q⊂R, I⊂R израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси заокругли број на одређени број децимала одреди апсолутну и релативну грешку	Преглед бројева, операције са реалним бројевима Апсолутна вредност реалног броја Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања Апсолутна и релативна грешка	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (68 часова). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику. **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, какоби се подстакла активност ученика; инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.
ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ	Проширивање знањао пропорцијама и процентном рачуну Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	израчуна одређен део неке величине одреди непознате чланове просте пропорције прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе препозна директну или обрнуту пропорционалност две величне , примени јепри решавању једноставних проблема и. прикаже графички одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	Размера и пропорција Директна и обрнута пропорционалност Прост сразмерни рачун Рачун поделе Процентни и промилни рачун	
РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	Проширивање знањао полиномима Разумевање поступка растављања полинома на чиниоце и одређивања НЗС и НЗД полинома	сабира, одузима и множи полиноме примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацијиполинома растави полином на чиниоце одреди НЗД и НЗС полинома трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	Полиноми Растављање полинома на чиниоце НЗД и НЗС полинома Трансформације рационалних алгебарских израза	**Реални бројеви:** садржаје о грешкама повезати сстручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. **Пропорционалност:** користити што више конкретних примера из живота и струке (рецептуреза одређене прехрамбене производе, енергетска вредност оброка и сл). **Рационални алгебарски изрази:** тежиште треба дабуде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са компликованимизразима. **Геометрија:** инсистиратина прецизности, уредности

ГЕОМЕТРИЈА	Обнављање основних појмова у геометрији Проширивање знањао трогловима и четвороугловима	разликује основне и изведене геометријске појмове разликује међусобни однос углова (суседни, упоредни, унакрсни, комплементни, суплементни) наведе и примени везе између углова са паралелним(или нормалним крацима) наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла конструише значајне тачке трогла наведе својство тежишта наведе основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу разликује врсте четвороуглова и њихове особине наведе ставове о паралелограму и уме да их примени наведе особине специјалних паралелограма формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова	Геометријски појмови и везе између њих Троугао Значајне тачке троугла Четвороугао Талесова теорема	и правилној терминологији. **Линеарне једначине и неједначине:** истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције.Садржаје повезати са одговарајућим садржајима хемије и примерима из свакодневног живота. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања; активност на часу.
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ	Проширивање знањао линеарној једначини, неједначини и функцији Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	дефинише појам линеарне једначине реши линеарну једначину примени линеарну једначину на решавање проблема реши једначину које се своди на линеарну једначину дефинише појам линеарне функције прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења реши систем линеарних једначина са две непознате	Линеарна једначина и њене примене Линеарна функција и њен график Линеарна неједначина Систем линеарних једначина	**Оквирни број часова по темама** Реални бројеви**8 часова;** Пропорционалност **11 часова;** Рационални алгебарски изрази **13 часова;** Геометрија **14 часова;** Линеарне једначине и неједначине **14 часова.** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

МАТЕМАТИКА	
Годишњи фонд часова:	**64 часа**
Разред:	**Други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
ТРИГОНОМЕТРИЈА ПРАВОУГЛОГ ТРОУГЛА	Разумевање основних тригонометријских функција и идентичности Оспособљавање за примену тригонометријских функција у практичним проблемима	дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла израчуна основне тригонометријске функције оштрогугла правоуглог троугла када су дате две странице конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција наведе тригонометријске идентичности и примењујеих у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30° , 45° , 60°) и са калкулатора прочита вредности за остале оштре углове и обрнуто (одређује оштар угао ако је позната вредност тригонометријске функције) примени елементе тригонометрије правоуглог троуглана решавање практичних проблема	Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу Вредности тригонометријских функција за углове од0^0, 30^0 , 45^0 , 60^0,90^0 Основне тригонометријске идентичности Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (64 часа). **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинетуза математику. **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања; неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање; примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика; инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду; упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија.
СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ	Проширивање знањао степеновању и кореновању Уочавање веза између степеновањаи кореновања Овладавање поступком рационалисања имениоца	наведе особине операција степеновања са целим експонентом и примени их у трансформацијама једноставнијих израза наведе особине операција кореновања и примени их у трансформацијама једноставних израза наведе особине операција степеновања са рационалним изложиоцем и примени их у трансформацијама једноставнијих израза рационалише именилац разломка у једноставним случајевима	Појам степена. Операције са степенима Степен са целим изложиоцем Појам корена. Операције са коренима Степен са рационалним изложиоцем Рационалисање имениоца разломка	
ФУНКЦИЈА И ГРАФИК ФУНКЦИЈЕ	Упознавање основних својстваФункција Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	наведе примере функција одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику прочита и разуме податак са графикона, дијаграма илиз табеле и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине податке представљене у једном графичком облику представи у другом	Појам функције. Функције са коначним доменом Графичко представљање функције Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела,график, дијаграм, круг) Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	**Тригонометрија правоуглог троугла:** садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота. Поновити правила заокругљивања бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. **Степеновање и кореновање:** при проширивању скупа из кога је изложилац , нагласити перманентност особина степеновања.

КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА	Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције	реши непотпуну квадратну једначину у скупу R наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R примени образац за решавање квадратне једначине одреди природу решења квадратне једначине растави квадратни трином скицира и анализира график квадратне функције (да прочита нуле функције, максимум или минимум, где расте, а где опада)	Квадратна једначина Образац за решавање квадратне једначине Природа решења квадратне једначине Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце Квадратна функција и њен график	Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. **Функција и график функције:** приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке. **Квадратна једначина и квадратна функција:** показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест

Т Е Л А	Проширивање знањао телима Уочавање односа у простору Разумевање површине и запремине тела и примена на конкретне примере	израчуна обим и површину фигура у равни разликује правилне полиедре израчуна површину и запремину коцке и квадра израчуна површину и запремину правилне шестоугаона призме и ваљка израчуна површину и запремину лопте одреди површину једноставних равних пресека тела	Обим и површина фигура у равни Призме и врсте призми. Површина и запремина призме Површина и запремина коцке и квадра Површина и запремина правилне шестоугаона призме Ваљак. Површина и запремина ваљка Лопта. Површина и запремина лопте Једноставни равни пресеци тела	облика квадратне функције. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције. **Тела:** користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. **Низови:** низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно.Примере низова узимати из разних области математике,(нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. проблем сложеног интересног рачуна).
НИЗОВИ	Упознавање са појмом низа Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	препозна низ и да га настави (једноставнији примери) препозна аритметички низ, објасни шта су n и d и израчуна тражени члан низа израчуна збир првих n чланова аритметичког низа препозна геометријски низ,објасни шта су n и q и израчуна тражени члан низа израчуна збир првих n чланова геометријског низа	Појам низа Аритметички низ Збир првих n чланова аритметичког низа Геометријски низ Збир првих n чланова геометријског низа	**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања; активност на часу. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Тригонометрија правоуглог троугла **7 часова;** Степеновање и кореновање **12 часова;** Функција и график функције **6 часова;** Квадратна једначина и квадратна функција **15 часова;** Тела **10 часова;** Низови **6 часова.** За реализацију 4писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**

МАТЕМАТИКА	
Годишњи фонд часова:	**30 часова**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ	Упознавање са координатном методом Разумевање зависности положајаправе и међусобног положаја две праве од коефицијената ki n Разумевање зависности положаја кружнице и међусобног положаја праве и кружнице од коефицијената у њиховим једначинама	примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) израчуна растојање између две тачке и обим троуглаако су дате координате његових темена разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и n одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца одреди једначину праве одређену датим двема тачкама примени услов паралелности две праве израчуна растојање тачке од праве преведе општи облик једначине кружнице у експлицитни одреди положај кружнице у Декартовом координатном систему и полупречник кружнице	Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између две тачке Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и експлицитни облик једначине праве Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца Једначина праве одређена двема тачкама Узајамни положај две праве Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве Једначина кружнице Узајамни положај праве и кружнице	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (30 часова) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија
ЕЛЕМЕНТИ ФИНАНСИЈСКЕ МАТЕМАТИКЕ	Упознавање са основним елементима финансијске математике Уочавање разлике између простог и сложеног каматног рачуна Оспособљавање за примену стечених знања у свакодневном животу	примени каматни рачун од сто (време дато у годинама, месецима или данима) примени каматни рачун више сто и ниже сто објасни појам менице и на који начин се употребљава примени прост каматни рачун на обрачунавање камате код штедних улога и потрошачких кредита покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру	Прост каматни рачун (каматни рачун од сто, вишесто и ниже сто) Примена простог каматног рачуна (рад са меницама и са рачуном штедног улога, потрошачки кредити) Појам сложеног каматног рачуна	**Аналитичка геометрија у равни:** истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве.Једначинукружнице обрадити у општем и канонском облику. **Елементи финансијске математике:** користити што више конкретних примера из живота. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања; активност на часу. **Оквирни број часова по темама** Аналитичка геометрија у равни**: 17 часова;** Елементи финансијске математике: **9 часова;** За реализацију 2 писмена задатка са исправкама планирана су **4 часа.**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Хемија;

Економика туристичких и угостителъских предузећа; Предузетништво; Рачунарство и информатика.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		68				68

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КОМЕРЦИЈАЛИСТА

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА**
Годишњи фонд часова:	**60**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 3.Развијање индивидуалног и националног идентитета; Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Српска држава и државност	Проширивање знањао настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава.	препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом; разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; наведе и упореди одлике српске државности у средњем и новом веку; уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје; објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних институција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, Балканским ратовимаи Првом светском рату; изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	Српска државност у средњем веку. Српски народ и његови суседи у средњем веку. Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (XVI–XVIII век). Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. Развој државних институција. Развој уставности. Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и напредњачке). Положај Срба под османскоми хабзбуршком влашћу у XIX и почетком XX века. Србија и Црна Гора у Балканским ратовима и Првом светском рату. Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар I Петровић, владика Петар IIПетровић, књаз Данило Петровић, књаз НиколаПетровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ ПетарI Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава. **Место реализације наставе:** Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Српска држава и државност – 31часа; Српски народ у југословенској држави – 13часова; Достигнућа српске културе – 9часова; Српски народ и Србија у савременом свету – 7 часова. **Препоруке за реализацију наставе:** структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре,

Српски народ у југословенској држави	Проширивање знањао југословенској идеји и носиоцима идеје стварања југословенске државе. Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. Проширивање знањао одликама југословенске државе. Проширивање знањао положају српског народа у југословенској држави. Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; уочи и разуме међународни положај југословенске државе; образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	Југословенска идеја и конституисање државе. Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и Октроисани устав, лични режимкраља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. Отпор, устанак и грађански рат. Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. Југославија између истока и запада. Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>:** садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета,програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученикапостиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, важно је искористити велике могућности које историјакао наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, наставни садржаји треба да буду представљени као „прича" богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења икритичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја,

Достигнућа српске културе	Разумевање појма српског културног простора. Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. Сагледавање српске културе као дела европске културног наслеђа. Проширивање знањао највишим дометима и представницима српске културе. Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак. Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.	разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; упореди одлике српске културе различитих периода; објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; опише одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). Успон грађанске класе. Свакодневни живот сеоског и градског становништва. Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. Европски културни утицаји. Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар IIПетровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...). Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић…).	**Препоруке за реализацију наставе:** у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле,у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору,
Српски народ и Србија у савременом свету	Разумевање политичких и економских односа усавременом свету. Сагледавање међународног положаја Србије. Проширивање знањао најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима. Проширивање знањао последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.	идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; разуме место и улогу Србије у савременом свету; утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	Најутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. Геополитички положај Србије. Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН…). Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република Српска, Срби у дијаспори). Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, Интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	**Препоруке за реализацију наставе:** треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност
Географија
Социологија са правима грађанаГрађанско васпитање/ Верска настава

Назив предмета:	**ХЕМИЈА**
Годишњи фонд часова:	**34**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета; Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене; Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању; Развој хемијске научне писмености; Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду; Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку; Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мере заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду; Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду; Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад; Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу; Развој свести о сопственом знању и потреби за даљим професионалним напредовањем.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура супстанце	Разумевање корпускуларног концепта грађе супстанци Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	објасни електронеутралност атома разуме појам изотопа и примену изотопа разликује атом од јона зна симболе елемената и формуле једињења објасни узрок хемијског везивања атома објасни типове хемијских веза разликује јонску везу од ковалентне везе разликује неполарну од поларне ковалентне везе разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе разуме појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом супстанце зна квантитативно значење симбола и формула	Грађа атома, атомски и масени број. Релативна атомска маса Хемијски симболи и формуле Хемијска веза (јонска и ковалентна веза). Релативна молекулска маса	На почетку теме, ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава демонстрациони огледи **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у: одговарајућем кабинету специјализованој учионици учионици

Дисперзни системи	Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава Разумевање односа између квантитативног односа компоненти раствора и његових својстава Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	разуме да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци разликује дисперзну фазу и дисперзно средство објасни појам хомогене смеше објасни везу између величина честица раствора и врсте раствора зна појам и разуме примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида разуме утицај температуре на растворљивост супстанци израчуна масени процентни садржај раствора разуме појам количинске концентрације раствора	Дисперзни системи Растворљивост Масени процентни садржај раствора Количинска концентрација раствора **демонстрациони огледи:** припремање раствора познате количинске концентрације припремање раствора познатог масеног процентног садржаја **размена енергије између система и околине** растварање амонијум-хлорида и натријум-хидроксида у води	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика ново градиво обрадити увођењем што више примераиз реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања писану проверу знања **<u>Број часова по темама</u>** Структура супстанце (4) Диспезни системи (3) Хемијске реакције (5) Хемија елемената и једињења (20) Хемијски аспекти загађивања животне средине (2)

Хемијске реакције	Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије Разумевање корпускуларног концепта у процесу одигравања хемијских реакција	разуме да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза разликује реакције синтезе и анализе напише једначине за хемијске реакције примени и користи знања из стехиометријског израчунавања на хемијским једначинама разликује егзотермне и ендотермне реакције зна факторе који утичу на брзину хемијске реакције разуме значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота објасни појам електролита разуме појам јаких и слабих електролита прикаже електролитичку дисоцијацију киселина, база исоли хемијским једначинама разликује киселу, базну и неутралну средину на основурН вредности раствора	Хемијске реакције, хемијске једначине и квантитативни аспект хемијских реакција Топлотни ефекти хемијских реакција Брзина хемијске реакције и хемијска равнотежа Електролити и електролитичка дисоцијација киселина, база и соли pH вредност **демонстрациони огледи:** **кретање честица као услов за хемијску реакцију** /реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника/	

Хемија елемената и једињења	Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у техничко-технолошким процесима	разуме периодичну промену својстава елемената у ПСЕ разликује метале, неметале и металоиде зна карактеристична својства неметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта на живи свет зна карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта на живи свет зна општа својства прелазних метала и њихових једињења и њихову примену у струци објасни процесе оксидације и редукције као отпуштањаи примања електрона разуме шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулу препознаје практичан значај електролизе препознаје примере корозије у окружењу зна својства атома угљеника у органским молекулима познаје класификацију органских једињења (према структури и врсти хемијских веза) зна како хемијска својства зависе од природе хемијскевезе зна хемијска својства органских једињења која имају примену у струци и свакодневном животу	Преглед и опште карактеристике елемената 17, 16,15, 14. и 13. групе ПСЕ Преглед и опште карактеристике елемената 1. и 2. групе ПСЕ Опште карактеристике прелазних елемената и њихова практична примена Оксидо-редукциони процеси. Електролиза и корозија Угљоводоници – извор енергије Органска једињења са кисеоником: алкохоли, карбонилна једињења, карбоксилне киселине и естри Угљени хидрати Липиди Протеини. Ензими Витамини **демонстрациони огледи:** реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином дејство сирћетне киселине на предмете од бакра припремање пенушавих освежавајућих пића доказивање скроба раствором јода растварање скроба у топлој и хладној води згрушавање протеина лимунском киселином	
Хемијски аспекти загађивања животне средине	Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	разуме и објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи зна најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла разуме и објасни значај пречишћавања разуме значај правилног одлагања секундарних сировина	Загађивање атмосфере, воде и тла Извори загађивања Пречишћавање Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Екологија и заштита животне средине, Исхрана, Здравствена култура

Назив предмета:	**ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**
Годишњи фонд часова:	**32 часа**

Разред:	**други**
Циљеви предмета:	Схватање односа човека и животне средине; Разумевање структуре екосистема и биосфере; Схватање концепта одрживог развоја; Упознавање са различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Основни појмови екологије	Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	дефинише предмет истраживања и значај екологије објасни структуру екосистема објасни процесе који се одигравају у екосистему анализира међусобне односе организама у ланцима исхране објасни структуру биосфере анализира биогеохемијске циклусе у биосфери утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије Структура екосистема Процеси који се одигравају у екосистему Биодиверзитет Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **Место реализације наставе** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа. **Оцењивање** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовање и учествовање у дебатама). **Оквирни број часова по темама** основни појмови екологије (5 часова) животна средина и одрживи развој (18 часова) еколошка култура (9 часова) **Препоруке за реализацију наставе** поштовање свих дидактичких принципа примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Животна средина и одрживи развој	Упознавање са изворима и врстама загађивања животне средине Разумевање концепта одрживог развоја Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине Постојање свести о последицама глобалних климатских промена	наведе изворе загађивања животне средине анализира врсте загађивања свог непосредног окружења процени последице загађивања животне средине објасни значај одрживог развоја наведе облике енергетске ефикасности наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама процени последице глобалних климатских промена	Извори загађивања животне средине Последице загађивања животне средине Заштита животне средине и одрживи развој Глобалне промене у животној средини и њихове последице	
Еколошка култура	Разумевање значаја одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора Схватање значаја правилне употребе производа Разумевање различитих утицаја наздравље човека	објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животноги радног простора разликује адитиве опасне по здравље објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине процени значај употребе биоразградиве амбалаже објасни начине и значај одлагања отпада анализира утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци,брзе хране и физичке активности на здравље човека	Уређење животног и радног простора Потрошачка култура Употреба ГМ хране Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: Хемија, Географија, Здравствена култура

Назив предмета:	**ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**34**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука; Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи; Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије; Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва; Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света; Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету; Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју; Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењуи за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Увод	Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у системунаука разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе одреди место географије у систему наука препозна значај и практичну примену географских сазнања	Предмет проучавања, подела и место географије у систему наука	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(34часа)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици

Савременекомпоненте географског положаја Србије	Проширивање знањао положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи Уочавње општих географских карактеристика сагледавањем сложених друштвено – економскеих процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави.	дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну објашњава на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње уочава предности и недостатке географског положаја Србије	Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије Савремене компоненте географског положаја Србије	**Препоруке за реализацију наставе** коришћење савремених електронских помагала, аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја коришћење информација са Интернета коришћење интерактивних метода рада коришћење географских и историјских карата, општих и тематских коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршит кроз: праћење остварености исхода тестови знања **Оквирни број часова по темама** увод (најмање 2 часа) савремене компоненте географског положаја Србије (најмање 3часа) природни ресурси Србије и њихов економско географски значај (најмање 6 часова) становништво и насеља Србије (најмање 5 часова) привреда Србије (најмање2 часа) регионалне целине Србије (најмање10 часова) Србија и савремени процеси у Европи и свету (најмање 6 часова)

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла значајних за појаву руда и минерала лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област одреди Планинску област и преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сливова, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије дефинише појам природне средине, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању дефинише: парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости	Рељеф Србије Клима, биљни и животињски свет (одлике и значај) Воде и водни ресурси, састав и карактер тла Заштићена природна добра у Србијии заштита, очување и унапређивање природе	

Становништво и насеља Србије	Проширивање знањао демографском развоју и распореду становништва у Србији Уочавање демографскихпроблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље Формирање свести онеговању националног и културног идентитета	опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије објасни кретањестановништва и територијални размештај становништва у Србији укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; да их објашњава, врши предвиђања и изводи закључке . дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај. дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) разликује појмове: националног, етничког и културног идентитета изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верскуи другу припадност објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији објасни радне миграције у евопске земње и именује државе и градове у којимаима нашег становништва објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље именује државе и градове у којима живи наше становништво	Антропогеографска обележја Историјско-географски континуитетнасељавања Србије Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) Миграције. Појам, значај, типови и видови Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) Демографски проблеми и популациона политика у Србији Постанак, развој и размештај насеља Србије Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена	

Привреда Србије	Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама	анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефиншие и наведе поделу туризма	Основне карактеристике привреде Србије и место туризма и њој	
Регионалне целине Србије	Стицање и проширивање географских знања орегионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике препозна на карти Србије границе Западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике покаже на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика лоцира на карти Србије границе Источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике препозна на карти Србије границе Јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	Војводина Шумадија и Поморавље (западно и велико) Западна Србија Старовлашко-рашка висија Источна Србија Јужно Поморавље Косово и Метохија	
Србија и савремени процеси у Европи и Свету	Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европии свету који су условза напредак свих земаља и народа Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланицазаједнице опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације иобразложи привженост Србије УН дефинише појам глобализације и разликује политичке, територијалане,економске, културне и друге видове глобализације	Сарадња Србије са другим државамаи међународним организацијама Европска унија - оснивање,чланице, циљеви,проблеми, фондови и њихова приступачност Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност, Историја, Економика туристичких и угоститељских предузећа, Туристичка географија
Предузетништво Грађанско васпитање Верска настава

Назив предмета:	**СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА**
Годишњи фонд часова:	**30**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва; Развијају способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву; **3.** Унапреде ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура и организација друштва	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	схвати структуру и организацију друштва објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу схвати друштвену поделу рада објасни узроке друштвеног раслојавања наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих разликује особености сеоског и градског становништва	Појам и елементи друштва Друштвене групе Брак и породица Друштвена подела рада Друштвено раслојавање Друштвене установе и организације Насеља и становништво	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (30 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Структура и организација друштва **(8 часова)** Устав и правна држава у Србији **(4часова)** Држава и политика **(4часа)** Грађанин и његова права и слободе у Србији (**4 часа**) Србија као држава, аутономија и локална самоуправа (**2 часа**) Култура и друштво **(5 часова)** Друштвене промене и развој друштва **(3 часа)**
Држава и политика	Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	схвати значај устава као највишег правног акта разликује устав од закона направи преглед развоја уставности у Србији разликује уставност и законитост уочи значај владавине права и правне државе зна основне одредбе Устава Републике Србије схвати функционисање правосудног система Републике Србије разликује врсте судских поступака	Значење Устава Републике Србије Принципи уставност и законитости Уставни суд Редовни судови	
Грађанин и његова права и слободе	Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом Оспособљавање за демократско мишљење Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти	опише улогу политике у друштву објасни појам, развој и облике суверености и демократије зна државне симболе и елементе државности разликује законодавну, извршну и судску власт разликује удружења грађана и политичке партије препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар схвати изборни поступак и конституисање скупшине и владе разликује државне органе власти	Сувереност народа и грађани Облици непосредне демократије Вишепартијски систем Избори Скупштина Органи власти	
Србија као држава, аутономија и локална самоуправа	Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	схвати људска права и слободе и свој положај у друштву зна на који начин се штите права и слободе грађана	Политичке слободе и права грађана Економске слободе и права грађана Личне слободе и права грађана Остале слободе и права грађана Заштита уставом гарантованих праваи слобода	
Устав и правна држава у Републици Србији	Обогаћивање знања о државности Републике Србијепоређењем традиције и садашњег стања Развијање знања о аутономијии локалној самоуправи	пореди садашње стање и традицију државности и уставности у Србији разликује аутономију и локалну самоуправу разуме функционисање локалне самоуправе	Србија, њена државност и уставотворна власт (традиција и садашње стање) Облици аутономије Демократска локална самоуправа	
Култура и	Развијање знања о културним	уочи разлику и сличности између културе и цивилизације	Појам културе и цивилизације	

друштво	тековинама	схвати настанак религије и религиског мишљења идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства разликује обичај и морал схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	Религија Настанак религијског мишљења Монотеистичке религије Хришћанство Обичај и морал Уметност Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва	идентификује друштвене промене зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости препозна друштвени развој формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	Појам и врсте друштвених промена Друштвена покретљивост Друштвени развој	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
- Историја

2.2.3.3. ИЗБОРНИ ОПШТЕПБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ И ВЕРСКА НАСТАВА

НАСТАВНИ РОГРАМ ИДЕНТИЧАН ЈЕ ЗА СВЕ ОБРАЗОВНЕ ПРОФИЛЕ

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК I (седма година учења)**

Годишњи фонд часова:	**30**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) СТРУЧНЕ ТЕМЕ Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту Врсте намирница, јела и посластица Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. Начин сервирања хране и	Представљање себе идругих Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката,боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторнихи временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадањаи поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавањеслагања и неслагања Тражење и давањедозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА** Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језикакао средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањимаи знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толикона граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толикоапсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјалнаинтеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме сеунапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у наставистраних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички

		посластица Мере одржавања хигијене и квалитета Читање, праћење и вођење прописане документација у доменуструке Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Напомена:** **У трећем разреду трогодишње средње стручне школе нису предвиђени нови граматички садржаји. У настави се система-тизују и утврђују они граматички садржаји чије савладавање учени-цима представља посебну тешкоћу а који се у датој струци често користе.**	21. Исказивање сумње и несигурности	припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке разуме опис догађаја и осећања разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку			
ГОВОР Оспособљавањеученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике образложи краће своје намере, одлуке, поступке			учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много вишеогледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и преприча садржај краћих усмених и писаних текстова	попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	идентификује различита гледишта о истој теми			и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност
Социологија са правима грађана
Одређени садржаји стручних предмета

ИЗАБРАНИ СПОРТ

Годишњи фонд: **32 или 30**

Разред : **други или трећи**

Циљеви предмета: 1. Циљ наставе предмета – изабрани спорт јесте да ученици задовоље своја интересовања и потребе за стицањем знања, способности за бављење спортом као интегралним делом физичке културе и настојање да стечена знања примењују у животу (стварање трајне навике за бављење спортом и учешћем на такмичењима);
Стицање теоријских знања у изабраном спорту, пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи, технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања;
Социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичењу;
Откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

Предлог спортова који се понуде ученицима као избор: У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: **атлетика** **гимнастика** **-ритмичка гимнастика** **рукомет** **кошарка** **одбојка** **мали фудбал** **плес** **1. спортови**	Упознавање ученика са вредностима спорта усмерени развој и одржавање моторичких способности ученика; учење и усавршавање моторичких форми изабраног спорта; стицање теоријских знања у изабраном спорту; познавање правила такмичења у изабраном спорту; формирање навика за бављење изабраним спортом; социјализација ученикакроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичења; откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом. учење и усавршавање основних и сложених елемената технике изабраног спорта; пружање неопходних знања из изабраног	теоријски објасни вредности физичких активности при учествовању у спортској игри; прикаже техничке вештине индивидуалне технике; прикаже , објасни и демонстрира колективну тактику спортске гране са којом се упознао и учио ; игра уз примену правила игре; учествује у организацији школских спортских такмичења примењује правила фер плеја	Програмски садржаји физичког васпитања-изабраног спорта чини следећа структура: развијање моторичких споосбностиученика; спортско-техничко образовање ученика (обучавње и усавршавање технике); индивидуална и колективна тактика изабраног спорта; теоријско образовање; правила изабраног спорта; организовање унутар одељенских и међуодељенских такмичења. ТЕОРИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ упознавање ученика вредностима изабраног спорта; упознавање ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; упознавање ученика са етичким вредностима и слабостима спорта; упознавање ученика са естетским вредностима спорта. Минимални образовни захтеви : Предметни наставници утврђују минималне образовне захтеве, у складу са усвојеним програмом за сваки изабрани спорт. Под тим се подразумева: савладаност основне технике и њена	Настава физичко васпитање- изабрани спорт је изборни предмет и реализује се у оквиру редовне наставе са једним или два часа недељно који се уноси у распоред часова школе. Часови се уписују према редовном распореду часова у рубрику дневника под називом - изабрани спорт (нпр.атлетика) и посебно се нумеришу; сваки ученик је обавезан да се определи за један спорт које му се понуди почетком школске године, а још боље на крају претходног разреда; школа ученицима треба да понуди такав избор да њиме буду понуђени најмање два инидивидуална и два колективна спорта. Уколико школа има оптималне услове за рад, ученицима се може понудити и више спортова; прихватају се они спортови за које се определило највише ученика у једном одељењу (цело одељење реализује програм изабраног спорта целе школске године). Избор спорта врши се на нивоу одељења; предлог за изабрани спорт даје актив наставника физичког васпитања, у складу са условима рада школе. предлог мора бити реалан; предлажу се спортови за које постоје адекватни услови; ученици једног одељења могу изабрати исти спорт који су упражњавали у предходним разредима или могу изабрати нови спорт који до тада нису упражњавали. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОГРАМА Основне карактеристике програму су: изборност; да служе потребама ученика; омогућавање наставницима не само да планирају већ и да програмирају рад у настави у складу са сопственим знањима, искуствима; програм у великој мери омогућава креативност наставника; програм је у функцији целокупне наставе физичког васпитања ученика. Предлог спортова који се понуде ученицима као избор.

	спорта (принципи технике, начин вежбања-тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања, правила такмичења у спорту итд.) и њихова примена у пракси; учење и усавршавање основне тактике изабраног спрта и њена примене у пракси; обавезна реализација такмичења на одељењском и разредном нивоу; задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећењем и др; стварање објективних представа ученика о сопственим могућностима за учешће у изабраном спорту; подстицање стваралаштва ученикау спорту (у домену технике, тактике и такмичења). упознавање ученика са основним принципимна вежбања у складу са његовим узрастом; упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; упознавање ученика са етичким вредностима и слабостима спорта; упознавање ученика са естетским вредностима спорта.		примена; познавање и примена елементарне тактике; познавање и примена правила; ангажованост и учешће ученика на такмичењима у изабраном спортру. ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице; Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање пет народних плесова. Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученикау складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** Увежбавати основне техничке елементе којису предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре. Учествовање на разредним, школским и међуосколским такмичењима. **ФУДБАЛ** Увежбавати основне техничке елементе којису предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. Покривање и откривање играча, одузимање	У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: атлетика; гимнастика; ритмичка гимнастика: рукомет; кошарка; одбојка; мали фудбал; плес. Спортови који се налазе у програмима такмичења "Савеза за школски спорт и олимпијско васпитање Србије": Спортови за које је заинтересована локална средина, односно локална самоурава. Спортови за које постоје одговарајући природни и материјални ресурси: скијање; веслање. Спортови са којима су се ученици упознали кроз курсне облике рада. *Дидактичко-методичко упутство за реализацију часова изабране спортске гране (изборног спорта)* часове изабране спортске гране потребно је са методичког становишта у што већој мери прилагодити моделу часа физичког васпитања; у складу са моторичким формама које карактеришу изабрани спорт и које се примењују у основној фази часа, неопходно је бирати вежбања, како за уводно-припремну тако и завршну фазу часа; тежиште рада у свим изабраним спортовима да је на техници и њеној примени у ситуационим условима; код индивидуалних спортова инсистирати на примени кретања у такмичарским условима;Настојати да се трчи или плива што брже, скаче што више или баца што даље, постиже што више кругова итд.; код колективних спортова (спортских игара) форсирати уважбавање технике и тактике највише кроз игру и ситуационе услове приближне условима игре; на сваком часу у одређеним временским интервалима спроводити такмичење између екипа. у раду на овим часовима неопходно је правити тимове-екипе према способностима;. на часовима изабраног спорта обавезно је примењивати диференциране облике рада у складу са знањима и способностима ученика. Овакав приступ је обавезан уважавајући структуру ученика који су се определили за одређени спорт (има оних који су се тим спортом већ бавили или се њиме баве и ученика почетника); садржаје рада на часовима програмирају наставници задужени за реализацију предмета физичко васпитање – изабрани спорт

			лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. Правила малог фудбала. Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** Увежбавати основне техничке елементе којису предвиђени програмским сад.жајима за основну школу Техника кошарке. Шутирање на кош из местаи кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. Правила игре и суђење. Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** Увежбавати основне техничке елементе којису предвиђени програмским сад.жајима за основну школу Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре и суђења. Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који	у складу са знањима о спортској грани и сагледавањем способности и знања ученика; програмирани садржаји планирају се као и сви остали часови наставе физичког васпитања; оцењивање ученика је у складу са обимом и квалитетом оног наученог садржаја који је за ученике одређен (програм за почетнике и програм за напредније); реализацијом часова физичког васпитања – изабрани спорт пратити и запажати ученике који су посебно талентовани за спорт и упућивати их да се њиме баве и изван школе у клубовима и спортским школама ако то желе или имају интересовања.; током рада са ученицима уочавати оне чије се интересовање за одређени спорт не поклапа са њиховим могућностима и истим на крају школске године саветовати за који спорт да се определе у наредној школској години. II ОРГАНИЗАЦИЈА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА садржаји наставе физичко васпитање - изабрани спорт могу се реализовати у објектима школе, на одговарајућим вежбалиштима - објектима ван школе, под условом да се налазе у близини школе или да је за ученике организован наменски превоз (спортска хала, базен, отворени терени, клизалиште, скијалиште итд.); часови се могу организовати у истој смени у оквиру распореда часова са другим предметима или у супротној смени, ако за тим постоји потреба и адекватни услови. IIIПЛАНИРАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА планирање образовно-васпитнограда спроводе наставници у складу са основним принципима планирања наставе физичког васпитања. Годишњи план рада је обавезни облик насатвог планирања из кога проистичу месечни и недељни планови рада; сходно уобичајеној пракси, наставници обавезно израђују и припрему за појединачан час. Припрема за час базира се на прихваћеној четвороделној структури часа примереног потребама наставе физичког васпитања. IVПРАЋЕЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ *Праћење и вредновање постигнућа ученика* праћењенапреткаученикаобављасесукцесивно токомцеле школскегодине, а наосновујединственеметодологијекојапредвиђаследећетематскецелине. У осмом разредуоцењивањесевршибројчано, наосновуостваривањаоперативнихзадатакаиминималнихобразовнихзахтева: стање моторичких способности; усвојене здравствено-хигијенске навике; достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индувидуалним могућностима;

			се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	однос према раду. Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности – координација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавањаличне и колективне хигијене, а, такође, и на основу усвојености и примене знања из области здравља. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја. Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса,врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савремених дидактичко методичких знања. Педагошка документација и дидактички материјал Обавезна педагошка документација је: *Дневник рада*,структуктура и садржај утврђује се на републичком нивоу и одобрава га министар, а наставнику се оставља могућност да га допуни оним материјалом за које има још потребе. *Плановирада*:годишњи, по разредима и циклусима, план стручног актива, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације. *Писане припеме* наставник сачињава за поједине наставне временску артикулацију остваривања наставне теме (укупан и редни број часова, време реализације), конзистентну дидактичку структуру часова (облике рада, методичке поступке обучавања и увежбавања).*Радни картон*: има сваки ученик са програмом садржаја који се вежба, а који сачињава учитељ или предметни наставник и који је рилагођен конкретним условима рада.*Формулари за обраду података за*: стање физичких способности, реализацију програмских садржаја у часовној и ванчасовној организацији рада. *Очигледна средства*: цртежи, контурограми, видео-траке аранжиране, таблице оријентационих вредности моторичких способности, разноврсна обележавања радних места и други писани материјали којиупућују ученике на лакше разумевање и остваривање радних циљева и задатака.

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**
Годишњи фонд часова:	**30**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; Развијање индивидуалног и националног идентитета; Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалномоквиру); Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Село и град некад и сад	Проширивање знања о променама у начину живота градског и сеоског становништва кроз историју. Уочавање сличности и разлика у животу градског и сеоског становништва кроз историју. Разумевање односа села и града у прошлости и садашњости. Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	уочи основна обележја различитих типова насеља од праисторије до савременог доба; изведе закључак о значају настанка градова; лоцира на историјској карти најзначајније античке, средњовековнеи модерне градове у свету, Европи и Србији; опише начин живота у граду у различитим историјским периодима (на примеру Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга…); опише начин живот у српским градовима у XIX и XX веку (на примеру Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...); опише начин живот у српским селимау XIX и XX веку; уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; разуме значај и последице развоја модерних градова; образложи најважније узроке и последице миграција село–град; уочи разлике у начину становања између села и града кроз историју; уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	Насеља у праисторији (примери Винче и Лепенског Вира). Живот у античким градовима (примери Вавилона, грчких полиса, Александрије, Рима...). Живот у средњовековним градовима и селима (примери Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Београда...; средњовековни замак – у миру и за време опсаде; положај зависног сељака –обавезе становништва, порез, присилни рад – изградња путева, насипа, утврђења...; становање – грађевински материјали, начин градње, разлика у начину становања између села и града и између богатих и сиромашних; хигијенски услови, опасност од епидемија...). Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно иурбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемењивање стамбеног простора). Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава. **Место реализације наставе:** Теоријска настава реализујесе у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. **Препоруке за реализацију наставе:** задатак наставника је да на почетку школске годинеод дванаест понуђенихнаставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета,

Култураодевања и исхране некад и сад	Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. Уочавање промена у начинуодевања код Србакроз историју. Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевањакод Срба кроз историју; препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхранекод Срба кроз историју; наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, џинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). Одевање код Срба кроз историју(материјали и тканине – куделља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узори у облачењу српског грађанског сталежа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране”).	**Препоруке за реализацију наставе:** програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта,музејске збирке), у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тогнарода, важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основисваког сазнања, наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако иона која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација,
Војска, оружје и рат некад и сад	Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. Развијање критичког става према рату.	уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појававатреног оружја – од примитивнихпушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	**Препоруке за реализацију наставе:** добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај илиаспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе штасе десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак),

Новац и банке кроз историју	Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад и сад. Проширивање знања о историјиновца и развоју банкарства код Срба.	уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство иједно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву…). Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења"новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динаркао званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	**Препоруке за реализацију наставе:** да би схватио догађаје из прошлости, ученик требада их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика,
Верски живот и обичаји кроз историју	Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; идентификуке сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба кроз историју; препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.	Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). Религије Далеког истока. Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам).	**Препоруке за реализацију наставе:** у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашавасхватање континуитета у развоју друштва и богатство садржаја из прошлости,

Образовање и васпитање кроз историју	Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; опише развој система образовања и васпитања кроз историју; опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; изведе закључак о значају образовањаи васпитања у животу људи; препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	**Препоруке за реализацију наставе:** задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их усмерава наразличите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и сугрђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма, наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...),
Комуникације, путовања и туризам некад и сад	Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; разуме последице развоја модерних комуникација; изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; користи информације са историјскекарте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација,гостионице и хотели, бање).	**Препоруке за реализацију наставе:** у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давањаинформација до упућивања на изворе информација)и да подстиче интересовање ученика за предмет, у припреми и реализацији часова наставницимаможе користити следећа литература: Д. М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Београд 2008. Д. Бабац, *Специјалне јединице југословенске војске у Априлском рату*, Београд 2006. Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, *Црногорска војска 1896–1916*, Београд 2007. Д. Бандић, *Народна религија Срба у 100 појмова*,Београд 2004.

Друштвени и породични живот кроз историју	Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. Проширивање знања о друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	идентификујеосновна обележја друштвеног живота од антике до данас; идентификујеосновна обележја породичног живота од антике до данас; наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; наведеосновна обележја породичног живота код Срба кроз историју; упореди карактеристике друштвеноги породичног живота у различитим периодима; уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу наранијe епохе.	Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања,радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). Породични односи код Срба кроз историју(положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	**Препоруке за реализацију наставе:** В. Бикић, *Средњовековно село*, Београд 2007. М. Благојевић, *Србија у доба Немањића*, Београд 1989. С. Бојанин, *Забаве и светковине у средњовековној Србији* (*од краја XII до крајаXV века*), Београд 2005. Е. Бухари, *Наполеонова гардијска коњица*, Београд 2006. А. Веселиновић, Р. Љушић, *Српске династије*, Нови Сад 2001. П. Вилар, *Злато и новац у повијести 1450–1920*, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, *Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку*, Београд 2005. Р. Вучетић, *Престоница независне Србије* (*1878–1918*), Београд 2008. К. Гравет, *Витезови*, Београд 2006. С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац*, Београд 1997.
Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју	Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју. Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији. Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.	уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизијекроз историју; изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа,начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације,сазнавања и образовања, и као историјских извора). Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи;прва филмска пројекција,филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ерезвучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетакрада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондоназа време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	**Препоруке за реализацију наставе:** Љ. Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941*, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914*, Београд 2004. *Историја приватног живота*,I-V,приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић-Стојимировић, *Силуете старог Београда*, Београд 2008. Д. Косановић, *Почеци кинематографије на тлу Југославије 1896–1918*, Београд 1985. *Лексикон српског средњег века*, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, *Београд 1918–1941*, Београд 1992. П. Ј. Марковић, *Београд између Истока и Запада 1948–1965*, Београд 1996. П. Ј. Марковић, *Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији*, Београд 2007. М. Милићевић, *Грб Србије: развој кроз историју*, Београд 1995. Ј. Миодраговић, *Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој*, Београд 1914.

Брига о телу и здрављу кроз историју	Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; разуме повезаност степена економског и културног развитка издравствене културе; разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари, домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	**Препоруке за реализацију наставе:** Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, *Родословне таблице и грбови српских династија и властеле*, Београд 1987. *Образовање код Срба кроз векове*, Београд 2001. Е. Пирсон, *Стара Грчка*, Београд 2006. Р. Плат, *Свет филма*, Београд 2006. *Приватни живот у српским земљама средњег века*, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. *Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба*, приредио А. Фотић, Београд 2005. *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата*, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006.
Грбови и заставе некад и сад	Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом значају уисторији. Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	уочи основна обележја развоја грбоваи застава кроз историју; уочи основна обележја развоја грбоваи застава код Срба кроз историју; изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; наведе најчешће хералдичке симболе; опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – *вексилум* – застава римских царева, *лабарум* – застава Константина Великог; основни елементи застава). Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српскогрба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	**Препоруке за реализацију наставе:** *Приватни живот код Срба у двадесетом веку*, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, *Страх у позној Византији*I-II, Београд 2000. Р. Радић, *Византија – пурпур и пергамент*, Београд 2006. Р. Радић, *Цариград – приче са Босфора*, Београд 2007. *Службено одело у Србији у 19. и 20. веку*, Београд 2001. Д. Стојановић, *Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд 2008. Ж. Стојановић, *Папирни новац Србије и Југославије*, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, *Армије на Балкану 1914–1918*, Београд 2006. Ц. Харт, *Стари Египат*, Београд 2006. Ф. Џајс, *Витезови кроз историју*, Београд 2003.

Спорт некад и сад	Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. Проширивање знања о развоју спортског живота код Срба.	уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; разуме улогу и значај спорта у људском друштву; именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; опише развој спортског живота код Срба.	Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот). **КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА** Српски језик и књижевност Географија Социологија са правима грађана Грађанско васпитање Верска настава Ликовна култура Музичка култура	**Препоруке за реализацију наставе:** Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном граду*, Београд 2004.Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном замку*,Београд 2005. Ф. Џајс, Џ. Џајс, *Живот у средњовековном селу*,Београд 2006. С. Џејмс, *Стари Рим*, Београд 2006.

Назив предмета:	**ЛИКОВНА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**други**
Циљеви предмета:	Развијање стваралачког мишљења, визуелног опажања, критичког мишљења, индивидуалности и самопоуздања у самосталном ликовном изражавању, радозналости и маштовитости; Оспособљавање за изражавање идеја, ставова, порука и емоција традиционалним и савременим визуелним медијима; Подстицање успешне вербалне комуникације, тимски рад, самостално проналажење и систематизовање информација из различитих извора**,** креативне активности у слободновреме, као и развијање способности за самопроцену и презентацију свог рада; Развијање одговорности према очувању здравља и животне средине; Упознавање са значајем и улогом уметности у друштву, свакодневном животу и раду; Формирање позитивног става према очувању културног идентитета, националне и светске културне баштине; Формирање навике праћења културно-уметничких садржаја путем штампе и електронских медија и посећивања музеја, галерија, библиотека,концерата, биоскопа, позоришта и других институција културе; Оспособљавање за примену стечених знања и умења у свакодневном животу и раду.
Планирање и организација наставе	Приликом израде годишњег плана, од 15 понуђених тема треба одабрати најмање 4. Минимално време за реализацију једне теме је пет часова. Наставник формира програм бирајући теме према: циљевима предмета; расположивом фонду часова; години учења; специфичностима профила; могућностима школе; специфичностима локалне заједнице; предзнањима и сазнајним могућностима ученика. Теоријски садржаји и практични ликовни рад су интегрисани. Теме треба обрадити комбиновањем савремених наставних метода, уз разноврсне визуелне примере. Посебни садржаји су препоручени садржаји намењени појединим профилима и/или заинтересованим ученицима. Препоручени садржаји су садржаји који нису кључни за достизање исхода и могу да се обраде информативно: један редовни час, кроз домаћи задатак, тематску наставу или индивидуалне, одељенске и школске пројекте. У зависности од теме, пожељно је припремати наставу у сарадњи са наставницима општеобразовних, стручних и изборних предмета, педагогом, локалним уметницима и стручњацима и/или институцијама културе. Користити стручну литературу и интернет у припремању наставе. Ради лакшег прикупљања наставног материјала, програм садржи препоручене адресе или линкове на интернет-странице. Међутим, треба имати у виду да се ове адресе често мењају и да је наставник упућен на континуирано ажурирање наставног материјала. У зависности од теме, настава се реализује у кабинету за ликовну културу (атељеу), кабинету за информатику, радионици, простору школе, библиотеци, музеју, галерији, атељеу уметника, локалном окружењу... Како се не би прекинула мотивација и континуитет у раду, допустити ученицима да заврше радове код куће. Подстицати ученике да одступају одрутинских поступака и стереотипије, а елементе искуства реструктурирју и стављају у нове односе, испробавају различита оригинална решења у самосталном ликовном изражавању и процењују свој рад и радове других. Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода; активност на часу. Пожељно је на крају полугодишта и/или године организовати изложбу у локалној заједници и позвати родитеље на отварање. Препоручује се наставницима вођење електронског портфолија који садржи: основне податке о наставнику, опис успешно реализоване теме, препоручено време за

	реализацију, коришћене материјале и технике, примере радова ученика, евентуално наставни материјал (визуелне примере) и препоручену литературу или адресе интернет-страница. Електронски портфолио треба да буде доступан на сајту или профилу школе. Циљ објављивања портфолија је промоција рада наставника и размена наставних материјала, идеја и линкова.

ТЕМЕ	***ЦИЉЕВИ:***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА:**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

Дигитална фотографија	Оспособљавање за примену дигиталне фотографије у настави, свакодневном животу и раду;	фотографише целину и детаљ под различитим условима осветљења; учита дигиталну фотографију на рачунар; обради фотографију у одабраном рачунарском програму;	Примена дигиталне фотографије у настави, свакодневном животу и будућој професији, дигиталнафотографија као савремени уметнички медиј; Принципи компоновања у фотографији, кадрирање, осветљење; Етичке норме у избору мотива, обради фотографије и објављивању фотографија; Фотографисање дигиталним фотоапаратом или мобилним телефоном: екстеријер, ентеријер, детаљ, мртва природа, аутопортрет; Пренос фотографије на рачунар, обрада фотографије основним алаткама: опсецање, подешавање светлине, контраста и боје; Сортирање,обележавање и чување фотографија на рачунару; Могуће преобликовање неуспелих фотографија у апстрактне слике, позадине, колаже; Самопроцена радова. Посебни садржаји: Цртање светлом; Израда електронског портфолија; Рекламна фотографија; Модна фотографија.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет; простор школе. **Препоруке за реализацију наставе:** остварити сарадњу са наставником информатике и размену информација и искустава између ученика и ученика и наставника; према условима осветљења и временским приликама –један час реализоватиу школском дворишту или у природи; изабрати рачунарски програм за обраду фотографија према могућностима школе и предзнањима ученика; објаснити ученицима како да фотографишу ликовне радове; напреднијим ученицима допустити експериментисање сложенијим алаткамау програму по избору; упутити заинтересоване ученике на литературу и бесплатне фото-едиторе на интернету; мотивисати ученике да учествују у уређењу школског часописа или сајта/профила школе. **Интернет:** www.photoarts.com www.atget www.photography-now.net www.photographysites.com www.pixiport.com www.usefilm.com www.graphicssoft.about.com http://www.photographymad.com/blog/post/10-top-photography-composition-rules http://graphicssoft.about.com/od/pixelbasedwin/tp/freephotoedw.htm http://www.shapecollage.com/ http://download.cnet.com/ http://AndreaPlanet.com/

Примитивна племенска уметност	Стицање знања о појави, значају и функцији уметностиу праисторији; Развијање интересовања за племенску уметности традицију различитих народа; Формирање позитивног става према очувању културног идентитета;	наведе улогу примитивне племенске уметности у праисторијско и савремено доба; одабере медиј, мотив и материјал зарад и образложи избор; уради ликовни рад са одликама примитивне племенске уметности;	Примитивна племенска уметност од праисторије до савременог доба; Услови за настанак уметности, функције уметности у праисторијско доба, материјали; Разлози за дуготрајни опстанак примитивне племенске уметности, популарност савремене племенске уметности, последице комерцијализације; Уметност афричких племена, инуитска уметност, уметност индијанских племена, аборицанска, полинезијска... плес, музика, одећа, украшавање, орнаментика, занати; Примитивна уметност као инспирација савременим уметницима; Израда цртежа, слика, скулптура, употребних и украсних предмета, тотема, маски, скица за шминку, одећу, накит, фризуре. Посебни садржаји: Креирање звука облицима из природе, уобличавање композиције на рачунару, учитавање звука у презентацију; Ритуални плес: обједињавање слике, музике и плеса; Терапија путем уметности: уметнички занати; Истраживање: народна уметност Србије; **Израда сувенира;** Презентација: поређење култура (шминке, ношње, фризура, обуће, керамике, веза...).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** направити визуелни преглед праисторијске уметности свих континената, укључујући и налазе на тлу Србије, **као увод у тему;** упоредити примере праисторијске уметности са савременом племенском уметношћу; мотивисати ученике да самостално уоче специфичности примитивне племенске уметности различитих култура и народа; у складу са могућностима, приказати презентацију, документарни филм или промотивни спот; пустити карактеристичну музику; остварити сарадњуса музејима; упутити ученике на стваралачко изражавање природним материјалима: угљен, креда, дрво, лишће, шљунак, слама, плодови, кожа, камен, глина, канап, влакна, органске боје; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање или објавити презентацију радова на сајту/профилу школе. **Интернет:** http://www.google.rs/images http://www.bradshawfoundation.com/ http://www.nativevillage.org/ http://www.indianetzone.com/ http://www.aboriginalartonline.com/culture/symbols.php http://www.inuit.com/ http://www.wamena-gallery.com/en/tribal-art/oceania/primitive-magic-stone-malekula~60~671.html http://www.visual-arts-cork.com/ancient-art/tribal-art.htm http://www.tribal-explorer.com/bygeo_2.html http://www.archaeology.org/ *www.youtube.com: Janet and Kathy throat singing between classes, Aboriginal Didgeridoo part1, Masai tribe dance, Naga tribal chant and dance, Zulu-premarital dance…*

Цивилизације прошлости	Упознавање са значајним споменицима културе; Формирање позитивног става према очувању културног наслеђа;	објасни значај очувања споменика културе; уради ликовни рад са карактеристикама одабране цивилизације; дискутује о различитим решењима задатка;	Цивилизација – појам; Општи приказ: географски положај, градови, трајање и разлог нестанка, веровања, положај владара, улога уметника и уметности; Оријентациони избор споменика прошлости: Персеполис, Тутанкамонова гробница, Mohenjo-daro, Sanchi (Индија), Qin династија – ратници од теракоте, MachuPicchu, Mesa Verde, ChichenItza,Tikal, ElTajin, толтечки ратниciу Тули, Angkor, Петра, Нара; Уметничка идеја у прошлим цивилизацијама, утицај веровања и друштвене организације на уметност; Израда цртежа и скица за палате, храмове, стубове, орнаменте, споменике, рељефе, фасаде, фонтане, престоле, намештај, употребне и ритуалне предмете, дворске одежде, владарске симболе, вајање владарског портрета. Посебни садржаји: Осмишљавање туристичке туре, израда рекламне презентације или брошуре; Заштићена светска културна баштина.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** приказати цивилизације на временској ленти или их означити на карти света; **тему обрадити методом аналогије; посветити више пажње културама (цивилизацијама) које су ученицима непознате;** нагласити значај споменика прошлих цивилизација као наслеђа свих народа; мотивисати ученике да самостално уоче сличности и разлике у уметности различитих цивилизација; приликом постављања задатка, наставник је у улози наручиоца уметничког рада, а ученик у улози уметника; поставити више задатака различитог степена сложености и омогућити ученицима да самостално одаберу задатак; упутити ученике на доступне изворе информација; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање или објавити презентацију радова на сајту/профилу школе. **Интернет:** http://www.google.rs/images www.youtube.com/ http://www.ancientcivilizations.co.uk/home_set.html http://www.mayalords.org/ http://whc.unesco.org/en/list/668 http://www.latinamericanstudies.org/olmecs.htm http://www.dinosoria.com/archeologie.htm

Ктитори, мецене и колекционари	Сагледавање вредности и значаја уметничких дела из угла инвеститора; Формирање навике праћења културно--уметничких манифестација;	објасни улогу и значај ктитора, меценаи колекционара у историји уметности; формира електронску или штампану збирку уметничких дела; образложи избор уметничких дела;	Појмови: ктитор, мецена, колекционар; Велики инвеститори у уметност кроз историју: црква, владари, племство, буржоазија, држава, приватни фондови...улога и значај; Инвестирање у различите облике уметности кроз историју: сакрални објекти, палате, споменици, ликовна уметност, позориште, балет, музика, мода, филм...музејске колекције, приватне збирке, мотиви за улагање у уметност; Приказ десет значајних уметничких дела по избору наставника, уз образложење избора; Одељенски обилазак електронских: музеја, галерија, културно-историјских споменика, фестивала; Улога колекционара или инвеститора: прикупљање и формирање електронске или штампане збирке уметничких дела по избору ученика. Посебни садржаји: Истраживање: значајне културно--уметничке манифестације у Србији; Истраживање: институције културе у Србији; Терапија путем уметности: укључивање старије популације у уметничке активности.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** извући занимљивости из литературе и са интернета о дворским уметницима, градњи споменика, изради наруџбина; објаснити ученицима разлику између уметничких дела и кича; приликом поделе улога, поставити ученицима смернице, нпр. утврђену суму новца, институцију за коју се набавља уметничко дело, врсту уметности у коју се улаже; у складу са могућностима, формирати индивидуалне или заједничку електронску, штампану или фото-збирку уметничких дела; избећи негативне коментаре, мотивисати ученике да образложе свој избор; у складу са могућностима, један час реализовати у музеју или галерији; мотивисати ученике на континуирано ажурирање збирке; мотивисати ученике на посећивање институција културе и културно-уметничких манифестација у локалном окружењу. **Интернет:** http://www.woopidoo.com/profession/art-collectors/index.htm http://www.famousartistsgallery.com/ http://www.museumstuff.com/ http://mason.gmu.edu/~montecin/museum.htm http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmLocale=en http://www.theatrehistory.com/ http://www.artabus.com/ http://www.filmsite.org/directors.html http://www.famouspeople.co.uk/dancers/ http://www.greatbuildings.com/ http://www.notablebiographies.com http://www.wga.hu/

Уметност рециклирања	Оспособљавање за креативно преобликовање материјала за рециклажу;	објасни значај рециклирања; наведе улогу уметности у очувању животне средине; уради ликовни рад одматеријала за рециклажу; образложи избор мотива и материјала;	Уклањање отпада у великим градовима, време распадања појединих материјала, значај рециклирања, улога и значај уметности у очувању животне средине и смањењу сиромаштва; Израда скица; Преобликовање предмета и материјала за рециклажу: израда таписерије од пластичних трака, израда асамблажа, скулптура и инсталација, израда накита, торби, шешира, кутија за оловке и накит, посуда, лустера, стоних лампи, мозаика; Оријентациони избор уметника: DanielClemmett, NickGentry, RobertBradford, JamesCorbett, SubodhGupta, EmmaWhiteside, MicheldeBroin, HongKyoung, AuroraRobson, LucyNorman, NekChand… Посебни садржаји: Израда колекције одеће од материјала за рециклажу; Грађење зидова, пултова, клупа, ограда и мањих објеката од пластичних флаша, конзерви, стиропора, гума, затварача; Терапија путем уметности: материјали за рециклажу који су погодни за рад са децом и старијим особама; Креирање звука предметима за рециклажу; Видео-рад: акција чишћења околине.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** успоставити повезаност са сличним садржајима(обликовање и преобликовање)из основне школе; према потреби поделити ученике у парове или мање тимове; избећи шаблонске радове, нпр. људске фигуре и роботе направљене од пластичних флаша; упутити ученике у процес израде, али инсистирати на иновативним решењима у оквиру процеса; уколико ученици раде на једном или два сложенија рада већег формата, помоћи у техничкој реализацији (нпр. спајање делова у целину, поставка и сл.); по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и објавити радове на сајту/профилу школе. **Интернет:** http://webecoist.com/ http://www.arteco.com/ http://www.bags2riches.co.uk/ http://www.robbierowlands.com.au/artworks.php http://www.johndahlsen.com/ http://www.toontoonz.com/canart/canartmain.html http://www.bonniemeltzer.com/MixedMedia.html http://www.heart2art2heart.com/pages/theforevertron.html http://www.aluminouspublishing.com/phpBB/ http://www.arthunt.co.uk/index.htm http://www.recycle2art.com/ http://freshome.com/2010/07/17/original-wall-clocks-made-from-vinyl-records/ http://www.ghostforest.org/ http://quazen.com/arts/architecture/seven-strange-houses-made-of-recycled-materials/ http://inhabitat.com/low-income-housing-made-of-recycled-materials/ http://www.greenhomebuilding.com/recyclematerials.htm http://sciencehax.com/2010/01/beautiful-home-built-from-recycled-materials/ http://www.expeditio.org/ http://www.scivee.tv/node/6935http://www.achildgrows.com/2008/02/28/cool-recycled-bags-by-a-womens-co-op/

Уметност и наука	Формирање целовите слике о повезаности уметности, науке и различитих делатности;	наведе примере повезаности уметности и науке, наставних предмета и различитих делатности;	Повезаност науке и уметности; Математика у уметности: симетрија, перспектива, модуларност, златни пресек, орнаментика, теселација, оригами; Географија у уметности: пејзажи; апстрактне слике инспирисане сателитским снимцима и географским картама; Биологија у уметности: уметност под микроскопом, илустрације, анатомски цртежи; Хемија у уметности: производња пигменатаи материјала, фотографије; Физика у уметности: оптика, акустика, фотографије; Историја и уметност: историјски догађаји у уметничким делима, уметничка дела као историјски извори; Разговор о повезаности уметности и других наставних предмета и делатности; Израда цртежа, скулптура, слика, графика, постера, инсталација, фотографија, видео-радова, орнамената, оригамија, колажа... наука, наставни предмет, област, лекција, дефиниција, формула, појам као инспирација. Посебни садржаји: Терапија путем уметности: лечење бојом, звуком и покретом; Тематски дан.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** разговарати о уметничкој вредности научнихилустрација; приказати Леонардове, Рембрантове и Дирерове скице и цртеже; **задати ученицима пројектне задатке, према интересовањима;** избећи наглашавање ликовног рада као илустрације наставнихсадржаја, инсистирати на оригиналном ликовном приказу; по завршетку теме приказати радове свих ученика у просторушколе и заједнички одабрати радове за објављивање насајту/профилу школе. **Интернет:** www.mi.sanu.ac.rs/~jablans/s-d3.htm http://www.litandart.com/2008/01/30/the-art-science-phenomenon/ www.origamitessellations.com http://cedison.wordpress.com/category/origami-tessellation/ www.artofgeography.com www.brainpicking.org http://www.scienceart.nl/ http://www.scienceart.co.uk/ https://bioart.med.harvard.edu/ http://www.worldsciencefestival.com/BioArt http://atunu.blogspot.com/2006/11/who-says-engineering-and-art-cant.html http://www.arttherapy.org/ http://www.cap.ca/aop/art.html http://www.fieldsproject.com/ http://artofchemistry.com/index.html http://www.shands.org/aim/ http://cade.writtle.ac.uk/AgricultureArt.asp http://www.geologyinart.com/geoart_webzine.html http://www.pbs.org/seeinginthedark/resources-links/astronomy-and-the-arts.html http://artandtech.osu.edu/

Уметност XXI века	Упознавање са утицајем технологије на уметност XXI века; Стваралачко изражавање савременим медијима;	објасни утицај технологије на уметност XXI века; наведе пример утицаја технологије на уметност XXI века; изрази идеје, емоције, поруке и ставове савременим медијима;	Традиционални и савремени медији у XXI веку; Одговарајући примери уметничких медија, праваца и техника: 3Д анимација, сликање песком, динамичко сликарство, дигитална уметност, ласерска уметност, генетичка уметност, нано уметност, интерактивна уметност, виртуелна уметност, акционо сликање на сцени, визуелни ефекти за филм; Прибор: glowgraffiti спреј, LED светлосни канапи, интерактивне табле, I/O четка, Филипсов прибор за дигитално сликање светлом; Cyberfest (Киберфест, Русија), STRP фестивал; VIDFEST (Ванкувер); Цртање, сликање, графика и вајање у рачунарском програму; видео-записи, одељенски спотови, монтажа и анимација у рачунарском програму; колективно акционо сликање на сцени; обједињавање ликовне уметности, филма, музике и плеса; израда светлосне скулптуре, слике или инсталације; израда звучне скулптуре, кинетичке скулптуре... Посебни садржаји: Специјални (механички)ефекти у позоришту визуелни ефекти за филм; Звучни ефекти; Електронска музика; Терапија путем уметности: материјали и технике; Експериментална архитектура, паметне зграде; Црно позориште; плес сенки; Ликовно обликовање веб странице.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** остварити сарадњу са наставником информатике и/или наставницима стручних предмета; приказати ученицима разноврсне примере; по завршетку теме заједнички одабрати радове за објављивањеа сајту/профилу школе. **Интернет:** www.cyland.ru https://bioart.med.harvard.edu/ http://sandfantasy.com/ http://www.flixxy.com/ukraine-talent-sand-animation.htm http://www.sanbase.com/ http://www.davemc.net/GenArt/ http://www.gamasutra.com http://www.virtualart.at/ http://www.abstractdigitalartgallery.com http://www.neme.org/main/524/collecting-new-media-art http://www.dpandi.com/jd/index.html http://creativefan.com/30-incredible-matte-paintings-from-famous- films/ http://www.e-onsoftware.com/products/solutions/?page=matte http://www.zoicstudios.com http://www.alchemists.com http://www.holographicart.co.uk http://www.laserartfest.ca/ http://www.mat.ucsb.edu/ http://www.animatronics.org/ http://www.techblog.com youtube: Blacklight Nu2ART performance; Paint dance; Mo(ve)ment: live painting and dance; Synchronized Elements; light painting; ArtCreatedFromShadows, Philips-digital-light-painting-kit, I/O brush...

Амбијент и простор	Оспособљавање за естетско преобликовање елемената ентеријера и обликовање простора;	опише утицај амбијента на расположење, понашање и радни учинак; преобликује елементе ентеријера; уреди део школског простора;	Утицај амбијента на расположење, понашање и радни учинак; Одговарајући примери дизајна школског простора, инсталација у ентеријеру и преобликовања елемената ентеријера; Израда скица; Преобликовање елемената ентеријера: осликавање и преобликовање похабаних столица, клупа, столова, ормана, зидова, прозорских оквира, стаклених површина, стубова; лепљење и уметање различитих материјала; израда витража, лустера, лампи, асамблажа, мозаика; Обликовање простора у делу учионице или простору школе. Посебни садржаји: Терапија путем уметности: психологија боје; Биодекорација стубова и зидова или зелених површина; Дизајн светла, обликовање простора светлом; Декорација зидова: рад са шаблонима и пројектором, називи боја, механичко мешање боја, нијансе, психологија боје; Ленд арт; Амбијентална музика.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет; школски простор. **Препоруке за реализацију наставе:** ученике мотивисати визуелним примерима; према потреби поделити ученике у парове или мање тимове; у раду користити еколошке боје и лакове; обликовање простора може бити заједнички рад на нивоу одељења, разреда или школе; подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; по завршетку теме објавити радове свих ученика на сајту/профилу школе. **Интернет:** http://www.arteco.com/ http://www.skifurniture.com http://www.bikefurniture.com/ http://freshome.com/ http://www.instructables.com/id/DIY-Vinyl-Wall-Art/ http://comeuptomyroom.com/ http://www.apartmentherapy.com/ http://www.alldriftwoodfurniture.com/driftwood_tables.html http://www.fauxfinish.com/FauxFinish/faux-appetite-design.htm http://bhousedesain.com/ http://azmyarch.com/ http://www.google.rs/images http://home.rebstech.com/cool-wall-painting/ http://inter1or.com/decoration/tag/office-chairs/ http://homes-designing.com/decorate/decoration/old-furniture-new-life/ http://www.nobleparkps.vic.edu.au/art_show_2008.htm http://www.salvationsct.com/furniture.htm http://www.stylehive.com/tag/rustic_furniture http://www.flickr.com/photos/29371360@N00/272362405/ http://www.dezignwithaz.com/ http://www.bhajanhunjan.com/wp/?page_id=798 http://www.conceptualgardens.co.uk/

Стрип	Формирање целовите слике о стрипу као савременом уметничком медију;	препозна уметнички цртеж у стрипу; опише традиционални поступак цртања стрипа; нацрта ликовно-графички рад;	Појмови: стрип, манга, чиби, графички роман; Развојни пут стрипа, различите функције стрипа кроз историју; Школе стрипа: америчка и јапанска, француско-белгијска, енглеска, италијанска – карактеристике, типични представници, међусобни утицаји, популарност школа и аутора код нас и у свету; Фестивали стрипа, музеји, друштва; Утицај стрипа на уметничке правце, културу и друштво; Оријентациони избор аутора: RodolpheTopffer, WaltDisney, OsamuTezuka, RichardOutcault, SteveDitko, AlanMoore, FrankMiller, Moebius, MasashiKishimoto, KojiMorimoto, HiromuArakawa, MatsuriHino,TakeshiObata, Марко Стојановић, Бане Керац, Влада Весовић, Саша Ракезић, Алекса Гајић, Зоран Јањетов; Традиционални прибор и поступак израде; рачунарски програми и графичке табле; Израда табле стрипа, стрип јунака, корица за графички роман, израда одељенског фанзина; илустрација одломака приче, песме, филма... традиционалним или савременим техникама. <u>Посебни садржаји</u>: Анимирани филм; Израда сценарија за стрип, графички роман, рачунарску игрицу или анимирани филм; Студија фигуре у покрету; Колекција одеће, обуће или накита инспирисана стрипом; Музика у анимираном филму.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **<u>Место реализације наставе</u>:** одговарајући кабинет. **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>:** направити поређење између америчког, европског и јапанског стрипа; указати ученицима на могуће смерове цртања и читања стрипа; разговарати о утицају јапанског стрипа на савремени европски стрип и анимирани филм; објаснити ученицима разлику између карикатуре и уметничког стрипа; више пажње посветити графичком роману као књижевно-графичкој форми; на репрезентативним примерима указати ученицима на ликовни рукопис, композицију, покрет, скраћење, сенку; упутити ученике како да увежбавањем постигну препознатљив стил и са једноставним, непрофесионалним цртежом; по могућности организовати гостовање професионалних цртача стрипа какоби ученици стекли целокупну слику о теми; упутити заинтересоване ученике на електронске уџбенике, школе стрипа и рачунарске програме; тема може да се реализује као одељенски рад – израдом табле стрипа на хамеру, уцртавањем или лепљењем појединачних цртежа; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **<u>Интернет</u>:** <u>http://en.wikipedia.org/wiki/European_comics</u> <u>http://www.seecult.org/</u> <u>http://www.comicartdepot.com/</u> <u>http://www.linesandcolors.com/</u> <u>http://www.filetransit.com/screenshot.php?id=79391</u> <u>http://ideja.forum-express.net/t2093-manga</u> <u>http://www.dereksantos.com/comicpage/</u>

Знаменити српски уметници	Упознавање са знаменитим српским уметницима и разумевање значаја њихових дела;	наведе неколико знаменитих српских уметника; објасни значај одабраног уметника; уради оригиналан визуелни приказ живота и/или дела одабраног уметника;	Знаменити српски уметници, избор наставника; Израда оригиналног, нетрадиционалног ликовног приказа живота и/или дела српског уметника по избору ученика: презентација, графичка прича, колаж, инсталација; комбинација текста, илустрација и фотографија; видео-рад, анимација; Разговор о значају, животу и делу одабраних уметника. Посебни садржаји: Израда монографије одабраног уметника, одељенски рад; Терапија путем уметности: организовање гостовања професионалних уметника у болницама и домовима за старе; организовање ликовне радионице.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** направити сажет приказ живота и дела одабраних уметника; поредити сензибилитет одабраних уметника; упутити ученике на доступне изворе информација; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе.

Трагом наслеђа	Оспособљавање ученика за израду промотивног рада;	прикупља информације из различитих извора; дискутује о знаменитостима краја; уради промотивни ликовни рад;	Значај квалитетне промоције у будућој професији; Истраживање културних, историјских и природних знаменитости краја: обилазак околине, обилазак локалних галерија и музеја; истраживање стручне литературе, интернета, архиве, новинских чланака; разговори са одговарајућим профилом стручњака, наставницима, родитељима, фамилијом; интервјуи, анкете; проучавање и прављење фото и писане документације; Оријентациони избор тема у оквиру пројекта: природне одлике, историја, културно-историјски споменици, манифестације, спорт, уметност, туризам, делатности, стари занати, обичаји и веровања, знаменити људи, одевање кроз историју, архитектура, кулинарство, музика; Дизајн промотивног материјала; Израда промотивног спота, презентације, брошуре, плаката, илустрованих прича, разгледница, паноа за промовисање културно- -историјских и природних знаменитости краја. Посебни садржаји: Промоција професије; Промоција школе; Промоција одељења; Терапија путем уметности: поставка изложбе, организовање промоције радовапутем интернета и штампе; Маркетинг и брендови.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет; библиотека; локална заједница. **Препоруке за реализацију наставе:** тему обрадити као одељенски пројекат; мотивисати ученике атрактивним визуелним примерима; омогућити ученицима неспутано изношење предлога ликовних решења; по завршетку теме објавити рад на сајту/профилу школе.

Необична уметност	Подстицање иновативности у ликовном изражавању ;	предложи нетрадиционални материјал за рад; уради ликовни рад од нетрадиционалног материјала; образложи избор материјала и мотива;	Визуелни приказ: необичне идеје, уметничка дела на неуобичајеној подлози или од неуобичајених материјала; Оријентациони избор уметника: JulianBeever, GuidoDaniele, Jim Denevan, RichardLong, Daniel Baumann, OlafurElasson, MichaeldeBroin, AgataOlek, HangNga, MathierCollos, RebeccaMurtaugh, Jonathan Borofsky, LiviodeMarchi, ChakaiaBooker, ChoiJungHyun, MargaretBenyon, Jennifer Maestre, NathanSawaya, Baptiste Debombourg, Toge-NYC, Ran Hwang, DonLucho, Scott Gundersen, SydneyCash, Scott Hove, Evan Blackwell, Jean-Luc Cornec, Jason Hackenwerth, Jason de Caires Taylor, Shinichi Marayama, Joan Dulla, Janet Echelman, Alain Guerra, Lara Schnitger, Maurizio Savini, Renata Memole, Neraldo de la Paz, Elisabeth Higgins O`Connor, Carabosse ; Израда ликовних радова од неуобичајених материјала.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** визуелним примерима, разговором и асоцијацијама мотивисати ученике да осмисле оригиналне предлоге; према потреби поделити ученике у парове или мање тимове; подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе, заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **Интернет:** www.myunusual www.creativity-portal.com www.dornob.com www.flatrock.org www.webcoist.com www.weburbanist.com http://weburbanist.com/2009/01/08/food-art-and-food-artists/ http://www.darkroastedblend.com/2009/04/pasta-monster-and-other-strange-food.html http://www.collthings.co.uk/2008/12/cool-food-art.html http://www.agilitynut.com/h/bh.html http://www.jennifermaestre.com/portfolio.php http://karenswhimsy.com http://www.lostateminor.com/2009/08/06/scott-hoves-cakeland/ http://www.greenpiecewireart.com/ http://www.jeffbots.com http://www.deepapanchamia.com/

Архитектура Србије	Упознавање са одликама архитектуре на тлу Србије; Формирање позитивног става према очувању културног наслеђа;	наведе неколико значајних спомениkаи грађевина у Србији; објасни значај очувања знаменитих грађевина и споменика; уради ликовни рад са стилским одликама локалне архитектуре;	Знаменити споменици и зграде –обележја светских градова; Сакрална архитектура Србије; Замкови, утврђења и палате Србије; Световна архитектура Србије: типови старих српских кућа, знаменити објекти XIX и XX века; Споменици, фонтане, паркови и парковске скулптуре; Значај очувања знаменитих грађевина и споменика; Израда скица за викендицу, викенд-насеље, етно-село, наменске објекте, реконструкција замка или утврђења, скица за рељефе, тргове, ограде, прозорска окна и друге елементе екстеријера, споменике и скулптуре у пленеру... Посебни садржаји: Истраживање: римска насеља на тлу Србије; Повезивање ученика путем интернета са вршњацима из другог места у Србији, размена фотографија и информација о архитектури, споменицима и парковима; Осмишљавање туристичке туре;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет; локална заједница. **Препоруке за реализацију теме:** излагање прилагодити сазнајним могућностима и интересовањима ученика, приказати само карактеристичне примере; препоручује се обилазак родног места или локалног окружења, фотографисање објеката и споменика, скицирање фасада и споменика, разговор о елементима архитектуре, стиловима, фасадама, стубовима, фонтанама, споменицима; подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **Интернет:** http://www.greatbuildings.com/

Уличнa уметност	Препознавање уметничких вредности у супкултури; Формирање одговорног односа према очувању здравља и окружења;	препозна естетске и идејне вредности уличне уметности; наведе материјале штетне по здравље и мере заштите; уради скицу за мурал или графит;	Појмови: улична уметност, мурали, графити, тагирање; Видови уличне уметности: мурали, графити, стикери, инсталације; Историјат графита, легални графити, графити у галеријама; Дискусија: намера уметника, идеје, поруке, ставови, емоције, стилови; тагирање по културно- -историјским споменицима, знаменитим зградама, приватној својини, радовима уметника; Материјали, опасност по здравље и околину, мере заштите; Оријентациони избор уметника, уметничких група и пројеката: EdgarMueller, JulianBeever, KurtWenner, JeroenKoolhaas – DreUrhahn, ErnestoNeto, MarkJenkins, PeterGibson, DavidChoe, Cityzenkane, Belx2, LadyPink, KeithJive, Baer, RasTerms, JonReiss (Bombit-документарни филм), Blu (одабрани радови), RinpaEshidan, ReverseGraffitiProject; Израда скице за мурал или графит традиционалним материјалима или у рачунарском програму. Посебни садржаји: Истраживање: улична култура, музика и плес; Пантомима; Знамените грађевине Србије; Израда документарног филма.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију теме:** разговарати о томе шта један графит чини уметничким и о различитим доживљајима посматрача; радове урађене у рачунарском програму треба одштампати како би ученицима били слободоручни цртеж уз додавање оригиналних детаља; у складу са могућностима, реализовати скицу еколошким бојама на оштећеном зиду школе или у окружењу; подстицати ученике да процењују свој рад и радове других; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **Интернет:** http://www.graffiti.org/ http://www.barcelonastreetart.net/ http://www.unurth.com/ http://www.xmarkjenkinsx.com/outside.html http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/ http://www.metanamorph.com http://www.european-street-painting.com http://www.toxel.com/inspiration/2008/09/15/pedestrian-street-art-by-peter-gibson/ http://www.heatheronhertravels.com/crimes-of-passion-street-art-on-show-in-bristol/ http://weburbanist.com http://graffiti.playdo.com/ http://www.carolynrydercooley.com/photo440.html http://been-seen.com/index.php/articles/passport/creative-subways-around-the-world

Временлов	Формирање опште слике о променама у уметности током историје.	наведе узроке промена у уметности током историје; прикаже ликовним радом специфичност одабраног историјскогпериода.	Свакодневни живот, проналасци, открића, важни историјски догађаји и личности, одевање, намештај, архитектура, ликовна уметност, музика, позориште, плес, спорт, забава... од критско-микенске културе до краја XX века; Ликовни приказ историјског периода по избору ученика; израда маски, костима, шешира, перика, декорација, скица за употребне предмете ... Посебни садржаји: Пројекат свих одељења, тематска забава – реконструкција одабраног периода: израда сценографије, костима, маски, фризура, шминке, избор музике, концерт, наступ хора, представа, плес, луткарско позориште...	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Место реализације наставе:** одговарајући кабинет. **Препоруке за реализацију наставе:** приказати визуелну презентацију појединачних историјских периода, изнети само кључне информације и карактеристичне примере; разговарати о томе како су историјски догађаји, развој технологије и открића утицали на промене у естетици и уметности ; омогућити ученицима неспутано изношење мишљења и идеја; по завршетку теме приказати радове свих ученика у простору школе и заједнички одабрати радове за објављивање на сајту/профилу школе. **Интернет :** http://www.historyworld.net/ http://www.hyperhistory.com/ http://www.eyewitnesstohistory.com http://www.britannica.com/ http://www.fashion-era.com/ http://www.essentialsofmusic.com/ http://www.theatrehistory.com/

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Музичка култура- Српски језик и књижевност- Историја- Хемија- Математика- Рачунарство и информатика

Назив предмета:	**МУЗИЧКА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова; Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва; Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике; Унапређивање естетских критеријума код ученика; Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти,телевизија, филм, интернет); Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета; Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
	Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. Развијање навика за слушање уметничке музике. Оспособљавање уочавања разлика композиција по карактеру Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)	Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште Препознаје одслушане композиције уз познавање њихових аутора као и у односу на време настанка. Експресивно,аутономно доживљава карактер одслушане композиције Поседује адекватан музички укус. Самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације . .	Значај музике у животу и друштву:***првобитна ајединица,стари век*** и развој музике у ***средњем веку***(духовна и световна музика) - Грегоријански корал,Византијско певање,Кир Стефан Србин:Нића сили. ***Ренесанса и барок***: Палестрина Л.:*Огни белта,*Вивалди А.:*4 годишња доба,* Хендл Г.Ф.:*Месија(Алелуја*),Бах Ј.С.:*Токата и фуга d – mol,Брандебуршки концерт бр.3 G – dur* ***Класицизам:*** Хајдн Ј.:*Симфонија изненађења* бр 94.G – dur, Моцарт В.А.:*Симфонија бр.40.G-dur,Реквијем,Мала ноћна музика,Турски марш,*Бетовен Л.В.:*5. и 9. симфонија,За Елизу,Месечева соната,* ***Романтизат*** Менделсон Ф.:*Свадбени марш,*Шопен Ф.:*Валцер des-dur,*Брамс Ј.:*Мађарске игре по избору*,Сметана Б.:*Влтава*,Дворжак А.:*Симфонија из новог света* ***Импресионизам*** Дебиси К.:*Прелид за поподне једног пауна*,Равел М.: *Болеро* ***Музика хх века*** Шостакович:*Камерна симфонија*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија*,Шенберг,Стравински,Веберн	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз**теоријску наставу** **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Користити сва доступна наставна средства Користити мултимедијалне презентације Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу Примењивати индивидуални рад, рад упаровима и рад у мањимгрупама Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова потемама** класична музика
Опера и балет Оперета и мјузикл	Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних типова опере кроз историју	Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	***опере***:Бизе Ж.: *Кармен*,Верди Ђ.:*Трубадур*,Росини Ђ.:*Севиљски берберин*,Пучини: *Тоска,Боеми*, ***балети*** Чајковски П.И.:*Лабудово језеро*,*Успавана лепотица*,Прокофјев С.:*Ромео и Јулија* ***оперете*** Штраус Ј.:*Слепи миш* ***Мјузикли***:Цигани лете у небо,Коса,Мама Миа,Чикаго..	

Традиционална музика(народне песме,игре,плесови)	Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе итрадиције како свог тако и других народа Развијање естетских критеријума код ученика Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја.Кола и народне игре Србије и суседних земаља. Мокрањац Ст.Ст.:Р*уковети,* Тајчевић М.: *Охридска легенда* Народна музика интегрисана у забавну,електронску,џез и разне алтернативне правце. Извођачи: Биљана Крстић,састав Балканика,Слободан Тркуља, Василиса, Кирил Џајковски...	(10 часова) опера и балет;оперетаи мјузикл (6 часова) традиционал на музика(6 часова) џез и блуз музика(4 часа) филм и филмска музука (4часа) хор (5 часова)
Џез и блуз музика Филм и филмска музика	Способност препознавања критеријумакоји се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(џез,блуз) Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	***Џез и блуз***: Луис Армстронг,Мајлс Дејвис; Били Холидеј;Џон Колтрејн,Чарли Паркер, Јован Маљоковић ***Филм***: Моцарт ***филмска музика***: Е.Мориконе: музика из филмова:*Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир...*	
Хорско певање	Оспособљавање ученика за заједничко извођење	Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	слободан избор композиција према могућностима извођача	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Ликовна култура
Физичко васпитање
Српски језик и књижевност
Математика
Екологија и заштита животне редине
Географија
Верска настава
Грађанско васпитање

2.2.3.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ
ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

1. **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I	68				68

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање знања о основним принципима савремене заштите здравља, превентивним активностима које су најефикасније у заштити здравља становништва;
- Стицање знања о хигијенским принципима на основу којих ученици формирају позитиван став са циљем да се усвоји и увек примењује здраво понашање - здрав стил живљења, као основа за очување здравља;
- Стицање знања и усвајање вештина о указивању неодложне помоћи животно угроженим лицима у непредвиђеним задесним ситуацијама.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ ТЕМЕ/МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Лична хигијена и хигијена физичке културе	19
2.	Ментална хигијена	10
3.	Хигијена исхране	9
4.	Комунална хигијена	7
5.	Хигијена рада	7
6.	Основе прве помоћи	16

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА

Назив теме/модула: **Лична хигијена и хигијена физичке културе**

Трајање теме/модула: **19 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА
• Усвајање одговорности и доследности према личном здрављу и здрављу других; • Стицање знања о значају који лична хигијена има за очување и унапређење здравља; • Стицање знања о болестима које се преносе полним контактом; • Стицање знања о примени контрацептивних средстава; • Стицање знања о утицају атмосферских фактора, воде и физичке активности на очување и унапређење здравља.	• наведе дефиницију здравља СЗО; • објасни појам душевног и телесног здравља; • наведе факторе који утичу на здравље; • објасни значај редовног лекарског прегледа; • одржава личну хигијену; • одабере здравствено исправна средства за одржавање личне хигијене; • наведе болести до којих доводи неправилно одржавање хигијене • наведе полно преносиве болести • одабере и употреби одговарајућу заштиту од болести које се преносе полним контактом; • одабере и употреби одговарајуће контрацептивно средство; • одабере адекватну одећу и обућу; • користи благодети воде, ваздуха и сунчевог зрачења у циљу унапређења здравља; • примени мере којима се штити од неповољног дејства сунчевог зрачења; • усвоји и планира дневне физичке активности као део здравог стила живота. • објасни значај сунца, воде, ваздуха и физичке активности за здравље	• Дефиниција здравља, концепт здравља; • Значај и принципи одржавања хигијене коже, слузокоже и аднекса; • Хигијенски захтеви средстава за одржавање личне хигијене; • Болести који настају услед неправилног одржавања личне хигијене; • Анатомија и физиологија полних органа; • Полно преносиве болести; • Сида; • Здравствени аспекти контрацепције и примене контрацептивних средстава; • Хигијенски и здравствени значај одеће и обуће; • Улога сунчевог зрачења, воде, ваздуха и физичке активности у очувању и унапређењу здравља; • Физичка активност као мера превенције обољења у различитим животним добима.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 19 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање, - практичне вежбе

Назив теме/модула: **Ментална хигијена**
Трајање теме/ модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА
• Стицање знања о значају очувања менталног здравља и упознавање са факторима који могу да наруше ментално здравље; • Стицање знања о ризичном понашању деце и адолесцената; • Стицање знања о болестима зависности и њиховој превенцији.	• примени мере којима се прилагођава утицајима средине и делује као стабилна и зрела личност; • примени мере којима се одупире факторима који нарушавају ментално здравље; • примени мере које подижу ниво психичке кондиције; • усвоји здрав стил живота, што значи да не постане зависан од никотина, алкохола и опојних дрога. • наведе факторе који утичу на ментално здравље • наведе болести зависности • препозна опасности од болести зависности • наведе начине превенције болести зависности • примењује мере превенције болести зависности	• Ментално здравље, однос телесног и менталног здравља, фактори који утичу на ментално здравље; • Специфичности менталног здравља код деце и омладине; • Стрес; • Болести зависности: пушење, наркоманија и алкохолизам; • Превенција болести зависности: пушење, наркоманија и алкохолизам.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 10 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање, - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Хигијена исхране**
Трајање теме/модула:	**9 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Стицање знања о правилној исхрани; • Стицање знања о последицама неправилне исхране.	• објасни улогу хранљивих материја у организму; • објасни принципе правилне исхране; • примени пирамиду исхране; • наведе последице неправилне исхране; • наведе поремећаје исхране • препозна поремећаје исхране	• Физиологија исхране; • Принципи правилне исхране и пирамида исхране; • Поремећаји понашања у исхрани; • Болести проузроковане неправилном исхраном.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 9 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (суматив но)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Комунална хигијена**
Трајање теме/модула:	**7 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Стицање знања о позитивним и негативним утицајима спољне средине на здравље; • Стицање знања о значају воде за пиће, земљишта, атмосфере, аерозагађења и отпадних материја; • Стицање знања о зрачењима у животној средини.	• објасни како влага, атмосферски притисак, кретање ваздуха и температура утичу на здравље; • објасни како аерозагађење доводи до настанка болести; • опише утицај и значај хигијенски исправне воде за пиће • наброји и објасни болести које се повезују са загађењем воде; • наведе мере заштите земљишта од загађења • наведе методе пречишћавања воде; • наведе методе хигијенског уклањања отпадних материја; • одлаже материјал за рециклажу у зависности од порекла.	• Састав атмосфере и аерозагађење; • Хигијенски, епидемиолошки, еколошки и здравствени значај воде за пиће; • Састав земљишта, кружење материје и мере заштите земљишта од загађења; • Зрачења у животној средини; • Хигијенски захтеви одлагања отпадних материја и вода; • Рециклажа и њен значај за одрживи развој.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 7 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка,текстуално-илустративне методе **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Хигијена рада**
Трајање теме/модула:	**7 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА
• Стицање знања о дејству штетних нокси и других фактора у радној средини који доводе до нарушавања здравља; • Стицање знања о превенцији професионалних обољења и трауматизма.	• наведе факторе и штетне ноксе које утичу на здравље у радној средини; • објасни последице деловања штетних фактора у радној средини; • опише значај умора, замора и премора код појединих врста рада; • примени хигијенске методе за обнављање радне способности; • наведе и примени правила санитарно хигијенског надзора • примени превентивне мере у циљу очувања здравља и спречавања професионалних болести и професионалног трауматизма.	• Утицај радне средине и процеса рада на здравље; • Подела и значај штетних нокси радне средине; • Појава умора, замора и премора код појединих врста послова и хигијенске методе за обнављање радне способности; • Хигијенски захтеви рада за омладину, жене, инвалиде и стара лица; • Санитарно-хигијенски надзор услова у радној средини; • Санитарно-хигијенски надзор запослених; • Превенција професионалних обољења и професионалног трауматизма.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 7 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Основе прве помоћи**
Трајање теме/модула:	**16 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Усвајање вештина за пружање помоћи лицима у бесвесном стању; • Стицање знања о кардиопулмоналној реанимацији и усвајање вештина у техници оживљавања; • Усвајање вештина за практично пружање прве помоћи код крварења , рана и повреда зглобно-коштаног система; • Стицање знања о повредама изазваним физичким, хемијским и биолошким факторима.	• дефинише прву помоћ и разуме њен значај; • утврди стање свести, постојање дисања, постојање срчаног рада; • препозна различите нивое поремећаја свести и збрине п/о на одговарајући начин (сомноленција, сопор, кома); • постави п/о у бочни релаксирајући положај; • препозна престанак дисања и рада срца; • изводи кардиопулмоналну реанимацију; • заустави крварење различитим методама; • правилно збрине рану; • препозна знаке повреда зглобова и костију; • изврши имобилизацију појединих телесних сегмената; • препозна различите термичке повреде и на одговарајући начин збрине различите термичке повреде; • пружи адекватну прву помоћ код повреда електрицитетом; • препозна хемијска оштећења организма и збрине их на адекватан начин; • пружи прву помоћ код биолошких повреда.	• Појам, циљеви, задаци и значај прве помоћи; • Појам, узроци и класификација поремећаја свести; • Појам и циљеви кардиопулмоналне реанимације; • Крварења - врсте и последице и методе привремене хемостазе; • Ране и поступак са ранама; • Имобилизација - појам, циљеви, правила имобилизације и средства за имобилизацију; • Повреде изазване дејством високе температуре на организам: топлотни удар, сунчаница, опекотине; • Повреде електрицитетом: повреде електричном струјом и удар грома; • Хемијске опекотине; • Тровање алкохолом, лековима и психоактивним супстанцама; • Биолошке повреде: уједи змија и других животиња, убоди инсеката (пчела, оса, стршљен, шкорпион, паук, крпељ); • Алергијске реакције.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 16 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка, текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе **Међупредметно повезивање** - Екологија и заштита животне средине - Аиасхрана - Куварство

Назив предмета:	**ОСНОВЕ ТУРИЗМА И УГОСТИТЕЉСТВА**
Годишњи фонд часова:	**68 часова**
Разред:	**први**
Циљеви предмета	- Разумевање теоријских основа, основних принципа и организације туризма; - Схватање туристичке индустрије кроз међузависности различитих сектора; - Упознавање ученика са делатношћу угоститељства, његовим карактеристикама и значајем.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовне основе туризма	• Упознавање ученика са основним појмовима из туризма.	• Дефинише појмове: туризам, туриста, пословни путник, туристичка дестинација, туристичко место, туристичка регија; • описује људске потребе; • разликује врсте људских потреба • описује туристичке потребе и мотиве. • разликује категорије потрошача у туризму	• Појам, значај и задаци туризма; • Категорије потрошача у туризму • Основне карактеристике туризма као просторног, социјалног и економског феномена • Туристичке потребе и мотиви • Савремени потрошач и његове потребе • Појам туристичке дестинације, места и регије.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 68 часа** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или школском кабинету **Препоруке за реализацију наставе** препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)**
Облици, функције и видови туризма	• Упознавање ученика са видовима, облицима и функцијама савременог туризма.	• разликује облике туризма; • описује видове туризма; • познаје карактеристике видова туризма; • наводи функције туризма; • описује функције туризма; • разликује привредне и непривредне функције туризма.	• Облици туризма; • Видови туризма; • Појам функција туризма; • Функције туризма..	
Туристичко тржиште	• Упознавање ученика са карактеристикама туристичког тржишта	• дефинише туристичко тржиште; • препознаје карактеристике туристичког тржишта; • дефинише туристичку тражњу; • описује специфичности туристичке тражње; • дефинише туристички промет • дефинише туристичку понуду; • описује специфичности туристичке понуде; • разликује факторе понуде и тражње.	• Појам и карактеристике туристичког тржишта; • Појам и карактеристике туристичке понуде; • Појам и карактеристике туристичке тражње; • Појам туристичког промета • Фактори понуде и тражње.	
Нови трендови у туризму и угоститељству	• Упознавање ученика са савременим туристичким кретањима	• Наводи нове трендове у туризму и угоститељству • познаје карактеристика развоја домаћег и иностраног туризма;	• Карактеристике и перспективе развоја међународног туризма;	

		• опише нове форме туристичке индустрије (timesharing); • дефинише индустрију слободног времена; • дефинише подстицајна путовања; • дефинише хотелске и ресторанске ланце; • познаје начине пословања у ланцима; • дефинише облике привредног раста и развоја туристичких предузећа; • наводи пример туристичких занимљивости из своје локалне средине.	• Карактеристике и перспективе развоја туризма у Србији; • Мега трендови у туризму; • Timesharing-нова туристичка индустрија • Индустрија слободног времена; • Подстицајна путовања • Међународни хотелски и ресторатерски ланци; • Прилагођавање туристичке понуде новим трендовима.	Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивања, - практичне вежбе **<u>Међупредметно повезивање</u>** Географија,
Угоститељство	• Упознавање ученика са појмом угоститељство и његовим местом и значајем у привредним делатностима	• наведе дефиницију појма угоститељства; • опише настанак и историјски развој угоститељства; • познаје место и улогу угоститељства у привреди земље; • објасни значај угоститељства за стратешки развој привреде Србије; • наведе задатке и објасни значај угоститељства.	• Појам угоститељства; • Настанак и историјски развој; • Улога угоститељства у привреди Србије; • Задатак и значај угоститељства.	
Услуге у угоститељству	• Оспособљавање ученика да прилагоде угоститељске услуге жељама и потребама гостију	• објасни појам угоститељске услуге; • разликује врсте угоститељских услуга; • објасни појам угоститељске понуде; • описује квалитет угоститељске услуге	• Појам услуге у угоститељству; • Подела угоститељских услуга; • Квалитет угоститељских услуга; • Угоститељска понуда; • Угоститељска услуга.	
Угоститељске пословне јединице	• Оспособљавање ученика да разликују угоститељске пословне јединице према намени и услугама које пружају	• наводи дефиницију угоститељске пословне јединице; • разликује врсте угоститељско пословних јединица; • познаје правилник о категоризацији угоститељско пословних јединица; • разликује угоститељску понуду различитих угоститељско пословних јединица; • описује опремљеност угоститељско пословних јединица сходно категорији и врсти.	• Угоститељске пословне јединице; • Подела угоститељских пословних јединице; • Карактеристике угоститељске пословне јединице; • Категоризација УПЈ.	
Кадрови у угоститељству	• Упознавање ученика са значајем, улогом и структуром	• објасни значај и улогу кадрова у угоститељству; • објасни структуру кадрова у угоститељству.	• Значај и улога кадрова у угоститељству; • Структура кадрова у угоститељству;	

Узансе у угоститељству	• Упознавање ученика са пословним обичајима у угоститељству	• Дефинише узансе; • Описује пословне обичаје.	• Узансе у угоститељским објектима за исхрану; • Узансе у угоститељском објекту за храну и пиће.

КУВАРСТВО

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

А. ПРЕМА ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА [1]

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава*	Настава у блоку	
I		408		60	468
II		384	192	90	666
III		360	180	120	660

[1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

*Уколико се део практичне наставе обавља код послодавца, потребно је да школа и послодавац детаљно испланирају и утврде место и начин реализације исхода и унесу их у **оперативне планове**.

Б. ПРЕМА ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА КАДА СЕ РЕАЛИЗУЈЕ ПО ДУАЛНОМ МОДЕЛУ[2]

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Учење кроз рад	Настава у блоку	
I		204	204	60	468
II		192	384	90	666
III		180	360	120	660

[2]Када се програм реализује по дуалном моделу

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у куварству;
- Оспособљавање ученика за израду угоститељске понуде;
- Оспособљавање ученика за механичку обраду и примену животних намирница у куварству;
- Оспособљавање ученика за термичку обраду животних намирница;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање фондова и сосева;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање прилога и варива;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густих супа, чорби;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање топлих предјела;
- Оспособљавање ученика за припрему и издава готових јела;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање националних јела;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање печења;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање хладних предјела и јела;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање јела по поруџбини;
- Оспособљавање ученика за припрему и издава готових јела са роштиља - жара;
- Упознавање ученика са навикама у исхрани појединих народа света;
- Оспособљавање ученика да препознају основне карактеристике значајних кухиња света;
- Упознавање ученика са најпознатијим јелима светских кухиња;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање посластица.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ ТЕМЕ/МОДУЛА

Разред: први; **468 часова**

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула(часови)
1.	Увод у куварство	186
2.	Термичке - топлотне обраде намирница	48
3.	Фондови и сосови	96
4.	Салате	30
5.	Прилози и варива	108

Разред: други **666 часова**

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Бистре и густе супе, чорбе	144
2.	Топла предјела	180
3.	Готова јела	276
4.	Национална јела	42
5.	Печења	24

Разред: трећи **660 часова**

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/ МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Хладна предјела и јела	162
2.	Јела по поруџбини	336
3.	Јела са роштиља - жара	54
4.	Националне кухиње	60
5.	Посластице	48

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ /МОДУЛА

Назив теме/ модула	**Увод у куварство ПРВИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**186 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ** ТЕМЕ/**МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА** ТЕМЕ/**МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у кварству, за израду угоститељске понуде, за механичку обраду и примену сировина у кварству.	• дефинише појмове: кварство и кухиња; • објасни значај кварства и задатке кварства; • опише историјски развој кварства; • разликује врсте кухиња и кухињска одељења; • Објасни поделу и дужности кухињског особља • Наведе средства за рад и поделу инвентара • Познаје, примењује мере заштите на раду • опише појам, значај и примену *HACCP*-а у кварству; • примењује принципе *HACCP;* • спроводи *HACCP* у кухињи; • анализира критичне тачке у систему *HACCP*-а; • користи стручне изразе у кварству; • разликује свечане оброке у угоститељству; • објасни дневне оброке у угоститељству; • објасни састав понуде за свечане оброке; • дефинише инструменте угоститељске понуде; • планира мени; • групише јела у јеловнику; • наведе основне карактеристике животних намирница; • дефинише појмове: месо и месне прерађевине, рибе, ракове, шкољке и морске плодове, млеко и	*а) Хигијенски стандарди:* • Појам, значај, задаци и историјски развој кварства; • Кухиња - појам и врсте кухиња; • Кухињска одељења; • Кухињско особље- подела и дужности кухињског особља; • Организација рада у кухињи подела и дужности кухињског особља; • ХТЗ - мере заштите на раду (повреде на раду), лична и радна хигијена; лична и радна хигијена; • Средства за рад - појам и подела, коришћење опреме и инвентара; • Основна средства и ситан инвентар; • *HACCP* - појам, значај и примена у кухињи; • Основни принципи *HACCP*-а; *б) Угоститељска понуда:* • Терминологија у кварству; • Дневни оброци - подела и основне карактеристике; • Доручак: комплет, бечки, француски, швајцарски, шведски, енглески, српски, англоамерички; • Свечани и оброци у угоститељству - коктел партије, бифе сто и банкет; • Средства понуде - појам, подела, планирање менија и распоред јела у јеловнику; *в) Животне намирнице*	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе[1]: 1. вежбе са теоријом 168 часова 2. настава у блоку 18 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе[2]: 3. вежбе са теоријом 84 часа, 4. учење кроз рад 84 часа 5. настава у блоку 18 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за кварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за кварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

млечни производи, јаја, поврће, воће, зачини и масноће;
- објасни начине складиштења животних намирница;
- познаје примену и правилно користи животне намирнице у раду
- аведе поделу животних намирница
- познаје органолептичка стања животних намирница;
- контролише исправност животних намирница;
- правилно складишти животне намирнице.

ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ

- познаје примену и правилно користи животне намирнице у раду
- познаје органолептичка стања животних намирница;
- контролише исправност животних нмаирница;
- правилно складишти животне намирнице.

- Појам и подела животних намирница;
- Намирнице животињског порекла - појам, подела и примена у куварству;
- Месо-појам, подела и примена у куварству;
- Говеђе - јунеће месо - основне особине, категоризација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству;
- Телеће месо - основне особине, категоризација - оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству;
- Овчије месо - основне особине, категоризација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству;
- Свињско месо - основне особине, категоризација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству;
- Живинско месо - основне особине, класификација, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству;
- Полупроизводи и производи од меса и њихова примена у куварству;
- Месо дивљачи - основне особине, оцена квалитета, расецање, складиштење и примена у куварству;
- Основне маринаде – пацеви који се користе за маринирање меса;
- Дивљач - сирови пац и кувани пац;
- Месо риба, ракова, шкољки и плодова мора - подела, основне карактеристике, складиштење и примена у куварству;
- Млеко и млечни производи - појам, подела, складиштење и примена у куварству;

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

- Јаја - појам, класификација, складиштење и примена у куварству;
- Намирнице биљног порекла - појам и подела;
- Поврће - појам, подела и примена у куварству;
- Воће - појам, подела и примена у куварству;
- Зачини - појам, подела и примена у куварству;
- Масноће - појам, подела и примена у куварству.

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив модула:	**Термичке - топлотне обраде намирница ПРВИ РАЗРЕД**
Трајање модула:	**48 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ** ТЕМЕ/**МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА** ТЕМЕ/**МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за термичко-топлотну обраду животних намирница	• дефинише термичку (топлотну) обраду намирница; • разликује врсте термичке обрада према средини у којој се припремају; • опише врсте термичке обрада намирница; • термички обрађује животне намирнице. --- ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • термички обрађује животне намирнице.	• Термичке - топлотне обраде намирница - појам и подела; • Термичке- топлотне обраде намирница у влажној средини - у води и у масноћи; • Термичке обраде намирница у сувој средини; • Термичке обраде намирница у комбинованој средини; • Термичке обраде намирница микроталасима.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. Вежбе са теоријом 36 часова 2. настава у блоку 12 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 3. вежбе са теоријом18 часова, 4. учење кроз рад 18 часова 5. настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу , наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Фондови и сосови ПРВИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модуламодула:	**96 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ** ТЕМЕ/**МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА** ТЕМЕ/**МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање фондова и сосева; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише фондова- сосове; • наведе врсте фондова-сосова; • наведе елементе фондова-сосова • разликује нормативе и израђује основне калкулације за фондове- сосове; • објасни начине припреме намирница за фондове- сосове; • наведе примену фондова у куварству; • дефинише средства за повезивање • објасни употребу средстава за повезивање у куварству • примени средства за повезивање у припреми • дефинише запршке • наведе поделу запршки • припреми запршку • наведе примену фондова-сосова; • комбинује технике термичке обраде; • припреми фондове- сосове; • одржава јела до сервирања; • сервира фондове-сосове • комбинује сосове са јелима; • користи дресинге при припреми одређених јела; • припрема сложене маслаце. ——————————— ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • комбинује технике термичке обраде; • припреми фондове- сосове;	• Фондови – Сосови - појам, дефиниција, елементи који означавају назив, ароматичне гарнитуре, класификација и чување; • Средства за повезивање - појам, подела и употреба у куварству; • Сложени путери - појам, подела и употреба у куварству; • Сложени маслаци: путер - метрдотел, са месом ракова, са сенфом, са поврћем, колберт; • Запршке - појам, подела и употреба у куварству: – хладне запршке - клајстери и маслаци: састав, техника израде и употреба у куварству; – топле запршке - светле, тамне и црвене: састав, техника израде и употреба у куварству; – дијеталне - суве запршке - састав, техника израде и употреба у куварству; • Основни светли фондови (светли телећи, живински, говеђи, од поврћа) - састав, техника израде, чување и употреба у куварству; • Основни тамни сосови (од говеђег меса, живински, од патке, од јагњетине и од дивљачи; • Сосови којима је основа светли фонд - пилећи и телећи велуте сос, Сипрем сос - састав, техника израде, чување и употреба у куварству; • Сосови којима је основа светли рибљи фонд - Аурора сос, амерички сос: састав, техника	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 84 часа 2. настава у блоку 12 часова. у[1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 3. вежбе са теоријом 42 часа, 4. учење кроз рад 42 часа 5. настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује у по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе**[2] **:** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- одржава јела до сервирања;
- сервира фондове-сосове
- комбинује сосове са јелима;
- користи дресинге при припреми одређених јела;
- припрема сложене маслаце.

израде, чување и употреба у кварству;
- Сосови на бази бешамела - крем сос, морнеј сос и субиз сос - састав, техника израде и употреба у кварству;
- Основни тамни сос – еспањол: састав, техника израде, чување и употреба у кварству;
- Сосови изведени од основних тамних сосова: мадера, порто, ловачки, - састав, техника израде, чување и употреба у кварству;
- Специјални сосови топле кухиње (емулзиони полукоагулациони сосови) - холандез и беарнез - састав, техника израде и употреба у кварству;
- Сосови изведени од холандеза: муслин, микадо - састав, техника израде и употреба у кварству;
- Сосови изведени од бернеза: шорон сос - састав, техника израде и употреба у кварству;
- Сосови хладне кухиње: емулзиони сос - мајонез и његови деривати: рам сос, тартар сос, зелени сос, ајоли сос- састав, техника израде и употреба у кварству;
- Емулзиони нетабилни сос - Винегрет и његови деривати: бечки винегрет, француски винегрет, равигот - састав, техника израде и употреба у кварству;
- Дресинзи - појам, примена у кварству и подела на: сирћетне – винегрети, на бази мајонеза, на бази парадајза, индустријски;
- Фонд хладне кухиње - аспик ;
- сосови изведени од аспика - шофроа – састав, техника израде и употреба у кварству.

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуакном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Салате ПРВИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**30 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише салате; • наведе врсте салата; • наведе врсте поврћа за припрему салата; • познаје нормативе и израђује основне калкулације за салате; • припреми намирнице за салате; • термички обрађује намирница за салате; • припреми салате; • одржава јела до сервирања; • сервира салате; • декорише салате. ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • припреми намирнице за салате; • термички обрађује намирница за салате; • припреми салате; • одржава јела до сервирања; • сервира салате; • декорише салате.	**Салате - појам, подела, припрема и примена:** • **једноставне салате од свежег поврћа**: – зелена и све врсте зелене салате, свеж купус, парадајз, краставац, шаргарепа, мимоза, башта и витаминска; • **једноставне салате од печеног поврћа:** – печене паприке са белим луком, ајвар; – једноставне салате од печеног поврћа. • **једноставне салате од куваног поврћа:** кромпир, цвекла и пасуљ; • **сложене-мешане салате:** – српска, српска са сиром и грчка салата. • **салате од киселог поврћа**: – кисели купус, кисели краставац.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 24 часа 2. настава у блоку 6 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 3. вежбе са теоријом 12 часова 4. учење кроз рад 12 часова 5. настава у блоку 6 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Прилози и варива ПРВИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**108 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање варива и прилога; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише прилоге и варива; • разликује врсте прилога и варива; • разликује нормативе и израђује основне калкулације за варива и прилоге; • припрема намирница за варива и прилоге; • обликује површе; • термички обрађује површе; • припрема варива и прилоге; • сервира вариво и прилоге; • декорише варива и прилоге. ИСХОДИ ЗА НАСТАВУ У БЛОКУ • припрема намирница за варива и прилоге; • обликује површе; • термички обрађује површе; • припрема варива и прилоге; • сервира вариво и прилоге; • декорише варива и прилоге.	**Варива и прилози:** • дефинисање, подела и карактеристике варива и прилога. **Кувано варива и прилози:** • кувани (слани) кромпир, кувана шаргарепа на путеру, кувани грашак на путеру, кувани карфиол на путеру, кувани кукуруз на путеру, кувани броколи на путеру. **Обликовани прилози** • цветови и куглице од кромпира и шаргарепе. **Повезана варива и прилози** • боранија на српски начин, спанаћ и шаргарепа као крем, фино вариво. **Динстана варива и прилози** • динстани пиринач, купус на бечки начин, подварак. **Печена варива и прилози** • кромпир на пекарски начин, пасуљ пребранац. **Пржена варива и прилози** • пом-фрит, пом-чипс, пом-пај, пом-шато, пом-дипломат. **Прилози за дивљач** • париске, чешке и тиролске кнедле, печене и куване јабуке са брусницама.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 96 часова 2. настава у блоку 12 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 3. вежбе са теоријом 48 часова, 4. учење кроз рад 48 часова 5. настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Међупредметно повезивање:
Здравствена култура, исхрана, хемија, географија

Назив теме/модула:	**Бистре и густе супе, чорбе ДРУГИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**144 часа**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густих супа и чорби; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• дефинише бистре и густе супе, чорбе; • наведе врсте бистрих и густих супа, чорби; • разликује нормативе и за бистре и густе супе, чорбе; • израђује основне калкулације за бистре и густе супе, чорбе и њихове додатке; • описује начине припреме намирница за бистре и густе супе, чорбе; • припрема бистре и густе супе, чорбе; • разликује додатке за бистре и густе супе; • припрема додатке за бистре и густе супе, чорбе • одржава јела до сервирања; • сервира припремљена јела; • декорише припремљена јела. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема бистре и густе супе, чорбе; • припрема додатке за бистре и густе супе, чорбе • одржава јела до сервирања; • сервира припремљена јела; • декорише припремљена јела.	**Бистре супе: појам, припрема и примена у кварству:** • супа од говеђег меса; • супа од кокошијег меса; **Додаци за супе од:** • теста: резанци, флекице, тарана; • од ливеног теста: целестино и фридато; • гриза: кнедле од гриза и кнедле од џигерице; • поврћа: жилијен; **Појачане супе:** • консомеи: појам, припрема и примена у кварству; • консоме од говеђег меса; • консоме од кокошијег меса; • додаци за консомее: • печени: профитероле, бисквит са шунком и крутон; • комбиновани: колберт. **Густе супе** • потажи: појам, подела, припрема и примена у кварству: • велутеи: од пилећег меса, целера и артичока; • пасирани потажи: од парадајза и од поврћа; • непасирани потажи од: печурака и броколија. **Чорбе: појам, подела, припрема и примена** • рагу чорбе: од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса; **Националне чорбе:** • од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса на српски начин; • Мађарска гулаш чорба; руски боршч; италијански минестрон.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 84 часа 2. практична настава: 42 часа 3. настава у блоку 18 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 42 часа, 5. учење кроз рад 84 часа 6. настава у блоку 18 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :**

- учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуланом моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе
- извештаја,

Назив теме/модула:	**Топла предјела ДРУГИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**180 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/**МОДУЛА**	**ИСХОДИ** ТЕМЕ/**МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање топлих предјела • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• дефинише топла предјела; • разликује врсте топлих предјела; • наведе рецептуре за топла предјела • разликује рецептуре за топла предјела; • израђује основне калкулације за топла предјела; • припрема намирница за топла предјела; • припрема топла предјела; • чува до сервирања топла педјела; • сервира топла предјела; • декорише топла предјела. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирница за топла предјела; • припрема топла предјела; • чува до сервирања топла педјела; • сервира топла предјела; • декорише топла предјела.	**Топла предјела**: појам, подела и карактеристике; **Топла предјела од јаја:** • Омлет натур, омлет са сувомеснатим и млечним производима; • Кајгана натур и на српски начин; • Специјалитети од јаја; • Поширана јаја са путером, на кладовски и ловачки начин. **Топла предјела од теста:** – српска гибаница; – пита зељаница; – савијаче; – њоке; – равиоли; – канелони са спанаћем и шунком. – **Шпагете:** – наполитен, миланез, болоњез, карбонаре. **Топла предјела од палачинки:** – поховане палачинке са шунком и печуркама; – гратиниране палачинке са сиром. **Топла предјела од пиринча:** – рижото од печурака; – црни рижото; – рижото од плодова мора. **Топла предјела са сиром:** – крофне са сиром; – поховани качкаваљ. **Топла предјела од печурака** – печурке на жару; – печурке „орли”. **Шпагете:** – наполитен; – миланез; – болоњез; – карбонаре. **Брускете**	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 102 часа 2. практична настава: 54 часа 3. настава у блоку 24 часа [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 54 часа, 5. учење кроз рад 102 часа 6. настава у блоку 24 часа уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :**

- сицилијен,
- карли бред

Крокети од:
- кромпира;
- пиринча;
- шунке;
- печурака.

Суфлеи/ пудинзи са
- сиром;
- печуракама;
- спанаћем.

Топла предјела од рибе:
- Риба „Орли";
- лигње „Провенсал";
- поховане лигње.

- учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :
- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :
- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуланом моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

.

Назив теме/модула:	**Готова јела ДРУГИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**276 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање готових јела; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише готова јела; • групише готова јела; • познаје норматив и израђује основне калкулације за готова јела; • припрема намирнице за готова јела; • примени видове термичке обраде намирница; • користи фондове у припреми јела; • припрема готова јела; • одржава припремљено готово јело до сервирања; • сервира готова јела; • декорише готова јела. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за готова јела; • примени видове термичке обраде намирница; • користи фондове у припреми јела; • припрема готова јела; • одржава припремљено готово јело до сервирања; • сервира готова јела; • декорише готова јела.	**Готова јела - појам, дефиниција, подела, припрема и примена:** • Кувана меса: кувана говедина, кувана телетина, кувана јагњетина у млеку, пилеће месо у супи; • Гулаш: говеђи гулаш и бакрач гулаш; • Паприкаш: од телећег, од свињског, од пилећег и од јагњећег меса; • Шпикована меса: шпикована говедина у пикант сосу. **Јела од поврћа и меса:** • Сладак купус са свињским месом и са јагњећим месом; • Чорбаст пасуљ са сувим месом; • Ђувеч: ђувеч са свињским месом; • Ризото: ризото са телећим месом и са пилећим месом; • Пилав: пилав са телећим месом, са јагњећим месом, са пилећим месом; • Ајмокац (фрикасе): од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса, ајмокац дибари; од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса; • Соте: од телећег меса са печуркама. **Јела од млевеног меса –** фаширане месне масе: • припрема месне масе; • фаширана шницла; • ролат –Штефани; • ћуфте у сосу од парадајза;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 162 часа 2. практична настава: 78 часова 3. настава у блоку 36 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 78 часова, 5. учење кроз рад 162 часа 6. настава у блоку 36 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

- Сарма: од слатког и од киселог купуса, од зеља;
- Пуњено поврће: пуњене паприке у парадајз сосу, пуњене тиквице у мирођија сосу;
- Мусаке: од кромпира, од тиквица.

Јела од рибљег меса:

- поширана риба, паприкаш од шарана, пијани шаран, смуђ на смедеревски начин.

Јела од дивљачи:

- срнећи рагу са печуркама, леђа од срне (зеца) у марсала сосу, шпикован срнећи бут у вилд сосу, фазан на ловачки начин.

Од изнутрица:

- шкембићи у сафту, трипе италијен, рестована џигерица, јагњећа сарма у марамици.

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Национална јела ДРУГИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**42 часа**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање националних јела; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• дефинише национална јела; • разликује норматив за одређена национална јела; • припрема намирнице и израђује основне калкулације за национална јела; • припрема национална јела; • одржава припремљено јело до сервирања; • сервира национална јела; • декорише национална јела. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за национална јела; • припрема национална јела; • одржава припремљено јело до сервирања; • сервира национална јела; • декорише национална јела.	• Национална јела појам, карактеристике, припремање и примена – свадбарски купус; – пуњени патлиџан - Имам Бајалди; – ћуфте на грчки начин; – розбратна на српски начин; – јагњећа капама.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 24 часа 2. практична настава: 12 часова 3. настава у блоку 6 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 12 часова, 5. учење кроз рад 24 часа 6. настава у блоку 6 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад ,

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном модеку, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Печења ДРУГИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**24 часа**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање печења • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• разликује нормативе и израђује основне калкулације за печења; • припрема намирнице за печења; • опише начин припреме печења; • припрема сафт за печење; • сервира печења; • декорише печења. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за печења; • опише начин припреме печења; • припрема сафт за печење; • сервира печења; • декорише печења.	• Печења - прасеће; - телеће; - пилеће; - роловане пуњене телеће груди.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 12 часова 2. практична настава: 6 часова 3. настава у блоку 6 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 6 часова, 5. учење кроз рад 12 часова 6. настава у блоку 6 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)
-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Међупредметно повезивање
Основе услуживања, екологија и заштита животне средине, економика и организација угоститељских предузећа, страни језик

Назив теме/модула:	**Хладна предјела и јела ТРЕЋИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**162 часа**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање хладних предјела и јела; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише хладна предјела и хладна јела; • разликује врсте хладних предјела јела; • наведе рецептуру хладних предјела • разликује декоративна средства; • разликује нормативе и израђује основне калкулације за хладна предјела и јела; • припрема намирница за хладна предјела и јела; • припрема хладна предјела и јела; • сервира хладних предјела и јела; • декорише хладна предјела и јела; • чува хладна предјела и јела до примене. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирница за хладна предјела и јела; • припрема хладна предјела и јела; • сервира хладних предјела и јела; • декорише хладна предјела и јела; • чува хладна предјела и јела до примене.	• **Хладна предјела и јела** – појам и дефиниција; подлоге, врсте декорација, аспик и врсте шофроа сосова. • **Везане салате**: руска салата, француска салата, валдорф салата, Цезар салата, од лигања, од говеђег меса, од пилећег меса; • **Хладна предјела од јаја**: пуњена јаја "касино"; • **Закуске и ордевери**: српска закуска; • **Наресци**: његушка пршута, говеђа пршута, ужичка пршута; • **Млечни производи као хладно предјело**: српски сир, кајмак,бри, рокфор, гауда, ементалер; • Поврће као хладно предјело: шпаргле, печурке и артичоке у винегрет сосу; • **Хладна предјела од меса**: - од говеђег меса: хладан розбиф; - од телећег меса: хладан фрикандо; - од пилећег меса: пилећи галантин. • **Хладна предјела од речних и морских риба и ракова:** - лангуст белви; - смуђ белви; - пастрмка у аспику; - попијети од смуђа; - смуђ у маринату од поврћа. • **Хладна предјела – мус од:** гушчије џигерице, рибљег меса, меса ракова; • **Седвичи и канапее –** појам и подела:	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 84 часа 2. практична настава: 42 часа 3. настава у блоку 36 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 42 часа, 5. учење кроз рад 84 часа 6. настава у блоку 36 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе**[2] **:** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

- отворени и затворени сендвичи и канапее са: месом,
- сухомеснатим производима, млечним производима, рибљим месом и прерађевинама, поврћем.

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Јела по поруџбини ТРЕЋИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**336 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање јела по поруџбини; • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише јела по поруџбини; • групише јела по поруџбини; • наведе рецептуре и израђује основне калкулације за јела по поруџбини; • припрема намирнице за јела по поруџбини; • припрема јела по поруџбини; • прима поруџбину; • користи фондове у припреми јела; • сервира јела по поруџбини; • декорише јела по поруџбини. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за јела по поруџбини; • припрема јела по поруџбини; • прима поруџбину; • користи фондове у припреми јела; • сервира јела по поруџбини; • декорише јела по поруџбини.	• **Јела по поруџбини -** појам, дефиниција, подела: • **Шницле:** натур, париска, бечка, карађорђева, кордон блу; • **Котлет:** на жару, на путеру, „бон-фам“, „Орлов“, „Парма“, „Миланез“, „Империјал“; • **Медаљони:** натур, на путеру, сосом од печурака, „Букетијер“; • **Крменадле:** лионски, на жару, на путеру, цигански и шумадијски начин; • **Свињски филе:** царски филе, пуњени свињски филе; • **Пилећег меса –** пилеће месо на шару и „америкен“;„Салтим бока“; • **Ћевапи:** чобански, хајдучки, српски; • **Говеђи филе:** Шатобријан на жару, бифтек на жару, бифтек са јајетом, „Монте Карло“, фефер; турнедо „Росини“, филе миньони са печуркама, на ловачки и мексички начин, Соте Строганов, Татар бифтек; • **Рамстек:** на жару, на начин шефа кухиње, „Мирабо“; • **Од рибљег меса:** пржена риба на тршћански и далматински начин.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 186 часова 2. практична настава: 90 часова 3. настава у блоку 60 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 90 часова, 5. учење кроз рад 186 часова 6. настава у блоку 60 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Јела са роштиља – жара ТРЕЋИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**54 часа**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање јела са роштиља • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• дефинише јела са роштиља; • наброји јела са роштиља • познаје нормативе и израђује основне калкулације за јела са роштиља; • припрема намирница за јела са роштиља; • припрема јела са роштиља; • прима поруџбину; • сервира јела са роштиља; • декорише јела са роштиља. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирница за јела са роштиља; • припрема јела са роштиља; • прима поруџбину; • сервира јела са роштиља; • декорише јела са роштиља.	**Јела са роштиља појам, дефиниција, подела** • Пљескавица на жару, на кајмаку; ћевапчићи на жару и на кајмаку; • Вешалице (свињска, телећа) бела и димљена; • Ражњићи; • Муњкалица на други начин; • Ћулбастија; • Лесковачки уштипци; • Ролована џигерица у марамици; • Роловано пилеће бело месо.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 30 часова 2. практична настава: 12 часова 3. настава у блоку 12 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 12 часова, 5. учење кроз рад 30 часова 6. настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматривно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула:	**Националне кухиње ТРЕЋИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**60 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему јела националних кухиња.	• Наводи предмет изучавања националне кухиње; • Наброји задатке националне кухиње као предмета; • објасни значај теме/модула националне кухиње. • познаје карактеристике српске, француске, мађарске, руске, италијанске, кинеске кухиње, кухиња земаља Магреб-а, турске, грчке, индијске и јапанске кухиње; • наброји најзаступљеније намирнице у исхрани различитих кухиња; • наведе најпознатија јела за сваку кухињу; • познаје културу исхране народа ових кухиња; • познаје територијалну заступљеност ових кухиња; • разликује посуде и начине сервирања јела • разликује норматив за одређена национална јела наведених кухиња; • припрема намирнице за одређена национална јела наведених кухиња; • припрема одређена национална јела наведених кухиња; • одржава припремљено јело до сервирања и сервира национална јела • декорише национална јела.	• Појам, значај и задаци предмета; • Подела кухиња према сродности. • ***Српска кухиња*** – Основне карактеристике и територијална распрострањеност српске кухиње; – Сировине за припремање јела српске кухиње; – Најпознатија јела српске кухиње: хлеб, погаче, проје, цицваре, качамак, попара, чорбе, гибанице, свијаче, филије, кајмак, пасуљ пребранац.... – Специфичности у сервирању јела српске кухиње (грнчарија); – Култура живљења народа ове кухиње • ***Француска кухиња*** – Основне карактеристике и – Територијална распрострањеност француске кухиње; – Сировине за припремање јела француске кухиње; – Најпознатија јела француске кухиње: француске закуске, лук супа, марсељења бујабеса, сосеви, рататуј, шукрут, алзашки пасуљ.... – Специфичности у сервирању јела фанцуске кухиње; – Култура живљења народа ове кухиње. • ***Мађарска кухиња*** – Основне карактеристике и територијална распрострањеност мађарске кухиње; – Сировине за припремање јела мађарске кухиње; – Најпознатија јела мађарске кухиње: љуте чорбе, гулаши, паприкаши, ткањи, перкелти, балатонски варенац.... – Специфичности у сервирању јела мађарске кухиње; – Култура живљења народа ове кухиње.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 36 часова 2. практична настава: 24 часа [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 3. вежбе са теоријом 24 часа, 4. учење кроз рад 36 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализацij • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :**

- ***Руска кухиња***

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност руске кухиње;
– Сировине за припремање јела руске кухиње;
– Најпознатија јела руске кухиње шчи, боршч, расољник, солјанка, уха, каше, окрошка, салата „орлов“, блињи, кулич, јагоде „Романов“...
– Специфичности у сервирању јела руске кухиње;
– Култура живљења народа ове кухиње.

- ***Италијанска кухиња***

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност италијанске кухиње;
– Сировине за припремање јела италијанске кухиње;
– Најпознатија јела италијанске кухиње: макарони, лазање, пице, тотелине, шпагете, њоке, пасте, особуко, минестре, меланцини, полпете....
– Специфичности у сервирању јела италијанске кухиње;
– Култура живљења народа ове кухиње.

- ***Кинеска кухиња***

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност кинеске кухиње;
– Сировине за припремање јела кинеске кухиње;
– Најпознатија јела кинеске кухиње: свињетина са кикирикијем, говеђи кари, јунетина са цветовима карфиола, пикантни патлиџан, пржене банане са сладоледом од ваниле...
– Специфичности у сервирању јела кинеске кухиње;
– Култура живљења народа ове кухиње.

- ***Кухиња земаља Магреб-а***

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност кухиња земаља Магреба;
– Сировине за припремање јела кухиња земаља Магреба;

- учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

– Најпознатија јела кухиња земаља Магреба: Алжирски Кускус, Мароканска Тајине, Мезе, Месхуи, Тунижанска кемиа, Биссара, Хлалем;
– Специфичности у сервирању јела кухиња земаља Магреба;
– Култура живљења народа ове кухиње;

• **Турска кухиња**

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност турске кухиње;
– Сировине за припремање јела турске кухиње;
– Најпознатија јела турске кухиње: Пиде, Сомун, Кебаб, Пастрма, Кофте, Изгара, Долма, Имам бајалди Пилав, , Шампита, Ратлук, Туфахије, Халва, Кадаиф;
– Специфичности у сервирању јела турске кухиње;
– Култура живљења народа ове кухиње.

• ***Грчка кухиња***

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност грчке кухиње;
– Сировине за припремање јела грчке кухиње;
– Најпознатија јела грчке кухиње:Мезедес: Долмадакиа, Флоринис јемистес, Сароникос; Авголемоно – супа, Трахана супа; Гирос, Сувлаки, Тзазики, Хориатики; Милопита, Каридопита, Боугатса;
– Специфичности у сервирању јела турске кухиње;
– Култура живљења народа ове кухиње.

• ***Индијска кухиња***

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност индијске кухиње;
– Сировине за припремање јела индијске кухиње;
– Најпознатија јела индијске кухиње: Дал, Батхура погачице, Кари, Чатни, Раита салата, Басмати пиринач, Теста: Чапати, Ги, Самоса, Парота; Посластице: пудинг од пиринча;
– Специфичности у сервирању јела индијске кухиње;
– Култура живљења народа ове кухиње.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја. Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

- ***Јапанска кухиња***

– Основне карактеристике и територијална распрострањеност јапанске кухиње;
– Сировине за припремање јела јапанске кухиње;
– Најпознатија јела јапанске кухиње: едамаме, мисо супа, суши, теријенси, фугу, темпура, јакитори, бута дон, јакимеши, сладолед од зеленог чаја;
– Специфичности у сервирању јела јапанске кухиње;
– Култура живљења народа ове кухиње

Назив теме/модула:	**Посластице ТРЕЋИ РАЗРЕД**
Трајање теме/модула:	**48 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/ МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/ МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање посластица • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација	• разликује врсте посластица; • познаје нормативе и израђује основне калкулације за одређене посластице; • познаје стручне термине у посластичарству; • припрема намирнице за посластице; • припрема посластице; • сервира посластице; • декорише посластице. ИСХОДИ ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ У БЛОКУ: • припрема намирнице за посластице; • припрема посластице; • сервира посластице; • декорише посластице.	**Посластичарство:** – Предмет, значај и задаци посластичарства; – Подела посластичарства. **Хладне посластице:** **Брантајнг маса** – Принцес крофне са шлагом. **Слатки линзер** – Мирбер пита. **Вучено тесто** – Сува пита са орасима. **Основна ванил парфе маса** – Парфеи по врстама. – Воћне салате **Топле посластице и преливи:** – Палачинке једноставне са џемом, чоколадом, орасима. **Шатои – вински шато** – Палачинке у шатоу; – Гратиниране палачинке са орасима и маком; – Кох од гриза са винским шатоом.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] : 1. вежбе са теоријом 24 часа 2. практична настава: 12 часова 3. настава у блоку: 12 часова. [1] Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 4. вежбе са теоријом 12 часова, 5. учење кроз рад 24 часа 6. настава у блоку. 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика[2] приликом реализације • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :** • учење кроз рад се обавља у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или једанпут годишње са 60 часова, у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету (до 25%) . У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство, потребно је испланирати колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим који се реализују у кабинетима школе контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Међупредметно повезивање
Здравствена култура, исхрана, хемија, услуживање са практичном наставом,
екологија и заштита животне средин

Назив предмета:	**ИСХРАНА**
Годишњи фонд часова:	**68**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	- Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница; - Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани; - Оспособљавање ученика да утврди састав оброка којима се задовољавају енергетске потребе људи; - Стицање знања о болестима које изазива неправилна исхрана.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Хранљиве материје	• Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница	• дефинише појмове хране и исхране • разликује улоге хране и исхране • објасни улогу појединих хранљивих материја у организму; • разликује намирнице по пореклу; • наведе хемијски састав и значај појединих намирница биљног порекла у исхрани, • наведе хемијски састав и значај појединих намирница животињског порекла у исхрани; • наведе предности употребе органских производа у људској исхрани; • објасни појмове органске и конвенционалне хране, • наведе ризике употребе генетски модификоване хране; • израчуна енергетску вредност појединих намирница.	• Појам хране • Појам исхране; • Подела и врсте хранљивих материја и њихови извори; • Подела и врста намирница биљног порекла • Подела и врста намирница животињског порекла; • Органска храна; • Генетски модификована храна; • Енергетска вредност намирница и енергетске потребе.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 68 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици/школском кабинету **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу:
Правилна исхрана	• Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани	• наведе принципе правилне исхране; • наброје узроке неправилне исхране; • објасне последице неправилне исхране; • израчуна индекс ухрањености (БМИ); • састави дневни оброк.	• Принципи правилне исхране; • Потребе у људској исхрани; • Пирамида исхране • Болести изазване неправилном исхраном; • Индекс ухрањености (БМИ); • Састављање дневног оброка;	

Кварење намирница и конзервисање	• Стицање основних знања о кварењу намирница и методама конзервисања	• наброје најчешће узроке квара намирница; • објасне услове под којима настаје кварење намирница; • наведе начине смањења ризик кварења намирница; • наведе начине очувања (намирница); • опише методе конзервисања намирница; • наведе могуће узрочнике и начине тровања храном.	• Микроорганизми у храни - корисна и штетна дејства; • Најчешћи узроци квара намирница; • Начини очувања намирница од проиводње до потрошње; • Методе конзервисања; • Органолептичка својства намирница, провера декларације; • Биолошки, хемијски и радиолошки узрочници тровања храном.	- усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивања, - практичне вежбе **Међупредметно повезивање:** - здравствена култура, - кварство - основе туризма и угоститељства - хемија

Назив предмета:	**ЕКОНОМИКА ТУРИСТИЧКИХ И УГОСТИТЕЉСКИХ ПРЕДУЗЕЋА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	- Упознавање организације и пословних активности предузећа; - Оспособљавање ученика за успешно и рационално решавање основних економских и организационих питања предузећа; - Стицање основе за разумевање појмова из економике предузећа као што су: средства предузећа, трошкови, развој итд;

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовно одређење економике и организације предузећа	• Упознавање ученика са економиком и организацијом предузећа	• дефинише економику као науку; • дефинише организацију • наведе и објасни циљеве изучавања економике и организације предузећа.	• Појам економике и организације предузећа; • Значај економике и организације у данашњим условима пословања.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 32 часа** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици или школском кабинету **Препоруке за реализацију наставе** • предмет приказати на примеру угоститељског предузећа, како би га приближили искуству ученика **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у
Појам угоститељско-туристичког предузећа	• Упознавање ученика са угоститељско-туристичким предузећима	• дефинише угоститељско и туристичко предузеће и њихове задатке; • познаје карактеристике угоститељског и туристичког предузећа; • разликује врсте угоститељских и туристичких предузећа	• Појам угоститељско и туристичко предузеће; • Карактеристике угоститељског и туристичког предузећа;	
Средства угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са пословним средствима угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише средства угоститељског и туристичког предузећа; • наведе и објасни облике основних средстава; • објасни амортизацију • наведе и објасни облике обртних средства. • препознаје на примеру обртна и основна средства	• Појам средстава угоститељско и туристичко предузећа; • Основна средства предузећа; • Обртна средства предузећа.	
Извори средстава	• Упознавање ученика са изворима средстава угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише изворе средстава; • разликује сопствене и туђе изворе средстава.	• Појам извора средстава; • Сопствени извори средстава; • Туђи извори средстава.	

Расходи угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са расходима предузећа и калкулацијом цене производа и услуга у туризму и угоститељству	• дефинише утрошке, трошкове и расходе предузећа; • разликује појмове: утрошке, трошкове и расходе предузећа; • наведе врсте трошкова; • наведе и објасни карактеристике трошкова; • израђује калкулацију; • разликује врсте калкулација; • објасни специфичности обрачуна трошкова и утврђивање цена у туризму и угоститељству. • примењује обрачун/самостално обрачунава трошкове	• Појам расхода предузећа; • Појам утрошака; • Појам, подела и распоред трошкова; • Појам калкулације; • Врсте калкулације; • Специфичности обрачуна трошкова.	функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (суматив но)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе **<u>Међупредметно повезивање</u>** Основе туризма и угоститељства
Резултати рада и расподела	• Упознавање ученика са резултатима рада и расподелом	• дефинише укупан приход; • разликује приходе предузећа; • утврђује резултате предузећа; • објасни начин распоређивања резултата предузећа (добитак, губитак). • утврди пословни резултат предузећа	• Појам укупног прихода; • Утврђивање резултата предузећа; • Распоређивање резултата предузећа.	
Мерила успешности пословања угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са мерилима успешности угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише мерила успешности; • објасни продуктивност рада; • објасни економичност рада; • објасни рентабилност рада.	• Појам мерила пословног успеха; • Продуктивност ; • Људски капитал; • Економичност рада; • Рентабилност.	

Назив предмета:	**ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**32 часа**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	- Стицање знања о туристичко-географском простору и кретању у њему; - Стицање знања о туристичким вредностима Србије, њиховом простирању и атрактивности; - Разумевање међузависности туризма и географске средине.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Географски и туристички положај Србије	• Проширивање знања о географском и туристичком положају Србије.	• Опише и покаже на карти положај Србије у Европи; • Наведе границе Србије • Објасни значај географског положаја за развој туризма на примеру Србије. •	• Географски положај; • Величина територије и границе; • Туристички и функционални положај;	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз: • теоријску наставу (32 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка, текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу:
Природне туристичке вредности Србије	• Проширивање знања о природним туристичким вредностима Србије.	• Класификује природне туристичке вредности Србије према генези и функцији; • Наведе и лоцира на карти природне туристичке вредности Србије; • Објасни разлоге атрактивности природних туристичких вредности Србије.	• Планине као туристичке вредности; • Термоминерални извори; • Језера; • Реке; • Остале природне вредности.	
Антропогене туристичке вредности Србије	• Усвајање знања о антропогеним туристичким вредностима Србије.	• Наведе антропогене туристичке вредности Србије • Подели антропогене туристичке вредности Србије по врстама; • Издвоји специфичности најатрактивнијих антропогених туристичких вредности Србије.	• Археолошке туристичке вредности; • Споменичке вредности; • Уметничке вредности; • Етносоцијалне вредности; • Амбијенталне целине и туристичке манифестације.	
Материјална основа туризма	• Стицање знања о утицају материјалне основе на развој туризма у Србији.	• Разликује факторе туристичког промета; • Наведе врсте саобраћаја који се користи у туризму; • Одреди предности и недостатке сваке врсте саобраћаја који се користи у туризму; • Познаје обим и структуру смештајних и угоститељских капацитета Србије.	• Фактори туристичког промета; • Саобраћајнице и саобраћајна средства; • Смештајни и угоститељски капацитети.	
Правци туристичког кретања у Србији	• Усвајање знања о правцима туристичких кретања у Србији.	• Наведе и покаже на карти најважније правце кретања туриста у Србији.	• Најважнији правци туристичких кретања иностраних и домаћих туриста.	
Перспективе развоја туризма Србије	• Коришћење стечених знања у прогнозирању перспектива развоја туризма Србије.	• Састави карту природних и антропогених вредности завичаја • Наброји локалне ресурсе у средини у којој живи, који јесу или би могли представљати туристичку атракцију	• Стратегија развоја туризма у Србији; • Савремени трендови у туризму.	

		• Наброји могуће правце развоја туризма Србије • Припреми промоцију туристичког садржаја изабраног по сопственом избору • Објасни савремене трендове у туризму		• посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе • и ученика **Међупредметно повезивање** Историја , маркетинг у туризму и угоститељству, основе туризма и угоститељства

Назив предмета:	**ОСНОВЕ УСЛУЖИВАЊА**
Годишњи фонд часова:	**30 часова**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета	- Упознавање ученика са појмом услуживања; - Упознавање ученика са средствима за рад, дневним оброцима, системом и начином услуживања; - Оспособљавање ученика да знање из области куварства прилагоди потребама услуживања хране у угоститељским објектима.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовне основе услуживања	• Упознавање ученика са предметом, улогом и значајем услуживања, инвентаром и опремом, намештајем за услуживање; • Упознавање са радним одељењима и функционалном повезаношћу.	• објасни значај и улогу услуживања у угоститељским објектима; • препозна и прилагоди инвентар за услуживање у угоститељским објектима; • разликује радна одељења и објасни њихову функцију; • разликује просторије за служење оброка. • разликује услужно особље, познаје њихове особине и дужности	• Појам улога и задаци услуживања; • Радна одељења и њихова функционална повезаност; • Услужно особље (особине и дужности); • Инвентар, опрема и уређаји, намештај за услуживање.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 30 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)**
Дневни оброци	• Упознавање ученика са дневним оброцима и дневним циклусима исхране.	• наброји дневне оброке; • објасни дневне оброке.	• Дневни оброци и дневни циклуси исхране у угоститељству • Главни дневни оброци, међу оброци, туристички оброци • Редовни и ванредни оброци	
Системи и начини услуживања	• Упознавање ученика са системима и начинима услуживања.	• препозна и наброји различите системе услуживања; • објасни системе услуживања; • наброји начине услуживања; • објасни начине услуживања.	• Организациони системи рада у услуживању (обер, ревирни, реонски, бригадни систем рада); • Начини услуживања (бечки, руски, енглески, француски и комбиновани начин услуживања).	
Инструменти понуде у угоститељству	• Оспособљавање ученика да препознају и наведу инструменте понуде.	• самостално састави инструмент понуде • познаје садржај инструмената понуде, распоред јела • дефинише, објасни различите инструменте понуде	• Инструменти понуде и документи продаје у угоститељским објектима; • Појам, врсте, презентовање гостима (карта пића, кафанска карта, винска карта, јеловник, анкетни јеловник, мени карта и др.).	
Услуживање хране	• Оспособљавање ученика да знања из кувартва прилагоде потребама услуживања хране.	• опише начин услуживања доручка и једноставних јела; • објасни начин услуживања хладних предјела; • објасни начин услуживања супа, чорби, потажа и консомеа;	• Услуживање доручака, једноставних јела, хладних предјела, супа, чорби, потажа, консомеа, топлих предјела, рибе, ракова, шкољки, готових јела, печења, јела по поруџбини, специјалитета са	

		• објасни начин услуживања топлих предјела; • објасни начин услуживања рибе, ракова и шкољки; • објасни начин услуживања главних јела; • објасни начин услуживања варива, салата и сирева; • објасни услуживање посластица, воћа и компота.	роштиља, варива, салата и сирева, посластица, воћа и компота.	Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе **Препорука за реализацију:** • Посета стручним сајмовима и изложбама **Међупредметно повезивање** • основе туризма и угоститељства • куварство

Назив предмета:	**ПРЕДУЗЕТНИШТВО**
Годишњи фонд часова:	**60 часова**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета	– Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања; – Развијање предузетничких вредности и способности да се препознају предузетничке могућности у локалној средини и делује у складу са тим; – Развијање пословног и предузетничког начина мишљења; – Развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној орјентацији; – Оспособљавање за активно тражење посла (запошљавање и самозапошљавање); – Оспособљавање за израду једноставног плана пословања мале фирме; – Мултидисциплинарни приступ и оријентација на праксу; – Развијање основе за континуирано учење; – Развијање одговорног односа према очувању природних ресурса и еколошке равнотеже.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Предузетништво и предузетник	• Разумевање појма и значаја предузетништва; • Препознавање особености предузетника;	• наведе адеквадтне примере предузетништва из локалног окружења; • наведе карактеристике предузетника; • објасни значај мотивационих фактора у предузетништву; • доведе у однос појмове иновативнност, предузимљивост и предузетништво; • препозна различите начине отпочињања посла у локалној заједници.	• Појам, развој и значај предузетништва; • Профил и карактеристике успешног предузетника; • Мотиви предузетника; • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција.	На уводном часу ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања/ обавезом ученика да у току наставе редовно формирају радну свеску **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз: • **Вежбе са теоријом** (60 часова) **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. Нарочито су корисна • Мини предавања • Симулација • Студија случаја • Дискусија **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)**

				Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, (маркетинг,организационо-производни и финансијски план); • израду коначне верзије бизнис плана; • презентацију. **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе
Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план	• Развијање способности за уочавање, формулисање и процену; пословних идеја • Упознавање ученика са елементима маркетинг плана; • Развијање смисла за тимски рад.	• примени креативне технике избора, селекције и вредновања пословних идеја; • препозна садржај и значај бизнис плана; • стражи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште: цена, производ, место, промоција и личност; • рикупи и анализира информације о тржишту и развија индивидуалну маркетинг стратегију; • развије самопоуздање у спровођењу теренских испитивања; • самостално изради маркетинг плана у припреми бизнис плана; • резентује маркетинг план као део сопственог бизнис плана.	• Трагање за пословним идејама; • Процена пословних могућности за нови пословни подухват; • swot анализа; • Структура бизнис плана и маркетинг плана као његов дела; • Елементи маркетинг микса (5П) – (производ/услуга, цена, канали дистрибуције, промоција, личност); • Рад на терену-истраживање тржишта; • Презентација маркетинг плана за одабрану бизнис идеју.	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** **Предузетништво и предузетник:** Дати пример успешног предузетника и/или позвати на час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима или посета успешном предузетнику; **Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план:** Користити олују идеја и вођене дискусије да се ученицима помогне у креативном смишљању бизнис идеја и одабиру најповољније. Препоручити ученицима да бизнис идеје траже у оквиру свог подручја рада али не инсистирати на томе.Ученици се дела на групе окупљене око једне пословне идеје у којима остају до краја. Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставниковим упутствима. Пожељно је организовати посету малим предузећима где ће се ученици информисати о начину деловања и опстанка тог предузећа на тржишту.
Управљање и организација, правни оквир за оснивање и функционисање делатности	• Упознавање ученика са суштином основних менаџмент функција и вештина; • Упознавање ученика са	• наведе особине успешног менаџера; • објасни основе менаџмента услуга/производње; • објасни на једноставном примеру појам и врсте трошкова, цену коштања и инвестиције;	• Менаџмент функције (планирање, организовање, вођење и контрола); • Појам и врсте трошкова, цена коштања; • Инвестиције;	**Управљање и организација:** Препоручене садржаје по темама ученик савладава на једноставним примерима уз помоћ наставника Давати упутстава ученицима где и како да дођу до неопходних информација. Користити сајтове за прикупљање информација (www.apr.gov.rs. , www.sme.gov. rs. и други).

	специфичностима управљања производњом/услугама и људским ресурсима; • Упознавање ученика са значајем коришћења информационих технологија за савремено пословање; • Давање основних упутстава где доћи до неопходних информација.	• израчуна праг рентабилности на једноставном примеру; • објасни значај производног плана и изради производни план за сопствену бизнис идеју у најједноставнијем облику (самостално или уз помоћ наставника); • увиђа значај планирања и одабира људских ресурса за потребе организације; • користи гантограм; • објасни значај информационих технологија за савремено пословање; • схвати важност непрекидног иновирања производа или услуга; • изабере најповољнију организациону и правну форму привредне активности; • изради и презентује организациони план за сопствену бизмис идеју; • самостално сачини или попуни основну пословну документацију.	• Преломна тачка рентабилности; • Менаџмент производње -управљање производним процесом/услугом; • Управљање људским ресурсима; • Управљање временом; • Инжењеринг вредности; • Информационе технологије у пословању; • Правни аспект покретања бизниса.	Основна пословна документација: CV, молба, жалба, извештај, записник... Посета социјалним партнерима на локалном нивоу (општина, филијале Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за развој малих и средњих предузећа и сл.)
Економија пословања, финасијски план	• Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану; • Препознавање профита/добити као основног мотива пословања; • Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа.	• састави биланс стања на најједноставнијем примеру; • састави биланс успеха и утврди пословни резултат на најједноставнијем примеру; • направи разлику између прихода и расхода с једне стране и прилива и одлива новца са друге стране на најједноставнијем примеру; • наведе могуће начине финансирања сопствене делатности; • се информише у одговарајућим институцијама о свим релевантним питањима од значаја за покретање бизниса;	• Биланс стања; • Биланс успеха; • Биланс токова готовине (cash flow); • Извори финансирања; • Институције и инфраструктура за подршку предузетништву; • Припрема и презентација финансијског плана.	**Економија пословања, финасијски план** Користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања. Користити **најједноставније табеле за израду биланса стања, биланса успеха и биланса новчаних токова.** Обрадити садржај на најједноставнијим примерима из праксе

		• идентификује начине за одржавање ликвидности у пословању предузећа; • састави финансијски план за сопствену бизнис идеју самостално или уз помоћ наставника; • презентује финансијски план за своју бизнис идеју.		
Ученички пројект-презентација пословног плана	• Оспособити ученика да разуме и доведе у везу све делове бизнис плана; • Оспособљавање ученика у вештинама презентације бизнис плана.	• самостално или уз помоћ наставника да повеже све урађене делове бизнис плана; • изради коначан (једноставан) бизнис план за сопствену бизнис идеју; • презентује бизнис план у оквиру јавног часа из предмета предузетништво.	• Израда целовитог бизнис плана за сопствену бизнис идеју; • Презентација појединачних/групних бизнис планова и дискусија.	**Ученички пројект-презентација пословног плана:** Позвати на јавни час успешног предузетника, представнике школе, локалне самоуправе и банака за процену реалности и иновативности бизнис плана. Према могућности наградити најбоље радове. У презентацији користити сва расположива средства за визуализацију а посебно презентацију у power point –у.

ПРОФЕСИОНАЛНА ПРАКСА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I				30	30
II				60	60

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за припрему фондова и сосова
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање прилога и варива;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густи супа, чорби;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање топлих прејела;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање готових јела;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање националних јела;
- Оспособљавање ученика за припрему и издавање печења.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први и други

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Фондови и сосови	12
2.	Једноставне и сложене салате	6
3.	Прилози и варива	12
4.	Бистре и густе супе, чорбе	12
5.	Топла предјела	12
6.	Готова јела	24
7.	Национална јела	9
8.	Печења	3

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула:	**Фондови и сосови - први разред**		
Трајање модула:	**12 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање фондова и сосева .	• дефинише фондова- сосове; • наведе врсте фондова-сосова; • разликује нормативе за фондове- сосове; • описује начине припреме намирница за фондове- сосове; • наведе примену фондова у куварству; • наведе примену фондова-сосова; • комбинује технике термичке обраде; • припреми фондове- сосове; • одржава јела до сервирања; • сервира фондове-сосове • комбинује сосове са јелима.	Фондови и сосеви топле кухиње Индивидуална припрема: • радног простора; • потребних намирница; • потребног инвентара и алата; • основних сосова: – еспањол, – пилећи и телећи велуте, – бешамел, – холандез, – бернез. • од њих изведених сосова топле кухиње: – Мадера, Порто, Ловачки сос; – Пилећи и телећи велуте сос и Сипрем сос; – Крем сос, Морнеј и Субиз сос; – Муслин и Микадо сос; – Шорон сос • примена истих; • правилно чување до примене и сервирања. Основни сосеви и од њих изведени сосеви хладне кухиње Индивидуална припрема: • радног простора; • потребних намирница; • потребног инвентара и алата; • фондова – мајонез – винегрет – аспик	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** настава у блоку Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова до 15. августа. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине • У току професионалне праксе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима

- од њих изведених сосова хладне кухиње
- Рам сос, Тартар сос, Зелени сос, ајоли сос;
- Бечки и Француски винегрет; Равигот сос.
- Светли и тамни шофроа
- примена истих;
- правилно чување до примене и сервирања.
- У току практичног рада:
- одржавање личне и радне хигијене;
- примена хигијенских стандарда;
- примена правила заштите на раду;
- примена HACCP принципа у току рада;
- коришћење стручних израза.

испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Вредновање остварености исхода се врши кроз:

- праћење остварености исхода;
- дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.

Назив модула:	**Салате - први разред**
Трајање модула:	**6 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање салата.	• дефинише салате; • наведе врсте салата; • наведе врсте поврћа за припрему салата; • познаје нормативе за салате; • припреми намирнице за салате; • термички обрађује намирнице за салате; • припреми салате; • сервира салате; • декорише салате.	Салате : Индивидуална припрема: • радног простора; • потребних намирница; • потребног инвентара и алата; припрема салата: – Једноставне салате од свежег поврћа: зелене салате, свеж купус, парадајз , краставац, шаргарепа, мимоза, башта и витаминска салата; – Једноставне салате од печеног поврћа: печене паприке са белим луком, ајвар; – Једноставне салате од куваног поврћа: кромпир, цвекла и пасуљ салата; – Сложене - мешане салате: српска, српска са сиром и грчка салата; – Салате од киселог поврћа: кисели купус и кисели краставац салата. • правилно чување салата до примене и сервирања; • сервирање салата. • У току практичног рада: – одржавање личне и радне хигијене; – примена хигијенских стандарда; – примена правила заштите на раду; – примена HACCP принципа у току рада; – коришћење стручних израза.	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** настава у блоку Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова до 15. августа. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине • У току професионалне праксе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе

Назив модула:	**Прилози и варива - први разред**
Трајање модула:	**12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање прилога и варива.	• дефинише прилоге и варива • разликује врсте прилога и варива; • разликује нормативе за варива и прилоге; • опише начин припремања намирница за варива и прилоге; • термички обрађује површе; • припрема варива и прилоге; • сервира вариво и прилоге; • декорише варива и прилоге.	**Прилози и варива :** • Индивидуална припрема: - радног простора; - потребних намирница; - потребног инвентара и алата. припрема прилога и варива: • **Кувано варива и прилози:** Кувани (слани) кромпир, кувана шаргарепа на путеру, кувани грашак на путеру, кувани карфиол на путеру, кувани кукуруз на путеру, кувани броколи на путеру. • **Обликовани прилози** Цветови и куглице од кромпира и шаргарепе. • **Повезана варива и прилози** Боранија на српски начин, спанаћ и шаргарепа као крем, фино вариво. • **Динстана варива и прилози** Динстани пиринач, купус на бечки начин, подварак. • **Печена варива и прилози** Кромпир на пекарски начин, пасуљ пребранац. • **Пржена варива и прилози** Пом-фрит, пом-чипс, пом-пај, пом-шато, пом-дипломат. • **Прилози за дивљач** Париске, чешке и тиролске кнедле, печене и куване јабуке са брусницама. - правилно чување прилога и варива до примене и сервирања - сервирање прилога и варива. У току практичног рада - одржавање личне и радне хигијене; - примена хигијенских стандарда; - примена правила заштите на раду; - примена HACCP принципа у току рада; - коришћење стручних израза.	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** настава у блоку Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова до 15. августа. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине • У току професионалне праксе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са

показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.
Вредновање остварености исхода се врши кроз:

- праћење остварености исхода;
- дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе

Назив модула: **Трајање модула:**	**Бистре и густе супе, чорбе - други разред** **12 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање бистрих и густих супа и чорби. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише бистре и густе супе, чорбе; • наведе врсте бистрих и густих супа, чорби; • разликује нормативе за бистре и густе супе, чорбе; • описује начине припреме намирница за бистре и густе супе, чорбе; • припрема бистре и густе супе, чорбе; • разликује додатке за бистре и густе супе; • припрема додатке за бистре и густе супе, чорбе • одржава јела до сервирања; • сервира припремљена јела; • декорише припремљена јела;	**Бистре супе: појам, припрема и примена у кувартву:** - супа од говеђег меса; - супа од кокошијег меса. • **Додаци за супе од:** теста: резанци, флекице, тарана од ливеног теста: целестино и фридато; гриза: кнедле од гриза и кнедле од цигерице; поврћа: жилијен. • **Појачане супе** консомеи: појам, припрема ипримена у кувартву: консоме од говеђег меса, консоме од кокошијег месадодаци за консомее: печени: профитероле, бисквит са шунком и крутон; комбиновани: колберт. • **Густе супе** потажи: појам, подела, припрема и примена у кувартву: велутеи: од пилећег меса, целера и артичока; пасирани потажи: од парадајза и од поврћа; непасирани потажи од: печурака и броколија. • **Чорбе: појам, подела, припрема и примена** рагу чорбе: од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса. • **Националне чорбе:** од телећег меса, пилећег меса и јагњећег меса на српски начин, мађарска гулаш чорба, рускиборшч,италијански минестрон.	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** **настава у блоку** Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 60 часова, и то: 10 дана по 6 часова до 15. августа. Професионална пракса се може реализовати и из 2 дела, сезонски, и то по завршетку првог полугодишта и по завршетку наставе на крају школске године, а у зависности од потреба привредних друштава. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе

Назив модула:	**Топла предјела - други разред**		
Трајање модула:	**12 часова**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање топлих предјела. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• Дефинише топла предјела • разликује врсте топлих предјела; • разликује рецептуре за топла предјела; • опише начине припремања намирница за топла предјела; • припрема топла предјела; • чува до сервирања топла педјела; • сервира топла предјела; • декорише топла предјела.	• **Топла предјела**:/појам, подела и карактеристике; • **Топла предјела од јаја:** - Омлет: натур, омлет са сувомеснатим и млечним производима; - Кајгане:натур и на српски начин; - Специјалитети од јаја:бекендекс и хемендекс; - Поширана јаја:са путером, на кладовски и ловачки начин • **Топла предјела од теста:** Српска гибаница, пита зељаница, савијаче, њоке, равиоли, канелони са спанаћем и шунком • **Топла предјела од палачинки:** Поховане палачинке са шунком и печуркама, гратиниране палачинке са сиром; • **Топла предјела од пиринча :** Рижото од печурака, црни рижото и рижото од плодова мора; • **Топла предјела са сиром:** Крофне са сиром, поховани качкаваљ; • **Топла предјела од печурака:** Печурке на жару, печурке „орли"; • **Шпагете:** Наполитен, миланез, болоњез и карбонаре; • **Брускети:** Сицилијен, карли бред; • **Крокети:** Од кромпира, пиринча, шунке, печурака; • **Суфлеи/ пудинзи:** Са сиром, печуракама и спанаћем; • **Топла предјела од рибе:** Риба „орли", лигње порвенсал, поховане лигње;	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** **настава у блоку** Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 60 часова, и то: 10 дана по 6 часова до 15. августа. Професионална пракса се може реализовати и из 2 дела, сезонски, и то по завршетку првог полугодишта и по завршетку наставе на крају школске године, а у зависности од потреба привредних друштава. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (суматив но)** Суматив но оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Вредновање остварености исхода се врши кроз:
- праћење остварености исхода;
- дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе

Назив модула:	**Готова јела - други разред**
Трајање модула:	**24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање готових јела. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише готова јела; • групише готова јела; • познаје норматив за готова јела; • припрема намирнице за готова јела; • користи фондове у припреми јела; • припрема готова јела; • одржава припремљено готово јело до сервирања; • сервира готова јела; • декорише готова јела.	• **Готова јела - појам, дефиниција, подела, припрема и примена:** - Кувана меса: кувана говедина, кувана телетина, кувана јагњетина у млеку, пилеће месо у супи; - Гулаш: говеђи гулаш и бакрач гулаш; - Паприкаш: од телећег, од свињског, од пилећег и од јагњећег меса; - Шпикована меса: шпикована говедина у пикант сосу. • **Јела од поврћа и меса:** - Сладак купус са свињским месом и са јагњећим месом; - Чорбаст пасуљ са сувим месом; - Ђувеч: ђувеч са свињским месом; - Ризото: ризото са телећим месом и са пилећим месом; - Пилав: пилав са телећим месом, са јагњећим месом, са пилећим месом; - Ајмокац (фрикасе): од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса, ајмокац дибари; од телећег меса, од пилећег меса, од јагњећег меса; - Соте: од телећег меса са печуркама. • **Јела од млевеног меса –** фаширане месне масе: - припрема месне масе; - фаширана шницла; - ролат –Штефани; - ћуфте у сосу од парадајза;	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **<u>Облици наставе</u>** **настава у блоку** Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 60 часова, и то: 10 дана по 6 часова до 15. августа. Професионална пракса се може реализовати и из 2 дела, сезонски, и то по завршетку првог полугодишта и по завршетку наставе на крају школске године, а у зависности од потреба привредних друштава. **<u>Подела одељења на групе</u>** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **<u>Место реализације:</u>** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **<u>Оцењивање:</u>** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време

- Сарма: од слатког и од киселог купуса, од зеља; - Пуњено поврће: пуњене паприке у парадајз сосу, пуњене тиквице у мирођија сосу; - Мусаке: од кромпира, од тиквица. • **Јела од рибљег меса**: - поширана риба, паприкаш од шарана, пијани шаран, смуђ на смедеревски начин.	професионалне праксе

Назив модула:	**Национална јела - други разред**
Трајање модула:	**9 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему, примену и издавање националних јела. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• дефинише национална јела; • разликује норматив за одређена национална јела; • припрема намирнице за национална јела; • припрема национална јела; • одржава припремљено јело до сервирања; • сервира национална јела; • декорише национална јела.	• Национална јела појам, карактеристике, припремање и примена - свадбарски купус; - пуњени патлиџан - Имам бајалди; - ћуфте на грчки начин; - розбратна на српски начин; - јагњећа капама.	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** **настава у блоку** Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 60 часова, и то: 10 дана по 6 часова до 15. августа. Професионална пракса се може реализовати и из 2 дела, сезонски, и то по завршетку првог полугодишта и по завршетку наставе на крају школске године, а у зависности од потреба привредних друштава. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе

Назив модула:	**Печења - други разред**		
Трајање модула:	**3 часа**		
ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• Оспособљавање ученика за припрему и издавање печења. • Оспособљавање ученика за израду основних калкулација.	• разликује нормативе за печења; • припрема намирница за печења; • опише начин припреме печења; • припрема сафт за печење; • сервира печења; • декорише печења.	• **Печења** - свињско; - телеће; - пилеће; - прасеће; - роловане пуњене телеће груди.	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** **настава у блоку** Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 60 часова, и то: 10 дана по 6 часова до 15. августа. Професионална пракса се може реализовати и из 2 дела, сезонски, и то по завршетку првог полугодишта и по завршетку наставе на крају школске године, а у зависности од потреба привредних друштава. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода; • дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе

2.2.3.5. ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Б2: ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (пета година учења)**
Годишњи фонд часова: **64**
Разред: **Други**
Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова*	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU)
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења • напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму	**СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке	**Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учиницу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију		

	у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).	• Пословна комуникација у писменој и усменој форми	ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти
		КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.)	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе:	

	учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone...*) 2. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). 3. Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.* 4. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci, ne*.	су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.

6. Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.*

Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio*...). Компарација придева, компаратив изједначавања M*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.*

7. Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.*

8. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.*

9. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?*

10. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.*

11. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro!

12. Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.*

13. Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.*

14. Глаголска времена:
- Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне;
- Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.*
- Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!*
- Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.*
- Gerundio *presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.*

15. Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*).

16. Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ирреална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare.*

17. Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.*

18. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*.

19. Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.*

20. Везнике *e, o, ma, se.*

Немачки језик

Ученици треба да разумеју и користе:

1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*).
Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*.
Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten.
а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.*
б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind*
в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao*

2. Члан: одређени, неодређени и нулти

а) Одређени члан:
- разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb.*
- контраховани (сажети) члан:
- уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren*
- уз годишња доба: *im Sommer*
- уз стране света: *im Norden*

- уз доба дана: *am Vormittag*
- уз датуме: *am 6. März*
- уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини)
Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...

б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen*

г) Нулти члан:
- уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben*
- уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen*
- у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen*
- уз географске појмове *nach Italien, in Berlin*
- уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.*

3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*.

4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*)
Придеве у компаративу и суперлативу:
- правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste*
- неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*.

а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *-ig*: *lesbar, sommerlich, windig* *(рецептивно)*.

б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)*

в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*).

5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.*
Присвојне заменице: *meiner, deiner*

6. Фреквентне предлоге:

а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.*
б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt*
в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde*
д) за порекло: *aus der Schweiz*
ђ) за средство: *mit dem Taxi*
е) за намену: *für Kinder*
ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse*

7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима:
а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима
б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола
в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима
г) футур
д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења):
Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.
- најфреквентнији глаголи са предложном допуном
- повратни глаголи: *sich waschen , sich die Hände waschen*

8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно)

а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.*
б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.*
в) за начин: *zufällig.*
г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich.*

9. Бројеве
Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године.

10. Упитне реченице:
а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*;
б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.*

11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.*
Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге
(рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als*

12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.*

Руски језик

Ученици треба да разумеју и користе:

1) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице.
2) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.*

3) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали... я прочитаю...ты прочитаешь.*
4) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,*
5) Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!*
6) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.*
7) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.*
8) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.*
9) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).*
10) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!*

Француски језик

Ученици треба да разумеју и користе[1]:

1. Средства за наглашавање реченичних делова *c'est ... qui* **и** *c'est... que*: *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.*

2. Средства која указују на лице:

[1] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;*
б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !*

3. Актуализаторе именице:
а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ;
б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ;
в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ;
г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*;
д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de .*

4. Модалитете реченице:
а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*;
б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?*

5. Парцијално директно и индиректно питање: *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи).

6. Средства за исказивање просторних односа:
а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;*
б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.*

7. Квалификацију:

а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;*
б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.*

8. Средства за исказивање временских односа:
а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;*
б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.*
9. Глаголске начине и времена:
- индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост;
- *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*;
- презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !*
- императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;*
- рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине).

10. Средства за исказивање погодбе: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.*

Шпански језик

1. Именице– рецептивно и продуктивно
а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја
Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.

б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*)

2. Придеви – рецептивно и продуктивно

а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito
б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo*

3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно
а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes*
б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los*
в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes*
г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse;*
tratarse de...

4. Предлози - рецептивно и продуктивно
de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos
de, etc.

5. Глаголи:

а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима

б. *Estar* + *gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима
(- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico*.)

в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно

г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar, comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...*) - и рецептивно и продуктивно

El fin de semana pasado visité a mis abuelos.
Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.
Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.
¿Has terminado la tarea?
Me dijo que lo había hecho.

д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar*
Me gusta este libro.
¿Puedo salir?
Quiero viajar a México.
Tengo que estudiar mucho.

ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно
Es importante que estudies lenguas extranjeras.
Es necesario que duermas bien.

е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно
Te recomiendo que viajes a España.

ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и
најфреквентнијих глагола са редукцијом основе

Este verano viajaré a España.
Te lo diré mañana.

з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно
tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica (*hay mucha gente aquí*)

и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...*
Pienso que le gusta esta película.
Dice que te va a prestar el libro.

ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно):
Me dijo que vendría.
Me dijo que lo había hecho.

к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно):
Si tengo mucho dinero, viajaré a España.
Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.
Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.

6. Прилози - рецептивно и продуктивно

а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника).
б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...*
в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*).
г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*.
д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.*

7. Бројеви: основни до10000

8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно

а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) ,
б. које захтевају одговора да/не (sí/no)

9. Негација - рецептивно и продуктивно
No trabaja hoy.
No quiero ir al cine esta tarde.

Назив предмета: **ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (шеста година учења)**
Годишњи фонд часова: **60**
Разред: **Трећи**
Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора **ПИСАЊЕ** Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја **ГОВОР** Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• разуме краће дијалоге (до10 реплика / питања и одговора), друге врсте текстова о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 1-2 слушања; • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима у пословном окружењу • пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; • издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; • пише кратка пословна писма према датом моделу поштујући правила пословне кореспонденције • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај , писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). • једноставним речима опише лица, предмете из окружења и упореди их са другима. ***Интеракција***	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање(образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнеприче и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже) **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU) **<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему)

	• у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	• Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120-150 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) • Може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia*	

адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	*madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* 2. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. 3. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 4. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* 5. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* 6. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la quinta.* 7. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 8. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 9. Заповедни начин: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* 10. Кондиционал глагола potere и volere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?* 11. Глаголска времена: - Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*alzarsi, lavarsi*) и безличних глагола (*piovere, nevicare*);

- Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!*
- Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.*

12. Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.*

13. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.*
14. Везнике *e, o, ma.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Ученици треба да разумеју и користе:

1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*).
Множина именица на *-en, -e , -er, -s, -ø*: *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*.
Суплетивна множина: die Schneefälle, die Sportarten.

а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја
Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.
б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind*
в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao*

2. Члан: одређени, неодређени и нулти

а) Одређени члан:
- разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb.*

- контраховани (сажети) члан:
  - уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren*
  - уз годишња доба: *im Sommer*
  - уз стране света: *im Norden*
  - уз доба дана: *am Vormittag*
  - уз датуме: *am 6. März*

б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen*

г) Нулти члан:
- уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben*
- уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen*
- у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen*

3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*.

4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*)
Поређење придева
  - правилно поређење: *billig, billiger, der (die, das) billigste*
  - неправилно поређење придева (*gut/besser; viel/mehr)*.

а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *–ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*).

б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)*

в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*).

3. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.*
Присвојне заменице: *meiner, deiner*

5. Фреквентне предлоге:

а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.*
б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt*
в) време: *um 10.00 Uhr, am 3. Oktober, im März,*
г) доба дана, годишње доба: *am Abend, im Frühjahr*,
д) порекло: *aus der Schweiz*
ђ) средство: *mit dem Taxi*
е) намена: *fur Kinder*

6. Глаголе (потврдни, упитни и одрични облици) у следећим временима:
а) презент слабих и јаких глагола
б) претерит помоћних и модалних глагола
в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола
г) футур
д) конјунктив претерита модалних глагола за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења):
Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heute mit mir ins Kino gehen?
○ глаголи са предложном допуном: *warten auf, hoffen auf, sich freuen über/auf.*
○ повратни глаголи: sich waschen

7. Прилози и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно)

а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.*
б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.*
в) за начин: *zufällig*.
г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*.
8. Бројеве

Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 30. Године.

9. Упитне реченице:
а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*;
б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.*
10. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.*
Везнике за зависно-сложене реченице (рецептивно); релативне заменице и прилоге (рецептивно): *weil, ob*.

11. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin. Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.*

РУСКИ ЈЕЗИК

Ученици треба да разумеју и користе:

1) Релацију слово-глас и разликовање гласова и слова у руском језику; основна обележја сугласничког и самогласничког система руског језика: изговор гласова који се бележе словима *ж, ш, ч, щ, л*; изговор и бележење парних тврдих и меких, звучних и безвучних сугласника; изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника; изговор гласова у групама *чт, сч, зч, сш, зш, стн, здн.* Основне типове изјавне и упитне интонационе конструкције.

2) Слагање субјекта (именица) и простог глаголског предиката (лични глаголски облик): *Вова читает. Миша читал. Маша читала.*

3) Глагол у функцији простог глаголског предиката – презент глагола прве и друге конјугације, перфекат : *я читаю, ты читаешь, я люблю, ты любишь, он говорил, она писала, они рассказывали...*
4) Именице у функцији именског дела предиката: *Я ученица. Мама - врач.*

5) Облике личних заменица у функцији субјекта: *Меня зовут Аня. Мне одиннадцать лет.*

6) Слагање броја и именице: *један дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет.*

6) Слагање именица и придевских речи: *красный свет, Новый год, зеленая доска, большая елка, вкусное яблоко, синее пальто.*

7) Исказивање питања: *Кто он? Что тут? А дом? И двор ваш?*

8) Исказивање посесивности: *У меня есть...У меня нет...*

9) Исказивање временских односа: *Который час? Ровно час; пять минут второго; половина второго; без пяти два.*
Какое сегодня число? Первое февраля.

10) Исказивање просторних односа (правац и место): *куда, где, когда; к врачу, на улицу, в автобус; у парты, на кухне, в городе; налево, направо, прямо.*

11) Исказивање императивности (2. лице једнине и множине): *читай, читайте; скажи, скажите; познакомьтесь!*

12) Конструкције с основним глаголима кретања: *Я иду в школу. Куда идет этот автобус? Ты едешь на автобусе. Куда едут Миша и Саша?*

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Ученици треба да разумеју и користе:
1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Madame/Monsieur Mercier, Sylvie, Dominique, Jean-Pierre, Paris, Belgrade, la France, la Serbie, l'océan Atlantique, les Alpes ; mes parents, leur mère, notre pays, vos enfants, cet élève, quelle maison ?*

2. Одређени члан испред датума: *Aujourd'hui c'est le 31 janvier*; испред имена дана*: Le mardi je fais du tennis.*

3. Партитивни члан: *J'ai acheté de la crème solaire.*

4. Заменицу *on: On va au cinéma? En Suisse, on parle allemand, français et italien.*

5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Tes amis? Je ne les connais pas! Mon livre ? Et à ta soeur, tu lui as écrit ?* Само рецептивно: *Je te le prête avec plaisir !*

6. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un grand garçon, une grande fille, des personnes sympathiques, une fleur rouge, Sylvie est plus grande que sa soeur; nous sommes plus rapides que vous.*

7. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *C'est un livre de cent pages! J'habite au sixième étage.*

8. Питања: *Est-ce que tu peux venir tout de suite ? Tu connais ma cousine? Qu'est-ce que vous attendez ?! Il vient quand ? Tu habites où ? C'est quoi ton nom / ton adresse…? Pourquoi… ?*

9. Негацију: *Elle ne vient pas avec nous? Je n'ai pas de frère.*

10. Заповедни начин: *Viens avec Pierre! Ne partez pas sans moi!*

11. Кондиционал глагола *pouvoir* и *vouloir*: *Je voudrais un kilo de pommes, s'il vous plait. Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable?*

12. Глаголска времена:
- презент индикатива фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*se lever, se coucher*) и униперсоналне (*pleuvoir, neiger*) ;
- сложени перфект и имперфект – грађење и контрастирање употребе: *Nous nous sommes*

rencontrés sur une plage quand nous avions quatre ans! Je dormais quand le téléphone a sonné.
- футур први: *Nous déménagerons cet été. Nous irons chez ma grand-mère.*

13. Конструкцију *il faut* са инфинитивом: *Il faut acheter des jus, préparer des sandwiches, décorer la salle…*
14. Предлоге и сажете чланове: *J'habite à Kragujevac, en Serbie; nous allons passer nos vacances en Belgique; nous sommes allés au zoo ; il rentre du stade/de l'école à quelle heure ? il y a un petit chat dans la rue, il est sous la voiture, je vais le mettre sur la fenêtre, c'est pour toi.*

15. Прилоге за време, место, начин, количину: *avant, après, aujourd'hui, hier, demain, toujours, ici, là, devant, derrière, bien, mal, vite, doucement, gentiment, beaucoup, moins, plus*, итд.

16.Везнике *et, ou, mais.*

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

1. Именице– рецептивно и продуктивно
а. Властите именице, посебно имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.*

б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*)

2. Придеви – рецептивно и продуктивно

а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito
б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo*

3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно
а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes*

б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los*
в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes*
г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...*

4. Предлози (и рецептивно и продуктивно)

de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.

5. Глаголи:
а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc. Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима

б. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно

в. Прошла времена (само у индикативу): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar, comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...*) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе
El fin de semana pasado visité a mis abuelos.
Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.
Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.
¿Has terminado la tarea?

г. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar*

Me gusta este libro.
¿Puedo salir?
Quiero viajar a México.
Tengo que estudiar mucho.

ђ. Безличне конструкције са субјунктивом

Es importante que estudies lenguas extranjeras.
Es necesario que duermas bien.

е. Личне конструкције са презентом субјунктива (само рецептивно)
Te recomiendo que viajes a España.

ђ. Футур (и рецептивно и продуктивно)

Este verano viajaré a España.

ж. Основни глаголски изрази (и рецептивно и продуктивно)
tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica (*hay mucha gente aquí*)

6. Прилози (и рецептивно и продуктивно)
а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника).
б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...*
в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*).
г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*.
д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, en iglesia, a casa, a clase, etc.*

7. Бројеви: основне преко 1000, редне до 5 (primer(o(s))/primera(s), etc.)

8. Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно):
а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) ,
б. које захтевају одговора да/не (sí/no)
9. Негација (и рецептивно и продуктивно)

		No trabaja hoy. *No quiero ir al cine esta tarde.*
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем • записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао • користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.) • у кратким формалним и неформалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања • записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају.	
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставним предмета. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним	

	наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику) • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд) • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози) • може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота • разуме краће текстове у вези са градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	• у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи • препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи • препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације • адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава

	• адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формалности, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) • учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) • користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Матерњи језик,
- Историја,
- Социологија са правима грађана,
- Музичка култура,
- Ликовна култура,
- Информатика и рачунарство

Назив предмета: **ПОЗНАВАЊЕ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА**
Годишњи фонд часова: **64**
Разред: **други**

Циљеви предмета:
— Стицање знања о основним карактеристикама животних намирница, њиховом хемијском и биолошком саставу;
— Стицање знања о калоричној и хранљивој вредности животних намирница, физичким и хемијским процесима који доводе до промена;
— Упознавање ученика са основним врстама и карактеристикама намирница биљног порекла;
— Упознавање ученика са основним врстама и карактеристикама намирница животињског порекла;
— Оспособљавање ученика да препознају основне врсте и карактеристике пића и сокова;
— Оспособљавање ученика да чувају животне намирнице до употребе у кулинарству;
— Стицање основних знања о исхрани и њеном значају за човека и друштво;
— Упознавање ученика са основним појмовома о роби и условима промета робе која се користи у угоститељским објектима;
— Оспособљавање ученика да примењују стечена знања у обављању радних задатака;
— Развијање правилног односа према заштити животне средине.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Основни састојци прехрамбених производа	• Упознавање ученика са основним карактеристикама животних намирница	• наведе и објасни основне карактеристике животних намирница; • препозна квалитетне од неквалитетних намирница; • наведе начине оцене квалитета животних намирница; • наброји стандарде квалитета и објасни како се примењују у пракси; • наведе улогу хранљивих материја и њихове основне карактеристике; • наведе основне састојке прехрамбених производа.	• Животне намирнице - дефиниција; - подела; - квалитет. • Прописи о промету животних намирница - станарди квалитета HACCP. • Енергетски састојци хране (хемијски састав, особине, извори и потребе) - беланчевине; - масти; - угљени хидрати. • Неенергетски састојци хране (хемијски састав, особине, извори и потребе) - витамини; - минералне материје; - вода.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз: • теоријску наставу 64 часа **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад.

Житарице	• Оспособљавање ученика да познају основне врсте и карактеристике житарица, млинских и пекарских производа	• препозна врсте житарица и објасни њихов значај у исхрани; • наведе типове брашна и објасни њихове основне карактеристике; • правилно ускладиштава и чува житарице и млинске производе; • оцени квалитет брашна и изврши припрему за употребу у куварству; • објасни процес производње хлеба, пецива и тестенина; • наведе врсте пекарских производа у промету; • правилно ускладиштава пекарске производе; • препозна болести и мане хлеба.	• Врсте и значај житарица у исхрани; • Грађа и хемијски састав зрна жита; • Врсте брашна у промету; • Оцена квалитета брашна (органолептичка и лабораторијска); • Ускладиштење и чување брашна до употребе; • Производња хлеба (припремање теста, ферментација и печење теста, квалитет и складиштење хлеба); • Средства за дизање теста – пекарски квасац и прашак за пециво; • Врсте хлеба у промету (квалитет, хранљива вредност); • Болести и мане хлеба; • Врсте, квалитет, производња, промет, и хранљива вредност пецива; • Врсте, квалитет, производња и промет тестенина.	**Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе • и ученика **Препорука за реализацију:** • Посета стручним сајмовима и изложбама **Међупредметно повезивање** – Здравствена култура – Исхрана – Куварство
Поврће и зачини	• Оспособљавање ученика са основним врстама и особинама поврћа, њиховом хранљивом и	• дефинише поврће; • наведе основне врсте поврћа и објасни њихове карактеристике; • препозна квалитетно од неквалитетног поврћа; • наброји стандарде у погледу квалитета поврћа;	• Појам и подела и хемијски састав поврћа; • Хранљива и биолошка вредност поврћа; • Квалитет поврћа (европски стандарди);	

	употребном вредношћу; • Оспособљавање ученика да препознају врсте зачина и правилно их користе у куварству.	• објасни хранљиву и биолошку вредност поврћа; • правилно ускладиштава и чува поврће од кварења; • препозна јестиве гљиве и објасни њихову хранљиву вредност; • правилно користи поврће и гљиве; • препозна зачине и објасни њихову примену у куварству; • наведе порекло зачина и њихов значај у исхрани; • правилно ускладиштава зачине и препознаје квалитетне од неквалитетних.	• Ускладиштење поврћа и штетне промене на поврћу; • Значајне врсте поврћа и њихове органолептичке особине; • Лиснато-зељасто поврће; • Коренасто-кртоласто поврће; • Плодасто поврће; • Стабличасто и цветасто поврће; • Термичка обрада поврћа; • Конзервисање поврћа (фиизичким, хемијским и биолошким методама); • Врсте гљива и њихова хранљива вредност; • Познавање јестивих од нејестивих гљива (органолептичка оцена, класирање); • Конзервисање гљива (сушење и маринирање) и употреба у куварству; • Врсте зачина, порекло и подела; • Зачини који се користе у куварству; • Значај зачина у исхрани; • Ускладиштење и чување зачина; • Оцена квалитета зачина; • Со и сирће - производња, врсте, квалитет и примена.	
Технологија меса	• Оспособљавање ученика са основним врстама и особинама меса, њиховом хранљивом и употребном вредношћу.	• дефинише хемијски састав меса и органолептичка својства меса; • опише промене на месу током стајања; • опише начин конзервисања меса, транспорт и складиштење меса; • наведе промене на месу код разних начина готовљења јела: кување, динстање, печење и пржење; • разликује месо перади, риба, дивљачи; • наведе врсте кобасица и опише начин производње, мане и складиштење кобасица; • опише сухомеснате производе.	• Хемијски састав, органолептичка својства меса и расецање меса; • Промене на месу током стајања – зрење меса, кварење меса и смрдљиво зрење меса; • Начин конзервисања меса, транспорт и складиштење меса; • Промене на месу код разних начина готовљења јела: кување, динстање, печење и пржење; • Месо перади - састав, обрада и конзервисање; • Месо риба – подела, врсте, хемијски састав, органилептичка својства, прерађевине и конзервисање; • Месо дивљачи – састав, својства, врсте сазревања и чување; • Месо шкољки и ракова – врсте, обрада, одрживост, складиштење и кварење;	

			• Месо осталих животиња: сипе, хоботнице, лигње, корњаче, пужеви и жабљи батаци; • Кобасице – врсте, производња квалитет, мане и складиштење; • Сухомеснати производи – врсте, производња, састав, складиштење и кварење.	
Млека, јаја, масти и уља	• Унапређивање знања о својствима млека, јаја, масти и уља	• дефинише хемијски састав, начин обраде, хлађења и конзервисања млека; • наведе кисело – млечне производе: јогурт, кисело млеко, кефир и кумис; • опише производе од млека: павлака, маслац, кајмак, сиреви и масло; • наведе грађу и састав и класификацију јаја у промету; • опише производњу, врсте и складиштење масти и уља.	• Млеко – хемијски састав, обрада, хлађење, конзервисање и микроорганизми млека; • Кисели – млечни производи: јогурт, кисело млеко, кефир и кумис; • Производи од млека: павлака, маслац, кајмак, сиреви и масло; • Производња меких сирева: бели меки сиреви у кришкама, бели меки ситни сиреви, сиреви са зелено-плавим племенитим плеснима, сиреви са белим племенитим плеснима, непреврели сиреви (крем сиреви); • Топљени сиреви за мазање и резање; • Болести сирева: „сирни цвет“ и „надутост тврдих сирева“; • Јаја – грађа и састав јаја, класификација јаја у промету, испитивање квалитета јаја, производи од јаја, пловчија јаја; • Дефектна и покварена јаја. • Масти и уља – састав, производња и складиштење; • Животињске масти – производња, класирање, складиштење, промене на мастима; • Маргарин – производња, врсте и складиштење.	
Пића и воће	• Стицање знања о основним врстама и особинама пића; • Стицање знања о врстама, особинама, хранљивој и	• наведе класификацију пића; • опише особине природних вина; • наведе специјална вина; • опише одлике пива; • дефинише природне и миришљаве ракије;	• Класификација пића, алкохолна ферментација (винификација); • Природна вина: бела, црна и ружичаста; • Специјална вина: десертна, пенушава и аперитивна; • Пиво – производња, одлике и складиштење;	

	употребној вредности воћа.	• наведе врсте и примену ликера у кулинарству; • наведе врсте и примену безалкохолних пића у кулинарству; • опише средства за уживање кафу, чај и какао; • наведе одлике, хемијски састав и хранљиву вредност воћа; • опише брање, транспорт и складиштење воћа; • дефинише врсте воћа; • опише конзервисање воћа.	• Природне и миришљаве ракије; • Ликери – производња, врсте и примена у кулинарству; • Безалкохолна пића – производња – врсте и примена у кулинарству; • Средства за уживање: кафа, чај и какао; • Воће – одлике, хемијски састав и хранљива вредност, сазревање, брање, транспорт, складиштење, кварење и врсте воћа; • Јабучасто воће; • Коштичаво воће; • Јагодасто и бобичасто воће; • Језграсто (лупинасто) воће; • Јужно воће; • Конзервисање воћа – воћни полуфабрикати и готови производи.	
Материје за заслађивање	• Стицање знања о материјама за заслађивање.	• дефинише квалитет и опише својства меда; • објасни добијање меда; • дефинише квалитет шећера и опише његова својства; • наведе начин складиштења шећера; • препозна и опише употребу вештачких материја за заслађивање.	• Мед – хранљива вредност, квалитет и складиштење. • Обичан шећер – производња, квалитет и складиштење. • Вештачке материје за заслађивање.	

Назив предмета: **ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова: **64 часа**
Разред: **други**
Циљеви предмета – Развој способности за примена рачунарства и информатике у угоститељству и туризму
– Подстицање осамостаљивања ученика у коришћењу рачунарског система у будућем раду и даљем школовању

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Табеларни прорачуни	• Унапређење знања и вештина ученика • Примена програма за табеларне прорачуне у струци ученика	• разликује апсолутно и релативно адресирање • користи напредне функције за табеларне прорачуне • креира норматив • креира табеле за требовања • креира табеле за вођење залиха • креира табеле за калкулације оброка	• Апсолутно и релативно адресирање • Напредне функције (IF, SUMIF, COUNTIF, LOOKUP…) • Табеле за дневна, недељна и месечна требовања • Табеле за вођење залиха и праћење квантитета и квалитета намирница • Табеле за калкулације посластица, дневних менија, за чајанку и за свечани мени	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • **вежбе са теоријом (64 часа)** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка,текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** • настава се реализује у кабинету за информатику **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Обрада цртежа на рачунару	• Упознавање ученика са обрадом цртежа на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• лоцира основне опције програма за обраду цртежа • црта основне графичке објекте • трансформише графичке објекте • користи текст у графичком окружењу • креира једноставне и сложене меније користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира дневне и свечане меније користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира стандардне и дневне јеловнике користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира карту топлих посластица користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • креира карту хладних посластица користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • креира карту чајева користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • користи опције за штампу • шаље цртеж помоћу електронске поште	• Припрема и пројектовање цртежа • Цртање, измена и брисање основних графичких објеката • Трансформација графичких објеката • Манипулација графичким објекатима, глобални преглед цртежа • Текст у графичком окружењу • Креирање једноставних и сложених менија помоћу програма за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање дневних и свечаних менија помоћу програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање стандардних и дневних јеловника помоћу програма за обраду цртежа (кувар, конобар)	

			• Креирање цртежа распореда столова и крупног инвентара у ресторану (конобар) • Креирање карти хладних и топлих посластица помоћу програма за обраду цртежа (посластичар) • Креирање карти чајева помоћу програм за обраду цртежа (посластичар) • Штампа цртежа и слање помоћу електронске поште	**Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивања, - практичне вежбе **<u>Међупредметно повезивање</u>** Математика, Српски језик и књижевност, кварство, посластичарство
Обрада видео и аудио записа	• Упознавање ученика са обрадом видео и аудио записа на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• обавља пренос видео записа са дигиталног камкордера на рачунар • сними аудио запис • наведе типове формата видео записа на рачунару • наведе типове формата аудио записа на рачунару • лоцира основне опције програма за обраду видео записа • едитује видео секвенце • додаје наслов, прелазе и ефекте	• Употреба дигиталног камкордера и пренос видео записа са дигиталног камкордера на рачунар • формати видео и аудио записа на рачунару • обраду видео записа • Додавање наслова, прелаза и ефеката	
Обрада дигиталне фотографије на рачунару	• Упознавање ученика са обрадом дигиталне фотографије на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• користи основне опције дигиталног фотоапарата • обавља пренос фотографија са дигиталног фотоапарата на рачунар • наведе типове формата записа слика на рачунару • лоцира основне опције програма за обраду слика • скенира користећи програм за обраду слика • користи алате за селекцију делова слике • користи алате за опсецање делова слике • манипулише деловима слике • промени величину слике и подлоге • побољша квалитет контраста и осветљења делова слике • црта основне графичке објекте • користи опције за рад са текстом и опције за филтере • користи опције за рад са слојевима • обавља конверзију боја • одабере одговарајући формат за снимање слике • штампа слику	• Пренос фотографија са дигиталног фотоапарата на рачунар • Програма за обраду слика • селекцију делова слике • Опсецање и манипулација деловима слике • Величину слике и подлоге, квалитет контраста и осветљења делова слике • Основне графички објекти • Рад са текстом, филтери, слојеви • Конверзију боја и формати за снимање слике, штампање слике	

Презентације	• Унапређење знања и вештина ученика у коришћењу програма за креирање презентација • Примена наученог у конкретној струци ученика	• додаје мултимедијалне садржаје у презентацију • примењује ефекте анимације над објектима презентације • примењује ефекте транзиције слајдова • управља начином приказа презентације • креира мултимедијалну презентацију неких фаза процеса рада у конкретној струци ученика • именује формате у којима може бити сачувана презентација	• Додавање мултимедијалних садржаја у презентацију (слика, звука, музике, видео записа) • Динамички ефекти прелаза између слајдова (Slide Tranzition) • Ефекти анимације над објектима презентације (Custom Animation) • Контрола тока приказа презентације • Припрема презентације за приказивање (Package for CD…) • Презентација процеса припреме намирница, јела и посластица по • Презентације процеса постављања столова по фазама	
Интернет презентације	• Унапређење знања и вештина ученика у коришћењу Интернет технологија • Упознавање ученика са програмом за креирање Интернет презентација	• опише врсте Интернет презентација • користи разне изворе и садржаје у креирању Интернет презентација • користи wizard при креирњу Интернет презентација • користи табеле при креирњу Интернет презентација • форматира текст у Интернет презентацији • дода графику у Интернет презентацију • прегледа презентацију у Интернет читачу	• Врсте Интернет презентација, извори и садржаји у креирању • Коришћење wizard-а при креирњу Интернет презентација • Коришћење табеле при креирњу Интернет презентација • Рад са текстом у Интернет презентацији • Унос графичких објеката у у Интернет презентацију • Преглед презентације у Интернет читачу	

Назив предмета: **ПСИХОЛОГИЈА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова: **60 часова**
Разред: **Трећи**

Циљеви предмета
- Стицање основних знања о природи психолошких процеса и особина и њиховом манифестовању у понашању
- Разумевање принципа и законитости људског понашања у групи и процесу рада
- Сагледавање места, улоге и значаја комуникације и комуникацијских вештина у туризму и угоститељству
- Унапређење вештине опхођења с гостом/потрошачем услуга
- Упознавање са применом психолошких сазнања у развоју маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Психологија као наука	• Упознавање са предметом психологије и њеном применом у угоститељству и труризму	• објасни предмет изучавања психологије и њену примену у угоститељству/туризму • објасни органске основе психичког живота •	• Предмет, значај и области примене психологије у угоститељству и туризму • Органски основи психичког живота	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • **теоријску наставу (60 часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** - Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. - Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. - На примерима (текст, видео снимак, одломак филма) приказати типове гостију, најчешће конфликте са гостима- кроз дискусију вежбати начине разрешења. - Користити искуства ученика из праксе Игра улога, по задатом сценарију
Психички процеси и особине	• Стицање основних знања о природи психичких процеса и особина и разумевање психичког живота особе као целине међусобно повезаних процеса и особина	• опише процес опажања других особа и факторе од којих тај процес зависи • познаје појам пажње и чиниоце од којих она зависи • познаје основе о процесима учења и разликује врсте учења • објасни процес памћења и факторе који доводе до заборављања • познаје основе о појмовима мишљења и интелигенције • наведе основе емоционалног живота човека • опише (објасни) значај емоција за душевно здравље човека • објасни шта су мотиви и наведе врсте и карактеристике мотива • објасни појам и врсте фрустрација, конфликата и начине реаговања на њих	• Опажање • Пажња и фактори који је изазивају • Учење, врсте учења инструментално, вербално, учење по моделу, стицање моторних вештина • Памћење и заборављање • Мишљење стваралачко, имагинарно, интелигенција • Емоције појам и врсте, значај за душевно здравље, стрес • Мотивација /појам и врсте, фрустрације и конфликти, начини реаговања – реалистичко и одбрамбено	
Личност	• Стицање општих знања о психологији личности: структура, динамика и развој личности	• наведе дефиницију појма личности • разликује основне појмове структуре личности и наведе њихове основне карактеристике • опише (објасни) тип личности и карактеристике типова личности према Јунгу • наведе факторе који утичу на развој личности • наведе карактеристике зреле личности	• Појам личности (јединство, особеност и доследност) • Структура личности (црте личности, темперамент, карактер, способности, и свест о себи) • Типологија личности: (Јунгова)	

			• Развој личности: фазе и фактори који утичу на развој личности (зрела личност)	Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе • и ученика **Међупредметно повезивање** • Здравствена култура • Предузетништво • Услуживање • Професионална пракса • Социологија са правима грађана • Грађанско васпитање
Међуљудски односи на раду	• Упознавање са принципима и законитостима људског понашања у групи и у процесу рада • Развијање свести о личној одговорности за међуљудске односе • Усвајање социјалних вештина за конструктивно решавање конфликата	• разликује основне врсте група и њихову структуру • објасни разлику између групе и тима • препозна различите улоге које имају чланови тима • разликује вођство од руковођења • наведе карактеристике сарадње и такмичења • опише различите типове конфликата у групи • познаје и примењује адекватан начин решења конфликата • објасни на примеру важност позитивне психолошке климе у групи/организацији • увиди сопствено понашање у раду	• Појам, врсте и структура групе/тима (формалне, неформалне, кохезивне, референтне) • Одређивање улога појединаца у тиму (према Р. Белбину, Ле Бон-у итд.) • Типови вођења и руковођења • Сарадња и такмичење • конфликти у групи (појам, врсте и начин решавања) • Међуљудски односи као фактор успеха у раду (организациона култура)	
Комуникација	• Стицање општих знања о комуникацијском процесу и унапређење вештине комуникације са гостом/клијентом	• наведе основне елементе комуникационог процеса • разликује вербалну од невербалне комуникације и њихове карактеристике • наводе факторе који доводе до неспоразума и уме да објасни начине њиховог негативног деловања по наставак комуникације • демонстрира технике успешне комуникације • препозна специфичности комуникације са гостом/ клијентом и • познаје најчешће комуникацијске конфликте и уме да примени технике успешне комуникације у решавању најчешћих комуникацијских конфликата са њима	• Комуникациони процес (пошиљалац – прималац, једносмерана и двосмерна, садржај и форма поруке) • Карактеристике вербалне и невербалне комуникације • Извори неспоразума у комуникацији (значења, нејасне и дупле поруке итд.) • Технике успешне комуникације: активно слушање, јасан говор, итд. • Специфичности комуникације са гостом/клијентом • Најчешћи комуникацијски конфликти са гостом/клијентом и њихово разрешавање	
Психологија опхођења са гостима	• Усвајање знања и развијање вештина значајних за опхођење са	• објасни и демонстрира особине угоститељског радника потребне за успешно обављање посла	• Особине угоститељског радника (способности, особине личности, знања, вештине,	

	гостом/корисником услуга	• објасни и демонстрира последице добре и лоше прве импресије коју угоститељски радник оставља на госта • објасни и демонстрира општа и специфична правила опхођења са гостима • објасни и демонстрира основне принципе продаје угоститељских услуга на примеру • опише и демонстрира на примеру како се ствара поверење код госта / клијента • разликује и објаси мотиве куповине који опредељују госта / корисника услуга • разликује врсте гостију/ корисника услуга с обзиром на својства и особености њиховог понашања	мотивација, интересовања, ставови) из анализе и описа посла и радних задатака • Правила опхођења са гостима: комуникативност, одмереност, асертивност, срдачност, тактичност, љубазност, полетност, стрпљивост • Недискриминативност у раду са гостима/клијентом (у односу на расу, пол, веру, инвалидитет, сексуално опредељење итд.) • Основни принципи продаје угоститељских услуга: остваривање повољне атмосфере продаје, уважавање личности госта / клијента • Стварање поверења код госта / клијента • Мотиви за коришћењем услуга • Стварање одлуке о куповини-коришћењу услуга и опажање ризика • Врсте гостију/ корисника услуга: одлучан/ неодлучан, стрпљив/ нестрпљив, осећајан/ разуман, скроман/ разметљив, угодан/ неугодан итд.
Психологија рекламе	• Развијање свести о неопходности планирања маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству	• познаје врсте промотивних средстава и уме да препозна њихове предности и слабости • зна основне психолошке принципе које треба да задовољи рекламна порука • познаје основне принципе деловања рекламе на циљну групу • самостално осмисли пример рекламе за задату циљну групу корисника	• Предмет, циљеви и улога оглашавања • Деловање рекламе • Психолошки услови оглашавања /рекламне поруке • Утицај ауторитета у куповини / коришћењу услуга • Слика производа / услуге • Реклама «Од уста до уста»

			• Врсте промотивних средстава, њихове предности и слабости

Назив предмета: **МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова: **60 часова**
Разред: **трећи**
Циљеви предмета: - Оспособљавање ученика за успешне маркетиншке и продајне технике у области пружања услуга у туризму и угоститељству

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у маркетинг у туризму	• Упознавање ученика са појмом и етапама развоја маркетинга у туризму	• дефинише појма маркетинга; • разликује етапе развоја маркетинга; • објасни маркетинг оријентацију.	• Појам маркетинга; • Развој маркетинга; • Маркетиншка оријентација у сфери услуга.	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз: • **теоријску наставу (60 часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици / кабинету **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика
Туристичко тржиште и примена маркетинга	• Упознавање ученика са туристичким тржиштем (понуда и тражња)	• дефинише туристичко тржиште; • познаје специфичности туристичког тржишта; • објасни туристичку понуду и тражњу; • наведе карактеристике туристичке понуде и тражње; • на задатом примеру истражује тржиште; • образложи појам „здрава конкуренција“; • на задатом примеру примењује сегментацију тржишта	• Појам и особине туристичког тржишта; • Појам и специфичности туристичке понуде; • Појам и специфичности туристичке тражње; • Стратегија маркетинга у туризму; • Маркетинг методе истраживања тржишта; • Избор тржишта; • Сегментација.	
Инструменти маркетинг микса	• Оспособљавање ученика за примену инструмената маркетинг микса	• дефинише туристички производ; • наведе факторе креирања туристичког производа; • разликује фазе животног циклуса производа; • опише квалитетан туристички производ; • опише начин иновирања туристичког производа; • дефинише цену туристичког производа; • наведе и објасни факторе креирања цене; • разликује елементе промотивне политике; • разликује канале продаје; • познаје особине и значај добре локације; • примени инструменте на примеру путем презентације.	• Појам туристичког производа; • Фактори креирања туристичког производа; • Животни циклус производа; • Квалитет и иновирање туристичког производа; • Микс цене у туризму; • Микс презентације у туризму; • Директни и индиректни начини пласирања туристичког производа; • Инструменти маркетинг микса у сфери услуга - људи, процес и физички доказ;	

			• Појам и значај локације.	(продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе **Препорука за реализацију:** • Посета стручним сајмовима и изложбама **Међупредметно повезивање** • Основе туризма и угоститељства • Економика туристичких и угоститељских предузећа • предузетништво
Понашање потрошача у процесу куповине у туризму	• Упознавање ученика са понашањем потрошача у куповини	• дефинише факторе који утичу на понашање људи као потрошача; • објасни основне фазе процеса одлучивања; • анализира основне ризике при куповини услуге.	• Основни фактори друштвеног окружења; • Понашање потрошача.	
Истраживање туристичког тржишта и формирање маркетиншке базе података	• Упознавање ученика са основним техникама истраживања тржишта и базом података	• објасни поступак истраживања тржишта у реалном окружењу; • објасни начине формирања маркетиншке базе података; • наведе могуће проблеме у формирању базе података.	• Маркетинг - информациони системи и његови елементи; • Маркетинг истраживања.	

2.2.3.6. ЗАВРШНИ ИСПИТ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ КУВАР

Завршни испит је један од елемената система обезбеђивања квалитета стручног образовања. Полагањем завршног испита у средњем стручном образовању, појединац стиче квалификацију неопходну за учешће на тржишту рада. Завршним испитом по новом концепту се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном трогодишњем образовању, стекао стандардом квалификације прописана знања, вештине, ставове и способности, тј. главне стручне компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила.

У оквиру завршног испита ученик извршава **један сложени радни задатак**.

Оцењивање стручних компетенција врши се током реализације извођења практичних радних задатака. Радни задаци формирани су превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације кувар.

За проверу прописаних компетенција, а на основу оквира за процену компетенција утврђује се листа радних задатака. Листу радних задатака за проверу компетенција и радне задатке припрема Центар у сарадњи са тимовима наставника.
Организација завршног испита спроводи се у складу са Правилником којим је прописан програм завршног испита за образовни профил кувар. Завршни испит спроводи се у школским кабинетима, школским радионицама, угоститељским објектима или у другим просторима који испуњавају услове радних места за које се ученик образовао. Завршни испит за ученика може да траје највише један дан.
Провера прописаних компетенција спроводи се на основу листе стандардизованих радних задатака, која је саставни део Приручника . Стручно веће наставника стручних предмета школе бира радне задатке из Приручника и формира школску листу која ће се користити у том испитном року. Број понуђених радних задатака, за ученике једног одељења који полажу завршни испит, мора бити најмање 10% већи од броја ученика, уз услов да ученици раде различите задатке. Ученик извлачи један радни задатак непосредно пред полагање завршног испита, без права замене. Уз радни задатак, ученик добија и одговарајуће прилоге. Процес израде радног задатка се састоји из **писаног дела**, **практичног извођења** и **презентације**. Након извлачења радног задатка, ученик приступа изради писаног дела. Писани део задатка је увод у практични део, али није елиминациони. Сваком ученику се обезбеђују једнаки услови за обављање радног задатка. Писани део задатка (време израде 45 min). Практични део задатка (време израде 180 min). Презентација припремљених јела (време израде 10 min).

Након прегледа и вредновања писаног дела чланови комисије техником посматрања оцењују практично извођење. На крају комисија процењује презентацију ученика и процену евидентира у обрасцу. Време израде радног задатка контролишу сви чланови комисије. Уколико ученик није реализовао практично извођење у оквиру предвиђеног времена, прекида се извођење и комисија оцењује оно што је до тог тренутка урађено. Радни задатак оцењује се са највише 100 бодова. Успех на завршном испиту зависи од укупног броја бодова које је ученик стекао извршавањем целокупног радног задатка. Сваки члан испитне комисије у свом обрасцу за оцењивање радног задатка утврђује укупан број бодова.
Када кандидат извршењем радног задатка оствари просечних 50 и више бодова, сматра се да је показао компетентност. Уколико је просечан број бодова на радном задатку мањи од 50, сматра се да кандидат није показао компетентност. У овом случају оцена успеха на завршном испиту је недовољан (1). Бодови се преводе у успех.

2.2.4. ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРПФИЛ ПОСЛАСТИЧАР

2.2.4.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Назив квалификације:Посластичар
Подручје рада: Трговина, угоститељство и туризам
Ниво квалификације: III
Трајање образовања: тригодине
Сврха квалификације: Припрема, декорисање и сервирање топлих, хладних и сувих посластица**.**
Стручне компетенције:
Организовање сопственог рада и радног места
Пријем, обрада, паковање и складиштење намирница и готових посластица
Припрема топлих, хладних и сувих посластица
Пријем и издавање поруџбине
Вођење евиденција
Опис рада

Стручна компетенција	Јединице компетенције
Организовање сопственог рада и радног места	Одржава хигијену и здравствено безбедносне услове Припрема опрему, уређаје и инвентар Комуницира са сарднициима Учествује у изради дневне понуде Обавља процедуре затварања (процедуре „предаје смене“) Прати иновације у области посластичарства
Пријем, обрада, паковање и складиштење намирница и готових посластица	Одређује врсту, класу и категорију намирница потребну за припрему посластица Контролише исправност намирница Механички и термички обрађује намирнице за припрему посластица Пакује и складишти необрађене и обрађене намирнице Уклања неисправне намирнице Пакује и складиштиготове посластице
Стручна компетенција	**Јединице компетенције**

Припрема топлих, хладних и сувих посластица	Припрема сладолед Припрема торте и колаче Припрема ледене посластице Припрема ситне колаче Припрема чајно пециво Припрема воћне салате и купове Припрема напитке Припрема топле посластице Декорише посластице
Пријем и издавање поруџбине	Комуницира са конобарима и клијентима у вези са поруџбинама Сервира припремљене посластице за услуживање Декорише поруџбину Сарађује са осталим одељењима угоститељског објекта
Вођење евиденција	Требује потребну количину намирница Пописује намирнице Води евиденцију поруџбина и издатих посластица Води евиденцију о расходованим - неисправним намирницама Примењује нормативе Израђује декларације за готове производе Израђује калкулације производних цена

Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за образовни профил посластичар је оспособљавање ученика за припрему, декорисање и сервирање топлих, хладних и сувих посластица.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потреба континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, унапређење могућностизапослења, усмерава ученике да се оспособљавају за:

примену теоријских знања у практичном контексту;
ефикасан рад у тиму;
преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
благовремено реаговање на промене у радној средини;
препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
примену мера заштите животне средине у складу са концептом одрживог развоја;
употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Ставови

По завршеном програму образовања за овај профил, ученик ће бити оспособљен да:			
организује сопствени рад и радно место	објасни значај и наведе принципе: санитарне заштите, хигијенске заштите, заштите здравља и безбедности на раду, еколошке заштите, HACCP стандарда при руковању намирницама објасни намену и карактеристике опреме и инвентара за припремање посластица објасни начине и правила одржавања алата уређаја и инвентара наведе начине и системе организације рада у посластичарници и угоститељском предузећу објасни принципе састављања и писања инструмената понуде примењује стручну терминологију у посластичарству	одражава личну хигијену и радну униформу према стандарду одржава хигијену радног места, средине опреме и инвентара сортира алат и одлаже га на одговарајуће место утврђује стање опреме, уређаја и инвентара осигурава радне процесе и хигијену при руковању намирницама обезбеђује техничке услове у смислу безбедности и заштите здравља (осветљење, проветравање, заштина средства и сл.) укаже прву помоћ у случају механчких, хемијских, термичких повреда и струјних удара ради у тиму припрема инструмената понуде	савесно, одговорно,уредно и благовремено обавља поверене послове испољи позитиван однос према примени санитарних и здравствених мера у процесу рада испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад ефикасно организује време води рачуна о режијским трошковима примењује иновације у раду испољи љубазност, комуникативност, предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима испољи позитиван однос према професионално- етичким нормама и вредностима
врши пријем, обраду, паковање и складиштење намирница и готових посластица	разликује врсте и категорије животних намирница опише састав и органолептичка својства намирница разликује начине обраде намирница наведе и објасни узроке кварења појединачних група намирница објасни принципе складиштења и чувања намирница и готових посластица разликује врсте амбалаже за чување намирница, полупроизвода и готових производа	наручује и прима намирнице препознаје квалитет намирница и изврши класирање чисти намирнице обрађује намирнице – механички и термички сортира и уклања отпатке при обради намирница пакује намирнице и полупроизводе у амбалажу и одлаже их на одговарајући начин пакујеготове посластицеу адекватну амбалажу и одлаже их на одговарајући начин пакује и декларише посластице у продајну амбалажу	
припрема топле, хладне и суве посластице	објасни основне принципе нутриционизма разликује главне и помоћне сировине за производњу посластица наведе рецептуре и поступке за припрему различитих врста: сладоледа, торта, колача, ледених посластица, ситних колача, чајног пецива, компота, воћних салата, купова, напитака, топлих посластица. разликује начине обликовања посластица у складу са врстом наведе начине декорисања посластица у складу са врстом објасни рецептуре и начине израде различитих декоративних елемената кратко опише норматив за одговарајућу врсту посластица	дозира намирнице према нормативу врши механичку и термичку обраду намирница подеси укус, мирис, боју и друга својства посластице додавањем одговарајућих састојака успостави жељену конзистенцију, структуру, хомогеност и друге карактеристике посластице подеси рад, контролише и искључује апарате и уређаје израђује декоративне елементе обликује посластице декорише посластице	
прима и издаје	- наведе нормативе формирања порције	- прима поруџбине од конобараили клијента	

поруџбине	објасни начин издавања посластица по наруџби или менију објасни принципе и начине декорисања порције	формира порције по нормативима сервира и декорише посластице издаје припремљене посластице конобару или клијенту на основу наруџбе
води евиденције	наведе врсте евиденција опише процедуру евидентирања издатих посластица објасни елементе калкулације производних цена посластица објасани значај и структуру декларације	формира требовање намирница попише намирнице води евиденцију утрошених намирница евидентира количину издатих посластица евидентира расходоване намирнице припреми тражене податке за калкулације и формирање ценовника декларише готове посластице

2.2.4.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни план и програм општеобразовних предмета истоветан је наставном плану и програму општеобразовних предмета за образовни профил Кувар

2.2.4.3. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни план и програм изборних општеобразовних предмета истоветан је наставном плану и програму изборних општеобразовних предмета за образовни профил Кувар

2.2.4.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

А2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ
ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

1. **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I	68				68

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање знања о основним принципима савремене заштите здравља, превентивним активностима које су најефикасније у заштити здравља становништва;
- Стицање знања о хигијенским принципима на основу којих ученици формирају позитиван став са циљем да се усвоји и увек примењује здраво понашање - здрав стил живљења, као основа за очување здравља;
- Стицање знања и усвајање вештина о указивању неодложне помоћи животно угроженим лицима у непредвиђеним задесним ситуацијама.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ ТЕМЕ/МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Лична хигијена и хигијена физичке културе	19
2.	Ментална хигијена	10
3.	Хигијена исхране	9
4.	Комунална хигијена	7
5.	Хигијена рада	7
6.	Основе прве помоћи	16

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА

Назив теме/модула: **Лична хигијена и хигијена физичке културе**
Трајање теме/модула: **19 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА
• Усвајање одговорности и доследности према личном здрављу и здрављу других; • Стицање знања о значају који лична хигијена има за очување и унапређење здравља; • Стицање знања о болестима које се преносе полним контактом; • Стицање знања о примени контрацептивних средстава; • Стицање знања о утицају атмосферских фактора, воде и физичке активности на очување и унапређење здравља.	• наведе дефиницију здравља СЗО; • објасни појам душевног и телесног здравља; • наведе факторе који утичу на здравље; • објасни значај редовног лекарског прегледа; • одржава личну хигијену; • одабере здравствено исправна средства за одржавање личне хигијене; • наведе болести до којих доводи неправилно одржавање хигијене • наведе полно преносиве болести • одабере и употреби одговарајућу заштиту од болести које се преносе полним контактом; • одабере и употреби одговарајуће контрацептивно средство; • одабере адекватну одећу и обућу; • користи благодети воде, ваздуха и сунчевог зрачења у циљу унапређења здравља; • примени мере којима се штити од неповољног дејства сунчевог зрачења; • усвоји и планира дневне физичке активности као део здравог стила живота. • објасни значај сунца, воде, ваздуха и физичке активности за здравље	• Дефиниција здравља, концепт здравља; • Значај и принципи одржавања хигијене коже, слузокоже и аднекса; • Хигијенски захтеви средстава за одржавање личне хигијене; • Болести који настају услед неправилног одржавања личне хигијене; • Анатомија и физиологија полних органа; • Полно преносиве болести; • Сида; • Здравствени аспекти контрацепције и примене контрацептивних средстава; • Хигијенски и здравствени значај одеће и обуће; • Улога сунчевог зрачења, воде, ваздуха и физичке активности у очувању и унапређењу здравља; • Физичка активност као мера превенције обољења у различитим животним добима.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 19 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање, - практичне вежбе

Назив теме/модула: **Ментална хигијена**
Трајање теме/ модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА
• Стицање знања о значају очувања менталног здравља и упознавање са факторима који могу да наруше ментално здравље; • Стицање знања о ризичном понашању деце и адолесцената; • Стицање знања о болестима зависности и њиховој превенцији.	• примени мере којима се прилагођава утицајима средине и делује као стабилна и зрела личност; • примени мере којима се одупире факторима који нарушавају ментално здравље; • примени мере које подижу ниво психичке кондиције; • усвоји здрав стил живота, што значи да не постане зависан од никотина, алкохола и опојних дрога. • наведе факторе који утичу на ментално здравље • наведе болести зависности • препозна опасности од болести зависности • наведе начине превенције болести зависности • примењује мере превенције болести зависности	• Ментално здравље, однос телесног и менталног здравља, фактори који утичу на ментално здравље; • Специфичности менталног здравља код деце и омладине; • Стрес; • Болести зависности: пушење, наркоманија и алкохолизам; • Превенција болести зависности: пушење, наркоманија и алкохолизам.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 10 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање, - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Хигијена исхране**
Трајање теме/модула:	**9 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Стицање знања о правилној исхрани; • Стицање знања о последицама неправилне исхране.	• објасни улогу хранљивих материја у организму; • објасни принципе правилне исхране; • примени пирамиду исхране; • наведе последице неправилне исхране; • наведе поремећаје исхране • препозна поремећаје исхране	• Физиологија исхране; • Принципи правилне исхране и пирамида исхране; • Поремећаји понашања у исхрани; • Болести проузроковане неправилном исхраном.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 9 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Комунална хигијена**
Трајање теме/модула:	**7 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Стицање знања о позитивним и негативним утицајима спољне средине на здравље; • Стицање знања о значају воде за пиће, земљишта, атмосфере, аерозагађења и отпадних материја; • Стицање знања о зрачењима у животној средини.	• објасни како влага, атмосферски притисак, кретање ваздуха и температура утичу на здравље; • објасни како аерозагађење доводи до настанка болести; • опише утицај и значај хигијенски исправне воде за пиће • наброји и објасни болести које се повезују са загађењем воде; • наведе мере заштите земљишта од загађења • наведе методе пречишћавања воде; • наведе методе хигијенског уклањања отпадних материја; • одлаже материјал за рециклажу у зависности од порекла.	• Састав атмосфере и аерозагађење; • Хигијенски, епидемиолошки, еколошки и здравствени значај воде за пиће; • Састав земљишта, кружење материје и мере заштите земљишта од загађења; • Зрачења у животној средини; • Хигијенски захтеви одлагања отпадних материја и вода; • Рециклажа и њен значај за одрживи развој.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 7 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Хигијена рада**
Трајање теме/модула:	**7 часа**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Стицање знања о дејству штетних нокси и других фактора у радној средини који доводе до нарушавања здравља; • Стицање знања о превенцији професионалних обољења и трауматизма.	• наведе факторе и штетне ноксе које утичу на здравље у радној средини; • објасни последице деловања штетних фактора у радној средини; • опише значај умора, замора и премора код појединих врста рада; • примени хигијенске методе за обнављање радне способности; • наведе и примени правила санитарно хигијенског надзора • примени превентивне мере у циљу очувања здравља и спречавања професионалних болести и професионалног трауматизма.	• Утицај радне средине и процеса рада на здравље; • Подела и значај штетних нокси радне средине; • Појава умора, замора и премора код појединих врста послова и хигијенске методе за обнављање радне способности; • Хигијенски захтеви рада за омладину, жене, инвалиде и стара лица; • Санитарно-хигијенски надзор услова у радној средини; • Санитарно-хигијенски надзор запослених; • Превенција професионалних обољења и професионалног трауматизма.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 7 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе

Назив теме/модула:	**Основе прве помоћи**
Трајање теме/модула:	**16 часова**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	**ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ТЕМЕ/МОДУЛА**
• Усвајање вештина за пружање помоћи лицима у бесвесном стању; • Стицање знања о кардиопулмоналној реанимацији и усвајање вештина у техници оживљавања; • Усвајање вештина за практично пружање прве помоћи код крварења , рана и повреда зглобно-коштаног система; • Стицање знања о повредама изазваним физичким, хемијским и биолошким факторима.	• дефинише прву помоћ и разуме њен значај; • утврди стање свести, постојање дисања, постојање срчаног рада; • препозна различите нивое поремећаја свести и збрине п/о на одговарајући начин (сомноленција, сопор, кома); • постави п/о у бочни релаксирајући положај; • препозна престанак дисања и рада срца; • изводи кардиопулмоналну реанимацију; • заустави крварење различитим методама; • правилно збрине рану; • препозна знаке повреда зглобова и костију; • изврши имобилизацију појединих телесних сегмената; • препозна различите термичке повреде и на одговарајући начин збрине различите термичке повреде; • пружи адекватну прву помоћ код повреда електрицитетом; • препозна хемијска оштећења организма и збрине их на адекватан начин; • пружи прву помоћ код биолошких повреда.	• Појам, циљеви, задаци и значај прве помоћи; • Појам, узроци и класификација поремећаја свести; • Појам и циљеви кардиопулмоналне реанимације; • Крварења - врсте и последице и методе привремене хемостазе; • Ране и поступак са ранама; • Имобилизација - појам, циљеви, правила имобилизације и средства за имобилизацију; • Повреде изазване дејством високе температуре на организам: топлотни удар, сунчаница, опекотине; • Повреде електрицитетом: повреде електричном струјом и удар грома; • Хемијске опекотине; • Тровање алкохолом, лековима и психоактивним супстанцама; • Биолошке повреде: уједи змија и других животиња, убоди инсеката (пчела, оса, стршљен, шкорпион, паук, крпељ); • Алергијске реакције.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 16 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (суматив но)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивање - практичне вежбе **Међупредметно повезивање** - Екологија и заштита животне средине - Аиасхрана - Куварство

Назив предмета:	**ОСНОВЕ ТУРИЗМА И УГОСТИТЕЉСТВА**
Годишњи фонд часова:	**68 часова**
Разред:	**први**
Циљеви предмета	- Разумевање теоријских основа, основних принципа и организације туризма; - Схватање туристичке индустрије кроз међузависности различитих сектора; - Упознавање ученика са делатношћу угоститељства, његовим карактеристикама и значајем.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовне основе туризма	• Упознавање ученика са основним појмовима из туризма.	• Дефинише појмове: туризам, туриста, пословни путник, туристичка дестинација, туристичко место, туристичка регија; • описује људске потребе; • разликује врсте људских потреба • описује туристичке потребе и мотиве. • разликује категорије потрошача у туризму	• Појам, значај и задаци туризма; • Категорије потрошача у туризму • Основне карактеристике туризма као просторног, социјалног и економског феномена • Туристичке потребе и мотиви • Савремени потрошач и његове потребе • Појам туристичке дестинације, места и регије.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 68 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или школском кабинету **Препоруке за реализацију наставе** препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)**
Облици, функције и видови туризма	• Упознавање ученика са видовима, облицима и функцијама савременог туризма.	• разликује облике туризма; • описује видове туризма; • познаје карактеристике видова туризма; • наводи функције туризма; • описује функције туризма; • разликује привредне и непривредне функције туризма.	• Облици туризма; • Видови туризма; • Појам функција туризма; • Функције туризма..	
Туристичко тржиште	• Упознавање ученика са карактеристикама туристичког тржишта	• дефинише туристичко тржиште; • препознаје карактеристике туристичког тржишта; • дефинише туристичку тражњу; • описује специфичности туристичке тражње; • дефинише туристички промет • дефинише туристичку понуду; • описује специфичности туристичке понуде; • разликује факторе понуде и тражње.	• Појам и карактеристике туристичког тржишта; • Појам и карактеристике туристичке понуде; • Појам и карактеристике туристичке тражње; • Појам туристичког промета • Фактори понуде и тражње.	
Нови трендови у туризму и угоститељству	• Упознавање ученика са савременим туристичким кретањима	• Наводи нове трендове у туризму и угоститељству • познаје карактеристика развоја домаћег и иностраног туризма;	• Карактеристике и перспективе развоја међународног туризма;	

		• опише нове форме туристичке индустрије (timesharing); • дефинише индустрију слободног времена; • дефинише подстицајна путовања; • дефинише хотелске и ресторанске ланце; • познаје начине пословања у ланцима; • дефинише облике привредног раста и развоја туристичких предузећа; • наводи пример туристичких занимљивости из своје локалне средине.	• Карактеристике и перспективе развоја туризма у Србији; • Мега трендови у туризму; • Timesharing-нова туристичка индустрија • Индустрија слободног времена; • Подстицајна путовања • Међународни хотелски и ресторатерски ланци; • Прилагођавање туристичке понуде новим трендовима.	Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивања, - практичне вежбе **Међупредметно повезивање** Географија,
Угоститељство	• Упознавање ученика са појмом угоститељство и његовим местом и значајем у привредним делатностима	• наведе дефиницију појма угоститељства; • опише настанак и историјски развој угоститељства; • познаје место и улогу угоститељства у привреди земље; • објасни значај угоститељства за стратешки развој привреде Србије; • наведе задатке и објасни значај угоститељства.	• Појам угоститељства; • Настанак и историјски развој; • Улога угоститељства у привреди Србије; • Задатак и значај угоститељства.	
Услуге у угоститељству	• Оспособљавање ученика да прилагоде угоститељске услуге жељама и потребама гостију	• објасни појам угоститељске услуге; • разликује врсте угоститељских услуга; • објасни појам угоститељске понуде; • описује квалитет угоститељске услуге •	• Појам услуге у угоститељству; • Подела угоститељских услуга; • Квалитет угоститељских услуга; • Угоститељска понуда; • Угоститељска услуга. •	
Угоститељске пословне јединице	• Оспособљавање ученика да разликују угоститељске пословне јединице према намени и услугама које пружају	• наводи дефиницију угоститељске пословне јединице; • разликује врсте угоститељско пословних јединица; • познаје правилник о категоризацији угоститељско пословних јединица; • разликује угоститељску понуду различитих угоститељско пословних јединица; • описује опремљеност угоститељско пословних јединица сходно категорији и врсти.	• Угоститељске пословне јединице; • Подела угоститељских пословних јединице; • Карактеристике угоститељске пословне јединице; • Категоризација УПЈ.	
Кадрови у угоститељству	• Упознавање ученика са значајем, улогом и структуром	• објасни значај и улогу кадрова у угоститељству; • објасни структуру кадрова у угоститељству.	• Значај и улога кадрова у угоститељству; • Структура кадрова у угоститељству;	

Узансе у угоститељству	• Упознавање ученика са пословним обичајима у угоститељству	• Дефинише узансе; • Описује пословне обичаје.	• Узансе у угоститељским објектима за исхрану; • Узансе у угоститељском објекту за храну и пиће.

ПОСЛАСТИЧАРСТВО

А. ПРЕМА ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА[1]

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I	0	408	0	60	468
II	0	384	192	90	666
III	0	360	180	120	660

[1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

*Уколико се део практичне наставе обавља код послодавца, потребно је да школа и послодавац детаљно испланирају и утврде место и начин реализације исхода и унесу их у **оперативне планове**.

Б. ПРЕМА ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА КАДА СЕ РЕАЛИЗУЈЕ ПО ДУАЛНОМ МОДЕЛУ[2]

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Учење кроз рад	Настава у блоку	
I	0	204	204	60	468
II	0	192	384	90	666
III	0	180	360	120	660

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за припрему и примену животних намирница у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за израду (припрему, декорисање, сервирање) прелива и кремова;
- Оспособљавање ученика за израду (припрему, декорисање, сервирање) колача од теста;
- Оспособљавање ученика за израду основног норматива, основне посластичарске калкулације,понуде и поруџбине;
- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) торти;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) чајног пецива;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) сладоледа;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема,обликује, декорише) декорација од воћа;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, обликује, декорише) јестивих декор, чоколадних и осталих јестивих маса;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, обликује, декорише) од прелива, шлага и крема;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, обликује, декорише) марципана и перципана;
- Оспособљавање ученика за израду основног норматива, основне посластичарске калкулације,понуде и поруџбине;
- Оспособљавање ученика за примену хигијенских стандарда у посластичарству;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) колача;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) српских националних и интернационалних посластица
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) топлих посластица;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) воћне салате, купова и напитака;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) хладних и ледених посластица;

- Оспособљавање ученика за топљење, темперирање и обликовање декорација од чоколаде;
- Оспособљавање ученика за израду (припрема, декорисање, сервирање) магичног шећера, карамела и глукозе;
- Оспрсобљавање ученика за припрему сосова и декорисање тањира;
- Оспособљавање ученика за израду основног норматива, основне посластичарске калкулације,понуде и поруџбине;

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ ТЕМЕ/МОДУЛА

Разред: први

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Основе посластичарства	114
2.	Преливи	60
3.	Кремови	96
4.	Колачи од теста	198

Разред: други

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Торте	336
2.	Чајно пециво	126
3.	Сладоледи	66
4.	Декорације у посластичарству	138

Разред: трећи

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Колачи	318
2.	Националне посластице	102
3.	Топле посластице	60
4.	Воћне салате, купови и напици	42
5.	Хладне и ледене посластице	54
6.	Декорације у посластичарству	84

Назив теме/модула: **Основе посластичарства**
Трајање теме/модула: **114 часова ПРВИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљавање ученика за општа знања из историје поделе посластичарства и посластица • Оспособљавање ученика за применуличне, радне хигијене особља и заштите на раду • Оспособљавање ученика за коришћење просторија, опреме, машина, алата, посуђа и форми • Оспособљавање ученика за примену стручних речи и израза у посластичарству • Оспособљавање ученика за примену HACCP стандарда • Оспособљавање ученика за примену животних намирница у посластичарству	• опише историјски развој посластичарства; • наведе поделу посластичарства и врсте • посластица; • групише историјски развој посластичар- • ства, подела и врсте посластица; • наведе значај личне хигијене и хигијене • радног места; • опише средства за одржавање личне • хигијене и хигијене радног места; • опише дужности особља посластичарнице; • разликује и групише средства за одржавање хигијене; • обележи место за одлагање средстава за • хигијену; • одржава личну хигијену и хигијену радног места; • користи средства за одржавање хигијене; • спроводи хигијенске стандарде; • опише посластичарске просторије за рад. • опрему, машине, алате, посуђе и форме; • разликује и групише посластичарске просторије за рад, опрему, машине, алате, • посуђе и форме; • препозна одговарајуће просторије за рад, • опрему, машине, алате, посуђе и форме; • користи посластичарске просторије за рад, • опрему, машине, алате, посуђе и форме; • одржава хигијену просторија за рад, опреме, машина, алата, посуђа и форми; • наведе стручне речи и изразе; • примењује стручне речи и изразе; • опише појам, значај и примену HACCP-а у посластичарству; • наведе принципе HACCP-а; • опише врсте опасности по животне намирнице, полупроизводе, производе и учеснике у ланцу производње, транспорта, израде и продаје;	• Историјски развој посластичарства - подела посластичарства, врсте посластица; • Лична хигијена, радна хигијена, особље и заштита на рад; • Посластичарске просторије за рад, опрема, машине, алати, посуђе и форме; • Стручне речи и изрази; • HACCP – е; • Млеко, млечни производи и јаја – врсте, примена у посластичарству, пријем и складиштење; • Житарице и производи на бази житарица, семенке – врсте и примена у посластичарству; • Воће и производи од воћа – врсте и примена у посластичарству; • Заслађивачи у посластичаству (шећер,мед и дијететски производи) врсте и примена у посластичарству; • Напици – врсте и примена у посластичарству; • Зачини – врсте и примена у посластичарству; • Средства за ферментацију – врсте и примена у посластичарству; • Алкохолна пића – врсте и примена у посластичарству; • Јестиве боје – врсте и примена у посластичарству; • Масноће – врсте и примена у посластичарству; • Месо и месни производи – врсте примена у посластичарству;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1]: • вежбе са теоријом108 часова • настава у блоку 6 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2]: 1. вежбе са теоријом 54 часа, 2. учење кроз рад 54 часа 3. настава у блоку 6 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1]: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2]: • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2]:**

- опише и анализира критичне тачке у систему HACCP-а;
- опише и наведе средства за проверу температуре и хигијене;
- групише средства и обележи место за њихово одлагање;
- примењује принципе HACCP-а на свим нивоима и на свим критичним тачкама у оквиру система;
- наведе врсте животних намирница;
- опише хемијски састав животних намирница;
- групише животне намирнице по врстама;
- одреди начин чувања животних намирница до употребе;
- разликује начин обраде животних намирница;
- класира одређене врсте животних намирница;
- опише и примењује животне намирнице у посластичарству;
- опише начин израде компота;
- опише начин сервирања воћа и компота;
- опише основне калкулације животних намирница у посластичарству;
- одржава личну и радну хигијену;
- одабере животне намирнице;
- користи начине механичке и термичке обраде животних намирница;
- организује чување животних намирница до употребе;
- користи и комбинује одређене врсте животних намирница;
- кува компоте;
- сервира воће и компоте;
- израчунава основне калкулације животних намирница у посластичарству;

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Преливи**
Трајање теме7модула: **60 часова ПРВИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљавање ученика за израду прелива	• наведе врсте прелива; • разликује примену прелива; • наведе намирнице по рецептури; • комбинује намирнице по рецептури ; • разликује преливе за преливање – декорацију; • одреди врсту прелива за дати тип посластице; • објасни начин декорисања посластице са преливом; • одреди начин чувања до сервирања; • опише начине сервирања; • опише основну калкулацију; • препозна понуду и поруџбину; • припреми намирнице за преливе; • измери потребне намирнице; • изради преливе; • одабере врсту прелива за одређени тип посластице • декорише посластицу преливима; • организује чување прелива и преливених посластица; • сервира преливену посластицу; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију; • израђује понуду; • прима поруџбину;	• лајтер и фондан ; • желе; • добош и грилијаш; • чоколадни прелив;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1]: • вежбе са теоријом 48 часова • настава у блоку 12 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2]: 1. вежбе са теоријом 24 часа, 2. учење кроз рад 24 часа 3. настава у блоку 2 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације[1]: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2]: • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2]:**

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовима контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник учења кроз рад .

- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Кремови**
Трајање теме/модула: **96 часова ПРВИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљавање ученика за израду кремова	• наведе врсте кремова; • разликује примену кремова; • наведе намирнице по рецептури; • комбинује намирнице по рецептури; • разликује кремове за филовање и декорацију и кремове као самосталну посластицу; • одреди врсту крема за дати тип посластице; • објасни начине филовања и декорисања посластица са кремовима; • одреди начин чувања кремова и посластица са кремовима до сервирања; • опише начине сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • припреми намирнице за кремове; • измери потребне намирнице; • изради кремове; • одабере врсту крема за одређени тип • посластице; • филује кремовима одређени тип посластице; • декорише кремовима одређени тип посластице; • организује чување кремова, нафилованих и декорисаних посластица; • сервира нафиловану и преливену посластицу; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију; • израђује понуду; • прима поруџбину;	• Бутер крем (крем са маслацем) са мараскином, са белим бадемом, са ананасом, са бананама, са поморанџама, са јагодама, са малинама, са мешаним воћем, тути фрути, са орасима, са лешником, са бадемом, са грилијашем, са кестеном, кафа и мока, добош, са чоколадом (црна, млечна, бела); • Желатин (баварски крем) са ванилом, ананасом, брескваma, јагодама, малинама, тути фрути, мешаним воћем орасима, лешником, бадемом, грилијашем, кафом, моком, чоколадом, специјалне врсте желатин крема, баварски, дипломат, хладан кабинет пудинг, са три врсте чоколаде; • Кувани кремови берлинер крем на први и други начин посластичарски крем; • Паризер крем са белом чоколадом, са млечном чоколадом, са црном чоколадом • Париски крем са белом чоколадом, са млечном чоколадом, са црном чоколадом; • Запечени кремови карамел крем крем бруле; • Мусеви – воћни и чоколадни; • Кремови са сиром, врсте кремова: хладни, моделирани, печени; • Пене; • Панакота; • Ганаж кремови;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 84 часа • настава у блоку 12 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 1. вежбе са теоријом 42 часа, 2. учење кроз рад 42 часа 3. настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе[2] :**

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .

- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају суматив но оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Колачи од теста**
Трајање теме/модула: **198 часова ПРВИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљавање ученика за израду колача од теста	• наведе врсте колача од теста; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип теста; • одреди начин припремања теста; • разликује начине обликовања теста за колаче; • разликује врсте кремова и филова за колаче од теста; • објасни обликовање колача од теста и печење; • објасни начине декорисања за одређени тип колача од теста; • опише начин сервирања колача од теста; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • припрема намирнице по рецептури; • одмери намирнице по рецептури; • припреми тесто за дати тип колача; • обликује тесто за дати тип колача; • припреми фил за дати тип колача од теста; • обликује дати тип колача од теста; • пече дати тип колача; • декорише дати тип колача од теста; • сервира дати тип колача од теста; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину;	• Колачи од линцер (линзер теста) • слатко линцер (линзер) тесто: пита са јабукама, са трешњама, са вишњама, корпице са ананасом, са поморанџама, са јагодама, са мешаним воћем, тарталете са брескваma и са мешаним воћем; • колачи од линцер (линзер) теста са квасцем (презбургер): кифлице са орасима, са маком; штрудлице (пајгле) са орасима, са маком, са џемом; • производи од сланог линцер теста: штанглице са сиром, са кимом и жу-жу коцкице; • Колачи од киселог теста: штрудла са орасима, са маком, бриоши, кајзерице, крофне са џемом, крофне са берлинер кремом, крофне са еурокремом и бечки куглоф; • Колачи од вученог (воденог) теста: – савијача са јабукама, са трешњама, – са вишњама, са слатким сиром, – сува пита са орасима, баклава; • Колачи од кромпир теста: кнедле са шљивама, са кајсијама, шуфнудле; • Колачи од теста за резанце: резанци са маком, са орасима; • Палачинке: једноставне палачинке – са џемом, орасима, бадемом, – лешником, медом, лимуном, – мараскином, чоколадом, – берлинер кремом; • Колачи од принцес (брантајг) масе: принцес крофне са шлагом, са берлинер кремом, са желатин кремом, еклери, профитероле; • Колачи од лиснатог теста; • Врсте лиснатог теста: тиролска штрудла са јабукама, са трешњама, са вишњама, са слатким сиром	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 168 часова • настава у блоку 30 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 1. вежбе са теоријом 84 часа, 2. учење кроз рад 84 часа 3. настава у блоку 30 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ;

- практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за кварство и посластичарство или угоститељском објекту;
- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] :

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену

ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Торте**
Трајање теме/ модула: **336 часова ДРУГИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• **Оспособљавање ученика за израду торти**	• наведе врсте колача од теста; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип теста; • одреди начин припремања теста; • разликује начине обликовања теста за колаче; • разликује врсте кремова и филова за колаче од теста; • објасни начине декорисања за одређени тип колача од теста; • опише начин сервирања колача од теста; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припрема намирнице по рецептури; • одмери намирнице по рецептури; • припреми тесто за дати тип колача; • обликује тесто за дати тип колача; • припреми фил за дати тип колача од теста; • обликује дати тип колача од теста; • декорише дати тип колача од теста; • сервира дати тип колача од теста; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину; • наведе врсте маса; • комбинује намирнице по датој рецептури за одређени тип масе; • одреди начин припреме маса; • разликује начине обликовања маса; • објасни начине декорисања према типу торте; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену;	• Колачи од лиснатог теста: – крем пита – шампита – шамролне – воловани – бушеи – паштете са сиром – паштете са месом – рол виршле; • Торте од жуте бисквит масе: са мараскином, белим бадемом, ананасом, лимуном, бананама, поморанџама, јагодама, малинама, мешаним воћем, рум торта; • Торте од браон -нус масе: са орасима, лешником, бадемом, грилијашем, кестеном, кафом, торта са куваном кафом – мока; • Торте од чоколад масе: са чоколадом, рококо торта; • Торте од добош масе: округла добош торта • Торте од коки масе: округла, четвртаста, реформ; • Торте од боем масе: округла, четвртаста; • Торта од меринг масе: Павлова; • Торте од сахер масе: Сахер, Паризијен, Хабзбург, Моцарт; • Торте од лаке сант масе: воћна дипломат торта, чоколад дипломат торта;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 204 часа • практична настава 102 часа • настава у блоку 30 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 1. вежбе са теоријом 102 часа, 2. учење кроз рад 204 часа 3. настава у блоку 30 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ;

- припреми намирнице по рецептури;
- припреми масу за дати тип торте;
- обликује масу за дати тип торте;
- припреми крем за дати тип торте;
- филује масу за дати тип торте;
- декорише торту;
- сервира торту;
- израђује основни норматив;
- израђује основну калкулацију;
- израђује понуду ;
- прима поруџбину;

Исходи за практичну наставу

- припреми намирнице по рецепптури за лиснато тесто и дати тип масе;
- изради лиснато тесто и масу за дати тип посластице;
- припреми крем (фил) и прелив за дати тип посластице;
- креира облик посластице;
- декорише посластицу;
- чува посластицу до сервирања;
- сервира посластицу уцело или као моно порцију;
- израђује основни норматив, основну калкулацију, основну понуду и поруџбину;

- практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту;
- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] :

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад

- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају суматив но оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.

- дневник праксе

Назив теме/модула: **Чајно пециво**
Трајање теме/модула: **126 часова ДРУГИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• **Оспособљавање ученика за израду чајног пецива**	• наведе врсте чајног пецива; • комбинује намирнице по рецептури ; • одреди начин припрема маса; • разликује начине обликовања маса; • разликује кремове за чајно пециво; • разликује преливе за чајно пециво; • разликује декорацију за чајно пециво; • објасни начине декорисања према врсти чајног пецива; • одреди начин чувања до сервирања; • опише сервирање; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице за чајно пециво; • измери потребне намирнице за чајно пециво; • припреми масу за чајно пециво; • обликује масу за чајно пециво; • припреми крем за одређену врсту чајног пецива; • филује чајно пециво; • припреми прелив за чајно пециво; • декорише чајно пециво; • одржава чајно пециво до сервирања; • сервира чајно пециво; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију; • израђује понуду; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** • припреми намирнице по рецепптури за масу или тесто; • креира масу или тесто за дату посластицу;	• Чајно пециво од макрон масе: од ораха, бадема, лешника, кокоса, фигаро; • Чајно пециво од жуте бутер масе, воћни хлеб,чајно пециво од чоколад бутер масе; • Чајно пециво од трошног теста: ванилице са џемом, орасима, герестер штанглице, ишлери, гнезда, кифлице; • Чајно пециво од марципана: звездице, штапићи, шприцано пециво од марципана; • Чајно пециво од бисквитних маса: бисквитни штапићи, анисови штапићи, воћни штапићи; • Чајно пециво од паризер крема: париске бомбице са лешником, орахом, бадемом, пирамиде; • Чајно пециво од индијанер масе: индијанери са чоколад кремом, индијанери са кафа кремом; • Маса за пишкоте - разни облици; • Посно чајно пециво: ситни колачи, пшеничне куглице, розен коцке, ораснице, кестен ролат, лешник коцке, манастирске	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 72 часа • практична настава 36 часова • настава у блоку 18 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : • вежбе са теоријом 36 часова, • учење кроз рад 72 часа • настава у блоку 18 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] :: • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова.

- израђује крем (фил) и прелив за дату посластицу;
- дефинише облик посластице;
- декорише посластицу;
- чува посластицу до сервирања;
- сервира посластицу;
- израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;

шните, медене шните, посне реформ шните;

а) Место реализације наставе[1]

- вежбе се реализују у учионици, кабинету за кварство и посластичарство или школској радионици ;
- практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за кварство и посластичарство или угоститељском објекту;
- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] **:**

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.

- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,

- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Сладоледи**
Трајање теме/модула: **66 часова ДРУГИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• **Оспособљавање ученика за израду сладоледа**	• наведе врсте сладоледа; • именује намирнице за сладоледне масе ; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип сладоледа; • разликује начине обликовања; • одабере начин чувања; • објасни начине декорисања према врсти сладоледа; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице по калкулацији за сладоледе; • обликује сладоледну масу; • организује чување сладоледа; • сервира сладоледе; • декорише сладоледе; • израђује основни норматив; • израђује основну калкулацију; • израђује понуду; • прима поруџбину Исходи за практичну наставу • припреми намирнице по рецепптури за сладоледну масу • обликује сладоледну масу • чува сладолед до сервирања • сервира сладоледе • декорише сладоледе	• Млечни сладоледи од: ваниле, ораха, лешника, бадема, грилијаша, пралина, малаге, кафе, мока, чоколаде • Воћни сладоледи од пасираног воћа - јагода и бресква; индустријских сокова - кајсија и малина; цеђеног сока лимун и поморанџа • Индустријске смеше сладоледних маса (савремен начин припреме сладоледа у лабо машинама)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 36 часова • практична настава 18 часова • настава у блоку 12часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 1. вежбе са теоријом 18 часова, 2. учење кроз рад 36 часова 3. настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја,

- израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину

способности и потреба ученика, материјалних и других услова.

а) Место реализације наставе[1]

- вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ;
- практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту;
- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] **:**

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство/посластичарство, потребно је одредити

колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.

- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,

- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула	**Декорације у посластичарству**
Трајање теме/модула:	**138 часова ДРУГИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљавање • ученика за израду декорација у посластичарству	• Опише појам и значај декорација у посластичарству; • Наведе поделу декорација по сложености и на основу примене; • Опише декорације по сложености и на основу примене; • Наведе и опише одељења,опрему и инвентар специфичан за израду декорација; • Наведе и опише алат посуђе и форме које користи за израду различитих врста декорација; • Разликује и групише одељења, опрему, инвентар, алат, посуђе и форме које се примењују у изради декорација; • разликује начин обраде животних намирница; • наведе и опише обликовање воћа по врстама, ауштеховањем и сечењем; • разликује врсте декорација; • Наведе намирнице за одређену врсту декорације; • Комбинује намирнице по рецептури декорација; • Одреди начин припреме декорације ; • Дизајнира декорацију; • Разликује технике обликовања декорација; • Одабере начин чувања декорација; • Опише начин сервирања декорисане посластице; • Опише норматив и основну калкулацију; • Препозна понуду и поруџбину; • Припреми намирнице за декорације; • Креира декорације; • користи различите технике обликовања декорација; • користи различите технике увијања посластица;	• Појам и значај декорација у посластичарству, поделе декорација на основу сложености и на основу примене; • Одељења, опрема и инвентар (потребни за израду и чување декорација) • Алати, посуђе и форме • Животне намирнице и њихова примена у изради декорација • Обликовање воћа одговарајућим алатом (једноставне декорације од воћа) • Примена прелива за израду декорација : Фондан- бели и бојени Добош- обликован ручно и у калупу ; Грилијаш- ниске и високе декорације Чоколадни прелив • Чоколадне масе за писање и чоколадне масе за израду украса и декорисање посластица увијањем • Врсте јестивих маса и њихова примена: глазура за украшавање и писање, ројал маса течна ројал маса слатко тесто за обликовање (од ратлука): декор маса са млеком у праху: декор маса са какаом декор масе са желатином Увијање посластица у декор масу • Марципан, бадемове масе и персипан Обликовање марципана, бадемових маса и персипана у декорацију Декорисање посластица увијањем у марципан на класичан и савремен начин; • Декорисање шлагом и кремовима једноставан и сложени венац, орнаменти, облици од шлага и крема • Украсни колачи од маса и теста: Декорације од принцес масе, од масе за холипне, меринг и јапанске масе;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 72 часА • практична настава 36 часова • настава у блоку 30 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : 1. вежбе са теоријом 36 часова, 2. учење кроз рад 72 часа 3. настава у блоку 30 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

- одлаже израђену декорацију до употребе;
- декорише посластицу увијањем;
- декорише посластицу припремљеном декорацијом ;
- чува до сервирања декорисану посластицу;
- израђује норматив, основну калкулацију и посластичарску понуду;
- прима поруџбину;

Исходи за практичну наставу

- припреми намирнице по рецепптури за одређену врсту декорације;
- изради тесто, масу или прелив за декорисање;
- дефинише начин декорисања;
- креира одређену врсту декорације;
- чува декорацију до употребе;
- декорише посластице готовом декорацијом;
- израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;

Декорације од линзер теста, дизаног теста и теста за медењаке;

б) Место реализације наставе[2] :

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Колачи**
Трајање теме/модула: **318 часова ТРЕЋИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• **Оспособљавање ученика за израду колача**	• наведе врсте маса; • комбинује намирнице по датој рецептури за одређени тип масе; • разликује обликовање масе; • објасни начине декорисања према типу колача; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припрема намирнице по рецептури; • припреми масу за дати тип колача; • обликује масу; • припреми крем; • филује масу; • припреми прелив за дати тип колача; • комбинује технике декорисања колача; • организује чување колача и сервира колаче; • израђује основни норматив; • израчуна основне калкулације; • израђује понуду и прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** • припреми намирнице по рецептури за дати тип колача; • израђује масу за дати тип колача; • креира облик посластице; • припреми крем и прелив за дати тип колача; • дефинише облик посластице; • декорише посластице; • чува посластице до сервирања; • сервира посластице уцело или као моно порцију; • израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;	• Миљони, десерти, шнитеви и ролати од жуте бисквит масе са ананасом, брескваама, мешаним воћем; • Миљони, десерти, шнитеви и ролати од браон -нус масе са орасима, лешником, бадемом, грилијашем, кафом, куваном кафом - мока, кестеном; • Миљони, десерти, шнитеви и ролати од чоколадне масе са чоколадом – црна, млечна и бела, рококо; • Колачи од добош масе: добош коцке, добош шнит, паризер шнит, Авала и Пушкин шнит • Колачи од коки масе: коки, Калемегдан шнит, ник нак коцке, коки ролат • Колачи од боем масе: боем шнит и коцке • Колачи од меринг масе: корпице и гнезда са воћем, са чоколадним кремом; • Колачи од сахер масе: срнећа леђа, Хабзбург шнит и сахер шнит; • Колачи од лаке сант масе -шнитеви и ролати: воћни дипломат и чоколад дипломат; • Колачи од масниог бисквита и чоколадног масног бисквита-шнитеви и коцке; • Шарлоти са ананасом, поморанџама, малинама, лешником, чоколадом и руски; • Омлети: изненађења, Штефани, чоколадни и омлет суфле; • Специјалне врсте посластица: хладан кабинет пудинг, хладан пиринач са воћем; • Савремени десерт: воћни, чоколадни; • Колачи са сиром: хладни, моделирани и печени; •	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 180 часова • практична настава 90 часова • настава у блоку 48 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : • вежбе са теоријом 90 часова, • учење кроз рад 180 часова • настава у блоку 48 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту;

- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] :

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да

ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/ модула: **Националне посластице**
Трајање теме/модула: **102 часа ТРЕЋИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљавање ученика за израду српских националних и интернационалних посластица	• разликује врсте српских националних • посластица; • разликује врсте интернационалних посластица; • наведе потребне намирнице за дати тип • српски националних посластица; • наведе потребне намирнице за дати тип • интернационалних посластица које презентују одређену земљу; • одабере намирнице по рецепури • опише начин припреме посластица; • опише начин обликовања посластице • објасни начине декорисања према типу • посластице; • одабере начин чувања посластице до сервирања • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припрема намирнице по рецептури; • припрема тесто за дати тип посластице • припреми масу за дати тип посластице • припреми крем или фил за дату посластицу • припреми прелив или сос за дати тип посластице; • обликује посластицу • комбинује технике декорисања посластице; • организује чување посластице до сервирања • сервира посластицу; • израђује основни норматив; • израчуна основне калкулације; • израђује понуду и прима поруџбину;	• Увод у националне посластице Србије; • Историјски утицај на развој националних посластица; • Торте : Београдска торта, Васина торта, Банатска торта са кајсијама,: • Колачи : Савијача са сувим воћем, Бундевара, Манастирске вреће, Штрудла са слатким сиром и сосом од вишања, Смедеревски колач са грожђем, Пиротске татлије (гурабије), Српски шнит, Шумадијске палачинке са сосом од сувих шљива; • Ситно слатко и чајно пециво Салчићи, Београдске гурабије, Нишке гурабије са бибером, Ружице са орасима, Ваљевске суве шљиве, пуслице са орасима, кифлице са пивом; • Жито; • Балкански регион: Црна Гора- Фритуле; БиХ- Туфахије; Хрватска-Рабска торта, Загребачка торта са сиром; Словенија-Бледска кремпита; Македонија-Крем султанија; Раванија Албанија-Флија; Грчка- Грчка баклава, Тулумбе, Воће у шећерном сирупу; • Посластицама кроз Европу – Јужна Европа Италија- тирамису, забајоне, сицилијански касато Шпанија: Чурос Португалија: Порто крем • Средња Европа Румунија-Козонак (слатки хлеб); Мађарска- Добош торта, Естерхази торта, Риго Јанчи, Жербо коцке; Аустрија- Сахер торта, Царске мрвице,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 60 часова • практична настава 30 часова • настава у блоку 12 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [2] : • вежбе са теоријом 30 часова, • учење кроз рад 60 часова • настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ;

Исходи за практичну наставу

- припрема намирнице по рецептури за дат тип посластице
- креира тесто или масу, крем и прелив за дати тип посластице
- дефинише облик посластице
- декорише типску посластицу
- сервира посластицу уцело или као монопорцију
- израђује основни норматив, основну калкулацију, основну понуду и поруџбину.

Салцбуршке нокле;
Чешка- Трделник (слатке ролнице);
Немачка- Франфуртски венац, Шварцвалд торта, Суфле кнеза Pûcklera;
Швајцарска- Трешњева торта, Медењаци;

- Западна Европа

Француска-Тарт , Парис-Брест, Опера торта, Карамел крем са воћем, Crêpes Suzette;
Белгија- Пралине, Вафли са шлагом и воћем или чоколадом;
Велика Британија- Божићни пудинг - тотра краљице Викторије

- Северна Европа

Норвешка: норвешки колач са шаргарепом
Шведска: Семла

- Источна Европа

Русија- Руски шарлот, Јагоде Романов;

- Посластице са свих континената-

– Азија

Турска-Баклаве, кадаиф, суџук, халва;
Јапан- Касутера
Кина- Змајева брада

– Африка

Тунис-троугли са белим бадемом, сос од меда и менте
Египат: египатска баклава,
Мароко: Бривати

– Северна Америка

Канада -Палачинке са сирупом од јавора
САД- Њујоршки chese cake, cup cake;
Браунис
Мексико- Мексички кукурузни колач

– Јужна Америка

Аргентина – Флан,
Бразил – Бригадеиро

– Аустралија

Лемингтон коцке, Павлова;

- практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту;
- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] :

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад

- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном мпделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају суматив но оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.

- дневник праксе

Назив теме/модула: **Топле посластице**
Трајање теме/модула: **60 часова ТРЕЋИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљава ње **ученика за израду топлих посластица**	• наведе врсте топлих посластица; • наведе врсте топлих прелива; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип топле посластице; • одреди начин припреме маса за топле • посластице; • разликује начине обликовања маса за топле посластице; • групише шатое, сосове, пирее и каше према типу посластице; • опише начин сервирања топлих посластица; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице по рецептури; • одмери намирнице по рецептури; • припреми масу за одређену топлу посластицу; • обликује масу; • припреми фил за топлу посластицу; • филује одређену топлу посластицу; • припреми топао прелив за одређену топлу • посластицу; • одржава посластицу до сервирања; • сервира топлу посластицу; • декорише топлу посластицу; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду иприма поруџбину **Исходи за практичну наставу** • припреми намирнице по рецептури за дати тип топле посластице; • креира масу за дати тип посластице; • израђује фил и прелив за дати тип посластице; • дефинише облик посластице;	• Палачинке: гратиниране палачинке са орасима, маком и слатким сиром; палачинке у винском шатоу са орасима; • Шатои: ванил, лешник, чоколада, вински, сос од чоколаде, сос од малина, пиреи и воћне каше; • Кохови: кох од гриза (прелив сируп од малина), кох од пиринча - ванил шато; кох од вина -вински шато; • Суфлеи: ванил, лешник, бадем, чоколадни, топли воћни суфле, шненокле; • Пудинзи: ванил, лешник, бадем, кафа, чоколадни; специјалне врсте пудинга: пудинг од ораха, топао ројал дипломат пудинг, пудинг од трешања;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 30 часова • практична настава 18 часова • настава у блоку 12 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе[2]: 1. вежбе са теоријом 18 часова, 2. учење кроз рад 30 часова 3. настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту;

- чува посластице до сервирања;
- декорише посластице;
- сервира посластице;
- израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;

- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] :

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.

Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Воћне салате, купови и напици**
Трајање теме/модула: **42 часова ТРЕЋИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• **Оспособљавање ученика за израду воћних салата, купова и напитака**	• наведе врсте воћних салата, купова, напитака; • наведе намирнице за воћне салате, купове и напитке; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип воћних салата, купова и напитака; • разликује начине обликовања; • одабере начин чувања; • опише начине декорисање; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • разликује технолошку и физиолошку зрелост воћа; • припреми намирнице по калкулацији за воћне салате, купове и напитке; • комбинује намирнице по рецептури за воћне салате, купове и напитке; • прави воћне салате, купове и напитке; • организује чување воћних салата, купова и напитака; • сервира воћне салате, купове и напитке; • декорише воћне салате, купове и напитке; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** • припреми намирнице по рецептури за дати тип посластице; • креира воћне салате, купове и напитке; • чува до сервирања; • сервира воћне салате, купове и напитке; • декорише воћне салате, купове и напитке; • израђује основни норматив, основну калкулацију, понуду и поруџбину;	• Воћне салате: од свежег воћа, од мешаног воћа, од пошираног воћа, мешани воћни компоти; • Купови: куп Жак, пеш Мелба, куп дишес, куп лепа Јелена, куп Паризијен, кестен пире са шлагом и чоколадом; • Напици: од цеђеног и пасираног воћа, лимунаде, сокови, воћни шејк, млечни шејк, пунч –шампањ, топла чоколада-црна, млечна,бела, ајс кафа, шербети, гранити, сангрија;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 24 часа • практична настава 12 часова • настава у блоку 6 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе[2]: 1. вежбе са теоријом 12 часова, 2. учење кроз рад 24 часа 3. настава у блоку 6 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе**[2] **:** • вежбе: у учионици, кабинету или школској радионици;;

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе**[1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе[2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: Хладне и ледене посластице
Фонд часова: 54 часа ТРЕЋИ РАЗРЕД

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/ МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку програма ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• **Оспособљавање ученика за израду хладних и ледених посластица**	• наведе врсте хладних и ледених посластица; • наведе намирнице за хладне и ледене посластице; • комбинује намирнице по рецептури за одређени тип хладних и ледених посластица; • разликује начине обликовања; • одабере начин чувања; • објасни начине декорисања према врсти хладних и ледених посластица; • опише начин сервирања; • опише основне калкулације; • препозна понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену; • припреми намирнице по калкулацији за хладне и ледене посластице; • обликује хладне и ледене посластице; • организује чување хладних и ледених посластица; • сервира хладне и ледене посластице; • декорише хладне и ледене посластице; • израђује основни норматив; • израђује основне калкулације; • израђује понуду; • прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** • припреми намирнице по рецептури за одређени тип посластица; • обликује хладне и ледене посластице; • чува до сервирања; • сервира хладне и ледене посластице уцело или као моно порције; • декорише хладне и ледене посластице; • израђује основни норматив, основну клакулацију, понуду и поруџбину;	• Сорбеи - воћни и млечни; • Маркизе - воћне и млечне; • Парфеи - ванила, лешник, грилијаш, мешано воће, кафа и чоколада; • Сладоледне бомбе од млечног сладоледа са ванилом, лешником малагом, кафом, мока и чоколадом; сладоледне бомбе од воћног сладоледа са лимуном, поморанџом, мешаним воћем и тути фрути; сладоледне бомбе од комбинованог сладоледа, Дипломат, Аида и Одеса; • Сладоледене посластице ледени вашерин, ледена посластица од кафе сладоледни ролат - ванила, лешник, сладоледни шнит - чоколада, марципан; • Касато: италијански и венецијански;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 30 часова • практична настава 12 часова • настава у блоку 12 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе[2]: • вежбе са теоријом 12 часова, • учење кроз рад 30 часова • настава у блоку 12 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације [1] : • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе**[1] • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту; • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **б) Место реализације наставе**[2] **:** • вежбе: у учионици, кабинету или школској радионици;;

- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за куварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду
- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (сумативно)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају сумативно оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Назив теме/модула: **Декорације у посластичарству**
Трајање теме/модула: **84 часа ТРЕЋИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	ИСХОДИ ТЕМЕ/МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• Оспособљавање ученика за израду декорација у посластичарству	• Наведе врсте декорација; • Наведе намирнице за одређену врсту декорације; • Комбинује намирнице по рецептури декорација; • Одреди начин припреме декорације; • Дизајнира декорацију; • Разликује технике обликовања декорација; • Одабере начин чувања декорација; • Опише начин сервирања декорисане посластице; • Опише норматив и основну калкулацију; • Препозна понуду и поруџбину; • Разликује врсте декорација; • Примењује хигијенске стандарде; • Припреми намирнице за декорације; • Креира декорације; • Чува декорацију до употребе; • Примени декорацију за одређену посластицу; • Чува декорисану посластицу до сервирања; • Израђује норматив; • Израђује основну калкулацију; • Израђује понуду; • Прима поруџбину; **Исходи за практичну наставу** • припреми намирнице по рецептури за одређену врсту декорације; • израђује преливе и сосове за одређену врсту декорације; • дефинише врсту декорације; • креира декорацију; • чува декорацију до употребе; • декорише посластицу; • сервира;	• Декорације од чоколаде топљење и темперирање чоколаде бојење и сенчење чоколаде; Обликовање чоколадних сегмената, сложених облика и фигура Карвинг и скулптуре од чоколаде • Магични шећер (изомалт) и глукозни сируп Обликовање декорација у калупу и ручно обликовање; • Карамел- технике кувања шећера и обликовања декорација (ручно, у калупима или на силиконској подлози) • Декорације од воћа – обликовање сложених декорација од воћа • Украшавање сосовима и декорисање тањира • Изложбени посластичарски производи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** а)Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе [1] • вежбе са теоријом 36 часова • практична настава 18 часова • настава у блоку 30 часова [1]Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку б) Тема/модул се реализује кроз следеће облике наставе[2]: 1. вежбе са теоријом 18 часова, 2. учење кроз рад 36 часова 3. настава у блоку 30 часова уколико се програм реализује по дуалном моделу **Подела одељења на групе** : а) Одељење се дели на 2 групе приликом реализације[1]: • вежби • практичне наставе • наставе у блоку б) Један инструктор ради са највише 15 ученика приликом реализације [2] : • учења кроз рад **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. **а) Место реализације наставе[1]** • вежбе се реализују у учионици, кабинету за куварство и посластичарство или школској радионици ; • практична настава реализује се у школској радионици / кабинету за куварство и посластичарство или угоститељском објекту;

- настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту.

б) Место реализације наставе[2] :

- вежбе: у учионици, кабинету или школској радионици;;
- учење кроз рад обавити у угоститељском објекту и/или делом у школској радионици/ кабинету

а) **Препоруке за реализацију наставе** [1] :

- теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација;
- инсистирати на примерима из свакодневног живота;
- користи стручну литературу и аудио-визуелна средства;
- користи свеже животне намирнице
- инсистирати на важећим прописима у кухињи
- ученик је обавезан да води дневник вежби и практичне наставе / практичног рада;
- наставник и ученици су обавезни да имају радну одећу и придржавају се Правилника заштите на раду;
- обавезна је контрола вођења дневника праксе ученика;
- настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова) или 60 часова у зависности од могућности организације и захтева
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

б) Препоруке за реализацију наставе [2] :

- **Учење кроз рад** се одвија у угоститељским објектима у реалним радним условима или делом у школском кабинету. У случају да школа поседује одређене објекте / кабинете за кварство/посластичарство, потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави.
- Сваку активност на часовим контролише наставник практичне наставе, а у току учења кроз рад инструктор учења кроз рад
- Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде ученици и да

ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду

- ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад .
- препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама;

Оцењивање

-У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Оцењивање за учење (формативно)

- Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

Оцењивање наученог (суматив но)

-Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика извештаја, есеја.
Уколико се настава реализује по дуалном моделу, наставник-координатор учења кроз рад и инструктор, заједно заједно утврђују критеријуме за формативно праћење постигнућа, врше операционализацију исхода и планирају суматив но оцењивање
Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода,
- извештаје наставника практичне наставе/инструктора
- тестове знања,
- тестове практичних вештина
- појединачни или групни практични рад.
- дневник праксе

Међупредметно повезивање

-Исхрана;
-Здравствена култура;
-Страни језик;

-Рачунарство и информатика;
-Пословна информатика

Назив предмета:	**ИСХРАНА**
Годишњи фонд часова:	**68**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	- Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница; - Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани; - Оспособљавање ученика да утврди састав оброка којима се задовољавају енергетске потребе људи; - Стицање знања о болестима које изазива неправилна исхрана.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Хранљиве материје	• Стицање знања о хранљивим материјама и енергетској вредности животних намирница	• дефинише појмове хране и исхране • разликује улоге хране и исхране • објасни улогу појединих хранљивих материја у организму; • разликује намирнице по пореклу; • наведе хемијски састав и значај појединих намирница биљног порекла у исхрани, • наведе хемијски састав и значај појединих намирница животињског порекла у исхрани; • наведе предности употребе органских производа у људској исхрани; • објасни појмове органске и конвенционалне хране, • наведе ризике употребе генетски модификоване хране; • израчуна енергетску вредност појединих намирница.	• Појам хране • Појам исхране; • Подела и врсте хранљивих материја и њихови извори; • Подела и врста намирница биљног порекла • Подела и врста намирница животињског порекла; • Органска храна; • Генетски модификована храна; • Енергетска вредност намирница и енергетске потребе.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 68 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка, текстуално-илустративне методе.
Правилна исхрана	• Стицање знања о принципима правилне исхране и потребама у исхрани	• наведе принципе правилне исхране; • наброје узроке неправилне исхране; • објасне последице неправилне исхране; • израчуна индекс ухрањености (БМИ); • састави дневни оброк.	• Принципи правилне исхране; • Потребе у људској исхрани; • Пирамида исхране • Болести изазване неправилном исхраном; • Индекс ухрањености (БМИ); • Састављање дневног оброка;	**Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици/школском кабинету **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Кварење намирница и конзервисање	• Стицање основних знања о кварењу намирница и методама конзервисања	• наброје најчешће узроке квара намирница; • објасне услове под којима настаје кварење намирница; • наведе начине смањења ризик кварења намирница;	• Микроорганизми у храни - корисна и штетна дејства; • Најчешћи узроци квара намирница;	**Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере - практичног рада, - извештаји,

	• наведе начине очувања (намирница); • опише методе конзервисања намирница; • наведе могуће узрочнике и начине тровања храном.	• Начини очувања намирница од проиводње до потрошње; • Методе конзервисања; • Органолептичка својства намирница, провера декларације; • Биолошки, хемијски и радиолошки узрочници тровања храном.	- есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивања, - практичне вежбе **Међупредметно повезивање:** - здравствена култура, - куварство - основе туризма и угоститељства - хемија

Назив предмета:	**ЕКОНОМИКА ТУРИСТИЧКИХ И УГОСТИТЕЉСКИХ ПРЕДУЗЕЋА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	- Упознавање организације и пословних активности предузећа; - Оспособљавање ученика за успешно и рационално решавање основних економских и организационих питања предузећа; - Стицање основе за разумевање појмова из економике предузећа као што су: средства предузећа, трошкови, развој итд;

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовно одређење економике и организације предузећа	• Упознавање ученика са економиком и организацијом предузећа	• дефинише економику као науку; • дефинише организацију • наведе и објасни циљеве изучавања економике и организације предузећа.	• Појам економике и организације предузећа; • Значај економике и организације у данашњим условима пословања.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 32 часа** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици или школском кабинету **Препоруке за реализацију наставе** • препоручују се посете стручним сајмовима и изложбама • предмет приказати на примеру угоститељског предузећа,
Појам угоститељско-туристичког предузећа	• Упознавање ученика са угоститељско-туристичким предузећима	• дефинише угоститељско и туристичко предузеће и њихове задатке; • познаје карактеристике угоститељског и туристичког предузећа; • разликује врсте угоститељских и туристичких предузећа •	• Појам угоститељско и туристичко предузеће; • Карактеристике угоститељског и туристичког предузећа;	
Средства угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са пословним средствима угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише средства угоститељског и туристичког предузећа; • наведе и објасни облике основних средстава; • објасни амортизацију • наведе и објасни облике обртних средства. • препознаје на примеру обртна и основна средства	• Појам средстава угоститељско и туристичко предузећа; • Основна средства предузећа; • Обртна средства предузећа.	
Извори средстава	• Упознавање ученика са изворима средстава угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише изворе средстава; • разликује сопствене и туђе изворе средстава.	• Појам извора средстава; • Сопствени извори средстава; • Туђи извори средстава.	

Расходи угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са расходима предузећа и калкулацијом цене производа и услуга у туризму и угоститељству	• дефинише утрошке, трошкове и расходе предузећа; • разликује појмове: утрошке, трошкове и расходе предузећа; • наведе врсте трошкова; • наведе и објасни карактеристике трошкова; • израђује калкулацију; • разликује врсте калкулација; • објасни специфичности обрачуна трошкова и утврђивање цена у туризму и угоститељству. • примењује обрачун/самостално обрачунава трошкове	• Појам расхода предузећа; • Појам утрошака; • Појам, подела и распоред трошкова; • Појам калкулације; • Врсте калкулације; • Специфичности обрачуна трошкова.	како би га приближили искуству ученика **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе **Међупредметно повезивање** Основе туризма и угоститељства
Резултати рада и расподела	• Упознавање ученика са резултатима рада и расподелом	• Дефинише укупан приход; • Разликује приходе предузећа; • Утврђује резултате предузећа; • објасни начин распоређивања резултата предузећа (добитак, губитак). • утврди пословни резултат предузећа	• Појам укупног прихода; • Утврђивање резултата предузећа; • Распоређивање резултата предузећа.	
Мерила успешности пословања угоститељског и туристичког предузећа	• Упознавање ученика са мерилима успешности угоститељског и туристичког предузећа	• дефинише мерила успешности; • објасни продуктивност рада; • објасни економичност рада; • објасни рентабилност рада.	• Појам мерила пословног успеха; • Продуктивност ; • Људски капитал; • Економичност рада; • Рентабилност.	

Назив предмета:	**ТУРИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**32 часа**
Разред:	**други**
Циљеви предмета	- Стицање знања о туристичко-географском простору и кретању у њему; - Стицање знања о туристичким вредностима Србије, њиховом простирању и атрактивности; - Разумевање међузависности туризма и географске средине.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Географски и туристички положај Србије	• Проширивање знања о географском и туристичком положају Србије.	• Опише и покаже на карти положај Србије у Европи; • Наведе границе Србије • Објасни значај географског положаја за развој туризма на примеру Србије.	• Географски положај; • Величина територије и границе; • Туристички и функционални положај;	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз: • теоријску наставу (32 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја
Природне туристичке вредности Србије	• Проширивање знања о природним туристичким вредностима Србије.	• Класификује природне туристичке вредности Србије према генези и функцији; • Наведе и лоцира на карти природне туристичке вредности Србије; • Објасни разлоге атрактивности природних туристичких вредности Србије.	• Планине као туристичке вредности; • Термоминерални извори; • Језера; • Реке; • Остале природне вредности.	
Антропогене туристичке вредности Србије	• Усвајање знања о антропогеним туристичким вредностима Србије.	• Наведе антропогене туристичке вредности Србије • Подели антропогене туристичке вредности Србије по врстама; • Издвоји специфичности најатрактивнијих антропогених туристичких вредности Србије.	• Археолошке туристичке вредности; • Споменичке вредности; • Уметничке вредности; • Етносоцијалне вредности; • Амбијенталне целине и туристичке манифестације.	
Материјална основа туризма	• Стицање знања о утицају материјалне основе на развој туризма у Србији.	• Разликује факторе туристичког промета; • Наведе врсте саобраћаја који се користи у туризму; • Одреди предности и недостатке сваке врсте саобраћаја који се користи у туризму; • Познаје обим и структуру смештајних и угоститељских капацитета Србије.	• Фактори туристичког промета; • Саобраћајнице и саобраћајна средства; • Смештајни и угоститељски капацитети.	
Правци туристичког кретања у Србији	• Усвајање знања о правцима туристичких кретања у Србији.	• Наведе и покаже на карти најважније правце кретања туриста у Србији.	• Најважнији правци туристичких кретања иностраних и домаћих туриста.	
Перспективе развоја туризма Србије	• Коришћење стечених знања у прогнозирању перспектива развоја туризма Србије.	• Састави карту природних и антропогених вредности завичаја • Наброји локалне ресурсе у средини у којој живи, који јесу или би могли представљати туристичку атракцију	• Стратегија развоја туризма у Србији; • Савремени трендови у туризму.	

		• Наброји могуће правце развоја туризма Србије • Припреми промоцију туристичког садржаја изабраног по сопственом избору • Објасни савремене трендове у туризму		**Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе • и ученика **Међупредметно повезивање** Историја , маркетинг у туризму и угоститељству, основе туризма и угоститељства

Назив предмета:	**ОСНОВЕ УСЛУЖИВАЊА**
Годишњи фонд часова:	**30 часова**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета	- Упознавање ученика са појмом услуживања; - Упознавање ученика са средствима за рад, дневним оброцима, системом и начином услуживања; - Оспособљавање ученика да знање из области куварства прилагоди потребама услуживања хране у угоститељским објектима.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Појмовне основе услуживања	• Упознавање ученика са предметом, улогом и значајем услуживања, инвентаром и опремом, намештајем за услуживање; • Упознавање са радним одељењима и функционалном повезаношћу.	• објасни значај и улогу услуживања у угоститељским објектима; • препозна и прилагоди инвентар за услуживање у угоститељским објектима; • разликује радна одељења и објасни њихову функцију; • разликује просторије за служење оброка. • разликује услужно особље, познаје њихове особине и дужности	• Појам улога и задаци услуживања; • Радна одељења и њихова функционална повезаност; • Услужно особље (особине и дужности); • Инвентар, опрема и уређаји, намештај за услуживање.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** **теоријска настава 60 часова** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада,
Дневни оброци	• Упознавање ученика са дневним оброцима и дневним циклусима исхране.	• наброј дневне оброке; • објасни дневне оброке.	• Дневни оброци и дневни циклуси исхране у угоститељству – Главни дневни оброци, међу оброци, туристички оброци – Редовни и ванредни оброци	
Системи и начини услуживања	• Упознавање ученика са системима и начинима услуживања.	• препозна и наброј различите системе услуживања; • објасни системе услуживања; • наброј начине услуживања; • објасни начине услуживања.	• Организациони системи рада у услуживању (обер, ревирни, реонски, бригадни систем рада); • Начини услуживања (бечки, руски, енглески, француски и комбиновани начин услуживања).	
Инструменти понуде у угоститељству	• Оспособљавање ученика да препознају и наведу инструменте понуде.	• самостално састави инструмент понуде • познаје садржај инструмената понуде, распоред јела • дефинише, објасни различите инструменте понуде	• Инструменти понуде и документи продаје у угоститељском објектима; • Појам, врсте, презентовање гостима (карта пића, кафанска карта, винска карта, јеловник, анкетни јеловник, мени карта и др.).	
Услуживање хране	• Оспособљавање ученика да знања из куварства прилагоде потребама услуживања хране.	• опише начин услуживања доручка и једноставних јела; • објасни начин услуживања хладних предјела;	• Услуживање доручака, једноставних јела, хладних предјела, супа, чорби, потажа, консомеа, топлих предјела, рибе, ракова, шкољки, готових јела, печења, јела по поруџбини,	

		• објасни начин услуживања супа, чорби, потажа и консомеа; • објасни начин услуживања топлих предјела; • објасни начин услуживања рибе, ракова и шкољки; • објасни начин услуживања главних јела; • објасни начин услуживања варива, салата и сирева; • објасни услуживање посластица, воћа и компота.	специјалитета са роштиља, варива, салата и сирева, посластица, воћа и компота.	• извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе **Препорука за реализацију:** • Посета стручним сајмовима и изложбама **Међупредметно повезивање** • основе туризма и угоститељства • куварство

Назив предмета:	**ПРЕДУЗЕТНИШТВО**
Годишњи фонд часова:	**60 часова**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета	– Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања; – Развијање предузетничких вредности и способности да се препознају предузетничке могућности у локалној средини и делује у складу са тим; – Развијање пословног и предузетничког начина мишљења; – Развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној орјентацији; – Оспособљавање за активно тражење посла (запошљавање и самозапошљавање); – Оспособљавање за израду једноставног плана пословања мале фирме; – Мултидисциплинарни приступ и оријентација на праксу; – Развијање основе за континуирано учење; – Развијање одговорног односа према очувању природних ресурса и еколошке равнотеже.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
• **Предузетни штво и предузетник**	• Разумевање појма и значаја предузетништва; • Препознавање особености предузетника;	• наведе адеквадтне примере предузетништва из локалног окружења; • наведе карактеристике предузетника; • објасни значај мотивационих фактора у предузетништву; • доведе у однос појмове иновативнност, предузимљивост и предузетништво; • препозна различите начине отпочињања посла у локалној заједници.	• Појам, развој и значај предузетништва; • Профил и карактеристике успешног предузетника; • Мотиви предузетника; • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција.	На уводном часу ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања/ обавезом ученика да у току наставе редовно формирају радну свеску **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз: • **Вежбе са теоријом** (60 часова) **Методе рада:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. Нарочито су корисна • Мини предавања • Симулација • Студија случаја • Дискусија **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Место реализације наставе** Вежбе се реализују у кабинету / учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења,

				постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (суматívно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, (маркетинг,организационо-производни и финансијски план); • израду коначне верзије бизнис плана; • презентацију. **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе
Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план	• Развијање способности за уочавање, формулисање и процену; пословних идеја • Упознавање ученика са елементима маркетинг плана; • Развијање смисла за тимски рад.	• примени креативне технике избора, селекције и вредновања пословних идеја; • препозна садржај и значај бизнис плана; • истражи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште: цена, производ, место, промоција и личност; • прикупи и анализира информације о тржишту и развија индивидуалну маркетинг стратегију; • развије самопоуздање у спровођењу теренских испитивања; • самостално изради маркетинг плана у припреми бизнис плана; • презентује маркетинг план као део сопственог бизнис плана.	• Трагање за пословним идејама; • Процена пословних могућности за нови пословни подухват; • swot анализа; • Структура бизнис плана и маркетинг плана као његовог дела; • Елементи маркетинг микса (5П) – (производ/услуга, цена, канали дистрибуције, промоција, личност); • Рад на терену-истраживање тржишта; • Презентација маркетинг плана за одабрану бизнис идеју.	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** **Предузетништво и предузетник:** Дати пример успешног предузетника и/или позвати на час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима или посета успешном предузетнику; **Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план:** Користити олују идеја и вођене дискусије да се ученицима помогне у креативном смишљању бизнис идеја и одабиру најповољније. Препоручити ученицима да бизнис идеје траже у оквиру свог подручја рада али не инсистирати на томе.Ученици се дела на групе окупљене око једне пословне идеје у којима остају до краја. Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставниковим упутствима. Пожељно је организовати посету малим предузећима где ће се ученици информисати о начину деловања и опстанка тог предузећа на тржишту.

Управљање и организација, правни оквир за оснивање и функционисање делатности	• Упознавање ученика са суштином основних менаџмент функција и вештина; • Упознавање ученика са специфичностима управљања производњом/услугама и људским ресурсима; • Упознавање ученика са значајем коришћења информационих технологија за савремено пословање; • Давање основних упутстава где доћи до неопходних информација.	• наведе особине успешног менаџера; • објасни основе менаџмента услуга/производње; • објасни на једноставном примеру појам и врсте трошкова, цену коштања и инвестиције; • израчуна праг рентабилности на једноставном примеру; • објасни значај производног плана и изради производни план за сопствену бизнис идеју у најједноставнијем облику (самостално или уз помоћ наставника); • увиђа значај планирања и одабира људских ресурса за потребе организације; • користи гантограм; • објасни значај информационих технологија за савремено пословање; • схвати важност непрекидног иновирања производа или услуга; • изабере најповољнију организациону и правну форму привредне активности; • изради и презентује организациони план за сопствену бизмис идеју; • самостално сачини или попуни основну пословну документацију.	• Менаџмент функције (планирање, организовање, вођење и контрола); • Појам и врсте трошкова, цена коштања; • Инвестиције; • Преломна тачка рентабилности; • Менаџмент производње - управљање производним процесом/услугом; • Управљање људским ресурсима; • Управљање временом; • Инжењеринг вредности; • Информационе технологије у пословању; • Правни аспект покретања бизниса.	**Управљање и организација:** Препоручене садржаје по темама ученик савладава на једноставним примерима уз помоћ наставника Давати упутстава ученицима где и како да дођу до неопходних информација. Користити сајтове за прикупљање информација (www.apr.gov.rs. , www.sme.gov. rs. и други). Основна пословна документација: CV, молба, жалба, извештај, записник... Посета социјалним партнерима на локалном нивоу (општина, филијале Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за развој малих и средњих предузећа и сл.)

Економија пословања, финасијски план	• Разумевање значаја биланса стања, биланса успеха и токова готовине као најважнијих финансијских извештаја у бизнис плану; • Препознавање профита/добити као основног мотива пословања; • Разумевање значаја ликвидности у пословању предузећа.	• састави биланс стања на најједноставнијем примеру; • састави биланс успеха и утврди пословни резултат на најједноставнијем примеру; • направи разлику између прихода и расхода с једне стране и прилива и одлива новца са друге стране • на најједноставнијем примеру; • наведе могуће начине финансирања сопствене делатности; • се информише у одговарајућим институцијама о свим релевантним питањима од значаја за покретање бизниса; • идентификује начине за одржавање ликвидности у пословању предузећа; • састави финансијски план за сопствену бизнис идеју самостално или уз помоћ наставника; • презентује финансијски план за своју бизнис идеју.	• Биланс стања; • Биланс успеха; • Биланс токова готовине (cash flow); • Извори финансирања; • Институције и инфраструктура за подршку предузетништву; • Припрема и презентација финансијског плана.	**Економија пословања, финасијски план** Користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања. Користити **<u>најједноставније табеле за израду биланса стања, биланса успеха и биланса новчаних токова.</u>** Обрадити садржај на најједноставнијим примерима из праксе
Ученички пројект-презентација пословног плана	• Оспособити ученика да разуме и доведе у везу све делове бизнис плана; • Оспособљавање ученика у вештинама презентације бизнис плана.	• самостално или уз помоћ наставника да повеже све урађене делове бизнис плана; • изради коначан (једноставан) бизнис план за сопствену бизнис идеју; • презентује бизнис план у оквиру јавног часа из предмета предузетништво.	• Израда целовитог бизнис плана за сопствену бизнис идеју; • Презентација појединачних/групних бизнис планова и дискусија.	**Ученички пројект-презентација пословног плана:** Позвати на јавни час успешног предузетника, представнике школе, локалне самоуправе и банака за процену реалности и иновативности бизнис плана. Према могућности наградити најбоље радове. У презентацији користити сва расположива средства за визуализацију а посебно презентацију у power point –у.

ПРОФЕСИОНАЛНА ПРАКСА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Кабинетске вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
I				30	30
II				60	60

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање за практичну примену теоријских знања
- Оспособљавање за правилно и рационално коришћење опреме
- Оспособљавање за самостално руковање, подешавање и одржавање опремом
- Развијање радних навика, сигурности, прецизности и одговорности у раду
- Оспособљавање за радну и професионалну одговорност, прецизност и сигурност при раду
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине
- Оспособљавање за практичну примену теоријских знања
- Оспособљавање за правилно и рационално коришћење опреме
- Оспособљавање за самостално руковање, подешавање и одржавање опремом
- Развијање радних навика, сигурности, прецизности и одговорности у раду
- Оспособљавање за радну и професионалну одговорност, прецизност и сигурност при раду
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	разред	Трајање модула (часови)
1.	Технологија производње прелива, кремова и колача од теста	први	30
2	Технологија производње торти, чајног пецива и сладоледа	други	60

Назив модула: Технологија производње прелива, кремова и колача од теста
Трајање модула: **30 часова ПРВИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за израду прелива • Оспособљавање ученика за израду кремова • Оспособљавање ученика за израду колача од теста	• припреми намирнице за преливе • измери потребне намирнице • изради преливе • одабере врсту прелива за одређени тип посластице • декорише посластицу преливима • организује чување прелива, преливених посластица • сервира преливену посластицу • израђује основну калкулацију • израђује понуду • прима поруџбину • припреми намирнице за кремове • измери потребне намирнице • изради кремове • одабере врсту крема за одређени тип посластице • филује кремовима одређени тип посластице • декорише кремовима одређени тип посластице • организује чување кремова, нафилованих и декорисаних посластица • сервира нафиловану и преливену посластицу • израђује основну калкулацију • израђује понуду, прима поруџбину • припрема намирнице по рецептури • одмери намирнице по рецептури • припреми тесто за дати тип колача	• Преливи: индивидуална припрема намирница, инвентара и израда прелива (лајтер и фондан, желе, добош и грилијаш и чоколадни прелив). Практична примена истих и декорисање посластица и чување до сервирања. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, пише понуду и поруџбину. • Кремови индивидуална припрема намирница,инвентара и израда кремова (бутер крем по врстама, баварски – желатин крем,кувани кремови, паризер крем, запечени кремови, мусеви, кремови са сиром и ганаж кремови по врстама). Практична примена истих филовање, декорисање посластица, обликовање кремова као самосталне посластице и чување до сервирања. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину. • Колачи од теста индивидуална припрема намирница, инвентара и израда - од слатког линзер (линцер) теста (пите, корпице, тарталете), од презбургер теста (кифлице и пајгле) и сланог теста штанглице • Колачи од киселог теста – штрудле,бриоши, куглоф и крофне. Практична израда наведених посластица, чување до сервирања и сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално.	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** настава у блоку Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 30 часова, и то: 5 дана по 6 часова до 15. августа. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине • У току професионалне праксе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (суматив но)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Када је у питању практичан рад може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Вредновање остварености исхода се врши кроз: • праћење остварености исхода;

• обликује тесто за дати тип колача • припреми фил или крем за дати тип колача од теста • обликује дати тип колача од теста • пече дати тип колача • декорише дати тип колача од теста • сервира дати тип колача од теста • израђује основне калкулације • израђује понуду • прима поруџбину	• Индивидуална припрема намирница, инвентара и израда колача од вученог теста (савијаче са јабукама, вишњама, сува пита, баклаве), колача од кромпир теста (кнедле са шљивама, шуфнудле), колачи од теста за резанце са орасима и маком. Практична израда наведених посластица, чување до сервирања и сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално. • Индивидуална припрема намирница,инвентара и израда колача од принцес масе (крофне, еклери и профитероле са кремовима), колача од лиснатог теста (тиролске штрудле са јабукама, трешњама, сиром),кремпите,шам ролне,паштете и бушеи. Практична израда наведених посластица, чување до сервирања и сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално.	• дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.професионалне праксе.

Назив модула: Технологија производње торти, чајног пецива и сладоледа
Трајање модула: **60 часова ДРУГИ РАЗРЕД**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	**ИСХОДИ МОДУЛА** По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА**
• способљавање ученика за израду торти • способљавање ученика за израду чајног пецива • способљавање ученика за израду сладоледа	• припреми намирнице по рецептури за торте • измери потребне намирнице • изради торте • одабере врсту декорације за одређену торту • декорише торту • организује чување торти до сервирања • сервира торте • израђује основну калкулацију • израђује понуду • прима поруџбину • припреми намирнице по рецептури за чајно пециво • измери потребне намирнице • изради чајно пециво • декорише чајно пециво • организује чување чајног пецива до сервирања • сервира чајно пециво • израђује основну калкулацију • израђује понуду, прима поруџбину • припрема намирнице по рецептури за сладолед • одмери намирнице по рецептури • припреми и хлади сладоледну масу • обликује сладоледну масу • одлаже на замрзавање или хлађење до сервира • сервира сладолед • декорише сладолед • израђује основне калкулације • израђује понуду • прима поруџбину	• Торте: индивидуална припрема намирница, инвентара и израда масе, кремова, прелива и декорације. Практична примена истих и декорисање торти и чување до сервирања. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, пише понуду и поруџбину. • Чајно пециво- индивидуална припрема намирница,инвентара и израда маса, обликовање, печење, декорисање по врстама. Чување до сервирања. Практична примена истих. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину. • Сладолед индивидуална припрема намирница, инвентара и израда сладоледних маса. Обликовање, хлађење или замрзавање (чување до употребе), припрема декорације за сервирање, сервирање. Одржава личну и радну хигијену, примењује хигијенске стандарде, HACCP и заштиту на раду. Израђује основну калкулацију, понуду и поруџбину индивидуално.	Ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима реализације и вредновања . **Облици наставе** настава у блоку Професионална пракса се реализује по завршетку наставе у трајању од 60 часова, и то:10 дана по 6 часова до 15. августа. Професионална пракса се може реализовати и из 2 дела, сезонски, и то по завршетку првог полугодишта и по завршетку наставе на крају школске године, а у зависности од потреба привредних друштава. **Подела одељења на групе** Одељење се дели у групе при реализацији наставе у блоку **Место реализације:** • настава у блоку се реализује у школској радионици/ кабинету, или угоститељском објекту. **Препоруке за реализацију наставе** • Инсистирати на уредности и прецизности у раду • Инсистирати на примени прописа заштите здравља и животне средине • У току професионалне праксе ученици су обавезни да воде дневник практичног рада **Оцењивање:** --У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање за учење (формативно)** - Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.За формативно оцењивање добро је користити:посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе **Оцењивање наученог (сумативно)** Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме.

Када је у питању практичан рад може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Вредновање остварености исхода се врши кроз:

- праћење остварености исхода;
- дневник практичне наставе који сваки ученик води за време професионалне праксе.

2.2.4.5 ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Б2: ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (пета година учења)**
Годишњи фонд часова: **64**
Разред: **Други**
Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова*	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU)
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења • напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме предходних дешавања или активности из личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму	**СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке	**Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету **Препоруке за реализацију наставе** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи		

	познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).	• Пословна комуникација у писменој и усменој форми	дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке у првом разреду заступљени су граматички садржаји који су већ обрађивани у основној школи, посебно они предвиђени у материјалима који описују нивое А1 и А2 на основу дескриптора Заједничког европског оквира за живе језике граматичка грађа предвиђена Програмом за први разред средње школе добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникатив-ним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.)	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Италијански језик** Ученици треба да разумеју и користе: 1.Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i*	

учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	*vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења. Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*). Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone...*) 2. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*). 3. Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.* 4. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci, ne*. 6. Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno	планира се израда два писмена задатка.

scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.*

Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...*). Компарација придева, компаратив изједначавања M*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.*

7. Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.*

8. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.*

9. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?*

10. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.*

11. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro!

12. Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених

заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.*

13. Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.*

14. Глаголска времена:
15. Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне;
16. Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.*
17. Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!*
18. Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.*
19. *Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.*
20. Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*).
21. Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ирреална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare*.

22. Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.*

23. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*.

24. Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.*

25. Везнике *e, o, ma, se.*

Немачки језик

Ученици треба да разумеју и користе:

1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*).
Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*.
Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten.
а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.*
б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind*
в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao*

2. Члан: одређени, неодређени и нулти

а) Одређени члан:
- разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb.*
- контраховани (сажети) члан:
- уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren*
- уз годишња доба: *im Sommer*
- уз стране света: *im Norden*
- уз доба дана: *am Vormittag*
- уз датуме: *am 6. März*
- уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини)
Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...

б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen*

г) Нулти члан:
- уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben*
- уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen*
- у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen*
- уз географске појмове *nach Italien, in Berlin*
- уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.*

3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*.

4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*)
Придеве у компаративу и суперлативу:
- правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste*
- неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*.

а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *-ig*: *lesbar, sommerlich, windig*
(рецептивно).

б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)*

в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*).

5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.*
Присвојне заменице: *meiner, deiner*

6. Фреквентне предлоге:

а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.*
б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt*
в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde*
д) за порекло: *aus der Schweiz*
ђ) за средство: *mit dem Taxi*
е) за намену: *für Kinder*
ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse*

7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима:
а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима
б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола
в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима
г) футур
д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења):
Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.
- најфреквентнији глаголи са предложном допуном
- повратни глаголи: *sich waschen , sich die Hände waschen*

8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно)

а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.*
б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.*
в) за начин: *zufällig.*
г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich.*

9. Бројеве

Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године.

10. Упитне реченице:
а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*;
б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.*

11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.*
Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге
(рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als*

12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.*

Руски језик

Ученици треба да разумеју и користе:

1) Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице.

2) Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.*

3) Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.*
4) Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать,*

бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,

5) Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!*

6) Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.*

7) Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.*
8) Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.*
9) Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).*

10) Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!*

Француски језик

Ученици треба да разумеју и користе[1]:

1. Средства за наглашавање реченичних делова *c'est ... qui* **и** *c'est... que*: *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.*

2. Средства која указују на лице:
а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;*
б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !*

[1] **Напомена**: Дате категорије, углавном преузете из семантичких граматика конципираних за ученике француског као страног језика, намењене су ауторима уџбеника и наставницима и није потребно да их ученици знају; саветује се, стога, што мања употреба лингвистичких термина у наставним материјалима и у процесу наставе. Објашњења треба давати у што једноставнијој, по могућности схематизованој форми.

3. Актуализаторе именице:
а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ;
б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ;
в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ;
г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*;
д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* .

4. Модалитете реченице:
а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*;
б) интерогацију : упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?*

5. Парцијално директно и индиректно питање: *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи).

6. Средства за исказивање просторних односа:
а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;*
б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.*

7. Квалификацију:
а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;*
б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.*

8. Средства за исказивање временских односа:

а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;*
б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.*

9. Глаголске начине и времена:
- индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост;
- *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*;
- презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !*
- императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;*
- рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине).

10. Средства за исказивање погодбе: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.*

Шпански језик

1. Именице– рецептивно и продуктивно
а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја
Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.

б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*)

2. Придеви – рецептивно и продуктивно

а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito
б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo*

3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно
а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes*
б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los*
в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes*
г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse;*
tratarse de...

4. Предлози - рецептивно и продуктивно
de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos
de, etc.

5. Глаголи:

а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима

б. *Estar + gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима
(- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico*.)

в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно

г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar*, *comer, beber, pensar,*

trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...) - и рецептивно и продуктивно

El fin de semana pasado visité a mis abuelos.
Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.
Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.
¿Has terminado la tarea?
Me dijo que lo habia hecho.

д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar*
Me gusta este libro.
¿Puedo salir?
Quiero viajar a México.
Tengo que estudiar mucho.

ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно
Es importante que estudies lenguas extranjeras.
Es necesario que duermas bien.

е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно
Te recomiendo que viajes a España.

ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и
најфреквентнијих глагола са редукцијом основе

Este verano viajaré a España.
Te lo diré mañana.

з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно
tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica (*hay mucha gente aquí*)

и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу
медијације: *Pienso que, Dice que, ...*

Pienso que le gusta esta película.
Dice que te va a prestar el libro.

ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно):
Me dijo que vendría.
Me dijo que lo había hecho.

к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно):
Si tengo mucho dinero, viajaré a España.
Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.
Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.

6. Прилози - рецептивно и продуктивно

а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника).
б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...*
в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*).
г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*.
д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.*

7. Бројеви: основни до10000

8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно
а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) ,
б. које захтевају одговора да/не (sí/no)

9. Негација - рецептивно и продуктивно
No trabaja hoy.
No quiero ir al cine esta tarde.

Назив предмета:	**ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (шеста година учења)**
Годишњи фонд часова:	**60**
Разред:	**Трећи**
Циљеви предмета:	Развијање сазнајних и интелтктуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у посоловном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• разуме краће дијалоге (до10 реплика / питања и одговора), друге врсте текстова о темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 1-2 слушања; • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима у пословном окружењу	**ОПШТЕ ТЕМЕ** • Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) • Образовање(образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) • Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја • Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) • Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) • Медији (штампа, телевизија, електронски медији) • Интересантне животнеприче и догађаји • Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	**<u>Облици наставе</u>** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: комуникативна настава страних језика уз примену техника рада у групама и паровима, додатних средстава у настави (АВ материјали, ИТ, игре, аутентични материјали, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU)
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; • издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; • пише кратка пословна писма према датом моделу поштујући правила пословне коресподенције		**<u>Место реализације наставе</u>** Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај , писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). • једноставним речима опише лица, предмете из окружења и упореди их са другима.	**СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања , описи послова и задужења у домену угоститељства • Врсте угоститељских објеката и описи услуга у угоститељству • Прибор и опрема за рад у угоститељском објекту • Врсте намирница, јела и посластица • Храна по регијама, одлике националних кухиња и обичаја у исхрани. • Начин сервирања хране и посластица • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.) мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) дебате и дискусије примерене узрасту (Н.Б. дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и

	Интеракција • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.	• Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	неприпремљене интеракције на одређену тему) решавање «текућих проблема» у разреду, тј. договори и мини-пројекти обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате развијање језичких вештина у домену језика струке, примењивањем истих стратегија учења као и код општег језика и користећи аутентичне или адаптиране стручне текстове (писане или усмене) прилагођене узрасту, нивоу знања језика и познавању струке граматичка грађа добија свој смисао тек када се доведе у везу са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; полазиште за посматрање и увежбавање језичких законитости јесу усмени и писани текстови различитих врста, дужине и степена тежине; користе се, такође, изоловани искази, под условом да су контекстуализовани и да имају комуникативну вредност планира се израда два писмена задатка.
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120-150 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) • Може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на • општи смисао текста са темом из свакодневног живота.		
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним	у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи	**ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia*	

компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама	*madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa.* 2. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio.* 3. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.* 4. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.* 5. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* 6. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la quinta.* 7. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?* 8. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.* 9. Заповедни начин: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* 10. Кондиционал глагола potere и volere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?* 11. Глаголска времена: - Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*alzarsi, lavarsi*) и безличних глагола (*piovere, nevicare*); - Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato*

Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena cinque anni!
- Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.*

12. Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.*

13. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.*
14. Везнике *e, o, ma.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Ученици треба да разумеју и користе:

1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*).
Множина именица на *-en, -e , -er, -s, -ø*: *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*.
Суплетивна множина: die Schneefälle, die Sportarten.

а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.*
б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind*
в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao*

2. Члан: одређени, неодређени и нулти

а) Одређени члан:
- разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb.*
- контраховани (сажети) члан:
  - уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren*

- уз годишња доба: *im Sommer*
- уз стране света: *im Norden*
- уз доба дана: *am Vormittag*
- уз датуме: *am 6. März*

б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen*

г) Нулти члан:
- уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben*
- уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen*
- у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen*

3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*.

4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*)
Поређење придева
- правилно поређење: *billig, billiger, der (die, das) billigste*
- неправилно поређење придева (*gut/besser; viel/mehr)*.

а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *–ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно*).

б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)*

в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*).

3. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.*
Присвојне заменице: *meiner, deiner*

5. Фреквентне предлоге:

а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.*

б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt*
в) време: *um 10.00 Uhr, am 3. Oktober, im März,*
г) доба дана, годишње доба: *am Abend, im Frühjahr*,
д) порекло: *aus der Schweiz*
ђ) средство: *mit dem Taxi*
е) намена: *fur Kinder*

6. Глаголе (потврдни, упитни и одрични облици) у следећим временима:
а) презент слабих и јаких глагола
б) претерит помоћних и модалних глагола
в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола
г) футур
д) конјунктив претерита модалних глагола за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења):
Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heute mit mir ins Kino gehen?
- глаголи са предложном допуном: *warten auf, hoffen auf, sich freuen über/auf.*
- повратни глаголи: sich waschen

7. Прилози и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно)

а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.*
б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.*
в) за начин: *zufällig*.
г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich.*
8. Бројеве

Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 30. Године.

9. Упитне реченице:
а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*;
б. са упитним речима на *w-*: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.*

10. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.*
Везнике за зависно-сложене реченице (рецептивно); релативне заменице и прилоге (рецептивно): *weil, ob*.

11. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin. Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.*

РУСКИ ЈЕЗИК

Ученици треба да разумеју и користе:

1) Релацију слово-глас и разликовање гласова и слова у руском језику; основна обележја сугласничког и самогласничког система руског језика: изговор гласова који се бележе словима *ж, ш, ч, щ, л*; изговор и бележење парних тврдих и меких, звучних и безвучних сугласника; изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника; изговор гласова у групама *чт, сч, зч, сш, зш, стн, здн.* Основне типове изјавне и упитне интонационе конструкције.

2) Слагање субјекта (именица) и простог глаголског предиката (лични глаголски облик): *Вова читает. Миша читал. Маша читала.*

3) Глагол у функцији простог глаголског предиката – презент глагола прве и друге конјугације, перфекат : *я читаю, ты читаешь, я люблю, ты любишь, он говорил, она писала, они рассказывали...*
4) Именице у функцији именског дела предиката: *Я ученица. Мама - врач.*

5) Облике личних заменица у функцији субјекта: *Меня зовут Аня. Мне одиннадцать лет.*

6) Слагање броја и именице: *один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет.*

6) Слагање именица и придевских речи: *красный свет, Новый год, зеленая доска, большая елка, вкусное яблоко, синее пальто.*

7) Исказивање питања: *Кто он? Что тут? А дом? И двор ваш?*

8) Исказивање посесивности: *У меня есть...У меня нет...*

9) Исказивање временских односа: *Который час? Ровно час; пять минут второго; половина второго; без пяти два.*
Какое сегодня число? Первое февраля.

10) Исказивање просторних односа (правац и место): *куда, где, когда; к врачу, на улицу, в автобус; у парты, на кухне, в городе; налево, направо, прямо.*

11) Исказивање императивности (2. лице једнине и множине): *читай, читайте; скажи, скажите; познакомьтесь!*

12) Конструкције с основним глаголима кретања: *Я иду в школу. Куда идет этот автобус? Ты едешь на автобусе. Куда едут Миша и Саша?*

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Ученици треба да разумеју и користе:
1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Madame/Monsieur Mercier, Sylvie, Dominique, Jean-Pierre, Paris, Belgrade, la France, la Serbie, l'océan Atlantique, les Alpes ; mes parents, leur mère, notre pays, vos enfants, cet élève, quelle maison ?*

2. Одређени члан испред датума: *Aujourd'hui c'est le 31 janvier*; испред имена дана*: Le mardi je fais du tennis.*

3. Партитивни члан: *J'ai acheté de la crème solaire.*

4. Заменицу *on: On va au cinéma? En Suisse, on parle allemand, français et italien.*

5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Tes amis? Je ne les connais pas! Mon livre ? Et à ta soeur, tu lui as écrit ?* Само рецептивно: *Je te le prête avec plaisir !*

6. Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un grand garçon, une grande fille, des personnes sympathiques, une fleur rouge, Sylvie est plus grande que sa soeur; nous sommes plus rapides que vous.*

7. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *C'est un livre de cent pages! J'habite au sixième étage.*

8. Питања: *Est-ce que tu peux venir tout de suite ? Tu connais ma cousine? Qu'est-ce que vous attendez ?! Il vient quand ? Tu habites où ? C'est quoi ton nom / ton adresse…? Pourquoi… ?*

9. Негацију: *Elle ne vient pas avec nous? Je n'ai pas de frère.*

10. Заповедни начин: *Viens avec Pierre! Ne partez pas sans moi!*

11. Кондиционал глагола *pouvoir* и *vouloir*: *Je voudrais un kilo de pommes, s'il vous plait. Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable?*

12. Глаголска времена:
- презент индикатива фреквентних глагола, рачунајући и повратне (*se lever, se coucher*) и униперсоналне (*pleuvoir, neiger*) ;
- сложени перфект и имперфект – грађење и контрастирање употребе: *Nous nous sommes rencontrés sur une plage quand nous avions quatre ans! Je dormais quand le téléphone a sonné.*
- футур први: *Nous déménagerons cet été. Nous irons chez ma grand-mère.*

13. Конструкцију *il faut* са инфинитивом: *Il faut acheter des jus, préparer des sandwiches, décorer la salle…*
14. Предлоге и сажете чланове: *J'habite à Kragujevac, en Serbie; nous allons passer nos vacances en Belgique;*

nous sommes allés au zoo ; il rentre du stade/de l'école à quelle heure ? il y a un petit chat dans la rue, il est sous la voiture, je vais le mettre sur la fenêtre, c'est pour toi.

15. Прилоге за време, место, начин, количину: *avant, après, aujourd'hui, hier, demain, toujours, ici, là, devant, derrière, bien, mal, vite, doucement, gentiment, beaucoup, moins, plus*, итд.

16.Везнике *et, ou, mais.*

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

1. Именице– рецептивно и продуктивно
а. Властите именице, посебно имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја *Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.*

б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*)

2. Придеви – рецептивно и продуктивно

а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito
б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo*

3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно
а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes*
б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los*
в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes*
г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse; tratarse de...*

4. Предлози (и рецептивно и продуктивно)

de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.

5. Глаголи:

а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc. Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима

б. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно

в. Прошла времена (само у индикативу): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar, comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc...*) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе
El fin de semana pasado visité a mis abuelos.
Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.
Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.
¿Has terminado la tarea?

г. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar*
Me gusta este libro.
¿Puedo salir?
Quiero viajar a México.
Tengo que estudiar mucho.

ђ. Безличне конструкције са субјунктивом

Es importante que estudies lenguas extranjeras.
Es necesario que duermas bien.

е. Личне конструкције са презентом субјунктива (само рецептивно)
Te recomiendo que viajes a España.

		ђ. Футур (и рецептивно и продуктивно) *Este verano viajaré a España.* ж. Основни глаголски изрази (и рецептивно и продуктивно) *tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica* (*hay mucha gente aquí*) 6. Прилози (и рецептивно и продуктивно) а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника). б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...* в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente*). г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente*. д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, en iglesia, a casa, a clase, etc.* 7. Бројеви: основне преко 1000, редне до 5 (primer(o(s))/primera(s), etc.) 8. Упитне реченице (и рецептивно и продуктивно): а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc*.) , б. које захтевају одговора да/не (sí/no) 9. Негација (и рецептивно и продуктивно) *No trabaja hoy.* *No quiero ir al cine esta tarde.*
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• пише реченице и краће текстове (до 100 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем • записује кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао • користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, пише лична писма и сл.)	

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• у кратким формалним и неформалним писмима (обавештење професорима, суседима, тренеру) примењује облике обраћања, молбе, поздрава и захваљивања • записује планове, задатке и друге захтеве који му се усмено саопштавају. • усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о догађајима и активностима (познату радњу или ситуацију) у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом као и на теме из других наставних предмета користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица изражава своја осећања, мишљење и ставове аргументујући их (допадање, недопадање, противљење, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • једноставним речима описује лица, догађаје, ситуације и предмете из окружења и упоређује их са другима из области свог интересовања као и из одређених садржаја других наставним предмета. ***Интеракција*** • у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама из домена њиховог интересовања, свакодневног живота и живота младих, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику) • учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд) • да одговори на ограничен број непосредних питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 200 речи), који садрже већи проценат познатих језичких елемената, интернационализама, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом • проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби, огласи, плакати, каталози) • може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота • разуме краће текстове у вези са градивом других предмета, ослањајући се на општи смисао текста и предходно стечена знања.
СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	• у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи • препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи • препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације • адекватно користи најфреквентије стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава • адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен форманости, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) • учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, дрштвене мреже) • користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Матерњи језик,
- Историја,
- Социологија са правима грађана,
- Музичка култура,
- Ликовна култура,
- Информатика и рачунарство

Назив предмета: **ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова: **64 часа**
Разред: **други**

Циљеви предмета
– Развој способности за примена рачунарства и информатике у угоститељству и туризму
– Подстицање осамостаљивања ученика у коришћењу рачунарског система у будућем раду и даљем школовању

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Табеларни прорачуни	• Унапређење знања и вештина ученика • Примена програма за табеларне прорачуне у струци ученика	• разликује апсолутно и релативно адресирање • користи напредне функције за табеларне прорачуне • креира норматив • креира табеле за требовања • креира табеле за вођење залиха • креира табеле за калкулације оброка	• Апсолутно и релативно адресирање • Напредне функције (IF, SUMIF, COUNTIF, LOOKUP…) • Табеле за дневна, недељна и месечна требовања • Табеле за вођење залиха и праћење квантитета и квалитета намирница • Табеле за калкулације посластица, дневних менија, за чајанку и за свечани мени	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • **вежбе са теоријом (64 часа)** **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка,текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** • настава се реализује у кабинету за информатику **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (суативно)** Ученик се оцењује на основу: - усмене провере постигнућа, - писмене провере
Обрада цртежа на рачунару	• Упознавање ученика са обрадом цртежа на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• лоцира основне опције програма за обраду цртежа • црта основне графичке објекте • трансформише графичке објекте • користи текст у графичком окружењу • креира једноставне и сложене меније користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира дневне и свечане меније користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира стандардне и дневне јеловнике користећи програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • креира карту топлих посластица користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • креира карту хладних посластица користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • креира карту чајева користећи програм за обраду цртежа (посластичар) • користи опције за штампу • шаље цртеж помоћу електронске поште	• Припрема и пројектовање цртежа • Цртање, измена и брисање основних графичких објеката • Трансформација графичких објеката • Манипулација графичким објекатима, глобални преглед цртежа • Текст у графичком окружењу • Креирање једноставних и сложених менија помоћу програма за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање дневних и свечаних менија помоћу програм за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање стандардних и дневних јеловника помоћу програма за обраду цртежа (кувар, конобар) • Креирање цртежа распореда столова и крупног инвентара у ресторану (конобар) • Креирање карти хладних и топлих посластица помоћу програма за обраду цртежа (посластичар) • Креирање карти чајева помоћу програм за обраду цртежа (посластичар)	

			• Штампа цртежа и слање помоћу електронске поште	- практичног рада, - извештаји, - есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: - посматрање, - контролне вежбе, - дијагностички тестови, - самоевалуација, - вршњачко оцењивања, - практичне вежбе **<u>Међупредметно повезивање</u>** Математика, Српски језик и књижевност, куварство, посластичарство
Обрада видео и аудио записа	• Упознавање ученика са обрадом видео и аудио записа на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• обавља пренос видео записа са дигиталног камкордера на рачунар • сними аудио запис • наведе типове формата видео записа на рачунару • наведе типове формата аудио записа на рачунару • лоцира основне опције програма за обраду видео записа • едитује видео секвенце • додаје наслов, прелазе и ефекте	• Употреба дигиталног камкордера и пренос видео записа са дигиталног камкордера на рачунар • формати видео и аудио записа на рачунару • обраду видео записа • Додавање наслова, прелаза и ефеката	
Обрада дигиталне фотографије на рачунару	• Упознавање ученика са обрадом дигиталне фотографије на рачунару • Примена наученог у конкретној струци ученика	• користи основне опције дигиталног фотоапарата • обавља пренос фотографија са дигиталног фотоапарата на рачунар • наведе типове формата записа слика на рачунару • лоцира основне опције програма за обраду слика • скенира користећи програм за обраду слика • користи алате за селекцију делова слике • користи алате за опсецање делова слике • манипулише деловима слике • промени величину слике и подлоге • побољша квалитет контраста и осветљења делова слике • црта основне графичке објекте • користи опције за рад са текстом и опције за филтере • користи опције за рад са слојевима • обавља конверзију боја • одабере одговарајући формат за снимање слике • штампа слику	• Пренос фотографија са дигиталног фотоапарата на рачунар • Програма за обраду слика • селекцију делова слике • Опсецање и манипулација деловима слике • Величину слике и подлоге, квалитет контраста и осветљења делова слике • Основне графички објекти • Рад са текстом, филтери, слојеви • Конверзију боја и формати за снимање слике, штампање слике	
Презентације	• Унапређење знања и вештина ученика у коришћењу програма за креирање презентација	• додаје мултимедијалне садржаје у презентацију • примењује ефекте анимације над објектима презентације • примењује ефекте транзиције слајдова	• Додавање мултимедијалних садржаја у презентацију (слика, звука, музике, видео записа) • Динамички ефекти прелаза између слајдова (Slide Tranzition)	

	• Примена наученог у конкретној струци ученика	• управља начином приказа презентације • креира мултимедијалну презентацију неких фаза процеса рада у конкретној струци ученика • именује формате у којима може бити сачувана презентација	• Ефекти анимације над објектима презентације (Custom Animation) • Контрола тока приказа презентације • Припрема презентације за приказивање (Package for CD…) • Презентација процеса припреме намирница, јела и посластица по • Презентације процеса постављања столова по фазама	
Интернет презентације	• Унапређење знања и вештина ученика у коришћењу Интернет технологија • Упознавање ученика са програмом за креирање Интернет презентација	• опише врсте Интернет презентација • користи разне изворе и садржаје у креирању Интернет презентација • користи wizard при креирњу Интернет презентација • користи табеле при креирњу Интернет презентација • форматира текст у Интернет презентацији • дода графику у Интернет презентацију • прегледа презентацију у Интернет читачу	• Врсте Интернет презентација, извори и садржаји у креирању • Коришћење wizard-а при креирњу Интернет презентација • Коришћење табеле при креирњу Интернет презентација • Рад са текстом у Интернет презентацији • Унос графичких објеката у у Интернет презентацију • Преглед презентације у Интернет читачу	

ЧОКОЛАТЕРСТВО

1. **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	
II		64			64

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за примену радне хигијене у чоколатерству;
- Оспособљавање ученика за коришћење опреме, машина, алата, посуђа и форми и чоколатерству
- Оспособљавање ученика за примену животних намирница у чоколатерству;
- Оспособљавање ученика за топлотну обраду чоколаде (беле,црне и млечне) - темперирање;
- Оспособљавање ученика за припрему, примену прелива и кремова у чоколатерству;
- Оспособљавање ученика за разливање чоколаде у калупе, пуњење и затварање;
- Оспособљавање ученика за хлађење чоколаде, избацивања из калупа, чување до сервирања;
- Оспособљавање ученика заобликовање и преливање чоколадних производа и декорисање;
- Оспособљавање ученика за израду основних норматива, основне калкулације,основне понуде и основне поруџбине;

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ ТЕМЕ/МОДУЛА

Разред: други

Ред.бр.	НАЗИВ ТЕМЕ/МОДУЛА	Трајање теме/модула (часови)
1.	Чоколатерство	64

Назив модула: **Чоколатерство**
Трајање модула: **64 часа**

ЦИЉЕВИ ТЕМЕ/МОДУЛА	*ИСХОДИ ТЕМЕ/ МОДУЛА* По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ/МОДУЛА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
• Оспособљавање ученика за општа знања из историје Чоколатерства; • Оспособљавање ученика за примену личне, радне хигијене особља и заштите на раду; • Оспособљавање ученика за коришћење просторија, опреме, машина, алата, посуђа и форми • Оспособљавање ученика за примену стручних речи и израза у чоколатерству; • Оспособљавање ученика за примену животних намирница у чоколатерству; • Оспособљавање ученика за припрему кремова за пралине; • Оспособљавање ученика за темперирање чоколаде; • Оспособљавање ученика за израду пралина, тартуфа и бајадера;	• опише историјски пут и развој чоколатерства; • наведе значај личне хигијене и хигијене радног места и заштите на раду; • опише посластичарске просторије за рад. • опрему, машине, алате, посуђе и форме у чоколатерству; • наведе стручне речи у чоколатерству; • наведе и опише кремове за пралине; • опише ароматизовање и обликовање кремова; • опише начин темперирања беле, млечне и црне чоколаде; • опише обликовање и филовање у калупима и ручно; • опише обликовање бајадера, тартуфа и чоколадних производа; • опише начин чувања до сервирања или паковања; • опише начин сервирања и паковања; • опише основни норматив, калкулацију, понуду и поруџбину; • одржава личну и радну хигијену и примењује заштиту на раду; • разликује и користи посластичарске просторије за рад,опрему, машине, алате, посуђе и форме у чоколатерству; • примењује стручне речи и изразе; • припрема и користи кремове за пралине; • ароматизује кремове	• Историјски пут каковца до чоколаде и производи од чоколаде; • Лична хигијена, радна хигијена, особље и заштита на раду; • Посластичарске просторије за рад, опрема, машине, алати, посуђе и форме којесе користе у чоколатерству; • Стручне речи и изрази и њихово значење у чоколатерству; • Кремови за пралине; • Мануфактурна производња пралина од беле чоколаде; • Ароматизовање кремова који се најчешће слажу са белом чоколадом; • Темперирање беле чоколаде; • Разливање чоколаде у калупе; • Пуњење; • Затварање: • Хлађење; • Избацивање из калупа; • Чување до сервирања; • Сервирање; • Паковање; • Основни норматив, основна калкулација, понуда и поруџбина; • Производња пралина од млечне чоколаде • Производња пралина од црне чоколаде • • Тартуфи (les truffes au chocolat) • Бајадере • Чоколадни обликовани производи;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе:** Вежбе са теоријом (64 часа) **Подела одељења на групе** Одељење се дели на 2 групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици / кабинету **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. -У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада -Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • домаћи задаци

• Оспособљавање ученика за израду производа од чоколаде; • Оспособљава ученике за израду основнеог норматива, калкулације, понуде и поруџбине;	• темперира белу, млечну и црну чоколаду; • обликује пралине у калупе и ручно; • хлади пралине до избацивања из калупа и примењује специфичан начин избацивања пралина из калупа или ручно; • чува до сервирања или паковања; • сервира или пакује; • израђује основни норматив, основну калкулацију, поруџбину и понуду;		• презентације ученика, радови ученика • тестове практичних вештина **Препорука за реализацију:** • Посета стручним сајмовима и изложбама **Међупредметно повезивање** • Здравствена култура • Исхрана • Посластичарство

Назив предмета: **ПСИХОЛОГИЈА У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова: **60 часова**
Разред: **Трећи**

Циљеви предмета
- Стицање основних знања о природи психолошких процеса и особина и њиховом манифестовању у понашању
- Разумевање принципа и законитости људског понашања у групи и процесу рада
- Сагледавање места, улоге и значаја комуникације и комуникацијских вештина у туризму и угоститељству
- Унапређење вештине опхођења с гостом/потрошачем услуга
- Упознавање са применом психолошких сазнања у развоју маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Психологија као наука	• Упознавање са предметом психологије и њеном применом у угоститељству и труризму	• објасни предмет изучавања психологије и њену примену у угоститељству/туризму • објасни органске основе психичког живота •	• Предмет, значај и области примене психологије у угоститељству и туризму • Органски основи психичког живота	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Реализација наставе:** Предмет се реализује кроз: • **теоријску наставу (60 часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** - Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. - Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. - На примерима (текст, видео снимак, одломак филма) приказати типове гостију, најчешће конфликте са гостима- кроз дискусију вежбати начине разрешења. - Користити искуства ученика из праксе Игра улога, по задатом сценарију
Психички процеси и особине	• Стицање основних знања о природи психичких процеса и особина и разумевање психичког живота особе као целине међусобно повезаних процеса и особина	• опише процес опажања других особа и факторе од којих тај процес зависи • познаје појам пажње и чиниоце од којих она зависи • познаје основе о процесима учења и разликује врсте учења • објасни процес памћења и факторе који доводе до заборављања • познаје основе о појмовима мишљења и интелигенције • наведе основе емоционалног живота човека • опише (објасни) значај емоција за душевно здравље човека • објасни шта су мотиви и наведе врсте и карактеристике мотива • објасни појам и врсте фрустрација, конфликата и начине реаговања на њих	• Опажање • Пажња и фактори који је изазивају • Учење, врсте учења инструментално, вербално, учење по моделу, стицање моторних вештина • Памћење и заборављање • Мишљење стваралачко, имагинарно, интелигенција • Емоције појам и врсте, значај за душевно здравље, стрес • Мотивација /појам и врсте, фрустрације и конфликти, начини реаговања – реалистичко и одбрамбено	
Личност	• Стицање општих знања о психологији личности: структура, динамика и развој личности	• наведе дефиницију појма личности • разликује основне појмове структуре личности и наведе њихове основне карактеристике • опише (објасни) тип личности и карактеристике типова личности према Јунгу • наведе факторе који утичу на развој личности • наведе карактеристике зреле личности	• Појам личности (јединство, особеност и доследност) • Структура личности (црте личности, темперамент, карактер, способности, и свест о себи) • Типологија личности: (Јунгова) • Развој личности: фазе и фактори који утичу на развој личности (зрела личност)	
Међуљудски односи на раду	• Упознавање са принципима и законитостима људског	• разликује основне врсте група и њихову структуру • објасни разлику између групе и тима	• Појам, врсте и структура групе/тима (формалне, неформалне, кохезивне, референтне)	

	понашања у групи и у процесу рада • Развијање свести о личној одговорности за међуљудске односе • Усвајање социјалних вештина за конструктивно решавање конфликата	• препозна различите улоге које имају чланови тима • разликује вођство од руковођења • наведе карактеристике сарадње и такмичења • опише различите типове конфликата у групи • познаје и примењује адекватан начин решења конфликата • објасни на примеру важност позитивне психолошке климе у групи/организацији • увиди сопствено понашање у раду	• Одређивање улога појединаца у тиму (према Р. Белбину, Ле Бон-у итд.) • Типови вођења и руковођења • Сарадња и такмичење • конфликти у групи (појам, врсте и начин решавања) • Међуљудски односи као фактор успеха у раду (организациона култура)	Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)** Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе • и ученика **Међупредметно повезивање** • Здравствена култура • Предузетништво • Услуживање • Професионална пракса • Социологија са правима грађана • Грађанско васпитање
Комуникација	• Стицање општих знања о комуникацијском процесу и унапређење вештине комуникације са гостом/клијентом	• наведе основне елементе комуникационог процеса • разликује вербалну од невербалне комуникације и њихове карактеристике • наводе факторе који доводе до неспоразума и уме да објасни начине њиховог негативног деловања по наставак комуникације • демонстрира технике успешне комуникације • препозна специфичности комуникације са гостом/ клијентом и • познаје најчешће комуникацијске конфликте и уме да примени технике успешне комуникације у решавању најчешћих комуникацијских конфликата са њима	• Комуникациони процес (пошиљалац – прималац, једносмерана и двосмерна, садржај и форма поруке) • Карактеристике вербалне и невербалне комуникације • Извори неспоразума у комуникацији (значења, нејасне и дупле поруке итд.) • Технике успешне комуникације: активно слушање, јасан говор, итд. • Специфичности комуникације са гостом/клијентом • Најчешћи комуникацијски конфликти са гостом/клијентом и њихово разрешавање	
Психологија опхођења са гостима	• Усвајање знања и развијање вештина значајних за опхођење са гостом/корисником услуга	• објасни и демонстрира особине угоститељског радника потребне за успешно обављање посла • објасни и демонстрира последице добре и лоше прве импресије коју угоститељски радник оставља на госта • објасни и демонстрира општа и специфична правила опхођења са гостима • објасни и демонстрира основне принципе продаје угоститељских услуга на примеру • опише и демонстрира на примеру како се ствара поверење код госта / клијента • разликује и објаси мотиве куповине који опредељују госта / корисника услуга	• Особине угоститељског радника (способности, особине личности, знања, вештине, мотивација, интересовања, ставови) из анализе и описа посла и радних задатака • Правила опхођења са гостима: комуникативност, одмереност, асертивност, срдачност, тактичност, љубазност, полетност, стрпљивост • Недискриминативност у раду са гостима/клијентом (у односу на расу, пол, веру, инвалидитет, сексуално опредељење итд.) • Основни принципи продаје угоститељских услуга: остваривање повољне атмосфере продаје, уважавање личности госта / клијента	

		• разликује врсте гостију/ корисника услуга с обзиром на својства и особености њиховог понашања	• Стварање поверења код госта / клијента • Мотиви за коришћењем услуга • Стварање одлуке о куповини-коришћењу услуга и опажање ризика • Врсте гостију/ корисника услуга: одлучан/ неодлучан, стрпљив/ нестрпљив, осећајан/ разуман, скроман/ разметљив, угодан/ неугодан итд.
Психологија рекламе	• Развијање свести о неопходности планирања маркетиншких стратегија у туризму и угоститељству	• познаје врсте промотивних средстава и уме да препозна њихове предности и слабости • зна основне психолошке принципе које треба да задовољи рекламна порука • познаје основне принципе деловања рекламе на циљну групу • самостално осмисли пример рекламе за задату циљну групу корисника	• Предмет, циљеви и улога оглашавања • Деловање рекламе • Психолошки услови оглашавања /рекламне поруке • Утицај ауторитета у куповини / коришћењу услуга • Слика производа / услуге • Реклама «Од уста до уста» • Врсте промотивних средстава, њихове предности и слабости

Назив предмета: **МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМУ И УГОСТИТЕЉСТВУ**
Годишњи фонд часова: **60 часова**
Разред: **трећи**
Циљеви предмета: - Оспособљавање ученика за успешне маркетиншке и продајне технике у области пружања услуга у туризму и угоститељству

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у маркетинг у туризму	• Упознавање ученика са појмом и етапама развоја маркетинга у туризму	• дефинише појма маркетинга; • разликује етапе развоја маркетинга; • објасни маркетинг оријентацију.	• Појам маркетинга; • Развој маркетинга; • Маркетиншка оријентација у сфери услуга.	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе:** Предмет се реализује кроз: • **теоријску наставу (60 часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Методе наставе:** Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатка, презентација израде радног задатка ,текстуално-илустративне методе. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. **Место реализације наставе** • Теоријска настава се реализује у учионици / кабинету **Оцењивање** У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. **Оцењивање наученог (сумативно)**
Туристичко тржиште и примена маркетинга	• Упознавање ученика са туристичким тржиштем (понуда и тражња)	• дефинише туристичко тржиште; • познаје специфичности туристичког тржишта; • објасни туристичку понуду и тражњу; • наведе карактеристике туристичке понуде и тражње; • на задатом примеру истражује тржиште; • образложи појам „здрава конкуренција“; • на задатом примеру примењује сегментацију тржишта	• Појам и особине туристичког тржишта; • Појам и специфичности туристичке понуде; • Појам и специфичности туристичке тражње; • Стратегија маркетинга у туризму; • Маркетинг методе истраживања тржишта; • Избор тржишта; • Сегментација.	
Инструменти маркетинг микса	• Оспособљавање ученика за примену инструмената маркетинг микса	• дефинише туристички производ; • наведе факторе креирања туристичког производа; • разликује фазе животног циклуса производа; • опише квалитетан туристички производ; • опише начин иновирања туристичког производа; • дефинише цену туристичког производа; • наведе и објасни факторе креирања цене; • разликује елементе промотивне политике; • разликује канале продаје; • познаје особине и значај добре локације; • примени инструменте на примеру путем презентације.	• Појам туристичког производа; • Фактори креирања туристичког производа; • Животни циклус производа; • Квалитет и иновирање туристичког производа; • Микс цене у туризму; • Микс презентације у туризму; • Директни и индиректни начини пласирања туристичког производа; • Инструменти маркетинг микса у сфери услуга - људи, процес и физички доказ; • Појам и значај локације.	
Понашање потрошача у процесу	• Упознавање ученика са понашањем потрошача у куповини	• дефинише факторе који утичу на понашање људи као потрошача;	• Основни фактори друштвеног окружења; • Понашање потрошача.	

куповине у туризму		• објасни основне фазе процеса одлучивања; • анализира основне ризике при куповини услуге.		Ученик се оцењује на основу: • усмене провере постигнућа, • писмене провере • практичног рада, • извештаји, • есеја **Оцењивање за учење (формативно)** Ученик се оцењује на основу: • посматрање, • контролне вежбе, • дијагностички тестови, • самоевалуација, • вршњачко оцењивања, • практичне вежбе **Препорука за реализацију:** • Посета стручним сајмовима и изложбама **Међупредметно повезивање** • Основе туризма и угоститељства • Економика туристичких и угоститељских предузећа • предузетништво
Истраживање туристичког тржишта и формирање маркетиншке базе података	• Упознавање ученика са основним техникама истраживања тржишта и базом података	• објасни поступак истраживања тржишта у реалном окружењу; • објасни начине формирања маркетиншке базе података; • наведе могуће проблеме у формирању базе података.	• Маркетинг - информациони системи и његови елементи; • Маркетинг истраживања.	

2.2.4.6. ЗАВРШНИ ИСПИТ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ПОСЛАСТИЧАР

Завршни испит је један од елемената система обезбеђивања квалитета стручног образовања. Полагањем завршног испита у средњем стручном образовању, појединац стиче квалификацију неопходну за учешће на тржишту рада. Завршним испитом по новом концепту се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном трогодишњем образовању, стекао стандардом квалификације прописана знања, вештине, ставове и способности, тј. главне стручне компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила.

У оквиру завршног испита ученик извршава **један сложени радни задатак**.

Оцењивање стручних компетенција врши се током реализације извођења практичних радних задатака. Радни задаци формирани су превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације посластичар.

За проверу прописаних компетенција, а на основу оквира за процену компетенција утврђује се листа радних задатака. Листу радних задатака за проверу компетенција и радне задатке припрема Центар у сарадњи са тимовима наставника.

Организација завршног испита спроводи се у складу са Правилником којим је прописан програм завршног испита за образовни профил посластичар. Завршни испит спроводи се у школским кабинетима, школским радионицама, угоститељским објектима или у другим просторима који испуњавају услове радних места за које се ученик образовао. Завршни испит за ученика може да траје највише један дан.

Провера прописаних компетенција спроводи се на основу листе стандардизованих радних задатака, која је саставни део Приручника . Стручно веће наставника стручних предмета школе бира радне задатке из Приручника и формира школску листу која ће се користити у том испитном року. Број понуђених радних задатака, за ученике једног одељења који полажу завршни испит, мора бити најмање 10% већи од броја ученика, уз услов да

ученици раде различите задатке. Ученик извлачи један радни задатак непосредно пред полагање завршног испита, без права замене. Уз радни задатак, ученик добија и одговарајуће прилоге. Процес израде радног задатка се састоји из **писаног дела**, **практичног извођења** и **презентације**. Након извлачења радног задатка, ученик приступа изради писаног дела. Писани део задатка је увод у практични део, састоји се из израде норматива и основне калкулације , и у оквиру њега постоји елиминационо питање (израда норматива).Сваком ученику се обезбеђују једнаки услови за обављање радног задатка. У опису сваког задатка задато је максимално време за његово извршење.

Након прегледа и вредновања писаног дела чланови комисије техником посматрања оцењују практично извођење. На крају комисија процењује презентацију ученика и процену евидентира у обрасцу. Време израде радног задатка контролишу сви чланови комисије. Уколико ученик није реализовао практично извођење у оквиру предвиђеног времена, прекида се извођење и комисија оцењује оно што је до тог тренутка урађено. Радни задатак оцењује се са највише 100 бодова. Успех на завршном испиту зависи од укупног броја бодова које је ученик стекао извршавањем целокупног радног задатка. Сваки члан испитне комисије у свом обрасцу за оцењивање радног задатка утврђује укупан број бодова.

Када кандидат извршењем радног задатка оствари просечних 50 и више бодова, сматра се да је показао компетентност. Уколико је просечан број бодова на радном задатку мањи од 50, сматра се да кандидат није показао компетентност. У овом случају оцена успеха на завршном испиту је недовољан (1). Бодови се преводе у успех.

2.2.5. ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТРГОВАЦ

2.2.5.1. СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Назив квалификације: Трговац
Сектор - подручје рада: Трговина - Трговина, угоститељство и туризам
Ниво квалификације: *III*
Сврха квалификације: Продаја и набавка робе.
Начин стицања квалификације:
Квалификација се стиче након успешно завршеног процеса образовања у средњој стручној школи.
Трајање:
Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје три године.
Начин провере:
Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на завршном испиту.
Заснованост квалификације:
Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.
Опис рада
Дужности - стручне компетенције:
-Припрема и организација процеса рада у продавници
-Набавка робе
-Складиштење и чување робе у приручном складишту продавнице
-Продаја робе
-Одржавање презентације робе изван продавнице

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
Припрема и организација процеса рада у продавници	Проверава исправност техничких уређаја продавнице Припрема средства за рад у продавници Контрола залиха Распоређивање и излагање робе на продајном месту
Набавка робе	Вођење евиденције о добављачима Набавка робе од добављача Требовање и израда поруџбенице на основу плана набавке и висине залиха робе у продавници Преузимање робе од добављача Припрема калкулације малопродајне цене производа
Складиштење и чување робе у приручном складишту продавнице	Вођење евиденције о роби у складишту Пријем робе – квантитативна и квалитативна контрола робе Распоређивање робе у складишту Обезбеђење одговарајућих услова за чување робе до продаје Контрола квалитета робе у складишту Прикупљање, сортирање и одлагање отпада (робе и амбалаже) Припрема робе за продају Допуњавање залиха
Продаја робе	Комуникација са купцем Пружање информација купцима о карактеристикама робе и начину употребе Непосредна продаја (нпр. мерење тражене количине робе) Наплата продате робе Паковање продате робе и испраћај купца Обављање рада на каси и контрола пазара Израда спецификације и уплата дневног пазара Евиденција и праћење продаје робе Утврђивање резултата продаје Спровођење послова снижења цена, промоција и акционих продаја у продавници Организовање и спровођење пописа робе – инвентарисање
Одржавање презентације робе изван продавнице	Припрема терена (избор локације, одабир објекта, позивање гостију, поставка експоната и пријем гостију) Представљање производа Вођење продајног разговора са гостима/купцима Сређивање простора/објекта након завршене презентације Израда месечног плана продаје - Достављање дневног, недељног и периодичног извештаја о спроведеним презентацијама

Екстремни услови под којима се обавља посао са стеченом квалификацијом:

нема.

Изложеност ризицима при обављању посла са стеченом квалификацијом:

нема.

Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за квалификацију ТРГОВАЦ је оспособљавање лица за припрему и организацију процеса рада у продавници, набавку робе, складиштење и чување робе, продају робе, одржавање презентације новог производа.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања запошљивости, усмерава да лица буду оспособљавана за:

примену теоријских знања у практичном контексту;
ефикасан рад у тиму;
преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
благовремено реаговање на промене у радној средини;
препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
примену сигурносних и санитарних мера у процесу рада;
примену мера заштите животне средине у процесу рада;
употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
припреми и организује процес рада у продавници	опише пословне функције које се обављају у продавници објасни радње неопходних за припрему продаје опише време и начин провере исправности техничких уређаја продавнице објасни улогу продавца у процесу продаје робе опише припрему продавца за рад са купцима наведе редослед послова припреме радног места објасни појам залихе робе у продавници разликује врсте и димензије асортимана робе у продавници објасни принципе распоређивања и излагања робе на продајном месту	провери исправност техничких уређаја продавнице по прописаној процедури припреми средства за рад за почетак рада са купцима израчуна потребне количине залиха обави контролу залиха припреми робу за продају распоређује и излаже робе на продајном месту обележи вредност робе	савесно, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове ефикасно организује време испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима испољи љубазност, комуникативност, спретност, ненаметљивост и флексибилност у односу

врши набавку робе	објасни садржај плана набавке и значај планирања набавке разликује начине снабдевања продавнице робом објасни начин вођења евиденције о добављачима разликује критеријуме за избор добављача	уговори набавку робе са добављачем поручи робу од добављача или из централног складишта самостално обради сва документа у вези са набавком - наруџбеница, требовање,	према купцима буде оријентисан ка клијенту односно купцу испољи позитиван однос према значају спровођења

	разликује врсте и фазе преузимања робе опише комисијски записник и његов значај у пословању продавнице објасни начин и сврху рекламације добављачима	пријемница, повратница, комисијски записник, бонификација спроводи поступак преузимања робе из централног складишта, од добављача и превозника спроводи по потреби поступак комисијског преузимања робе сачини са осталим члановима комисије комисијски записник састави калкулацију малопродајне цене подноси рекламацију добављачима у законом предвиђеним условима примени правила испуњавања, чувања и одлагања документације о пословању продавнице	„ISO“ стандарда, „HACCP“ стандарда, гранских и интерних стандарда, прописа о квалитету, произвођачких спецификација и трговинских узанси који важе у трговини испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности машина, уређаја и алата које користи при обављању послова набавке, складиштења и

обавља складиштење и чување робе у приручном складишту продавнице	објасни значај складишне функције у пословању продавнице разликује врсте складишта у оквиру трговинског предузећа објасни процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе разликује врсте докумената везаних за пријем и издавање робе из складишта наведе и опише послове који се обављају у приручном складишту продавнице објасни значај опреме и уређаја у складишту за очување квалитета робе и њеног коришћења наведе и објасни услове чувања различитих врста робе наведе принципе распоређивања и слагања различитих врста роба разликује губитке на роби наведе врсте амбалаже	планира одговарајућа робна места у складишту контролише испуњеност услова за чување робе у току складиштења спроводи поступак пријема робе у складиште самостално обради сва документа у вези са пријемом и издавањем робе у складишту - пријемница, отпремница, робне картице, лагер листа, комисијски записник самостално води одговарајућу електронску и штампану складишну евиденције и документације (КЕПУ и остала евиденција) изради спецификацију робе прати кретање залиха робе обавља послове припреме робе за продају, почев од распакивања робе па до њеног означавања распоређује робу у приручном складишту према правилима чувања	чувања робе, њеном манипулацијом и продајом испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима испољи позитиван и професионалан однос према поштовању свих законских одредби, нарочито одредби Закона о трговини и Закона о заштити потрошача.

продаје робу	објасни разлику између вербалне и невербалне комуникације са купцима објасни видове персонализације купаца разликује типове потрошача разликује продају групи од продаје један на један препозна потребе купаца	комуницира са купцем на начин који одговара типу потрошача, врсти робе и начину продаје робе купцима користи средства за рад у обављању свих фаза непосредне продаје робе купцима у продавници	

	објасни основне карактеристике класичног и савремених облика продаје наведе и објасни све фазе непосредне продаје робе у класичној и савременим продавницама разликује и објасни средства плаћања разликује и примени GS1 систем нумерације објасни систем касе као инструмента за обраду података о продаји разликује различите ознаке које носи роба у робном промету разликује и објасни атест, гарантни лист, техничко упутство, декларацију робе и елементе декларације повеже ознаке стандарда, гранских и интерних стандарда, прописа о квалитету, произвођачких спецификација и трговинских узанси са нивоом квалитета робе разликује врсте робе по намени, сировинском саставу и начину производње објасни карактеристике различитих врста робе (прехрамбена, текстилна, кожарска, хемијска, метална, дрвна, грађевинска, електротехничка) протумачи техничку документацију и упутство за употребу уређаја које продаје наведе санитарне и еколошке услове / прописе за чување и продају продају одговарајуће врсте робе разликује видове и органе, мере и облике заштите права потрошача у области квалитета робе и услуга у робном промету детаљно опише обавезе и одговорности трговца у примени прописа из области трговине на мало	мери робу пакује робу обавља благајничке послове испуњава обрасце и уплаћује дневни пазар обрађује документацију везану за продају робе решава рекламације купаца даје купцима информације о карактеристикама и начину употребе робе коју купац жели да купи комбинује информације које пружа купцимаса ознакама „ISO“ стандарда, „HACCP“ стандарда, гранских и интерних стандарда, прописа о квалитету, произвођачких спецификација и трговинских узанси са нивоом квалитета робе преноси купцима информације о документацији која прати робу у робном промету - атест, гарантни лист, техничко упутство, декларацији робе и елементе декларације прати и примењује одредбе Закона о трговинии Закона о заштити потрошача примењује одговарајуће санитарне и еколошке прописе у раду са различитим врстама робе користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова продаје	

одржава презентације робе изван продавнице	објасни промоцију као инструмент маркетинга у трговини наведе и кратко опише елементе промоционог миксау трговини анализира личну продају и њену улогу у промоцији производа објасни унапређење продаје и мере унапређења продаје кратко опише публицитет опише односе са јавношћу	планира презентацију робе – одабир места у продајном објекту, аранжирање ентеријера дела продајног објекта за презентацију, поставка узорака робе, позивање гостију реализује план презентације у погледу циља, робе, времена, простора и сл. презентује купцима карактеристике робе, водиса њима разговор и одговара на постављена питања о роби организује демонстрације, дегустације или	
	објасни промоцију продаје разликује начине комбиновања облика промоције објасни правила промоције односно презентације робе на терену.	поделу узорака робе сређује објекат након завршене презентације прати и анализира продају робе и трошкове презентације.	

2.2.5.2. ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета:		**Српски језик и књижевност**		
Годишњи фонд часова:		**105**		
Разред:		**први**		
Циљеви предмета:		Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику; Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању; Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога; Оспособљавање за ефикасно комуницирање; Упознавање књижевне уметности; Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа; Развијање хуманистичког и књижевног образовања на најбољим делима српске и светске културне баштине; Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности; Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности; Развијање трајног интересовања за нова сазнања.		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

Увод у проучавање књижевног дела	Увођење ученика у свет књижевног делаи књижевност као науку и уметност	разликује врсте уметности и њихова изражајна средства објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности увиђа разлику између усмене и писане књижевности разликује књижевне родове и врсте одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	Врсте уметности, подела уметности Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (105 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе**
			цветале тикве“) Драма као књижевни род: драмапо избору Процена остварености исхода - тест	Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина
Књижевност старог века	Упознавање ученика са митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама објасни универзалне поруке књижевности старог века	Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип… Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) Софокле: Антигона (одломак) Стари и Нови завет (текстови по избору) Процена остварености исхода	

Средњовековна књижевност	Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали именује ауторе и дела разуме поетику жанрова средњовековне књижевности лоцира обрађене текстове у историјски контекст објасни значај средњовековне књижевности за српску културу	Почеци словенске писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ Рад Ћирила и Методија Словенска писма и развој књижевног језика Најстарији споменици јужнословенске културе Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“ Процена остварености исхода - тест	**Оквирни број часова по темама** Увод у проучавање дела **(13 часова)** Књижевност старог века **(13 часова)** Средњовековна књижевност **(13 часова)** Народна књижевност **(13 часова)** Хуманизам и ренесанса **(10 часова)** Општи појмови о језику **(5 часова)** Фонетика **(10 часова)** Правопис **(10 часова)** Култура изражавања **(18 часова)**

Народна књижевност Хуманизам и ренесанса	Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, чувара моралног и националног кодекса Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницим аи књижевним делима	разликује лирске, епске и лирско-епске песме уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима упореди уметничку интерпретацију стварностии историјске чињенице наведе најзначајније представнике и њихова дела објасни значење појмова хуманизам и ренесанса наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе	Врсте народне књижевности Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ Ллирско-епске песме(по избору) Народне проза (бајка по избору) Кратке народне прозне врсте(избор) Процена остварености исхода Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери „Пакао“ (приказдела, одломак) Вилијам Шекспир: „Ромео иЈулија“ Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак) Процена остварености исхода	

Општи појмови о језику Фонетика	Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем Сстицање знањаиз области фонетике (фонологије) књижевног језика и способност и да се та знања примене у говору и писању	објасни функцију језика и појам језичког знака разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система правилно изговара гласове и акценте књижевног језика разликује гласовне алтернације	Место језика у људском друштву, битна својства језика,језик и комуникација Књижевни језик, језичка норма и стандардизација Језички систем и науке које се њиме баве Књижевни језици код Срба до 19. века Процена остварености исхода Фонетика и фонологија Гласови књижевног језика и њихов изговор Гласовне алтернације сугласника (звучних и безвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), самогласника (промена о у е и умекшаност сугласника, непостојано а, промена сонанта л у вокал о) и упрошћавање сугласничких група са правописним решењима Акценти књижевног језика Процена остварености исхода -тест	

Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	уме да се служи правописом примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом примени употребу великог и малог слова у складуса језичком нормом подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на –ов и –ин, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле…) Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању разликује функционалне стилове препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	Језичке вежбе Стилске вежбе Врсте функционалних стилова-основне одлике Разговорни функционални стил Књижевноуметнички функционални стил Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. Школски писмени задаци 4 x2+2 Домаћи задаци	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
Историја;
Грађанско васпитање/Верска настава.

Назив предмета:		**Српски језик и књижевност**		
Годишњи фонд часова:		**70**		
Разред:		**други**		
ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Барок, класицизам, просветитељство	Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности препозна на обрађеним делима одлике просветитељства објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности	Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности Молијер: „Тврдица“ Просветитељство у Европи и коднас Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића Доситеј Обрадовић: „Живот и прикључења“ (одломци) Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ (одломци) Процена остварености исхода	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планомрада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (70 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Барок , класицизам, просветитељство **(11 часова)**
Романтизам	Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике романтизма и њихова дела уочава и образлаже одлике романтизма изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредностидругих народа	Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) Пушкин: „Цигани“ (одломак) Хајне: „Лорелај“ или Ш. Петефи: „Слобода света“ Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад Значај 1847. године Петар Петровић Његош: Хуманистичко-филозофске мисли	

			„Горског вијенца“ (тумачење гномских израза по избору) Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ Ђура Јакшић: „На Липару“ Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор) Лаза Костић: „Santa Maria della Salute“ Процена остварености исхода	Романтизам **(15 часова)** Реализам **(15 часова)** Морфологија са творбом речи **(11 часова)** Правопис **(7 часова)** Култура изражавања **(11 часова)**
Реализам	Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	наведе представнике правца и њихова дела дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима тумачи уметнички свет и стваралачке поступкеу структури обрађених дела	Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) Балзак: „Чича Горио“ (одломципо избору) Гоголь : „Ревизор“ (одломак) Милован Глишић: „Глава шећера“ Лаза Лазаревић: „Ветар“ Радоје Домановић: „Данга“ Симо Матавуљ: „Поварета“ Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ Војислав Илић: „Сиво, суморно небо“ Процена остварености исхода	
Морфологија са творбом речи	Систематизовање знања о врстама речи, њиховим облицима и основним правилима грађења речи	одреди врсту речи и граматичке категорије употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом препозна просте, изведене и сложене речи препозна основне принципе творбе речи	Морфологија у ужем смислу Врсте речи Именске речи и њихове граматичке категорије Глаголи. Граматичке категорије глагола Прилози, предлози, везници, речце, узвици Основни појмови о извођењу речи Основни појмови о творби сложеница и полусложеница. Процена остварености исхода	

Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације) Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама које намећу књижевни текстови али су и део свакодневног живота примени одлике новинарског стила	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Школски писмени задаци 2x2+2 Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Грађанско васпитање/Верска настава

Назив предмета:	**Српски језик и књижевност**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Модерна	Упознавање са основним одликама модерне, представницима и њиховим делима	наведе одлике правца, представнике и њихова дела анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Одлике симболизма и импресионизма Шарл Бодлер: „Албатрос“ Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ Алекса Шантић: „Претпразничко вече“ Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор) или песма по избору Милан Ракић: „Долап“ или „Јасика“ В. П. Дис: „Можда спава“ или С. Пандуровић: „Светковина“ Б. Станковић: дело по избору Процена остварености исхода	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (64 часа)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** Модерна **(12 часова)** Међуратна књижевност **(12 часова)** Савремена књижевност **(8 часова)** Лексикологија **(7 часова)** Синтакса **(6 часова)** Правопис **(7 часова)** Култура изражавања **(12 часова)**
Међуратна књижевност	Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	наведе одлике праваца, представнике и њихова дела анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	Одлике међуратне књижевности и представници у светској и српској књижевности Тагоре: „Градинар“ (избор)“ Душан Васиљев: „Човек пева после рата“ Милутин Бојић: „Плава гробница“ Милош Црњански: „Сеобе I“ (одломак) Иво Андрић: „ Мост на Жепи“ или приповетка по избору Растко Петровић: „Људи говоре“ или И. Андрић: „Ex Ponto” Процена остварености исхода	

Савремена књижевност	Упознавање ученика са одабраним делима савремене књижевности	изнесе своје утиске о прочитаним делима савремене српске књижевности уочи одлике савремене књижевности на прочитаним делима уочи разлику између књижевног дела и његове интерпретације у филмској и позоришној уметности	Савремена српска књижевносту другој половини 20. века Савремена поезија - (по избору обрадити песму Васка Попе, Миодрага Павловића или Десанке Максимовић) Савремена проза - Иво Андрић: „Проклета авлија“ Савремена драма – Душан Ковачевић: драма по избору Процена остварености исхода	
Лексикологија	Упознавање ученика са основама лексикологије	препозна и одреди вредност лексеме наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона…	Синонимија Хомонимија Антонимија Полисемија Састав лексике српског књижевној језика Дијалектизми Архаизми и историзми Вулгаризми Неологизми Жаргонизми Термини Фразеологизми Евалуавија- тест	
Синтакса	Систематизовање знања о синтакси	одреди синтаксичке јединице у реченици препозна типове зависних, независних реченицаи напоредних конструкција	Синтаксичке јединице Основне реченичне и синтагматске конструкције Систем зависних реченица Систем независних реченица Напоредне конструкције	

Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	примени правописне знаке у складу са језичком нормом употреби интерпункцију у складу са језичком нормом примењује правописна правила у писању скраћеница	Правописни знаци Општа правила интерпункције у реченици Скраћенице Процена остварености исхода	

Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању Оспособљавање ученика да попуњавају администра-тивне обрасце у складу са језичком нормом и користе функционални адмистративни стил	износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању примени одлике административног стила примени вештину комуникације у ситуацијама везаним за струку	Лексичке вежбе Стилске вежбе Домаћи задаци Говорне вежбе Школски писмени задаци 2x2+2 Писање молбе, жалбе, биографије…	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Грађанско васпитање/Верска настава

Социологија са правима грађана

СТРАНИ ЈЕЗИК

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**			
Годишњи фонд часова:	**70**			
Разред:	**први**			
Циљеви предмета:	- Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.			
ЦИЉ	**ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:**	**ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)**	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме реченице, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, формуларима, ознакама, етикетама) разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људиXX века (из света науке и културе) Медији (штампа, телевизија) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (распрострањеност и примена)	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврдеи негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација ипотреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним

		СТРУЧНЕ ТЕМЕ Занимања , описи послова и задужења у домену трговине Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини Прибор и опрема за рад у трговини Пословни бонтон Мере одржавања хигијене и квалитета Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК** I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Tag questions* Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) *Yes/No* питања “*WH*” питања	Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање Слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења,формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компју-теру, декларације о производима, упутства за употребу и примену)			одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање на страном језику	употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодневне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје	- Директна и индиректна питања II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 5. Члан Обновити употребу одређеног и неодређеног члана Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 6. Именице Множина именица – обновити Изражавање припадања и својине – саксонски генитив Бројиве и небројиве именице 7. Заменички облици а) Заменице Личне заменице у функцији субјекта и објекта Показне заменице Односне заменице		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику иразмену краћих писаних порука	саставља кратак текст (мејл, писмо) о одговарајућој теми пише кратке поруке релевантне за посао (место и термини састанка) пише краћи текст о себи и свом окружењу попуњава формулар где сетраже опширнији лични и пословни подаци на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно поставља једноставна питања у вези са познатим темама из живота и струкекао и да усменоили писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама,време, датум)	б) детерминатори Показни детерминаотри Неодређени детерминатори Присвојни детерминатори 4. Придеви Обновити компарацију придева too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу Модални глаголи: *may can, must* Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно) *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) *used to* Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. Кондиционал први **ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Морфосинтаксички и фонетски садржаји** **Члан** Одређени и неодређени члан. Основна употреба. Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве. **Именица**		и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредо-вања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функцио-налну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације, попуњавање формулара, рачуна и др.административних паира

	напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку	Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*. Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*), скраћене именице (la foto, le foto), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на i (*la tesi, le tesi*).		(поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	на једноставан начин сажме и преприча садржај краћих текстова	**Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?)* Неодређене заменице (*ognuno* i *qualcuno*). **Придеви** Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* i *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*.		

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи,компакт диск, интернет итд.)	Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума. **Глагол** Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*. Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*.		
ЗНАЊЕ О ЈЕЗИКУ	препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација,прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије(именички и глаголски наставци, основни ред речи)	Партицип прошли и прошло свршено време Passato prossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuro anteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu,duetro*.		

		Синтакса Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложена реченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu*. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Именице** Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. **Детерминативи** Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) **Заменице** Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts* **Придеви** Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nicht so .....wie*		

		Бројеви Основни и редни бројеви **Предлози** Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном **Глаголи** Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола **Реченице** Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*) Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне. **РУСКИ ЈЕЗИК** **Реченица** Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор. **Именице** Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о береге/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане. Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя. Именице плуралиа тантум (рецептивно). Обнављање и систематизација основних именичких промена. **Заменице** Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие). **Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко обрађивати као лексику.** **Придеви** Промена придева Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худиший. Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл). **Бројеви**		

		Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу. **Глаголи** Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе. Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить). Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл). **Прилози** Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога. **Предлози** Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл). **Везници** Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл). **Реченични модели** **Субјекатско – предикатски односи** Реченицве са именским предикатом копуле: быть, стать, являться Его отец был врачом, а он станет инженером. Это утверждение является спорным. отсутство копуле Его брат токарь по металлу. Она сегодня весёлая. Он сильнее всех. **Објекатски односи** 1) директним објектом		

		Мы купили новый учбеник. Я не получил ответа. индиректним објектом Он их побдагодарил за помощь. Эта фотография напоминает о прошлом. Зависном реченицом Брат в письмьме сообщает, что он летом приедет к нам. **Временски односи** Реченице с одредбом изражене прилогом Я пришёл раншьше тебя. изражене зависним падежом Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов. **Начински односи** Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты. Она поёт красивее всех. **Узрочни односи** Реченице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи** Реченице с атрибутом у суперлативу А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом. у зависном падежу Я забыл тетрадь по русскому языку. **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал		

		Казивање времена avant de, quand **Казивање жеље, воље, намере** а) субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis Наставци именица и придева teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента -** објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **Шпански језик** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:**		

Назив предмета:	**СТРАНИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**други**

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме краће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици,на шалтеру) и правилно их користи	Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) Образовање (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Интересантне животнеприче и догађаји Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	. Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временскиходноса Давање и тражење информација и обавештења	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

		СТРУЧНЕ ТЕМЕ Занимања , описи послова и задужења у домену трговине Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини Прибор и опрема за рад у трговини Пословни бонтон Мере одржавања хигијене и квалитета Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику (телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.)	Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадањаи поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика.

		ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК I. РЕЧЕНИЦА Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Tag questions*	Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	Такозвана комуникативно интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико, зашто) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)	Индиректни говор а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)		циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	описује ситуације, причао дога ђајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине реагује учтиво на питања , захтеве, позиве, извињења саговорника	II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 4. Члан Обновити употребу одређеног и неодређеног члана Нулти члан уз градивне и апстрактне именице 5. Именице Множина именица – обновити Изражавање припадања и својине – саксонски генитив Бројиве и небројиве именице 6. Заменички облици а) Заменице Личне заменице у функцији субјекта и објекта Показне заменице Односне заменице б) детерминатори		Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са

ПИСАЊЕ	саставља краћи текст (мејл, писмо)у одређене личне и пословне сврхе (обавештење, уговарање, померање термина) пише краћи текст о фирми, пословању и персоналу пише извештај на основу белешки	Показни детерминаотри Неодређени детерминатори Присвојни детерминатори 4. Придеви Обновити компарацију придева too/not…enough/not as…(as)/…than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори		исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти,

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)	III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу Модални глаголи: *may can, must* Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно) *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања) *used to* Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will* Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. Кондиционал први **ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК** **Морфосинтаксички и фонетски садржаји** **Члан** Одређени и неодређени члан. Основна употреба. Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*. Одређени члан уз основне и редне бројеве. **Именица** Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*. Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*),		декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писмени задатак у сваком полугодишту.**
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације			

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко	аргументује свој став о медијском тексту смислено и сврсисходно користи изворе информација које су релевантне за струку и обављања посла	скраћене именице (la foto, le foto), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на i (*la tesi, le tesi*). **Заменице** Личне заменице у служби субјекта *(io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*). Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*) Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*). Показне заменице (*questo, quello*). Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?)* Неодређене заменице (*ognuno* i *qualcuno*). **Придеви**		

мишљење у вези са њима		Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono* i *bello*; неодређени придев *tutto*. Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)* Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве. Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*. Неодређени придеви *ogni* и *qualche*. Назив боја, морфолошке особености придева *viola*, *rosa*, *blu*, *arancione*. Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.		

		Глагол Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*. Садашње време модалних глагола *volere*, *dovere*, *potere*, *sapere*. Употреба глагола *piacere*. Партицип прошли и прошло свршено време Passato prossimo: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола. Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама. Предбудуће време (*Futuro anteriore*). **Прилози** Врсте прилога: за начин, место и време Прилошке речце *ci* и *vu*. **Предлози** Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davantu, duetro*. **Синтакса** Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano*? Сложена реченица: *Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scruvere e guocare con u mueu nupotu*. Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu*. **Лексикографија** Структура и коришћење двојезичних речника. Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање,		

		употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт саписаном литературом, електронским садржајима и сл. **НЕМАЧКИ ЈЕЗИК** **Именице** Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставака. Номинатив, генитив, датив и акузатив једнине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. **Детерминативи** Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) **Заменице** Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једнине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*		
		Придеви Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nicht so .....wie* **Бројеви** Основни и редни бројеви **Предлози** Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном **Глаголи** Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола **Реченице** Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*) Зависно сложене – узрочне (weil), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне **РУСКИ ЈЕЗИК** **Реченица** Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.		

		Именице Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у; о бepeгe/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на –а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане. Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя. Именице плуралиа тантум (рецептивно). Обнављање и систематизација основних именичких промена. **Заменице** Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие). **Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко обрађивати као лексику.** **Придеви** Промена придева Поређење придева типа: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худишй. Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл). **Бројеви** Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу. **Глаголи** Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе. Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить). Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл). **Прилози** Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину.		

		Поређење прилога. **Предлози** Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутској, просторној и узрочној одредби исл). **Везници** Најфреквентнији прости везници у независо сложеним и зависно слжоженим реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл). **Реченични модели** **Субјекатско – предикатски односи** Реченицве са именским предикатом копуле: быть, стать, являться Его отец был врачом, а он станет инженером. Это утверждение является спорным. отсутство копуле Его брат токарь по металлу. Она сегодня весёлая. Он сильнее всех. **Објекатски односи** директним објектом Мы купили новый учбеник. Я не получил ответа. индиректним објектом Он их побдагодарил за помощь. Эта фотография напоминает о прошлом. Зависном реченицом Брат в письмьме сообщает, что он летом приедет к нам. **Временски односи** Реченице с одредбом изражене прилогом Я пришёл раншьше тебя. изражене зависним падежом Они вернулись к вечеру (к трём часам). Я сегдона работал с пяти до семи часов. **Начински односи** Реченице са одредбом израженом прилогом Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты.		

		Она поёт красивее всех. **Узрочни односи** Реченице са одредбом израженом зависним падежом. Он не приехал в срок по болезни. **Атрибутивни односи** Реченице с атрибутом у суперлативу А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом. у зависном падежу Я забыл тетрадь по русскому языку. **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК** **Пасивне конструкције** est + партицип перфекта **Финалне реченице** са употребом pour + inf. **Питања:** Qui est-ce qui/que Qu'est-ce qui/que Que; **Индиректна питања** **Негација** pas du tout, non plus, personne **Казивање претпоставке** si + имперфект/кондиционал **Казивање времена** avant de, quand **Казивање жеље, воље, намере** субјунктивом б) инфинитивом Одредбе за време - дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis; **Поређење придева** **Одредбе за начин** **Изрази за меру и количину** une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл. Слагање времена - само са индикативом, и то: présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после) **Именичка група** Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту. les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis Наставци именица и придева		

		teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x **Глаголска група** **Субјунктив презента** - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. **Слагање партиципа перфекта са субјектом** **ШПАНСКИ ЈЕЗИК** **Именичка група** Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима. *Tráeme algún libro de García Márquez.* *Todas las mañanas, todo el mundo…* *Un muchacho cualquiera…* Морфеме типичне за мучки и женски род именица и придева *muchacho/muchacha* *actor/actriz* *trabajador/trabajadora* *generoso/generosa* као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода, violinista, cantante, interesante, verde… **Глаголска група** Облици индикатива: сва глагоска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту/говору. **Питања са упитним речима:** *Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.* **Индиректна питања** *¿ Sabes si ha llegado ?* *Pregúntale si ha cogido la tarjeta.* *Yo te pregundo que has comprado.* **Негација** *Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.* *¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.* *No me gusta esta película. – A mí tampoco.* **Хипотетичке реченице (први тип)** *Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa*. **Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу** *Un hombre grande / Un gran hombre.* **Казивање времена и одредбе за време** Дани у недељи, *mañana, ayer, pasado/próxumo, que vuene, durante, después de, antes de, cuando, hace…, dentro de…* *Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.*		

		¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que vuene, El domungo pasado, Saluó hacetreunta munutos… regresa dentro de una hora… **Поређење** *Más que, menos que, el/la más, tan…como*, *Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.* **Одредбе за начин** Прилози на *–mente* и прилошке конструкције *Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado*. **Изрази за меру и количину** Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos… *¿ Cuántos estuduantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta*. **Сложене реченице са инфинитивом (са модалним глаголима и финалне реченице)** *Quiero viajar.* *Lo hago para satisfacerte*. **Ортографија** Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику). Писање великог слова.		

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК**

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **трећи**

Циљеви предмета: Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) разуме глобално суштину нешто дужих разговора или	Свакодневни живот (генерацијски конфликтии начини превазилажења) Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро

	дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета	осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.
		СТРУЧНЕ ТЕМЕ Занимања , описи послова и задужења у домену трговине Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини Прибор и опрема за рад у трговини Пословни бонтон Мере одржавања хигијене и квалитета Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику	Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	разуме једноставније текстове(стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке разуме опис догађаја и осећања разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку	(телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Напомена:** **У трећем разреду трогодишње средње стручне школе нису предвиђени нови граматички садржаји. У настави се система-тизују и утврђују они граматички садржаји чије савладавање учени-цима представља посебну тешкоћу а који се у датој струци често користе.**		Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
ГОВОР Оспособљавањеученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике образложи краће своје намере, одлуке, поступке			учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информи-саности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	попуњава рачуне, признаницеи хартије од вредности напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалифи-кације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	идентификује различита гледишта о истој теми			одредити добру дидак-тичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору. **Предвиђен је по један писменизадатак у сваком полугодишту.**
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)	**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА** Српски језик и књижевност Социологија са правима грађана Одређени садржаји стручних предмета		

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Општи циљ предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном,афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви предмета :

Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;
Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
Проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбеиз корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходиманаставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховогорганизма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичуна здравље; Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичноми теоријском наставом од осталих ученика ; Због тога је физичко васпиатање, у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4 часа)** **мерење и тестирање (8 часова)** **практична настава (58часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе)за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); Трчање на 60 м и 100 м; Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; Вежбе растезања (број понављањаи издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретностии спортске игре; Аеробик;	
Усвајање знања, умењаи вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима;	Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама итлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове;	**АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице	

Атлетика; Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-	Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самосталноспроводи одређен програм физичке и спортске активности; Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи; Објасни да покрет и кретање, без обзира нато којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); Ужива у извођењу покрета и кретања; Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што	Вежбаање технике трчања на средњим стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000 m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљтехником увинућа Скок увис леђном ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА:** **ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомене: Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***1. Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** - вага претклоном и заножењем и спојено, одразом једне ноге колут напред; став на шакама, издржај, колут напред; два повезана премета странце удесно и улево; за **напредни ниво** премет странце са окретом за 180^0 и доскомом на обе ноге („рондат“) ***2. Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120	реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективе гимнастике, пориступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редоследњиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика –два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су

	успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	преноси у свакодневни живот; Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења.	цм; **за ученице** 110 цм: згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка ***3. Кругови*** **За ученике** /дохватни кругови/: из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. **За ученице** /дохватни кругови/: уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи ***4. Разбој*** **За ученике /**паралелни разбој/: из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек **За ученице /**двовисински разбој или једна притка вратила/: наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег, прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0 (одношка), завршити боком према притци. ***5. Вратило*** **За ученике** /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; коврtљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножење (зањихом). ***6. Греда*** **За ученице /**висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела	на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом; Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања; Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса; Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали; У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа ; **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања

Спортска игра(по избору);			(**напреднији ниво**: замахом у заножење) до упора чучећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) **7. Коњ са хватаљкама** **За ученике:** - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90^0 улево до става на тлу, леви бок према коњу. **Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре; Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу	ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова); Теоријских часова (2 у првом и2 у другом полугодишту); Атлетика (11 часова) Гимнастика: вежбе на справамаи тлу (12 часова); Спортска игра: по избору школе(12 часова); Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (11 часова). Пливање (10 часова); Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа у

Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.			претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре; Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање; Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебнообуку за непливаче).	току **школске године** организује: Два целодневна излета са пешачењем I разред до 12км (укупно у оба правца); II разред до 14 км (укупно у оба правца); III разред do 16 km(укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**70**
Разред:	**други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држањетела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења,планом рада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика Због тога је физичко васпиатање,у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности суод великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4 часа)** **мерење и тестирање (8 часова)** **практична настава (58часова)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Атлетика;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима; Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање	Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе)за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности; Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справамаи тлу које се уче (поседовати вештину) Детаљније описати правила спортске гранеза коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално	Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); Трчање на 60 м и 100 м; Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретности и спортске игре; Аеробик; **АТЛЕТИКА** У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; ***Трчања:*** **Усавршавање технике трчања накратке и средње стазе:** -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбаање технике трчања на средњим	

Спортска гимнастоика: (Вежбе на справама и тлу);	позитивног психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање;	спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Ученици ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима; Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту(лепота извођења, лепота доживљаја); Ученик ужива у извођењу покрета и кретања; Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препознаје нетолерантно понашање својих друговаи реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	стазама умереним интезитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000 m ученици. ***Скокови:*** Скок удаљкорачном техником. Скок увис леђном техника. ***Бацања:*** Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. **СПОРТСКА ГИМНАСТИКА:** **ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ** Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. ***Вежбе на тлу*** **За ученике и ученице:** из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножењем, издржај премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, премет странце у „слабију“ страну за **напредни ниво** премет напред упором ***Прескок*** **За ученике** коњ у ширину висине 120 цм; **за ученице** 110 цм: згрчка; разношка за **напредни ниво**: склонка и	реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективе гимнастике, пориступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује сена спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редоследњиховог садржаја. Садржај циклуса је: за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика –два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један.

	Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.		прескоци са заножењем ***3. Кругови*** **За ученике** /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. ***4. Разбој*** **За ученике /**паралелни разбој/: из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. **За ученице /**двовисински разбој, једна притка, вратило/: вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). ***5. Вратило*** **За ученике** /доскочно вратило/ - из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито ***6. Греда*** **За ученице /**висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90^0 усправ у успон, окрет за 180^0, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). ***7. Коњ са хватаљкама*** **За ученике:** - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном.	**<u>Начин остваривања програма</u>** Садржаји програма усмерени су на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање

Спортска игра(по избору); Физичка, односно спортска активност: у			**Школско такмичење (одељење, школа)**: актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. **За напредније ученике:** састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. **Минимални образовни захтеви:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** **Да ли треба рећи да се игра разликује од оне у првом разреду?** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. **Актив наставника, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање**	физичких способности ученика и постигнућа у спортскимиграма **<u>Минимални образовни захтеви</u>** **Атлетика :** трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. **Вежбе на справама и тлу:** **За ученике:** наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; **За ученице**: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) Теоријских часова (2 у првом и2 у другом полугодишту). Атлетика (13 часова) Гимнастика: вежбе на справамаи тлу (12 часова). Спортска игра: по избору школе (12 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). Пливање (10 часова). Провера знања и вештина (4 часа). **ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ** - Из фонда радних дана и за извођење редопвне наставе школа

складу са могућностима школе.				у току **школске године** организује: Два целодневна излета са пешачењем I разред до 12км (укупно у оба правца); II разред до 14 км (укупно у оба правца); III разред do 16 km(укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржајизлета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Назив предмета:	**Физичко васпитање**
Годишњи фонд часова:	**64**
Разред:	**трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Унапређивање и очување здравља; Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	Препозна везе између физичке активности и здравља; Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбеиз корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	Вежбе обликовања (јачања,лабављење и растезање); Вежбе из корективне гимнастике; Провера стања моторичких и функционалних способности;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планомрада и начинима оцењивања; Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитиво утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичуна здравље; Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; Због тога је физичко васпиатање,у овим школама, значајно за активнан опоравк ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности суод великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (4 часа)** **мерење и тестирање (6часова)** **практична настава (54 часа)** **Подела одељења на групе** Одељење се не дели приликом реализације;
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима; Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за за њихово усвајање; Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; Формирање	Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; Примени адекватна средства (изводи вежбе)за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности; Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама итлу) које - поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; Објасни због којих је карактеристика	Вежбе снаге без и са малимтеговима (до 4 кг.); Трчање на 60 м и 100 м; Трчање на 800 м ученице и 1000 мученици; Вежбе растезања (број понављањаи издржај у крајњем положају), Полигони спретности и окретностии спортске игре; Аеробик; ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА **РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** - Савладавање основних вежби: докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далековисоки скок, „маказице;	

Програм по избору ученика: Ритмичка гимнастика и народни плесови; Спортска игра(по избору); Рукомет;	позитивног психосоцијалних образаца понашања; Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; Повезивање моторичких задатака у целине; али без стварања крутих моторичких аутоматизама Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских	физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким,м односно спортским активностимаи правилном исхраном; самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?. Објасни да покрет и кретање, без обзира нато којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); Ужива у извођењу покрета и кретања; Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот	Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. Треба савладати најмање пет народних плесова. Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. **СПОРТСКА ИГРА (по избору)** Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. **РУКОМЕТ** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играчау одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре. Учествовање на разредним, школскими међусколским такмичењима. **ФУДБАЛ** Увежбавати основне техничке	Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективе гимнастике, приступ је индивидуалан. **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализујеу учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; Практична настава реализује сена спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). **Препоруке за реализацију наставе** Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редоследњиховог садржаја. **Садржај циклуса је:** за проверу нивоа знања на крају школске године – један; за атлетику – један; за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један за спорт по избору ученика –два; за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. **Начин остваривања програма** Садржаји програма усмерени су

Фудбал; Кошарка; Одбојка; Пливање;	елемената у цјелине: у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	Учествује на школском такмишењу и у систему школских спортских такмичења	елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу. Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. Правила малог фудбала. Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. **КОШАРКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. Правила игре и суђење. Учествовање на разредним и школским такмичењима. **ОДБОЈКА** Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским сад.жајима за основну школу Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре и суђења.	на:развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима**, не могу се одржавати као блок часови.** Настава се не може одржавати **истовремено са два одељења** ни на спортском терену ни у фискултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко фаспитање дозвољена је истовремена реализација часа **<u>Праћење, вредновање и оцењивање</u>** Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичкимом васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и

Борилачке вештине; Клизање, смучање;		**КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА** Екологија и заштита животне средине; Хемија; Ликовна култура; - Музичка култура	Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **ПЛИВАЊЕ** Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. **БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ** Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања, и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. **КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ** - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	постигнућа у спортскимиграма **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (5 часова) Теоријских часова (2 у првом и2 у другом полугодишту). Атлетика (10 часова) Гимнастика: вежбе на справамаи тлу (10 часова). Спортска игра: по избору школе(12 часова) Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (8 часова). Пливање (9 часова). Провера знања и вештина (6 часаова). Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђујен превенција.

;

МАТЕМАТИКА

Циљеви предмета:

Развијање логичког и апстрактног мишљења;
Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;
Разумевање функционалних зависности, њихово представљање и примена;
Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду.одишњи фонд часова: **70 часова**
Разред: **први**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Реални бројеви	Проширивање знањао скупу реалних бројева Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	разликује различите записе бројева из скупова *N, Z, Q*, и те бројеве приказује на бројној правој и поредиих. разликује основне подскупове скупа реалних бројева(N, Z, Q, I) и уочава релације N⊂Z⊂Q⊂R, I⊂R израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда користи калкулатор при израчунавању вредности бројевног израза одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси заокругли број на одређени број децимала одреди апсолутну и релативну грешку	Преглед бројева, операције са реалним бројевима Апсолутна вредност реалног броја Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања Апсолутна и релативна грешка	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (70 часова) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинетуза математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија **Реални бројеви:** садржаје о грешкама повезати са стручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења. **Пропорционалност:** користити што више конкретних примера из живота и струке (нпр. рачун мешања код легура). **Рационални алгебарски изрази:** тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и

Пропорционалност	Проширивање знањао пропорцијама и процентном рачуну Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	-израчуна одређен део неке величине -одреди непознате чланове просте пропорције -прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе -решава проблем који се односи на смешу две компоненте -препозна директну или обрнуту пропорционалност две величне , примени је при решавању једноставних проблема и. прикаже графички одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	-Размера и пропорција -Директна и обрнута пропорционалност -Прост сразмерни рачун -Рачун поделе и рачун мешања -Процентни и промилни рачун	алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима. **Геометрија: и**нсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. **Линеарне једначине и неједначине:** истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. Садржаје повезати са одговарајућим садржајима хемије, физике и примерима из свакодневног живота. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **Оквирни број часова по темама** Реални бројеви **8 часова** Пропорционалност **12 часова** Рационални алгебарски изрази **14 часова** Геометрија **14 часова** Линеарне једначине и неједначине **14 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**
Рационални алгебарски изрази	-Проширивање знања о полиномима -Разумевање поступка растављања полинома на чиниоце и одређивања НЗС и НЗД полинома	-сабира, одузима и множи полиноме примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацијиполинома растави полином на чиниоце одреди НЗД и НЗС полинома трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	Полиноми Растављање полинома на чиниоце НЗД и НЗС полинома Трансформације рационалних алгебарских израза	
Геометрија	Обнављање основних појмова у геометрији Проширивање знањао трогловима и четвороугловима	разликује основне и изведене геометријске појмове разликује међусобни однос углова (суседни, упоредни, унакрсни, комплементни, суплементни) наведе и примени везе између углова са паралелним(или нормалним крацима) наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла конструише значајне тачке трогла наведе својство тежишта наведе основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу разликује врсте четвороуглова и њихове особине наведе ставове о паралелограму и уме да их примени наведе особине специјалних паралелограма формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова	Геометријски појмови и везе између њих Троугао Значајне тачке троугла - Четвороугао Талесова теорема	

Линеарне једначине и неједначине	Проширивање знањао линеарној једначини, неједначини и функцији Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	дефинише појам линеарне једначине реши линеарну једначину примени линеарну једначину на решавање проблема реши једначину које се своди на линеарну једначину дефинише појам линеарне функције -прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију -реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења -реши систем линеарних једначина са две непознате	-Линеарна једначина и њене примене -Линеарна функција и њен график -Линеарна неједначина -Систем линеарних једначина	

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **70 часова**
Разред: **Други**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Тригонометрија правоуглог троугла	Разумевање основних тригонометријских функција и идентичности Оспособљавање за примену тригонометријских функција у практичним проблемима	дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција наведе тригонометријске идентичности и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30° , 45° , 60°) и са калкулатора прочита вредности за остале оштре углове и обрнуто (одређује оштар угао ако је позната вредност тригонометријске функције) примени елементе тригонометрије правоуглог троугла на решавање практичних проблема	Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу Вредности тригонометријских функција за углове од 00 , 300 , 450 ,600 , 900 Основне тригонометријске идентичности Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (70 часова) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија **Тригонометрија правоуглог троугла:** садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота. Поновити правила заокругљивања
Степеновање и кореновање	Проширивање знања о степеновању и кореновању Уочавање веза између степеновања и кореновања Овладавање поступком	наведе особине операција степеновања са целим експонентом и примени их у трансформацијама једноставнијих израза наведе особине операција кореновања и примени их у трансформацијама једноставнихизраза наведе особине операција степеновања са	Појам степена. Операције са степенима Степен са целим изложиоцем Запис броја у E (scientific) формату Појам корена. Операције са коренима Степен са рационалним изложиоцем Рационалисање имениоца разломка	

	рационалисања имениоца	рационалним изложиоцем и примени их у трансформацијама једноставнијих израза рационалише именилац разломка у једноставним случајевима		бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. **Степеновање и кореновање:** при проширивању скупа из кога је изложилац , нагласити перманентност особина степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. **Функција и график функције:** приликом обраде користити што више конкретних примераиз живота и струке. **Квадратна једначина и квадратна функција:** показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције. **Тела:** користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. **Низови:** низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно. Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. проблем сложеног интересног рачуна). **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **Оквирни број часова по темама** Тригонометрија правоуглог троугла **8 часова** Степеновање и кореновање **13 часова** Функција и график функције **6 часова** Квадратна једначина и квадратна функција **16 часова** Тела **12 часова** Низови **7 часова** За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је **8 часова.**
Функција и график функције	Упознавање основних својстава функција Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	наведе примере функција одреди знак, интервале монотоности, максимуми минимум на датом графику прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле и одреди минимум илимаксимум и средњу вредност зависне величине податке представљене у једном графичком облику представи у другом	Појам функције. Функције са коначним доменом Графичко представљање функције Читање графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела, график, дијаграм, круг) Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	
Квадратна једначина и квадратна функција	Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције	реши непотпуну квадратну једначину у скупу R наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R примени образац за решавање квадратне једначине одреди природу решења квадратне једначине растави квадратни трином скицира и анализира график квадратне функције(да прочита нуле функције, максимум или минимум, где расте, а где опада)	Квадратна једначина Образац за решавање квадратне једначине Природа решења квадратне једначине Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце Квадратна функција и њен график	
Тела **Низови**	Проширивање знања о телима Уочавање односа у простору Разумевање површине и запремине тела и примена на конкретне примере Упознавање са појмом низа Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	израчуна обим и површину фигура у равни разликује правилне полиедре израчуна површину и запремину коцке иквадра израчуна површину и запремину правилне шестоугаона призме и ваљка израчуна површину и запремину лопте одреди површину једноставних равних пресекатела препозна низ и да га настави (једноставнији примери) препозна аритметички низ, објасни шта су n и di израчуна тражени члан низа израчуна збир првих n чланова аритметичкогниза препозна геометријски низ,објасни шта су n и qi израчуна тражени члан низа израчуна збир првих n чланова геометријскогниза	Обим и површина фигура у равни Призме и врсте призми. Површина и запремина призме Површина и запремина коцке и квадра Површина и запремина правилне шестоугаона призме Ваљак. Површина и запремина ваљка Лопта. Површина и запремина лопте Једноставни равни пресеци тела Појам низа Аритметички низ Збир првих n чланова аритметичког низа Геометријски низ Збир првих n чланова геометријскогниза	

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **32 часа**
Разред: **трећи**

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Аналитичка геометрија у равни	Упознавање са координатном методом Разумевање зависности положаја праве и међусобног положаја две праве од коефицијената k и n Разумевање зависности положаја кружнице и међусобног положаја праве и кружнице од коефицијената у њиховим једначинама	примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина(3*3) израчуна растојање између две тачкеи обим троугла ако су дате координате његових темена разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други објасни положај праве у координатном систему у зависностиод коефицијената k и n одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца одреди једначину праве одређену датим двема тачкама примени услов паралелности две праве израчуна растојање тачке од праве преведе општи облик једначине кружнице у експлицитни одреди положај кружнице у Декартовом координатном систему и полупречник кружнице	Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између две тачке Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и експлицитни облик једначине праве Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца Једначина праве одређена двема тачкама Узајамни положај две праве Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве Једначина кружнице Узајамни положај праве и кружнице	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (32 часа) **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици или кабинету за математику **Препоруке за реализацију наставе** образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија **Аналитичка геометрија у равни:** истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве. Једначину кружнице обрадити у општем и канонском облику. **Елементи финансијске математике:** користитиштo више конкретних примера из живота. **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу; усмену проверу знања; писмену провера знања; тестове знања. **Оквирни број часова по темама** Аналитичка геометрија у равни**: 18 часова** Елементи
Елементи финансијске математике	Упознавање са основним елементима финансијске математике Уочавање разлике између простог и сложеног каматног рачуна Оспособљавање за примену стечених знањау свакодневном животу	примени каматни рачун од сто (време дато у годинама, месецима или данима) примени каматни рачун више сто и ниже сто објасни појам менице и на који начинсе употребљава примени прост каматни рачун на обрачунавање камате код штедних улога и потрошачких кредита покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру	Прост каматни рачун (каматни рачун од сто, више сто и ниже сто) Примена простог каматног рачуна (рад са меницама и са рачуном штедног улога, потрошачки кредити) Појам сложеног каматног рачуна	

				финансијске математике: **10 часова** За реализацију 2 писмена задатка са исправкамапланирана су **4 часа.**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Хемија;
Рачунарство и информатика.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				Професионална пракса	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		70				70

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ПРЕДМЕТА РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КОМЕРЦИЈАЛИСТА

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**

Годишњи фонд часова: **70**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;3.Развијање индивидуалног и националног идентитета;
Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 6.Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
7.Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	***ЦИЉ***	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Српска држава и државност	Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске	препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским	Српска државност у средњем веку. Српски народ и његови суседи у средњем веку. Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања

	државности. Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховогутицаја у процесу стварања српске државе. Разумевање међународног контекстау коме настаје и постојисрпска држава.	периодом; разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; наведе и упореди одлике српске државности у средњем и новом веку; уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје; објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних институција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, Балканским ратовима и Првом светском рату; изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	влашћу (XVI–XVIII век). Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. Развој државних институција. Развој уставности. Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и напредњачке). Положај Срба под османском и хабзбуршком влашћу у XIXи почетком XX века. Србија и Црна Гора у Балканским ратовима и Првом светском рату. Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар I Петровић, владика Петар II Петровић, књаз Данило Петровић, књаз Никола Петровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ Петар I Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	**Облици наставе:** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава. **Место реализације наставе:** Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. **Оцењивање:** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања. **Оквирни број часова по темама:** Српска држава и државност – 32 часа; Српски народ у југословенској држави – 18 часова; Достигнућа српске културе – 11 часова; Српски народ и Србија у савременом свету – 9 часова. **Препоруке за реализацију наставе:** структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре,

Српски народ у југословенској држави	Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања југословенске државе. Разумевање међународног контекстау коме настаје југословенска држава. Проширивање знања о одликама југословенске државе. Проширивање знања о положају српског народа у југословенској држави. Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. Сагледавање међународног положајајугословенске државе.	образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; уочи и разуме међународни положај југословенске државе; образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивањау Југославији.	Југословенска идеја и конституисање државе. Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и Октроисани устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. Отпор, устанак и грађански рат. Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. Југославија између истока и запада. Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској,Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко	садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта,музејске збирке), у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тогнарода, важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, посебно место у настави *историје* имају питања,

			Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација,
Достигнућа српске културе	Разумевање појма српског културног простора. Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. Сагледавање српске културе као дела европске културног наслеђа. Проширивање знања о највишим дометима и представницима српске културе. Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак. Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.	разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; упореди одлике српске културе различитих периода; објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; опише одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). Успон грађанске класе. Свакодневни живот сеоског и градског становништва. Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. Европски културни утицаји. Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, СаваТекелија, Петар II Петровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...). Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић…).	добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај илиаспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе штасе десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле,у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), да би схватио догађаје из прошлости, ученик требада их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, коришћење историјских карата изузетно је важно јер

Српски народ и Србија у савременом свету	Разумевање политичкихи економских односа у савременом свету. Сагледавање међународног положајаСрбије. Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима. Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.	идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; разуме место и улогу Србије у савременом свету; утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	Најутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. Геополитички положај Србије. Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН…). Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република Српска, Срби у дијаспори). Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, Интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност
Географија
Социологија са правима грађана
Грађанско васпитање
Верска настава
Музичка култура
Ликовна култура

Назив предмета:	**ХЕМИЈА**
Годишњи фонд часова:	**35**
Разред:	**први**
Циљеви предмета:	Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета; Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене; Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању; Развој хемијске научне писмености; Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду; Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку; Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мере заштите при хемијским незгодама у свакодневном животуи професионалном раду; Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду; Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад; Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу; Развој свести о сопственом знању и потреби за даљим професионалним напредовањем.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Структура супстанце	Разумевање корпускуларног концепта грађе супстанци Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	објасни електронеутралност атома разуме појам изотопа и примену изотопа разликује атом од јона зна симболе елемената и формуле једињења објасни узрок хемијског везивања атома објасни типове хемијских веза разликује јонску везу од ковалентне везе разликује неполарну од поларне ковалентне везе разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе разуме појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом супстанце зна квантитативно значење симбола и формула	Грађа атома, атомски и масени број. Релативна атомска маса Хемијски симболи и формуле Хемијска веза (јонска и ковалентна веза). Релативна молекулска маса	На почетку теме, ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава демонстрациони огледи **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у: одговарајућем кабинету специјализованој учионици учионици

Дисперзни	Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава Разумевање односа између квантитативног односа компоненти раствора и његових својстава Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	разуме да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци разликује дисперзну фазу и дисперзно средство објасни појам хомогене смеше објасни везу између величина честица раствора и врсте раствора зна појам и разуме примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида разуме утицај температуре на растворљивост супстанци израчуна масени процентни садржај раствора разуме појам количинске концентрације раствора	Дисперзни системи Растворљивост Масени процентни садржај раствора Количинска концентрација раствора **демонстрациони огледи:** припремање раствора познате количинске концентрације припремање раствора познатог масеног процентног садржаја **размена енергије између система и околине** растварање амонијум-хлорида и натријум-хидроксида у води	**<u>Препоруке за реализацију наставе</u>** неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика ново градиво обрадити увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским друштвеним наукама **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: усмену проверу знања писану проверу знања **<u>Број часова по темама</u>** Структура супстанце (5) Диспезни системи (3) Хемијске реакције (5) Хемија елемената и једињења (20) Хемијски аспекти загађивања животне средине (2)

Хемијске реакције	Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије Разумевање корпускуларног концепта у процесу одигравања хемијских реакција	разуме да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза разликује реакције синтезе и анализе напише једначине за хемијске реакције примени и користи знања из стехиометријског израчунавања на хемијским једначинама разликује егзотермне и ендотермне реакције зна факторе који утичу на брзину хемијске реакције разуме значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота објасни појам електролита разуме појам јаких и слабих електролита прикаже електролитичку дисоцијацију киселина, база и соли хемијским једначинама разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора	Хемијске реакције, хемијске једначине и квантитативни аспект хемијских реакција Топлотни ефекти хемијских реакција Брзина хемијске реакције и хемијска равнотежа Електролити и електролитичка дисоцијација киселина, база и соли pH вредност **демонстрациони огледи:** **кретање честица као услов за хемијску реакцију** /реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника/	

Хемија елемената и једињења	Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу Разумевање значаја и примене елемената, једињењаи легура у техничко-технолошким процесима	разуме периодичну промену својстава елемената у ПСЕ разликује метале, неметале и металоиде зна карактеристична својства неметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, фосфора, сумпора,хлора и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта наживи свет зна карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, као и њиховог ефекта на живи свет зна општа својства прелазних металаи њихових једињења и њихову примену у струци објасни процесе оксидације и редукције као отпуштања и примањаелектрона разуме шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулу препознаје практичан значај електролизе препознаје примере корозије у окружењу зна својства атома угљеника у органским молекулима познаје класификацију органских једињења (према структури и врсти хемијских веза) зна како хемијска својства зависе од природе хемијске везе зна хемијска својства органских једињења која имају примену у струци и свакодневном животу	Преглед и опште карактеристике елемената 17, 16, 15, 14.и 13. групе ПСЕ Преглед и опште карактеристике елемената 1. и 2. групе ПСЕ Опште карактеристике прелазних елемената и њихова практична примена Оксидо-редукциони процеси. Електролиза и корозија Угљоводоници – извор енергије Органска једињења са кисеоником: алкохоли, карбонилна једињења, карбоксилне киселине и естри Угљени хидрати Липиди Протеини. Ензими Витамини **демонстрациони огледи:** реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином дејство сирћетне киселине на предмете од бакра припремање пенушавих освежавајућих пића доказивање скроба раствором јода растварање скроба у топлој и хладној води згрушавање протеина лимунском киселином	

Хемијски аспекти загађивања животне средине	Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	разуме и објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи зна најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла разуме и објасни значај пречишћавања разуме значај правилног одлагања секундарних сировина	Загађивање атмосфере, воде и тла Извори загађивања Пречишћавање Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Екологија и заштита животне средине
Познавање робе

Назив предмета:	**ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**
Годишњи фонд часова:	**32 часа**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	Схватање односа човека и животне средине; Разумевање структуре екосистема и биосфере; Схватање концепта одрживог развоја; Упознавање са различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.

ТЕМА	*ЦИЉ*	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
Основни појмови екологије	Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	дефинише предмет истраживања и значај екологије објасни структуру екосистема објасни процесе који се одигравају у екосистему анализира међусобне односе организама у ланцима исхране објасни структуру биосфере анализира биогеохемијске циклусе у биосфери утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије Структура екосистема Процеси који се одигравају у екосистему Биодиверзитет Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). **Место реализације наставе** Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа. **Оцењивање** Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовање и учествовање у дебатама). **Оквирни број часова по темама** основни појмови екологије (5 часова) животна средина и одрживи развој (18 часова) еколошка култура (9 часова) **Препоруке за реализацију наставе** поштовање свих дидактичких принципа примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава) реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Животна средина и одрживи развој	Упознавање са изворима и врстама загађивања животне средине Разумевање концепта одрживог развоја Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине Постојање свести о последицама глобалних климатских промена	наведе изворе загађивања животне средине анализира врсте загађивања свог непосредног окружења процени последице загађивања животне средине објасни значај одрживог развоја наведе облике енергетске ефикасности наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама процени последице глобалних климатских промена	Извори загађивања животне средине Последице загађивања животне средине Заштита животне средине и одрживи развој Глобалне промене у животној средини и њихове последице	

Еколошка култура	Разумевање значаја одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора Схватање значаја правилне употребе производа Разумевање различитих утицаја наздравље човек	објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животноги радног простора разликује адитиве опасне по здравље објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине процени значај употребе биоразградиве амбалаже објасни начине и значај одлагања отпада анализира утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци,брзе хране и физичке активности на здравље човека	Уређење животног и радног простора Потрошачка култура Употреба ГМ хране Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Хемија
- Географија

Назив предмета:	**ГЕОГРАФИЈА**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**трећи**
Циљеви предмета:	Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука; Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи; Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије; Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва; Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света; Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету; Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју; Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењу и за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод	Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у системунаука разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе одреди место географије у систему наука објасни значај и практичну примену географских сазнања	Предмет проучавања, подела и место географије у систему наука	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **(32 часа)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици

Савремене компоненте географског положаја Србије	Проширивање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи Уочавње општих географских карактеристика сагледавањем сложених друштвено – економских процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави.	дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну објашњава на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње уочава предности и недостатке географског положаја Србије	Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије Савремене компоненте географског положаја Србије	**Препоруке за реализацију наставе** коришћење савремених електронских помагала, аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја коришћење информација са Интернета коришћење интерактивних метода рада коришћење географских и историјских карата, општих и тематских коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања **Оквирни број часова по темама** увод (2 часа) савремене компоненте географског положаја Србије (2 часа) природни ресурси Србије и њихов економско географски значај (7 часова) становништво и насеља Србије (6 часова) привреда Србије (6 часова) регионалне целине Србије(5 часова) Србија и савремени процеси у Европи и свету (4 часа)

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област одреди Планинску област и преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сливова, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске областиСрбије дефинише појам природне средине, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању дефинише: парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости	Рељеф Србије Клима, биљни и животињски свет (одлике и значај) Воде и водни ресурси, састав и карактер тла Заштићена природна добра у Србији и заштита, очување и унапређивање природе	

Становништво и насеља Србије	Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији Уочавање демографских проблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развој наше земље Формирање свестио неговању националног и културног идентитета Проширивање знања о насељима и факторима њиховог развоја Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система	опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије објасни кретање становништва и територијални размештај становништва у Србији укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике, објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке . дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај. дефинише појам миграција и разликује типове и видове миграција објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) разликује појмове: националног, етничког и културног идентитета изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну,верску и другу припадност објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији објасни радне миграције у евопске земње и именује државе и градове у којима има нашег становништва објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље именује државе и градове у којима живи наше становништво дефинише појам насеља објасни постанак, развој и размештај насеља Србије наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система	Антропогеографска обележја Историјско-географски континуитетнасељавања Србије Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) Миграције. Појам, значај, типови и видови Структура становништва: биолошка, економска, социјална,национална (етничка и верска) Демографски проблеми и популациона политика у Србији Постанак, развој и размештај насеља Србије Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена Постанак, развој и размештај насеља Србије Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена	

Привреда Србије	Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама Сагледавање потенцијала и могућности Србије за конкурентност у светској привреди	анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите утврди значај лова и риболова дефинише значај енергетике и рударства; наведе енергетске ресурсе и минералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије објасни појмове индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте саобраћаја и њихов значај направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефинише и наведе поделу туризма	Основне карактеристике привреде Србије. Пољопривреда, шумарство, лов и риболов Рударство и енергетика Индустрија: појам, подела, структура и значај Саобраћај и трговина Туризам	
Регионалне целине Србије	Стицање и проширивање географских знања о регионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике препозна на карти Србије границе Западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике покаже на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика лоцира на карти Србије границе Источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике препозна на карти Србије границе Јужног Поморавља и наведе његове природне и друштвене одлике потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	Војводина Шумадија и Поморавље (западно и велико) Западна Србија Старовлашко-рашка висија Источна Србија Јужно Поморавље Косово и Метохија	

Србија и савремени процеси у Европи и Свету	Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету који су услов за напредак свих земаља и народа Стварање реалне слике о Србији у светским размерамаи савременим међународним процесима	дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН дефинише појам глобализације и разликује политичке, територијалане, економске, културне и друге видове глобализације	Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама Европска унија - оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Предузетништво
- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета: СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **трећи**

Циљеви предмета: Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва
Развија способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;
Унапређује ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става;

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	схвати структуру и организацију друштва објасни улогу друштвених група с посебним освртом набрак и породицу схвати друштвену поделу рада објасни узроке друштвенограслојавања наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих разликује особености сеоског и градског становништва	Појам и елементи друштва Друштвене групе Брак и породица Друштвена подела рада Друштвено раслојавање Друштвене установе и организације Насеља и становништво	На почетку теме ученике упознати са циљевима иисходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (32 часа)** **Место реализације наставе** Теоријска настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања тестове практичних вештина **Оквирни број часова по темама** Структура и организација друштва **(8 часова)** Устав и правна држава у Србији **(4 часа)** Држава и политика **(6 часа)** Грађанин и његова права и слободе у Србији (**4 часа**) Култура и друштво **(6 часова)** Друштвене промене и развој друштва **(4 часа)**
Држава и политика	Упознавање са политикомкао вештином управљања друштвом Оспособљавање за демократско мишљење Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти Развијање знања о аутономији и локалној самоуправи	опише улогу политике у друштву објасни појам, развој и облике демократије разликује законодавну, извршнуи судску власт разликује удружења грађана иполитичке партије препозна идеолошке разликепартија и поделу на левицу, десницу и центар схвати изборни поступак и конституисање скупшине и влад разликује државне органе власти разликује аутономију и локалну самоуправу разуме функционисање локалне самоуправе	Политика - вештина управљања друштвом Појам и развој демократије Конститутивни елементи државе Подела власти Организације грађана Политичке партије Избори Скупштина Државни органи власти Облици аутономије Демократска локална самоуправа	
Грађанин и његова права и слободе	Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	схвати људска права и слободеи свој положај у друштву зна на који начин се штите права и слободе грађана	Политичке слободе и права грађанаЕкономске слободе и праваграђана Личне слободе и праваграђана Остале слободе и права грађана Заштита уставом арантованих права и слобода	

Устав и правна држава у Републици Србији	Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	схвати значај устава као највишег правног акта разликује устав од закона направи преглед развоја уставности у Србији уочи значај владавине права и правне државе зна основне одредбе Устава Републике Србије схвати функционисање правосудног система Републике Србије	Значење Устава Републике Србије Принципи уставност и законитости Уставни суд Редовни судови
Култура и друштво	Развијање знања о културним тековинама	уочи разлику и сличности између културе и цивилизације схвати настанак религије и религијског мишљења идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства разликује обичај и морал схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	Појам културе и цивилизације Религија Настанак религијског мишљења Монотеистичке религије Хришћанство Обичај и морал Уметност Масовна култура
Друштвене промене и развој друштва	Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва	идентификује друштвене промене зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости препозна друштвени развој формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	Појам и врсте друштвених промена Друштвена покретљивост Друштвени развој

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Историја

2.2.5.3. ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ /ВЕРСКА НАСТАВА**
Годишњи фонд часова: **35 часова**
Разред: **први**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА И ВЕРСКЕ НАСТАВЕ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ СТАЛИХ ОБРАЗОВНИХ ПРОФИЛА

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **трећи**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КУВАР

СТРАНИ ЈЕЗИК I

Назив предмета: **СТРАНИ ЈЕЗИК I**
Годишњи фонд часова: **32**
Разред: **трећи**

Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знањаи умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

Циљеви предмета:

***Специфични циљ**: Овај фонд часова омогућава ученицима, који се определе за страни језик (исти језик који се учи и као обавезан наставни предмет) као изборни предмет, да још боље утврде градиво, оснаже комуникативне компетенције и језичке вештине и створе једну солидну основу за даље учење језика.*

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за	разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби)	Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) Образовање (образовање за све,	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално,	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља
разумевање усменог говора	разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Историјски догађаји/личности из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадањаи недопадања Изражавање физичких сензација и потреба Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета	примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспекту употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

		СТРУЧНЕ ТЕМЕ Занимања , описи послова и задужења у домену трговине Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини Прибор и опрема за рад у трговини Пословни бонтон Мере одржавања хигијене и квалитета Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке Пословна комуникација у писменом и усменом облику на страном језику	Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке разуме опис догађаја и осећања разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку	(телефонирање, уговарање састанака, потврђивање или одбијање резервације или поруџбине, рекламације и др.) **ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ** **Напомена:** **У трећем разреду трогодишње средње стручне школе нису предвиђени нови граматички садржаји. У настави се систематизују и утврђују они граматички садржаји чије савладавање ученицима представља посебну тешкоћу а који се у датој струци често користе.**		нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама

ГОВОР Оспособљавањеученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике образложи краће своје намере, одлуке, поступке			учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњен образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			

ЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност, Социологија са правима грађана, Одређени садржаји стручних предмета

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Назив предмета:	**ЛИКОВНА КУЛТУРА**
Годишњи фонд часова:	**32**

Разред:	**трећи**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КУВАР

ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)

Назив предмета:	**ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**
Годишњи фонд часова:	**32**
Разред:	**трећи**

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ИСТОРИЈА ИДЕНТИЧАН ЈЕ НАСТАВНОМ ПЛАНУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА КУВАР

2.2.5.4. ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ РЕДМЕТИ

Назив предмета: ОСНОВЕ ТРГОВИНЕ

1. **ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	105					105

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Упознавање са значајем и улогом трговине као привредне делатности;
- Развијање знања о организационим облицима трговине;
- Развијање знања о тржишту и вези тржишта, трговине и транспорта;
- Развијање знања о основама пословања у трговини;
- Развијање знања о потреби и условима развоја и унапређења трговине.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1	Трговина као привредна делатност	12
2	Организациони облици трговине	45
3	Трговина и тржиште	18
4	Елементи и принципи процеса пословања у трговини	18
5	Развој и унапређење трговине	12

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Трговина као привредна делатност	• дефинише појам трговине • објасни значај трговине као привредне делатности; • објасни карактер рада у трговини; • анализира њене везе са другим привредним делатностима; • наведе и објасни функције трговине; • опише настанак и развој трговине као делатности; • наведе фазе у развоју трговине • идентификује факторе даљег развоја трговине.	• Трговина као делатност: – Појам трговине; – Значај трговине за произвођаче; – Значај трговине за потрошаче. • Карактер рада у трговини; • Учешће трговине у структури привреде; • Економске везе трговине са осталим привредним делатностима; • Функције трговине у привреди: – Општепривредне функције трговине; – Робне функције трговине; – Пословне функције трговине. • Настанак и развој трговине: – Услови за настанак трговине; – Фазе у развоју трговине; – Фактори даљег развоја трговине.
Организациони облици трговине	• разликује организационе облике трговине; • објасни појам, значај и карактеристике трговине на велико; • објасни функције и типологију трговине на велико; • наведе услове за обављање трговине на велико; • објасни организационе облике трговине на велико; • објасни перспективе трговине на велико; • објасни појам и значај трговине на мало; • опише приступ изучавању трговине на мало; • објасни пословне функције трговине на мало; • разликује врсте малопродаје према начину продаје; • опише растућу улогу трговине на мало у друштвено-економском развоју; • објасни место услуга у промету робе и њихов значај за кориснике; • наведе привредне организације које се баве пружањем трговинских услуга; • објасни појам, улогу и услове за обављање спољне трговине;	• Организациони облици трговине: унутрашња, спољна, на велико и мало – појам и функције; • Трговина на велико: – Појам и карактеристике трговине на велико; – Функције трговине на велико; – Типологија трговине на велико; – Три битна услова за обављање трговине на велико; – Значај трговине на велико; – Организација пословања трговине на велико; – Појава нових субјеката у промет на велико; – Перспективе трговине на велико. • Трговина на мало: – Основни приступи у изучавању малопродаје; – Појам и значај малопродаје; – Набавка и продаја робе у трговини на мало; – Основни субјекти у структури малопродаје – Растућа улога малопродаје у друштвено-економском развоју. • Спољна трговина: – Појам и улога спољне трговине; – Услови за обављање спољне трговине;

	• наведе носиоце спољнотрговинске делатности; • објасни све врсте спољнотрговинског промета; • наведе карактеристике трговинског и платног биланса; • објасни појам и значај царине и значај постојања царинске тарифе; • објасни постојање услуга у робном промету; • објасни врсте услуга у робном промету; • препознаје организације које се баве пружањем услуга у робном промету.	– Носиоци спољнотрговинске делатности; – Врсте спољнотрговинског промета; – Трговински и платни биланс; – Царина и царинска тарифа. • Услуге које се пружају у робном промету
Трговина и тржиште	• објасни повезаност трговине и тржишта; • разликује организационе облике тржишта; • објасни сегментацију тржишта; • објасни функционисање тржишта; • наведе традиционалне тржишне институције гросистичког типа; • објасни улогу конкуренције на тржишту и њене добре и лоше стране; • разликује облике нарушавања конкуренције; • објасни значај пословног морала и добрих пословних обичаја; • објасни важност пословног угледа у промету робе.	• Међузависност тржишта и трговине; • Појам и подела тржишта; • Сегментација тржишта; • Функционисање тржишта; • Појам и подела тржишних институција; • Традиционалне тржишне институције: • Стандардизоване тржишне институције: • Јединствено тржиште и конкуренција на тржишту; • Пословни морал и добри пословни обичаји; • Облици нарушавања конкуренције: – Монополски положај; – Нелојална конкуренција; – Шпекулације у промету; – Ограничавање тржишта. • Значај пословног угледа у промету робе.
Елементи и принципи процеса пословања у трговини	• наведе карактеристике кадрова у трговини; • разликује основна и обртна средства у трговини; • објасни разлику између утрошка и трошка у трговини; • наведе врсте трошкова у трговини; • објасни како се остварује приход у трговини; • опише начин калкулације цена; • објасни појам, израчунавање и значај ПДВ-а; • наведе све принципе који показују успешност пословања у трговини; • објасни суштину продуктивности рада у трговини; • објасни суштину економичности пословања у трговини; • објасни рентабилност пословања у трговини; • наведе показатеље пословања у трговини;	• Кадрови у трговини; • Пословна средства у трговини: – Основна пословна средства; – Обртна пословна средства. • Трошкови промета робе: – Појам, дефиниција и врсте трошкова промета робе; – Тенденција пораста трошкова промета. – Приход у трговини: – Калкулација цена у систему разлике у цени; – Калкулација цена у систему рабата. • Принципи пословања у трговини: – Продуктивност рада; – Економичност пословања; – Рентабилност пословања; – Додатни принципи и показатељи – Пословања.

Развој и унапређење трговине	• опише како се трговина развија у тржишној привреди; • објасни утицај концентрације понуде на развој трговине; • објасни утицај диверсификоване тражње на развој трговине; • објасни утицај канала продаје на развој трговине; • објасни утицај развоја маркетинга на развој трговине; • објасни утицај физичке дистрибуције на развој трговине.	• Развој трговине у тржишној привреди; • Утицај концентрације понуде на развој трговине: – Концентрација понуде у производњи; – Концентрација понуде у трговини. • Утицај диверсификације тражње на развој трговине; • Развој и померање утицаја у каналу продаје – Однос произвођач-трговина, конфликти и сарадња; – Развој и пораст утицаја малопродаје у каналу продаје. • Развој маркетинга у функцији развоја трговине; • Физичка дистрибуција, унапређење и рационализација у функцији развоја трговине.

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку наставне теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања.
Модули се реализују кроз теорију у учионици / кабинету.
Одељење се не дели на групе.
Препоручени број часова по модулима:

- Трговина као привредна делатност -12 часова
- Организациони облици трговине - 45 часова
- Трговина и тржиште - 18 часова
- Основе пословања у трговини -18 часова
- Развој и унапређење трговине; - 12 часова

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатака, презентација радног задатка, текстуално-илустративне методе, практичан рад ученика.
Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад, практичан рад.
Теоријски део наставе реализовати уз помоћ слика, шематских приказа, проспеката, модела, и видео презентација.
Модули се могу реализовати кроз искуства ученика из свакодневног живота, из праксе, анализом ситуација из појединих филмова-серија.
Одређене модуле реализовати у сарадњи са гостом предавачем који може бити: наставник, менаџер продавнице и сл.
Код модула Организациони облици трговине, по могућности организовати посету малопродајном објекту, како би ученици стекли увид у функционисање трговине и изглед малопродајног објекта. Садржаје предмета повезати са садржајем предмета Техника продаје и услуге купцима и стечено знање унапредити кроз праксу, на практичној настави односно учењу кроз рад. Користити акредитоване интернет сајтове везане за теме које се обрађују (поготово за теме: Начини организовања и функционисања трговине као привредне делатности,

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из: контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености исхода.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада.
Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. тимски рад, пројектна настава и слично, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Поред праћења остварености исхода, наставник прати и активност ученика на часу, домаће задатке, напредовање у односу на претходни период и формулише препоруке за даље напредовање ученика,
Кроз све модуле, активно радити на подизању свести ученика о одрживом развоју.

Назив предмета: ТЕХНИКА ПРОДАЈЕ И УСЛУГЕ КУПЦИМА

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	70	70	-	-	-	140
II	70	70	-	-	-	140

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање са основним облицима и начинима продаје;
- Развијање знања о значају елемената процеса рада у продавници;
- Упознавање са техником продаје робе у класичној продавници;
- Упознавање са савременим облицима и начинима продаје;
- Оспособљавање за обављање послова снабдевања продавнице робом;
- Развијање вештина попуњавања докумената у вези са набавком;
- Развијање знања о процесу непосредне продаје у савременим облицима продаје;
- Оспособљавање ученика за извршавање послова непосредне продаје;
- Развијање свести о значају пружања услугама купцима;
- Унапређивање знања о значају пружања сервиса потрошача.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: први

Ред.бр	НАЗИВ МОДУЛА	**Трајање модула (часови)**
1	Основни облици и начини продаје	40
2	Елементи процеса рада у продавници	44
3	Техника продаје робе у класичној продавници	56

Разред: други

Ред.бр	НАЗИВ МОДУЛА	**Трајање модула (часови)**
1.	Савремени облици продаје	12
2.	Техника снабдевања продавнице робом	32
3.	Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје	48
4.	Купац	48

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Основни облици и начини продаје	• објасни место и улогу трговине • наведе врсте трговине • образложи појам малопродаје; • наброји и објасни носиоце малопродаје • објасни појам и изглед продавница; • наведе врсте продавница; • разликује типове електронске малопродаје. • образложи развој м- трговине	• Појам и подела трговине; • Појам малопродаје; • Носиоци малопродаје; • Мали и независни детаљисти: – Уједињени ланци и корпорације; – Уговорни ланци; – Потрошачке кооперативе; – Државни трговински ланци. • Малопродајна мрежа: – Појам, изглед и врсте продавница – (класичне продавнице, самоизбор, самоуслуге, трговински центри, аутомати, лизинг-продаја, продаја робе у комисионој продавници, покретне продавнице) – Типови електронске малопродаје (ТВ или радио продаја, електронски киосци, е-трговина, м - трговина).
Елементи процеса рада у продавници	• познаје средства за рад у продавници; • користи средства за рад у продавници; • користи опрему у продавници; • разликује врсте робе; • разликује врсте и димензије асортимана; • објасни губитке на роби; • опише функцију амбалаже; • наведе врсте амбалаже; • објасни улогу продавца у процесу продаје робе; • разликује и примени вештине продавца.	• Средства за рад: – Опрема продавнице; – Врсте опреме (намештај, технички уређаји, инструменти за мерење робе, алат и прибор, средства унутрашњег транспорта и др.). • Роба: – Појам и подела; – Асортиман робе; – Губици на роби и поступци за спречавање; – Амбалажа (појам, функција и врсте). • Продавац: – Профил и улога продавца у процесу продаје; – Продајне способности и вештине продавца.
Техника продаје робе у класичној продавници	• објасни све радње неопходне за припрему продаје; • спроведе све радње неопходне за припрему продаје; • објасни све радње непосредне продаје у класичној продавници; • изведе све радње непосредне продаје у класичној продавници; • разликује врсте допунских услуга; • симулира допунске услуге купцима.	• Техника припреме продаје: – Припрема средстава за рад; – Припрема радног места продавца за рад; – Припрема продавца за рад. • Техника припреме робе за продају • Техника непосредне продаје робе у класичној продавници: – Чин купопродаје робе; – Редовне продајне услуге класичне продаје

		– (пријем потрошача, упознавање жеља потрошача, показивање робе потрошачу, помоћ потрошачу при избору робе, усмени споразум о купопродаји робе, мерење робе, обрачун износа за продату робу, наплаћивање, паковање робе, уручивање продате робе купцу и испраћај купца). • Допунске услуге: – Појам; – Врсте (давање упутстава купцима о начину употребе робе, посебно паковање робе, припрема робе за непосредну потрошњу, пружање услуга купцима у сервисима произвођача, пружање услуга купцима у сервисима продавница, on-line, комуникација).

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.

Модули се реализују кроз теоријску наставу – у учионици, специјализованој учионици или кабинету и вежбе – у учионици, специјализованој учионици или кабинету.

Приликом остваривања програма вежби одељење се дели на групе до 15 ученика.

Препоручени број часова по модулу у првом разреду:

- Основни облици и начини продаје: 40 часова
- Елементи процеса рада у продавници: 44 часа
- Техника продаје робе у класичној продавници: 56 часова

При реализацији модула, неопходно је да се наставник припреми да презентује ситуације, примере из домена рада трговине.

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Пре свега, користити активне облике наставе-интерактивна предавања (филм, искуства ученика у студијама случаја...), вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, симулације, текстуално-илустративне методе.

Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад, практичан рад. Такође, препорука је примена пројектне наставе, развијање вештина потребних за тимски рад - игра улога, вежбање вештина. Ученици у виду пројекта, могу самостално, или у пару представљати улогу и наступ продавца у процесу купопродаје, уз инструкције наставника.

Модули се могу реализовати кроз искуства ученика из свакодневног живота, из практичне наставе/ учења кроз рад, анализом ситуација из појединих филмова-серија.

Нагласак мора бити на развијању ставова (стицање самосталности и одговорности у обављању послова, развијање способности комуницирања и тимског рада, стицање и развијање радних навика и радне дисциплине...). У великој мери ослањати се на наставне садржаје из предмета Основе трговине и Пословна комуникација и, као и искуства стеченог на часовима практичне наставе/ учења кроз рад.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из:контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености исхода.

У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада.

Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. тимски рад, пројектна настава и слично, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Поред праћења остварености исхода, наставник прати и активност ученика на часу, домаће задатке, напредовање у односу на претходни период и формулише препоруке за даље напредовање ученика,

Кроз све модуле, активно радити на подизању свести ученика о одрживом развоју.

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Савремени облици продаје	• наведе облике савремене продаје; • објасни основне карактеристике савремених облика продаје. • наведе предности е- продаје и м- продаје • упореди савремене облике продаје • образложи предности вишеканалне продаје • анализира однос класичне и савремене продаје	• Самоуслуга; • Самоизбор; • Трговински центри; • Остали облици савремене продаје • м-продаја • е-продаја • Вишеканална продаја
Техника снабдевања продавнице робом	• разликује начине снабдевања продавнице робом; • симулира кроз вежбу, један од начина набавке • објасни поступак уговарања купопродаје; • наведе елементе купопродајног уговора; • изради сва документа у вези са набавком на основу задатих елемената; • разликује врсте и фазе преузимања робе; • састави комисијски записник о преузимању робе; • попуни књижно одобрење за повраћај робе; • објасни плаћање робе добављачу; • примени правила испуњавања, чувања и одлагања документације о пословању продавнице.	• Снабдевање продавнице робом; • Начини снабдевања продавнице робом; • Уговарање купопродаје: – Купопродајни уговор. • Документа у вези са набавком: – Упит; – Поруџбеница; – Отпремница; – Пријемница; – Фактура. • Појам, врсте и фазе преузимања робе; • Преузимање робе – Комисијски записник; – Књижно одобрење за повраћај робе. • Плаћање робе добављачу; • Правила испуњавања докумената, чување и одлагање документације о пословању продавнице.
Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје	• опише припрему особља продавнице за рад, продавнице за рад, средстава за рад у продавници и робе за продају; • спроведе припреме за рад у продавници; • обави припрему продавнице за рад, средстава за рад у продавници и робе за продају; • дефинише залихе робе у продавници; • израчуна потребне количине залиха на основу задатих елемената; • објасни значај асортимана за пословање продавнице; • разликује принципе и методе излагања робе; • дефинише непосредну продају робе;	• Припрема особља продавнице за рад; • Припрема продавнице за рад; • Припрема средстава за рад у продавници; • Припрема робе за продају; • Залихе робе у продавници; • Значај асортимана за пословање продавнице; • Излагање робе; • Процес продаје робе у продавници -непосредна продаја; • Фазе непосредне продаје робе – Улазак, кретање купаца и разгледање робе; – Информисање потрошача о роби и избору робе; – Мерење робе и обрачун новчаног износа; – Обрачун и наплата новчаног износа за продату робу; – Паковање продате робе.

	• опише фазе непосредне продаје робе у савременим облицима продаје; • демонстрира фазе непосредне продаје у савременим облицима продаје; • опише средства плаћања; • образложи благајничко пословање; • објасни систем касе као инструмента за обраду података о продаји; • објасни поступак за уплату дневног пазара; • испуни обрасце за уплату дневног пазара; • разликује врсте и задатке контроле; • дефинише инвентарисање; • разликује врсте и задатке инвентарисања; • опише фазе инвентарисања. • спроведе инвентарисање кроз симулацију на вежби	• Продаја робе за готовинска и безготовинска средства плаћања; • Благајничко пословање; • Систем касе као инструмент за обраду података о продаји; • Спецификација и уплата дневног пазара; • Контрола пословања продавнице – Врсте и задаци контроле; – Појам инвентарисања, врсте, задаци и значај; – Организација пописа и извештај о спроведеном инвентарисању.
Купац	• разликује потребе купаца; • препозна поједине профиле купаца; • објасни видове персонализације купаца; • симулира персонални контакт са купцем, на вежби; • успоставља и води он-лајн комуникацију; • презентује прилагођавање понуде купцима • дефинише појам услуга купцима; • разликује редовне и допунске услуге купцима; • опише развој лојалности и успостављање веза са купцима; • опише поступак мерења задовољства купаца; • препозна основне видове заштите потрошача; • спроведе поступак решавања рекламације; • дефинише сервис потрошача; • разликује задатке сервиса потрошача; • објасни маркетиншко – услужни аспект сервиса потрошача; • објасни трговинско – дистрибутивни карактер сервиса потрошача; • објасни логистички аспект сервиса потрошача; • наведе компоненте сервиса потрошача; • објасни значај сервиса потрошача. • презентује на конкретном примеру улогу сервиса потрошача	• Појам и врсте потреба купаца; • Профили купаца; • Рад са различитим профилима купаца; • Персонализација купаца: – Персонални контакти са купцима; – Персонализована пошта; – On-line комуникација; – Прилагођавање понуде роба и услуга купцима. • Појам и значај услуга купцима; • Редовне и допунске услуге купцима; • Развој лојалности и успостављање веза са купцима; • Мерење и значај задовољства купаца; • Задовољство купаца путем интернета; • Заштита потрошача; • Појам рекламације купаца; • Евиденција рекламација у продавници; • Решавање рекламација; • Појам и задаци сервиса потрошача; • Маркетиншко – услужни аспект сервиса потрошача; • Трговинско – дистрибутивни карактер сервиса потрошача; • Логистички аспект сервиса потрошача; • Компоненте сервиса потрошача; • Значај сервиса потрошача у функцији избегавања пропуштених продаја.

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.

Модули се реализују кроз теоријску наставу – у учионици, специјализованој учионици или кабинету и вежбе – у учионици, специјализованој учионици или кабинету.

Приликом остваривања програма вежби одељење се дели на групе до 15 ученика.

Препоручени број часова по модулу у другом разреду:

- Савремени облици продаје: 12 часова
- Техника снабдевања продавнице робом: 32 часа
- Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје: 48 часова
- Купац: 48 часова

При реализацији модула, неопходно је да се наставник припреми да презентује ситуације, примере из домена рада трговине.

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Пре свега, користити активне облике наставе-интерактивна предавања (филм, искуства ученика у студијама случаја...), вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, симулације, текстуално-илустративне методе.

Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад, практичан рад. Такође, препорука је примена пројектне наставе, развијање вештина потребних за тимски рад - игра улога, вежбање вештина. Ученици у виду пројекта, могу самостално, или у пару, представљати улогу и наступ продавца у процесу купопродаје, уз инструкције наставника.

Модули се могу реализовати кроз искуства ученика из свакодневног живота, из практичне наставе/ учења кроз рад, анализом ситуација из појединих филмова-серија и слично.

Нагласак мора бити на развијању ставова (стицање самосталности и одговорности у обављању послова, развијање способности комуницирања и тимског рада, стицање и развијање радних навика и радне дисциплине...). У великој мери ослањати се на наставне садржаје из предмета: основе трговине, основе пословања у трговини, маркетинга и пословне комуникације, а пре свега икуства стеченог на часовима практичне наставе/ учења кроз рад.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из:контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености исхода.

У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада.

Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. тимски рад, пројектна настава и слично, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Поред праћења остварености исхода, наставник прати и активност ученика на часу, домаће задатке, напредовање у односу на претходни период и формулише препоруке за даље напредовање ученика,

Кроз све модуле, активно радити на подизању свести ученика о одрживом развоју.

Назив предмета: ПОСЛОВНА КОМУНИКАЦИЈА

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		70				70

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање ученика са начинима и средствима интерне и екстерне комуникације;
- Развијање вештине комуникације у продаји;
- Упознавање са правилима пословног бон-тона;
- Оспособљавање за успешно обављање телефонског разговора
- Оспособљавање за правилно састављање е-маил порука;
- Развијање вештина за активно слушање и превазилажење конфликтних ситуација;
- Овладавање техникама продајног наступа;
- Оспособљавање за обављање продајног разговора;
- Развијање вештина из области пословне кореспонденције у робном промету.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: ПРВИ

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Увод у пословну комуникацију	12
2.	Писано пословно комуницирање	16
3.	Комуникација у трговини	24
4.	Продајне вештине и пословни бонтон	18

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Увод у пословну комуникацију	• објасни појам комуникација; • разликује врсте комуникације; • објасни разлику између вербалне и невербалне комуникације; • комбинује вербалну и невербалну комуникацију кроз конкретан пример; • разликује интерну од екстерне комуникације • разликује намену средстава комуникације • објасни карактеристике пословне комуникације • користи средства комуникације(телефон и е- пошта).	• Појам комуникација; • Врсте комуникација; • Вербална комуникација; • Невербална комуникација; • Интерна комуникација; • Екстерна комуникација; • Карактеристике пословног комуницирања; • Средства и начини комуницирања (телефон, интернет).
Писано пословно комуницирање	• објасни значај писаног пословног комуницирања; • користи технику куцања у алфанумеричком делу тастатуре; • користи технику куцања у нумеричком делу тастатуре; • изради пословна писма као најмасовнији вид писаног пословног комуницирања; • обликује пословна писма у разним формама; • разликује посебне видове писаног пословног комуницирања (пословни обрасци и прописани обрасци); • примењује правила коришћења E-mail-a; • напише и користи e-mail као брз начин комуникације са клијентима и сарадницима; • опише структуру која представља стандард у писању биографије; • изради CV и напише пријаву за посао; • обави основну кореспонденцију у робном промету	• Писано пословно комуницирање • Пословна писма • Обликовање пословних писама, форме пословних писама • Врсте пословних писама • Посебни облици писаног • пословног комуницирања • Директна пошта(директни маркетинг) • E-mail • CV, пријаве за посао • Пословна кореспонденција у робном промету- упит, понуда, поруџбина, уговори (елементи уговора), комисијски записник, рекламације, бонификације
Комуникација у трговини	• спроведе различите технике продајног наступа • разликује све фазе продајног разговора • примени фазе продајног разговора • разликује елементе разговора вођеног у личном контакту • прими и остави поруку преко телефона • уговори пословни састанак преко телефона • разликује типове потрошача • састави e-mail поруке различитих намена • препозна могуће баријере у комуникацији • превазиђе баријере у комуникацији на конкретном примеру	• Увод у продајни наступ и фазе процеса продаје • Технике продајног наступа • Фазе продајног разговора • Баријере у комуникацији • Методе решавања конфликтних ситуација • Уобичајени изрази који су прикладни за разјашњавање неспоразума • Типови купаца и комуницирање • Типови потрошача и реаговање на различите типове потрошача • Култура продаје, лични имиџ и наступ продавца

	• примени различите методе решавања конфликтних ситуација • понаша се у складу са општим правилима понашања продавца • користи функционалне фразе и изразе приликом телефонирања • састави и шаље електронску поруку	• Општа правила понашања продавца • Маркетиншки показатељи успешности комуницирања • Имиџ фирме као елемент комуницирања (Пословно даривање) • Телефонирање и електронска комуникација • Функционалне фразе и изрази који се користе приликом телефонирања • Симулација телефонског разговора • Електронска комуникација- правила за писање E-mail порука
Продајне вештине и пословни бонтон	• представи себе и своје предузеће • примени све научене вештине комуникације • примени правила за активно слушање • планира и припрема продајни разговор • разликује фазе продајног разговора • разликује општа правила понашања продавца • примени најважније продајне вештине • примени правила аргументације за купца • одговори на приговоре купца • прилагоди приступ купцу у зависности од типа потрошача • наведе фразе и изразе које треба избегавати у продајном разговору • објасни значај облачења као вид комуникације • упореди продају групи од продаје један на један • примени правила успешног преговарања • понаша се у складу са правилима пословног бонтона • објасни значај општеприхваћених правила понашања; • примењује пословну етику • прилагоди одевање врсти занимања (униформа или слободна варијанта) • објасни значај пословног стила који компанији доноси углед и поштовање	• Способности продавца • Вештине комуницирања • Продајне вештине • Вештине активног слушања и постављања питања • Вештина облачења (униформа лице компаније) • Вештина невербалне комуникације • Групна продаја • Правила пословног понашања (пословни бон-тон) • Понашање-манири • Ословљавање, обраћање, поздрављање • Пословни морал • Одевање • Бонтон- саставни део пословног стила

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.
Модули се реализују кроз вежбе у специјализованој учионици/кабинету.
Приликом остваривања програма вежби одељење се дели на групе до 15 ученика.
Препоручени број часова по модулу:

– Увод у пословну комуникацију: 12 часова

- Писано пословно комуницирање: 16 часова
- Комуникација у трговини: 24 часа
- Продајне вештине и пословни бонтон: 18 часова

Сви исходи се реализују кроз двочас вежби (по групама). Неопходан приступ интернету.
При реализацији модула ,неопходно је да се наставник припреми да презентује ситуације, примере из домена рада ученика.
Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Пре свега, користити активне облике наставе-интерактивна предавања (филм, презентације, искуства ученика, студијама случаја...), вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, игре улога, симулације, текстуално-илустративне методе.
Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. Такође, препорука је примена пројектне наставе, а неке од тема могу бити: симулација и демонстрација вештина комуникације, решавања конфликата и слично. Ученици у виду пројекта, могу самостално, или у пару представљати продајне вештине - задаци се могу поделити на основу избора различитих типова потрошача, или уз инструкције наставника.
Инсистирати на развоју вештина потребних за тимски рад кроз игру улога и вежбање вештина.
Код другог модула акценат је на практичним вештинама технике куцања и оспособљавање ученика за састављање и обликовање пословних писама као најмасовнијег облика писаног пословног комуницирања. Ослањати се на знања и вештине које су ученици стекли из рачунарства и информатике.
Користити специјализоване програме за технику слепог куцања;
Користити Notepad или одговарајуће софтвере за слепо куцање: SpeedKing, Typing MasterPro и сл.
Код трећег модула кроз игре улога, студије случаја и примере ситуација из живота (часови вежби) ученици уз инструкције наставника планирају и припремају продајни разговор, покушавају да прилагоде продајни наступ различитом типу потрошача. Ослањати се на предмет Основе трговине.
Ученике упознати са општеприхваћеним правилима понашања (пословни бонтон); како се примењује и негују пословна етика, и како да одржава коректне односе са потрошачима, клијентима и запосленима у компанији, што такође могу применити и додатно увежбавати и у реалним условима применити уз инструкције наставника/ ментора и инструктора на практичној настави, односно учењу кроз рад.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како развијају знања и вештине неопходне за добру пословну комуникацију, прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд.
Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваког реализованог модула. Сумативне оцене се добијају из тестова знања и тестова практичних вештина, домаћих задатака, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, презентација уз поштовање остварености исхода.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, игра улога, слично) може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Назив предмета: ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД:	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	Укупно
I	70	0	0	0	70

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање са основама познавања робе;
- Оспособљавање ученика за идентификацију производа и истицање значаја декларације робе и важности марке производа;
- Развијање знања о врстама прехрамбених производа и вредностима хранљивих састојака намирница;
- Развијање свести о неопходности примене санитарних и еколошких прописа у раду са храном;
- Упознавање са факторима који утичу на квалитет животних намирница;
- Развијање свести и знања о штетном утицају алкохола, кофеина и никотина на људски организам;
- Упознавање са текстилним сировинама и готовим производима;
- Развијање знања о кожи и производима од коже;
- Оспособљавање за разликовање квалитета, својстава и намене природних и вештачких материјала;
- Упознавање са врстама дрвета и производима од дрвета.

3. ТЕМЕ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

Разред: **Први**
Годишњи фонд часова: Теорија: **70 часова**;

ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА**
Основи познавања робе	• објасни појам, врсте и квалитет робе • објасни утицај појединих фактора на квалитет; • формулише декларацију робе • наведе елементе декларације; • препозна марку производа • одреди ко потврђује, а ко доказује марку производа.	• Појам и подела робе; • Квалитет робе и фактори који утичу на квалитет; • Декларација робе; • Марка производа.
Производи прехрамбене и дуванске индустрије	• објасни значај хигијене у раду са прехрамбеним производима; • наведе хранљиве састојке намирница и објасни њихов значај за људски организам; • наведе хранљиве састојке у појединим намирницама; • наведе поступке конзервисања појединачних намирница	• Хигијена у раду са прехрамбеним производима; • Састав и хранљива вредност прехрамбених производа (беланчевине, угљени хидрати, липиди); • Месо и производи од меса; • Млеко и производи од млека; • Риба и рибље прерађевине; • Јаја-састав, исправност и класификација;

	• објасни начине чувања различитих прехрамбених производа; • објасни поступак уклањања отпада у трговини прехрамбеном робом; • разликује врсте амбалаже за прехрамбене производе; • изабере амбалажу према врсти прехрамбеног производа; • наведе врсте производа од меса, млека и рибе; • објасни класификацију јаја; • разликује биљна уља и масти који се налазе на тржишту; • разликује житарице • наведе врсте и типове брашна; • разликује врсте хлеба и пецива и тестенина; • разликује врсте кондиторских производа и објасни њихове карактеристике; • наведе карактеристике шећера, меда и вештачких заслађивача; • разликује врсте воћа и производа од воћа; • разликује врсте поврћа и производа од поврћа; • наведе врсте алкохолних пића и објасни начине њиховог добијања; • разврста алкохолна пића по количини алкохола • објасни дејство кофеина, теина и никотина на људски организам; • наведе врсте кафе и чаја који се налазе на тржишту; • наведе карактеристике појединих зачина; • наведе карактеристике кухињске соли; • наведе врсте сирћета које се могу наћи на тржишту; • наведе врсте и сорте дувана и квалитет; • објасни штетна дејства конзумирања дувана и алкохола.	• Биљна уља и масти; • Житарице - пшеница, кукуруз и пиринач; • Брашно; • Пекарски производи; • Тестенине; • Кондиторски производи; • Шећер, мед и вештачки заслађивачи; • Воће и производи од воћа; • Поврће и производи од поврћа; • Алкохолна пића (врсте, подела, процеси добијања); • Пиво и вино; • Јака алкохолна пића и ликери; • Безалкохолна пића и минералне воде; • Кафа и чај; • Зачини, кухињска со и сирће; • Дуван и производи од дувана.
Производи текстилне и кожарске индустрије	• класификује врсте влакана према пореклу; • наведе својства памучних и ланених влакана; • објасни порекло вискозних влакана и наведе њихова својства; • упореди различита синтетичка влакна; • објасни појам предива и наброј врсте и карактеристике предива; • наведе врсте тканина и карактеристике које утичу на квалитет;	• Сировине текстилне индустрије – влакна –подела и карактеристике; • Природна целулозна влакна – памук и лан; • Природна протеинска влакна – вуна и свила; • Влакна од природних полимера – вискозна влакна; • Влакна од синтетичких полимера; • Предива – појам, врсте и карактеристике; • Тканине – подела и карактеристике; • Вунене тканине;

	• објасни својства вунених тканина; • наведе својства тканина од природне свиле; • класификује вискозне и синтетичке тканине према карактеристикама и намени; • наведе трикотажне производе; • наведе производе текстилне конфекције и материјале од којих се израђују; • разликује системе конфекцијских мера које се користе на тржишту; • наведе комадну робу и њена својства; • наведе врсте и објасни грађу тепиха; • повеже подне застираче машинске израде са техником њихове производње; • објасни разлику између техника израде чворованих и тканих тепиха; • наведе врсте и карактеристике природне и вештачке коже; • разликује врсте крзна; • наброји врсте обуће; • наведе ознаке величине обуће; • разликује врсте кожне галантерије; • разликује врсте кожне конфекције	• Тканине од природне свиле; • Тканине од вискозних и синтетичких влакана; • Трикотажни производи; • Текстилна конфекција; • Ознаке величине одеће, обележавање и декларисање текстилне конфекције; • Комадна роба (рубље за домаћинство, постељина и текстилна галантерија); • Текстилни подни застирачи – грађа и врсте; • Подни застирачи машинске израде; • Теписи ручне израде; • Кожа и крзно; • Обућа; • Ознаке величина обуће; • Кожна галантерија; • Кожна конфекција.
Дрво и производи од дрвета	• објасни грађу и својства различитих врста дрвета; • наведе и објасни карактеристике производа прераде дрвета; • објасни начине чувања дрвета и производа прераде дрвета; • разликује грађевинску столарију; • разликује врсте намештаја.	• Дрво — грађа и својства; • Производи прераде дрвета; • Готови производи од дрвета — грађевинска столарија и намештај

4. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.
Предмет се реализује кроз теоријску наставу у учионици при чему се одељење не дели на групе.
Препоручени број часова по темама је следећи:

- Основи познавања робе: 6 часова
- Производи прехрамбене и дуванске индустрије: 28 часова
- Производи текстилне и кожарске индустрије; 28 часова
- Дрво и производи од дрвета: 8 часова

Приликом реализације тема ослонити се на предзнања ученика из хемије. Препорука је да се наводе примери из праксе и искуства ученика, са посебним акцентом на сировине и производе које користе у свакодневном животу. Са наставницима практичне наставе, односно инструкторима учења кроз рад усагласити теме и исходе, како би ученици стечено знање потврдили и применили у реалним условима у трговини.
Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, текстуално-илустративне методе.
Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. Такође, препорука је примена пројектне наставе, а неке од тема могу бити у корелацији са практичном наставом/учењем кроз рад (промене у површу/ месу током чувања намирница у продавници, спречавање кварења намирница и слично).

5. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично) може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Назив предмета: ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД:	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	Укупно
II	70	0	0	0	70

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Оспособљавање ученика за идентификацију производа;
- Формирање става о значају декларације робе и марке производа;
- Развијање знања о врстама производа хемијске индустрије, њиховом значају;
- Развијање свести о могућим опасностима при раду са хемијским производима;
- Упознавање са особинама горива;;
- Развијање знања о грађевинским материјалима;
- Упознавање са особинама метала и њиховим разликама од других материјала;
- Овладавање појмом легура и њеним значајем у квалитету готових металних производа;
- Упознавање најзначајнијих производа металне индистрије који се користе у свакодневном животу;
- Развијање осноовних знања о елктротехничким производима;
- Развијање ззнања о књижарској роби.

3. ТЕМЕ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

Разред: **Други**
Годишњи фонд часова: Теорија: **70 часова**;

ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Производи хемијске индустрије	• разликује врсте средстава за прање и чишћење; • објасни карактеристике производа за прање и чишћење; • разликује парфимеријско – козметичке производе; • објасни карактеристике парфема; • објасни карактеристике средстава за негу коже, косе, ноктију, уста и зуба; • класификује пластичне масе према сировинама и намени; • објасни карактеристике природне и вештачке гуме; • разликује врсте проивода од гуме; • објасни карактеристике пнеуматика;	• Средства за прање и чишћење - квалитет и комерцијалне врсте; • Парфимеријско-козметички производи — сировине; • Парфеми; • Средства за негу коже; • Пудери и шминке; • Средства за негу косе; • Средства за негу ноктију; • Средства за негу уста и зуба; • Пластичне масе — сировине и класификација; • Производи од пластичних маса; • Подне облоге;

	• објасни карактеристике производа од стакла по врстама; • објасни карактеристике керамичких производа; • објасни карактеристике боја и лакова; • наведе правила заштите при раду са одговарајућим хемијским материјама; • еколошки одговорно уклања оштећене хемијске производе.	• Гума и производи од гуме; • Пнеуматици; • Чување гумених производа; • Стакло — састав, врсте и својства; • Керамички производи — врсте, састав, својства; • Боје и лакови; • Токсиколошки аспект хемијских средстава и еколошке мере у раду са њима.
Горива	• разликује врсте угља по хемијском саставу; • објасни начине складиштења угља; • објасни карактеристике нафте и наведе фракције настале њеном прерадом; • разликује гасовита горива; • објасни карактеристике гасовитих горива; • објасни еколошке утицаје горива .	• Угаљ, врсте, хемијски састав, својства и складиштење; • Нафта и производи прераде; • Гасовита горива.
Грађевински материјали	• разликује врсте конструктивних грађевинских материјала; • објасни карактеристике конструктивних грађевинских материјала; • разликује везивне материјале; • наведе својства везивних материјала; • разликује изолационе материјале према намени; • објасни својства изолационих материјала према намени.	• Конструктивни грађевински материјали; • Грађевински камен; • Опека; • Кровопокривачки материјали; • Бетон; • Везивни материјали — неоргански и органски; • Изолациони материјали — за хидро, термичку и звучну изолацију.
Производи прераде метала	• наведе поделу метала и њихова својства; • објасни шта су легуре , значај легурисања и врсте легура; • наведе металне полупроизводе (лимови, траке, цеви) и њихову употребу; • наведе производе од жице и њихову намену; • одреди материјале за израду алата , наведе поделу алата и његову намену; • класификује посуђе према материјалима израде и карактеристикама.	• Својства и подела метала; • Легуре; • Метални полупроизводи; • Метална галантерија; • Жичани производи; • Алати; • Метални кухињски прибор, посуђе и прибор за јело.
Електротехнички производи	• објасни својства електроинсталационих материјала; • објасни сврху електричних бројила и осигурача; • разликује расветна тела; • објасни начин рада и карактеристике електричних апарата за грејање и хлађење; • објасни намену различитих кућних апарата; • разликује врсте аудио и видео технике;	• Електроинсталациони материјал, електрична бројила, осигурачи; • Расвета; • Грејна и расхладна техника; • Кућни апарати; • Аудио и видео техника; • Одлагање електронског отпада.

	• објасни прописе о чувању и одлагању електронског отпада.	
Књижарска роба	• објасни својства папира; • разликује врсте папира; • разликује папирну конфекцију; • наведе врсте школског и канцеларијског прибора; • објасни карактеристике производа издавачке делатности.	• Папир — састав, квалитет и комерцијалне врсте, картони и лепенке; • Папирна конфекција; • Школски и канцеларијски прибор; • Производи издавачке делатности — књиге, часописи и новине.

4. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.

Предмет се реализује кроз теоријску наставу у учионици при чему се одељење не дели на групе.

Препоручени број часова по темама је следећи:

- Производи хемијске индустрије: 24 часа
- Горива: 5 часова
- Грађевински материјали: 9 часова
- Производи прераде метала: 10 часова
- Електротехнички производи: 16 часова
- Књижарска роба: 6 часова

Приликом реализације тема ослонити се на предзнања ученика из хемије и екологије и заштите животне средине. Препорука је да се наводе примери из праксе и искуства ученика, са посебним акцентом на сировине и производе које користе у свакодневном животу. Са наставницима практичне наставе, односно инструкторима учења кроз рад усагласити теме и исходе, како би ученици стечено знање потврдили и применили у реалним условима у трговини.

Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, текстуално-илустративне методе.

Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. Такође, препорука је примена пројектне наставе, а неке од тема могу бити у корелацији са практичном наставом/учењем кроз рад.

5. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика.

У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично) може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Назив предмета: ОСНОВЕ ПОСЛОВАЊА У ТРГОВИНИ

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД:	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	Укупно
II	70	0	0	0	70

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање са основним појмовима везаним за привреду;
- Образлагање места и улоге трговинског предузећа у робној привреди;
- Развијање знања о основним појмовима о економији трговинског предузећа;
- Оспособљавање ученика за самосталну израду калкулација у трговини;
- Сагледавање основних елемената организационе структуре трговинских предузећа;
- Упознавање са организацијом основних пословних функција предузећа

3. ТЕМЕ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

Разред: **Други**
Годишњи фонд часова: Теорија: **70 часова**;

ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА**
Појам трговинског предузећа	• објасни појам привреде и привредних делатности • разврста носиоце привређивања према броју, сложености и делатности • класификује привредне делатности • наведе карактеристике предузећа као основног носиоца привређивања • дефинише предузеће/привредно друштво; • класификује предузећа према величини, власништву и техничкој опремљености • одреди место трговинског предузећа у привреди • дефинише основне циљеве трговинског предузећа • наведе и објасни основне услове за оснивање трговинског предузећа • анализира основне разлоге за престанак рада конкретног предузећа из примера	• Појам привреде и привређивања • Подела носиоца привређивања према броју, сложености и делатности • Класификација привредних делатности код нас • Појам и подела предузећа • Подела предузећа према величини • Подела предузећа према техничкој опремљености • Подела предузећа према власништву • Подела предузећа према делатности и лоцирање трговинског предузећа • Појам трговинског предузећа • Дефинисање трговинског предузећа • Циљеви пословања трговинског предузећа • Карактеристике трговинског предузећа • Оснивање трговинског предузећа • Престанак рада трговинског предузећа.
	• Објасни појам средстава у трговинском предузећу	**Средства трговинског предузећа**

Основни појмови економике трговинског предузећа	• разврста средства трговинског предузећа • наведе и објасни изворе средстава трговинског предузећа • објасни разлоге ангажовања средстава као почетног облика улагања • дефинише трошкове у пословању трговинског предузећа • разврста настале трошкове у пословању трговинског предузећа • објасни појам калкулације • наведе елементе калкулације; • самостално изради калкулацију продајне цене • објасни разлику између појмова: остварени промет, укупан приход, добит; • објасни начин на који се остварених резултата трговинског предузећа расподељују • објасни појмове: продуктивности, економичности и рентабилности • предложи начин повећања продуктивности на једноставном примеру; • предложи начин повећања економичности на једноставном примеру • предложи начин повећања рентабилности на једноставном примеру	• Појам и подела средстава трговинског предузећа: основна, обртна и средства посебних намена **Извори средстава** • Сопствени туђи извори **Појам улагања** • Основни облици улагања • Ангажовање средстава **Трошкови** • Појам и подела трошкова • Трошкови основних пословних функција • Подела трошкова по местима и носиоцима • Реаговање трошкова на промене обима промета **Калкулација цена у трговини** • Појам калкулације и методи калкулације • Калкулација набавне цене • Појам разлике у цени • Калкулација продајне цене **Резултати пословања трговинског предузећа** • Остварени промет • Укупан приход • Добит • Расподела остварених резултата пословања • Праћење и поређење остварених резултата **Принципи пословања** • Продуктивност рада • Економичност • Рентабилност
Организација трговинског предузећа	• Формулише организациону структуру предузеће/привредног друштва • наведе елементе организационе структуре • изабере облике организационе структуре трговинског предузећа • опише начине организације пословних функција предузећа • процени начин организације пословних функција на предузећу, на примеру из праксе • опише у организације: набавне, продајне и складишне функције трговинског предузећа • аргументује значај праћења савремених трендова у пословању трговинског предузећа	• Предузеће као организациони систем • Дефинисање организационе структуре предузећа • Елементи организационе структуре • Најчешће примењивани облици организационе структуре у трговинском предузећу • Организација пословних функција предузећа • Организација набавне функције • Организација продајне функције • Организација складишне функције • Организација осталих пословних функција трговинског предузећа • Трендови у пословању трговинског предузећа (електронска трговина)

	• анализира савремене трендове (е-трговину) у пословању трговинског предузећа	

4. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања
Предмет се реализује кроз теоријску наставу у учионици. Одељење се не дели на групе
Препоручени број часова по темама:

- Појам трговинског предузећа: 14 часова
- Основни појмови економике трговинских предузећа; 40
- Организација трговинског предузећа: 16

При реализацији тема ,неопходно је да се наставник припреми да презентује ситуације, примере из домена рада трговине, повеже знање ученика из свакодневног живота са појмовима које ученици требају усвојити из овог предмета. Мотивисати их за самостални рад , нарочито у коришћењу информационо-комуникационих технологија у сврху стицања нових знања.
Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова.
Теме се реализују путем активно оријентисане наставе (филм, искуства ученика у студијама случајева, ако постоји могућност и пројектна настава), вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода) , рад на тексту, демонстративна метода, радионица...Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. При реализацији тема: *Основни појмови економике трговинског предузећа* и *Организација трговинских предузећа*, ослонити се на знање које су ученици стекли у претходној години, кроз наставу предмета Основе трговине. По могућности организовати посету малопродајном објекту, како би ученици стекли увид у функционисање различитих трговинских објеката.
Теме се могу реализовати кроз искуства ученика из свакодневног живота, из практичне наставе/учења кроз рад, анализом ситуација из појединих филмова-серија и слично.
Обрађене теме повезати са темама других стручних предмета и стечено знање унапредити кроз праксу на практичној настави/учењу кроз рад.
Подстицати ученике да користе акредитоване интернет сајтове везане за теме које се обрађују

5. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из: контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености исхода.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада.
Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. тимски рад, пројектна настава и слично, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Поред праћења остварености исхода, наставник прати и активност ученика на часу, домаће задатке, напредовање у односу на претходни период и формулише препоруке за даље напредовање ученика,
Кроз све теме, активно радити на подизању свести ученика о одрживом развоју

Назив предмета: МАРКЕТИНГ У ТРГОВИНИ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
II	105					105

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање са значајем и улогом маркетинга у трговини
- Усвајање концепта маркетинга као начина размишљања у пословању
- Развијање знања о тржишту, сегментацији и истраживању тржишта
- Упознавање са инструментима маркетинг микса
- Развијање знања о понашању потрошача
- Упознавање са појмом и развојем међународног маркетинга

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: други

Ред.бр	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Маркетинг и тржиште	15
2.	Инструменти маркетинг микса	65
3.	Понашање потрошача у процесу куповине	15
4.	Међународни маркетинг	10

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Маркетинг и тржиште	• дефинише појам маркетинга • објасни улогу маркетинга у савременом пословању и његову повезаност са другим наукама • опише повезаност маркетинга са осталим функцијама предузећа • наведе основне појмове о тржишту • објасни сегментацију тржишта • аргументује значај и сврху истраживања тржишта • разликује и објасни методе и изворе прикупљања података	• Маркетинг-настанак и развој, појам, значај и улога • Повезаност маркетинга са другим наукама • Место и улога маркетинга у организационој структури предузећа • Тржиште-појам, предмет, циљ и значај • Сегментација тржишта- појам, сврха, тржишни сегменти, стратегије наступа на тржишту • Истраживање тржишта – циљ, значај, извори и методи прикупљања података
Инструменти маркетинг микса	• разликује инструменте маркетинг микса • кратко објасни инструменте маркетинг микса са аспекта потрошача (вредност, трошак, погодност и комуникација) • објасни специфичности примене инструмената маркетинг микса у трговини и на једноставном примеру примени инструменте маркетинг микса • објасни производ као инструмент маркетинг микса • дефинише појам асортимана, • објасни значај и димензије асортимана • опише начине комбиновања основних димензија асортимана • разликује стандардне од модних асортимана • наведе основне критеријуме за селекцију асортимана • кратко опише фазе животног циклуса производа • дефинише појам трговинске марке и објасни њену улогу и значај • дефинише услуге у трговини и класификује их • објасни сврху комбиновања нивоа услуга и цена • дефинише политику набавке • анализира значај сарадње трговине и произвођача • објасни цену као инструмент маркетинг микса • разликује факторе који утичу на политику цена • опише међузависност нивоа цена, обима продаје и висине трошкова • опише улогу цене у односу на конкуренцију	• Инструменти маркетинг микса • Специфичности инструмената маркетинг микса у трговини • Производ у трговини - појам, врсте и основне компоненте Појам, значај и димензије асортимана у трговини – Специфичности у формирању асортимана у трговини – Комбиновање основних димензија асортимана – Потрошачи као полазна и завршна тачка у формирању асортимана – Потреба за стандардним и модним асортиманом • Критеријуми за селекцију асортимана у трговини • Животни циклус производа у трговини • Трговинска марка као инструмент маркетинг микса у трговини - појам и значај трговинске марке • Продајне услуге у систему маркетинга • Набавна функција и њен значај у маркетингу трговинских предузећа • Фактори набавне политике у трговини • Неопходност сарадње трговине и произвођача у свим сегментима понуде • Појам и значај цена као инструмента маркетинга трговинског предузећа • Фактори политике цена • Двострука усмереност у политици цена (политика цена према добављачима и према купцима)

	• наведе и објасни психолошке аспекте у политици цена • разликује начине диференцирања и прилагођавања цене робе • увиди улогу цене у функцији остваривања лојалности потрошача • наведе и кратко објасни потрошачке кредите и друге облике безготовинске продаје • објасни утицај инфлације и дефлације на формирање цена • опише дистрибуцију као инструмент маркетинг микса • анализира значај локације продајних и складишних објеката • наведе факторе који утичу на избор микролокације • опише везе маркетинг канала и трговине • наведе и објасни најважније факторе у избору маркетинг канала у трговини • објасни везу између канала набавке и канала продаје трговинског предузећа • објасни суштину логистике и њено место у маркетинг миксу • разликује савремене логистичке концепте • дефинише промоцију као инструмент маркетинг микса трговинског предузећа • наведе и кратко опише елементе промоционог микса у трговинском предузећу • опише личну продају и њену улогу • објасни унапређење продаје и мере унапређења продаје • објасни публицитет • дефинише и објасни економску пропаганду • опише односе са јавношћу • опише промоцију продаје • разликује начине комбиновања облика промоције • дефинише циљеве и принципе економске пропаганде у трговини • увиди разлику институционалне и пропаганде производа • разликује пропагандна средства и пропагандне медије	• Однос нивоа цена, обима продаје и висине трошкова пословања • Цена као фактор конкуренције на тржишту • Психолошки аспекти у политици цена • Диференцирање и прилагођавање цена у трговини • Цена у функцији остваривања лојалности потрошача • Потрошачки кредити и остали облици безготовинске продаје • Појам инфлације и дефлације и њихов утицај на цене • Појам и улога дистрибуције као део маркетинг микса у трговини • Локација као инструмент маркетинг микса у трговини • Најважнији фактори у избору канала маркетинга у трговини • Повезаност и међусобна условљеност канала набавке и канала продаје трговинског предузећа • Избор канала набавки у трговини на мало • Избор директних канала снабдевања у малопродаји • Појам и значај логистике у трговини • Место логистике у маркетинг миксу • Суштина логистичког процеса • Савремени логистички концепти – Сервис потрошача • Појам и значај промоције као инструмента маркетинга трговинских предузећа • Елементи промоционог микса – Лична продаја – Унапређење продаје – Публицитет – Економска пропаганда – Односи са јавношћу – Промоција продаје • Комбиновање основних облика промоције у трговинском предузећу • Анализа и контрола успешности промоције у трговинским предузећима • Облици директног маркетинга • Дигитални маркетинг, појам и значај

	• опише анализу и контролу успешности економске пропаганде • упореди и примени облике директног маркетинга • опише нове тенденције у развоју маркетинга у трговини • анализира значај дигиталног маркетинга у трговини	
Понашање потрошача у процесу куповине	• објасни разлику између купца, корисника и потрошача • објасни основне факторе окружења који су од утицаја на понашање потрошача • класификује и објасни мотиве тражње и куповине • наведе и објасни типове понашања у куповини • разликује фазе у процесу доношења одлуке о куповини	• Дефинисање понашања потрошача (купац, корисник, потрошач) • Основни фактори окружења који утичу на потрошаче (демографски, географски, економски, социолошки, психолошки) • Мотиви тражње и куповине • Класификација мотива (мотивациона истраживања) • Типови понашања у куповини (рутинско, ограничено, екстензивно) • Фазе процеса одлучивања о куповини
Међународни маркетинг	• дефинише значај међународног маркетинга • објасни детерминанте међународног пословног окружења • објасни значај прилагођавања инструмената међународног маркетинг програма локалним условима страних тржишта • изради план наступа сопственог производа у конкретној земљи	• Међународни маркетинг – специфичности • Детерминанте међународног пословног окружења: политичке, правне, социо-културне • Како ући на страно тржиште? (циљеви, методе, избор оптималне стратегије за улазак на међународно тржиште) • План наступа: избор одређеног производа и конкретне земље и показатељи пословања

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.

Предмет се реализује кроз теоријску наставу у учионици.

Препоручени број часова по модулима је следећи:

- Маркетинг и тржиште (15 часова)
- Инструменти маркетинг микса (65 часова)
- Понашање потрошача у процесу куповине (15 часова)
- Међународни маркетинг (10 часова)

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, текстуално-илустративне методе.

Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. Пре свега, користити активне облике наставе-интерактивна предавања (филм, искуства ученика у студијама случаја...), вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, симулације, текстуално-илустративне методе. Приликом реализације модула ослонити се на предзнања ученика из предмета: Основе трговине, пословна комуникација и техника продаје и услуге купцима

При реализацији модула неопходно је да се наставник припреми да презентује ситуације, примере из домена рада трговине.

Ученици у виду пројекта, могу самостално, или у пару представљати инструменте маркетинг микса- задаци се могу поделити на основу избора асортимана трговинских производа који ће се обрађивати и ученици их могу и самостално обрађивати, уз инструкције наставника.
Препорука је да се приликом обраде модула, користи искуство ученика које су стекли на практичној настави у трговинским објектима и да се ученици охрабрују да уочавају инструменте маркетинг микса који су најзаступљенији у наведеним објектима.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености исхода.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, бизнис план) може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Назив предмета: КОМЕРЦИЈАЛНО ПОЗНАВАЊЕ РОБЕ

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД:	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	Укупно
III	64	0	0	0	64

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Унапређивање знања о појму робе и њеним основним својствима
- Оспособљавање за разумевање значаја континуиране контроле квалитета робе и метода те контроле
- Оспособљавање за разумевање веза које у реалним условима постоје између нивоа, века и функција квалитета
- Упознавање са различитим ознакама које роба носи у робном промету
- Развијање знања о важности исправа које прате робу у робном промету
- Упознавање са различитим стандардима, којима се регулише производња и промет робе
- Развијање знања о прописима, којима се регулише производња и промет робе
- Упознавање ученика са значајем амбалаже за очување квалитета робе у току манипулације
- Усвајање правила и прописа у вези заштите права потрошача и контрола њихове примене
- Овладавање правилима понашања трговца са аспекта заштите права потрошача

3. ТЕМЕ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

Разред: **Трећи**
Годишњи фонд часова: Теорија: **64 часова**;

ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА**
Роба и квалитет робе	• дефинише робу; • идентификује робу међу производима људског рада; • наведе опште карактеристике робе; • класификује робу; • направи преглед компоненти квалитета робе; • опише квалитет концепције; • опише квалитет израде; • направи преглед свих економско – комерцијалних компоненти квалитета; • објасни сваку економско – комерцијалну компоненту квалитета; • наведе примере и кратко опише својства робе на основу којих се оцењује квалитет:	• Појам и опште карактеристике робе • Класификација роба • Појам квалитета робе • Компоненте квалитета – квалитет концепције – квалитет израде – економско – комерцијалне компоненте квалитета • Најважнија својства робе на основу којих се оцењује квалитет робе – органолептичка својства робе – физичка својства робе – механичка својства робе

		– хемијска и физичко-хемијска својства робе • технолошка својства робе • експлоатациона својства робе
Методе испитивања квалитета робе	• објасни појам технике испитивања органолептичких својстава робе; • наведе начине одабира оцењивача за органолептичку анализу квалитета робе; • означи остале услове битне за органолептичко испитивање квалитета робе • опише сврху и објасни суштину органо-лабораторијског испитивања квалитета робе • дефинише узорак и објасни у којим условима је репрезентативан • разликује начине узимања узорка за анализу квалитета • присуствује узимању узорка за анализу квалитета робе која се у робни промет ставља у ринфузном стању • присуствује узимању узорка за анализу квалитета робе која се у робни промет ставља у оригиналној амбалажи	• Техника испитивања органолептичких својстава робе • Одабирање оцењивача и остали услови битни за органолептичко испитивање квалитета робе • Органо-лабораторијско испитивање квалитета робе • Појам и сврха употребе узорака у испитивању квалитета • Узимање узорка робе која се у робни промет ставља у ринфузном стању • Узимање узорка робе у оригиналном паковању
Ниво, век и функције квалитета	• Наведе и објасни функције које утичу на квалитет робе; • опише развој система контроле квалитета • формулише термин управљања квалитетом • репродукује поступак и факторе избора нивоа квалитета • изведе закључак о односу нивоа и века квалитета	• Функције које утичу на квалитет робе • Развој система контроле квалитета робе • Управљање квалитетом • Избор нивоа квалитета • Однос нивоа и века квалитета
Дистинктивне ознаке и прописане исправе које прате робу	• разликује различите ознаке које носи роба у робном промету • оправда присуство и значај стандарда у промету роба и услуга • разликује ознаку ISSO стандарда, HACCP стандарда, и сл. • повеже ознаке стандарда и нивоа квалитета робе • разликује и примени GS1 систем нумерације • објасни шта је атест, • наведе робу за коју се издаје атест, • наброји елементе садржаја атеста за поједине врсте робе • формулише гарантни лист • објасни значај гарантног листа	• Означавање робе – назив робе, комерцијално име и назив, произвођача, марка робе, робни жиг, ознака стандарда, ознака ISSO стандарда, ознака HACCP стандарда, знак квалитета, атестни знак, ознака по прописима о квалитету, ознака цене, ознака састава, ознака опасних материја, ознака рока трајања, ознака упутства о употреби робе, – GS1 систем нумерације (бар-код симбологија, означавање трговинских јединица, означавање производа промењивих мера и означавање логистичких јединица) • Прописане исправе које прате робу у робном промету • Атест, гарантни лист, техничко упутство, списак овлашћених сервиса

	• опише сврху техничког упутства, • наведе основне карактеристике техничког упутства	
Стандарди и остали прописи при стављању робе у промет	• дефинише значај стандардизације у области квалитета робе и услуга • објасни појам стандарда • опише појам и значај ISSO, HACCP и стандарда серије EN 45000 и њихову примену у Републици Србији • аргументује потребу постојања гранских и интерних стандарда • објасни потребу доношења прописа о квалитету • наведе примере поштовања узанси у области промета робе и услуга • прати основне одредбе Закона о трговини • опише примену наведених прописа	• Стандарди и стандардизација • Системи управљања квалитетом и обезбеђивање квалитета стандардима ISSO 9000 • Стандарди серије EN 45000 • Примена стандарда ISSO 9000 за управљање и обезбеђивање квалитета код нас • Грански и интерни стандарди • Остали прописи о квалитету • правилник о квалитету • произвођачка спецификација • спецификација у робном промету • Узансе у области промета робе и услуга • Закон о трговини • Надзор о примени прописа при стављању робе у промет
Амбалажа и паковање робе	• Објасни функције амбалаже и паковања са аспекта очувања квалитета робе у робном промету • разликује врсте амбалаже • прави поређење између комерцијалне и транспортне амбалаже • процени значај чувања амбалаже	• Појам и функције амбалаже и паковања • Врсте амбалаже • Материјали за израду амбалаже • Комерцијална амбалажа • Транспортна амбалажа • Чување амбалаже
Заштита права потрошача	• Образложи значај заштите права потрошача у области квалитета робе и услуга у робном промету • разликује видове заштите потрошача • наведе органе заштите потрошача • разликује мере и облике заштите потрошача • наведе примере позитивног и негативног утицаја оглашавања на заштиту права потрошача • примењује одредбе Закона о заштити потрошача • разграничи права, обавезе и одговорности Удружења потрошача у Републици Србији • опише обавезе и одговорности трговца у примени наведених прописа	• Развој заштите потрошача • Видови заштите потрошача • Органи заштите потрошача • Мере и облици заштите потрошача • Утицај оглашавања на заштиту потрошача • Законска регулатива - опште одредбе Закона о заштити потрошача и подзаконска акта • Удружења потрошача у Републици Србији – Одељење за заштиту потрошача • Национални савет за заштиту потрошача • Пројекат унапређења заштите потрошача у Републици Србији – CARDS 2006 • Обавезе трговаца

4. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима учења, планом рада и начинима оцењивања.
Предмет се реализује кроз теоријску наставу у учионици, специјализованој учионици или одговарајућем кабинету при чему се одељење не дели на групе.

Препоручени број часова по темама је следећи:

- Роба и квалитет робе: 9 часова
- Методе испитивања квалитета робе: 8 часова
- Ниво, век и функције квалитета: 7 часова
- Дистинктивне ознаке и прописане исправе које прате робу: 12 часова
- Стандарди и остали прописи при стављању робе у промет: 13 часова
- Амбалажа и паковање робе: 6 часова
- Заштита права потрошача: 9 часова

При реализацији тема ослонити се на примере из праксе које су познати ученицима, са посебним акцентом на њиховим искуствима у ттрговинии, као купаца и као продаваца на практичној настави/учењу кроз рад. Користити и искуства са породичних или неких других путовањима (излети и ексурзије из основне школе). Ослањати се на садржаје осталих стручних предмета: познавање робе, набавка и физичка дистрибуција и други.

Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, симулације,текстуално-илустративне методе.

Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. Такође, препорука је примена пројектне наставе, да се ученици стимулишу, да теме реализују кроз задатке, да истраже на интернету, да направе анализу на основу истраживања везаних за квалитет робе.

5. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави орјентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину како ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

У формативном оцењивању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује.

Сумативно оцењивање постигнућа ученика је на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из контролних радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика.

Назив предмета: НАБАВКА И ФИЗИЧКА ДИСТРИБУЦИЈА

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III	32	64				96

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање са пословима организације набавке
- Развијање вештина за обављање послова набавке
- Овладавање вештинама за обављање послова продаје
- Оспособљавање за послове складиштења
- Упознавање са пословима транспорта
- Развијање знања о значају транспорта у набавци и продаји робе
- Стицање знања о целовитости физичког кретања робе од произвођача до потрошача
- Оспособљавање за израду пословних писама и попуњавање докумената који прате послове набавке и продаје
- Оспособљавање ученика за вођење евиденције купопродајних послова

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

Ред.бр	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Организација набавке	27
2.	Складишно пословање	21
3.	Транспорт	15
4.	Канали физичке дистрибуције	33

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Организација набавке	• објасни значај набавке и политике набавке • истражује тржиште набавке • изради план набавке • наведе основне елементе купопродајног уговора и објасни његову улогу у купопродаји • попуни образац уговора • састави и обликује пословна писма у разним формама • евидентира пословна писма у законски прописану пословну евиденцију • састави калкулацију малопродајне цене • разликује критеријуме за избор добављача • успостави односе са новим пословним партнером • ажурира базу добављача • води евиденцију у електронској форми • прати реализацију набавке • спроводи поступак преузимања робе • саставља ургенцију за неиспоручену робу • анализира набавку	• Организација набавке: – Појам, задаци набавке. – Политика набавке трговинског друштва. – Истраживање тржишта набавке • Планирање набавке: – План набавке – Уговарању купопродаје – Купопродајни уговор • Пословна кореспонденција: – Пословна писма и документа у вези са набавком – Упит добављача – Понуда добављача – Поруџбина – Фактура добављача – Калкулација малопродајне цене – Избор добављача и пословна етика (критеријуми за избор добављача) – База добављача • Реализација набавке: – Испорука робе – Преузимање робе – Плаћање робе – Ургенција • Анализа набавке.
Складишно пословање	• објасни значај складишне функције у пословању трговинског привредног друштва • разликује врсте складишта • разликује опрему и уређаје у складишту и познаје њихову намену • разликује врсте докумената везаних за пријем и издавање робе у складиште • спроводи поступак пријема робе у складиште • попуни пријемницу • ажурира робне картице • састави лагер листу • изради комисијски записник	• Значај, функције и оквир за управљање складиштењем • Број и локација складишта. • Опрема и уређење складишта • Пријем робе у складиште – Налог за пријем робе – Пријемница – Робне картице – Лагер листа – Комисијски записник • Издавање робе из складишта – Налог за издавање робе – Отпремница – Спецификација робе

	• унесе потребне податке о примљеној и издатој роби у одговарајућу електронску и штампану складишну евиденцију и документацију (кепу и остала евиденција) • попуни отпремницу • изради спецификацију робе • прати кретање залиха робе • објасни процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе	• Кепу евиденција • Управљање залихама – Политика обнављања залиха – Диференцирање врста залиха и система допуњавања залихама у предузећу – Континуирани систем допуњавања залиха – Периодични систем управљања залихама
Транспорт	• објасни значај и улогу транспорта у пословању трговинског привредног друштва • упореди сопствени транспорт и услуге шпедитера • објасни права и обавезе пошиљаоца и возара и посебне одговорности возара из уговора о превозу у различитим видовима транспорта • разликује транспортна документа • попуни транспортна документа • објасни значај транспортног осигурања робе • наброји врсте осигурања робе	• Појам и задаци транспорта • Организација транспорта • Коришћење сопствених транспортних средстава • Коришћење услуга шпедитера • Транспортна документа – Друмски товарни лист – Железнички товарни лист – Товарни лист речног бродарства – Коносман- поморски товарни лист – Ваздухопловни товарни лист – Фактура шпедитера • Транспортно осигурање
Канали физичке дистрибуције	• објасни појам и суштину физичке дистрибуције • разликује канале физичке дистрибуције • користи директне маркетинг канале у пословању • анализира значај посредничких канала продаје • објасни разлоге контроле и интегрисања канала дистрибуције • објасни место и улогу продајне службе у организацији пословања трговинског друштва и повезаност са осталим службама • објасни значај политике продаје трговинског друштва • формира и води евиденцију потенцијалних купаца • објасни значај плана продаје • изради сва пословна писма и документа у вези са продајом • води базу података о партнерима у продаји • обрађује приспеле упите у е - трговини • комплетира послате понуде са примљеним поруџбинама • прати стање робе на залихама • достави повратну информацију купцу о могућим начинима преузимања робе	• Појам, суштина физичке дистрибуције • Врсте канала физичке дистрибуције • Директни маркетинг канали (саветовање, телефон, е-пошта, каталог) • Посредничка мрежа (сопствено, туђе и особље под уговором) • Посреднички продајни канали (трговци, агенти и олакшице) • Контрола канала дистрибуције • Интегрисање канала дистрибуције **Организација продаје** • Појам, задаци продаје. • Политика продаје трговинског друштва. • Истраживање тржишта продаје • формирање и вођење евиденције потенцијалних купаца **Планирање продаје.** • План продаје • Понуда потенцијалним купцима • Упит купца

	• састави и шаље профактуру и фактуру • комплетира документацију за отпрему робе • евидентира продају кроз књигу евиденције (КЕПУ) • решава приспеле рекламације • израђује бонификацију • спроведе контролу докумената • анализира продају у одређеном временском периоду • користи информатичку технологију и савремена средства комуникације за обављање послова продаје	• База података о купцима (назив купца, седиште, обим, динамика, редовност плаћања, поштовање рокова о враћању амбалаже...) • Профактура и фактура **Праћење продаје** • Књига евиденције промета робе и услуга (КЕПУ) • Документа у вези са обављеним послом продаје • Рекламација • Решење рекламација • Бонификација **Анализа продаје.** • Успешност продаје у одређеном временском периоду • Контрола докумената

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваког модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе и учења, планом рада и критеријумом и начинима оцењивања.
Модули се реализују кроз теорију у учионици / кабинету и вежбе у специјализованој учионици/ кабинету.
Одељење се дели на 2 групе приликом реализације вежби.
Препоручени број часова по модулима :

- Организација набавке: 27 часова
- Складишно пословање: 21 часова
- Транспорт: 15 часова
- Канали физичке дистрибуције: 33 часова

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити савремене наставне методе. Подстицати ученике на самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (нпр. стручне литературе, интернета, часописа, уџбеника, каталога…); визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја; тимски рад; самопроцену сопственог знања и напредовања; презентацију својих радова и групних пројеката и ефикасну вербалну и невербалну комуникацију и одговарајућу аргументацију.
Приликом реализације наставних садржаја ослонити се на садржаје стручних предмета (Техника продаје и услуге купцима, Основе пословања у трговини Практична настава), са применом у реалним радним условима при реализацији практичне наставе кроз учење кроз рад
Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад, практичан рад. Препорука је примена пројектне наставе, развијање вештина потребних за тимски рад - игра улога, вежбање вештина.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из: контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености исхода.

У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада.

Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. тимски рад, пројектна настава и слично, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Поред праћења остварености исхода, наставник прати и активност ученика на часу, домаће задатке, напредовање у односу на претходни период и формулише препоруке за даље напредовање ученика,

Кроз све теме, активно радити на подизању свести ученика о одрживом развоју

Назив предмета: ПСИХОЛОГИЈА ПОТРОШАЧА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД:	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	Укупно
III	64	0	0	0	64

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавањеса појмом психологије потрошача
- Развијање основних знања примени психологије потрошача у трговини;
- Развијање знања о психолошким процесима и особинама и њиховом манифестовању у понашању;
- Развијање психолошких знања која унапређују рад са потрошачем;
- Оспособљавање ученика да разумеју психологију понашања потрошача;
- Унапређивање способности предвиђања понашања потрошача;
- Развијање основних знања о комуникацији као социјалној интеракцији;
- Унапређивање вештине опхођења са потрошачем;

3. ТЕМЕ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

Разред: **Трећи**
Годишњи фонд часова: Теорија: **64 часова**;

ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Увод у психологију потрошача	• дефинише психологију као науку и предмет њеног изучавања, • разликује теоријске и примењене дисциплине психологије и предмет њиховог изучавања, • наведе предмет изучавања психологије потрошача и њену примену у трговини, • опише значај психологије потрошача; • на примерима објасни улогу психолошких сазнања у разумевању потрошача и унапређењу трговине.	• Психологија (дефиниција, предмет изучавања и дисциплине). • Психологија потрошача (предмет, значај, области примене).
Психички живот човека	• наведе психичке процесе, особине и стања, • разликује осећај и опажај • на примеру објасни утицај искуства, мотивације и личности на настанак опажаја, • дефинише појам пажње и наведе чиниоце који је изазивају, • на примеру препозна различите грешке у опажању особа,	• Психички живот човека (особине, процеси и стања). • Осећај и опажај и утицај различитих фактора на настанак опажаја. • Пажња и чиниоци који је изазивају. • Опажање особа, прва импресија, грешке у опажању особа, теорија атрибуције.

	• на примеру објасни разлику између оцене туђег и сопственог понашања, • разликује различите врсте учења, • наведе пример из свакодневног живота за сваку врсту учења, • разликује афекте, расположења и сентименте, • наведе најважније органске промене при емоцијама и њихову функцију, • разликује основне мотивационе појмове, • разликује функционисање хомеостазних и нехомеостазних мотива, • објасни основну идеју Масловљевог учења о хијерархији мотива, • дефинише појмове фрустрације и конфликта, • наведе примере за реалистичко реаговање на фрустрације и конфликте, • разликује основне одбрамбене механизме, • разликује појмове става, интересовања и вредности, • препознаје предрасуде и стеротипије у конкретним примерима • разликује основне врсте група и њихову структуру • објасни утицај групе на понашање појединца, конформизам, • дефинише личност, • објасни све аспекте зреле личности, • наведе разлике између четири врсте темперамента, • на примеру препознаје понашање особа различитог темперамента, • објасни суштину карактера и начин његовог формирања, • дискутује о проблему одређивања телесних особина као фактора личности, • разликује појмове идентитета и интегритета, • наведе карактеристике интровертног и екстравертног типа личности по Јунгу, • дискутује о узроцима и изворима људског понашања, • прави разлику између карактеристика зреле и незреле личности.	• Учење (условљавање, инструментално учење, учење увиђањем, учење по моделу) • Емоције (појам и врсте, органске промене при емоцијама). • Мотиви (појам и врсте, хијерархија мотива, фрустрације и конфликти, реалистички и нереалистички начини реаговања). • Ставови, интересовања и вредности (појам, врсте, значај, стереотипи, предрасуде) • Личност (дефиниција, црте личности, зрела личност, карактер, темперамент, свест о себи, Јунгова типологија) • Појам, врсте и структура групе (формалне, неформалне, референтне, хомогеност групе, понашање појединца у групи, конформизам).
Психологија потрошача	• наведе карактеристике потрошача; • објасни све карактеристике потрошача; • препозна карактеристику потрошача; • објасни ток мотивационог процеса потрошача; • наведе све факторе који утичу на понашање потрошача; • објасни све факторе који утичу на понашање потрошача;	• Карактеристике потрошача: групне (културне и субкултурне); социјалне (референте групе); личне (узраст, образовање, животно искуство, стандард, животни стил); психолошке (мотиви, потребе, учење, перцепција, ставови, вредности, осећања).

	• наведе примере за различите моделе понашања потрошача; • објасни на који начин развој технологије, интернет и друштвене мреже утичу на промене понашања потрошача • препозна различите факторе који утичу на потрошача пре, за време и после куповине; • објасни све факторе који утичу на потрошача пре, за време и после куповине; • препозна примере за обичаје, ритуале и стереотипе при куповини, • разликује врсте потрошача с обзиром на својства и особености њиховог понашања, • опише све врсте потрошача; • демонстрира понашање различите врсте потрошача;	• Мотивациони процес потрошача: потребе/жеље-тензија-порив-учење/размишљање-понашање-задовољење потребе/жеље-смањење тензије-нове потребе/жеље • Утицај фактора на понашање потрошача (географски, демографски, економски...) • Модели понашања потрошача (шта купује, где купује, колико често, колику количину, лојалност марки/произвођачу) • Понашање потрошача у савременом окружењу (потрошачи и интернет; друштвене мреже) • Понашање потрошача у процесу куповине (потребе, жеље, тражња) • Процес одлучивања приликом куповине; фактори који утичу на потрошача пре, за време и после куповине; обичаји, ритуали, стереотипи при куповини. • Врсте потрошача: одлучан/ неодлучан, стрпљив/ нестрпљив, осећајан/ разуман, скроман/ разметљив, угодан/ неугодан итд.
Психологија опхођења са потрошачем	• дефинише комуникацију као социјалну интеракцију; • објасни зашто је комуникација условљена бројним психичким процесима; • наведе принципе успешне комуникације; • опише принципе конструктивне комуникације; • наведе основне елементе комуникационог процеса, • разликује карактеристике вербалне и невербалне комуникације, • наведе факторе који доводе до неспоразума и објасни начине њиховог негативног деловања по наставак комуникације, • опише технике успешне комуникације; • демонстрира технике успешне комуникације, • објасни специфичности комуникације продавца са потрошачем, • наведе најчешће неспоразуме у комуникацији између продавца и потрошача, • примени технике успешне комуникације у решавању најчешћих комуникацијских неспоразума продавца и потрошача, • наведе правила опхођења са потрошачем; • примењује правила опхођења са потрошачем; • објасни појам асертивности, • демонстрира асертивно понашање, • наведе особине савременог продавца;	• Комуникација као социјална интеракција. • Принципи успешне комуникације • Елементи комуникационог процеса (кодирање и декодирање порука између пошиљаоца и примаоца поруке) • Карактеристике вербалне и невербалне комуникације • Извори неспоразума у комуникацији (разлике између пошиљаоца и примаоца поруке, значења, нејасне и дупле поруке) • Технике успешне комуникације (активно слушање, јасан говор, децентрација). • Специфичности комуникације продавца са потрошачем • Најчешћи комуникацијски неспоразуми продавца и потрошача и њихово разрешавање • Правила опхођења са потрошачем: комуникативност, одмереност, асертивност, срдачност, тактичност, љубазност, полетност, стрпљивост, недискриминативност, уважавање потрошача • Особине савременог продавца • Стварање поверења код потрошача. • Интернет и друштвене мреже у служби потрошача

	• објасни значај стварања поверења код потрошача; • опише и демонстрира на примеру како се ствара поверење код потрошача, • опише и демонстрира на примеру друштвене мреже у служби потрошача;	

4. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.
Предмет се реализује кроз теоријску наставу у учионици (уколико је могуће, учионица треба да је опремљена опремом за приказивање видео материјала).
Одељење се не дели на групе
Препоручени број часова по темама је следећи:

- Увод у психологију потрошача 5 часова
- Психички живот човека 16 часова
- Психологија потрошача 23 часа
- Психологија опхођења са потрошачем 20 часова

При реализацији тема неопходно је да наставник прилагоди избор метода и облика рада за сваку тему у зависности од наставних садржаја, могућности и интересовања ученика, материјално-техничких и других услова. Пре свега, користити активно орјентисану наставу - интерактивна предавања, искуства ученика у студијама случаја, вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода, метода дискусије), методе демонстрације, симулације, игре улога, текстуално-илустративне методе. Разноврсност метода које се примењују, као и коришћење различитих извора података, пружају могужност да стечена знања и вештине на часовима нађу примену у свакодневном искуству ученика, на практичној настави/учењу кроз рад, да буду функционална.
Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад.
На примерима (текст, видео снимак, одломак филма) приказати типове потрошача, најчешће конфликте са потрошачима, кроз дискусију вежбати начине разрешења.
Користити искуства ученика из практичне наставе/учења кроз рад и свакодневног живота приликом реализације наставних садржаја.

5. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној на исходе прате се и вреднују знања, вештине и ангажовање ученика, узимајући у обзир дефинисане стандарде постигнућа, односно стандарда квалификације.
Наставник треба континуирано да прати напредовање ученика. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања. Најпре пружити повратну информацију ученику, дати препоруке за даљи рад, а поред тога вредновање треба да има и мотивациону функцију, односно да подиже самопоуздање и заинтересованост ученика.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни рад, да користи питања да би генерисао податке из ученичких идеја, али и да подстиче развој ученика узимајући у обзир њихове различите могућности и различите ниво њиховог предзнања. Повратне информације добијене од ученика користити да се прилагоди подучавање и охрабрују ученици да самооцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависиће од врсте активности која се вреднује.
Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из тестова, домаћих задатака, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености постављених исхода.

Назив предмета: ПРЕДУЗЕТНИШТВО

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		64				64

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање са компонентама које обухвата појам предузетништва
- Развијање знања о улози и значају профила, типа и мотива успешних предузетника
- Развијање вештина за учешће у изради једноставних маркетинг планова
- Оспособљавање за самосталну израду скица за доношење бизнис планова
- Развијање талената и коришћење стечених знања као услов за добро управљање предузетника
- Оспособљавање ученика да послове управљања обавља самостално уз усмеравање и контролу наставника
- Оспособљавање за самостално обављање послова инвентарисања
- Оспособљавање ученика да самостално састави биланса стања , биланса успеха и обрачуна финансијски резултат предузетника
- Унапређивање знања и вештина битних за оснивање и почетак рада предузетника у трговини

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

Ред.бр	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Предузетник и предузетништво	10
2.	Од пословне идеје до бизнис плана	14
3.	Управљање процесом рада у трговини	14
4.	Финансијски извештаји као елементи бизнис плана	16
5.	Законска регулатива у функцији развоја предузетништва у Републици Србији	10

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Предузетник и предузетништво	• опише настанак, и развој предузетништва • наведе примере успешних предузетника • идентификује мотиве који покрећу предузетничке активности • опише карактеристике које треба да има успешан предузетник • аргументује пожељне особине предузетника примерима из праксе	• Појам, развој и значај предузетништва • Профил и карактеристике успешног предузетника • Мотиви предузетника • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција
Од пословне идеје до бизнис плана	• Наведе одлике реалне предузетничке идеје • одабере идеју која је применљива и реална за отпочињање бизниса • наведе различите начине отпочињања посла • разликује елементе маркетинг микса • самостално прикупи податке са тржишта – конкуренција, потенцијални клијенти, величина тржишта • учествује у презентацији маркетинг плана као део бизнис плана • образложи садржај бизнис плана	• Пословна идеја • Окружење - фактор предузетничке активности • Пословне могућности за нови пословни подухват (могућност начина реализације и облици власништва и извора финансирања идеја) • Елементи маркетинг микса као део маркетинг плана • Прикупљања информација о елементима маркетинг микса • Процена могућности за реализацију бизнис идеје • Презентација маркетинг план као дела бизнис плана
Управљање процесом рада у трговини	• упореди особине предузетника и менаџера • наведе знања и вештине успешног менаџера • опише различите стилове управљања • образложи значај планирања и одабира људских ресурса за потребе организације трговине • објасни послове организовања процеса рада са аспекта предузетника • објасни контролу остварених резултата процеса рада	• Предузетник и менаџер • Знања и вештине успешног менаџера • Стилови управљања – типови менаџера • Друштвена одговорност и пословни морал предузетника • Планирање, организација и вођење процеса рада
Финансијски извештаји као елементи бизнис плана	• опише поступак инвентарисања • састави биланс стања на основу инвентара • разликује приходе и расходе • састави биланс успеха на основу остварених прихода и расхода • утврди финансијски резултат • разликује све облике пореских обавеза предузетника	• Инвентарисање • Биланс стања • Биланс успеха • Биланс новчаних токова • Финансијски резултат – добит као основни мотив предузетника
Законска регулатива у функцији развоја	• наведе правна акта и норме донете у Републици Србији, који се односе на предузетништво	• Правни и институционални оквири развоја предузетништва у Србији

предузетништва у Републици Србији	• наброји институције и инфраструктуру за подршку предузетништву • објасни процедуру за коришћење услуга институција за подршку предузетницима • направи преглед документације потребне за регистрацију трговинске радње • представи редослед корака при регистрацији трговинске радње • опише позитивне и негативне примере из праксе, везане за регистрацију трговинске радње	• Институције и инфраструктура за подршку предузетништву • Оснивање и регистрација трговинске радње (документација, ПИБ, отварање рачуна, избор пословног простора, пријем запослених и подела радних задатака) • Позитивна искуства из трговинске праксе

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваког модула, ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.
Предмет се реализује кроз вежбе у учионици или кабинету. Приликом остваривања програма одељење се дели на групе до 15 ученика.
Препоручени број часова по модулима је следећи:

- Предузетник и предузетништво 10 часова
- Од пословне идеје до бизнис плана 14 часова
- Управљање процесом рада у трговини 14 часова
- Финансијски извештаји као елементи бизнис плана 16 часова
-
- Законска регулатива у функцији развоја предузетништва у Републици Србији 10 часова

Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Модули се реализују кроз методе активно оријентисане наставе. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, текстуално-илустративне методе, методе симулације, студије случаја,
дискусије.
Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. Пре свега, користити активне облике наставе-интерактивна предавања (филм, искуства ученика у студијама случаја...).
У оквиру модула Предузетништво и предузетник, дати пример успешног предузетника и/или позвати на час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима или посета успешном предузетнику.
Приликом развијање пословне идеје као метод користити „олују идеја“ и вођене дискусије да се ученицима помогне у креативном осмишљавању бизнис идеја и одабиру најповољније. Препоручити ученицима да бизнис идеје траже у оквиру свог подручја рада али не инсистирати на томе. По могућност поделити ученике на групе окупљене око једне пословне идеје у којима остају до краја. Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставниковим упутствима. Пожељно је организовати посету малим трговинским предузећима где ће се ученици информисати о начину деловања и опстанка тог предузећа на тржишту. Приликом истраживања тржишта искористити и применити искуства стечена на практичној настави/ учењу кроз рад.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.
Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика, уз поштовање остварености исхода.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, бизнис план) може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.
Приликом оцена пословне идеје: Могуће је користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања или једноставнију форму бизнис плана прилагођену ученицима. Користити најједноставније табеле за израду биланса стања, биланса успеха и биланса новчаних токова. Обрадити садржај на примерима из праксе.
Вредновање остварености исхода вршити кроз: активност ученика на часу, домаће задатке, тестове знања, израду практичних радова (маркетинг, организационо-производни и финансијски план), израду коначне верзије бизнис плана и презентацију бизнис плана.
Током предавања посебну пажњу обратити на заштиту и безбедност околине, као и на заштиту на раду.

Назив предмета: ПРАКТИЧНА НАСТАВА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД		НАСТАВА				УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	* Практична настава	**Учење кроз рад	Настава у блоку	
I			210	210	60	270
II			420	420	60	480
III			384	384	60	444

* настава се одвија кроз школски систем
**настава се одвија по дуалном моделу

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

- Развијање вештина и знања о техници припреме продајног простора за продају робе у класичној продавници
- Развијање знања и вештина о основним облицима и начином продаје робе купцима
- Оспособљавање ученика за обављање припремних послова у класичној продавници
- Развијање вештина о техници непосредне продаје робе у класичној продавници
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине
- Развијање вештина за обављање послова у савременим облицима продаје
- Развијање вештина пружања услуга купцима
- Оспособљавање ученика за послове набавке у класичним и савременим облицима продаје
- Унапређивање знања о транспорту као пословној функцији
- Развијање вештина у складишном пословању као пословној функцији.
- Оспособљавање ученика за вођење евиденције купопродајних послова
- Оспособљавање ученика за примену знања о квалитету робе и заштити потрошача
- Оспособљавање за коришћење ознака које носи роба у робном промету
- Развијање самосталности и одговорности у обављању послова,
- Развијање способности комуницирања и тимског рада,
- Развијање радних навика и радне дисциплине
- Оспособљавање за коришћење средстава заштите на раду и заштите животне средине.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	**Трајање модула (часови)**
1.	Основни облици и начин продаје	54
2.	Елементи процеса рада у продавници	72
3.	Техника продаје робе у класичној продавници	84
4.	Непосредна продаја (настава у блоку)	60

Разред: **други**

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	**Трајање модула (часови)**
1.	Увод у савремену продају	24
2.	Техника снабдевања продавнице робом	70
3.	Припрема продаје	66
4.	Роба у продавници	52
5.	Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје	106
6.	Купац	102
7.	Непосредна продаја (настава у блоку)	60

Разред: **трећи**

Ред.бр.	НАЗИВ МОДУЛА	**Трајање модула (часови)**
1.	Основне пословне функције продајног објекта	24
2.	Организација набавке	66
3.	Транспорт	36
4.	Складишно пословање	90
5.	Организација продаје	96
6.	Комерцијално познавање робе	72
7.	Непосредна продаја (настава у блоку)	60

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Основни облици и начин продаје	• води дневник практичне наставе; • припреми своје радно место; • одржава личну и радну хигијену; • придржава се организације рада у продавници; • идентификује послове на свом радном месту у продавници; • организује сопствене послове у датом временском оквиру; • разликује различите носиоце малопродаје : • направи преглед носиоца малопродајне мреже; • разликује класичне и савремене продавнице ; • препозна типове електронске малопродаје; • учествује у активностима у Е- трговини; • учествује у активностима у М-трговини • примени правила понашања која су у складу са принципима родне, расне, религиозне и друге равноправности.	• Организација рада у трговинском предузећу • Продавница • Појам и подела трговине, • Појам и подела малопродаје • Носиоци малопродаје • Малопродајна мрежа • Изглед продавница • (класична продавнице, самоизбор, самоуслуге, трговински центри, аутомати, комисиона продавница, покретна продавница) • Е- трговина • М-трговина
Елементи процеса рада у продавници	• одржава хигијену радног простора и средстава за рад; • користи средства за рад уз инструкције наставника/ инструктора, према правилима о начину коришћења и одржавања; • учествује у провери исправности опреме и средстава за рад у продавници; • изабере и класификује робу за продавницу, пратећи инструкције; • учествује у излагању и припреми робе за продају; • примени процедуре за чување робу од губитака; • разликује врсте амбалаже у продавници; • примени општа правила понашања продавца; • обави пословни разговор на иницијативу купца; • демонстрира особине робе и утиче на одлуку купца о куповини; • одабере најбоље решење да одговори на приговор купца примењујући инструкције наставника/ инструктора • комуницира са купцима и превазиђе евентуалне баријере у комуникацији са купцима	• Елементи процеса рада у продавници • Средства за рад • Опрема продавнице • Врсте опреме (намештај, технички уређаји инструменти за мерење робе, електронска каса; алат и прибор и средства унутрашњег транспорта • Роба (појам и подела робе, асортиман робе губици на роби и како их спречити) • Амбалажа – појам, функција и врсте • Продавац • Општа правила понашања продавца • Продајне вештине • Остале вештине продавца
Техника продаје робе у класичној продавници	• Учествује у фази припреме продаје у класичној продавници	• Техника припреме продаје • Припрема средстава и алата за рад

	• реализује припремне послове самостално и у сарадњи са запосленима у продавници • учествује у провери исправности и припреми опреме и средстава за рад у продавници; • одржава личну и радну хигијену; • учествује у праћењу кретања залиха у продавници; • прати изложеност на свом радном месту; • прати и стање залиха робе на свом радном месту; • сортира робу • класификује робу; • мери и пакује робу; • врши ађустирање робе; • означава робу; • чува робу на одговарајући начин; • реализује и прати фазе непосредне продаје робе купцима у класичној продавници; • самостално обави продајни разговор на иницијативу купца; • демонстрира особине робе и утиче на одлуку купца о куповини; • одабере најбоље решење да одговори на приговор купца; • превазиђе евентуалне баријере у комуникацији са купцима; • користи електронску вагу за мерење робе променљивих мера; • самостално пакује продату робу; • прати коришћење електронске касе за обрачун и наплату новчаног износа за продату робу; • прати састављање прегледа података о продаји, користећи систем електронске касе; • прати рад касира и идентификује разлике између готовинског и безготовинског плаћања; • прати састављање спецификације и уплате дневног пазара; • даје обавештење купцу о допунским услугама; • учествује у спровођењу допунских услуга купцима; • учествује у on – line комуникацији са купцима	• Припрема радног места продавца за рад • Контрола залиха робе на радном месту продавца, • Снабдевање радног места продавца робом, • Распоређивање робе на радном месту продавца, • Излагање робе на радном месту продавца • Припрема продавца за рад • Лична и радна хигијена • Техника припреме робе за продају – распакивање робе, – чишћење робе, – проверавање и дотеривање робе, – груписање робе, – сортирање робе, – класирање робе, – претходно мерење робе, – претходно паковање робе, – претходно ађустирање робе, – означавање робе, – чување робе • Техника непосредне продаје робе у класичној продавници • Допунске услуге • on – line комуникација
Непосредна продаја	• обави припремне послове у класичним продавницама; • одржава личну и радну хигијену:	• Трговина, малопродаја и носиоци малопродаје и малопродајна мрежа

	• проверава исправност и одржава на прописан начин, средства за рад и опрему, у продавници; • примењује технике и процедуре припреме за рад у продавници; • примењује правила понашања продавца у класичној продавници • примењује вештине и знања о пословима и начину обављања послова у класичној продавници • примењује вештине и знања из домена пословању директној продаје робе у класичној продавници • примењује технике непосредне продаје робе (мери, пакује робу, уручи робу купцу) • обрачуна новчани износ за продату робу • информише купце о врстама допунских услуга и пружању допунских услуга купцима • пружи допунске услуге купцима по налогу • учествује у on - line комуникацији са купцима по налогу	• Елементи процеса рада у продавници – средства за рад, роба и продавац • Техник припреме елемената процеса рада у продавници • Техника припреме робе за продају у класичној продавници (класирање робе, претходно мерење робе, претходно паковање робе, претходно ађустирање робе, означавање робе и чување робе) • Техника непосредне продаје робе у класичној продавници пријем купаца; • Техника непосредне продаје робе у класичној продавници (обрачун износа за продају робе, наплаћивање новчаног износа за продату робу, паковање продате робе, уручивање продате робе купцу и испраћај купца) • Допунске услуге купцима (пружање услуга купцима у сервисима продавнице и on – line комуникација)

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку наставне теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања.
*Модули се реализују кроз следеће облике наставе:
- практичну наставу
- настава у блоку

**Уколико се настава реализује према Закону о дуалном образовању, модули се реализују кроз следеће облике наставе:
- учење кроз рад
- настава у блоку

Одељење се дели на групе до 15 ученика приликом реализације: практичне наставе, учења кроз рад, наставе у блоку.

*Практични облици наставе се, већином, реализују у школским кабинетима/продавницама. Део часова, до 25% од укупног броја часова практичних облика наставе, се може реализовати и код послодавца. У случају када се део практичне наставе одвија у компанијама, школа одређује која знања, вештине и ставове ће ученици стицати у компанијама.

Нагласак мора бити на развијању ставова (стицање самосталности и одговорности у обављању послова, развијање способности комуницирања и тимског рада, стицање и развијање радних навика и радне дисциплине...) у односу на саме вештине и знања које је ученик већ стекао кроз часове ПОН у школским продавницама и кабинетима.

** Учење кроз рад реализује се код послодаваца, у реалним радним условима.

Настава у блоку се реализује у школској продавници/ кабинету или код послодавца у реалним радним условима (код послодавца са којим школа склапа одговарајући споразум или послодаваца код којих се реализује учење кроз рад)

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад.

Препоручени број часова по модулима:

- Основни облици и начин продаје: 54 часа
- Елементи процеса рада у продавници: 72 часа
- Техника продаје робе у класичној продавници: 84 часа
- Непосредна продаја: 60 часова

Модул Непосредна продаја се реализује кроз наставу у блоку (у школи или компанији). Настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова), или 60 часова у зависности од могућности и захтева организације.

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатака, презентација радног задатка, текстуално-илустративне методе, практичан рад ученика. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад, практичан рад.

Када се практични облици наставе изводе у школи, методе учења, могу обухватати између осталог: учење посматрањем, опонашањем/имитирањем и вежбањем, учење кроз решавање реалних проблема, учење кроз непосредни рад робом и клијентима, увежбавање коришћења алата, уређаја и опреме, учење у виртуелном окружењу, учење кроз симулације и играње улога и слично.

Када се практични облици наставе изводе код послодавца, методе учења могу обухватати између осталог: обилазак радне средине, упознавање са радним местима и средствима за рад, посматрање процеса рада, демонстрацију процеса рада од стране запослених, ментора или наставника, када је то договорено. Након примене претходно наведених метода учења, ученик може и да индивидуално вежба и извршава предвиђене радне задатке у складу са прописима који уређују безбедност и здравље на раду и ППНУ. Ученик може да изврши предвиђени радни задатак, уз стручни надзор ментора/ инструктора код послодавца. Методе се прилагођавају условима који постоје код послодавца.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Наставник /инструктор, на почетку школске године или на почетку теме/модула упознају ученике са критеријумима формативног и сумативног оцењивања. У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Наставник / инструктор треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Формативно оцењивање, као модел праћења напредовања ученика, се одвија на сваком часу и постигнућа ученика је могуће вредновати кроз: праћење активности ученика на часу (тј. процесу учења); континуално праћења достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција; однос према опреми и алату; решавање практичних задатака;

При формативном оцењивању ученика користити и вредновати лични картон ученика - документ који сачињава и води наставник у циљу евидентирања времена, активности и напретка ученика за време реализације практичних облика наставе код послодавца.

Када је у питању практичан рад односно учење кроз рад, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник/ инструктор треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Сумативно оцењивање се може извршити на основу: тестова практичних вештина, резултата/решења проблемског или пројектног задатка, оцењивање дневника практичног рада / учења кроз рад , оцењивање редовности похађања практичне наставе / учења кроз рад

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Увод у савремену продају	• придржава се организације рада у продавници; • идентификује послове на свом радном месту у продавници • организује своје радно место, у складу са правилима; • прати инструкције у раду у складу са организацијом рада у продавници • у комуникацији са купцима прави разлике између класичног и савременог начина продаје; • примени вештине савременог начина продаје; • идентификује послове везане за продају путем Е-трговине; • учествује у Е-продаји; • користи мобилне технологије у давању информација купцу у продаји; • користи мобилне уређаје у продаји;	• Организација рада у продавници • Класични начин продаје • Савремени начин продаје • Радно место у продавници • Е - трговина • М-трговина
Техника снабдевања продавнице робом	• Прати начине снабдевања продавнице робом; • прати стање залиха помоћу мобилних технологија; • учествује у набавци робе у савременим облицима продаје; • препозна елементе купопродајног уговора • сортира документацију везану за набавку робе; • комлетира документа у вези са набавком робе; • учествује у пословима преузимања робе; • присуствује комисијском преузимању робе; • саставља комисијски записник; • попуњава књижно одобрење за повраћај робе; • попуњава, одлаже и чува документа у вези плаћања робе добављачу; • користи информациону и компјутерску технологију у вођењу евиденције набавке робе.	• Снабдевање продавнице робом • Уговарање купопродаје – начин закључивања и елементи купопродајног уговора • Документа у вези са набавком робе • Врсте и фазе преузимања робе у конкретној продавници • Комисијско преузимање робе у конкретној продавници • Документа у вези преузимања робе • Начини плаћања робе добављачу • Документа у вези плаћања - испуњавање докумената • Документа у вези плаћања - чување и одлагање документације
Припрема продаје	• идентификује сопствене послове у продавници • изврши припрему за почетак рада; • прати припремне послове за Е- трговину; • припреми радно место, опрему и средства за рад у продавници; • самостално распакује, чисти, дотерује робу; • групише, сортира, класира, претходно мери, пакује, означава робе и ађустира робу	• Припрема особља продавнице за рад • Припрема продавнице за рад • Припрема средстава за рад у продавници • Припрема робе за продају • Припрема радног места продавца – контрола залиха, – снабдевање радног места робом, – распоређивање и излагање робе, – ађустирање робе,

	• спроводи контролу залиха, у е-продавници и осталим видовима продаје; • прати електронски стање залиха; • снабдева радно место робом; • самостално распоређује и излаже робу у продавници; • манипулише робом према упутству; • прати састављање прегледа података о продаји, користећи систем електронске касе • прати рад касира и идентификује разлике између готовинског и безготовинског плаћања • самостално пакује продату робу • прати састављање спецификације и уплате дневног пазара • пружа информације купцу о допунским услугама у савременим видовима продаје; • учествује у пружању допунских услуга у савременим видовима продаје; • комуницира са купцима путем електронске поште, и других савремених начина комуникације.	– означавање робе, – чување робе • Припрема за Е – трговину/ • Техника непосредне продаје робе у савременој продавници • Допунске услуге • on – line комуникација
Роба у продавници	• разликује име и знак марке производа; • разликује димензије асортимана; • изложи робу имајући у виду утицај асортимана на пословање продавнице • препозна потребу промене асортимана у функцији раста промета робе; • сортира и излаже робу у складу са стилом и модом; • изводи закључке о фазама животног циклуса производа; • сортира и излаже робу узимајући у виду животни циклус производа; • утврђује и проналази најбоље решење о висини залиха робе у продавници. • учествује у одржавању оптималног нивоа залиха у продавници.	• Марка и бренд производа • Стил и мода • Дизајн производа • Животни циклус производа • Значај асортимана за пословање продавнице. • Селекција асортимана • Залихе робе у продавници. – поделе
Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје	• спроводи фазе непосредне продаје робе купцима у савременој продавници; • самостално обави пословни разговор на иницијативу купца; • комуницира са купцима придржавајући се правила Пословног бонтона; • превазиђе евентуалне баријере у непосредној комуникацији са купцима;	• Непосредна продаја робе у конкретној продавници • Фазе непосредне продаје робе • Фазе продајног разговора • Могуће баријере у комуникацији • Уобичајене фразе и изрази који су прикладни за разјашњавање неспоразума • Мерење, обрачун и означавање робе променљивих мера

	• демонстрира особине робе и утиче на одлуку купца о куповини; • користи мобилне технологије при демонстрацији робе; • понуди најбоље решење да одговори на потребе и жеље купца; • користи електронску вагу за мерење робе променљивих мера; • користи електронску касу за обрачун и наплату новчаног износа за продату робу; • направи преглед података о продаји, користећи систем електронске касе; • прати рад касира и идентификује разлике између готовинског и безготовинског плаћања • самостално пакује продату робу; • самостално изврши спецификацију и прати уплату дневног пазара; • уочи значај и потребу контроле пословања продавнице и разликује врсте контроле; • прати начин формирања комисије за инвентарисање; • учествује у припреми робе за инвентарисање; • учествује у припреми материјала за инвентарисање; • прати састављање и учествује у анализи извештаја о спроведеном инвентарисању;	• Обрачун и наплата новчаног износа за продату робу • систем касе као инструмент за обраду података о продаји • Продаја робе за готовинска и безготовинска средства плаћања • Паковање продате робе • Спецификација и уплата дневног пазара • Контрола пословања продавнице • Врсте и задаци контроле пословања продавнице • Инвентарисања - врсте, задаци и значај • Организација инвентарисања
Купац	• препозна мотиве и профил купаца • различито приступа различитим типовима купаца • прати решавање евентуалне конфликтне ситуације • користи инструменте промотивног микса у циљу раста продаје • самостално припреми и реализује презентацију робе • користи мобилне уређаје у контакту са купцима и информисању купаца • комуницира on-line са купцима: • одговара на упите купаца у електронској форми; • процењује степен задовољења потреба купаца; • прикупља податке о задовољству купца у директном контакту; • прикупља електронске податке о задовољству купца; • прави понуду робе прилагођену захтеву купца; • самостално прима рекламацију у савременим видовима продаје; • евидентира рекламацију у продавници ;	• Мотиви тражње и куповине • Профил купца, препознавање појединих профила купаца. • Рад са различитим профилима купаца. • Лична продаја • Мере унапређења продаје • Презентација као део пропагандне активности – • Персонализација купаца: • Персонални контакти са купцима • Персонализована пошта • On- line комуникација • Прилагођавање понуде роба и услуга купцима • Мерење и значај задовољства купаца • Задовољство купаца путем интернета • Појам рекламација и приговара купаца. • Евиденција рекламација у продавници • Решавање рекламација • Методе решавања конфликтних ситуација

	• решава рекламације купаца у свим видовима савремене продаје; • примењује научене методе решавања конфликтних ситуација	
Непосредна продаја	• попуњава документа у вези са набавком у савременој продавници; • спроведе преузимање робе у конкретној продавници; • попуни потребну документацију у вези са плаћањем добављачу; • обави припрему продавнице, радног места, средстава за рад и робе за продају; • обави послове везане за непосредну продају робе у конкретној продавници; • нађе најбоље решење у раду са различитим профилима купаца; • обавља мерење, обрачун и означавање робе променљивих мера • обрачуна и наплати продату робу; • учествује у инвентарисању у конкретној продавници;	• Снабдевање продавнице робом • Преузимање робе у конкретној продавници • Плаћања робе добављачу • Припрема особља, продавнице, средстава за рад и робе за продају • Припрема радног места продавца • Фазе непосредне продаје робе у конкретној продавници • Мерење, обрачун и означавање робе променљивих мера • Обрачун и наплата новчаног износа за продату робу • Инвентарисање • Рад са различитим профилима купаца

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку наставне теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања.

* Модули се реализују кроз следеће облике наставе:

- практична настава
- настава у блоку

** Уколико се настава реализује према Закону о дуалном образовању, модули се реализују кроз следеће облике наставе:

- учење кроз
- настава у блоку

Одељење се дели на групе до 15 ученика приликом реализације: практичне наставе, учења кроз рад, наставе у блоку.

* Практични облици наставе се, већином, реализују у школским кабинетима/продавницама. Део часова, до 25% од укупног броја часова практичних облика наставе, се може реализовати и код послодавца. У случају када се део практичне наставе одвија у компанијама, школа одређује која знања, вештине и ставове ће ученици стицати у компанијама. Нагласак мора бити на развијању ставова (стицање самосталности и одговорности у обављању послова, развијање способности комуницирања и тимског рада, стицање и развијање радних навика и радне дисциплине...) у односу на саме вештине и знања које је ученик већ стекао кроз часове ПОН у школским продавницама и кабинетима.

** Учење кроз рад реализује се код послодаваца, у реалним радним условима.

Настава у блоку се реализује у школској продавници/ кабинету или код послодавца у реалним радним условима (код послодавца са којим школа склапа одговарајући споразум или послодаваца код којих се реализује учење кроз рад)

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад.

Препоручени број часова по модулима:

- Увод у савремену продају: 24 часа

- Техника снабдевања продавнице робом: 70 часова
- Припрема продаје: 66 часова
- Роба у продавници: 52 часа
- Техника непосредне продаје у савременим облицима продаје: 106 часова
- Купац: 102 часа
- Непосредна продаја: 60 часова

Модул Непосредна продаја се реализује кроз наставу у блоку (у школи или компанији).. Настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова), или 60 часова у зависности од могућности и захтева организације.

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник/ментор/инструктор, у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатака, презентација радног задатка, текстуално-илустративне методе, практичан рад ученика. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад, практичан рад.

Када се практични облици наставе изводе у школи, методе учења, могу обухватати између осталог: учење посматрањем, опонашањем/имитирањем и вежбањем, учење кроз решавање реалних проблема, учење кроз непосредни рад робом и клијентима, увежбавање коришћења алата, уређаја и опреме, учење у виртуелном окружењу, учење кроз симулације и играње улога и слично.

Када се практични облици наставе изводе код послодавца, методе учења могу обухватати између осталог: обилазак радне средине, упознавање са радним местима и средствима за рад, посматрање процеса рада, демонстрацију процеса рада од стране запослених, ментора или инструктора када је то договорено. Након примене претходно наведених метода учења, ученик може и да индивидуално вежба и извршава предвиђене радне задатке у складу са прописима који уређују безбедност и здравље на раду и ППНУ. Ученик може да изврши предвиђени радни задатак, уз стручни надзор ментора/инструктора код послодавца. Методе се прилагођавају условима који постоје код послодавца.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Наставник /инструктор, на почетку школске године или на почетку теме/модула упознају ученике са критеријумима формативног и сумативног оцењивања. У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Наставник / инструктор треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Формативно оцењивање, као модел праћења напредовања ученика, се одвија на сваком часу и постигнућа ученика је могуће вредновати кроз: праћење активности ученика на часу (тј. процесу учења); континуално праћења достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција; однос према опреми и алату; решавање практичних задатака;

При формативном оцењивању ученика користити и вредновати лични картон ученика - документ који сачињава и води наставник у циљу евидентирања времена, активности и напретка ученика за време реализације практичних облика наставе код послодавца.

Када је у питању практичан рад односно учење кроз рад, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник/ инструктор треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Сумативно оцењивање се може извршити на основу: тестова практичних вештина; резултата/решења проблемског или пројектног задатка, оцењивање дневника практичног рада / учења кроз рад; оцењивање редовности похађања практичне наставе / учења крот рад.

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Основне пословне функције продајног објекта	• приступа радном месту у зависности од конкретне организационе структуре; • идентификује сопствене послове у складу са пословним функцијама објекта; • идентификује послове на свом радном месту; • организује сопствени рад у складу са пословним функцијама продајног објекта;	• Програм и организација практичне наставе/учења кроз рад у трећем разреду • Организација рада у трговинском предузећу и продавници • Значај локације продајног и складишног објекта
Организација набавке	• прати израду плана набавке; • изради калкулацију набавне цене; • разликује критеријуме за избор добављача; • води електронску евиденцију добављача; • примењује процедуре набавке; • уочава и евидентира губитке на роби; • реализује преузимање робе; • изврши уплату добављачу, за преузету робу; • води електронску евиденцију документације везане за набавку робе; • састави и упути ургенцију за неиспоручену робу; • изведе закључак и направи анализу обављене набавке у електронској форми	• Задаци и значај набавке • План набавке • Калкулација набавне цене • Критеријуми за избор добављача и пословна етика • База добављача • Реализација набавке • Испорука робе • Могући губици на роби код испоруке • Преузимање робе • Плаћање робе • Ургенција • Анализа набавке
Транспорт	• учествује у организацији послова транспорта; • прати кретање робе у транспорту; • адекватно користи сопствена транспортна средства и услуге шпедитера; • прикупи документацију неопходну за транспорт робе; • води електронски евиденцију документације везане за транспорт робе; • утврди губитке настале у транспорту;	• Задаци и значај транспорта • Организација транспорта • Коришћење сопствених транспортних средстава • Коришћење услуга шпедитера • Транспортно осигурање - Полиса осигурање • Губици на роби у транспорту
Складишно пословање	• Учествује у организацији складиштења водећи рачуна о месту и улози складишта у пословању продавнице; • разликује опрему у складишту; • разликује услове предвиђене за чување одређених врста роба; • примењује процедуре у организацији складиштења робе; • прати процедуру кретања документације између складишта и набавне односно продајне службе;	• Значај, функције и оквир за управљање складиштењем • Број и локација складишта. • Опрема и уређење складишта • Пријем робе у складиште • Налог за пријем робе • Пријемница • Робне картице • Лагер листа • Комисијски записник • Издавање робе из складишта

	• разликује врсте докумената везаних за пријем и издавање робе у складиште; • изради отпремницу-пријемницу, • изради комисијски записник и пријемни лист на основу задатих елемената; • спроводи процедуру пријема робе у складиште; • унесе потребне податке о примљеној и издатој роби у одговарајућу електронску и штампану магацинску евиденцију и документацију на основу задатих параметара; • одржава ниво залиха имајући у виду врсте залиха; • израчуна потребне залихе; • утврди губитак на роби у складишту; • спроводи превентивне мере против губитака у складишту.	• Налог за издавање робе • Отпремница • Спецификација робе • Кепу евиденција • Управљање залихама • Политика обнављања залиха • Диференцирање врста залиха и система допуњавања залихама • Губици који настају у складишту и мере за њихово спречавање
Организација продаје	• учествује у изради плана продаје; • учествује у предвиђању пораста броја потенцијалних купаца; • евидентира потенцијалне купце; • прати електронску базу података постојећих купаца; • учествује у изради калкулације малопродајне цене; • изради профактуру у штампаном и електронском облику; • изради фактуру штампаном и електронском облику; • прати процедуру продаје; • води евиденцију о купцима приликом продаје; • електронски попуњава документацију везану за послове продаје; • састави и упути ургенцију за неиспоручену робу; • изведе закључак и учествује у анализи обављене продаје; • изврши преглед и сортира документацију након обављене продаје.	• Задаци и значај продаје • План продаје • Евиденције потенцијалних купаца -формирање и вођење • Понуда купцима • Упит купца • Калкулација малопродајне цене • Профактура и фактура • Праћење продаје • База података о сталним купцима • Књига евиденције промета робе и услуга (КЕПУ) • Документа у вези са обављеним послом продаје • Анализа продаје. • Контрола докумената
Комерцијално познавање робе	• разликује прописане исправе које прате робу у робном промету; • манипулише робом у складу са процедурама и својствима робе; • примењује мере и облике заштите потрошача; • даје информације купцу о својствима робе за оцену квалитета робе; • прати ознаке робе према називу, марки, цени и произвођачу;	• Својства робе за оцену квалитета робе-органолептичка, физичка и механичка • Својства робе за оцену квалитета робе- хемијска, физичко-хемијска , технолошка својства робе и експлоатациона својства • Ознаке на роби- назив робе, марка, комерцијално име, цена и назив произвођача • Ознаке на роби - ознака стандарда, ознака ISSO стандарда, ознака HACCP стандарда

	• прати постојање ознака стандарда на роби; • прати ознаку робе - знак квалитета, атестни знак, ознака по прописима о квалитету; • означава робу у складу са процедурама и према упутствима; • пружи купцу адекватне информације о ознакама на роби; • прати рокове трајања робе у продавници и складишту, • проверава GS1 систем нумерације (бар-код симбологије, означавање трговинских јединица	• Ознаке на роби- знак квалитета, атестни знак, ознака по прописима о квалитету • Ознаке на роби -ознака састава, опасних материја, рока трајања и упутства о употреби робе • GS1 систем нумерације (бар-код симбологије, означавање трговинских јединица,
Непосредна продаја	• реализује послове набавке ; • води електронску евиденцију послова набавке; • прати реализацију транспорта; • направи преглед складишне евиденције; • реализује послове непосредне продаје; • реализује послове Е продаје и М продаје; • издвоји и попуни документа о евиденцији продаје; • распореди губитке према месту настанка • провери постојање ознаке на роби; • изврши ознаку робе у складу са процедурама.	• Послови набавке робе • Транспорт - организација транспорта и транспортно осигурање • Складиште – организација, опрема и пословање • Евиденција у складишту • Продаја – планирање • Послови продаје робе – реализација, анализа • Евиденција продаје • Губици према месту настанка и њихова евиденција • Ознаке на роби

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку наставне теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања.

* Модули се реализују кроз следеће облике наставе:

− практична настава
− настава у блоку

** Уколико се настава реализује према Закону о дуалном образовању, модули се реализују кроз следеће облике наставе:

− учење кроз
− настава у блоку

Одељење се дели на групе до 15 ученика приликом реализације: практичне наставе , учења кроз рад наставе у блоку

* Практични облици наставе се, већином, реализују у школским кабинетима/продавницама. Део часова, до 25% од укупног броја часова практичних облика наставе, се може реализовати и код послодавца. У случају када се део практичне наставе одвија у компанијама, школа одређује која знања, вештине и ставове ће ученици стицати у компанијама. Нагласак мора бити на развијању ставова (стицање самосталности и одговорности у обављању послова, развијање способности комуницирања и тимског рада, стицање и развијање радних навика и радне дисциплине...) у односу на саме вештине и знања које је ученик већ стекао кроз часове ПОН у школским продавницама и кабинетима.

** Учење кроз рад реализује се код послодаваца, у реалним радним условима.

Настава у блоку се реализује у школској продавници/ кабинету или код послодавца у реалним радним условима (код послодавца са којим школа склапа одговарајући споразум или послодаваца код којих се реализује учење кроз рад)

Ученик је обавезан да води дневник практичног рада / учења кроз рад.

Препоручени број часова:

- Основне пословне функције продајног објекта: 24 часа
- Организација набавке: 66 часова
- Транспорт: 36 часова
- Складишно пословање: 90 часова
- Организација продаје: 96 часова
- Комерцијално познавање робе: 72 часа
- Непосредна продаја (настава у блоку): 60 часова

Модул Непосредна продаја се реализује кроз наставу у блоку (у школи или компанији).. Настава у блоку се реализује два пута годишње са по 30 часова (5 дана по 6 часова), или 60 часова у зависности од могућности и захтева организације.

Избор метода и облика рада за сваки модул одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, извршење задатака, презентација радног задатка, текстуално-илустративне методе, практичан рад ученика. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад, практичан рад.

Када се практични облици наставе изводе у школи, методе учења, могу обухватати између осталог: учење посматрањем, опонашањем/имитирањем и вежбањем, учење кроз решавање реалних проблема, учење кроз непосредни рад робом и клијентима, увежбавање коришћења алата, уређаја и опреме, учење у виртуелном окружењу, учење кроз симулације и играње улога и слично.

Када се практични облици наставе изводе код послодавца, методе учења могу обухватати између осталог: обилазак радне средине, упознавање са радним местима и средствима за рад, посматрање процеса рада, демонстрацију процеса рада од стране запослених, ментора или наставника, када је то договорено. Након примене претходно наведених метода учења, ученик може и да индивидуално вежба и извршава предвиђене радне задатке у складу са прописима који уређују безбедност и здравље на раду и ППНУ. Ученик може да изврши предвиђени радни задатак, уз стручни надзор наставника или ментора код послодавца. Методе се прилагођавају условима који постоје код послодавца.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Наставник /инструктор, на почетку школске године или на почетку теме/модула упознају ученике са критеријумима формативног и сумативног оцењивања. У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад.

Наставник / инструктор треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у раду, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.

Формативно оцењивање, као модел праћења напредовања ученика, се одвија на сваком часу и постигнућа ученика је могуће вредновати кроз: праћење активности ученика на часу (тј. процесу учења); праћења достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција; однос према опреми и алату; решавање практичних задатака;

При формативном оцењивању ученика користити и вредновати лични картон ученика - документ који сачињава и води наставник у циљу евидентирања времена, активности и напретка ученика за време реализације практичних облика наставе код послодавца.

Када је у питању практичан рад односно учење кроз рад, може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник/ инструктор треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Сумативно оцењивање се може извршити на основу: тестова практичних вештина, резултата/решења проблемског или пројектног задатка, оцењивање дневника практичног рада / учења кроз рад , оцењивање редовности похађања практичне наставе / учења крот рад

Назив предмета: Пословна информатика (изборни програм)

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА - ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
III		32				32

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Упознавање са појмом електронских информационих система
- Развијање знања из електронског пословања
- Оспособљавање ученика за праћење робно-новчаних токова у трговинском предузећу
- Оспособљавање ученика за примену и коришћење нових информатичких технологија у трговини
- Оспособљавање ученика за обављање електронске трговине

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА ПРЕДМЕТА

Разред: трећи

Ред.бр	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Електронско пословање и електронски информациони систем	7
2.	Информатички аспекти праћења робно-новчаних токова у трговинском предузећу	7
3.	Савремена продаја	9
4.	Електронска трговина	9

4. НАЗИВ МОДУЛА, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

НАЗИВ МОДУЛА	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА / КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
Електронско пословање и електронски информациони систем	• опише концепт електронског пословања • наведе врсте електронског пословања • објасни развој електронског пословања • дефинише појам информационог система • наведе елементе информационог система • повеже информације и пословно одлучивање у предузећу • идентификује информационе подсистеме на примеру из праксе	• Појам електронског пословања, класификација. • Развој електронског пословања. • Појам електронског информационог система. • Структура информационог система • Информациони систем предузећа • Информациони систем и пословни систем (прикупљање, обрада и коришћење информација у пословном информационом систему). • Информациони подсистеми.
Информатички аспекти праћења робно-новчаних токова у трговинском предузећу	• симулира поручивање робе • демонстрира пријем робе у централно складиште • спроведе поступак дистрибуције робе у продајне објекте • симулира дистрибуцију робе • користи информатичку технологију у продаји робе • изради документацију везану за кретање робе у оквиру трговинског предузећа	• Набавка робе - поручивање робе • Набавка робе - пријем робе у продајни објекат). • Складиштење робе - пријем робе у централно складиште • Складиштење робе - дистрибуција робе у продајне објекте • Дистрибуција робе. • Продаја робе.
Савремена продаја	• објасни електронску размену података • опише врсте електронске нумерације артикала • објасни начин креирања свих врста електронске нумерације артикала • одреди место електронске касе у структури информационог система предузећа • симулира електронско плаћање и електронску продају на мало	• Електронска размена података (EDI – Electronic Data Interchange). • Електронска нумерација артикала • POS (Point of Sale Sistem) опрема и њено коришћење у продаји. • Електронско плаћање (EFT – Electronic Found Transfer). • Електронска продаја на мало (E-store, E-market, E-mall).
Електронска трговина	• опише електронско пословање у трговини • идентификује и опише електронско тржиште • објасни глобализацију електронске трговине • наведе и објасни моделе електронске трговине	• Електронско пословање у трговини. • Глобализација електронске трговине. • B2C модел електронске трговине. • B2B модел електронске трговине.

5. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

На почетку сваке теме ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања.
Настава се реализује кроз вежбе, у кабинету за информатику или дигиталној учионици. Одељење се дели на групе, до 15 ученика у групи.
Препоручени број часова по темама је следећи:
Електронско пословање и електронски информациони систем: 7 часова
Информатички аспекти праћења робно-новчаних токова у трговинском предузећу: 7 часова
Савремена продаја: 9 часова

Електронска трговина: 9 часова
Приликом реализације модула ослонити се на предзнања ученика из рачунарства и информатике. Препорука је да се наводе примери из праксе са посебним акцентом на рад у продавници. (програми које користе, потребе које имају)
Избор метода и облика рада за сваку тему одређује наставник у зависности од наставних садржаја, способности и потреба ученика, материјалних и других услова. Користити вербалне методе (метода усменог излагања и дијалошка метода), методе демонстрације, текстуално-илустративне методе,практичан рад ученика. Предложени облици рада су фронтални, рад у групи, рад у пару, индивидуални рад. Такође, препорука је примена пројектне наставе, израда презентација и сл.

6. УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања.
Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају сваке реализоване теме. Сумативне оцене се добијају из контролних или писмених радова, тестова, усменог испитивања, самосталних или групних радова ученика.
У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, да користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава и слично) може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.
Наставник може поједине садржаје да релаизује у сарадњи са хотелским или ресторанским привредним друштвима- као примерима добре праксе.

Б: ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: ПОСЛОВНИ СТРАНИ ЈЕЗИК (пета година учења)

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД:	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	Укупно
III	32	0	0	0	32

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу тако и у пословном окружењу.

3. ТЕМЕ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА

Разред: **Трећи**
Годишњи фонд часова: Теорија: **32 часа**;

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	• Ученик ће бити у стању да разуме краће спонтане дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), текстове са темама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа • разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања • разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.).	**ОПШТЕ ТЕМЕ** Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) Познати градови и њихове знаменитости, региони у матичним земљама Спортови и позната спортска такмичења Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе, спорта, музике) Медији (штампа, телевизија, интернет) Интересантне животне приче и догађаји	Представљање себе и других Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) Давање једноставних упутстава и команди Изражавање молби и захвалности Изражавање извињења Изражавање потврде и негирање Изражавање допадања и недопадања Изражавање физичких сензација и потреба
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише повезане реченице о неким свакодневним аспектима из свог окружења • напише краћи извештај, опис неког догађаја или резиме претходних дешавања или активности из		

	личног искуства користећи свакодневне речи и фразе прилагођене комуникативној ситуацији • напише веома кратке формалне и неформалне текстове (до 80 речи) користећи стандардне и конвенционалне формуле писаног изражавања (писмо, обавештење, порука) • напише кратке и једноставне белешке у вези са тренутним потребама и плановима (списак за куповину, поруке, списак обавеза, записник) • пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу или форуму	Свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране) *Основна терминологија која се односи на послове из домена општих, правних и кадровских послова* **СТРУЧНЕ ТЕМЕ** • Занимања, описи послова и задужења у домену трговине • Врсте трговинских објеката и описи услуга у трговини • Прибор и опрема за рад у трговинском објекту • Мере одржавања хигијене и квалитета • Мере заштите и одржавања човекове околине • Читање, праћење и вођење прописане документација у домену струке • Пословна комуникација у писменој и усменој форми .	Исказивање просторних и временских односа Давање и тражење информација и обавештења Описивање и упоређивање лица и предмета Изрицање забране и реаговање на забрану Изражавање припадања и поседовања Скретање пажње Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања Тражење и давање дозволе Исказивање честитки Исказивање препоруке Изражавање хитности и обавезности Исказивање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације • поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене програмом наставе и учења, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре) • у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).		
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за функционално читање и разумевање различитих, узрасно и садржајно примерених врста текстова ради информисања, извршавања упутстава и остварења естетског доживљаја (читање ради личног задовољства)	• разуме краће текстове (до 120 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика • разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове, ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом.		

СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА Стицање и овладавање социокултурним компетенцијама неопходним за писану и усмену употребу језика	• у оквиру поља свог интересовања, знања и искуства, препозна и разуме сличности и разлике у погледу навика (вербална и невербална комуника-ција), обичаја, менталитета и институција које постоје између наше земље и земаља чији језик учи • препозна и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи • препозна и адекватно реагује на формалност говорне ситуације • адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са знањима из страног језика, али и из осталих области школских знања и животних искустава • адекватно реагује на прагматичке функције говорних чинова у циљном језику различите од оних у Л1 (степен формалности, љубазности, као и паралингвистичка средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.) • учествује у свим видовима модерне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже) • користи све досад наведене стратегије развоја комуникативних компетенција примењујући језик струке у складу са нивоом знања језика и потребама.		

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

Италијански језик

1. Именице – властите и заједничке, одговарајући род, број, са детерминативом: *Signora/Signor Rossi, Maria, Anna, Federica, Giovanni, Riccardo, Belgrado, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, ll loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*.

Деривација именица и прављење сложених именица. Понављање градива из предходних година учења.
Алтернација именица (основни суфикси за аугментатив, пејоратив, деминутив и хипокористике *-ino, -one, -accio, -etto, -ello, -uccio, -otto*).
Лажна алтерација (*focaccia, fioretto, montone*...)

2. Одређени члан испред датума: Oggi è il 31 gennaio; испред имена дана: *La domenica non studio*.

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.
Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*La mia cara sorellina; Dov'è la Lisa?*).

3. Изражавање тачног времена: *Che ore sono? Sono le tre e mezzo. A che ora inizia lo spettacolo? Alle venti. I negozi sono aperti dalle 9 alle 20.*

4. Партитивни члан: *Ho comprato un'etto di prosciutto. Voglio delle mele. Non mangio pane.*

5. Заменице за директни и индиректни објекат: *Marco e Ana sono tuoi amici? Non, non li conosco. Il libro? Scusi, lo porto domani. E tu Marco, hai scritto a tua sorella? No, non le ho scritto, non ho avuto tempo.*
Заменице за директни и индиректни објекат, у пару, слагање са императивом, инфинитивом и *ecco*: *Che bel libro! Me lo compri? Sì, te lo compro per il compleanno. Devo comprarti anche l'orologuo, arrivi sempre in ritardo! Dove ho messo il biglietto per il cinema? Me l'ha portato Maria ieri sera. Eccolo, l'ho messo in tasca. Gerundio presente* + ненаглашене личне заменице, рефлексивне заменице и речце *ci*, *ne*.

6. Релативне заменице, che и dove: Ho incontrato il professore di matematica che mi ha detto di portare i compiti domani. Siamo andati a casa in montagna dove abbiamo passato le vacanza l'anno scorso. Релативна заменица *cui. E' il ragazzo di cui ti ho parlato. E' l'amica con cui vado al cinema spesso.*

Придеве – одговарајући род, број, место, поређење: *un ragazzo grande, una ragazza grande, le persone simpatiche, un piore rosso, Giovanna è più alta della sua sorella, noi siamo meno veloci di voi. Giorgio è il più grande chiacchierone di noi tutti.* Алтерација придева. Најчешћи фразеолошки изрази са придевима (*sano come un pesce, lento come una lumaca, matto da legare, ubriaco fradicio...*). Компарација придева, компаратив изједначавања M*arco è alto come Paolo* , компаратив увећавања *Marco è più alto di Pietro*, компаратив умањивања *Marco e meno bravo di Anna.*

7. Присвојне придеве и заменице: *Dove sono le tue scarpe? Ecco le mie!* Употреба члана уз присвојне придеве: *Mia madre parla l'italiano. La mia sorellina non va ancora a scuola. Il loro fratello fa la sesta.*

8. Бројеве: основне преко 1000, редне до 20: *E' un libro di cento pagine! Abito al settimo piano. Faccio la sesta.*

9. Питања: *Puoi venire a casa mia domani? Conosci la mia cugina? Che cosa aspettate? Dove andate? A che ora tornate a casa? E quando torni? Abiti qui? C'è qui il tuo indirizzo? Perché? Chi torna domani?*

10. Негацију: *Io non mangio frutta. Tu non lo vedi domani.*

11. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me.* Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore! Императив са ненаглашеним личним заменицама: Guardalo! Portami il libro!

12. Модалне глаголе: *dovere, potere, violere* и *sapere,* са модалном вредношћу, у свим временима. *Devi partire subito. Sai nuotare?* Употреба помоћних глагола са модалним глаголима у сложеним временима: *Ho dovuto comprare l'aspirina. Sono dovuto andare a letto tardi.* Слагање ненаглашених заменица са партиципом: *Hai il nuovo quadreno? Ho dovuto comprarlo per le ore di matematica.*

13. Кондиционал глагола potere, volere, dovere: *Vorrei un gelato alla frutta, per piacere. Potresti portarmi domani il tuo quaderno di matematica ?Dovresti tornare a casa in tempo.*

14. Глаголска времена:
15. Presente Indicativo фреквентних глагола, рачунајући и повратне;
16. Congiuntivo Presente фреквентних глагола, везана за медијацију: *Penso che Maria non capisca bene. Penso che non possa venire alle sei.*
17. Passato prossimo и Imperfetto– грађење и контрастирање употребе: *Dormivo quando è tornato Marco. L'ho conosciuto al mare, tanti anni fa, quando avevo appena* cinque *anni!*
18. Futuro: *Ragazzi, domani andremo tutti insieme a teatro. Giulia tornerà fra quattro mesi.*
19. *Gerundio presente*. Грађење и употреба у временским и начинским реченицама *Ho incontrato Marco tornando a casa. Maria andava a scuola mangiando il gelato.*
20. Фразеолошки изрази са глаголима (*fumare come un turco, ridere come un matto, bere come una spugna...*).
21. Хипотетички период: Реална погодбена реченица *Se fa bel tempo vado in gita. Se farà bel tempo andrò in gita* Ирреална хипотетичка реченица са имперфектом: *Se faceva bel tempo andavo al mare*.

22. Предлоге и сажете чланове: *Vivo a Kragujevac, in Serbia; in luglio andiamo in vacanza a Belgrado; ieri siamo andati allo Zoo; ritorni dalla scuola a quest'ora ? E' in macchina, ariva a casa fra poco. Non faremo tardi al cinema, lo spettacolo inizia alle otto, ci aspetteranno a casa di Marco, ci andiamo tutti a piedi.*

23. Прилоге за време, место, начин, количину: *prima, dopo, oggi, domani, sempre, qui, li, là, davanti, dietro, bene, male, poco, molto, tanro, troppo, più, meno.* Положај прилога у односу на глагол. Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* uz *passato prossimo*.

24. Речце: Прилошке вредности речца *ci* и *ne*: *Cu vado subuto. Lui ci crede. Ci scherziamo tutti. Ne parlo spesso. Non ne penso nulla. Ne sono tornata ieru.*

25. Везнике *e, o, ma, se.*

Немачки језик

1. Именице – у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: *das Haus meiner Eltern*).
Множина именица на *-en, -e , - , -er, -s, -ø* (са прегласом – умлаутом и без њега): *Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler*.
Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten.
а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: *Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen.*
б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: *der Schüler, die Lehrerin, das Kind*
в. бројиве и небројиве именице: *die Rose, der Kakao*

2. Члан: одређени, неодређени и нулти

а) Одређени члан:
- разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): *Klaus hat <u>eine neue Jacke</u>. <u>Die Jacke</u> ist gelb.*
- контраховани (сажети) члан:
- уз глаголе кретања: *ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren*

- уз годишња доба: *im Sommer*
- уз стране света: *im Norden*
- уз доба дана: *am Vormittag*
- уз датуме: *am 6. März*
- уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини)
Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ...

б) Неодређени члан у изразима: *einen Spaziergang machen, eine Frage stellen*

г) Нулти члан:
- уз називе спортова: *Fußball spielen, Gymnastik treiben*
- уз називе музичких инструмената: *Klavier spielen*
- у изразима: *zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen*
- уз географске појмове *nach Italien, in Berlin*
- уз називе занимања и националности после глагола *sein* и *werden*: *Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester.*

3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: *diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer*.

4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (*ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder*)

Придеве у компаративу и суперлативу:
- правилне поредбене облике: *billig, billiger, der (die, das) billigste*
- неправилне поредбене облике (*gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste)*.

а. Изведене придеве са наставцима *-bar, -lich* и *-ig*: *lesbar, sommerlich, windig (рецептивно)*.

б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (*Serbisch, Österreichisch)*

в. Придеве изведене од имена града (*Belgrader, Hamburger*).

5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: *ich, mir, mich.*
Присвојне заменице: *meiner, deiner*

6. Фреквентне предлоге:

а) за означавање положаја у простору: *auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber.*
б) за правац кретања: *zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt*

в) за време: *vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde*
д) за порекло: *aus der Schweiz*
ђ) за средство: *mit dem Taxi*
е) за намену: *für Kinder*
ф) за узрок: *wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse*

7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима:

а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима
б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола
в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима
г) футур
д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења):
Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen.
- најфреквентнији глаголи са предложном допуном
- повратни глаголи: *sich waschen , sich die Hände waschen*

8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно)

а) за време: *gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen.*
б) за место и правац кретања: *da hinten, geradeaus, nach links.*
в) за начин: *zufällig*.
г) за учесталост: *oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich*.

9. Бројеве

Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године.

10. Упитне реченице:

а. које захтевају одговоре *Ja/Nein*;
б. са упитним речима на *w*-: *wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.*

11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): *und, aber, oder, denn.*
Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге
(рецептивно и продуктивно): *weil, ob, dass*, *weil, wenn, als*

12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: *Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.*

Руски језик

1. Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника *о* и *а*. Изговор и бележење сугласничких група – асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи.

Основни типови интонационих онструкција у оквиру сложене реченице.

2. Слагање субјекта (именица, заменица) и именског предиката: *Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто.*
3. Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена : *Анна(Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (прочитал)...мы (вы, они) прочитали… я прочитаю...ты прочитаешь.*
4. Употреба садашњег и прошлог времена глагола *хотеть, бежать, бегать,ехать,ездить,идти, ходить, лететь, летать, плыть, плавать.,*

5. Исказивање заповести: *Читай (читайте) вслух! Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить!*
6. Исказивање негације: *Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю.*
7. Исказивање начина вршења радње: *хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок.*
8. Исказивање временских односа: *сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году.*
9. Исказивање места и правца: *сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу(по улице).*
10. Употреба глагола кретања *идти, ходить* у пренесеним значењима: *снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет!*

Француски језик

1. **Средства за наглашавање реченичних делова** *c'est ... qui* **и** *c'est... que*: *C'est Pierre qui va le faire ; c'est toi que j'aime.*

2. **Средства која указују на лице**:

а) наглашене личне заменице после предлога : *On peut aller chez moi; Je peux m'asseoir à côté de vous? Je n'ai jamais été chez eux ;*
б) наглашене личне заменице после позитивног императива : *Regarde-moi ! Ouvre-lui ! Téléphonez-leur !*

3. **Актуализаторе именице:**

а) вредности одређеног члан – генерализација: *Les enfants aiment les jeux de société*; спецификација: *Le frère de Mia aime jouer au Scrabble* ;
б) изостављање члана: натписи (*Pâtisserie*), врсте производа (*Chocolat, Savon de Marseille*), спискови (*lait, beurre, baguette, jambon, fromage blanc*); испред именици у позицији атрибута: *Elle est médecin ; Il est boulanger* ;
в) демонстративе (заменице): *celui-ci/là ; celle-ci/là* (као одговор на питање *Lequel? / Laquelle ?*); *Cette moto? C'est celle de mon grand frère* ;
г) посесиве (заменице): *le mien/la mienne; le tien/la tienne; le sien/la sienne*;
д) квантификаторе *un peu de / beaucoup de; pas assez de / assez de / trop de* .

4. **Модалитете реченице:**

а) негацију (инфинитива): *Ne pas ouvrir les fenêtres; Ne pas se pencher*;
б) интерогацију: упитну морфему *n'est-ce pas*? инверзију (рецептивно): *Avez-vous compris ? Voulez-vous essayer ?*

5. **Парцијално директно и индиректно питање:** *Quand est-ce qu'on part? Il demande quand on part; Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.* (Симултаност радњи).

6. **Средства за исказивање просторних односа**:

а) прилошки и други изрази: *par terre, au milieu, au centre, dehors, dedans ;*
б) прилошке заменице *en* и *y*: *Tu vas à Nice? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.*

7. **Квалификацију:**

а) место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais;*
б) промена значења неких придева у зависности од места: *Un grand homme / un homme grand ; un brave homme / un homme brave.*

8. Средства за исказивање временских односа:
а) предлози *dans, depuis* и израз *il y a : Je pars dans deux jours ; On est ici depuis lundi ; Nous sommes arrivés il y a trois jours ;*
б) исказивање симултаности и будућности у прошлости: *Ce jour-là il est venu me dire qu'il partait ; il m'a dit qu'il allait déménager ; il a promis qu'il nous écrirait.*

9. Глаголске начине и времена:
- индикатив (утврђивање градива из шестог разреда) : презент, сложени перфект, имперфект, футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције : блиски футур, прогресивни презент, блиска прошлост;
- *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère)*, као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*;
- презент кондиционала : *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !*
- императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur ;*
- рецептивно (ради разумевања прича и бајки): облици простог перфекта (треће лице једнине и треће лице множине).

10. Средства **за исказивање погодбе**: *Si tu as le temps, viens à la maison ; On ira voir le match si tu finis tes devoirs.*

Шпански језик

1. Именице– рецептивно и продуктивно

а. Властите именице, имена људи и географски називи хиспанског говорног подручја
Miguel, María, Pedro, Elena, Juan, etc.; España, América Hispánica/Latina, etc.
б. Заједничке именице с променом у члану и другим детерминативима - (*el libro, este libro, mi libro, los libros, estos libros, mis libros*)

2. Придеви – рецептивно и продуктивно

а. Поређење придева: *comparativo y superlativo relativo*: más bonito que, el más bonito
б. Придеви са апокопом: *un gran actor*, *un buen amigo*

3. Личне заменице – рецептивно и продуктивно

а. у функцији субјекта: *yo, tú, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas, Usted, Ustedes*
б. у функцији објекта, ненаглашене*: me, te, le, la, lo, nos, os, les, las, los*
в. у функцији објекта, наглашене: *a mí, a ti, a él, a ella, a nosotros, a vosotros, a Usted, a Ustedes*
г. заменице: *se (*повратни глаголи и глаголи са "лексичким *se"): lavarse;*
tratarse de...

4. Предлози - рецептивно и продуктивно

de, a, sin, con, conmigo, contigo, sobre/encima de, bajo/debajo de, cerca de, lejos de, etc.

5. Глаголи:

а. Садашње време правилних глагола *–ar, -er, -ir* и најфреквентнијих глагола са променом у основи*: decir, traer, poner, etc*. *Presente del indicativo* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима

б. *Estar* + *gerundio* - и рецептивно и продуктивно у свим глаголским лицима
(- *¿Qué estás haciendo? - Estoy leyendo el periódico*.)
в. *Imperativo* и *presente del subjuntivo* горе наведених глагола (у негираним императивним конструкцијама и у формалном стилу обраћања: *habla/hable/hablad/hablen/no hables/no hablen/no habléis)* – и рецептивно и продуктивно
г. Прошла времена (индикатив и субјунктив у доле наведеним конструкцијама): *Pretérito perfecto simple (pretérito indefinido); Pretérito imperfecto; Pretérito perfecto compuesto, Pretérito pluscuamperfecto*: – фреквентни правилни глаголи и одређени број најфреквентнијих неправилних глагола у свим глаголским лицима (*hablar, comer, beber, pensar, trabajar, escribir, leer, vivir, jugar, viajar, estudiar// ser, estar, tener, ir, traer, decir, venir, etc*...) - и рецептивно и продуктивно

El fin de semana pasado visité a mis abuelos.
Lo siento, se me olvidó la tarea en casa.
Cuando era pequeña, me gustaba jugar con las muñecas.
¿Has terminado la tarea?
Me dijo que lo había hecho.
д. Модални глаголи (у горе наведеним глаголским временима) - и рецептивно и продуктивно као комплетне фразе, у конструкцијама са инфинитивом и са именским додацима: *poder, querer, saber, tener que, gustar*
Me gusta este libro.
¿Puedo salir?
Quiero viajar a México.
Tengo que estudiar mucho.
ђ. Безличне конструкције са субјунктивом - рецептивно и продуктивно
Es importante que estudies lenguas extranjeras.
Es necesario que duermas bien.
е. Личне конструкције са презентом субјунктива - рецептивно и продуктивно
Te recomiendo que viajes a España.

ж. Футур (и рецептивно и продуктивно) само правилних глагола и најфреквентнијих глагола са редукцијом основе

Este verano viajaré a España.
Te lo diré mañana.

з. Основни глаголски изрази - рецептивно и продуктивно
tener que + infinitivo/, deber + infinitivo, hay que + infinitivo, hay+ imenica (*hay mucha gente aquí*)

и. Основни глаголски изрази за увођење зависних реченица у процесу медијације: *Pienso que, Dice que, ...*
Pienso que le gusta esta pelicula.

Dice que te va a prestar el libro.

ј. Основни принципи слагања времена (превенствено рецептивно):
Me dijo que vendría.
Me dijo que lo había hecho.

к. Кондиционалне реченице (превенствено рецептивно):
Si tengo mucho dinero, viajaré a España.
Si tuviera mucho dinero, viajaría a España.
Si hubiera tenido mucho dinero, habría viajado a España.

6. Прилози - рецептивно и продуктивно

а. Формирање прилога помоћу суфикса – *mente* (из основног речника).
б. Прилози за време*: ahora, siempre, a menudo, con frecuencia, nunca, a veces, de vez en cuando, etc...*
в. Прилози за количину: *mucho, poco, bastante, suficiente(mente).*
г. Прилози за начин: *bien, mal, así, de tal manera, rápido, despacio, voluntariamente.*
д. Прилози и предлошки изрази за место и правац кретања: *aquí, allí, en la calle, en casa, a casa, a clase, etc.*

7. Бројеви: основни до10000

8. Упитне реченице - рецептивно и продуктивно
а. са упитном речи (*¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Cómo?, ¿Dónde?, etc.*) ,
б. које захтевају одговора да/не (sí/no)

9. Негација - рецептивно и продуктивно
No trabaja hoy.
No quiero ir al cine esta tarde

2.2.5.6. ЗАВРШНИ ИСПИТ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТРГОВАЦ

Завршни испит је један од елемената система обезбеђивања квалитета стручног образовања. Полагањем завршног испита у средњем стручном образовању, појединац стиче квалификацију неопходну за учешће на тржишту рада. Завршним испитом по новом концепту се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном трогодишњем образовању, стекао стандардом квалификације прописана знања, вештине, ставове и способности, тј. главне стручне компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила.

У оквиру завршног испита ученик извршава **два радна задатка** којима се проверава стеченост свих прописаних стручних компетенција.

Оцењивање стручних компетенција врши се током реализације извођења практичних радних задатака. Радни задаци формирани су превасходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације трговац.

Организација завршног испита спроводи се у складу са Правилником којим је прописан програм завршног испита за образовни профил трговац Завршни испит спроводи се у школским кабинетима, школским радионицама, или у другим просторима који испуњавају услове радних места за које се ученик образовао. Будући да је значајан део наставног процеса реализован у предузећу, препорука је да се део или испит у целости реализује у тим условима. Стручно веће наставника стручних предмета школе бира комбинације радних задатака на основу листе комбинација из Приручника и формира школску листу која ће се користити у датом испитном року. Број понуђених комбинација, за ученике једног одељења који полажу завршни испит, мора бити најмање 10% већи од броја ученика. Ученик извлачи комбинацију радних задатака непосредно пред полагање завршног испита, без права замене. Уз задатке ученик добија одговарајуће прилоге (за задатак групе А једну од варијанти). Завршни испит за ученика траје један дан. Време израде радног задатка регулисано је у радном задатку.

Провера прописаних компетенција спроводи се на основу листе стандардизованих радних задатака, која је саставни део Приручника. Ученик извршава два радна задатка, од којих сваки садржи **практично извођење** и **стручни разговор**. Сваки задатак има одговарајући прилог, а задаци групе А по три варијанте за сваки задатак. У оквиру радног задатка, а након практичног извођења са учеником се води стручни разговор, који се не оцењује. У задацима групе Б предвиђена је игра улога, за коју је потребно поставити одговарајуће услове: један члан комисије у складу са сценаријом за игру улога треба да преузме улогу купца. Школа је у могућности да прилоге у обе групе задатака прилагоди сопственим потребама (расположивим артиклима у кабинету или код послодавца) уз то да сви захтеви и услови утврђени у оквиру задатка морају остати заступљени. Сваком ученику се обезбеђују једнаки услови за обављање радног задатка. Оцену о стеченим стручним компетенцијама на завршном испиту даје испитна комисија. Чланови комисије техником посматрања оцењују практично извођење. Комисија такође прегледа и вреднује документацију захтевану задатком. Време израде радног задатка контролишу сви чланови комисије. Уколико ученик није реализовао радни задатак у оквиру предвиђеног времена, прекида се извођење и комисија оцењује оно што је до тог тренутка урађено. Сваки члан комисије индивидуално оцењује рад ученика, вреднујући појединачне индикаторе у свом обрасцу за оцењивање радног задатка. Радни задатак може се оценити са највише 100 бодова.

Успех на завршном испиту зависи од укупног броја бодова које је ученик стекао извршавањем два радна задатка. Сваки члан испитне комисије у свом обрасцу за оцењивање радног задатка утврђује укупан број бодова за задатак. Појединачан број бодова (сваког члана комисије) се уноси на одговарајуће место у Записнику о полагању завршног испита и на основу тога комисија утврђује просечан број бодова за сваки радни задатак. Када кандидат извршењем радног задатка оствари просечних 50 и више бодова, по сваком радном задатку, сматра се да је показао компетентност. Бодови се преводе у успех.

2.2.6. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОБАВЕЗНИХ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА

2.2.6.1.ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **37**

Разред: **први**

Циљеви предмета:
Стицање знања, развијање вештина, усвајање вредности и формирање ставова који су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву;
Оснаживање ученика за поштовање, одбрану и афирмацију вредности демократског друштва;
Јачање друштвене кохезије, уважавање различитости и подршка сузбијању сваког облика дискриминације и насиља.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЈА, МИ И ДРУГИ	Подстицање ученика на међусобно упознавање Подстицање ученика да сагледају међусобне сличности и разлике и уваже их Развој негативног става према било ком облику дискриминације	Анализира своје особине и да их представи другима Препозна, анализира сличности и разлике унутар групе Прихвати друге ученике и уважи њихову различитост Препозна предрасуде,стереотипе, дискриминацију,нетолеранцију по различитим основама Сагледа могуће последице нетолеранције, дискриминације,стереотипа, предрасуда и начине	Лични идентитет Откривање и уважавање разлика Групна припадност Стреотипи и предрасуде Толеранција и дискриминација	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе**

КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ	Оспособљавање учениказа комуникацију у групи	Искаже,образложи и брани мишљење аргументима Активно слуша Дебатује и дискутује на неугрожавајући начин, уважавајући мишљење других Објасни разлику између дијалога и дебате Објасни разлоге и начине настанка гласина у свакодневној комуникацији и објасни последице које изазивају гласине	Самопоуздано реаговање Гласине Неслушање,активно слушање Неоптужујуће поруке Изражавање мишљења Вођење дебате и дијалога	Активности на првим часовима треба тако организовати да се обезбеди међусобно упознавање ученика, упознавање ученика са циљевима и наставним садржајима предмета, али и тако да наставник добије почетни увид у то са каквим знањима, ставовима и вештинама из области грађанског васпитања група располаже с обзиром да нису сви ученици у основној школи

ОДНОСИ У ГРУПИ/ ЗАЈЕДНИЦИ	Оспособљавање учениказа рад у групи/тиму и међусобну сарадњу Подстицање ученика да сукобе решавају на конструктиван начин и избегавју сукобе Оспособљавање ученика да препознају примере насиље у својој средини и преузму одговорност за сопствено понашање у таквој ситуацији	Ради у групи/тиму Препозна предности групног/тимског рада Учествује у доношењу групних одлука Разликује могуће облике учешћа младих у друштвеном животу Објасни потребу и важност партиципације младих у друштвеном животу Објасни степене и облике учешћа младих у друштвеном животу Објасни разлоге,ток и последице сукоба Објасни ефекте конфликта на ток комуникације Уочи факторе који одређују понашање у ситуацијама конфликта Анализира сукоб из различитих улова, (препознаје потребе и страхове актера сукоба) и налаи конструктивна решења прихватљива за обе стране у сукобу. Образложи предности конструктивног начине решавања сукоба Објасни значај посредовања у сукобу Препозна и објасни врсте насиља Идентификује и анализира узроке насиља у својој средини, међу вршњацима, школи Идентификује и анализира могуће начине реаговања појединца у ситуацијама вршњачког насиља , из позиције жртве и посматрача Прихвати одговорност за сопствено понашање	Сарадња Групни рад Групно одлучивање Учешће младих: "Лествица партиципације" Радити заједно Динамика и исходи сукоба Стилови поступања у конфликтима Сагледавање проблема из различитих углова Налажење решења Постизање договора Извини Посредовање Насиље у околини Вршњачко насиље Насиље у школи. Постизање мира	похађали наставу грађанског васпитања у истој мери. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика **<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 51.**праћење остварености исхода**

				Оквирни број часова по темама Ја, ми и други **(9часова)** Комуникација у групи **(11 часова)** Односи у групи/заједници **(17 часова)**

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	Упознавање ученика са врстама права и природом (универзалност, целовитост, недељивост) Упознавање ученика са начинима и механизмима заштите права Сагледавање значаја личног ангажовања у заштити сопствених права и права других људи	Објасни значење и смисао људских права Разликује врсте људских права (лична, политичка, социјалноекономска, културна, здравствена права) Анализира и објашњава однос права и одговорности Објасни целовитост и узајамну повезаност људских права Објасни универзалност и развојност људских права Објашњава потребу посебне заштите права детета Пронађи примере и показатеље остваривања и кршења људских праваа Процени положај појединца и друштвених групаса аспекта људских права Објасни механизме и начине за заштиту људскихправа Анализира и тумачи основна међународна идомаћа документа из области људских права	Потребе и права Права и правила Права и закони Међународна документа о заштити права Права и вредности Врсте права Односи међу правима *Сукоб права* Дечја и људска права Конвенције и заступљеност права у штампи Одговорност одраслих Одговорност деце Кршење права детета Заштита права детета	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у

		Објасни улогу најзначајнијих институција и процедуре заштите људских права Објасни улогу појединца и група у заштити људских права		праксиизражавају ставове и вредности демократског друштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већаод 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.праћење остварености исхода **Оквирни број часова по темама** Права и одговорности **(18часова)** Планирање и извођење акције **(18часова)**
ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ	Подстицање ученика на активну партципацију у животу школе Развијање вештина планирања акција	Идентификује проблеме у својој локалној заједници/ школи Анализира изабране проблеме, изучава их Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука Формулише циљеве и кораке акције Иницира активности ,прати их и оцењује их Представипутем јавне презентацијунацрт акцијеи резултате акције	Избор проблема Идентификација могућих решења Припрема нацрта акције Реализација акције (ван редовних часова и учионице) Анализа реализоване акције Представљање резултата акције	

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **35**

Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА	Разумевање појмова демократија,политика, власт, грађански живот	Објасни појмове демократија, политика, власт, грађански живот	Демократија, политика и власт Функционисања институције демократије	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања.

	Упознавање са механизмима функционисања	Наведе разлике између демократског и недемократског начина одлучивања Објасни разлике између непосредне и посредне демократије	Механизми и начини контроле и ограничења власти у демократском поретку	**Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава
	демократије и институцијама демократије Сагледавање значаја и начина контроле и ограничења власти у демократији	Анализира различите начине ограничавања власти Разликује надлежности законодавне,извршне и судске власти		**Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе** Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом
ГРАЂАНИН И ДРУШТВО	Сагледавање улоге грађанина/грађанке у демократском друштву Упознање се са радом локалне самоуправе Сагледавање улоге и карактеристика цивилног друштва у демократији Сагледавање значаја и начина учествовања грађанина/грађанке у политици	Разуме политичко одређење појма грађанин/грађанка Разуме значај поштовања закона у демократској држави Објасни улогу локалне самоуправе и послове којима се она бави Објасни карактеристике и улогу цивилног друштва Наведе могућности утицаја грађана на власт, правни и политичи систем (различите форме грађанског удруживања,различите форме грађанских иницијатива иакција) Идентификује и анализира факторе који ометају/ подстичу демократски развој друштва	Однос државе и грађанског друштва Појам грађанина Значај и начин учествовања грађанина у политици Улога грађана у остваривању права	

ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ	Упознавање ученикаса суштином грађанских права и правом на грађанску иницијативу Сагледавање улоге грађана у остваривању људских права у демократском друштву Сагледавање неопходности и	Објасни појам људских права Наведе врсте људских права и објасни њихов садржај Анализира предствљање људских права у актуелним медијима Објасни улогу појединца у заштити и остваријању људских права Објасни појам грађанске иницијативе Наведе надлежности општине и послове којима се она бави Разликује формалну од нефомалне иницијативе Наведе форму и садржај формалног предлога грађанске иницијативе Наведе структуру,функционисање, правила и процедуре рада Скупштине	Право на грађанску иницијативу Партиципација грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана Улога невладиних организација	да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већаод 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика

	начина активног учешћа грађана у демократском друштву	Изведе симулацију заседања Скупштине поштујући све процедуре у процесу доношења одлука на предлог грађана Објасни појам, карактеристике, улогу и врсте удруживања грађана Идентификује и анализира активности и акције удружења грађана у својој локалној заједници.		**<u>Оцењивање</u>** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.**праћење остварености исхода** **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Демократија и политика**(6 часова)** Грађанин и друштво**(9часова)** Грађанска и политичка права и право на грађанску иницијативу (**10 часова**) Планирање конкретне акције(**10 часова**)
ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ	Подстицање и оспособљавање ученика за планирање заједничких акција и пројеката у локалној заједници	Идентификује проблеме у својој локалној заједници Анализира изабране проблеме, изучава их Предлаже активности и дискутује о њимаса осталим члановима тима Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука Формулише циљеве и кораке акције Иницира активности ,прати их и оцењује Представипутем јавне презентацијунацрт акције и резултате акције	Избор проблема Идентификација могућих решења Припрема нацрта акције Реализација акције (ван редовних часова и учионице) Анализа реализоване акције Представљање резултата кције	

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **32**

Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СВЕТ ИНФОРМАЦИЈА	Упознавање са могућностима које *Закон о слободном приступу информацијама* пружа у остваривању људских права и слобода Оспособљавање ученика да самостално траже и долазе до информација од	Објасни значај постојања права на слободан приступ информацијама Објасни појам јавне информације и идентификује информације које су од јавног значаја и које грађанин може да добије по Закону Наведе основне одредбе *Закон о слободном приступу информацијама* и објасни улогу повереника Наведе процедуру подношења захтева за приступ информацијама од јавног зачаја Попуни образац и тражи	Извори информација Појам јавне информације Приступ информацијама- основна правила и ограничења Заштита права на информисање- улога повереника Процедура подношења захтеваза приступ информацијама Медији као извор информација- питање веродостојности Разумевање и тумачење медијских порука Механизми медијске	На почетку теме ученике упознати са циљевимаи исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. **Облици наставе** Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава **Подела одељења на групе** Одељење се не дели на групе **Место реализације наставе** Настава се реализује у учионици **Препоруке за реализацију наставе**
	јавног значаја Разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву Развијање критичког односа према медијима и и информација добијених преко различитих медија	информацију од јавног значаја Анализира информације које добија преко различитих медија Тражи, пронађе и даје информацију Открива примере манипулације у медијима Објасни значај објективности и веродостојности информација	манипулације Утицај тачке гледишта на објективност информација Селекција информација: објективност као одговорност	Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена

СВЕТ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И РАДА	Разуме важност дефинисања професионалних циљева и планирање каријере Развијање вештине тражења информација значајних за професионално образовање и укључивање у свет рада Оснаживање ученикада постављају циљеве личног развоја и планирају својпрофесионални развој	Разуме значај попштовања социјално-економских права Поставља циљеве личног развоја и планира свој развој Анализира сопствене способности особине и вештине значајне за даљи професионални развој Активно тражи информације значајне за даљи професионални развој Напише личну радну биографију Представи своје личне карактеристике приликом разговораса послодавцем	Планирање каријере и улазак у свет рада Самопроцена и вештина представљања личних карактеристика од значаја за даље професионално образовање и рад Разговор са послодавцем Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла	знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократскогдруштва. Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет За успешно реализовање наставе број ученикау групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика **Оцењивање** Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода **Оквирни број часова по темама** Светинформација **(16часова)** Свет професионалног образовања и рада **(16часова)**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност

Историја

Социологија са правима грађана

2.2.6.2. ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
Годишњи фонд часова: 37
Разред: Први

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I - УВОД Уводни час, Понављање кључних појмова и садржаја обрађених у основној школи	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 1. године средњошколског или гимназијског образовања; моћи да уочи какво предзнање имаиз градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања; бити мотивисан да похађа часове православног катихизиса.	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; Међусобно упознавање ученика; Рекапитулација обрађених садржаја о личносном Богу, човеку, Цркви, Литургији.	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. Катихета (вероучитељ) би требало да стално има на уму да је катихеза сведочење Истине, проповед Истине и увођење у Истину кроз Цркву као заједницу љубави.
II – БОГ ОТКРИВЕЊА Творевина сведочи о Творцу Човек – богоражитељ Откривење – позив у заједницу Бог Откривења – Света Тројица (библијска сведочанства)	Пружити ученицима основ за разумевање да је творевина дело љубави Божје, да носи стваралачки печат Божји, да није случајно настала, нити је самобитна; Пружити ученицима основ за разумевање да је Бог Личност; Упознати ученике да је човек богочежњиво биће и да се Бог открива човеку ради заједнице са њим; Пружити ученицима знање о библијским, светоотачким и богослужбеним сведочанствима да је Бог Света Тројица;	моћи да наведе неке од примера Откривења Бога у Библији; моћи да разуме и тумачи значење израза homo religiosus; моћи да препозна изразе вере у Свету Тројицу у богослужбеним текстовима; моћи да препозна изразе вере у Бога као Творца у богослужбеним текстовима; моћи да разуме да се Бог из љубави открива човеку, позивајући га у заједницу;	Логосност творевине (откривање Бога кроз законитост, лепоту и склад у творевини); Бог улази у историју и открива се као Личност (икономија Божја); Човек као богоражитељ; Откривење – позив у заједницу.	На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (35 часова)** **практична настава (2часа)**

7. Из молитвеног богословља Цркве (систематизација теме)	Омогућити ученицима да стекну основ за разумевање поступности Откривења Божјег, као и то да се Његово Откривење и данас дешава, уочава, препознаје и доживљава у Цркви.	бити подстакнут да непосредније учествује у богослужењу Цркве; моћи да промишља о личној одговорности у односу према Богу и ближњима; моћи да разуме да се Божје Откривење дешава и данас у Цркви исвету;		**Место реализације наставе** Теоријска **настава се реализује у учионици**; Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;**
		моћи да просуђује и препознаје сведочанства вере у свом животу.		**Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких
III - ВЕРА, ЗНАЊЕ И БОГОПОЗНАЊЕ Вера и поверење Вера у Старом и Новом Завету Бог се познаје љубављу Вера и живот („Вера без дела је мртва...“) Из молитвеног богословља Цркве (систематизација теме)	Оспособити ученика за разликовање знања које се односи на предмете и познања личности; Указати ученицима да су вера и поверење предуслови сваког знања; Упознати ученике са примерима вереи поверења у Бога библијских личности; Оспособити ученике за разумевање даје богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; Пружити ученицима основ за разумевање да се богопознање као лични доживљај Христа у Цркви разликује од „знања о Богу“.	моћи да увиди разлику између знања које се односи на ствари и познања које се односи на личности; моћи да препозна да је вера слободан избор човека и да се сведочи личним животом; моћи да објасни да је богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; моћи да објасни да се вером живи кроз Литургију и подвиг.	Знање о стварима и познање личности; Присуство вере у научној методологији и научним теоријама; Вера у Старом и Новом Завету Познање Бога као личности методом љубави; Вера без дела је мртва; Сличност између човекопознања и богопознања.	

IV – ХРИШЋАНИН – ЧОВЕК ЦРКВЕ Човек и заједница Црква као литургијска заједница (моја парохија) Света Литургија – пуноћа заједнице са Богом 16. Хришћанин – човек Цркве (систематизација теме)	Разговарати са ученицима о човековој потреби да припада заједници и како се припадност остварује; Оспособити ученике за правилно схватање појма Цркве као благодатне заједнице Бога и верних која се остварује у светој Литургији; Указати ученицима да не постоје хришћани мимо Цркве; Пружити ученицима основ за разумевање да је света Литургија извор спасења јер се у њој остварује пуноћа заједнице са Богом.	моћи да увиди да хришћанин постоји превасходно као члан конкретне литургијске заједнице; моћи да опише живот парохијске заједнице; моћи у основним цртама да објасни да се учешћем у литургијском сабрању ступа на пут богопознања; моћи да продискутује о православном схватању Цркве; моћи да схвати да хришћанство подстиче човека на одговоран живот у заједници.	Црква као заједница која се пројављује на Литургији; Моја парохија; Хришћанин – човек Цркве; Света Литургија – пуноћа заједнице са Богом.	активности у наставном процесу. Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика; **Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:** Бог Откривења **(5 часова)** Вера, знање и богопознање **(5 часова)** Хришћанин – човек Цркве **(4 часа)** Свето Писмо – књига Цркве **(5 часова)** Хришћански живот **(5 часова)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.**
V - СВЕТО ПИСМО - КЊИГА ЦРКВЕ Настанак и подела Светог Писма Канон и богонадахнутост Светог Писма Црква као место тумачења и доживљаја Светог Писма и Светог Предања Свето Писмо – књига Цркве Утицај Светог Писма на културу и цивилизацију	Упознати ученике са настанком и поделом Светог Писма; Предочити ученицима да је Свето Писмо богонаднута књига; Упознати ученике да је Свето Писмо књига богослужбене заједнице (Старог и Новог Израиља); Омогућити ученицима да појме континуитет Божјег Откривења у Старом и Новом Завету; Указати ученицима да је за правилно тумачење Светог Писма неопходна укорењеност у животу Цркве.	моћи да именује различите књиге Светог Писма; моћи да наброји неке ауторе књига Светог Писма; моћи да истражује Свето Писмо користећи скраћенице, поделе на главе и стихове; знати да се посебност Светог Писма садржи у богонадахнутости; моћи да препозна карактер богонадахнутости Светог Писма кроз лично искуство надахњивања Светим Писмом; моћи да наведе неке примере повезаности Старог и Новог Завета; моћи да закључи да је Свето Писмо књига Цркве, а не појединца.	Настанак и подела Светог Писма; Канон и богонадахнутост Светог Писма; Црква као место тумачења и доживљаја Светог Писма и Светог Предања; Утицај Светог Писма на културу и цивилизацију; Свето Писмо је књига Цркве.	

VI - ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ Црквено Предање и народна предања „Све ми је дозвољено, али ми није све на корист...“ Из живота светих Знамените личности и хришћанство Смисао (и бесмисао) живота	Пружити знање ученицима да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу, у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета; Оспособити ученика за разликовање народног и црквеног Предања и правилно доживљавање православног етоса који извире из литургијског начина постојања људи и природе; Развијање свести ученика о неопходности одговорног живота у заједници и ослобађања од егоцентризма; Упознати ученике да је светост достижна и данас, те да није привилегија прошлости; Омогућити разумевање ученицима да је човек биће смисла; Установити обим и квалитет знањаи разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	моћи да увиди да постоји разлика између народног и црквеног предања и да заузме став према њима; моћи да уочи да светост живота није могућа без истовремене заједнице са Богом и људима; знати да су сви људи призвани да буду свети; моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда средње школе.	Питања односа народног и црквеног предања; Животна искушења и суочавање са њима; Живот није случајност негоје дар; Светост као мера људског достојанства.	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

Српски језик и књижевност
Историја
Ликовна култура
Музичка култура
Екологија
Психологија
Социологија
Философија
Грађанско васпитање

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**
Годишњи фонд часова: 37
Разред: Други

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у првом разреду средње школе	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. године средњошколског или гимназијског образовања; моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; Рекапитулација обрађених садржаја о Богу, Цркви као богослужбеној заједници, хришћанском животу.	Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (35 часова)** **практична настава (2 часа)** **Место реализације наставе** Теоријска **настава се реализује у учионици**; Практична настава се **реализује у цркви- учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе**
II - СТВАРАЊЕ Стварање света Стварање човека по икони и подобију Божјем Творевина и човеково место у њој Свет је створен са циљем да постане Црква Представе стварања света и човека у православној иконографији	Омогућити ученицима да стекну неопходно знање да узрок постојања света јесте личносни Бог Који слободно из љубави ствара свет; Развијање свести код ученика о стварању човека по „икони и подобију Божјем“, односно као слободне личности способне за љубав према другом бићу; Оспособити ученике за разумевање да је свет и све што је у њему, створено за вечност, да буде причасник вечног Божјег живота; Предочити ученицима	моћи да интерпретира учење Цркве о стварању света; моћи да објасни да је човек икона Божја зато штоје слободан; моћи да објасни да је човек подобије Бога зато што је способан за заједницу; моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да вечно живи у заједници са Њим; бити подстакнут да просуђује о смислу постојања човека и света; моћи да разликује особености створеног и нестворeног; моћи да развија одговорност за сопствени живот и живот других;	Библијска сведочанства о стварању света и човека; Учење Цркве о стварању светаи човека; Последице стварања ни из чега по природу и човека; Творевина и човеково место у њој; Свет је створен са циљем да постане Црква; Православна иконографија о стварању света.	

		моћи да преиспитује и вреднује сопствени однос према Богу, другом човеку и према творевини Божјој.		Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном

	чињеницу да је човек од Бога призван да управља целим светом и да га приноси Богу, те да се у тој заједници обожи и човек и свет.			упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.
III - ПРАРОДИТЕЉСКИ ГРЕХ Библијска повест о прародитељски греху Прародитељски грех као промашај циља стварања Светоотачко тумачење прародитељског греха Јединство човека са Богом – једини начин да се превазиђе смрт Човекова злоупотреба творевине Прародитељски греху светлости богослужбених текстова	Пружити ученицима основ за разумевање прародитељског греха на основу библијског сведочанства, тумачења Светих Отаца и учења Цркве; Ученицима предочити да се човеков промашај (грех) састоји у одвајању човека и света од Бога; Пружити ученицима основза разумевање да спасење као превазилажење смрти и задобијање вечног живота, јесте повратак у заједницу с Богом.	моћи да објасни у чему се састоји прародитељски грех; моћи да сагледа последице прародитељског грехаи начин њиховог превазилажења; моћи да објасни каква је улога човека у остваривању назначења света; моћи да просуди о важности учествовања у литургијском сабрању за сопствено спасење; бити подстакнут да се одговорније односи према природи; моћи да стекне увид у личну одговорност за своје поступке; моћи да уочи значај покајања за своје спасење.	Библијска и светоотачка сведочанства о прародитељском греху; Последице прародитељског греха; Еколошки проблем као једна од последица човекове отуђености од Бога; Превазилажење еколошке кризе је могуће повратком човека у заједницу са Богом; Појам прародитељског греха у богослужбеним текстовима.	
IV – СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД АДАМА ДО ИЗРАИЉА) Каин и Авељ Ноје и барка, као праслике Христа и	Омогућити ученицима разумевање да се Стари Завет у главним цртама, периодима, личностима и догађајима може посматрати као праслика и најава новозаветних догађаја;	моћи да уочи да се Бог у Старом и Новом Завету открива као личност и да позива човекау заједницу са Њим; моћи да, на примеру Каина и Авеља, закључи да је свако убиство – братоубиство; моћи да, на примеру Ноја, схвати значење појма праслика Христа и Цркве као места	Тајна Христова у историји спасења; Лични однос са Богом старозаветних патријараха и праотаца; Праслике Христа и Цркве у периоду старозаветних	

Цркве Црква и Вавилонска кула Авраамов завет са Богом и наговештај Цркве Христове Жртвовање Исакакао праслика жртве Христове Јаков постаје Израиљ	Омогућити ученицима да стекну знање о историјском току остварења Божјег плана о свету; Пружити ученицима основ за разумевање да се у личности Исуса Христа испуњава оно што је откривено и речено у Старом Завету; Предочити ученицима у чему се састоји разлика између Цркве као богочовечанске заједнице и других облика људских заједница; Предочити ученицима дасе у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји.	спасења; моћи да, на примеру Вавилонске куле, схвати да ни једна људска заједница мимо Бога не води остварењу човековог назначења; моћи да разуме да је откривење Аврааму почетак остваривања Цркве у историји; бити свестан да је за богопознање неопходан личан сусрет са Богом; моћи да разуме да је обећање потомства дато Аврааму духовног карактера.	патријараха и праотаца.	**Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика; **Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:** Стварање света и човека **(5 часова)** Прародитељски грех **(6 часова)** Свештена историја спасења (од Адама до Израиља) **(6 часова)**

V - свештена историја спасења (од мојсија до христа) Откривење Бога Мојсију(ЈХВХ,ὁὢν) Пасха Месија циљ старозаветних ишчекивања Давид и Соломон Испуњење старозаветних пророштава у Исусу	Пружити ученицима основ за разумевање да је целокупан садржај старозаветне месијанске мисли остварен тек у Новом Завету у личности Господа Исуса Христа; Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји; Упознати ученике са значајем старозаветног празновања Пасхе као праслике молитвеног	знати да је старозаветна вера – вера у једнога Бога; моћи да објасни нека од старозаветних пророштава која су се остварила у личности Христовој; моћи да наведе који старозаветни догађаји јесу праслика Сина Божјег и новозаветне Цркве. моћи да повезује догађаје старозаветне и новозаветне историје; моћи да уочи разлику између уобичајеног значења речи пророк и њеног библијског смисла;	Повезивање појмова: Стари и Нови Израиљ; ма̂на и Причешће, Пасха и Васкрсење, Педесетница и Силазак Светог Духа на Апостоле, Помазаник или Месија; Месија – циљ старозаветних ишчекивања; Откривење Бога Мојсију; Пасха; Давид и Соломон; Делатност старозаветних	Свештена историја спасења (од Мојсија до Христа) **(6 часова)** Старозаветна ризница **(3 часа)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.**

Христу 24. Праслике Свете Тројице, Исуса Христа и Цркве у Старом Завету (систематизација теме)	сећања на Христово Страдање, Васкрсење и Други долазак; Омогућити ученицима разумевање да се деловањем пророка Божјих увек изграђује Црква.	моћи да, на примеру пророчке делатности, увиди значај старања о социјално угроженим категоријама друштва; моћи да схвати, на примеру Израиља, да Црква има наднационални карактер; моћи да упореди Десет заповести са Христовим заповестима о љубави; знати да је месијанска идеја присутна током старозаветне историје; моћи да промишља о сопственом месту у историји спасења;	пророка; Испуњење старозаветних пророштава у Исусу Христу; Праслике Свете Тројице, Исуса Христа и Цркве у Старом Завету.	
VI – СТАРОЗАВЕТНА РИЗНИЦА Мудросна књижевност – одабрани одељци Одабрани одељциниз Псалама Давидових Старозаветни списи у богослужењу Цркве	Омогућити ученицима доживљај старозаветне побожности; Подстицати ученике на промишљање о незаменљивости и вредности сопствене личности; Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	моћи да се, подстакнут примерима, смелије суочи са грехом самооправдавања и сваким грехом, уопште; моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 2. разреда средње школе.	Мудросна књижевност; Псалми Давидови; Пророци Илија и Јелисеј; Старозаветни списи у богослужењу Цркве.	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

Српски језик и књижевност Историја Географија Екологија Физика Филозофија Социологија Ликовна култура Музичка култура

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**
Годишњи фонд часова: 37
Разред: Трећи

ТЕМА (методске јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у другом разреду средње школе	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. године средњошколског или гимназијског образовања; уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; Рекапитулација обрађених садржаја о стварању света и човека, прародитељском греху и историји спасења.	Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.
II – ХРИСТОС ИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК 2. Господ Исус Христос: Нови Адам, Месија и Емануил 3. Исус Христос – Оваплоћени Логос Божји Христос истинити Бог и истинити Човек Теологија иконе (систематизација теме)	Ученицима пружити основ за разумевање значаја Христове личности и Његовог живота за наше спасење; Протумачити ученицима Христова имена: Нови Адам, Месија и Емануил; Протумачити ученицима пролог Јеванђеља по Јовану; Ученицима пружити основ за разумевање да је Христос потпуни Бог и потпуни човек; Упознати ученике са теологијом иконе – да се на иконама пројављује историјска и есхатолошка димензија.	моћи ће разуме значење израза Нови Адам, Месија и Емануил, Логос; моћи да изложи зашто је Исус Христос као посредник између Бога и човека једини Спаситељ света; моћи да у прологу Јеванђеља по Јовану укаже на места у којима се говори о Богу каоЛогосу; моћи у основним цртама да опише зашто је могуће да се у новозаветној Цркви представља Бог; моћи да наведе основне разлике између сликеи иконе.	Господ Исус Христос: Нови Адам, Месија и Емануил; Исус Христос – Оваплоћени Логос Божји; Христос истинити Бог и истинити Човек.	На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (37 часова)** **Место реализације наставе** Теоријска **настава се реализује у учионици**; Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;**

III - ПРИБЛИЖИЛО СЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ... Почетак Христове проповеди Блаженства Беседа на гори Параболе о Царству Божјем Царство Божје – циљ Христове проповеди (систематизација теме)	Пружити ученицима основза разумевање да Христос доноси Царство Божје у свет; Посматрати Христово учење о Блаженствима у савременом контексту; Предочити ученицима Христово учење о Царству Божјем; Христова проповед има универзални карактер.	моћи да закључи да је Царство Божје заједница са Христом; моћи да увиде актуелност Христове проповеди; знати да је Христова делатност и проповед позив свима у Царство Божје; моћи да увиде како поуке из Христове проповеди могу да примене на сопствени живот.	Христова проповед; Беседа на гори; Параболе о Царству Божјем; Царство Божје – циљ Христове проповеди.	**<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>** Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.
Iv - где је христос ту је и царство божје Где је Христос ту је и Царство Божје Преображење Христово и објава Његовог страдања Лазарево Васкрсење и Улазак Христов у Јерусалим Тајна Вечера слика Царства Божјег Христос Нова Пасха Вазнесење и Други Долазак Христов	Упознати ученике да Христос у својој личности обједињује Царску, Првосвештеничку и Пророчку службу; Протумачити ученицима догађај и тропар Преображења у светлости исихастичког искуства Цркве; Подстаћи ученике на размишљање да је Христова смрт на Крсту крајњи израз љубави Бога према човеку; Упознати ученике са есхатолошком димензијом свете Литургије; Ученицима указати да је Христовим Вазнесењем	моћи да повеже догађај Преображења са литургијском песмом «Видјехом свјет истиниј...»; моћи да разуме да је свака заједничка трпеза израз заједништва; моћи да разуме да Христос Тајном Вечером установљује начин на који ће остваривати заједницу сасвојим ученицима у све дане до свршетка века; моћи да разуме да сва радост хришћанске вере извиреиз свести о победи над смрћу и Христовом сталном присуству; моћи да, причешћујући се, доживљава себе као учесника Тајне Вечере; моћи да у основим цртама изложи смисао Христовог страдања и смрти; моћи да објасни да се Христос вазноси на небо даби узнео људску природу Оцу; моћи да разуме да се Христос вазноси на небо да би наша вера у Христа била слободна	Где је Христос ту је и Царство Божје; Преображење Христово и објава Његовог страдања; Лазарево Васкрсење и Улазак Христов у Јерусалим; Тајна Вечера Христос Нова Пасха; Свети Дух Утешитељ – Дух заједнице и Цар Небески.	

17. Свети Дух Утешитељ – Дух заједнице и Цар Небески (систематизација теме)	Христос прослављен као Господ и да је у Њему прослављена људска природа; Ученицима пружити основ за разумевање да је и после свог Вазнесења Христос са нама у све дане до свршетка века; Протумачити ученицима неколико новозаветних пневматолошких одељака.	(а не изнуђена); знати да је општење са Христом и данас могућеу заједници Духа Светога – у Цркви.		Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика; **Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:** Христос истинити Бог и истинити човек **(4 часа)** Приближило се Царство Божје... **(5 часова)** Где је Христос ту је и Царство Божје **(7 часова)** Мој живот у Христу **(4 часа)** Светотајински живот Цркве **(4 часа)** Новозаветна ризница **(5 часова)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.**
V - МОЈ ЖИВОТ У ХРИСТУ Покајање и праштање Труд и ревност Вера и формализам у вери Света Литургија – пројава Царства Небеског (систематизација теме)	Подстицати ученике на хришћански однос према свету, себи и ближњима указивањем на пример Христа чији је живот испуњем безусловном љубављу према сваком човеку; Подстицати ученике да се свакодневно труде у подвигу делатнељубави према Богу и ближњима; Упутити ученике да је основни смисао хришћанског етоса волети друге као што Христос воли нас; Омогућити ученицима основ за разумевање да Христов Закон љубави није могуће испуњавати на формалан начин.	моћи да разуме да покајање (преумљење) значи постављање Царства Божјег за приоритет живота; моћи да разуме да покајање подстиче човека да тражи Царство Божје; знати да истински однос са Богом не сме бити формалистички; бити свестан значаја испуњавања Христових заповести у свом животу; схватити да се учешћем на Литургији учествује у Царству Божјем.	Покајање и праштање; Труд и ревност; Вера и формализам у вери; Света Литургија – пројава Царства Небеског.	
VI - СВЕТОТАЈИНСК И ЖИВОТ ЦРКВЕ Крштење и Миропомазање Покајање и	Омогућити ученицима да схвате да је наш живот у Цркви незамислив без учешћа у светим Тајнама; Упознати ученике да човек Крштењем и Миропомазањем задобија	моћи на основном нивоу да тумачи новозаветна сведочанства о значају Крштења; моћи да схвати да је Крштење прихватање позива на светост; моћи да објасни да Миропомазање значи	Крштење и Миропомазање; Покајање и исповест; Свештенство; Света Литургија – светајна Цркве.	

исповест Свештенство Света Литургија – Светајна Цркве	еклисиолошку ипостас (црквени идентитет); Омогућити ученицима разумевањеда су Исповест и Покајање обновљење благодати Крштења; Указати ученицима да је свештеничка служба продужетак Христовог служења којим је Он спасао свет; Указати ученицима да се учешћем у светим Тајнама постаје део Тела Христовог; Развијати свест ученика да је света Литургија Тајна Божјег присуства у свету и уласка у Царство Божје.	примање дарова Светог Духа за служење у Цркви; моћи да схвати да су исповест и покајање повратак у наручје Очево и заједницу Цркве; знати да су службе у Цркви дарови Духа Светога; моћи да међусобно разликује различите службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон, лаик) и увиди њихову повезаност; бити свестан да све Тајне свој смисао добијају у Литургији.		
VII - НОВОЗАВЕТНА РИЗНИЦА Анафора светог Василија Великог Литургијски контекст молитве Оче наш «Ако једном од ових малих учините, мени учините...» Христов однос према потребитима Сви сте једно у Христу	Пружити ученицима основ за разумевање целокупног домостроја спасења на примеру анафоре Василија Великог; Детаљно протумачити ученицима молитву Оче наш у контексту Литургије; Пружити ученицима основ да повежу Христов однос према потребитима са харитативном делатношћу хришћана данас; Предочити ученицима кроз јеванђелске текстове да у прихватању Христове Тајне нема раздора међу људима; Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	моћи да препозна догађаје из историје спасења у Анафори Василија Великог; моћи да тумачи молитву Оче наш као литургијску молитву; моћи да разуме да братска хришћанска љубав своје порекло има у примеру Христове љубави; бити свестан да хришћанско братољубље превазилази крвно и национално порекло; моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 3. разреда средње школе.	Анафора светог Василија Великог; Литургијски контекст молитве Оче наш; Ако једном од ових малих учините, мени учините...; Христов однос према потребитима; Сви сте једно у Христу...	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

Српски језик и књижевност Грађанско васпитање Историја Екологија Географија Филозофија Психологија Социологија Ликовна култура Музичка култура

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**
Годишњи фонд часова: 32
Разред: Четврти

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I - УВОД 1. Понављање кључних појмова обрађених у трећем разреду средње школе	Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 4. године средњошколског или гимназијског образовања; уочи какво је његово предзнање изградива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; Рекапитулација обрађених садржаја о личности Господа Исуса Христа.	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: **теоријска настава (31 часова)** **практична настава (1 час)**
II - ЗА ЖИВОТ СВЕТА „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа...“ „Заблагодаримо Господу...“ – узајамно даривање „Због свега и за све...“	Пружити ученицима основза разумевање да Литургија преображава свет уносећи у њега есхатолошку реалност; Упознати ученике са садржајем и структуром свете Литургије; Предочити ученицима значај	моћи да препознаје елементе свете Литургије; моћи да препозна да је благодатно искуство Литургије предокушај Царства Божјег; моћи да назре космолошки и есхатолошки карактер Литургије; моћи да тумачи литургијску молитву после светог Причешћа;	Садржај и структура свете Литургије; „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа...“; „Заблагодаримо Господу...“ – узајамно даривање; „Због свега и за све...“;	

5. Трпеза Господња – конкретност заједничарења 6. „У миру изиђимо...“	активног учешћа у светој Литургији; Нагласити ученицима да су хришћани позвани да у свету сведоче етос свете Литургије.	моћи да схвати да се Причешћем задобија отпуштење грехова, љубав нелицемерна, смелост према Богу, усвојење Царства Божјег. бити свестан да се његов живот у Цркви не ограничава на време служења свете Литургије.	Трпеза Господња – конкретност заједничарења; „У миру изиђимо...“.	**Место реализације наставе** Теоријска **настава се реализује у учионици**; Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;**

III – ИСТОРИЈА И ЕСХАТОЛОГИЈА У ЦРКВИ Хришћанско схватање историје Црква у прогону и слобода хришћана Појава и развој монаштва Јединство Цркве и сабори Мисија светих Кирилаи Методија Светосавље – пут који води у Живот Косовски завет – есхатолошко опредељење народа Светитељи нашег рода – благо целог света Исихазам Есхатон као узрок постојања Цркве и историје (систематизација теме)	Представити ученицима хришћанско схватање историје као процес који у есхатону задобија свој смисао и испуњење; Упознати ученике са најважнијим догађајима из историје Цркве; Упознати ученике са најзначајнијим елементима кирило-методијевске традиције Нагласити ученицима да је Светосавље хришћански етос српског народа; Упознати ученике да се опредељење за Царство Небеско изражава на реалан начин: сведочењем Христа и личним животом; Упознати ученике са богатством исихастичке праксе и богословља.	моћи да схвати да историја има есхатолошко усмерење; моћи да схвати разлог за гоњење хришћана у римском царству; моћи да схвати да нема суштинске разлике између светосавског и хришћанског етоса; моћи да наброји неке српске светитеље и да објасне како су они служили Богу и ближњима; моћи да доведе у везу виђење таворске светлостса исихастичком праксом; бити свестан могућности мистичког опита заједницеса Богом.	Хришћанско схватање историје; Црква у прогону и слобода хришћана; Појава и развој монаштва; Јединство Цркве и сабори; Мисија светих Кирила и Методија; Светосавље – пут који води у Живот; Косовски завет – есхатолошко опредељење народа; Светитељи нашег рода – благо целог света; Исихазам.	**<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>** Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставе наставникје извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.

IV – ХРИШЋАНСТВО У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Егоизам Проблеми биоетике Хришћански	Омогућити ученицима да изграде хришћански став према савременом схватању слободе, љубави, заједнице...; Пружити ученицима основза разумевање да хришћанска теорија и пракса носе снагу којом би могло да се одговори	постати свестан да је егоизам суштински проблем човековог друштва, јер разара заједницу; моћи да критички вреднује проблеме савремене цивилизације у светлу искуства Цркве (савремено схватање слободе, љубави, другог човека); моћи да промишља о разлозима постојања болести и како се носити са њима са православног становишта;	Егоизам; Проблеми биоетике; Хришћански поглед на болести; Питања личног, породичног и друштвеног морала; Хришћанство и изазови потрошачког друштва; Деликвенција и вршњачко	Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и
поглед на болести Питања личног, породичног и друштвеног морала Хришћанство и изазови потрошачког друштва Деликвенција и вршњачко насиље Проблем теодицеје **V – ТАЧНО ИЗЛОЖЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ** 24. Тачно изложење православне вере	на најважнија искушења савременог светаи човека; способити ученика да богословски размишља о биоетичким проблемима на основу одабраних примера; Упознати ученике са различитим богословским поимањима болести; Кроз разговор о болестима зависности подстаћи ученике да се одговорно суочавају саегзистенцијалним питањима; Кроз дискусију о проблемима моралности у социолошкимоквирима помоћи ученицима да изграде правилан етички став о томе; Разговарати са ученицима о породичним вредностима исавременим изазовима; Разговарати са ученицима о проблему човекове опредмећености у потрошачком друштву; Разговарати са ученицима о човекој тежњи дапребацује одговорност на Бога за зло у свету идати објашњење са православног становишта; Рекапитулирати и продубитизнања ученика о основама православне вере; Помоћи ученицима даизврше синтезу досадашњих знања и разумевања о основамаправославне вере; Установити обим и квалитет знања и азумевања стечених у току циклуса школовања.	моћи да схвати да су болести зависности последица неиспуњености смислом и правим животним садржајима; бити свестан да личност ниједног човека не сме да буде сведена на предмет, ствар или број; бити свестан значаја јединствености, вредности и непоновљивости сопствене личности и личности других људи; бити свестан да је деперсонализација исто што и десакрализација човека; моћи да увиди да је лек против опредмећења човека – искуство Цркве и да личност не постоји без заједнице слободе и љубави; да схвати да је насиље немогуће ако је другиза мене личност.	насиље; Проблем теодицеје. моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса.	Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ћеостварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путеманкетних евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу ииспитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика; **Број часова предвиђених за обраду и систематизацију по темама:** За живот света **(5 часова)** Историја и есхатологија у Цркви **(10часова)** Хришћанство у савременом свету **(7часова)** Тачно изложење православне вере **(1 час)** **Остали број часова предвиђен је за друге типове часа.** Тачно изложење православне вересветог Јована Дамаскина.

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА: Српски језик и књижевност Философија Социологија Екологија Биологија Грађанско васпитање Историја Ликовна култура Музичка култура

3. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ

Школски програм реализује се кроз обавезне предмете, изборне програме и модуле по профилима и разредима. Циљеви и програмски задаци су јасно и прецизно одређени по разредима и доприносе ефикаснијој реализацији наставног сижеа. За остваривање циљева школског програма значајно је ефикасно планирање на годишњем и месечном нивоу, као и припремање наставника за свакодневну наставу. На часовима ће се користити најразличитији активни приступи рада са децом како би се максимално допринело развоју сваког појединца.

При остваривању школског програма водиће се рачуна о:

- разноврсности циљева и задатака образовања и васпитања,
- захтевима одређене науке или других релевантних дисциплина,
- врстама садржаја које је потребно функционално везати,
- узрасним карактеристикама и могућностима ученика,
- потребама и интересовањима ученика;
- постојећим условима у школи и циљевима зацртаним Школским развојним планом и процесом самовредновања,
- свему осталом што је битно за образовни процес.

Наставне методе ће бити разрађене по појединим предметима у оперативним плановима наставника. Наставници примењују одређене наставне методе у свим етапама наставног процеса од увођења до евалуације у циљу стицања знања, развијања способности, развијања мотивације за рад, стицања одређених личних особина. Избором и комбинацијом метода обезбеђује се најекономичнији пут остваривања постављених васпитно-образовних циљева.

Годишњим планом рада школе утврдиће се време, место, начин, носиоци остваривања школског програма и друга питања од значаја за остваривање школског програма. Саставни део Годишњег плана рада чине годишњи планови наставника који у поступку начина остваривања школског програма планирају и разрађују исходе, наставне теме, број часова по наставној теми, образовне стандарде и начине провере остварености образовних стандарда.

Наставник у поступку праћења ученика прикупља податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године . Информације о напредовању ученика, остварености циљева и задатака и задовољавању развојних потреба ученика прикупљају се :

- методом посматрања (пригодно, систематско, опште и селективно),
- анализом ученичких радова,
- разговором са ученицима,
- писменим проверама
- усменим проверама (усмено излагање ученика на задату тему, дискусијама, разговором, дебатом, објашњавањем појава, процеса и појмова...)

За праћење напредовања ученика користе се самостални радови ученика који се чувају у форми портфолија.

Наставник у поступку праћења ученика бележи податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године у прописаној евиденцији и својој педагошкој документацији.

Под педагошком документацијом сматра се писана документација наставника која садржи: личне податке о ученику и његовим индивидуалним својствима која су од значаја за постигнуће, податке о провери постигнућа, ангажовању ученика и напредовању, датим препорукама, понашању ученика и друге податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање.

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма, а за ученике са сметњама у развоју прилагођених стандарда постигнућа у савладавању индивидуалног образовног плана. Оцена је резултат рада наставника и ученика. Током оцењивања ученика користиће се Правилник о оцењивању ученика средње школе.

Формативно оцењивање - јесте редовно проверавање постигнућа ученика, садржи повратну информацију и препоруке за даље напредовање - оцена је описна и бројчана и евидентира се у педагошкој документацији наставника (досије ученика).

Сумативно оцењивање - јесте вредновање постигнућа на крају програмске целине (теме) или за класификациони период из предмета и владања- оцена је бројчана и уноси се у дневник образовно-васпитног рада.

Општи стандарди постигнућа су донети за средње стручне школе за општеобразовне предмете. Образовни стандарди представљају суштинска знања, вештине и умења која ученици треба да поседују на крају одређеног разреда, циклуса или нивоа образовања. Образовни стандарди су основа за прикупљање поузданих и ваљаних података о степену остварености очекиваних постигнућа и, посредно, циљева и задатака васпитања и образовања. Њихову примену планира сваки наставник, за сваки разред и ниво образовања. За предмете који немају сачињене стандарде наставници планирају да ученици стекну одређена знања, вештине, умења и навике у складу са програмским задацима и циљевима. План остваривања стандарда се заснива на утврђеним нивоима постигнућа ученика, тако да наставници у складу са тим планирају примену иницијалних и критеријумских тестова. На основу тих података ће вршити месечна планирања и остваривати стандарде.

Табеларни приказ активности за остваривање образовних стандарда:

КО	ШТА	КАД	КАКО
Стручни актив(веће)	Прављење иницијалних тестова	Друга половина августа	Састанци стручних актива
Предметни наставници	Примена иницијалног теста	Прва половина септембра	Писмено
Предметни наставници, педагог	Анализа резултата	Средина септембра	Излагање,презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања образовних стандарда на основу резултата ИТ	Септембар,октобар, новембар	Писање месечних и дневних припрема
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина децембра	Писмено или усмено
Предметни наставници, педагог, директор	Анализа резултата	Друга половина децембра	Излагање,презентација, дискусија

Предметни наставници	Планирање остваривања стандарда на основу резултата критеријумског теста	Јануар	Писање месечних и дневних припрема
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина марта	Писмено или усмено
Предметни наставници, педагог	Анализа резултата	Средина марта	Излагање,презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања стандарда на основу резултата критеријумског теста	Крај марта	Писање месечних и дневних припрема
Стручни актив(веће)	Прављење тестова за проверу остварености планираних стандарда за целу школску годину	Април месец	Састанци стручних актива
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина маја за ученике завршних разреда и друга половина маја за остале ученике	Писмено
Предметни наставници, педагог, директор	Анализа резултата	Јун	Излагање, презентација, дискусија

4. ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА

4.1. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Допунска настава

Циљеви:

- Омогућавање ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја да се лакше укључују у редовни васпитно-образовни процес
- Усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе
- Усвајање наставних садржаја предвиђених планом и програмом наставе и учења на основном нивоу
- Увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутстава за превладавање тешкоћа у учењу

Задаци:

- Ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате
- Савлађивање утврђених садржаја треба да буде усклађено са потребама и могућностима ученика за које се организује овакав рад
- Пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања
- Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја
- Пружање помоћи ученицима који раде по прилагођеном програму
- Пружање помоћи ученицима који нису због болести, слабог предзнања или других разлога усвојили одређено градиво
- Омогућавање ученицима да кроз вежбу овладају теоријским и практичним делом градива у оквиру својих могућности

Начин остваривања програма:

Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Када савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом. Одељењско веће и сви наставници ће пратити потребе за допунским радом, предлагати ученике, предмете, број часова и анализирати квалитет и резултате рада у допунској настави.

Активности:

- Одређивање ученика за допунску наставу
- Редовна организација часова допунске наставе у току школске године
- Израда плана допунске наставе
- Укључивање родитеља или другог законског заступника обавештавањем о терминима допунске наставе
- Припрема наставног материјала за ученике и писане припреме за наставнике
- Активности одељенског старешине у подстицању ученика на допунску наставу
- Вођење евиденције

На часовима допунске наставе треба применити одговарајуће методе, облике и принципе рада (индивидуализована настава, употреба разноврсних наставних средстава, принцип очигледности, примерености итд.)

Додатна настава

Циљеви:

- Омогућивање одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима
- Подстицање ученика на самосталан рад
- Развој логичког, стваралачког и критичког мишљења

- Допринс оспособљавању ученика за даље самообразовање

Задаци:

- Задовољавање индивидуалних особености ученика, склоности, интересовања, способности за учење
- Подстицање индивидуалног развоја ученика, пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика
- Проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности
- Груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада
- Идентификовање талентованих ученика

Начин остваривања програма:

Додатни рад се може реализовати као индивидуализовани (примерен појединим ученицима) и групни (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте садржаје програма додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе).

Улога наставника у додатном раду је специфична. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сарадднички, у извесној мери непосреднији и ближи него у редовној настави.

У додатном раду са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада (проблемски задаци, истраживачки радови, програмиране и полупрограмиране секвенце, коришћење садржаја и разних апарата и техничких помагала и др.), те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју.

Ученици се самостално опредељују за додатни рад. Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели.

Активности

- Одређивање ученика за додатну наставу
- Редовна организација часова додатне наставе
- Израда плана додатне наставе
- Припрема наставног материјала и припрема за час наставника
- Учешће на конкурсима, такмичењима
- Подстицање самосталног рада, истраживања, креативности
- Коришћење свих доступних извора знања

- Укључивање садржаја вишег нивоа од средњошколског
- Вођење евиденције

Припремна настава

Припремна настава се организује за редовне и ванредне ученике упућене на поправни и разредни испит и за полагање завршних и матурских испита. Припремна настава остварује се и за ученика који је упућен на полагање поправног испита, у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је упућен на поправни испит. Школа је дужна да организује припрему свих ученика за полагање матурских и завршних испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски, односно завршни испит.

Задаци:

1. Ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате;
2. Усклађивање овако утврђених садржаја са потребама и могућностима ученика;
3. Пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

4.2. ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈУ, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Циљеви програма:

- Развијање способности за решавање проблема, вештина комуникације, оспособљавање за тимски рад, развој ученичке самоиницијативе и предузетничког духа.

Задаци (наставни и ваннаставни):

- промена приступа учењу, разноврсност метода и облика рада са ученицима, којима се обезбеђују предуслови за остваривање постављених циљева
- помак од наставе у чијем центру је наставник, на наставу у чијем центру је активни, самосвестан, самопоуздан, иницијативан, предузетан ученик.
- разноврсност ваннаставних активности којима се подстичу и негују наведени циљеви.

Развијање способности за решавање проблема као и комуникација, тимски рад самоиницијатива и подстицање предузетничког духа су вештине које су веома битне за одрастање и квалитет живота наших ученика. Школа се за поменуте способности ученика брине на разне начине: кроз све наставне и ваннаставне активности, посебно кроз часове грађанског васпитања, вештине комуникације, предузетништва, практичне наставе, кроз часове одељењског старешине, кроз рад Ученичког парламента и све његове активноси, пружањем подршке ученицима у свим сегментима њиховог живота (као битне кључне области у оквиру самовредновања рада школе) , у координацији са родитељима или другим законским заступником и са локалном самоуправом и њеним институцијама.

Своје превентивно деловање школа усмерава на оснаживање младих кроз развијање њихових социјалних вештина (на пример: како изаћи на крај са негативним осећањима и притиском вршњака, како променити ствари око себе које нам сметају, како другима дато до знања да ја важно да слушају и чују). Социјалне вештине се уче највише из посматрања и интерреакције са људима у непосредној околини (породица, школа, група вршњака). Такође треба научити младе људе како да изаберу „одговарајуће“ понашање да би могли да изађу на крај са проблемима карактеристичним за њихов узраст. Врло је важно да особа задржи самоконтролу и остане мирна када се суочава са различитим стресним ситуацијама. Да не би беспотребно повредили неког или неко повредио њих млади треба да овладају вештинама мирног решавања сукоба. Такође треба да се користе и вештинама позитивног и самосталног размишљања у сврху доношења сопствених процена и мудрих животних одлука. Знати како одредити животне приоритете или оне који се односе на неку ситуацију, велика је вештина за младог човека. Позитивно размишљање може победити тренутни осећај неуспеха , а оно мења понашање и расположење и изграђује самопоштовање. Зато школа предузима: мере за поспешивање личног развоја ученика и развијање самопоуздања и личне одговорности; мере за оснаживање младих за доношење заједничких одлука прихватљивих за све стране. Што ће имати за циљ развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства.

Добра комуникација као и рад у тиму, такође, утичу на развијање самопоуздања код младих као и самосвести о вредностима које поседују. Тимског рада (у оквиру наставе и ваннаставних активности) код младих особа развија самоиницијативу у сагледавању и решавању одређених проблема везаних за њихов узраст. Кроз рад у тиму својих вршњака млада особа ће лакше исказати своје мишљење , али и прихватити туђе, односно мишљење својих вршњака. Али свакако треба и тада да покаже вештину самосталног размишљања. Доношење самосталних одлука и решавање разних проблема се исказује и кроз рад у Ученичком парламенту. Зато школа предузима: мере за развој позитивног односа према тимском раду; мере за развијање спремности за прихватање различитих ставова и развијање самоконтроле, објективности и реалности код ученика.

Предузетнички дух се најбоље развија кроз подршку школе у организовању спортских активности, пружању помоћи у организовању хуманитарних акција, волонтирању ученика у раду Црвеног крста, укључивању ученика у активности проширене делатности школе, подршку акцијама Ученичког парламента и др. Зато школа предузима: мере за подстицање позитивног односа ученика према раду и професионалној оријентацији; мере за развијања свести о одговорности за преузете обавезе и развој предузимљивости као и оријентације ка предузетништву. Што ће имати за резултат способност ученика да идеје претворе у акције кроз креативност, иновативност и предузимање ризика, као и способност за планирање и управљање пројектима.
Похвала и подршка од стране одраслих особа (родитеља или другог законског заступника, наставника) младим особама даје подстрек за даље напредовање и усавршавање као и за доношење правих животних одлука.

Редни број	Програми	Активности
1.	Развијање способности за решавање проблема (једна од општих међупредметних компетенција- решавање проблема)	-активности у оквиру наставне и ваннаставних активности -рад у Ученичком парламенту -волонтерски рад
2.	Развијање способности комуникације (једна од општих међупредметних компетенција- комуникација)	-активности у оквиру наставне и ваннаставних активности -рад у Ученичком парламенту
3.	Развијање способности за тимски рад	-активности у оквиру наставне и ваннаставних активности

	(једна од општих међупредметних компетенција- сарадња)	-рад у Ученичком парламенту
4.	Развијање способности за самоиницијативау и подстицање предузетничког духа (једна од општих међупредметних компетенција- предузимљивост и предузетничка компетенција)	-организација спортских активности -организација хуманитарних активности -волонтерски рад -рад у оквиру проширене делатности школе -активности у оквиру наставне и ваннаставних активности -рад у Ученичком парламенту

4.3. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Циљ програма је:

- Проширивање утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења.
- Повезивање ученика са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обогаћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге Школе.
- Подстицање ученика на тимски рад.
- Неговање културе и развој свести о њеном значају.
- Подстицање позитивних особина у односу према другим ученицима и наставницима. Подизање свести о важности бесконфликтних решавања проблема.
- Развијање толеранције и мултикултурализма, проширивање знања из области језика те неговање лепе речи.

Задаци:

- Активно припремање кроз рад секција за различите видове културних манифестација од стране наставника који организују рад секција
- Организација културних активности у школи
- Организација културних активности у сарадњи са локалном самоуправом
- Афирмација школе као културног центра у месту и стварање педагошких и друштвених услова за богаћење културног живота средине.
- Презентовање оних резултата којима школа богати културни и друштвени живот средине (радне акције, прославе, јубилеји, манифестације, друштвено- користан рад),

Програмски садржаји:

- Међународни дан писмености
- Прослава Дана Светог Саве

- Прослава матурске вечери
- Прослава поводом додела диплома матурантима
- Учешће на литерарним конкурсима
- Прослава државних празника
- Организовање и посете представа
- Посете изложби, концерта, спортских такмичења,
- Научно истраживачке активности и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења.
- Заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи и ван ње.

Начин остваривања програма

Културне активности реализоваће се кроз активности ученика и наставника, у сарадњи са локалном самоправом и институцијама културе (позориште, галерија, библиотека, културно уметничка друштва, домови културе, клубови, удружења, секције, спортски клубови, и др,). Реализатори културних активности најчешће су ученици и Ученички парламент. Ученици који желе да се баве програмима културе и истраживањима изван школе укључују се у разне активности клубова, удружења, сликарске секције, музичких удружења, интересних група и других организационих форми које код талентованих ученика помажу да се оствари посебна склоност ка уметности или уметничком стваралаштву.

4.4. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Слободне активности представљају факултативни облик рада школе.

Циљ:

Непосредан образовни-васпитно циљ слободних активности јесте да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану и да пруже могућност ученику да задовољи своје интересе, склоности и способности за поједине области.

Задаци:

- Допринос социјализацији ученика и развијање интересовања према појединим предметима и областима
- Подстицај стваралаштва
- Задовољење интелектуалне радозналости
- Омогућавање заједничке активности и испуњавање дела слободног времена корисним садржајем
- Проширивање и подубљивање, као и стицање нових знања и умења, а према интересима ученика

- Задовољавање специфичних интереса ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности, интересовања и подстицање професионалног развоја
- Мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад
- Омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације, као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој живе и раде.
- Допринос развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану
- Унапређење рада школе и непосредније повезивање школе са друштвеном средином.

Активности:

Културно – уметничке:

Слободне активности језичко-уметничког васпитно-образовног подручја. Поред циља и задатака које имају слободне активности ученика у средњој школи, у активностима језичко-уметничког подручја остварују се и посебни задаци:

- Развијање и неговање радозналости и отворености за нове, актуелне појаве у језику, уметности и култури уопште;
- Развијање опажања, критичког мишљена и слободног креативног изражавања ученика.

Слободне активности овог подручја остварују се у оквиру секције (група, дружина, аматерских друштава). За сваку поједину активност годишњим планом утврђују се посебни циљ, задаци и оквирни садржаји рада.

Начно – истраживачке активности

Посебни задаци научно-истраживачких слободних активности су:

- Развијање склоности и способности ученика у одговарајућој научној дисциплини, посебно стваралачких способности и сазнајних могућности ученика;
- Развијање логичког и критичког мишљења ученика;
- Стварање услова и подстицање креативног рада ученика;
- Навикавање и оспособљавање ученика за коришћење научнопопуларне и стручне литературе, приручника и лексикона;
- Увођење ученика у методе научног истраживања и упознавање ученика са мултидисциплинарним и интердисциплинарним приступом решавању научних проблема;
- Развијање спретности ученика за експериментални и практичан рад.

Спортско-рекреативне активности:

Основни **циљ** спортско-рекреативних активности је да се у слободном времену организује активност ученика у овој области, тако да им обезбеди здраву и културну забаву и разоноду, да задовољи њихове посебне жеље, да им помогне да развију позитиван однос према физичкој култури, формирају чврсте навике за редовним телесним вежбањем.

У оквиру спортско-рекреативних активности остварују се следећи конкретни задаци:

- Обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања, који, заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем школског физичког васпитања;
- Задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса школске омладине за бављењем разним гранама физичког вежбања у слободном времену;
- Откривање могућности и лепоте стварања у физичкој култури, у спорту, гимнастици, игри, плесу и помагање ученицима да свестрано развију своје природне способности за овај или онај вид физичког вежбања;
- Подстицање ученика да науче како да физичко вежбање интегришу у свој свакодневни живот и да активност у овој области развију као своју трајну потребу и обавезу.

Спортско-рекреативне активности подразумевају оне спортско-рекреативне активности и дисциплине које обавезна настава физичког васпитања не може да обухвати.

Начин остваривања програма

Школа планира (Годишњим планом рада школе) слободне активности, које се, по правилу, спроводе кроз рад у секцијама. Годишњим планом рада одређују се наставници који ће реализовати задатке у оквиру слободних активности. За сваки облик ове активности наставници сачињавају програм и план рада. Евиденција реализованих слободних активности води се у Књизи евиденције осталих облика образовно – васпитног рада

4.5. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Каријерно вођење и саветовање се у школи одвија током целе године.

Циљ каријерног вођења и саветовања је подстицање професионалног развоја ученика и пружање помоћи појединцу да формира реалну слику о својим способностима, особинама личности, интересовањима и да на основу садржаја, услова и захтева појединих образовних профила и занимања што успешније планира свој развој. Циљ каријерног вођења и саветовања јесте да се ученик оспособи да планира, управља и води своју каријеру.

Задаци:

- Подстицање професионалног развоја ученика;
- Оспособљавање појединаца да планирају своје образовање, обуку и рад;
- Мотивисање појединцаца у преузимању одговорности за властито образовање и рад;
- Мотивисање запослених за даље образовање, флексибилни професионални развој, управљање каријером, обучавање и проналажење адекватног радног места, као и професионалну промоцију;

- Допринос развоју локалне, регионалне и националне економије кроз развој;
- Пружање помоћи појединцу да формира реалну слику о својим способностима, особинама личности, интересовањима;
- У односу на захтеве образовних профила и занимања што успешније планирање професионалног развоја;
- Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и њихово подстицање да и сами свесно доприносе сопственом професионалном развоју;
- Информисање ученика о свету рада и занимања, систему образовања и њихово оспособљавање за самостално прикупљање информација које се односе на свет рада и систем образовања;
- Формирање правилних ставова према раду;
- Подстицање ученика на испитивачко понашање према себи и свету рада;
- Оспособљавање ученика за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања;
- Оспособљавање ученика да сам планира, води и управља својом каријером.

Активности:

- Саветовање ученика 4. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу (разговор по одељењима);
- Индивидуално саветовање са ученицима о њиховим професионалним интересовањима;
- Индивидуално саветовање са свим заинтересованим ученицима о повезаности личних особина и афинитета са захтевима посла;
- Индивидуално саветовање са свим заинтересованим родитељима или другим законским заступником;
- Представљања различитих професија у сарадњи са родитељима професионалцима;
- Саветовање ученика 3. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о професионалном опредељењу;
- Радионица- са ученицима завршних разреда
- Тестирање професионалних афинитета и општих способности расположивим психолошким тестовима за ученике;
- Обилазак факултета на Дан отворених врата;
- Посета Сајму образовања.
- Посете факултета и високих школа.

Начин остваривања програма

Програм каријерног вођења и саветовања као интегрална и посебна стручна активност, реализоваће се кроз наставне и ваннаставне активности, као и путем предавања, саветовања, разговора и радионица са ученицима. Активности реализује Тим за каријерно вођење и саветовање у чијем саставу су стручни сарадник и наставници. Процес каријерног вођења и савветовања се реализује у четири фазе по моделу ОМОТ. Од четири фазе, прве две се реализују у школи, а друге две самостално или са родитељима или другим законским заступником.

О-особа
М-могућност
О = одлучивање
Т = транзиција

Прва фаза (О = особа) подразумева да ученик упознаје себе, процењује своје личне способности, интересовања, потребе и вредности путем попуњавања и анализе разних онлајн и папир-оловка тестова и радионица.

У другој фази (М = могућност) ученици сакупљају корисне информације и упознају се са могућностима запошљавања и образовања. У оквиру информисања о каријери предметни наставници уз редован програм из својих стручних области пружају обавештења о карактеристикама појединих занимања. Такође ова фаза обухвата и презентацију виших школа и факултета из Републике.

Трећа фаза (О = одлучивање) се односи на доношење одлука везаних за каријеру, коју ученици самостално доносе уз помоћ родитеља или другог законског заступника.

У четвртој фази (Т = транзиција) ученик реализује своју одлуку, односно наставља школовање или се запошљава.

Процес се одвија кроз:

* Каријерно информисање:
  - Информисање о наставку школовања
  - Информисање о занимању и тржишту рада
  - Информисање о предузетништву.
* Каријерно саветовање:
  - Индивидуално каријерно саветовање
  - Групно каријерно саветовање
  - Тестирање ученика
  - Повезивање са пословном заједницом.
* Образовање о каријери:
  - Развој вештина за активно тражење посла и/или самозапошљавање
  - Развој кључне компетенција
  - Планирање и управљање каријером
  - Професионално васпитање.
* Пратеће активности:

Партнери у спровођењу активности су родитељи или други законски заступник ученика, високошколске установе, Канцеларија за младе, омладинске задруге, социјални партнери, Национална служба за запошљавање, Покрајински секретаријат за образовање, Министарство просвете, и друге организације...

4.6. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм заштите животне средине обухвата активности усмерене на јачање и развој свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса.

Циљ програма заштите животне средине јесте развој еколошке свести код ученика, стицање знања, формирање навика и умења које ће ученици примењивати у очувању природе и заштити животне средине, еколошке етике

Садржаји програма:

- Основни појмови екологије;
- Значај озелењавања, заштита и уређење природне и радне средине;
- Загађивање воде, ваздуха, земљишта и хране;
- Унапређивање животне средине.

Активности:

- Естетско уређење школског простора
- Еколошко уређење школске средине
- Хигијенско уређење школске средине
- Учешће школе у акцијама локалне самоуправе у области екологије и заштите животне средине
- Учешће школе у истраживачким еколошким пројектима и промоција школе и њених ресурса
- Организовање предавања и трибина од стране еколошких институција и факултета
- Реализација тема на ЧОС-у о значају очувања животне средине
- Реализтација тема на часовима обавезних и изборних предмета
- Рад еколошке секције
- Учешће на разним литерарним и ликовним конкурсима на тему екологије и заштите животне средине
- Обележавање Дана заштите животне средине
- Обележавање Дана планете Земље 22.04.
- Сарадња са еколошким покретом општине

Начин остваривања програма

Програм заштите животне средине реализоваће се кроз часове редовне наставе и ваннаставних активности координацијом наставника биологије, екологије, ликовне културе, грађанског васпитања, али и одељењских старешина, предметних наставника, стручног сарадника, осталих запослених, као и родитеља или другог законског заступника и локалне заједнице.

4.7. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА И ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

План заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у Школи, специфичности Школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада Школе.
Планом заштите обезбеђују се услови за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. Планом заштите од насиља, злостављања и занемаривања Школа одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење, дефинише превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временску динамику остваривања.

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дискриминација је социјално насиље и представља свако неоправданоављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и

културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Електронско насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта *(веб сите)*, четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Занемаривање у Школи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

НИВОИ И ОБЛИЦИ НАСИЉА

Први ниво

Физичко насиље	Емоционално/ психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“...	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање,ширење гласина...	добацивање,псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикулација..	узнемиравајуће „зивкање“, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта...

Други ниво

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и	Насиље злоупотребом

			злоупотреба	информационих технологија
шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу...	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, експлоатација, национализам...	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...	огласи, клипови, блогови,злоупотреба форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика..

Трећи ниво

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем...	застрашивање уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/ групом, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам, сви облици дискриминације	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест...	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија...

		(непосредна дискриминација, посредна дискриминација, повреда начела једнаких права и обавеза, забрана позивања на одговорност, удруживање ради вршења дискриминације		

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Принципи на којима се заснива поступање у оквиру овог плана, односе се на:
- право на живот, опстанак и развој
- најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података
- спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом
- активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење

ЦИЉЕВИ:

Превенција свих облика насилничког понашања, као и стручна интервенција у ситуацијама потенцијалног или стварног насилничког понашања ученика, родитеља или другог законског заступника, наставника или других лица.

Циљеви у превенцији су:
- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирањем ученика, наставника и родитеља или другог законског заступника
- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе, на препознавање насиља и злостављања
- Унапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља или другог законског заступника, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља или другог законског заступника за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање

- Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе
- Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима или другим законским заступником, путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи

Циљеви у интервенцији су:
- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења плана заштите
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Превентивне активности заједнички планирају и спроводе ученици, родитељи или други законски заступник и запослени.

Превентивне активности заједнички планирају и спроводе ученици, родитељи или други законски заступник и запослени.

Редни број	Активност	Носиоци активности
1.	Формирање Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања за наредну школску годину	Директор
2.	Анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
3.	Анкетирање ученика и родитеља и утврђивање њихових предлога за унапређивање безбедности у школи	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
4.	Израда Акционог плана превентивних активности за наредну школску годину	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
5.	Организовање дежурства запослених	Директор и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
6.	Усклађивање постојећих подзаконских аката школе са Законом и Посебним	Секретар

	протоколом за заштиту ученика од насиља	
7.	Дефинисање правила понашања и последица кршења правила понашања	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Ученички парламент
8.	Информисање ученика и родитеља или другог законског заступника о Тиму и његовим активностима и упућивање у могућност тражења помоћи и подршке од Тима	Одељењске старешине
9.	Предавање за наставнике	Наставници, педагог, директор школе
10.	Радионице, предавања и обуке за ученике на тему насиље	Одељењске старешине, ученици, педагог
11.	Предавања за родитеље	Педагог, директор школе
12.	Кутак за родитеље на сајту школе:- Водича за родитеље "Шта је данас било у школи" -Безбедан интернет за целу породицу	
13.	Формирање и обука чланова вршњачког тима за заштиту ученика од насиља	Координатор ученичког парламента, педагог, Црвени крст
14.	Коришћење наставних садржаја у превенцији насиља	Наставници
15.	Организовање слободних активности према предлозима Ученичког парламента	Директор и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Ученички парламент
16.	Школска спортска такмичења/ спортски дан (кошарка, фудбал, рукомет и одбојка)	Наставници
17.	Обележавање Дечје недеље	Одељењске старешине, педагог и Ученички парламент
18.	Обележавање 19. новембра- Светског дана борбе против злостављања деце (чос)	Ученички парламент, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
19.	Обележавање Светског дана толеранције	Ученички парламент, новинарска секција, наставници грађанског васпитања
20.	Обележавање Дана сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату. (радионице)	Наставници српског језика и књижевности октобар-новембар
21.	Умрежавање и сарадња са релевантним установама (спољашња заштитна мрежа)	Директор, педагог, одељењске старешине
22.	Обележавање Светског дана здравља	Одељењске старешине, педагог и Ученички парламент
23.	Постављење на сајт школе линк за пријављивање насиља . Упутство за ученика, родитеља или законског заступника и трећег лица: Уколико	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, з

	приметите било какав вид насиља у школи или њеној околини, молимо вас да то пријавите попуњавањем ОВОГ УПИТНИКА. Тиме ћете помоћи не само вашим вршњацима/деци/ученицима већ и школи да се насиље не дешава. Хвала.	лостављања и занемаривања

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Редни број	Садржај	Носиоци
1.	Примена вештина и знања стечених на обукама	Педагог, наставници
2.	Предавања за наставнике	Педагог
3.	Одабрани семинари	Каталога акредитованих програма стручног усавршавања.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Школа интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Редослед поступања у интервенцији

1. Сазнање о насиљу или откривање насиља одвија се непосредним увидом да је насиље у току или посредно, препознавањем спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе.
2. Заустављање насиља је обавеза свих запослених у установи,као и да позове помоћ уколико процени да не може самостално да делује.
3. Смиривање ситуације подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, удаљавање из ризичне ситуације.
4. Обавештавање родитеља или другог законског заступника и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ или други законски заступник није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.
5. Консултације у школи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство просвете – школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу и др.

6.Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

7.Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности школе.

Интеревенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу активности предузима самостално одељењски старешина у сарадњи са родитељем или другим законским заступником, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

На другом нивоу активности предузима одељењски старешина у сарадњи са психологом, Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и директором, уз обавезно учешће родитеља или другог законског заступника, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

На трећем нивоу активности предузима директор са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, уз обавезно ангажовање родитеља или другог законског заступника и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља или другог законског заступника није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.

Улоге и одговорности запослених и ученика у школи када постоји сумња на насиље или се насиље догоди

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК

- дежура у складу са распоредом;
- уочава и пријављује случај;
- покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија);
- обавештава одељењског старешину о случају;
- евидентира случај у књигу дежурстава и попуњава образац за евиденцију насилног понашања;
- сарађује са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

- уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- учествује у процесу заштите деце;
- разговара са учесницима насиља;
- информише родитеље или другог законског заступника и сарађује са њима;
- по потреби, сарађује са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- планира и изводи активности у оквиру ЧОС ;

• прати ефекте предузетих мера;
• евидентира и води документацију о случају; прибавља потпис родитеља или другог законског заступника
• по потреби, комуницира са релевантним установама.

ТИМ, ПЕДАГОГ
• уочава случајеве насилног понашања;
• покреће процес заштите детета, реагује одмах;
• обавештава одељењског старешину и сарађује са њим;
• по потреби, разговара са родитељима и другим законским заступником;
• пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима;
• разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите;
• обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
• по потреби, сарађује са другим установама;
• евидентира случај.

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ
• уочава и пријављује случајеве насилног понашања;
• прекида насиље.

УЧЕНИЦИ, ДЕЦА
• дежурају заједно са наставницима на одморима;
• уочавају случајеве насилног понашања;
• траже помоћ одраслих;
• пријављују одељењском старешини;
• учествују у мерама заштите.

ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ
Запослени у школи воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију о случајевима насиља који садржи:
- Шта се догодило ?
- Ко су учесници ?
- Како је пријављено насиље ?
- Врсте интервенције?
- Какве су последице?
- Који су исходи предузетих корака?

- На који начин су укључени родитељи или други законски заступник, одељенски старешина, стручна служба?
- Праћење ефеката предузетих мера.

Одељењски старешина бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности; подноси извештај Тиму за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, у складу са динамиком.

Педагог бележи насиље на другом и трећем нивоу; води и чува документацију (службене белешке, податке о лицу, догађају, предузетим радњама и др.); прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком.

ПРАЋЕЊЕ ЕФЕКАТА ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА

Одељењски старешина и педагог прате ефекте предузетих мера. Прате:

- понашање ученика који је трпео насиље (да ли се повлачи, да ли постаје агресивно, да ли тражи подршку и на који начин...) и ученика који се понашао насилно (да ли наставља са нападима, да ли тражи друге жртве, да ли га група одбацује, да ли га група подржава...);
- како реагују пасивни посматрачи (да ли се обраћају старијима за помоћ, да ли сви знају како да се повежу са унутрашњом заштитном мрежом и ко је њихова особа од поверења, да ли се препознаје страх, да ли сами предузимају неке акције и сл.);
- шта се дешава у одељењу (да ли се издвајају нове групе, каква је атмосфера ...);
- колико су родитељи или други законски заступник сарадници у активностима на смањивању насиља;
- како функционише Тим и унутрашња заштитина мрежа (где су слабе тачке и шта се може боље);
- колико су друге институције (спољна заштитна мрежа) укључене и који су ефекти њиховог укључивања.

Уколико се увиди да се ситуација насиља понавља, усложњава и постаје ризичнија и опаснија, неопходно је предузети следеће заштитне мере:

- појачати опрез свих запослених и дежурних наставника и ученика
- укључити у рад родитеље или другог законског заступника као и школског полицајца
- наставити са индивидуалним радом - психолог школе
- укључити стручњаке из других установа (из спољашње заштитне мреже)

ИЗВЕШТАВАЊЕ

Тим квартално извештава Наставничко веће, а полугодишње Школски одбор и Савет родитеља Школе о реализацији и ефектима превентивних и интервентних мера и активности.

Извештавање о појединим случајевима насиља врши директор школе водећи рачуна о поверљивости података, заштити приватности стављајући интересе детета изнад интереса родитеља, школе, струке и др.

Подаци до којих се дође су поверљиви и могу се ставити на располагање само службеним лицима ангажованим у поступцима заштите деце од насиља.

ПРОЦЕЊИВАЊЕ ЕФЕКАТА:

На основу евиденције о случајевима насиља праћење ефеката предузетих мера ће извршити Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања преко следећих индикатора:

- броја и нивоа облика насилног понашања
- број случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току школске године
- однос пријављених облика насилног понашања текуће и претходне школске године
- однос броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне школске године
- анализа упитника проведеног међу ученицима о степену безбедности у школи.

ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ:

Извештај о остваривању плана заштите је саставни део Годишњег изештаја о раду Школе и доставља се Министарству просвете, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

4.8. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Циљ програма школског спорта и спортских активности школе је да кроз јединство наставних, ваннаставних и ваншколских активности утиче на афирмацију школског спорта, даље унапређивање моторичких способности ученика, очување здравља, правилну примену физичког вежбања у савременим условима живота, развој мотивације, знања, интересовања обухватањем свих ученика овим процесом ради развоја и практиковања здравог начина живота.

Задаци школе у остваривању школског спорта и спортских активности су :

- указивање на значај физичке активности и моторичких способности за здравље ученика
- развој свести о важности сопственог здравља и безбедности
- развијање потребе неговања и развоја физичких способности
- развој и усавршавање моторичких способности
- формирање морално-вољних квалитета личности
- промовисање образовне и васпитне функције спорта, здравих стилова живота, фер плеја, разумевања, толеранције и одговорности кроз бављење спортом
- проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес
- континуирано праћења физичког развоја и развоја моторичких способности ученика (посебно оних повезаних са њиховим здрављем)

- превенција насиља
- превенција малолетничке деликвенције
- способност функционисања у заједници, развој људске врлина и квалитета

Програмски садржаји:

Пролећни и јесењи крос; спортска недеља у 1. и 2. у полугодишту; Спортски дан са СТШ „Михајло Пупин“ из Куле; секције; корективно – педагошки рад; међуодељенска такмичења (-за одељења 1. разреда – одбојка, фудбал - за одељења 2. разреда – одбојка, кошарка -за одељења 3.разреда – одбојка, кошарка -за одељења 4. разреда – одбојка, кошарка); школско такмичење; окружно такмичење; сарадња са спортским друштвима у локалној заједници и спортским савезом општине Кула.

Начин остваривања програма

План остваривања програма предлаже стручно веће водећи рачуна о интересовањима ученика, просторним условима за рад, узрасним карактеристикама, способностима, календару такмичења и активностима друштвене средине. Да би настава физичког васпитања била примерена индивидуалним разликама ученика, који се узимају као критеријум у диференцираном приступу, наставник ће сваког ученика или групе ученика, усмеравати на смањене или проширене садржаје, који су предвиђени наставним планом и програмом, у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада. Ученик се у сваком тренутку може укључити у рад секције и других облика остваривања овог програма. За ученике који су ослобођени практичног дела наставе планира се рад према посебно дефинисаним исходима. Ови ученици учествују пружајући помоћ наставнику у евиденцији и организацији часова, суђењу, изради презентација….

4.9. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Локална самоуправа значајно утиче на рад школе, а првенствено кроз различите облике финансирања, од свакодневног рада, до унапређења материјално-техничких услова и подршке ученицима из осетљивих група. Одељење за друштвене делатности, односно просветна инспекција прати рад школе, а такође и друге инспекцијске службе.

Циљ програма:

- Заједничко планирање садржаја и начина сарадње са локалном самоуправом у циљу унапређења рада школе
- Стварање услова за задовољавање потреба ученика (и родитеља или другог законског заступника) у вези са реализацијом наставних и ваннаставних активности ученика и њихових интересовања
- Стварање услова за боље и брже решавање проблема ученика везаних за реализацију образовно –васпитне делатности школе

Задаци:

- Остваривање сарадње са локалном заједницом
- Праћење активности локалне самоуправе и активна сарадња са релевантним институцијама и удружењима на територији општине Кула

- Информисање локалне заједнице о значајним моментима живота и рада Школе
- Укључивање локалне заједнице у живот и рад школе
- Обезбеђивање подршке локалне заједнице у активностима школе
- Усвајање и богаћење културних вредности ученика
- Организовање активности за ученике у сарадњи са привредним, културним и јавним установама
- Промовисање школе

Активности:

- Финансирање превоза ученика и наставника
- Израда различитих финансијских извештаја и финнсијских планова, рачуни, извода, потраживања школе, полугодишњи и годишњи извештаји
- Избор предсавника локалне самоуправе у Школски одбор
- Учешће на пројектима за средства унапређења материјално-техничких услова рада
- Присуство раличитим састанцима везаним за рад школе (Школски одбор...)
- Присуство представника локалне самоуправе у неким активностима школе
- Укључивање у рад Општинског савета родитеља
- Сарадња са канцеларијом за младе
- Сарадња са привредним друштвима
- Заједничко обележавање значајних датума (академије, концерти, спортски догађаји, и сл.)
- Разни инспекцијски прегледи везани за припремљеност школе за рад и рад током године

Начин остваривања програма :

Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе. Школа се повезује са институцијама различитих области и од ширег друштвеног значаја, како би се кроз планирање и остваривање заједничких активности и начина извођења ученици упознали са њиховим начином функционисања, општом делатношћу, улогом у друштву, начинима помоћи и услугама које пружају грађанима. Сарадња се остварује кроз слободне активности и редовну наставу у зависности од повезаности са садржајима, кроз посете, предавања, изложбе, конкурсе, такмичења, смотре, радионице, демонстрације, консултације, саветовања, награђивања, ...

4.10. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима или другим законским заступницима, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних,

наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Циљеви:

- омогућавање координације, усклађивања, синхронизације, повезивања активности породице и школе у процесу васпитања;
- пружање помоћи породици у реализацији њене васпитне функције;
- обезбеђивање услова за оптималан развој детета;
- међусобно информисање;
- педагошко образовање родитеља или другог законског заступника;
- ангажовање родитеља или другог законског заступника у остваривању задатака школе.

Задаци :

- информисање родитеља или другог законског заступника о њиховим правима и обавезама,те начинима укључивања у рад Школе;
- задовољавање потреба породице и њених циљева;
- едуковање родитеља или другог законског заступника кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања;
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика;
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и Школе;
- остваривање позитивне интеракције наставник- родитељ;
- обезбеђивање информисаности родитеља или другог законског заступника о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу Школе.

ОБЛАСТИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ:

1. Информисање родитеља или другог законског заступника

Родитељи или други законски заступник треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њихове деце и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључују у рад школе и да дају свој допринос унапређењу квалитета васпитно-образовног процеса. Ова област сарадње породице и Школе одвија се кроз следеће облике рада:

- странице намењене родитељима или другом законском заступнику на сајту Школе;
- организовање *Отворених врата* – термина када родитељи или други законски заступник имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика;
- месечно организовање *Отвореног дана*, када родитељи или други законски заступник могу да присуствују креирање образовно-васпитном раду;

- уређивање огласне табле за родитеље или другог законског заступника у просторијама Школе;
- организовање и реализација родитељских састанака;

2.Укључивање родитеља или другог законског заступника у наставне и остале активности

Родитељи или други законски заступник се подстичу да се укључују у образовни процес на више различитих начина, и то као:

- асистенти у настави, сарадници и асистенти у реализацији програма секција;
- едукатори деце у областима у којима су професионалци/експерти кроз учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена;
- сарадници за обезбеђивање безбедног окружења у школи, при организацији и реализацији приредби, изложби, спортских и других такмичења и сличних активности у Школи, сарадници и асистенти у реализацији излета, посета, екскурзија ученика, у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности;
- учесници у стручним тимовима које директор формира по потреби, као евалуатори васпитно- образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета васпитно- образовне праксе;
- родитељи или други законски заступник ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у изради и реализацији индивидуалног образовног плана, и друго.

3.Укључивање родитеља или другог законског заступника у процес одлучивања

Овај облик сарадње пружа родитељима или другом законском заступнику информације о организацији живота и рада школе, а својим учешћем они доприносе побољшању услова и рада школе. Поред учешћа у планирању и организацији, родитељи или други законски заступник треба да су стално присутни, јер то доприноси учвршћивању односа породице и школе. Обавезно укључивање родитеља или другог законског заступника у процес одлучивања и то кроз:

- укључивање родитеља у Савет родитеља Школе;
- укључивање родитеља у Школски одбор;
- укључивање родитеља или другог законског заступника у рад свих тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање, сарадња са локалном заједницом и породицом и сл.);
- испитивање потреба и очекивања родитеља или другог законског заступника анкетирањем на крају сваког полугодишта;
- родитељи или други законски заступник ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у индивидуалном образовном плану, да по потреби предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом, као и да дају одобрење за спровођење тог индивидуалног образовног плана.

4.Едукација и саветодавни рад са породицом

Будући да су родитељи или други законски заступник у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника или другог законског заступника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи или други законски заступник бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Унапређивање компетенција родитеља или другог законског заступника за педагошко деловање и пружање подршке ученицима Школа организује кроз следеће облике рада:

- едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима;
- организовање трибина и радионица за заинтересоване родитеље или другог законског заступника;
- формирање Клуба родитеља;
- израда Водича за родитеље (публикованог на сајту Школе);
- ангажовање родитеља или другог законског заступника као едукатора других родитеља или другог законског заступника о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни.

НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Развојног плана Школе и Годишњег плана Школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља;
- план рада директора школе;
- план рада стручних сарадника;
- план за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- планове рада стручних већа;
- планове одељењских већа;
- планове одељењских старешина;
- план рада секција;
- план професионалне орјентације;
- план здравствене превенције.

4.11. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

Циљ програма излета и екскурзија као облика васпитно – образовног рада јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање са појавама и односима у природној и друштвеној средини, са културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима. Осмишљавају се како би ученици упознали све крајеве наше државе, историјске, културне и друге садржаје из области које се изучавају у оквиру наставе, као и рекреативно – здравствени опоравак ученика.

Образовно-васпитни задаци:

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних веза у конкретним природним условима;
- развијање позитивних односа према националним, културним, естетских вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима;
- упознавање начина живота, обичаја и рада људи појединих крајева;
- развијање међусобних односа, уважавања, поштовања и социјализација ученика;
- неговање хуманости, солидарности, осећаја заједништва;
- развијање интересовања за природу;
- схватање значаја здравих стилова живота;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја;
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава током боравка везаних за садржаје из различитих предмета, а посебно из историје, географије, биологије, ликовне културе и српског језика;
- повезивање теоретских знања са практичним искуствима;
- рекреативно-здравствени опоравак ученика;
- подизање комуникативности, социјалне зрелости и временско-просторне оријентације ученика.

Програмски садржаји :

У избору програмских садржаја и маршрута излета и екскурзија узимају се у обзир захтеви наставних програма свих предмета које ученици изучавају у тој школској години и психофизичке способности ученика. Оријентациони садржај екскурзије за сваку школску годину биће утврђен Годишњим планом рада школе.

Начин остваривања програма :

У стручној припреми екскурзија учествују сви наставници који треба пажљиво да се упознају са маршутом екскурзије и могућностима које она пружа. Наставничко веће школе верификује избор дестинација за екскурзију, бира стручног вођу пута који сачињава оперативни план рада за сваки дан екскурзије.

Екскурзије и излети ће се организовати и извести уз претходну писмену сагласност родитеља за најмање 60% ученика истог разреда и уколико се обезбеде одговарајући услови за остваривање циљева и задатака екскурзије и излета.

Након реализованих екскурзија, излета наставе у природи стручне вође подносе извештај директору школе са оценом о извођењу и квалитету пружених услуга. Извештај се доставља Савету родитеља и Наставничком већу ради разматрања, а Школском одбору ради разматрања и усвајања. Поднети извештаји су саставни део извештаја о раду школе.

Реализација програма је прилагођена узрасту и психо-физичким карактеристикама ученика, а посебно се води рачуна о безбедности ученика и развијању самосталности и личне одговорности.

Екурзија се изводи у складу са Правилником о екскурзијама, а пожељно време реализације екскурзије је септембар – октобар месец у јесен, и април – мај, сваке школске године.

4.12. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. У оквиру Програма безбедности и здравља на раду, орган управљања у школи је у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, донео два општа правна акта која уређују тематику везану за безбедност и здравље на раду запослених и ученика. То су :

- Правилник о безбедности и здрављу на раду;
- Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа.

Правилником о безбедности и здрављу на раду се у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду уређује спровођење безбедности и здравља на раду запослених у школи, у циљу стварања безбедних услова рада, заштите живота, здравља и радне способности запослених.

Право на безбедност и здравље на раду имају и друга лица која учествују у радном процесу, а нису у радном односу у школи, као и лица која се затекну у радној околини школе ради обављања одређених послова ако је школа о њиховом присуству обавештена.

Школа спроводи мере безбедности и здравља на раду у виду:

- Превентивног и периодичног прегледа и испитивања опреме за рад
- Испитивања услова радне околине
- Доношења акта о процени ризика
- Оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Вођења евиденција везаних за повреде на раду
- Осигурања запослених од повреда на раду

Запослени у школи су дужни да:

- поштују прописе о безбедности и здрављу на раду;
- обавесте послодавца о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду;

- наменски користе средства и опрему личне заштите;
- подвргну се провери да ли су под утицајем алкохола или других опојних средстава по налогу лица за безбедност и здравље на раду;
- истакну своје здравствене недостатке приликом ступања на рад;
- учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду;
- да не пуше где је то забрањено.

Правилником о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа обезбеђује се ученицима право на заштиту и безбедност и то:

- у школској згради и школском дворишту;
- на путу између куће и школе;
- ван школске зграде и школског дворишта – за време остваривања образовно-васпитног рада или других наставних и ваннаставних активности које организује школа.

Начин остваривања програма

Одељењски старешина и предметни наставници у свакодневном контакту са ученицима, а нарочито на часовима одељењске заједнице и одељењског старешине, ученике упознају са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Школа сарађује са државним органима, органима општине и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровођења мера заштите.

4.13. ПРОГРАМ ПРИЛАГОЂАВАЊА НА ШКОЛСКУ СРЕДИНУ

Програмом прилагођавања на школску средину школа дефинише активности које обухватају детаљно информисање новопридошлих ученика и наставника.

Циљеви:

- омогућавање координације, усклађивања, синхронизације, повезивања активности ученика и наставника;
- пружање помоћи наставницима у реализацији радних задатак;
- обезбеђивање услова за бржу адаптацију ученика, међусобно информисање.

Задаци :

- информисање новопридошлих ученика и наставника о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад Школе;
- развијање партнерског односа актера образовања у школи.

Активности намењене новопридошлим ученицима:

- упознавање ученика и родитељаили другог законског заступника са директором школе и стручном службом;
- разговор са стручном службом – прикупљање информација о детету и претходном школовању;
- познавање ученика и родитеља или другог законског заступника са одељенским старешином;
- упознавање ученика и родитеља или другог законског заступника са школским простором, дневним и недељним ритмом школе и општим информацијама о раду школе;
- пружање помоћи у обезбеђивању уџбеника;
- упознавање са одељењем;
- пружање помоћи у адаптацији на ново одељење;
- праћење прилагођавања у сарадњи са родитељима или другим законским заступником

Активности намењене новопридошлим наставницима:

- упознавање наставника са директором школе, правником, педагогом;
- пружање инфомација о организацији рада школе, правима,одговорностима и задужењима на радном месту;
- упознавање са школским простором, кабинетима и расположивим наставним средствима;
- упознавање са запосленима;
- пружање подршке у раду наставника.

Начин остваривања програма

Програм реализују: директор школе, секретар, педагог, одељењске старешине и наставници кроз свакодневну комуникацију и сарадњу са новопридошлим наставницима и ученицима.

4.14. ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ

4.14.1. ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО

Увођење у посао наставника и стручног сарадника - приправника има за **циљ** да га оспособи за самосталан образовно-васпитни и стручни рад и за полагање испита за лиценцу.

Програмом увођења у посао приправник, наставник и стручни сарадник стиче знања и развија вештине и способности потребне за остваривање образовно-васпитног рада који се односе на:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада
2. Праћење развоја и постигнућа ученика

3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом
4. Рад са ученицима са сметњама у развоју
5. Професионални развој
6. Документација

Наставник на крају приправничког стажа треба да поседује следећа знања, способности и вештине:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада:

- познаје структуру плана и програма наставе и учења;
- разуме улогу наставног предмета у остваривању циљева и задатака у образовању и васпитању;
- разуме повезаност између циљева, задатака, садржаја, метода и облика рада;
- разуме интердисциплинарну природу предметних садржаја;
- користи дидактичке и методичке принципе успешног планирања образовно-васпитног рада;
- познаје могућности и ограничења различитих врста наставе;
- планира различите типове и структуру наставних часова;
- зна да повезује различите методе и облике рада у процесу учења;
- зна да креира подстицајну средину за учење и развој;
- бира садржаје, методе облике и технике рада у складу са условима у којима ради;
- познаје основне принципа рада одељењског старешине;
- подстиче изградњу заједништва у одељењу;
- зна да прилагођава захтеве развојним нивоима деце и стиловима учења деце;
- примењује индивидуални приступ деци у процесу образовно- васпитног рада;
- разуме улогу ученичких радова у образовно-васпитном процесу;
- познаје критеријуме добрих уџбеника, литературе и дидаткичких средстава за остваривање – образовно-васпитног рада;
- помаже ученицима у налажењу и избору литературе за различите активности;
- користи разноврсна дидактичка средства и различиту литературу;
- познаје различите начине остваривања ваннаставних и слободних активности;
- користи истраживачки приступ у образовно-васпитном раду;
- анализира сопствени образовно-васпитни рад;

2. Праћење развоја и постигнућа ученика:

- разуме како се ученици развијају и како уче;
- познаје различите начине праћења, вредновања и оцењивања постигнућа ученика;
- зна да прати и вреднује постигнуће ученика у процесу учења;

- прати индивидуални развој и напредовање ученика и развој групе у целини;
- разуме вредновање постигнућа у функцији подршке напредовању ученика;
- подржава иницијативу ученика, мотивацију за рад и спонтано стваралачко изражавање;
- поштује принципе редовности у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- уважава личност ученика у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- помаже ученику да препозна своје потребе и емоције и изрази их на одговарајући начин;
- познаје начине и технике подстицања процеса самооцењивања ученика;
- зна да ствара атмосферу поштовања различитости;
- уважава иницијативу и слободу исказивања мисли, ставова и уверења код ученика;
- развија код ученика навику за пажљивим руковањем наставним материјалима;

3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом:

- гради атмосферу међусобног поверења са свим учесницима у образовно-васпитном раду;
- познаје и примењује принципе успешне комуникације са свим учесницима у образовно-васпитном – раду;
- разуме важност неговања партнерског односа са породицом ученика;
- поштује принцип приватности у сарадњи са породицом и колегама;
- поштује личност родитеља или другог законског заступника приликом давања повратних информација;
- размењује информације о ученику са родитељима или другим законским заступником поштујући принцип редовности;
- познаје различите облике сарадње са породицом ради обезбеђивања подршке развоју ученика;
- одржава добре професионалне односе са колегама;
- разуме важност тимског рада у установи;
- размењује запажања и искуства са колегама;
- познаје различите облике сарадње са локалном заједницом у циљу остваривања образовно-васпитних циљева и задатака;
- сарађује у организовању представљања различитих облика ученичког стваралаштва;
- разуме важност сарадње са стручним институцијама;

4. Рад са ученицима са сметњама у развоју :

- разуме значај утицаја вршњака и средине на развој и образовање ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај стварања атмосфере поштовања различитости;
- познаје начине укључивања ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитном раду;
- зна да организује активности за укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад;
- разуме значај принципа индивидуализације процеса учења ученика са сметњама у развоју;
- познаје важност праћења, индивидуалног напредовања и постигнућа ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај обезбеђивања одговарајуће физичке средине за адекватно укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад;

5. Професионални развој :

- познаје значај континуираног професионалног развоја;
- упознат је са различитим облицима и начинима стручног усавршавања;
- разуме начине и технике планирања стручног усавршавања;
- познаје структуру стручних тела на нивоу установе;
- познаје елементе за планирање сопственог стручног усавршавања;
- учествује у разним облицима стручног усавршавања;
- прати развој савремене литературе и образовне технологије;

6. Документација:

- зна прописе из области образовања и васпитања;
- познаје права и дужности на радном месту;
- упознат је са документацијом на нивоу установе;
- разуме сврху педагошке документације;
- зна да води прописану и потребну документацију;
- чува поверљиве податке о детету/ученику и његовој породици;
- води евиденцију о учешћу у разним облицима стручног усавршавања;

Приправника у посао уводи ментор:

1. Пружањем помоћи у припремању и извођењу образовно васпитног рада;

2. Присуствовањем образовно – васпитном раду

3. Анализирањем образовно васпитног рада у циљу праћења напредовања приправника;

4. Пружањем помоћи у припреми за проверу савладаности програма.

Након савладаног програма ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада. За оне елементе програма увођења наставника у посао које ће реализовати заједничким радом ментор израђује детаљан план активности

Евиденција о увођењу у посао приправника:

Евиденција ментора и приправника има значајну функцију у процесу увођења у посао и стицању лиценце. На овај начин ментор и приправник документују процес учења и подучавања, како у раду приправника, тако и у раду ментора, што осигурава трајност података и олакшава начин приказивања постигнутих резултата.Све ове активности се остварују у установи што олакшава припрему приправника за полагање испита за лиценцу.

Према Правилнику, евиденцију воде установа, ментор и приправник.

Установа води евиденцију о запосленим приправницима, ствара услове за успешно савладавање програма и оспособљавање за самосталан образовно-васпитни рад.

Ментор води евиденцију о раду приправника која садржи податке о:

1. временском периоду у коме је радио са приправником,
2. темама и времену посећених часова,
3. запажањима о раду приправника у савладавању програма,
4. препорукама за унапређивање образовно-васпитног рада
5. оцени поступања приправника по датим препорукама.

Приправник води евиденцију о свом раду:

1. сачињавањем месечног оперативног плана и програма рада;
2. израдом припреме за одржавање часа,
3. изношењем запажања о свом раду и раду са ученицима,
4. о посећеним часовима,
5. о својим запажањима и запажањима ментора.

Евиденција о раду и запажањима приправника доставља се ментору.

Провера савладаности програма увођења у посао приправника

Провера савладаности програма увођења у посао приправника остварује се најраније након годину дана рада у установи извођењем одговарајућег облика образовно-васпитног рада, и то: извођењем и одбраном часа наставника у школи, као и приказом и одбраном активности стручног сарадника у установи. Тему облика образовно-васпитног рада бира приправник у сарадњи са ментором. Комисију од најмање три члана образује директор решењем. Ментор не може да буде члан комисије, али има обавезу да присуствује провери савладаности програма. Када комисија оцени да је приправник делимично савладао програм, даје ментору и приправнику препоруку за даљи рад са роком за поновну проверу савладаности програма. Приправник који у потпуности савлада програм стиче право на полагање испита за лиценцу.

4.14.2. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно- образовне и културне активности школе.

У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори.

Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике.

Задаци школске библиотеке су:

- да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга;
- да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима;
- да ученицума омогући да овладају вештинама потребним за целоживотно учење.

Рад библиотеке обухвата:

1. **Садржаје у образовно-васпитном раду**
   - упознавање ученика са радом библиотеке;
   - оспособљавање за самостално коришћење књига, часописа, енциклопедија…;
   - упутства за писање реферата и самосталних радова, израда плаката и презентација;
   - развијање навика за чување, заштиту и руковање књижном и некњижном грађом.

2. **Садржаје везане за сарадњу са наставницима, педагогом, директором и родитељима или другим законским заступницима:**
   - учествовање у програмирању годишњег и развојног плана школе;
   - набавка и коришћење књижно-библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике;
   - сарадња у вези са посетом Сајму књига и информација о набавци књига;
   - сарадња на развоју информатике и информатичне писмености;
   - рад у школским тимовима;
   - сарадња са родитељима или другим законским заступницима.

3. **Програмске садржаје у библиотечко-информационој делатности:**
   - израда годишњег плана и програма рада библиотеке;
   - систематско информисање ученика и запослених о новим књигама листовима и часописима;
   - помоћ у припреми паноа и тематских изложби о појединим издањима;
   - упис ученика првог разреда у библиотеку;
   - сређивање и естетско уређење библиотеке.

4. **Програмске садржаје везане за културну и јавну делатност:**
   - планирање културних садржаја за школску годину;
   - израда текстова за интернет презентацију школе;
   - прикупљање и евидентирање литерарних радова ученика

4.14.3. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ програма:

- Развијање свестране личности оспособљене да брине о сопственом здрављу, здрављу своје породице и ближе околине.
- Поштовање права деце на здрав живот и нормално одрастање

Задаци програма:

- организовано спровођење здравствене заштите ученика, анализа података о здравственом стању ученика
- Укључивање ученика у здравствено-васпитне акције, као и подстицање на усвајање знања о чувању здравља, болести и могућности лечења
- Развијање свести и одговорности појединца за сопствено здравље, о значају личне хигијене, хигијене исхране и хигијенског начина живота
- Упознавање са потребом планирања породице и успостављањем хуманијих међуљудских односа , као и очување и унапређење менталног здравља
- Подизање здравствене културе ученика тако да брига о здрављу буде саставни део свакодневних навика, потреба и поступања
- Спровођење примарне превенције од болести зависности

Активности:

- Систематски преглед ученика
- Стоматолошки преглед ученика
- Организација акција добровољног давања крви
- Обележавање значајних датума везаних за здравствену превенцију
- Организовање предавања везаног за репродуктивно здравље
- Развијање хигијенских навика, здраве исхране
- Подела едукативног материјала о разним болестима и начинима преношења
- Превентивно вежбање ради спречавања и отклањања телесних деформитета и лоших последица вишечасовног седења
- Израда паноа и едукативних постера ради промовисања здравих стилова живота
- Унапређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље
- Санитарни прегледи ученика, у складу са законским обавезама
- Подизање свести о штетности дуванског дима, алкохола и психоактивних супстанци
- Анализирање података о здравственом стању ученика

Начин остваривања програма:
Тематска предавања, радионице, вршњачка едукација, дискусије, стручна предавања, израда тематских паноа, радионице "Болести зависности", "Ризична понашања", "Планирање породице", Предавања повдом Светског дана борбе против сиде, Светског дана здравља, Светски дан борбе против насиља у породици, часови физичког васпитања и часови одељењског старешине посвећени овим темама... Индивидуално саветодавни рад.

4.14.4. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Социјална заштита ученика подразумева систем различитих мера и активности чији је циљ пружање најбоље подрше ученицима са социјалним проблема тј. ученицима који припадају осетљивим групама као што су:

- материјално угрожене породице
- деца без родитељског старања
- једнородитељске породице
- ромска национална мањина
- лица са инвалидитетом
- лица са хроничним болестима
- избегла и расељена лица
- деца са сметњама у развоју и поремећајима у понашању.

Циљеви и задаци програма:

- пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању;
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица са проблематичним односима;
- сарадња са установама и организацијама које се бави социјалним питањима;
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика / упућивање у остваривање социјално-заштитних мера;
- утврђивање социоекономског статуса родитеља или другог законског заступника;
- упућивање родитеља или другог законског заступника на остваривање права;
- развијање вредности пријатељства, солидарности и колегијалности.

Активности:

- Идентификација ученика са посебним потребама из области социјалне заштите
- Сарадња са родитељима или другим законским заступником, идентификованих ученика
- Сарадња са установама и организацијама социјалне заштите
- Пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању током целе школске године
- Сарадње са Црвеним крстом

- Укључивање ученика у хуманитарне акције у локалној заједници
- Организовање акција за прикупљање неопходне помоћи идентификованим ученицима
- Праћење ефеката указане социјалне помоћи
- Укључивања ученика у трајнији облик социјалне помоћи ученику којег пружа држава

Начин остваривања програма :

Помоћ ученицима са проблемима у понашању : Идентификација ученика са одређеним социјалним проблемима у понашању врши се у континуитету. На почетку школске године одељенске старешине, педагог и директор школе, снимају социјално стање ученика и на основу њега раде план деловања. Током године, свака нова ситуација се посматра, прати, анализира и планирају се мере које ће се предузимати. Школа уочене проблеме покушава да реши сарадњом са родитељима или другим законским заступником (службеним позивима у школу и инфомативним разговорима), а уколико нема резултата, у току школске године укључују се установе и организације социјалне заштите.

Помоћ материјално угроженим ученицима : Идентификација ученика који се налазе у тешкој материјалној ситуацији обавља се како на почетку, тако и током целе године. Школа израђује план помоћи овим ученицима у виду:

- бесплатне екскурзије, излета
- бесплатне позоришне представе, концерта, мјузикла, опере
- бесплатних уџбеника

Школа периодично и по потреби организује хуманитарне акције и акције прикупљања одеће, обуће и школског материјала за ученике тешког материјалног стања. Носиоци активности сем одељењских старешина, педагога и директора школе, су и чланови Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, чланови Тима за инклузију, као и Ученички парламент.

Школа у сарадњи са надлежним установама и организацијама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група на основу Програма социјалне заштите.

4.15. ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ

Анекс 1 – Индивидуални образовни планови.

5. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма вршиће се плански, систематски и континуирано, а одвијаће се кроз:

- састанке Стручног актива за развој школског програма
- седнице Наставничког већа
- седнице Одељењског већа
- седнице тимова, већа и актива
- праћење постигнућа ученика
- примену тестова, упитника...
- праћење реализације планова и програма
- сарадњу са родитељима и законским заступницима ученика
- сарадњу са локалном заједницом
- сарадњу са стручном службом
- самопроцену наставника
- евалуацију реализације Развојног плана школе

У Кули, 5.06. 2022. године

Председник Школског одбора

_____

Биљана Шљукић